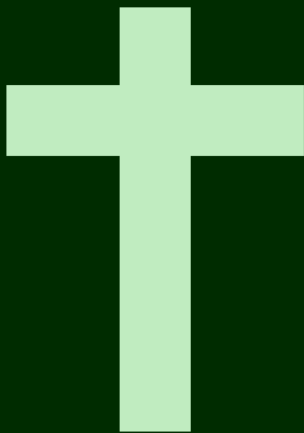

Nkomine Fal Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛ́ɛ́

Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛ́ɛ́

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	47
Luki	74
Yohani	120
Ulééca Pitumε Mεwai	152
Rom	193
1 Korenti	214
2 Korenti	233
Kalaati	245
Efési	252
Filipu	259
Kolossi	264
1 Tesaloniki	269
2 Tesaloniki	273
1 Timotee	276
2 Timotee	282
Tiiti	286
Filemoo	289
Epireeye	291
Yakupu	306
1 Piyee	312
2 Piyee	318
1 Yohani	322
2 Yohani	327
3 Yohani	328
Yuuti	329
Yohani Meyene	331

Nsimé Kεcirε ritelé ke Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé nti kέmee n we

Matiyee yee ritelé nti wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuiifi kuu kó ri wói. U pεe ulampooyóó le un kó Yeesu pipiretiki kefi ne pité pε kecαpe use. U ritelé nti wóile un nfasimé má re uké Pisuiifi cereise re Yeesu yee yé anóo nyé ke Nkóméine Kpυre ritelé ari n yikikee wapisi. U nyisele re Uléécaα iyóopi yee Nsimé Kεcirε riyíki. Sinyárū kuú ne pi símisi.

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Icélaα kuu rikúú kecáá n pa. I nyisele le kai m pise re Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki n pa uú ne pi tum te piké ha nsimé kecirε riyóó (10).
3. Sinyárū see Uléécaα iyóopi mεwee ró n céreise (13).
4. Kiri si pikó mεfine Uléécaα icápine kέmee (18).
5. Itunε tóo kecáá icélaα Yeesu uké kelene m pεeme (24-25).

Piké kelene Yeesu n mári, pi pεe u sélei re Emanuyεli. Liasei re Uléécaα ye keróméé wele (1:23). Tinóo nti ke Nsimé Kεcirε ke Matiyee uu n wói nri ne tenese re: Ani n nyu re siyáα nnéi kam nókenékúri we keté keké ha ne tene (28:20). Lελεε nyise re Yeesu ke Uléécaα u ye ne ritiki utú ne sisoipipi kecαpe n we.

*Yeesu Kiri si pikpυre anyiri
(Luki 3:23-38)*

¹ Yeesu Kiri si ye Tafiti keyase le, Tafiti póon kó Apiraham keyase. Upikpυre anyiri ye nnyé: ² Apiraham yee Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarecα márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yee Tamaα. Peresi póo Hesiróo maru, Hesiróo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasóo maru, Nasóo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée re Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyé uni yee Ruuti. Opeti póo Yesee maru, ⁶ Yesee póo uyóopi Tafiti maru,

Tafiti póo Salomóo maru. Salomóo uni ye mekeε-me Urii sóonlenle. ⁷ Salomóo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manasee máru, Manasee póo Amóo maru, Amóo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarecα márei. Likumúné kpe-i kapi Isirayεli pikó cópii apí ne Papilóoni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí memáá ke Yekoniya póo pεe Sealitiyεli mari, Sealitiyεli póo Soropapeeli maru, ¹³ Soropapeeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asóo maru, ¹⁴ Asóo póo Satóki maru, Satóki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosefi maru. Maari kέmee ke Yeesu kapi ye kó n sée re Kiri si uu léeme.

¹⁷ Lé nnya, kai ne Apiraham-i n kpísi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpísi aí ne kumúné kpe-i kapi Isirayεli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai kó kei n kpísi aí ne Kiri si imaretunε pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana acó.

*Lē kapi Yeesu Kirisi m mári
(Luki 2:1-7)*

¹⁸ Lē kapi Yeesu Kirisi m mári ye nní: Uuni Maari kapí pēe Yosefi feleilē, amá Nfáasone nn tíyese uu fapisi u ne Yosefi ápi kò kahane kulee rimpéne. ¹⁹ Uula Yosefi ye aseí ute le, úu pēé la uké unósi isei lukeise kuyu kuké kò, uu pēé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰ Kuu ní we un likécáá músu, Upíima uleecaatumē unyine uu keláré-i u kpáfúme uu u maa re: Tafiti kepirē Yosefi, Maari pikpíké ápi kape pò n còhñ. Nfáasone mee tíyese kuu fapisi. ²¹ Ú kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kēkē sònti kēkē kempuri pikó akòpe kēme lese.

²² Lē nnéí ai wai, Upíima rinoo kuu mekēe antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lēle re: ²³ Ukpére yeé úu utisi n nyu yé kēfa wa, uu kewántisi maru api kē séi re Emanuyeeeli, liasei re Uléécaá ye keróméé we.

²⁴ Kē Yosefi uu n yisi, uu lē ke Upíima uleecaatumē uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. ²⁵ Amá u ne uyé ápi kulee ripéne úú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

2

Pinyuwe píma pinyine ye Yeesu piyéne ha

¹ Yutee keté kēme kapi Petelehem-pò Yeesu mari. Erooti yeé pēe kei kumúnjé kpe-i uyóopi píma. Pinyuwe píma pinyine api ketunjeleeme-mempò yisi api Yerusalem tulu. ² Ápi ha pise re: Yei ye kewá kē kapi m mári pin tee re kēkē sònti kēkē Pisuiifi iyóopi tone? Háí ketunjeleeme-pò kari riwárepi tē n nyíselé te pi kewá kē mari yē. Lē nnya karí ka re toké ke yáási ari wúla. ³ Kē uyóopi píma Erooti uu lē n kò, ai u ne Yerusalem pikó nnéí mpóocaaí tani. ⁴ Uu pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése nnéí ne isé picélaa cápine uu pi pise re kelò kēye-i kapí uyé ke Uléécaá uu n wée marune. ⁵ Ápi u pēse re: Yutee keteni-i, Petelehem-pò le. Antepu Mísee ye mekēe-me woi re:

⁶ Pó Petelehem kuyu!

Ái pòo Yutee keté kecáá ayu kecōpe ríyu paalē. Li we re kepóméé ke uyóopi píma uu léerine, uyee yé pinésoi Isirayeeeli pikó n séni.

⁷ Kei ke Erooti uu pēe pinyuwe píma pē meyyaa sée uu pi pise re piké u símisi nsonne uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tē ari n léeme. ⁸ Uu pēe limemáá Petelehem-pò pi tum uu pi maa re: ani n ñme ani ha kewá kē kecáá nsonne písei ani kóm. Non ke n yē, ani pēeri ani né símisi néeké ha kò ke yáási kē riwula.

⁹ Kē Erooti uu lē písímé pi ní masí, api yisi api ncée pòb. Kei kapi pēe ripaí, api yénu riwárepi tē kapí pēe ketunjeleeme-pò n yé tin pikēyu sónne pin ti tikilē. Ari kelò ke-i ke kewá kē ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰ Kapi kei ri n yé, ai meykíyiki pi larisi. ¹¹ Ápi kēyo loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Ápi pēe pimemá fénne api wuru ne tulaali ñmaa-ñmaa ne mékpò kapi ye n sée re miiri lese api ke hekési. ¹² Uléécaá uu pēé masí keláré kēme pi símisi re ápi kape Erooti kēme pele. Kei kapi pēe ncée féé kpísi apí ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti keté ha

¹³ Kē pinyuwe pēe api n tómpò, Upíima uleecaatumē unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti keté loni. Erooti ye lalé uké ke kpu. Lē nnya, ani ha kei-pò n tú liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nó n símisi re ani pēeme. ¹⁴ Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesineo

wuru uú ha Esipiti-pò pésu. ¹⁵ Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lē ke Upiima uú pēe uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lē wa. U pēe re: Ne unéḡmáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketē-pò siwá sírsápi kò

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pēe u kiraasele, kuwóí píima kunyine aku u wai. Uu pēe kumúnjé kpē ke pinyuwe pē api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéi sēe aḡmē até n tu ne sē sírsísá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólē kémee kóni. ¹⁷ Lē ke antepu Yeremii uú pēe mekke-me ní ma kai lē wa. U pēe re:

¹⁸ Rama-pò kari nní nné kómēiri.
Sicáálla ne ikpòtu ke unyine uu wórii
Raseeli yee lē usiwá kecáá tēni.
Uu nkpáni la piké u kpurei.
Ne kesē, ái nkpáni u tíse.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pēeme

¹⁹ Upiima uleecaatumē unyine uu Esipiti-pò Erooti mekpò-máá keláré-i Yosefi kpáfúme, ²⁰ uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi áá ne Isirayeli ketē pele. Pēpēe pēe ní la piké kewá kē kpu ye kpínle. ²¹ Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayeli pele. ²² Amá ke Yosefi uu n kò te Aricelayuusi yee usáa Erooti iyòopi Yutee ketē kecáá tóne, iwame ii u wai uu péé n yulu re útu kei tonene. Uléécaá uu kò keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpò, ²³ uú ha kuyu kpē kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye api pēe ní ma kai lē tikilē. Pi pēe re: Pi yé kam api kewá kē séi re Nasareti ukó.

3

Yohani Uniwole ye Uléécaá Nsimé yóólē

(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

¹ Ái weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwole uu léeri un Yutee kucesi kóima-i yóólē te: ² Ani mefine conse, Uléécaá iyòopi ye nyahaimelē! ³ Yohani nsimé ke antepu Esayi uú pēe maa re: Usoi rinò ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te: Ani Upiima ncee nyòonse, ani usiceepi tēiise.

⁴ Kuyoooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pēe tanaalē un kekónepampi kehale-i telē. Apááni ne meté kuú pēe le. ⁵ Yerusalem pikó ne Yutee ketē nnéi pikó ne Yuritee nkoi ketē pikó nnéi ye pēe ukemee sónaapòle, ⁶ api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuritee nkoi kémee míni pi wole.

⁷ Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pēe ukemee n sónaapò re uké míni pi wole ápi kusa kulú we. Uu pēe pi maa re: Nò akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléécaá kuwóí kpēe n nyahaimē kaase? ⁸ Ani nómenéwai ne nyíse re no mesei mefine consele. ⁹ Ani kape n nyu re kani nní ní máike re Apiraham yee nòunesáayaha nnya, lee ne nó piye. Amá ne kale ké nó símisi re Uléécaá yé fe uu apare nnyé pansese Apiraham siyase. ¹⁰ Iso ye pinaḡaa máálenle piké ne aléé iníḡj sénni. Lē nnya, kuléé kúye kunsá apipi sone m maru, pi yé ku riké api nna-i sápo. ¹¹ Míni ḡmane ke née nó wole liké nyíse re no mefine consele. Amá uyee né memáá n sánti ye né fele. Am tu ricuruu ké uanééri u mahá. Uyee sánti uké Nfáasne ne nna nó wole. ¹² U nkpáni yare usoi nkó yee kulú kapi ne n cácai m múflē. U yé kukpépi pééi uu melukepipi risíme-i súúni, uu kò acólé ilúké té uké wa uké nna teneciré kémee a risé.

*Yohani ye Yeesu mni wole**(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)*

¹³ Kumunjé kpe-i ke Yohani uu kei ní we un písoi míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pò yisi uu Yuritee nkoi mme-i u leepò re uké kò uyè míni wole. ¹⁴ Amá Yohani uu yúlu uu re: Né kaí ne sá re ké kepóméé hapò pòké né wole, ái pòò yé meníne kenéméé kam. ¹⁵ Yeesu uu pee u pese re: A riyá líké pee lè n we kelene. Lè kari yé fe arí ne lè nnéi ke Uléécaá uu ní la rísoné wai. Kuu lè ní ma, Yohani uu pee kóm uu míni u wole. ¹⁶ Ke Yohani uu lè Yeesu piwóle ní masí, Yeesu uu míni-i léepò. Keyóme áke kei nní wúkule uu Uléécaá Nfaasone yenu nn keyóme caa-pò súiri yaré rilóolá, nn ukécáá tone. ¹⁷ Tinóò rinyine ari pee keyóme caa-pò leeri re: Nkó yeé Kenépipi lala kecire, ám ye ukécáá kò.

4*Setani ye Yeesu peikee**(Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13)*

¹ Lè memáá, Uléécaá Nfaasone nn pee Yeesu kpísi nrí ne kucesi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ² Ke Yeesu uu sitúnjé aféena ne sisine aféena anòò m paasi, nkú nn u wai. ³ Setani yee m peikee uú ne u kò uu u maá re: Pòn masei Uléécaá Képipi, a apare nnyé rinóò maá aké pansé akpónó, aa le. ⁴ Yeesu uu u pese re: Li Nléécaasimé kémeé wólaalè te: Ai iluke ñmane yee ye usoi nfáa he, amá níprá nsímé ní-ye mee Uléécaá nnò-i n léeme yee kò usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kò Yeesu kpísi uú ne Uléécaá kuyu Yerusalem sí, uú ha kei Uléécaá keyò kehóré-pò u tósi ⁶ uu re: Pòn masei Uléécaá Képipi, a mepóóire keteni-i risápò. Li we re li Nléécaasimé kémeé wólaalè te:

Uléécaá yé pò nnya upileecaatumé rinóò he

api pò yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

⁷ Yeesu uu kò u pese re: Li kò keméé wólaalè te:

Kape Upíima Upóléécaá peikee pòké uketo yé.

⁸ Setani uu kò pikpiké u kpá uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-pò tósi uu keté nké kecáá ayóoyiyyu ne ammule nnéi u nyísente ⁹ uu pee kò u maá re: Pòn n ñmurei aa wúla aa né yáási, am nní nnéi pò he. ¹⁰ Yeesu uu u maá re: A kenékúrí yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalè te:

Upíima Upóléécaá mecire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáási.

¹¹ Kei ke Setani uu pee Yeesu riyá, piléécaatumé api ukékúrí hapò api pee ukécáá m paálè.

*Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane**(Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15)*

¹² Ke Yeesu uu n kò te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee keté-mè pele. ¹³ Kuu n hápò, úu Nasareti-i tóne, amá Kaperinawum-mè kuu tómpò. Kei ye kupiye ritime wele, Sapilóò ne Nefitalii keté-pò. ¹⁴ Lè ke antepu Esayi uú pee ní ma líké ne n wa nnya kai lè wa. U pee re:

¹⁵ Nó Sapilóò ne Nefitalii sité pikó,

nóo mínimaa ritime ní we

ne nóo Yuritee nkoi metéj ní we,

nó mpuri sane pikó, nóo Kalilee keteni-i ní we,

¹⁶ nóo pee kuñmaha-i ní we, ani kò te

nò nkpréni metéi píima yenle.

Nkpɔ kuhore-i kaní pɛé we,
metéí yɛ nkpéni nó lɛɛpɔlɛ.

¹⁷ Kaí nɛ kei n kpísi kɛ Yeesu uu pɛɛ piyóó ló tɛ: Ani mɛfine conse, Uléécáa iyɔɔpi yɛ nyahaimɛlɛ.

Yeesu yɛ pikpíntomécɔpii pina séɛ

(Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11)

¹⁸ Yeesu yɛ pɛɛ Kalilee kupiyɛ ritime sónɛlɛ uu Simɔɔ kapi rinyiri n hɛ rɛ Piyɛɛ nɛ uuwā Antiree yɛnu. Piketɛ yɛ pikpíntomécɔpii lɛ. Anyɛɣ kápí pɛɛ fóm pin nɛ ikpíntomécɔpii. ¹⁹ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani né ritiki kɛ tíyɛsɛ ani yɛ písoi pɛɛ yé né rintiki wéési. ²⁰ Api mɛsɛ nɛ mɛsɛ anyɛɣ sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu kényu-mɛ sí uu kɔ Sepetee pinmáne pitɛ Yakupu nɛ uuwā Yohani yɛnu pi nɛ piusaa Sepetee pin pikuninɔi-i wɛ pin pianyɛɣ nyóansɛntɛ. Uu pi séi ²² api mɛsɛ nɛ mɛsɛ kúninɔi nɛ piusaa yá api u tiki.

Yeesu yɛ céésilɛ un kɔ itói pɔisɛ

²³ Yeesu yɛ pɛɛ Kalilee ketɛ nnéi kónúnɛnɛ un Pisuifi ayomɛyáhaalee kémɛɛ céési un kɔ Uléécáa iyɔɔpi Nsímé Kɛcire yóólɛ un kɔ itói nɔɔpuri nɛ nɔɔɣ nɔɔpuri mɛɛ písoi m pɛkɛsi pɔisɛntɛ. ²⁴ Kei kɛ urinyiri ari pɛɛ Sirii ketɛ nnéi kɛcáa rikónú. Api pɛé nɛ pitóikó nnéi nɔɔpuri nɛ pɛ nnéi pɛɛ piipinɛ-i nɔɔɣ nnyinɛ n kómei u n sónaapɔ un pi pɔisɛntɛ. Lɛlɛ nní yare pinirihélaa nɛ rikpínkpí pikó nɛ síkankáláká. ²⁵ Asoiwú píima nyɛɛ Kalilee-pɔ nɛ Ayu Kɛfi ketɛ-pɔ nɛ Yerusalem-pɔ nɛ Yutee-pɔ nɛ Yurítɛ nkoí metɛɣ-pɔ nɛ léemɛ aa pɛɛ u n tikilɛ.

5

Istmé kɛ Yeesu uu upipirɛtiki riyóɛ kɛcáa n stmisi

(Luki 6:20-23)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ tisoiwú n yé, uu yisi uu riyóɛ yopoi uú ha tonɛ. Upipirɛtiki api pɛɛ kei u lɛɛpɔ, ² uu pɛɛ picélaa pi loni. Icélaa iyɛɛ nnyí:

Nkínɛnɛ yíktyiki

³ Pɛɛɛ n nyu rɛ ápi Uléécáa inipɛɛ-i líka tulaalɛ pɛɛ pínarekome. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi tɛ.

⁴ Pɛɛɛ n tɛni pɛɛ pínarekome. Uléécáa yɛ sántilɛ uké pi kpurei.

⁵ Pɛɛɛ ní purú pɛɛ pínarekome. Uléécáa yé ketɛ kuú nɛ upisoí m mé pi pa.

⁶ Pɛɛɛ n náási piké mɛwai wa mɛké aseí n tikilɛ pɛɛ pínarekome. Uléécáa yé kam uu pimɛla pi wai.

⁷ Pɛɛɛ yɛ picɔ íwɛ n tɛ pɛɛ pínarekome. Uléécáa yé kam uu kɔ pɛ íwɛ tɛni.

⁸ Pɛɛɛ kɛfa n kpáíilɛ pɛɛ pínarekome. Pi yé kam api Uléécáa yénu.

⁹ Pɛɛɛ n wéési rɛ pin yei n wɛ, líkɛ kei n ninú pɛɛ pínarekome. Uléécáa yé kam uu pi séi rɛ usípi.

¹⁰ Pɛɛɛ aseí n tíkilɛ, písoi pin lɛ nnya pi wéékuselɛ pɛɛ pínarekome. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi pikó.

¹¹ Nó mpí kapi n lámisi pin nó wéékuselɛ pin né nnya nókɛncáa nnóɔmɛ símaankeɛ, nóɔ pínarekome. ¹² Líkɛ nó n láárú nɔn nɛ mpóɔnɛ cuunkɛɛ.

Nóinēhee ye keyómecaa-pò piyele ái kumúnjé má. Limecò kapí pée antepuye pée péé ní we ani kelene weri wéékuselē.

Nnyási ne metél kecáá icélaa
(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³ Nóo ketē kecáá nnyási. Nnyási melò men nkpeni n kpu, yo kapí yé péé ne melò n pese? Li tise piké ketahai-mē n fóm̄pò písoi piké téleise.

¹⁴ Nóo kò ketē metéí. Kuyu kpee riyópe kecáá m mósmaalē áku yé fe kuké m pékaalē. ¹⁵ Uka úu ye kéfíraa risé uu kucári ke kipi. Kecáá kuu ye ke ritási ake nípá úye kéyó-i n kpáiiilē. ¹⁶ Limecò kai pise re nómenétéí meké n kpáiiilē písoi nnéí pin me nyáni. Písoi piké nómenéwai sone n nyáni pin ne Nónunésáa Uléecaa yee keyómecaa-pò ní we ríyu waise.

Isé kecáá icélaa

¹⁷ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani kapē m músu re Moisi isé ne antepuye icélaa kam pikópe ka. Am ka re ké i kpu, amá ne kale re liké lē li. ¹⁸ Asei kam nní nó simisi, ketē ne keyóme ye kpere we, kewóipi ciú-ciú kéka née kesimépi kéka áke isé kémee mélele má, liké ha ne nípá yo keto tu. ¹⁹ Lē nnya, úye un isé rinóo rinyine n kesi uu kò picò céési re piké ri kesi, nípá rinóo tē tinsá pitiki m páápú, uyee yé masí Uléecaa iyóopi kémee usínsá. Amá úye un ti m pakare un kò picò n céési re piké limecò wa, uyee yé masí Uléecaa iyóopi kémee úyukóó. ²⁰ Asei ye nye re nònsá Uléecaa mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléecaa iyóopi kémee ló.

Kuwóí kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nò kò te Uléecaa ye pirókpure maa re: Kapē usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá né ne nó maa re: Uye un ne uucò n wóosi, piké ne liute túhaane. Uye un uucò m maa re: Pó uníri nkó, piké liute ne pepēe ye ketúhaane píima-i n túhaane kémee ha. Uye un uucò m maa re: Pó uníri nkó, li tu re piké liute nna teneciré iwe kémee risápo. ²³ Lē nnya, pòn Uléecaa keyó-i kenyóonse-i linyine ne Uléecaa pihee n ha, pòn n léise re upóco ye ne pó wólaalē, ²⁴ li pise re póké kei ipóhee iyē tiyá póké liute leepò nóké nsímé nyóonse kelene, aa pēe inyóonse piwai pele.

²⁵ Pitele pin nó ne unyine kecòpe n we, non ketahai pitúhaane n sí, a tíyese nó ne uyē ani ncée kómēine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pó ha, uyē uu pó kpísi uu písóca pa, pē api kukpaniilee pó tani. ²⁶ Asei kam nní pó simisi, pònsá ripówóme nnéí n hēele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tərōo-pò, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nò kò te Uléecaa ye maa re: Kapē iwásá wa. ²⁸ Amá né ne nó maa re: Utisi úye un ucò unosi n yē uu káipi, u ukemúnjé kémee iwásá ne unósi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónípee luke-luke mee akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pò fóm̄pò. Li kutási we usoi uké uipinjé likó linyine paa uu ne nfáa yenu ne kuu yé uipinjé nnéí m má apí ne nna teneciré kémee u sápo. ³⁰ In te kupónípe luke-luke kpee ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pò ku fóm̄pò. Li kutási we póké kupónípe luke-luke paa áa ne nfáa yenu ne kaa yé ipópinjé nnéí m má apí ne nna teneciré kémee pó sápo.

Utisi ne unósi pittunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nò kò te pi pēe pirókpure maa re: Uye un unósi n lakase, uké rítelé wa uké unósi rimúise re u u ye. ³² Amá né ne nó maa

re: Uye un unósí n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kó unósí ke ucó uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinó piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nó kó te pi pee pirókpure maa re: Pón tinó n yekei, a ti ritiki. Pón tinó n yekei re pó Upiima linyine wa, kape piwai li riyá. ³⁴ Amá né ne nó maa re: Ani kape ye rinó yekei re nó Uléecaa linyine wa. Ani kape ye wéeri aní ne keyómecaa séi. Kai nní kei ye Uléecaa riyópitú nnya. ³⁵ Ani kape ye kó wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyóopi wéese kuyu nnya. ³⁶ Ani kape ye kó wéeri aní ne nórinye séi, káni yé nní n fe noké nípá nnyúpi cireníne riwárasae née noké risómaase nnya. ³⁷ Nón ye m maa re "eeé", liké "eeé"! Nón ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nón lē memáa nnyine nco rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Mewai picéi kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nó kó te pi maa re: Uye un ucó menípee n fori, piké liute menípee pifore ceei. Uye un ucó kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe ceei. ³⁹ Amá né ne nó maa re: Ani kape ye usoi mewai kópe ceei. Usoi un kuluke-luke-mē kepepe pó n to, a kumíi-mē pansu uké kó kei kepepe pó to. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pó sée uké kepótúkanka tene yási, aa mese kupókpélenku mahani aa u múse. ⁴¹ Usoi un pó n tí un ilú pó n cónse re a ne rinā tise u sarumpó, aa mese i cóni áa ne tinā tē meté u sarumpó. ⁴² Uye un linyine pó n we, a u he, úye un kó re u yé linyine pó ló, a u lonse.

Ani nópínéláaro n la

(Luki 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nó kó te pi maa re: A upósáne n la aa upóláaro ipuri n yulu. ⁴⁴ Amá né ne nó maa re: Ani nópínéláaro n la, ani ye pepee nó n wéekuselē kecáá keyóme yáasi. ⁴⁵ Nón lē n wai, nó pee mesei Nóunésáa Uléecaa ye keyómecaa-pó n we sipipi lē. U ye tíyesele itunje ii písoi sone ne pikópe leeri, uu kó tíyese ikóné ii cuuni ai pepee u m pakarelē ne pepee ápi u m pakarelē yoriye. ⁴⁶ Asei kecáá, in te pepee nó n la ηmane kaní la, ihéé íye kani pee mé te Uléecaa uké nó pa? Pilampooyó ηmaa ricuruu pó ne ye kó limeco wale. ⁴⁷ In te nópínémáreco ηmane kaní ye yáasi, yo kani pee wa lisána? Pepee ápi Uléecaa m pakarelē ticuruu ye kó limeco wale. ⁴⁸ Ani n nyarí ne kété-pó yare ke Nóunésáa ye keléecaa-pó n we uu n nyarí ne kété-pó meco.

6

Lē kapi ye piwekós linyine n he kecáá icélaa

¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani nómenécire tí, áni kape ye lē kaí ne n sá re noké Uléecaa nnya wa písoi inipee-i wa re piké nó yé piké pakare nnya. Insá lē, Nóunésáa ye keyómecaa-pó n we úu ihéé lka nó pane. ² Lē nnya pón úwekós linyine n he, kape kuloo pi paké riyóó yare ke kecáá kecáá mewai pikó api ye ayómeyáhaalee-i ne icée kecáá n wai re písoi piké pi pakare meco. Asei kecáá, pi piihéé piyós masile lē! ³ Amá pón ye linyine úwekós n he, kupónípe mii áku kape lē ke kuluke-luke aku n wa ceri. ⁴ A ye riséé ne he. Upósáa Uléecaa ye mepówai kaá ne riséé n wai n nyáni yé pee pó héele.

Piyómeyáhaa kecáá icélaa

(Luki 11:2-4)

⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nòn ye keyóme n yáasi, áni kape ye kecáa kecáa mewai pikó meco n wai. Pi ye n lale piké ayómeýáhaalee-i ne sicépepe-ne-i n nyenu pin ne keyóme yáasi re písoi piké pi yē nnya. Asei ye nyē kam nní nó símisi re pi piihéé piyóó masile. ⁶ Amá pón ye n la paké keyóme yáasi, a ye kupólee ló aa hānesi aa peē Upósáa Uléécaā ke úka úu n nyáni yáasi. Upósáa Uléécaā yee n nyáni lē kaā ne riséé n wai yē ipóhéé pò pa.

⁷ Nòn ye keyóme n yáasi, áni kape ye méwoo kusíménaapí n wai yare pepee ápi Uléécaā n nyu meco. Pi ye m músu re pin lē meýá n símaankeē, Uléécaā yē ne pi kó. ⁸ Ani kape pimeco n wai. Nónunésáa Uléécaā ye lē kai nó m pi-se nyule ani ye kelene li u welu. ⁹ Lē kai m pi-se re noké ye keyóme n yáasi ye nní:

Urósáa, pòo keyóme caa-pò ní we,

¹⁰ Písoi piké céri re tipónyiri ye kóólelenle,

Ipóyóopi iké kam,

Mepóla meké ketē kecáa wa yare keyóme caa-pò.

¹¹ A ye nṗá keweesi kéye iluke ró he,

¹² A arókópe ró sárei yare ke tóo ye kò picò n sárei pin akópe ró n wa meco.

¹³ Kape tíyese toké pipeikēē kēmeē loó.

Amá a kuníri anipe-i ró lese.

Li we re pòo iyóopi ne ínane ne

nímule te nṗá piyei-pò.

Amí.

¹⁴ Nòn ye picò akópe kapi nó n wa pi n sárei, Nónunésáa yee keyóme caa-pò ní we yé kò nóanékó nó sárei. ¹⁵ Amá nōnsá ye picò akópe pi n sárei, Nónunésáa páa yé kò nóanékó nó sárei.

Anópahaa kecáa icélaa

¹⁶ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nòn ye anóo m pahaalē, áni kape ye kecáa kecáa mewai pikó meco kéyu n caailē. Pi ye kéyu n cōhanelenle re písoi piké céri re anóo kapi pahaalē. Asei kam nní nó símisi re pi piihéé lē piyóó masile. ¹⁷ Amá pón ye anóo m pahaalē, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Písoi ápi kape ne n céri re anóo kaa pahaalē nnya. Upósáa Uléécaā ke úka úu n nyáni ḡmane yee nyáni lē kaā ne riséé n wai. Uyēe yē peē ipóhéé pò pa.

Keyóme caa memá

(Luki 12:33-34)

¹⁹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési noké ketē nté memá yē noké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caaile, piyaa pòo ihánaa foru api me yáái.

²⁰ Amá keyóme caa-pò kai ne sá re noké memá yē noké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kò fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame ní we ke kepómúnjé aké wepo.

Metél kenyárū

(Luki 11:33-36)

²² Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Inípee yee ipiñe kefiráa. Ipónípee in n nyamí, i ye ipiñe nnéi n kpáiiilenle. ²³ Amá ipónípee in m pólú, ipópiñe nnéi yee ye kuñmaha-i n we. Lē nnya, in te metéi mē kaa m má ye pansēle kuñmaha, a yē te kuñmaha piima-i kaā we.

Uléécaā ne siwóo kecáa icélaa

(Luki 16:13)

²⁴ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Uka úu yé fe uké kumúnjé kuse kēmeē piyóosa pité n tikilē. Mṗá liké íye wa, u yé use ipuri yē uu uco ikó n la, née u yé use ne

kutu n cōlē úu ye p̄ee ucō n waiselē. Ani yé fe nōké kumúnjé kuse kémee Uléecaa ne siwóó n tikilē.

*Ani ne Uléecaa n tále
(Luki 12:22-31)*

²⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re áni kape lē kani yé n li ne lē kani yé ní ntí nōké ne nfáa m má ne ilū kani yé nōinēpiñe n yárii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, néē ipiñe yeē ilū fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Ási ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risíme súū. Amá Nōunésáa yeē keyómecaa-pō ní we ye si kpíniile! Yare nō ñmaa áni p̄ee ríyu má lin sinúipi sē fee? ²⁷ Nó úye yeē yé fe uu nfasimé wai uu há ne unfaa aḡmē m̄pá nkáripipi kpáse?

²⁸ Yo nnya kani p̄ee nkpáni ilū kani yé nōinēpiñe n yárii nfasimé wai? Ani meyúti mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Ame pikei pika wai, áme kō ilū íka nyelaankeē. ²⁹ Amá ké nó símisi re m̄pá ne lē, Uyóopi píima Salomōo ricuruu ne ummule mmú nnéí, úu p̄ee ilū inyine má yeē ní nyam̄ ai mefele menyine tulu.

³⁰ Nó pisoḡ mpí nfatene ḡn piye. In te Uléecaa ye meyúti mee neni kecare-i ní we pin kō kóso nna me ḡmaasine lē sōnukuse, nó kecáa kúu yé p̄ee meníñe ripaí?

³¹ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa nōké maa re: Yo kari yé li néē yo kari yé ní ntí néē yo kari yé tā. ³² Pep̄ee ápi Uléecaa n nyu p̄ee lē likó mesére wéési. Amá Nōunésáa yeē keyómecaa-pō ní we ye nyule lē kai nó m pise. ³³ Uléecaa iyóopi kani yé mefoí wéési, ani kō lē kuu m pise n wai, u yé kō litóroo nní nnéí mpuri pihēe nó rikpá. ³⁴ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re m̄pá keyáa keye ne kenkó ye mu.

7

*Ai we re tōké ye picō akópe m palē
(Luki 6:37-38, 41-42)*

¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani kape ye picō ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nō n túhaane nnya. ² Lē kani ye picō akópe ní pa mecō ke Uléecaa uu akópe nó pane. Kemúnjé ké kani ye ne picō ní musí kapi kō ne nō músune. ³ Yo nnya kaa keyúipi keē upóco menipeē-i ní we nyáni, áa p̄ee kenawelēpi keē mepókó-i ní we nyáni? ⁴ Iye kaa yé fe aa ucō maa re: A nyere ké keyúipi mepónipeē-i lese, kenawelēpi ken kō peé ne mepókó kémee we? ⁵ A tíye pō kecáa kecáa mewai má kpa! Kenawelēpi keē mepónipeē-i ní we kaa yé mefoí lese aa p̄ee n̄sone n nyáni áa ne keyúipi keē ucō menipeē-i ní we lese.

⁶ Ani kape ye Uléecaa likó sipōpi pa re siké li. Insá lē, si yé ne nó panse asi nó kéheni. Ani kape ye kō nōinékólé kecire áfoḡ keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ii caai.

*Piwei ne piyóó
(Luki 11:9-13)*

⁷ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani ye Uléecaa we, u yé nó he. Ani ye ukemee piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Aní ye ihánaa u rikómkóm, u yé nó hánne.

⁸ Uye un u n we, u ye u hele. Uye un ukemee linyine n wéési, u ye li yenle. Uye un kō ihánaa u rinkómkóm, u ye u hánnele. ⁹ Nó úye kepipi keē yé iluke u we, uu p̄ee ripare kpási uu ke he? ¹⁰ Néē nó úye kepipi keē yé nkpíntomé u we, uu p̄ee iwáa kpási uu ke he? ¹¹ M̄pá nó pikpáaree mpí nní, nō ye fele ani nōsinēpiipi lisōne he. Nōunésáa yeē keyómecaa-pō ní we yeē yé p̄ee meníñe pep̄ee lisōne u m pise pihēe riyáa?

¹² Lē nnéi kani ní la re písoi piké ye nó wa, ani ye limeco pi wa. Lē ke isé ne antepuye api pise re noké ye wa.

Tinonoo tee m mókú-mókúlē
(Luki 13:24)

¹³ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani ne rinonoo tee m mókú-mókúlē lompo. Tinonoo pére-péré ne ncee mee n laanu pelele ye nkpo-mē simpole. Písoi kulúí pee ye ne kei lompo. ¹⁴ Amá rinonoo tee ye ne nfáa-mē ní ha ye mókú-mókúlē. Lincee pò ne kò nkpáni mese wéké-wéké. Písoi pee ye n n yé ápi kulúí we.

Antepuye noome kecáa icélaa
(Luki 6:43-44)

¹⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani nóménécíre tí ne antepuye noome. Pi ye rikpárále apí n nyíselē te pi asánpipi le, nénipákane pi pisifa-i ákre kpáree le. ¹⁶ Pimewai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléepipi ne akuléé ní céri meco. Api ye areesee sinípeleépi kecáa tó. Api ye kò afiiki ahíhíhí kecáa tó. ¹⁷ Kuléé sone kpee ye apipi sone mari, kuléé kópe pòo apipi kópe maru. ¹⁸ Limeco ke kuléé sone áku ye fe kuké apipi kópe mari, kukópe páa ye kò fe kuké apipi sone mari. ¹⁹ Pi ye kuléé kpee áku apipi sone m máru rikéle api nna-i ku sápo. ²⁰ Limeco kani yéé antepuye noome mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yiktyiki kecáa icélaa
(Luki 13:25-27)

²¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ai pē nnéi pee né n sélei re Upíima, Upíima pee Uléécaá iyóopi kémee lonine, amá pepee Unésáa yee keyómecaa-pò ní we mela n wai nmane pee Uléécaá iyóopi kémee lonine. ²² Meyá né ha keyáa kē ke Uléécaá uu písoi n túhaanene né maa re: Upíima, Upíima, ái tóo ripónyíri ne Uléécaá nsímé písoi símisi ari aníri lakasente ari kò tipónyíri ne mewaisanja kulúí wapisii? ²³ Kei kam yé pee pi símisi n̄sone re: Am pikai nó nyu! Nó pikópekòo mpí. Ani kenékúrí nté rinyòsò!

Slyò sité sinyine kecáa nsímé
(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu pee ntóròo pi maa re: Uye un nsímé mmú nnéi kutu rincò un kò n tintiki, u we yare usohòo yee kepare kecáa ukeyò m m̄s. ²⁵ Ikóné ii cuuni, ikóí ii yipu, kuyò píima kunyine aku kényò ke-i pépu, ái nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáa m mómáalē nnya. ²⁶ Nkó yee nsímé mmú nnéi kutu rin̄cò, úu ye pee n titiki ye we yare uníri yee nnyene kecáa ukeyò méwoo m m̄s. ²⁷ Ikóné ii cuuni ikóí ii yipu, kuyò píima kunyine aku kényò ke-i pépu, ake lolu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaŋe kuú ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anòo nyē nnéi pimáa ní masí, umecélaa ame pee písoi riwúí meyá nnòo n yipaalē. ²⁹ Uyē úu céési yare isé picélaa meco. Amá Uléécaá nnaŋe ke uyē úu pee ne céési.

8

Yeesu ye uyó unyine poise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyópe rincépime memáá, asoiwúí píima anyine aa pee u n tikilē. ² Kei ke uyó unyine uu ukekúrí hápo uu wúla uu re: Upíima, pòn n la, pò né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapo uu u ca uu re: Ne lalé a péí. Mese ne mese, keyó ake ukekáa lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu pee rinòo u he re: Kape wa unyine uké kò.

Amá a uyee Uléécaá inyóonse n wai leepo uké pó musi uké yé te po peí, aa pree limemáá inyóonse ke Moisi uu ne nó n tiye wai liké nípá úye nyíse re po peile.

Yeesu ye Róm usóóca kpéé unyine ukeikó paise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu pree limemáá ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompo. Róm usóóca kpéé unyine uu ukekúrí nyósópó uu ne u téní re uké u come. ⁶ U Yeesu maa re: Upíima, unékeikó ye kéyo-pó ne kufón finupole lin ána u pahaalé, úu nkéhé ne kéyu mápo. ⁷ Yeesu uu u pese re: Ne kó, né ha u paise. ⁸ Kei ke usóóca kpéé uyé uu pree kó re: Am tu re póké kenéyo-i lompo, Upíima. Amá pó kpére rinóo hé, unékeikó ye lé peile. ⁹ Li we re né ticuruu ye pinéwéése mále nen pi pakarelé. Nen kó pisóóca má pree né m pakarelé. Nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kó ucó m maa re uké kam, u ye kale. Nen kó unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anóo nyé n kó, ai nnóo u yipu, uu pepere u n tikilé maa re: Asei kam nní nó símisi, ám Ísirayeli keteni-i ricuruu úka kémee nfatene píima mmú ncó yenaalé. ¹¹ Ne la ké nó símisi re pisi meyá yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mé leeme, pi ne píróóáyaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Uléécaá iyóopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pē kaí pē né n sá re piké Uléécaá iyóopi kémee ló ketahai kunmaha-mé fómpo api pree kei m pupukee pin iní takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pree usóóca kpéé uyé maa re: A n nje a kui. Mpófatene nnya, lé kaa m pise yé wa. Ukeikó uu mesei itunje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulú paise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pree limemáá yisi uu Piyee keyo sí, uu kei uyé ulóhóni leepo un finu uipije in tolú. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupijetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáá pái.

¹⁶ Kai nnyóó n wa, apí ne pinírhélaa kulú Yeesu leepo, uu rinóo aníri male, aa wuru aa pikemeé lelu, uu kó pitóikó nnéi poisente. ¹⁷ Lé ke antepu Esayi uu pree m ma ke mewai mé ame ritiki re: Tirónárei kuú yósi uu irótói kpísi uu cóni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime we, risoiwú ari u kálaapo. Kei kuu pree upipiretiki maa re u ne pē piké ritime rico-mé ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uu ne u rikó uu u maa re: Ucélaa, nípá yei kaa sí né pó ritiki.

²⁰ Yeesu uu u pese re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampó ké wénte. ²¹ Kei ke upipiretiki use póo pree kó u maa re: Upíima, a ncée né hé ké ha unésáa kulesi ké pree kelene pó ritiki. ²² Yeesu uu u pese re: A né ritiki aa pikpókpo yá piké pipikpókpo kulaanke.

Yeesu ye meyo píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninói kémee lompo, upipiretiki api yisi api u leepo. ²⁴ Kapi n tósu, meyo píima menyine ame pipépe kápáá, míni ame kúninói yarii. Amá Yeesu póon pree lóni. ²⁵ Upipiretiki api ukekúrí nyósópó api u yóhse api re: Upíima a rón come, tó kpínine. ²⁶ Yeesu uu pree pi maa re: Yó nnya kani iwame wai? Nó pisióo mpi, nónnéfatené ún piye. Kei kuu pree yisi uu ne kuyó ne míni cési, ai pree séé léké-léke keu. ²⁷ Ai nípá úye nnóo yipu api pree pimécopécire n tee re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyo ne míni ripéne lin u pakarelé?

Yeesu ye pintrihélaa pité pinyine paise
(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiyé ritime te-i n yisi uu Kataraa ketê-pò ritime ricsò tulu, pintrihélaa pité pinyine api akpíi kecòpe leeri api u leepò. Pisoì pè tikpákàrá kapi n wai nnya, úka úu ye pèe kaha uké ncée mmè titiki. ²⁹ Kapí ne Yeesu rinsáne, api pèé n cáái re: Uléécáa Kepipi, tó ne mpá ne rí-ye? Pò ka re pòké íwe ró wa Uléécáa itunje iyé-i kuú ne ró n túhaanene iké kelené tuu?

³⁰ Afòh anyine ye pèe kei kulúí wele an túkuri, áí meyá ne ketaa pi we. ³¹ Aníri aa Yeesu suúluse re: Pòn n la pòké pisoì mpí-i ró lákase, a tíye tóké ha áfòh nnyé nyee nté-pò nní kulúí ní we kèmmè lompò. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tósu! Aa pèe pisoì pité pè-i yisi aá ha áfòh nyé-i loni. Mese ne mese, áfòh nyé aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne kupiyé-i kpúupò aa kpíni. ³³ Pèpèe pèe áfòh nyé m méé api itóó karií api kuyu sí apí ha lè nnéi lèe n wa ne lelee pintrihélaa pè n wa kèni. ³⁴ Kei ke kuyu pisoì nnéi api ripehépò api Yeesu leepò. Kapí u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tómpò.

9

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise
(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pèe kúninòí loni uu kupiyé pitérj kpá, uu ukuyu pèe. ² Api pèe kékankáláká kenyine risánjáápòré wai apí ne u leepò. Kuu pinfatene n yé, uu kékankáláká kè maa re: A n kahari unépipi, ne apókòpe pò sáreile. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pèe pimécòpècìre tee re: Utisi nkó ye Uléécáa riyu kopule!
⁴ Yeesu uu pikemúnjé céru uu re: Yo nnya kani lè nòsínéfa-i simúnjé kòpe wai?
⁵ Anóó nnyé keté kecòpe, ríye tee fákú ne ricsò: Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókòpe pò sárei néé kuu yé ke ní maa re: A yisi a sòne? ⁶ Ne la nòké céri re né, Usoi Kepipi ye keté kecáá rínanje mále ké ne pisoì akòpe pi sárei. Kei kuu pèe kékankáláká kè maa re: A yisi a nyere, a ripòsánjáápòré pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke pisoì kulúí pèe kei ní we apí lè n yé, ai píri pi wai api pèe Uléécáa m pakarente re u sisoipipi rínanje píima mmè he nnya.

Yeesu ye Matiyee sée re uké u ritiki
(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kéyu-mè n tósu uu utisi unyine kapi ye n sée re Matiyee yenu un pilampooyóó kèkèi-i tú. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pèe lè memáá sí uú ha Matiyee keyò-i n tú un iluke le. Pilampooyóó ne pikòpèkòó picò apí hapò api kei u ne upipiretiki kekúrí tone. ¹¹ Ke Pifarisi api lè n yé, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nòsuncélaa ne pilampooyóó ne pikòpèkòó picò apí kelò kese tú pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lè símisi uu re: Ai pisoì pèe isare n láarú nnya ke upòise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléécáa nsímé mmú kuu ní ma aseí wéési ani kóm. U maa re: Né, Uléécáa ye nò písei re ani íwe n ténaane, ám nò písei re ani ye isee ne né nyòonse. Yeesu uu kò pímaá pi kpá re: Ai pèpèe pimécìre n nyáni re pi pisoì le pèe aseí n tikilè kam písei ka, amá pikòpèkòó nnya kam ka.

Yeesu ye anóópahaa nsímé wai
(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

¹⁴ Kei ke Yohani Uniwole pipiretiki api Yeesu kekúrí hápò api u píse re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóó pahaankeé mesére, amá pò pipiretiki apí ye pèe paasi? ¹⁵ Yeesu uu pèe pi pèse re: Nò músu re usoi yé písiònne anyá n wai uu

upisane séi api péé hapó api ne mpóocaaí n tú? Aai, mmē rín we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikécəpe lese api ne tómpo. Péé uye-i kapi yé péé anóo paasi.

¹⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Api ye kusánáá fale kepampi kpási apí ne risípíi kpure tánene. Insá lē, kusánáá fale kepampi yé kusánáá kpure nkú m pasalē aí cēéri, kupóle aku péé kufóí feriyē. ¹⁷ Uu kó kpá re: Úka úu ye píta pelé akónenurj kpure-i súú. Insá lē, píta yé kam api pelu, anúrj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúrj póo kó méwoo wai. Amá akónenurj fale kémee kapi ye píta fale súú, aí lē n we apí ha ne pelu.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kó unósi unyine paise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)

¹⁸ Yeesu un lē we un ne Yohani Uniwole pipiretiki símisi, Pisuífi uyukóo unyine uú hapó uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpére yee nfáani nní kpuwó aí kahane n náñai. Amá a kam a ha anípe ukecáá rilaa. U yé nfáa wa. ¹⁹ Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api u tiki.

²⁰ Unósi unyine yee ménye n foho háí injmē kefi ne ité, uú ne Yeesu kó, uu uilú titime kepíre-mē ca. ²¹ Ai méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen péé nmaa uilú kerí n fe am ca, ne yee péé péí. ²² Yeesu uu péé kepíre-mē pansəpə uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpére, mpófatenē ye pó péisele. Unósi uyē uu kei nní pélu.

²³ Ke Yeesu utú ha úyukóo uyē keyó n tuipó, pisunsímaa péé pimécire n cápine piké nkpó wa ne risoiwú ne iwóó líkí-líkí kuu léepó kénye meyipe. ²⁴ Uu pi maa re: Ani nté léepó. Kekpérepí nké áke kpu, ke lonile. Kuu lē ní ma, api u sényi. ²⁵ Kapi pisoi ketahai-mē n lésepó, Yeesu uu péé kulee lompo. Uu kekpérepí kunípe tini, ake yisi ake nyere. ²⁶ Nsímé nn kei keté kē nnéi kóónú nn tánene.

Yeesu ye pinyíye pité paise

²⁷ Ke Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyíye pité pinyine api u n tikilē pin cáái re: A irówe yē, Tafti Kepipi.

²⁸ Kuu kénye n tu, pinyíye pē api ukekúrí hapó. Kei kuu péé pi pise re: Nə ne kefa tene re né fe am lē kaní ní la waii? Api u pese re: Eee Úpiima, pó fe. ²⁹ Kei ke Yeesu uu péé piinipee rica uu re: Uléécaa uké lē kaní ne nní kefa n tene nó wa. ³⁰ Kuu lē ní ma, piinipee ii wúkule apí n nyáni. Uu péé pi kúrúrise re: Ani nóménécire tí rísone, áni kape tíye unyine uké lē kó. ³¹ Amá kapi yé kei nní n léepó, api piketé kē nnéi ne Yeesu nsímé kóónú apí ríyu u waise.

Yeesu ye usoi yee uu ye n stmisi paise

³² Pinyíye pē póon nní fáaupōlē, pinyine apí ne unírihélaa unyine yee úu ye nsímé n fe Yeesu léepó. ³³ Ke Yeesu uu yé kuníri kpē n lákasepó, utisi uyē uu nsímé kápáa. Ai riwúú te-i nípa úye nnóo yipu, api péé re: Ari píkaí Isirayēli keteni-i mēwai mmé meco yenaalē! ³⁴ Amá Pifarisi póo re: Kunírílá wéése kpée rínanje u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisoi péé n cápínelé twe té

³⁵ Yeesu ye péé ayu ne siyupi nnéi kóónúlenle un kei Pisuífi ayomeyáhaalee kémee céési un kó Uléécaa iyóopi Nsímé Kéciree pisoi yóólē un kó itóí ncəpuri ne ncóñ ncəpuri mee pisoi n pəkési pəisente. ³⁶ Uu asoiwúú yénu an pəonēlē lin a feriyelē, an méwoo tóórinkee yarē isánj yee íi use m má, aí twe u wai. ³⁷ Uu péé upipiretiki maa re: Kεcare kee kúkpa n tu ye laanule pelele, amá pepere yé ke ní kpasi apí péé kulúí we. ³⁸ Lē nnya, ani Úpiima pise re uké pikeikó péé yé ní kpasi pame.

10

*Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wée
(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)*

¹ Yeesu uu pɛɛ upiretiki kefi ne pité séi uu rínanɛ pi he piké ye ne aníri lakase api ye kɔ ne itóí ncɔpuri ne ncónɛ ncɔpuri mee písoi m pɛkesi pɔisente. ² Pitume kefi ne pité pɛ anyiri ye nnyé: Ufoi yee Simɔɔ kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwá Antiree, ne Yakupu ne uuwá Yohani. Pɛ keté ye Sepetee pinmánɛ le, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyɔs Matiyee ne Alifee unmánɛ Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simɔɔ yee pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáá n tɔpu ne Yutasi Isikariyɔti yee Yeesu n tɪ uu piláarɔ anipe-i wai.

*Pikei ke Yeesu uu ne písoi pɛ n tum
(Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6)*

⁵ Písoi kefi ne pité pɛ ke Yeesu uu ne pikei tū uu pi céési re: Ani silɔ se-i ke mpuri sane pikó api n we n kaase. Ani kape Samarii pikó ayu kémeɛ ha. ⁶ Amá Isirayeli pikó pɛɛ n we yare isáɲ yee m pɔ kémeɛ kani yé ha. ⁷ Ani icée kémeɛ pi n símisi re: Uléécáa iyɔɔpi ye nyahaimɛle. ⁸ Ani pitóikɔ m pɔisente, ani pikpɔkɔ yukusente, ani tíyese piyɔ́ piké pansɛ písoi pɛɛ ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nóɔ yé kɔ picɔ he. ⁹ Ani kape nkɔpáni wura née nwóóweni née mɛwóópipi kpísi nɔké awóólɔ-i wa nɔké ne ripéne. ¹⁰ Ani kape kulɔ kpísi nɔké ne ncée ritiki, ani kape kɔ ketúkanka keɛ kpísi. Ani kape kɔ anéeri née kuséle rimúlú. Li we re ukeikó yee ye upikei piluke li.

¹¹ Mpá kuyu maa-i née keyupi-i kani lompo, ani ye uyee yé n ɲmurei uu nó yósu wéési. Un n ɲmurei un nó n yosí, ani ukeméé tone áí ha ne nókenétóńyɛaa tulu. ¹² Nɔn ye kényɔ kénye-i n lompo, ani ye kepikó yáási re: Liké nó n nińú! ¹³ Kényɔ kɛ pikó pin nó n yosí, nkíɲniɲe kaní ne pi n la nké pikecáá n we. Amá pinsá nó n yosí, nkíɲniɲe kaní ne pi n la nké nókenémɛɛ pɛɛpɔ. ¹⁴ Pin kényɔ kenýine-i née kuyu kunýine-i n ye re ápi nó yósune née ápi kɔ nónnésímé kutu cɔne, ani kényɔ ke-i née kuyu kpe-i léepɔ ani nónanéna nkońo péi ani pikuwéé-mɛ yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nó símisi re keyáa kɛ ke Uléécáa uu n sónti uké ne písoi n túhaane, Sotɔm ne Komɔɔri pikó ke Uléécáa uu nna n ɲmaasi iwe yé ne kuyu kpɛ ikó kutasi wa.

*Lɛ kapt masí kepirɛ písoi n wéékusene
(Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17)*

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani rísɔne kɔ te, kam nní nó n tum, ani isáɲ yee ákpe kecɔpe n we mɛcɔ n sóne. Lɛ nnya, ani mesɔhɔ m má yare iwáa, ani álólá mɛcɔ kényu m purú. ¹⁷ Ani nómenécíre ne písoi tɪ. Li ye kam api ye nó tini api ne situhaane-i sí, api ye kɔ piayomeyáhaalee-i iséí nó súúkɛɛ. ¹⁸ Pi ye kam api ye né nnya piyukɔs ne piyɔɔpi kémeɛ nó séi re nɔké kɔ pɛ keyu-i ne mpuri sane pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nó n sée, iwame fi kape ye nó wa re n-ye kani yé ha símisi née iye kani yé ha n símisi. Liitunɛ in n tu, Uléécáa yé nɲmaa-maa nó he aní male. ²⁰ Ái nókenémɛɛ kɲn léerine. Amá Nónunesáa Uléécáa Nfaasɔne yee nókenémɛɛ símisine. ²¹ Usoi yé umáreɔ kpísi uu pa re piké kpu. Usoi uu kɔ ukepípi kpísi uu ne limɛcɔ wai. Siwá asi písáa ne píni kecáá nyere asi pi kpísi así pa re piké kpu. ²² Písoi nnéí ye kam api né nnya nóńépurí yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kɛtɔ-pɔ, Uléécáa yé uriyu lɔ. ²³ In kuyu kúye-i nó n wéékuselɛ, ani wuri ani kuɔ tɛń. Asei kam nó símisi re áni Isirayeli ayu kóónúne nɔké tánɛne Usoi Kepípi keké kelene kam.

²⁴ Upeikee úka úu uucélaa fe. Limεcɔ, ukeikɔ úka úu ukeisaa fe. ²⁵ Li nyam te upeikee uké ucélaa ketule tu. Li nyam te ukeikɔ uké ukeisaa ketule tu. Née nónúnýosaa, né kápi piséi tíye re Pelisepule, wóo pee nǎ pinéyókɔ?

*Uyē kai m pise re usoi uké n wuru
(Luki 12:2-7)*

²⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape pisei n wuru. Lē nnéi lēe m pékaalē ne lē nnéi ke úka úu n nyu yé kam ai metéi kémee léeri nǎpá úye uu li yenu uu kɔ li ceru. ²⁷ Mmē kam nní kunmaha-i nǎ n símisi, ani ha metéi kémee n tiyóó. Ani ha kɔ mmē kam nní kutu-i nǎ rinwéi-wéi, kecáca-i nyere ani yóó nǎpá úye uké kɔ. ²⁸ Ani kape pepe ye usoi n kpu ápi ye pee fe piké ukumíri kpu n wuru. Amá Uléecaa kaní yé meníne n wuru re u ye fele uu usoi kpu uu kɔ u ne ukumíri kpísi uu nna teneciré kémee waipɔ nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kétanká kumúnjé sá, née yo? Mpá ne lē, kéka áke ye méwoo kpu kái Nónúnésáa Uléecaa mela. ³⁰ Ticuruu Uléecaa ye nórínéyu kecáa nnyúpi keenle un n-nnéi nyu. ³¹ Lē nnya, iwame íi kape ye nó wa. Nǎ Uléecaa inípee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

*Yeesu meýóó ne umeyule kecáa nstmé
(Luki 12:8-9)*

³² Yeesu uu kɔ kpá re: Uye un pisei kecɔpe n ηmurei re u unékɔ le, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i ηmurei re née u te. ³³ Amá úye un kɔ pisei kecɔpe n kesi re úu unékɔ, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i kesi re ám u nyu.

*Yeesu uu ne nkliηniηe pisei ka, amá atɔpi kuul ne pisei ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Yeesu uu kɔ kpá re: Ani kape m músu re ríniηe kam ne keté kecáa ka. Ai nkpáni ríniηe, amá atɔpi kam ne ka. ³⁵ Ne kale ké ηmáne ne usáa cénse, am kɔ ukpére ne úni ne ufási ne unyáani cénse. ³⁶ Usoi keyɔ cire pikɔ ηmaa pee iláarɔ u waine.

³⁷ Usoi nkɔ yee usáa née úni ní la ai tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkɔ yee kɔ unηmáne née uu kpére ní la ai tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkɔ yee úu n ηmurei re uké menéɔ ukunapélékɔ ríya * uké pee né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkɔ yee ní la uké unfaa m múlilē, yé kam uu ne n fómni. Amá nkɔ yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

*Ihéé kecáa icélaa
(Mariki 9:41)*

⁴⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nkɔ yee nó n yosí, ye kɔ né yosile. Nkɔ yee né n yosí, ye kɔ uyee né n tumme yosile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yosí re antepu lo nnya kuu u yosí, Uléecaa yé ihéé kuu yé antepu m pa icɔ u hééle. Nkɔ yee kɔ uyee aseí ne Uléecaa pikei n wai n yosí re aseí ute lo nnya kuu u yosí, Uléecaa yé ihéé kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴² Asei kam nó símisi re nkɔ yee pisei mpí ke úka úu nní n waiselē kecɔpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléecaa yé lihhéé u pa.

* **10:38** Kunapélékɔ piya: aseí re íwe piluke Yeesu mecc

11

*Yohani Uniwole pitume
(Luki 7:18-35)*

¹ Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa ní masí, uu kei yisi uú ha ketē kē ayu kémee n céési un kō Nléécaasimé yóólē. ² Yohani Uniwole ye pee likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i wepōle. Uu Kirisi pikei kuu n wai nkó kóm, uu pee upipiretiki yukuse uu ukemee tum ³ te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mekē-me n tee re u sōnti néē unyine ucō ye kepire wemele? ⁴ Kei ke Yeesu uu pee pi pese re: Ani ha lē kani n kómēi nōn kō nyáni Yohani símisi, ⁵ lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sōne, piyó pin wole pin funi, pitusuí pin kómēi, pikpōkpō pin yisikee, píwekōó pin kō Nsímé Keciye ke písoi api pi n yóólē kómēi. ⁶ Uye unsá nē nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē písímé pi ní masí api tōmpō, uu pee Yohani kecáá nsímé písoi pee n cápínélē n símisi, uu re: Yo kani kecesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyo aku n fikiise? ⁸ Usoi yee melape kecire n lapalé ye kei we, néē yo? Amá piyóopi akpáná-i ke pepere melape kecire m má apí we. ⁹ Yare yo kecire nmaa kani mpíi piyéne ha? Antepu unyine néē yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu fele. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeé pō wa uké mpócee nyóonse. ¹¹ Asei kam nní nó símisi re kaí ne n weme, ápi unyine maraalē yee Yohani Uniwole n fe. Mpá ne lē, pepere Uléécaá iyóopi kémee ní we kecōpe, uyee n fiilē ye u fele. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i ke Yohani uu Uléécaá Nsímé n yóólē n kpíime af ne kumúnjé nkú-i tuiri, písoi ye Uléécaá iyóopi nnya tōpule pin náási piké i yē, pinánje-nanje pee ye i yē. ¹³ Antepuyee nnéi ne isé ye Uléécaá iyóopi nsímé símaarile af weri af ne Yohani ikametuñe tulu. ¹⁴ In te nō mesei la nōké nnésímé kō, Yohani yee Elii uyē kapí pee n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómee uu kóm!

¹⁶ Uu kō pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani písoi múnjeisene? Pi nkpáni yare siwá see kéyaála-i n tú si ne sisico sin ne ipupeí séleine, asi ye re: ¹⁷ Tō asú nó símisile re aní yesi, aní yúlu, aní síkpoyome yom, aní té. ¹⁸ Mesei ke Yohani uú ka, úu ye iluke lí, úu ye píta n ntí, aní re aníri kuu héesi. ¹⁹ Usoi Kepipi pōó weri ken le ken níru, aní kō re: Piluke ne píta níré nmane nkó mee uyē we. U kō pilampooyóó ne pikópēkōó usane le. Amá li pee umewai kémee nyíselenle re Uléécaá mewéesesohō ye me.

*Ayu nyee áa Yeesu nsímé ní nymurei
(Luki 10:13-15)*

²⁰ Lē memáá, Yeesu uu pee ayu nyē-i kuu mewaisanja meyā n wapisi pikó picé kápáá kápi ne mefine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹ Nó Korasin pikó, íwe kani topori. Nó Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mewaisanja kapi nókenémee n wapisi men pee Tiiri ne Sitō kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire rito api áforanti tani api pimeciye nfúrō kōikee liké nyíse re pi conse. ²² Lē nnya kam nó símisi re Tiiri ne Sitō pikó íwe yé ha ketúhaaneyaa kē ne nōinékó kutosi wa. ²³ Nté nó Kaperinawum pikó, nō músu re keléécaá-mē kaní taalē? Ai nkpáni lē. Amá kukúláyu-i ke Uléécaá uu ketē-mē nó láupole. Ai líka nnya, pin pee mewaisanja mmé kapi nní nókenémee n wapisi meco Sotóm kémee n wapisi, lí yé pee nní ní we kuyu kpē kun ne we. ²⁴ Lē nnya kam nó símisi re keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, Sotóm pikó íwe íi nōinékó ne kutosi wa.

*Yeesu ye re písoi piké ukemee piwénte hapo
(Luki 10:21-22)*

²⁵ Yeesu uu pɛɛ likumúnjé kpɛ-i maa rɛ: Sáa, ketɛ̃ nɛ keyómɛ Upiima, nɛ pɔ pakare rɛ pɔ tɛyɛsɛ siwá sínsápi asi nsímé mmɛ̃ kaa pisohoo nɛ pinyuwɛ m̃ pesi aseɪ kom. ²⁶ Pɔ́o la rɛ liké̃ lɛ̃ wa kai kɔ̃ mesei lɛ̃ wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kɔ̃ limemáá pi maa rɛ: Unésáa yɛ nɛ́pá yo nnéi nɛ̃ pale. Uka ucɔ̃ úu nɛ̃, Ukepipi nyu Unésáa memáá. Uka ucɔ̃ úu kɔ̃ Unésáa nyu insá nɛ̃ Ukepipi nɛ̃ pɛ̃ kam ñ tɛyɛsɛ api u ceru. ²⁸ Nɔ́ mpí nnéi nɔ́o nní nɔ̃ni mulɛ-mulɛ nɛ̃ ñ nákaankeɛ lin nɔ́ pelaalɛ̃, ani kenémɛɛ̃ kam kɛ̃ nɔ́ topilɛ̃ ani wɛntɛ. ²⁹ Am la kɛ̃ nɔ́ ñ nyikilɛ̃ lin nɔ́ pelaalɛ̃. Ani nɔ̃ni kam̃ nɛ̃ nɔ́ ñ la ñmurei ani cɔ̃ni, ani tɛyɛ kɛ̃ nɔ́ ñ céési. Nɔ́ pɛɛ̃ yɛ̃ kani yɛ̃ ñ wɛntɛ. Nɛ̃ kɛfa láárúle. Menékó̃ ámẽ kɔ̃ pɔ́ólú. ³⁰ Nɔ̃ni mmɛ̃ kam nní nɛ̃ nɔ́ ñ la rɛ̃ ani cɔ̃ yɛ̃ fákúlɛ̃, ññ nkpáni mulú.

12

Yeesu yɛɛ̃ kɛwɛntɛyaa ute

(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

¹ Lɛ̃ memáá, Yeesu uu pɛɛ̃ kɛwɛntɛyaa ketúnjé imúí inyine kɛcare kɛmɛɛ̃ ñ tikilɛ̃ uu tɔ́su. Nkú nñ upipiretiki wai, api pɛɛ̃ iwéhe kpéeni api mɛpipi takai.

² Kɛ Pifarisi api lɛ̃ ñ yɛ̃, api Yeesu maa rɛ: A ripá kɛ pipópiretiki api ñ wai lɛ̃ kɛ isé ii m̃ maa rɛ̃ p̃isoi ápi kape yɛ̃ kɛwɛntɛyaa ketúnjé wa. ³ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ̃ pi pɛsɛ rɛ: Lɛ̃ nnya, áni lɛ̃ kɛ Tafiti uu kumúnjé kpɛ-i kɛ nkú nñ u nɛ̃ upikó ñ wa kɛenlɛ̃, néɛ̃ yo? ⁴ Uléécáa keyo-i kuu lompo uu akpónó kapi Uléécáa ñ yekei kpisi u nɛ̃ upikó api le, ái kɔ̃ pɛɛ̃ rɛ̃ piunyine yɛ̃ ncéɛ̃ má uké̃ a li. Pɛpɛɛ̃ yɛ̃ Uléécáa inyóonɛ̃ ñ wa ñmanɛ̃ pɛɛ̃ ncéɛ̃ má piké̃ a li. ⁵ Néɛ̃ áni isé atelé kɛmɛɛ̃ kɛ̃ɛ̃ tɛ̃ pɛpɛɛ̃ yɛ̃ Uléécáa inyóonɛ̃ ñ wa yɛ̃ Uléécáa keyo-i pikei wailɛ̃ ái nɛ̃ kɛwɛntɛyaa péné? Lɛ̃ nnya akópe kapi lɛ̃ waa? ⁶ Amá kɛ̃ nɔ́ símisi rɛ̃ uyɛɛ̃ nté nní ñ wɛ̃ yɛ̃ Uléécáa keyõ fele. ⁷ Noñ pɛɛ̃ Uléécáa ritelé kɛmɛɛ̃ iwóí nnyí aseɪ m̃yikiyiki ñ kɔ̃ tɛ̃ Uléécáa yɛ̃ maa rɛ: Né̃, Uléécáa yɛ̃ nɔ́ p̃isei rɛ̃ ani iwɛ̃ ñ tɛnaane, ám nɔ́ p̃isei rɛ̃ ani yɛ̃ isɛɛ̃ nɛ̃ né̃ nyóonɛ̃, áni yéé̃ pɛɛ̃ nkó̃ yɛ̃ úu líka ñ caai akópe pa. ⁸ Lɛ̃ nnya kɛ̃ nɛ̃, Usoi Kɛpipi am kɛwɛntɛyaa ute.

Utisi uyɛɛ̃ kunɛ̃pɛ̃ kópe m̃ má

(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu tómpo uú ha pikuyomɛyáhaale loni. ¹⁰ Utisi unyine yɛ̃ pɛɛ̃ kei wɛlɛ̃ ñ kunɛ̃pɛ̃ kópe má. Pɛpɛɛ̃ kei ñ wɛ̃ api pɛɛ̃ kɛwááná ñ wéési piké̃ nɛ̃ Yeesu t̃l. Api Yeesu p̃isei rɛ: Ncéɛ̃ yɛ̃ wɛ̃ rɛ̃ piké̃ kɛwɛntɛyaa ketúnjé usoi p̃aisɛɛ̃? ¹¹ Uu pi p̃isei rɛ: Nɔ́ úyɛ̃ ñ nkpéni isáñ isɛ̃ m̃ má ii kɛwɛntɛyaa ketúnjé kuhóre cimé-cimé̃ kunyine-i lóipɔ̃, úu yɛ̃ ha kei i lesɛɛ̃? ¹² Kesoipipi yɛ̃ kɔ̃ pɛɛ̃ isáñ fele ái nkáripí. Lɛ̃ nnya, irósé̃ yɛ̃ ncéɛ̃ hɛlɛ̃ rɛ̃ piké̃ yɛ̃ kɛwɛntɛyaa ketúnjé usoi lisɔ̃nɛ̃ wa. ¹³ Yeesu uu pɛɛ̃ utisi uyɛ̃ maa rɛ: A kupónɛ̃pɛ̃ ritunáme. Uu ku tunjápɔ̃ aku pɛlũ aku kucɔ̃ mɛcɔ̃ sɔ̃nesi. ¹⁴ Kai lɛ̃ ñ wa, Pifarisi api pɛɛ̃ léepɔ̃ apí ha símaane piké̃ yɛ̃ tɛ̃ íyɛ̃ kapi yɛ̃ wa piké̃ nɛ̃ Yeesu kpu.

Ukɛikó̃ kɛ̃ Uléécáa uu ñ wéɛ̃

¹⁵ Kɛ Yeesu uu ñ kɔ̃ tɛ̃ pi la piké̃ u kpu, uu kei yisi uú nyósó. P̃isoi kulúí api yisi api u tiki, uu pitóikó̃ nnéi p̃oisente. ¹⁶ Amá uu pɛɛ̃ pi símisi ñsɔ̃nɛ̃ uu kúrúrúsẽ rɛ̃ ápi kape tɛyɛ̃ unyine uké̃ kɔ̃ tɛ̃ lɛ̃ kuu wa. ¹⁷ Lɛ̃ kɛ̃ antepu Esayi uu uritelé kɛmɛɛ̃ m̃ ma liké̃ nɛ̃ ñ wa nnya. U pɛɛ̃ rɛ:

¹⁸ Unékeikó̃ lala yɛ̃ nkó̃. Uyɛ̃ kam wéɛ̃.

Am kusa u la.

Né̃ Nnéfáasɔ̃nɛ̃ ukemɛɛ̃ wa

uké̃ nɛ̃ sitɛ̃ nnéi isoipuri aseɪ kam̃ nɛ̃ i ñ wemɛ̃ riyóó.

19 U ne úka ápi líka kecáá kénene, úu yé ko senkee.

Ápi yé unné icée-i n kóméi.

20 Uu yé kekpápi kee pikónóó m máálé sei.

Uu yé ko kéfiráa kee pinyúnm-nyúnm ní masí kpu.

Lé kuu yé n wai aí weri aí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke aseí aa yé nípá yo n feriyé.

21 Sité nnéi isoipuri ii péé ne u n tálé.

Yeesu ye pɛpɛɛ ukɛcáá nkópe n símisi rinóó pɛsɛ

(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

22 Kei ke pinyine api péé ne unírhélaa unyine ke aníri aa n nyíinse úu ko símisi Yeesu lépɔ re uké u pɔise. Yeesu uu u pɔise uu pɛɛ fe uu ye símisi uu ye ko yenu. 23 Ai písoi pɛɛ n cápínelé nnóó yipu, pinnéi api ye pɛɛ re: Nénɛ utisi nkó ye Tafiti Kɛpipi lé? 24 Ke Pifarisi api lé n kó, api re: Aníri uyɔɔpi Pelisepule ye utisi nkó nnaɛ he kuu ne aníri lakasente. 25 Amá Yeesu ye pɛɛ pikemúnjé nyule. Uu pɛɛ pi maa re: Kuyɔɔpiyu kunyine písoi pin pimɛɔpɛcírɛ n tɔpu, ku ye kpule. Limɛɔ, kuyu kunyine néé kényɔ kenyine pikó pin pimɛɔpɛcírɛ n tɔpu, pi ye kpule. 26 Setani un nkpéni aníri n lakasente, umɛcírɛ kuu lé ne tɔpu, íye ke ukuyɔɔpiyu aku yé pɛɛ fe akú ne n we? 27 In te Pelisepule ye nnaɛ né he kamí ne aníri lakasente, wóo pɛɛ nópínékó pó nnaɛ he kapí ne a lakasente? Ani n nyu re nópínékó círɛ pɛɛ nó nyísene re áni alari má. 28 Asei kecáá, Uléécáa Nfaasone nnaɛ kamí ne aníri lakasente. Léle nyíselé te Uléécáa iyɔɔpi ye nókenémɛ pituime masile.

29 Úka úu yé fe uké unáɛnɛnɛ keyɔ-i lomɔ uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahane u n tɔ uké paasi. Amá un n fe un u n tɔ uu paasi, u yé pɛɛ fe uu kényɔ likó nnéi yáái. 30 Nkó yeé úu kenécáá n kpálé ye iláarɔ né waile. Nkó yeé úu ko picápíne né n léni ye haresile. 31 Lé nnya kam nó símisi re Uléécáa yé akópe ne alé nnéi mpuri kesoipipi sárei, amá úye un Uléécáa Nfaasone n lámaankee, Uléécáa úu yé liute sárei. 32 Uléécáa yé nkó yeé né Usói Kɛpipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécáa úu yé nkó yeé Nfaasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pɔ.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa

(Luki 6:43-45)

33 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Kuléé kun isare n láarú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láarú, kuapipi yèè n caailenle. Mpá kuléé kúye apípi kapí ye ne ku ceri. 34 Nó akpurii nnyé! Iye ke nó písoi kpááree mpí ani yé fe ani nsímé sone male? Li we re nsímé mɛɛ usói kefa-i ní we mɛɛ ye nnóó-i léeme. 35 Usói sone ye ye nsímé sone mɛɛ ukéfa sone-i ní we símisi, usói kópe pɔó nsímé kópe mɛɛ ukéfa kópe-i ní we símisi. 36 Ké nó símisi re keyáa kɛ ke Uléécáa uu ne písoi n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaankee círɛ nnya kapí ne pi túhaanene. 37 Li we re mpónóósimé mɛɛ tyésene póké alari néé akópe ye.

Pi Yeesu píse re uké mewaisaɲa wa uu yúlu

(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

38 Lé memáá, isé picélaa kecɔpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tó péé la re a mewaisaɲa menyine wa toké yé. 39 Yeesu uu pi pɛsɛ re: Nfáani keté nkó písoi ye caailenle hái. Apí la piké Uléécáa nman ritiki, amá mewaisaɲa kapí wéési piké yé. Mewaisaɲa mɛ ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapí yé ko yé. 40 Asei kecáá, lé ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mɛɔ ke Usói Kɛpipi pɔó ko sónti keké keté kémɛ wa sitúnjé

sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani keté nké písoi akópe pa. Li we re kumúné kpe-i ke Yonaasi uú pēe Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pēe mēfine consēle. Uyēe nté nní ní we ye kó pēe Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, unósiyōōpi yēe Saapa keté kecáá n tú yé ha yisi uu nfáani keté nké písoi akópe pa. Li we re uyēe pēe háí keté ketō-pō leemēle uú weri re uké Salomōō mēwéesēsōhō kō. Uyēe nté nní ní we ye kó pēe Salomōō fele.

Kuntri ye kuripōhō kpure-i pele

(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kó kpá re: Kuníri kun usoi kēmēe n yisi, ku ye hale akú ha kelō kóima kenyine-i n keraai kun kewénte wéesi. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pēe re: Né kenéyo kē kam n yisime kēmēe pele. Kun m pēepō, aku kēyo ŋmane leepō kapi m péeinkee api nyóonsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye pēé ha kuaco aseí nyēe kuricuruu rikpákárá ní fe kpíipō aá ne kēyo ke-i tone. Lēle ye tíyese ke liute uyē mēwee fale ame ye n caailē ame mekpure mē-i kuú pēe mekēe ní we tósu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sōnti piké ne kétō tene.

Yeesu uni ne upiwā

(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwā pin tuipō, api ketahai-pō nyere, pin la piké rinōó u maa. ⁴⁷ [Unyine uu Yeesu maa re: A ripáí, upóni ne pipówá ye ketahai-pō nyenule pin la piké rinōó pō maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyē pēse re: Wóo unéni, piye pēe pinéwá? ⁴⁹ Uu pēe upipiretiki-mē kunípe tunápo uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáá, úye un Unésáa yēe keyómecaa-pō ní we mēla n wai, uyēe unéwá nēe unéyí nēe unéni.

13

Ulukaa kenyárū

(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kē kēyo-i léeri uu sí uú ha kupiye ritime tone. ² Písoi kulúti api ukekúrí cápínepo uu pēe lē nnya kúninói loni uú tone. Písoi pēe pōó kupiye ritime tone. ³ Uu sinyárū kpísi uú ne isímé isímé pi símaankēe. Uu re: Utisi unyine yēe we, uu keyáa ukecare-i ipuri pífómē leepō. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéente lólesi, sinúipi así hapō asi i kpóuli. ⁵ Ico ii keparetē kecáá ke ntaai nín m piye lólesi. Ke keté áke n címú nnya, ipuri iyē ii meše ne meše lēlu. ⁶ Amá ke ntunje nn n ta, melei fale mē ame inínj kuweeciré nnya tore. ⁷ Ipuri ico ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri ico íí ha keté sone kecáá lólesi ii lēlu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, nco ipipi kuwóó ne kefi, nco ipipi afeetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kó pi kpá re: Úye un ukómē uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárū céési?

(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kei ke upipiretiki api pēe ne u rikō api u píse re: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pōn ne písoi símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pēse re: Nō ke Uléécaá uu uiyōōpi nsímé mēe m pékaalē cereise, úu pē cereise. Lē nnya kam nē lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye ní maa re: Nkó yēe linyine m má kapi ye lico rikpá ai meyá wai. Amá nkó yēe úu líka m má kapi ye líkárípiokó lē kuu m má yási. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we re pi ye n wiilenle, amá ápi pēe nyáni, api ye kutu n colē,

amá ápi pɛɛ kɔ kómɛi. Api kɔ aseɪ ceri. ¹⁴ Lɛ kɛ antepu Esayi uú pɛɛ mekɛɛ-me ní ma yɛɛ lɛ wai re:

Nó kam ani ye n kómɛi, áni yéé pɛɛ liaseɪ ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yéé pɛɛ yé.

¹⁵ Li we re mpuri mmú písoi akɪn ye takasile.

Pi pimɛɛɪɛ atu tápisile.

Api inípeɛ wúkesi,

api yúlu re piatu áa kape ye kɔ,

piinípeɛ íi kape ye yé

pimɛsɔhɔ áme kape ye kɔ líka ceri.

Lɛ kɛmeɛ, ápi yé pɛɛ fe piké pimɛfine conse.

Né Uléɛcaa, kɛ ne pi m pɔise.

¹⁶ Amá in nó, nɔ pinarekome le re nónínípeɛ ye nyáni, nónánetu an kómɛi.

¹⁷ Aseɪ kam nní nó símisi re antepuye ne aseɪ pite Uléɛcaa inípeɛ-i ye kulúí wele pɛɛ pɛé ní la piké lɛ kani nní ní nyáni yé, amá ápi li yé. Pi pɛɛ kɔ lalɛ piké lɛ kani nní ne nónánetu n kómɛi kɔ, amá ápi li kɔ.

Yeesu ye ulukaa kenyárú aseɪ lese uu símisi

(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)

¹⁸ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani nkɛni ulukaa kenyárú kɛ aseɪ kɔ:

¹⁹ Písoi pɛɛ ye Uléɛcaa iyɔɔpi nsímé kutu rinɔ ápi ye nkɛmeé kɔ ye we yare ricéetimɛ te-i kɛ ipuri ii n lólɛsi. Kuníri yèè kale aku nsímé mmɛ pikɛmeé lese.

²⁰ Píɔ ye kɔ we yare keparetɛ ke-i kɛ ipuri ii n lólɛsi. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle api mɛse ne mɛse piakɪn kɛmeɛ n yósu ne mpɔɔnare. ²¹ Amá ápi ye tíye nké pikɛmeɛ iníni ya, rún ye pikɛmeɛ tónɛ líkɛ náñai. Nɔɔn nn nsímé mmɛ nnya pi n leme néa méwee kópe meɲyine men pi m pɛkesi, api kei ne kewáaná yénu api ne Uléɛcaa kepirɛ tɔ. ²² Píɔ ye kɔ we yare ipuri yee sinípeleépi kepáápáá ní loó. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle, amá ketɛ kecáá pikɛi kɛ písoi apí ne ní kparálɛ ne memá nnáápí mɛɛ ye n kíraaɛ yèè nsímé mmɛ tihílale rún ye pɛɛ líka pi yoriye.

²³ Píɔ ye kɔ wele yare ipuri yee kefénetɛ kecáá ní loó. Lipite yèè nsímé mmɛ kutu ricɔle api nkɛmeé kóm nɔ pi léni api pɛé n we yare aléé nyee ye apipi m mári, kunyine píle, kucɔ kuwɔɔ ne kefi, kucɔ afɛetaani.

Meyúipuri kópe kenyárú

²⁴ Yeesu uu kɔ kenyárú keɔɔ pi kpá re: Uléɛcaa iyɔɔpi ye we yare usoi nkɔ nsímé mmú: Utisi unyine yee ukɛcare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláarɔ uu kesine kenyine hapɔ, písoi pin lóni uu iluke kepáápáá meýúipuri kópe uu yaa, uu tɔmpɔ. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mɛpéi leeri ii fólu, meýúipuri pɔɔ kɔ leeri. ²⁷ Pikeikó apí weri apí ucarete uyé maa re: Ai ilukepuri kaa kepɔcare-i lukesii, Upíima? Kai pɛɛ íye wa ke meýúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pí pɛɛ re: Unélaarɔ unyine yee lɛ wa. Pikeikó apí re: Pɔ la také ha me weheɛ? ²⁹ Uu re: Eehéi. Ne wuru re nó meýúipuri kópe píléɛ n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰ Lɛ nnya, ani liketé riyá líkɛ kešé m pelu aí ne kúkpaɔ tulu. Lin kúkpaɔ n tu, né pɛpɛɛ ní kpasi maa re: Ani meýúipuri kópe mefoi lese ani apehe me pahaankeɛ také me risé, ani pɛɛ kɔ iluke cápɪne ani rinésime-i súni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárú

(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kɔ kenyárú pi kpá re: Uléɛcaa iyɔɔpi ye kɔ we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpisi uu ukɛcare-i lukesi. ³² Ipuri keɔɔpe mmɛ mɛɛ ní-yuke íɔ fe. Amá nn n le, nkuléé kɛɛ ye kecare-i ayéheléé keɔɔpe kumáa. Ai pɛɛ wai kuléé maa kpɛ ílese kecáá ke sinúipi asi ye ayámé wa.

*Nkpónótò pítè kenyárú**(Luki 13:20-21)*

³³ Yeesu uu kò kenyárú pí wai rɛ: Uléécáa iyòopi yè kò we yare nkpónótò pítè kè unòsì uu ntò píima kémèe n còhònepò uu pulu pikpée api yisi.

*Lè ke Yeesu uu yè pèe sinyárú n kpísi uú nɛ pìsoi céesi**(Mariki 4:33-34)*

³⁴ Sinyárú kè Yeesu uu yè pèe kpísi uú nɛ pìsoi pèe n cápìnelè n céesi. Sinyárú ñmanè kuu yè pèe kpísi uú nɛ pí céesi. ³⁵ Lè kè antepu uú pèe n wóì liké nɛ n wa nnya. U pèe rɛ:

Sinyárú kam kpísine kè nɛ n símisi. Né sinyárú kpísi amí nɛ lè nnéì lèe nípá yò kèkoraane-me m pékaalè yóó.

Yeesu yè meyúipuri kòpè kenyárú kè aseì stmisi

³⁶ Kei kè Yeesu uu pèe yisi uu pìsoi pèe n cápìnelè yá uu kèyò sí. Upiipiretiki api u lèpò api u pìsè rɛ: Á meyúipuri kòpè mɛe kecare-i n lè kenyárú kè aseì ró símisi. ³⁷ Uu pí pèsè rɛ: Uyèe ilukèpuri n lukesi yèe nní Usoi Kèpipi. ³⁸ Kècare kèe nní ketè, nlukepuri sòne mɛe nní Uléécáa iyòopi pikò, pèpèe Setani n tíkilè pèe nní meyúipuri kòpè. ³⁹ Uláarò uyèe meyúipuri kòpè n lukesi yèe nní Setani. Ketè nké metene yèe nní kúkpa. Pèpèe ní kpasine pèe nní piléécáatumè. ⁴⁰ Yare kapi yè nní meyúipuri kòpè n wèhè api nna sé mɛcò kai sònti liké ketè metene ketúnjè wa. ⁴¹ Né, Usoi Kèpipi yé pinéléécáatumè tū api pè nnéì pèe inéyòopi kémèe picò akòpè n waise nɛ pè nnéì pèe mɛwai kòpè n wai lese. ⁴² Api nna píima kémèe pí sápo. Kei kè pìsoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Pèé uyè-i kè pèpèe aseì n tíkilè pòò yé pèe piusaa Uléécáa iyòopi kémèe n we pin tɛlu yare itunjè. Uye un ukómè uu kóm!

Memá kenyárú

⁴⁴ Yeesu uu kò upiipiretiki kenyárú kècò kpá rɛ: Uléécáa iyòopi yè kò we yare nsímé mmú: Memá píima menyine mɛe kecare kenyine-i kúlaalè. Utisi unyine uu keyáa memá píima mɛ yenu, uu pikúlaa mɛ pèsè, uu kò mpòonare nɛ ulikò nnéì kpísi uu yáì uú nɛ kecare kè lolu. ⁴⁵ Yeesu uu kò kpá rɛ: Uléécáa iyòopi yè kò we yare ukpéense unyine yèe keyáa ikólé kecìrè wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mɛe meyíkíyiki ní nyamí n yé, uu sí uú ha ulikò nnéì yáì uú nɛ n lolu.

Kunyerj kenyárú

⁴⁷ Uu kò kpá rɛ: Uléécáa iyòopi yè kò we yare kunyerj kunyine kè usoi uu mínimaa-i n fò aku ikpíntomé nnyí ncòpuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntomécsòpii api kò pasai api ritime lesèri api pèe n tū pin ikpíntomé tési, pin isane anèrè-i wai pin ikòpè fònjè. ⁴⁹ Lè kai sònti liké ketè metene kumúnjè-i wa. Piléécáatumè yè ha sòntilè piké pèpèe Uléécáa mela n wa nɛ pèpèe ápi Umela n wa kóólè, ⁵⁰ api pèpèe ápi Umela n wa nna píima kémèe sápo. Kei kè pìsoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isè ucélaa falè nɛ ukpùrè kècáá nstmé

⁵¹ Yeesu uu upiipiretiki pìsè rɛ: Nò pèe lè nnéì kam nní n símisi aseì konle nní? Api rɛ: Èe, tò konle. ⁵² Kei kuu pèe pí maa rɛ: Lè nnya, isè ucélaa úyè un Uléécáa iyòopi nkò n ñmurei, u we yare úyòsaa unyine yèe ulikò kémèe lifalè nɛ líkpùrè ní lese.

*Nasareti pikò ápi Yeesu nɛ kèfa tene**(Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30)*

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tómpo, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sí uu ha kei Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pēpē kei ní we nnéi nnóo yípu, api ye pēe re: Yeí keciré ke nkó uu mpíi mēwéesesohó mmé tu? Iye kuu ye ne mēwaisaŋa mmé wapisi? ⁵⁵ Néntē uyē uséré uyē uŋmáne? Ai úni yeē Maari? Ai upiwá pēe nní Yakupu ne Yosefi ne Simóo ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyei nnéi tóo nté kesé wee? Yeí keciré kuu pēe mpíi rinaŋe mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kēfa tēne. Yeesu uu pēe pi maa re: Api ye antepu kuyu-i ne ukeyo-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kuciré nnya, Yeesu úu kei mēwaisaŋa meýá wapisi.

14

Yohani Uniwole nkpo

(Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9)

¹ Uyóopi Erooti yeē pēe likumúnjé kpe-i Kalilee keté kecáa páilē. Uu pēe kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikéikó maa re: Yohani Uniwole yeē n kpu nsímé kapi símisi. U pikpókpo kémee yisilē. Lē nnya kuu nní rinaŋe yē un ne mēwaisaŋa wapisi.

³ Asei kecáa, Erooti ye pēe tíyesele api Yohani Uniwole tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unósi kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú pēé lē wa. ⁴ Yohani ye pēe Erooti maa re: Aa nceé má póké upómáa unósi kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uu pēé la uké Yohani kpu, amá un pēe písoi pēe n cápinelē wuru. Pē ne pēe nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pēe keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu léépo uu písáne pēe n cápinelē kecōpe yesu ai Erooti yúkúlu ⁷ uu písói inipēe iyē-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m píse, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaankeē, uyē uu pēe Erooti maa re: A nté nní Yohani Uniwole riyu kecaripi táí-tái kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lē n kó, uripóo ari caai. Amá uawéeri ne písane ísei nnya, uu rinóo he re piké lē kuu m píse u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tó. ¹¹ Apí ha ríyu tólu apí ne weri api ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipiretiki api pēé ha api u kpísi api kúlesi, api limemáa pēe sí apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye písói ákotokú anupú (5.000) kptnii

(Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kó, uu yisi uu kúninói loni re uké tómpo uké ha umécire kei ke úka úu ní we n tú. Písoi api kóm api ayu nyee ne kei n kólé kémee ne ána yisi api lē kupiye n kanei apí ha ne u lepo. ¹⁴ Kuu kúninói-i ní suí, uu risoiwuí yénu, tiicó ii íwe u wai uu pitóikó pēe n hápo pipóisente loni. ¹⁵ Kai nnyóó n wa, upipiretiki api ukekurí hápo api re: Itunje ye nkpéni pitene masile, ári kó nté ne kuyu kúka kolē. A písói kulúú mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Ai tilasi re piké tómpo. Ani nórínécúruu iluke pi he piké li. ¹⁷ Api pēe u maa re: Akpónó anupú ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pese re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapi ne n hápo, uu pēe písói riwúú tē maa re piké meýúú kecáa tone. Uu akpónó anupú nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléecaa werí u uu Uléecaa pōone, uu akpónó kpókōrine uu upipiretiki pa api písói riwúú hóóne. ²⁰ Pinnéi api le api lepu. Upipiretiki api akéri nyee m pōone cápine ai anéere kefi ne até yipu. ²¹ Pēpēe iluke iyē n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupú (5.000). Api pinósi ne siwá keē.

Yeesu ye míni kecáá sône

(Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21)

²² Kapi piluke ní masí, Yeesu uu upipiretiki rinóo he re piké kúninói ló piké ha kupiyé ritime ricó-pó u fósí, uyé uké pée kei písoi riwúfí tē n kpiiselé kelene. ²³ Ke písoi api pikúú ní masí, uu yisi uu riyópe taá re uké kei umecire n we un keyóme yáási. Uu pée kei lē umecire n we a ní ne nnyóó wai. ²⁴ Kúninói ye pée likumúnjé kpe-i míni ritime ne ketaa piwai masilé. Ke kuyó aku nní kukeyu-mē m pépuri nnya, ániwalé aa pée ku n tápaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúnjé míni kecáá n sône un ne upipiretiki kémee sí. ²⁶ Kapi lē u n yé un míni kecáá sône, piipinje ii kpi ne iwame mepehē, api pée pimécópecire n tee re: Kunírílā ye ku. Api pée iwame ne m pupukée. ²⁷ Yeesu uu pée mese ne mese pi maa re: Ani kape píri tóne. Néé lo, iwame fi kape nó wa! ²⁸ Piyee uu u maa re: In te mesei póo lo, a týese ké míni kecáá sône ké ne pó leepó, Upiima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyee uu kúninói-i léepó uu míni kecáá sône re uké Yeesu leepó. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyó ye páápúle, iwame ii u loni, míni ame pée u m muuni. Uu cáái re: Upiima, a né yóriye! ³¹ Yeesu uu mese ne mese kunípe saapó uu u tini uu u pise re: Mpófatené rín piye. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pée kúninói kémee lompo, kuyó aku séé. ³³ Yeesu pipiretiki picó pée kúninói kémee ní we api pée ha Yeesu metene wula api re: Pó mesei Uléécaa Kεpipi le.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémee pitóikó paise

(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiyé pitérj ní masí api Kenesareti ketē tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume nrapá yei yékááse re piké písoi símisi re u ka. Písoi api pée pitóikó nnéi ne u sónaapó. ³⁶ Api u welu re uké ηmurei pitóikó pē piké nrapá ukutukanka ritime ηmane rica. Pē nnéi pée rínea api pélu cáká-cáká.

15

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nstmé

(Mariki 7:1-13)

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pó leeme api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyékii ke pirókpure api n yekei rilósó? Lelee re ápi ye nale piké kelene li yare kai mekee-me n weme? ³ Yeesu uu pi pese re: Nó ní, yo nnya ke nóo Uléécaa isé rilósó ani nópinékpure inyekii n tikilé? ⁴ Uléécaa ye maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kó re úye un usáa néé úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Uye un usáa néé úni m maa re u lē kuú pée ní la uké ne u n lē Uléécaa hele, ⁶ u yé fe uu lē nnya usáa néé úni nkpéni pilé yá. Uléécaa nsímé kani lē fómpo ani pée nópinékpure inyekii n tikilé. ⁷ Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nókenécáa maa re:

⁸ Nnóo-i ηmane ke písoi mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pée pisifa-i ne né kólē.

⁹ Piiyáhaa ye likpárákóó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi pin céesi yare inékó ye nyi.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise

(Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pée risoiwuí cápine uu pi maa re: Ani kutu né ricó ani kóm rísone: ¹¹ Ai lelee ye usoi nnóo-i n lompo lee ye mékperinkpe u waise, amá lelee ye unnoo-i

n léeme lee ye mékperinkpe u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukekúrí rinyosópo api u maa re: Pó nyu re lē kaa nní n símisi ye Pifarisi meyá ticón? ¹³ Uu pi pese re: Kulée kúye kun n we, kái Unésáa yee keyómecaa-pó ñ we yee ku tamesi, pi ku wehene. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkpráni yaré pinyíye pée pinyíyeco n tórikée? Unyíye un unyíyeco n tóroi, pi sántile piké ha ne piketé kúcoríhore kunyine-i lóipó. ¹⁵ Piyee uu pée rinóo yósu uu Yeosu maa re: A kenýárú nkó aseí ró símisi. ¹⁶ Yeosu uu u pese re: Ai ne nó péne áni kahane nkpráni líka n kóo? ¹⁷ Ani kó te lē nnéí lee ye usoi nnóo-i n lompo yèè kefa-i hale uu wai uu iyaa leepó uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémeé ke nsímé nn ye n we, nn pée nnóo-i tíkime nré ne leeri. Mmē mee ye usoi mékperinkpe waise. ¹⁹ Lē nnya, kefa-i ke simúné kópe asi léeri. SeSeé ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu ucó unósi néé ucó ula kuwáncó wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kó ucó ne nsímé kpráá, néé uu ucó lámaankée. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lē. Amá usoi unúsá n nale yaré ke írónyékii ii ní ma uké kelené li, áí yé mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unosi unyine nfatene
(Mariki 7:24-30)

²¹ Yeosu uu limemáá kei yisi uu Tiiri ne Sitóo sitē-mē tómpo. ²² Kanaa keté unósi unyine yee kei n hápo uu yisi uu Yeosu leepó, uu pupéi re: Upiima, Tafiti Kepipi, a inéwe yē. Kuníri ye unékpere lémaapólenle áí nyamí! ²³ Yeosu uu kó lē n séélē léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukekúrí rinyosópo api re: A unósi nkó ne kutu ricó uké tómpo. U wele un pupukée un ne ró tíkílē! ²⁴ Yeosu uu pi pese re Isirayeli pikó pée ñ we yaré isán yee m po lí ne usé ñmane kémeé ke Uléécaa uu né tumme.

²⁵ Kei ke unósi uyē uu pée yisipó uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lē, Upiima. ²⁶ Yeosu uu u pese re: Ai nyamí te piké siwá iluke kpási piké sipópipi risá. ²⁷ Unósi uyē uu kó kpá re: Mesei ye me, Upiima. Amá nípá ne lē, sipópipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeosu uu pée u pese re: A tíye mpófatené ye piye kpa! Uléécaa yé tíyese lē kaa ní la ai wai. Kei nní uukpére uyē uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí paise

²⁹ Yeosu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sí. Uu pée rikúú rinyine táá uu tóne. ³⁰ Kei ke písoi kulúí apí ne pipáikóó ne pinyíye ne síkankáláká ne písíméciré ne pitóikó picó picó u kálaapo api uana-i pi laikée, uu pi póisente. ³¹ Ke písoi apí písíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalē, pipáikóó pin sóne, pinyíye pin nyáni, ai nnóo pi yipu apí pée Isirayeli pikó Uleecaa riyu n waise.

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kptnii
(Mariki 8:1-10)

³² Yeosu uu pée upipiretiki séi uu pi maa re: Písoi mpí icó ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúrí we apí kó nkpráni líka má piké li. Am kó la ké ne nkú pi kuisse. Insá lē, li yé ha ncée pi feriyé. ³³ Upipiretiki apí pée u píse re: Yei kari yé kuyúí nkú-i iluke meyá tu písoi píima mpí piké ne n le? ³⁴ Yeosu uu pée pi píse re: Akpónó alé kani má? Apí re: Aseéi ne síkpíntómépi nkáripi. ³⁵ Kei kuu pée písoi pée n cápínelē tínóo he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kari n tóne, uu akpónó aseéi nyé ne íkpíntómé iyé kpási uu Uléécaa pónese uu pée a kpókorine uu upipiretiki pa, apí písoi nnéí hóóne. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki apí akpónó keri nyee m pónne kóóí ai anére aseéi yipu. ³⁸ Pēpēe pēe n lí ye lele

pitisi nmanε ákotokú ana (4.000), ápi pinósi ne siwá kemée keē. ³⁹ Yeesu uu pεε lē memáá pi kuise, uyē uu pεε kúninóí loni uu ne Makatani ketē-mē tómpo.

16

Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)

¹ Ke Yeesu uu kei n tuiɔɔ, Pifarisi ne Pisatusee api ukekúrí hapo, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisaŋa menyine wa mee yé n nyise re Uléécaá-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pεε re: Ituje in n lóipɔ keyóme ken n wɔɔne, nɔ ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihiilē, nɔ ye kɔ maa re keyáa ye neni caaine. Nɔ ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá ani ye lē ke Uléécaá uu ituje nnyí-i nókenécɔpe n wai aseí kól] ⁴ Nfáani ketē nké pisei ye caailenle hái, ápi la piké Uléécaá nmanε ritiki. Amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yé. Yeesu uu pεε pi yá uu tómpo.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite
(Mariki 8:14-21)

⁵ Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime rícɔ-mē n sí, upipiretiki api palei piké akpónɔ kpisi piké ne ripéne. ⁶ Yeesu uu pεε pi maa re: Ani nómenécíre tí rísone ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite. ⁷ Api pεε pimécɔpécíre pipíseine kápáá re: Kári akpónɔ ne rimpéneme nnya kuu lē cési. ⁸ Yeesu uu lē ceru uu pi pise re: Nó pisei mpí nfatene rín piye. Yo nnya kani lē símaane re áni akpónɔ kpísi? ⁹ Iye nnya káni kómei hái ne nkpéni-me? Ani akpónɔ anupú nyé kapi pisei ákotokú anupú n hóne ne anére tɔɔɔ nyee m pɔone ani kóó léisee? ¹⁰ Ani akpónɔ nyé kapi pisei ákotokú ana n hóne ne anére tɔɔɔ nyee m pɔone ani kóó pɔ kɔ léisee? ¹¹ Iye kai pεε wa ne nkpéni-me áni kahanε n kɔ te ái akpónɔ kam tee kam péε ne maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite?

¹² Kei ke upipiretiki api pεε kɔ te ái nkpónótɔ pite kapi ye ne akpónɔ ní wa kuú pεε tee re piké ne pimécíre tí. Amá lē ke Pifarisi ne Pisatusee api n céési kuu re piké ne pimécíre tí.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketē-mē Sesaree kuyu-i n lomɔ, uu upipiretiki pise re: Pisei ye re né, Usoi Kepipi néε úye? ¹⁴ Api u pεε re: Pinyine ye símisi re pɔo Yohani Uniwole, pico re pɔo Elii, pico pɔo kɔ re Yeremiú néε antepuyε kecɔpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pεε pi pise re: Nó ní, nó ne mpí re néε úye? ¹⁶ Simɔo Piyee uu rinóo u yósu re: Pɔo Kírisi ke Uléécaá uu n wée. Pɔo Uléécaá, nfáa ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pεε rinóo rikpá uu re: Pɔo únarekome le, pɔo Yonaasi nmanε Simóo! Li we re ái kesoi pipi kee mmú pɔo símisi, amá Unésáa yee keyómecaa-pɔo ní we lo. ¹⁸ Lē nnya, ké mmú pɔo símisi re pɔo Piyee, liasei re ripare. Típare tē kecáá kam pinékó cápínene, nkɔ nmaa ricuruu rín yé rínanε níka pikecáá m má. ¹⁹ Né Uléécaá iyɔɔpi rinónɔo kehánne pɔo rimúise. Pɔn ye linyine ketē nké kecáá n yé, Uléécaá yé kɔ keyómecaa-pɔo li yé. Pɔn ye kɔ ketē nké kecáá yo n nɔmurei, Uléécaá pɔo né kɔ keyómecaa-pɔo li nɔmurei. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pεε upipiretiki rinóo he re ápi kape úka símisi re uyé ke Uléécaá uu wée.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsmé riyóó
(Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27)

21 Kaí ne kei n kpísi ke Yeesu uu pɛɛ upipiretiki pisímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisuiŋi piwéése ne pɛpɛɛ ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i íwe lí, piké u kpu uké pɛɛ keyáa táánũ tunjé nkɔ́ kémeɛ yisi. 22 Piyee uu pɛɛ u kpísi uu ne iyaa leepo uu ne u cési re: Uléécaá uu yé ñmurei, Upiima! Líka áí pó waine! 23 Kei ke Yeesu uu pansɛpɔ uu Piyee maa re: Póoké mē pɛle, Setani! Kapɛ ne né riko! Pɔ lalɛ pɔké né púneisente ké loó! Kɛpómúnjé ye sisoipipi kemúnjé le, áí Uléécaá kekó.

24 Yeesu uu pɛɛ upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umɛcire pípaí riyá, uu ukunapéékó ya * uu pɛɛ né tiki. 25 Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lo, u n fómnilɛ. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, u ye kale uu n yenu. 26 Usoi un nkɛpéni keté nté líkó nnéi n yé uu pɛɛ nfáa paa, kuláa kúye kuu pɛɛ yé? Néɛ yo kɛcire ke usoi uu yé fe uu hééle uu ne unfaa yenu? 27 Usoi Kɛpipi ye ha Kɛusaa meyóopi kémeɛ sóntile ne piléécaatumɛ, akɛ pɛɛ nɔ́pá úye lē kuu n wa hééle. 28 Asei kam nní nó símisi re: Písoi pɛɛ nté nní ní we kémeɛ, piyine yé né Usoi Kɛpipi yé kumúnjé kpɛ-i kam inéyóopi n lenɛ api kelɛne kpíni.

17

Yeesu ipijɛ ye conse

(Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36)

1 Siyáa siku puulú memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyé uwá Yohani kpísi api ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimɛcire n we. 2 Kei ke upijɛ ii piinipeɛ iyɛ-i conse. Ukeyu aké n tɛlu yare itunje. Uilú ii wárara yare metéi. 3 Moisi ne Elii api pɛɛ kpáfúme, pi ne Yeesu pin yóí. 4 Kei ke Piyee uu pɛɛ Yeesu maa re: Upiima, li nyamle re táké nté n we. Pɔn n la, né sicánjipi sitaani nté kari, pɔo kɛse kpísi, Moisi kɛse, Elii kɛse. 5 Un kei lē símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpɛ-i léeri re: Nkó yeɛ Kenépipi lala kɛɛ nnépónare nnéi ní te. Ani kutu ke ríco! 6 Ke Yeesu pipiretiki api rinóo tɛ n kó, iwame píima ii pi loni api lolu api keté kéyu tuhu. 7 Yeesu uu pɛɛ nyósópo uu ne pi kɔ uu re: Ani yisi, iwame íi kapɛ nó wa. 8 Kapi inípeɛ rinsíka, Yeesu mɛcire kapi yé. 9 Kapi riyópe n cɛpilé, Yeesu uu rinóo ntí pi he: Ani n séélé, áni kapɛ úka lē kani n yé símisi líké ha ne keyáa kɛ ke Usoi Kɛpipi akɛ yé nkɔ́ kémeɛ n yisi tu.

10 Upipiretiki api pɛɛ u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yeɛ mefoi sónti líké kelɛne keté keto tu? 11 Uu pi pɛse re: Li pise aseí kekáa re Elii uké mefoi pɛme uké nɔ́pá yo rípoɔo-i li yekei. 12 Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipɛɛme masile písoi ápi nkɛpáni u ceri, amá apí ne u wai yare kapi ní la. Limɛco ke Usoi Kɛpipi akɛ kɔ pianipe-i íwe lenɛ. 13 Kei ke upipiretiki api pɛɛ kó te Yohani Uniwole nsímé kuu pi símisi.

Yeesu ye kɛwá kɛ ke kuntri aku m pɛkesi pɔise

(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)

14 Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuí ne riínkɔ, utisi unyine uu ukekúri nyósópo uu uana-i wúla. 15 Uu re: Upiima, a kenéwá nké íwe tɛ! Ke rikpínkpí pólólúle akɛ ye mesére lóirente aké ne míni-i néɛ nna-i lóipɔ. 16 Ne ne pipópiretiki ke leɛpɔle ápi fe piké ke pɔise. 17 Yeesu uu pɛɛ re: Nó nfatɛnciré ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémeɛ pitónɛ kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kɛwá kɛ nté né kam. 18 Yeesu uu kuníri senkeɛ aku kɛñmánepi ke-i lelu akɛ meyéne mesɛ kei nní pélu. 19 Kei ke upipiretiki api pɛɛ ukekúri

* 16:24 10:38

hápw api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké κημάνεπι κῆ aníri pese? ²⁰ Yeosu uu pi pese re: Ke nónnéfatene nn n filē nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatene nn pēe mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaaē, nó ye pēe fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-pw nyere, ari masei lē wai. Líka ái yé pēe n we kani yé piwai m pwne. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinórhahaa ke usoi uu yé ne aníri nnyé mpuri pese.]

Yeesu ye unkwō ne umeyise nstmé kpálē

(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee ketē n kóónlē, Yeosu uu pēe pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api písoi anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pēe keyáa táánū tunjé nkpw kémee yisi. Kuu lē ní ma, upipiretiki apw aa caai hái.

Uléécaā keyō ulampoo pihéle kecáá nstmé

²⁴ Ke Yeosu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuipw, pēpēe Uléécaā keyō kémee lampoo n yósu api Piyēē kekúri síl apí ha u pise re: Nōunwéése úu ye Uléécaā keyō ulampoo héele néē? ²⁵ Piyēe uu pi pese re: U ye héelele. Kuu kégw-i m pēpē, Yeosu uu u pise re: Iye kaa músu Símhō? Piyupipi néē písáne kai pise re piké ketē nté piyōopi lampoo ne íthō m pasii? ²⁶ Piyēe uu u pese re: Písáne ye pi. Kei ke Yeosu uu pēe re: In lee ni, ái pise re piyupipi piké hééle. ²⁷ Amá ári la merówai menyine meké pi ricón. Lē nnya, a ha kupiyē kémee kehímpi ripōlo aa nkpíntomé foí kaa ní tinine leseri aa nnó n haase. Pó kémee siwóó sē kai ró m pise leepw, aa si kpisi áá ne tó ne mpó ulampoo hééle.

18

Wóo Uléécaā iyōopi kémee uwéése?

(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)

¹ Likumúnjé kpe-i, Yeosu pipiretiki api ukekúri hapw api u pise re: Wóo *Uléécaā iyōopi kémee uwéése? ² Kei ke Yeosu uu pēe kewá sínsápi kenyine sée uu pikēcōpe ke nyere ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nōnsá mēfine n conse nōké siwá sínsápi mecō n we, áni yé Uléécaā iyōopi kémee lompw. ⁴ Lē nnya, uyee umecire rincépise uú n we yare kewá sínsápi nké mecō yee Uléécaā iyōopi kémee uwéése. ⁵ Uye un né nnya kewá nké kecō kusáne n yósí, tinécúruu nmaa kuu lē kusáne yósí.

Akópe pikaase kecáá nstmé

(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeosu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n tíyese un siwá nsí kenyine kee ne kefa né n tenelē akópe n waise, li kutōsi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínímaa kémee u nyikipw. ⁷ Ke ketē nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likei lē ái piwée yáne. Amá úye un lē n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónípe néē kupóna kpeye ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pw fómni. Li kutōsi we póké unípe néē únakerikó áá ne nfáa yenu ne kaa yé ána néē anípe até m má áá ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te mepónípee mee ye akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pw fómni. Li kutōsi we póké menípee mese m má áá ne nfáa yenu ne kaa yé inípee ité m má áá ne íwe píima kémee loni nna teneciré kelō-pw.

Isáj iyee m pw api i heei kenyárū

(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Aní nómenécíre tí ne siwá nsí kecɔpe kenyine pilómíise. Asei ye nye re *pipileecaatumé ye mesére Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we lekekepole. [¹¹ Li we re písoi pɛe m pɔlaalɛ piwélaa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pɔ, úu ye ise íi we píle nnyí riyɔpe kecáa tíye úú ha ise nnyí yee nní m pɔ wésíi? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyé piheei yee urikín nínjukusele ai tósu ise íi we píle nnyí yee íi nní m pɔ. ¹⁴ Lɛ nnya, Nónunésáa yee keyómecaa-pɔ ní we úu la re pɛpɛ nní ne kefa u n tenelɛ, úka úu kɔ pɛe pi waiselɛ kecɔpe unyine uké pɔ.

Ucɔ akópe písárei

¹⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Upóɔ un ne pɔ m púnne, a mɛpócíre u leɛpɔ aa u nyíse lɛ kuú ne pɔ m púnne. Un n ñmurei, upóɔ kaa lɛ ncée sɔne-i pɛsemɛ. ¹⁶ Amá unsá ne kutu pɔ rincɔ, aa usoi use née pité kpísi aá ne u leɛpɔ líké wa re písoi pité née pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóonse. ¹⁷ Amá un pɛ kutu píɔ n yé, aa Uléécáa icápine pikó símisi. Un kɔ Uléécáa icápine pikó kutu píɔ n yé, a u kpísi re usoi yee úu Uléécáa n nyu née *ulampooyɔ́ lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re nɔn ye linyine keté nké kecáa n yé, Uléécáa yé kɔ keyómecaa-pɔ li yé. Nɔn ye kɔ keté nké kecáa yo n ñmurei, Uléécáa pɔ né kɔ keyómecaa-pɔ li ñmurei. ¹⁹ Asei kam kɔ nní nó símisi re písoi pité pin nókenécɔpe n kómeine keté nté apí ne mɛpá yo kapí ní la píse, Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we yé líké lɛ pi pa. ²⁰ Li we re písoi pité née pitaani pin tinényíri yei n sée pin ne n tú, ne pikecɔpe wɛle.

Ukeikó yee ucɔ akópe písárei ní yé kenyáru

²¹ Kei ke Piyee uu Yeesu keyúri rinyɔsɔpɔ uu re: Upíima! Unécɔ un ne né m púnente, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesé, née íye? Yeesu uu u pɛse re: ²² Am pɔ maa re meseei ñmane, amá meseei meseei mɛpɛhɛ kuwóó ne afeéré. ²³ Lɛ nnya ke *Uléécáa iyɔɔpi íi we yare nsímé mmú: Uyóɔpi unyine yee keyáa upikeikó píse re piké awóme kapí ne u m má héélente. ²⁴ Kuu yé pikéɛ n kóraane, apí ne uukeikó unyine hapɔ yee riwóme píima ne u m má. ²⁵ Ke ukeikó uyé úu nní pihéle n fene, uukeisaa uu rinóó he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nnéi yáa piké ne riwóme hééle. ²⁶ Ukeikó uyé uu keteni-i anui kecáa wúla uu ukeisaa keyu-i kpará uu re: A ísuúlu li kelene Upíima, né linnéi pɔ hééle. ²⁷ Ukeisaa uu íwe u téní uu u yá uu tómpɔ, uu kɔ riwóme tɛ u he. ²⁸ Ke ukeikó uyé uu kei n léepɔ, úú ne uukeicɔ unyine sáne yee riwóme u n lukaalɛ yare siwóó nkáripí kumúñé. Uu uwómeluke uyé kemuu yéu uu re: A lɛ kaa né n li né hééle. ²⁹ Ukeicɔ uyé uu anui u fine uu u kpurukɛe re: A ísuúlu li kelene, né pɔ hééle. ³⁰ Amá uu yúlu, ticuruu uu tíye apí kukpaniilee u tani re uké kei n we úú ne uriwome hééle. ³¹ Ke pikeikó píɔ apí n yé lelee n wai, mpóɔcaai nn pi loni apí yisi apí ha lɛ nnéi lee n wa piukeisaa keeni. ³² Ukeisaa uu pɛe tum apí ukeikó uyé u séipɔ uu u maa re: Pɔ ukeikó kpáaree nkó! Tipówóme nnéi kam pɛe pɔ he re pɔ rikécáa ísuúlu né we nnya. ³³ Páa ye pɛe upókeicɔ nkó íwe tɛ yare ke née íwe pɔ n tɛ mɛcɔ? ³⁴ Uukeisaa uu kuwóí ne tíye apí kukpaniilee u tani re uké íwe rilélé úú ne uriwome nnéi hééle.

³⁵ Yeesu uu kɔ kpá re: Nókenécɔpe úye unsá ye uucɔ ne kefa kese n sárei, limɛɔ ke Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we uu u waine.

19

*Utisi ne unósi pittunne kecáa icélaa
(Mariki 10:1-12)*

¹ Ke Yeesu uu lē pisimé m' masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee ketē kee Yuritee nkoi kuwéé-mē n' we sl. ² PISOI kulúí api kei u tikipō uu pitóikō poisente. ³ Pifarisi pinyine apí ne u kō re piké ripine u wa nnya. Apí u pise re: Ncée ye we re utisi yé fe uu n'pá yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴ Yeesu uu pi pese re: Ani Uléécaá Nsimé ritelé kémeé nsimé mmú kapi n wóí keenleí? Pi wáí re: Kékoraañe, utisi ne unósi ke Uléécaá uu wa ⁵ uu re: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úní yisine u ne unósi apí ha péne api panse ipiñe ise. ⁶ Lē nnya, apí nkpéni pité, amá piipiñe ye ise le. Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rimpéne kóólene. ⁷ Kei ke Pifarisi apí pee u pise re: Yo nnya ke Moisi uu péé maa re utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wólu uu pee u yulu. ⁸ Yeesu uu pi pese re: Nóanékín ntake nnya ke Moisi uu ncée nó h' ee ani ye fe ani n'opinénósi lakase. Ai pee kékoraañe-mē lē we. ⁹ Asei kam nní nó símisi: Uye un unósi n lakase, linsá iwásánkaí nnya, kuu péé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lē wa. ¹⁰ Kei ke upipiretiki apí pee u maa re: In lē kai pise re utisi uké ne unósi n we, li kutósi we re usoi úu kape unósi kpísi. ¹¹ Yeesu uu pi pese re: Ai pISOI nnéi pee yé nsimé mmú ñmurei. Pē ke Uléécaá uu n tíyese re piké ñmurei mecire pee yé ñmurei. ¹² Li we re pISOI ye wele pee apí ye pinósi n kpísi re apí yé fe nnya. Lē kapí ne picó mari. PISOI mēwai mee lē picó pansese. Picó pōó Uléécaá iyóopi nnya pinósikpiké yá. Uye un n la uké icélaa nnyí kó uu kóm.

*Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)*

¹³ Lē memáá pISOI pinyine apí ne siwá sínsápi sinyine Yeesu hapó re uké anípe sikecáá rilaa uké kō sikecáá keyóme yáasi. Amá upipiretiki apí ne pi cesi. ¹⁴ Kei kuu pee pi maa re: Ani siwá tiyá síké kenémeé kam. Ani kape ncée si tápisi. Likumúné re mpí pee simeco n' we pee yé Uléécaá iyóopi kémeé ló. ¹⁵ Kei kuu anípe sikecáá rilaa uu pee limemáá kei yisi uu tómpo.

*Uñmáne māmá unyine kecáá nsimé
(Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)*

¹⁶ Keyáa ke uñmáne unyine uú ne Yeesu rikó uu u pise re: Sáa, lisone líye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ¹⁷ Uu u pese re: Yo nnya kaa lisone kecáá nkó né písei? Use kóló yee Uñone. Uyee Uléécaá. Pón n la póké nfáa teneciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilē. ¹⁸ Uu re: Iyee íye? Yeesu uu re: Iyee re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape nnóome itansei nyere, kape yáai. ¹⁹ A ye upósáa ne upóni ríyu waise, aa kō upóco n la yare kaa ripócuruu n' la. ²⁰ Uñmáne uyē uu u pese re: Ne lē nnéi wale. Yo icó kai pise re ké wa? ²¹ Yeesu uu pee u maa re: Pón n la póké wa líké n nyamí ne kēto-pō, a n ñme a lē kaa m má yáa, aa siwóó sē píwekóó hóone, pō pee memá yé keyómecaa-pō. Pón lē piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. ²² Ke uñmáne uyē uu lē n kō, uú ne mpóocai tómpō, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

²³ Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléécaá iyóopi kémeé pilone ye ne umámá páápúle. ²⁴ Ké kō nó rikpá re: Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutósi m purú ne ke umámá uu yé n' la uké Uléécaá iyóopi kémeé n lompo. ²⁵ Ke upipiretiki pē apí lē n kō, ai pi muuni sím' apí pee re: In lē, wóo yé pee fe uu píyulale yenu? ²⁶ Yeesu uu pi nyánei nsoné uu pee re: Lelée áí sISOIpi kémeé kuwai n' we ye Uléécaá kémeé kuwai wele. ²⁷ Kei ke Piyee uu pee rinóo yósi uu re: A ripáí kari lirókó nnéi n tíye tón pō tókilē. Yo kari líkemeé yénune? ²⁸ Yeesu uu pi pese re: Asei kam nní nó símisi re kumúné kpe-i ke né UsOI Kepipi am n sónti ké méyukóó ketē fale ke Uléécaá uu

n conse kέmee rinéyóopitú kecáá ní tone, nó kefi ne pité mpí nóo nní né rintiki, nó ne kó atú kefi ne até kecáá túntine aní ne Isirayeli ipuri kefi ne ité iyē pisoi ketahai túhaane. ²⁹ Pεπεε né nnya síyó néε pimáa ne piwá néε piyéi néε pisáa néε píni néε pinósi ne sipipi néε sicare n tíye, yé lé kapi n tíyente yé mepehé pile, api kó nfáa teneciré yénu ai likecáá kpá. ³⁰ Pifoí meyá yé pitóráo panse, pitóráo meyá api pifoí.

20

Pikeikó pεe itunje ikó ikó kekei kέmee n hápó kenýárú

¹ Yeesu uu kó kpá re: Lé nnya, Uléécaa iyóopi ye kó we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yεε kemaresine leepó re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kέmee u keisi. ² U ne pē api kómeine re uké pi hééle nnéi mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n hééle. Kei kuu pεε kecare-i pi tónsepo. ³ Kai ní pi yare itunje mese áme we kefi kumúnjé, uu kó leepó uu pikeikó picó yenu, pē pin kέyáala-i méwoo nyenu. ⁴ Uu pi maa re: Nóóké ha kó kenécare-i keisi kέ nnéi mmē kai m pise nó hééle. ⁵ Api yisi api sí. Uu kó itunje kecírε kumúnjé ne nnyóó metaani kumúnjé piléepó kpá, uu kó pikeikó picó kpási. ⁶ Kai nnyóó menupú ní pi, uu kó piléepó kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu itunje ne imelólé? ⁷ Api u pese re: Lelee re úka úu pikei ró kpási. Uu pi maa re: Nóóké kó n ηme ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyóó n wa, ucarete uyē uu uyee ulikó kecáá m palé maa re: A pikeikó pē sée aa pεπεε metóráo ní ka ne pihééle koraane aa ne pifoí kέto páala. ⁹ Pεπεε nnyóó menupú kumúnjé pikei n kóraane apí weri, nípa úye uu nnéi mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n hééle yósu. ¹⁰ Ke pikeikó foí pē api ní ka, apí m músu re piihéé yé picó ikó rifaau. Amá nípa úye uu nnéi nse mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n hééle yósu. ¹¹ Api kewóyóó ke-i inmúlaa ne ukeisaa uyē iwóhó loni. ¹² Api re: Mpi pεε nní pikei metóráo mmé ní ka ye wale itunje mekóónú mese. Aa pεe tó ne pē nnéi nse hééle, in kó ne tóo meyá ntunje ne mpóone kó. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Am inípee pó lí, unésáne! Ai ró kómeine re nnéi mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n hééle kaa yé yósi? ¹⁴ A lipókó kpási aa tómpo! Ne lale kέ nó ne uyee pikei metóráo mmé ní ka nnéi nse hééle. ¹⁵ Yare ám ncée má kέ linékó ne menéla wa, néε iye? Néε pó inípee wóηne re ne kefa láárú nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpá re limecá ke pitóráo api yé panse pifoí, pifoí api pitóráo.

Yeesu ye metáánú unkpó ne umeyise nstmé símsi

(Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api keyáa kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu pi maa re: ¹⁸ Nó nyánii, Yerusalem kari nní símpo piké ha kei Úsoi Kepipi tí piké pεπεε ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. ¹⁹ Pi yé pεπεε ápi Uléécaa m pakarelé anipe-i u wa, api méwoo u nyáni api iséi u fopii api kunapéékó kecáá u karií, uu pεε keyáa táánú tunjé nkpó kέmee yisi.

Lé ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise

(Mariki 10:35-45)

²⁰ Kei ke unósi uu upinmáne keté, Yakupu ne Yohani kpási uú ne Yeesu leepó, uu ukeyu-i wúla uú ne u téní. ²¹ Yeesu uu pεe u pise re: Yo kaá la kέ pó wa? Uu rinóo u yósu re: Ne la re a ηmurei re pó tíyese pinéηmáne mpí keté apí masí ipóyóopi kέmee tone, ucó kupólukε-luke, ucó kupómii-mē. ²² Yeesu uu pεe pi pese re: Ani nyu lé kani kei nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunε

níruu? Api re: Eee, tó fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nó mesei ntóosi keporipi menéçɔ n ntí. Amá in kunéluke-luke née kunémfi metone nkó mmú, ái née yé tíyese líké ne lé. Pē nnya ke Unésáa uu sitónε sē n nyóonselē kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tərɔɔ mpi pɔɔ lē n kɔ, pipirɔɔ arí ne pimáreçɔ pité mpi caai. ²⁵ Yeesu uu pinnél séi uu pi maa re: Nə nyule re pē kapi n kpililē te ayu piwéése ye pinnanɛ ne a wéekuselenle, písoi keçire pin pinnanɛ a nyísélē.

²⁶ Amá ái limεçɔ kai nó kémeε we. Uye un n la uké nókenéçɔpe uwéése, uké panse núnékeikó. ²⁷ Uye un kə nókenéçɔpe ikpéē n la, liute uké núnélási. ²⁸ Limεçɔ ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picɔ keisi keké kə kenfaa kpási keké piakópe nnya he líké ne písoi meyā ayu lo.

Yeesu ye pinyiye pité paise

(Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43)

²⁹ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwú píima rinyine ari un n tikilē. ³⁰ Kei ke pinyiye pité pinyine pεε ricéetime n tū api kɔ te Yeesu yeε tósu. Api pεε sicááila kápáa re: Upíima, Tafiti Kepipi, a írɔwe ripaí! ³¹ Písoi pεε n cápinelē api pi cési re piké riséé, amá api pεε meyā n cáái ŋmaa ne ŋnaɛ re: Upíima, Tafiti Kepipi, a írɔwe ripaí! ³² Yeesu uu pεε nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pεse re: Upíima, tɔ la re a wa írónipεε iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piiwe paí uu piinipeε ca, mese ne mese, inípeε ii wúkule, piketé api pεε u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Ke Yeesu ne upisencɔ api Yerusalem n nyahaipɔ, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompɔ. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpeε nní nókenéyɔ-pɔ ní we kémeε hapɔ. Nó mese ne mese keminaayaha kenyine leεpɔ, ke ne kekepipi sin toraalē. Ani si fénnε aní ne né si weri. ³ Uye un ní-ye nó m pise, ani u pεse re: Upíima ye si lalε. Liute yé kei nní nó riyá ani tómpɔ.

⁴ Lē ke antepu uú pεε ní ma líké ne n wa nnya kai lē wa. U péé maa re:

⁵ Ani Siyɔɔ kuyu pikó maa re:

Ani ripaí, núnéyɔɔpi yeε nní nókenémeε wemeε.

Usoi niɛe-niɛe lo,

keminaa kepipi keçáa kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpɔ, apí ha wai yaε kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri api pimelape sikeçáa láai api mekeçáa u tonsε. ⁸ Písoi kulúú api pisitukanka lese api ncée-i tɔɛnte, picɔ api apéi hépiri api tɔɛnte re piké ne ríyɔ u waise. ⁹ Písoi pεε ukeyu n sónε ne pεpεε ukepire n tíkilē api pεé n cáái re: Tafiti Kepipi, ani uyεε n sánti ne Upíima rinyiri ritaásε! Osanna, ani urinyiri keyómεçaa-pɔ ritaásε! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lompɔ, ái písoi nnéi lémesi api pεé m píseine re: Usoi úye keçire ye nkó? ¹¹ Písoi pεε u n tíkilē api re: Uyεε antepu Yeesu, Kalilee ketē-pɔ Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléçaa keyɔ-i pikpéense lakase

(Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹² Yeesu uu Uléçaa keyɔ kémeε lompɔ uu pεpεε kei n yálisi ne pεpεε n lééri nnéi lákase. Uu pεpεε siwóɔ n cəhəne ataapili ne pilóláyáí situmpi láuli. ¹³ Uu pεε pi maa re: Li wólalē te: Pi yé Kenéyɔ séε re keyómeyáhaayɔ. Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē ní we, pinyiye ne síkankáláká

así hapo así ne Uléecaa keyo kémee u ko uu si poisente. ¹⁵ Amá ke pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa ne isé picélaa api mewaí piima ke Yeesu uu n wapisi n yé ne siwá see Uléecaa keyo kémee n cáái re: Osanna, Tafiti Kepipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pεε u pise re: Pó kómei lē kapi nní n cáái? Yeesu uu re: Eεε. Uu pεε pi pise re: Lē nnya, áni kahanε Uléecaa ritelē kémee nsímé mmú n keε te: Pó tiyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenféi péne asi pó m pakarentee? ¹⁷ Yeesu uu pεε limemáa kei pi yá uu kuyu lelu uu ha Petanii-pó fine.

*Yeesu ye kufikiyee anó wa
(Mariki 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kufikiyee ricétime yenupo, uu sónepo uú ne ku kó, amá mepéi ηmane kuu leepo. Uu pεε kuléé kpē maa re: Páa nkpéni kó pikai mārune! Kei nní, kufikiyee kpē aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, aí nnóo pi yipu api pεε re: Iye ke kufikiyee nkú aku nní mese ne mese kólaapo? ²¹ Yeesu uu pεε pi maa re: Ké aseí kecáá nó símisi re non Uléecaa ne kefa n tenelē nónsá kó n tíru, nó fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa meco wai. Ai kó lē ηmane, ticuruu, nó fe ani yópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripolo, aí kó mesei lē wai. ²² Non Uléecaa ne kefa n tenelē, nó ye lē nnéi kani ye keyómeyáhaa-i m pise yé.

*Yei ke Yeesu nnaηe nn léeri?
(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)*

²³ Lē memáa, Yeesu uu pεε Uléecaa keyo-i lompó un we un písoi céési, pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne kuyu piwéese apí hapo apí ne u kó apí u pise re: Nnaηe n-ye kaá ne nní wai? Uye yeé nnaηe pó he poké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pεε pi pεe re: Ne la ké nse nó pise. Non tinóo né m pεe, né pεe nó símisi nnaηe mmē kam ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nó pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Uléecaa néε písoi pεe u tumme? Api pεε símaanε re: Tón nkpéni m maa re Uléecaa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pεε iye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? ²⁶ Tón kó m maa re písoi pεe u tumme, aí ye wa. Tó pεε risoiwú wurule. Li we re písoi nnéi ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pεe mese Yeesu rinóo pεe re: Ari nyu. Uyē uu kó pi pεe re: Né ám kó nó símisine nnaηe mmē kam ne lē n wai.

Utisi unyine pijmáne pité kenyáru

²⁸ Yeesu uu kó pipise pi kpá re: N-ye kani kenyáru nké-i yé? Pi re utisi unyine yee pεε pijmáne pité má, uu keyáa ηmáne wéese maa re: Unéηmáne, a neni waasi a ha anéléé nyé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee keisi. ²⁹ Uηmáne uu u pεe re: Am sí! Kai rinkpáse, uu kemúnε conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyé uu kó ηmáne tóroo limeco male. Uyē uu re: Eεε, ne kó, Saa. Amá úu pεε nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pεε pi pise re: Nó músu re wóo piketé kecōpe usáa mela wa? Api re ufoí lo. Yeesu uu pεε pi maa re: Asei kam nní nó símisi re pilampooyóo ne piwásanká yé ne kekpeé nó wa api Uléecaa iyōopi kémee lompó. ³² Li we re Yohani Uniwole ye nákenémee kale uu aseí ncee nó nyíse, áni ne kutu u ríco. Amá pilampooyóo ne piwásanká api unsímé ηmurei. Ani kó lē nnéi yénu, amá áni mεfine conse noké unsímé ηmurei.

*Pikeikó pεe rikpákára m má kenyáru
(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)*

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kó kenyáru keco kutu ríco: Ucarete unyine yee we, uu aléé nyé kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kó kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii móm kei kapi yé píta n cérii.

Uu kɔ limemáá keméré caca keniyine mom uu pee pikeikó wéesi re piké kecare kē kecáa u m paílē uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléepipi nyē kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pe-i ualéepipi u yóme. ³⁵ Pikeikó pē api pilási mpí cōpii. Api use kaii api uca kopu, api utáánú apare tapisi uu kpi. ³⁶ Ucarete uu kɔ pilási picɔ piyukuse kpá, pē pin kulúí we ne pifof. Pikeikó pē api kɔ pē wai yare lē kapi pilási foí n wa mecɔ. ³⁷ Uu picérei pɔne uu uuḡmáne yukuse uu pikeme tum, un músu re. Mpá líké iye wa, pi yé unéḡmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uuḡmáne uyē n yé, api pimécɔpecire n tee re: Nkó yee masi usáa memá nnéí te. Ani kam táké u kpu táké pee umemá n te. ³⁹ Kuu n tuiḡɔ, api u tini api kecare ilúké u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárū ní masi, uu pi pise re: Ucarete uyē un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pē wa? ⁴¹ Api rinóɔ u yósu re: U pikeikó kpákárá pē mekópe kónine. Pilicɔ áí yé nkpáni íwe u wa. Uu pēé ha pikeikó féé forii re piké kecare kecáa u m paílē, apipi an m pi, api ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Ani nsímé mmú píkai Uléécaá Nsímé ritelé kémeé kéeñlē te:

Tipare ke pimóme api n fóm tee pansé ricíre-cire tee kenui-i ní wee?
Uḡiima yee lē wa. Mewaisaḡa kuu ró n yéneise ye mē!

⁴³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Lē nnya, nó mpí, nó nní Uléécaá iyɔopi kémeé ní we, pi yé ikemeé nó lese api mpuri féé meé Uléécaá mela n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tē tinkpɔ, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukécáa n loó, ti yé u nā]. ⁴⁵ Ke pepe ye Uléécaá inyóḡnse n wa piwéése ne Pifarisi api Yeesu sinyárū sē n kó, api céru re pē kuú ne máne. ⁴⁶ Api pee icée n wéesi piké ne u tī, pin kɔ pee risoiwúí wuru re pisei ye u nyáni re u antepu le nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū (Luki 14:15-24)

¹ Yeesu uu kɔ kenyárū keɔ pi kpá re: ² Uléécaá iyɔopi ye kɔ we yare nsímé mmú: Uyɔopi uniyine yee keyáa uuḡmáne yee unósi n kpísi anyá píima wai. ³ Uu upikeikó tum te piké ha pisei séleime piké anyá iluke li. Amá pisei api isáneséi iyē yulu api anyá wénte. ⁴ Uu kɔ pikeikó picɔ pitume kpá uu pi maa re: Ani pisáne séé ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénáala ne inésee kpókóó kam kó. Mpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkpáni isáneséi iyē kutu ricɔ. Mpá úye uu ulikó-mē tómpo. Picɔ api sicare waikée, picɔ api ayáa tḡaapo ⁶ pitóḡɔ pɔɔ pikeikó pē cōpii api isei pi waise api pee pi kóni. ⁷ Ai uyɔopi kuwóí wai, uu upisóca tum apí ha pisei pē kóni api pikuyu nna ḡmaasi. ⁸ Uu pee upikeikó picɔ maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá pisáne ápi pee ikuluke tulaalē. ⁹ Lē nnya, ani sicépepe-i léepɔ, nɔn píye n yē, ani kusáne pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pē api yisi api icée tóóí api pisei nnéí kapi n yé sélei, pisei ne pikópe, pisáne api pee kenyáḡo yipu. ¹¹ Kei ke uyɔopi uu pee lomḡɔ re uké pisáne pē yáasi, uu usoi uniyine yenu yee úu inyánlū n tanaalē. ¹² Uu u pise re: Unésáne, iye kaa wa áa ne nté lonti áa kɔ inyánlū tanaalē? Ai utisi muuni uú n séélē. ¹³ Uyɔopi uu pee pikeikó maa re: Ani ána ne anípe u paasi ani ketahai kuḡmaha-i u sáḡo. Kei kuu yé n tēni un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pee re: Li we re pisei kulúí kapi séé, amá pē kapi pikecɔpe n wée ápi pee kulúí we.

Lampoo kapi ye Rɔm uyɔopi píima n héele
(Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi api pɛɛ sɪmaane rɛ iye kapi yɛ nɛ Yeosu ripine wa pikɛ nɛ unnaosimɛ cire u n tɪ. ¹⁶ Api pipiretiki pinyine nɛ Erooti pipiretiki pinyine lese api tum tɛ pikɛ ha Yeosu maa rɛ: Upiima, tɔ nyule rɛ aseɪ ŋmanɛ kaa yɛ sɪmisi. Pɔ yɛ kɔ Ulɛ́ɛcaa ncee pɪsoi céesile nɛ aseɪ. Mpá usoi uké iye nsá rɪnaŋɛ m má, áa yɛ uinipɛɛ n wuru pɔn nɛ sɪmisi. ¹⁷ Tɔ la rɛ a kepómúnjɛ rɔ sɪmisi také yɛ tɛ ncee yɛ wɛ táké yɛ Rɔm uyɔɔpi lampoo hélele néé ári kape yɛ hélele? ¹⁸ Amá Yeosu pɔ nɛ pimesɔhɔ kɔpɛ kapi n wai pinyuwe máalenle. Uu pɛɛ pi maa rɛ: Nɔ kecáá kecáá mɛwai pikó mpí, yo nnya kani né peikeɛ? ¹⁹ Ani nɛ siwóó sɛ kani yɛ nɛ lampoo n hélele kam nké! Api mɛwóɔpipi mɛse nɛ u hapɔ. ²⁰ Uu pɛɛ pi pise rɛ: Uye riyu nɛ úye rinyiri tɛɛ nní mekecáá wɛ? ²¹ Api u pɛɛ rɛ: Sesaa lo. Kei kɛ Yeosu uu kɔ pi maa rɛ: In lɛ, ani Sesaa likó Sesaa pɔ, ani Ulɛ́ɛcaa likó Ulɛ́ɛcaa pɔ. ²² Kuu lɛ tinóó tɛ pi m pɛɛ, ai nnóɔ pi yipu api pɛɛ u yá api tómpɔ.

Pisatusee nɛ nkɔ́ kémeɛ meyiɛ nɪmɛ

(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³ Keyáa kɛ cire kɛ Pisatusee api Yeosu kémeɛ ha. Pisatusee pɛɛ tee rɛ pikɔ́kɔ́ ápi yɛ nkɔ́-i yisi. Api sɪ ápi ha Yeosu lɛpɔ, api u pise rɛ: Sáa, Moisi yɛ maa rɛ: ²⁴ Unósikó úye un n kpu unsá kewá m má, li pise rɛ uuwá yɛɛ yɛ unósi uyɛ kukúmannɔsi kpisi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá piŋmánɛ pinyine pɛɛ pɛɛ keɔ́ɔpɛ nte we. Pi pimáreɔ piseɛi lɛ. Umáa uu unósi kpisi, uu kpi úu kewá yɛ. Uwá uu pɛɛ umáa ukúmannɔsi kpisi. ²⁶ Uyɛ uu kɔ limɛɔ kpi, uu ukúmannɔsi uyɛ nɛ utáanú yá. Ai lɛ n wai hái nɛ uséi-séi kémeɛ-pɔ. ²⁷ Pɛ memáa, unósi uyɛ pɔɔ kɔ kpi. ²⁸ Tɔ la táké nkɔ́pɛni pɔ pise rɛ kɛ pimáreɔ piseɛi pɛ ápi nní pinnéi unósi uyɛ n kpisi, pi uye unósi yɛ há lo, keyáa kɛ kɛ pikɔ́kɔ́ ápi ha nkɔ́ kémeɛ n yisine? ²⁹ Kei kɛ Yeosu uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Lɛ nnya kani nɔ́menécíɛ kiraasente. Ani Nlɛ́ɛcaasimɛ aseɪ kómeɪ, áni kɔ Ulɛ́ɛcaa nnaŋɛ nyu. ³⁰ Kumúnjɛ kpe-i kɛ pikɔ́kɔ́ ápi ha n yisine, pitisi ápi pinósi kpikesine, pinósi paa kɔ pila sɔ́nkeɛne. Amá pimɛfine yɛ ha n we yare pilɛ́ɛcaatumɛ keyómɛcaapɔ. ³¹ Ani lɛ kɛ Ulɛ́ɛcaa uu pikɔ́kɔ́ meyiɛ kecáá nɔ́ mɛ aapi Unsimɛ Ritelɛ kémeɛ wálu kéé, néé yo? U maa rɛ: ³² Néɛ Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa nɛ Yakupu Uleecaa. Ulɛ́ɛcaa úu pikɔ́kɔ́ Uleecaa amá u pinyánnyá Uleecaa lɛ. ³³ Kɛ pɪsoi pɛ nnéi pɛɛ n cápinelɛ pin kutu u cɔlɛ ápi lɛ n kɔ, uicélaa iyɛ ii pi loni rɪsɔne.

Isé iyɛ Ulɛ́ɛcaa isé keɔ́pɛ icɔ n fe

(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Kɛ Pifarisi ápi n kɔ tɛ Yeosu yɛ Pisatusee feriyɛ uu séése, ápi cápine. ³⁵ Pikeɔ́pɛ isé ucélaa unyine uu pɛɛ ripine Yeosu wai uu u pise rɛ: ³⁶ Ucélaa, Ulɛ́ɛcaa iséé nnéi kémeɛ iye yɛ imáa? ³⁷ Yeosu uu rɛ: A Upiima, Upólɛ́ɛcaa n la nɛ kepófa nnéi, nɛ ipósoi nnéi, nɛ kepómúnjɛ nnéi. ³⁸ Iyɛɛ isé foí, iyɛɛ kɔ innéi keɔ́pɛ imáa. ³⁹ Ilírú yɛ ifoí iyɛ mɛɔ n sá yɛ nnyí: A upóɔ n la yare kaa ripócuruu rɪ la. ⁴⁰ Isé nnyí keté yɛɛ isé nɛ antepuye icélaa riyíki.

Uyɛ kɛ Ulɛ́ɛcaa uu n wée nɛ Tafiti kecáá nɪmɛ

(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Kɛ Pifarisi ápi lɛ n cápine, Yeosu uu pɛɛ pi pise rɛ: ⁴² Iye kani uyɛ kɛ Ulɛ́ɛcaa uu n wée kecáá músu? Uye kepipi yɛ kɛ? Ápi u pɛɛ rɛ Tafiti Kepipi yɛ kɛ. ⁴³ Yeosu uu pɛɛ pi maa rɛ: In lɛ, iye kai wa kɛ Nfáasɔne nn Tafiti metéi hɛ uú nɛ u séi rɛ Upiima? Tafiti yɛ pɛɛ maa rɛ: ⁴⁴ Upiima yɛ Unépiima maa rɛ: A kunéluke-luke-mɛ keyukóɔtone-i tone

kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Uye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Uléecaa riyoo pitu ne Uléecaa yee rikécáá ní tū kuu sée uú ne wéeri.

²³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye nípá yo haonele, aní ne manti ne ayéhepei ncɔpuri péne ani hóone awélé kefi, ani Uléecaa kuwélé kuse pa. Amá ani ye pee isé nnéi kecɔpe ipiima yare nní aseí piwélaa ne usoico piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikei wa. Lē kaí pee pise re noké n tikilē non pee kò ne litóroo lico nní wai. ²⁴ Nó pinyíye mpí, nóo nní pisoico n séni. Nò ye kúcerii ne nso lesele, ani pee isu ne péne ani muuni.

²⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare mpí pee ye kehee ne kecáripí kepire nmane n heere api kemée yá meco. Lē kapi ye sikemee n li ne kapi ye ní ntí ye pee liyaa-yaa le kapi n káipinkée. ²⁶ Nó Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefoí heere, kepire yé pee limeco sonesi.

²⁷ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare rikpíí mmale kapi míni tomé n túkai ari péé n wariye póí-póí nsonne meco, nénpákane asoikohó ne likperinkpekóó lee rikemee yipaalé. ²⁸ Limeco kaní we. Nò pisoí keyu-i nyíselé te nò isé tikilenle, nénpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kópe mee nósínéfa-i yipaalé. ²⁹ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye antepuye akpíí mónle ani pepée aseí n tikilē akó sɔnukuse ³⁰ ani pee re: Tɔn pee pirókpure isoi kumúnjé kpe-i n we, ári yé pee n̄murei toké pi rikpá toké ne antepuye kó. ³¹ Nò pee lē nyísele ani nórínécúruu yámne re nò pepée antepuye n kó sipiré le. ³² Lē nnya, ani mese nópínékpure mewai kópe ne kéyu mahā ne kété-pó! ³³ Nó iwáa kprákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna teneciré kémee n lompo. ³⁴ Ani kó te ne antepuye ne pisoí pee mewéésesohó m má ne isé picélaa kecire nó páme. Nó picó kó, ani picó kunapékékoó kecáá karií, ani kò nɔ́anáyómeyáhaalee-i picó iséí súúkke, ani kò picó nípá kuyu kúye-i n tikilē non wéekuselé. ³⁵ Lē nnya ke pē nnéi kani n kó ápi kò líka wa nkpo ní ne nó tenene, kai n kpíime usone Apeeli kémee áí ne sí Perekiya un̄mane Sakarií kani Uléecaa keyo kémee kóló sone ne kenýóonsehúupi kepáápáá ní kpu kémee-pó. ³⁶ Ké aseí nó símisi re nfáani pisoí mpí pee mewai kópe mē akpanii yenne.

*Yeesu ripoo ye caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lē memáá, Yeesu uu pee Yerusalem pikó maa re: Nó Yerusalem pikó, nò ye antepuye kónle ani kò pē ke Uléecaa uu nókenémee n tumme aparé tapisi ani kóni. Melé kesé kaní pee la ké nó cápine yare ke kucáyaha aku ye kuamérj metene kusipipi n tā líka áí ye sí wa meco ani yúlu? ³⁸ Lē nnya, Uléecaa keyo yé meñmane n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kó te áni neni piyéne né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ní maa re: Uléecaa uké uyee Upiíma rinyiri ne n weme rikpá!

24

*Yeesu re Uléecaa keyo yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Yeesu uu pee Uléecaa keyo-i léeri un tósu. Kei ke upipiretiki api péé ne u riko re piké kememome u nyíse. ² Amá Yeesu pòo pee pi pesé re: Lē nnéi kani nní n nyáni, aseí kecáá, li sónti liké wa ripare ríka ári yé ríco kecáá n tósilē. Linnéi mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

*Lelee n nyise re ketē ye ketene tu
(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)*

³ Yeesu uu pēe sī uú ha Olifiyee rikúú kecáá tone. Upipiretiki api kei u kálaapō api u pise re: A ró símisi píyei kai lē waine, ne yo kari ye kō ne ceri re mepōpēeme mee lē tu re ketē keto ye kē. ⁴ Yeesu uu pi pese re: Ani nōmenécire tí nōsone, áni kape tíye unyine uké kuyúú nó tá. ⁵ PISOI kultúú yé sōnaame use use, api ye rinényiri ne pISOI meyā kiraasente api ye pi maa re: Néé uyē ke Uléécaā uu n wée. Lē kēmeē kapi yé pISOI kultúú kuyúú tā. ⁶ NÓ kō te atōpi ye nōkenékúrfi néé ketaa-pō wai, amá áni kape nfasimé tōne. Lē kai m pise re liké wa kai lē wai. Amá kétō áke kahane n tu. ⁷ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncō ne tōpu, keyōpōpitē áke keyōpōpitē kecō ne tōpu, nkú nn silō sinyine leeri, ketē áke silō sinyine yenjesi. ⁸ Lē nnéi ye we yare ke memárenlō ame ye unósí pikéhē n kóraane. ⁹ Pēé uye-i ke pISOI api yé nó kpísi api nōpinélaarō anipe-i wai, api íwe nó wai api nó kóni. Isoipuri nnéi ii kō né nnya nōinépuri yulu. ¹⁰ Kei kai yé pēe pISOI meyā ne kelólé-mē ha, api pēé n yámmnentene, api pēe ipuri n yúinne. ¹¹ Antepuyē nōome kulúú yé léeme api pISOI meyā kiraasente. ¹² Mēwai kōpē yé kényu mahā, pISOI meyā nla nn pēe hásu. ¹³ Amá úye un tinkáhá-káhá ne kétō-pō Uléécaā yé uriyu lō. ¹⁴ Uléécaā iyōopi Nsímé Kécire mee ketē nnéi kecáá kóónúne isoipuri nnéi iké kō. Lē memáá, nípá yo keto áke pēe tulu.

Iwe píima mekame

(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)

¹⁵ Yeesu uu kō píimáa pi kpá re: Antepu Taniyēeli ye pēé maa re kumúnjé kunyine yé kam áni ncaai píima mee ye n cókoi yenu nn kelō sōne riyíkí-i tú. Uye un nsímé mmē n keē, uké musi uké liasei kō. ¹⁶ Lin lē n wa, pēpēe Yutee ketē kēmeē ní we piké wuri api ayōpē taá. ¹⁷ Uyēe yé ha kulee ipiraa kecáá ní we, uké wuri úu kape re uké nkpáni kuke meē lompo uké linyine kpísi uké ne ripéne. ¹⁸ Uyēe kecare-i ní we, úu kape nkpáni re uké wurime uké kényo-i uketukanka kpísi. ¹⁹ Iwe ke pífani ne píimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰ Ani ne Uléécaā té te úu kape tíye itóó iyē iké nnyiyē kumúnjé néé kewénteyaa ketúnjé ró léeme. ²¹ Iwe píima iyē ke sISOI pipi asi kumúnjé kpe-i n lenē icō íi píikai léemelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, iico íi kō píikai léeri. ²² Uléécaā unsá pēe síweyaa sē n hasi, úka úu yé pēe nfáa yē. Amá pē kuu n wée nnya, u yé siyáa sē hasi. ²³ Lē nnya, úye un nó m maa re: Ani ripái, nté ke Kirisi úu we néé uyeē nkó nté-pō áni kape ŋmurei. ²⁴ Pikirisi nōome ne antepuyē nōome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kō mēwaisaŋa wapisi hái lin pēe kufee n we, pin yé fe ricuruu api pē ke Uléécaā uu n wée kiraase. ²⁵ Ani léise re ne písimé nó li masile.

²⁶ Lē nnya, pin nó m maa re: Ani ripái, uyeē nkó kucesi kóima-i, áni kape ha. Néé pin nó m maa re: Ani ripái, uyeē nkó kulee-i pékaalē, áni kape ŋmurei. ²⁷ Yare ke kekónetēhe áke ye nní keléécaā-pō n léeme áke meyéne mese yéeri ketunjeleeme-pō áké ne sí ketunjelolé-pō, limécō ke UsOI Kepipi áke sánti. ²⁸ Li we yare kapi ye ní maa re: Kei ke isare kōpē ii ní we, ke áyemeekú aa ye cápine.

UsOI Kepipi mekame

(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹ Yeesu uu kō píimáa pi kpá re: Síweyaa sē metómpo ke itunje íi sōmaane, iwáre íi metéí paa, awárepi aa keyómecaa-pō poroiri, linanje-nanje lee keyómecaa-pō ní we ai meyā yenjesi. ³⁰ Linyine ai pēe keyómecaa-pō nyíse re UsOI Kepipi ye nyahaimēle. Kei ke ketē nnéi kecáá isoipuri ii yé pēe itu lō. Api pēe UsOI Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennanje ne kemeyōopi. ³¹ Api pēe rinátōŋ maa

ténsē, uu pēe upitume ketē awélē nnéí kémēe túmēi. Api pē kuu n wéēkēe ketē nké nē keketo-pō cápīne.

Kufikiyee kecáá icélaa

(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³² Yeesu uu kō pimáa pi kpá rē: Ani kufikiyee kenyárū icélaa kutu ricō. Ku ye kun ilésē ηmú n wairi, mepéi mēn n leeri, nō ye mēse nē mēse ceri rē kupii ye nyahaimēle. ³³ Limēcō kaí we. Nōn píyēi lē nnéí mmē n yē lin n wai, ani ceri rē Usoi Kepipi ye nyahaimēle, un tinōnō nē kolē. ³⁴ Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tósune kelene, nní nnéí liké nē ní kam. ³⁵ Ketē nē keyóme yé tosí, amá anénō áa metóné má.

Uléecaa ηmane yee mpá yo ketō nyu

(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶ Yeesu uu kō pimáa pi kpá rē: Amá in ketē metene nkó, úka úu likyaa kē nēe liitunje iyē nyu, mpá piléecaatumē pēe keyómēcaā ní we nēe Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mēcīre yēe nyu. ³⁷ Kumúnjē kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri, li ha wainē yarē kai Nowee nfaa kémēe n wa mēcō. ³⁸ Nní kaí pēe Nowee nfaa kémēe wa: Keyáa kē ke míni amé pēe ketē nnéí riínfē keké kelene n tu, písoi ye pēé wele pin le pin níru, pin sóonne, pin písipipi pila nē pinósi pásii hái nē keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémēe n lompo. ³⁹ Api nkpáni níka musí, míni amé ha nē weri amē pinnéí muuni. Limēcō kaí ha wainē pēé uyē-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri. ⁴⁰ Pitisi pité yé likumúnjē kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipō ai ucō yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíipō ai ucō yá. ⁴² Lē nnya, áni kape lpilē, li we rē áni nyu keyáa kē ke Nónupíima uu n pēerine. ⁴³ Ani rísone kō te úyōsaa un ye pēé n nyu itunje iyē-i ke uyaa uu kesīne n sōnepō, u yéé pēe n nyánile úu yé tíye uyaa uké keyō-i lompo. ⁴⁴ Lē nnya, nóké nómenécīre mēsére n cápīnelē nōn nē mé. Kumúnjē kpe-i káni nē m músu ke Usoi Kepipi ake pēeri.

Ukeikó sōne nē ukeikó kōpe

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ Yeesu uu pēe upipiretiki píse rē: Wóo ukeikó yēe aseí n tīkilē un kō mesōho má? Uyēe ukeikó uyē ke úyōsaa uu ye nē keyō rin-yá rē uké ke m paílē, uu ye upikeicō iluke rísone wai yarē kai m píse. ⁴⁶ In te úyōsaa ye ukeikó uyē leeme un mēsei upikei kecáá we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké aseí nó símisi ani kóm te úyōsaa uyēe nē ulikó nnéí uukeikó yáne rē uké likecáá m paílē. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kōpe lo, u yé ukēfa-i maa rē: Unéyōsaa úu mēkēe sónti. ⁴⁹ Uu pēe upikeicō ipépi loni, u nē pítapome api pēé n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kē nē itunje iyē ke ukeikó uyē úu nē m músu kémēe ke uuyōsaa uu ha sónti. ⁵¹ Kei kuu yé pēe ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yarē kapi yé kecáá kecáá mewai pikó n wa mēcō. Kei kuu yé n tēni un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárū

¹ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá rē: Lē nnya, Uléecaa iyōopi yé ha n we yarē nsímē mmú: Pikpére kefi pinyine pēe keyáa yisi rē piké ηmánē unyine yēe pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkēsí apí nē péne. ² Pikecōpe pinupū pēe piníri, pinupū picō písohō. ³ Ke piníri mpí api písfiráa n kpísine, ápi símekpō méka mēcō iyaa wa piké nē ripéne, ⁴ amá písohō pōo písfiráa mē stúúke api kō mēcō sinúmpí-i wai apí nē péne. ⁵ Ke ηmánē uyē uu nē pikáme n náhaise, nnō nn pi yáái api lpilente. ⁶ Kē kesine ake m pi, kecááila aké lelu rē: ηmánē

uyee nní weme! Ani leepo ani u tépei! ⁷ Pikipére pē nnéi api yisi api pisifiraa pinyónsente loni. ⁸ Piníri mpí api pēe pisohoo pē maa re: Ani nómenékpo mē tó he, sírfíríaa ye lalé síké kpí. ⁹ Písohoo pē pōo re: Eehei! Me ne tó risáale, áme tise tóké nó he. Li kutósi we noké piyáí kémee ha ani kei nómenékó lolu. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi pilale n tósu, ujmáne uyē un tuiri, u ne pinupú pēpēe pimécire n cápínelé pin ne u mē ápi kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapo. ¹¹ Liképire, pikipére niri mpí pōo tuiri api cáái re: Upiíma, a ró háanne! Upiíma, a ró háanne! ¹² Kei ke ujmáne uyē uu pi maa re: Ne la ké aseí nó símisi re ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pēe kpá re: Lē nnya, nnō rín we. Li we re áni nyu keyáa kéye néé itunje íye-i kam sónti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyáru
(Luki 19:11-27)

¹⁴ Yeesu uu ko upipiretiki pimáa kpá re: Uléécaá iyoo pi yé ha n we yare nsímé mmú: Utisi unyine yee pēe ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umemá pianipe-i wai. ¹⁵ Uu use wura mewóopipi sipehepi sinupú pa, uu uco wura mewóopipi sipehepi sité pa, uu utáánū wura mewóopipi kepehepi kesé pa. U nípá úye nnañe ne musile uu ne lē kai m píse u pa, uu pēe yá uu tómpo. ¹⁶ Ukeikó uyee wura mewóopipi sipehepi sinupú ní yósi uu mese ne mese siwóó sē kpísi uu ne kpéense, uu wura mewóopipi sipehepi sinupú síco kuláa yenu. ¹⁷ Uyee wura mewóopipi sipehepi sité ní yósi pōo ko liméco wai, uu wura mewóopipi sipehepi sité síco kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyee wura mewóopipi kepehepi kesé ní yósi pōo ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sē pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kēē uké yé. ²⁰ Ukeikó uyee wura mewóopipi sipehepi sinupú ní yósi uu ukeisaa keyúri nyósopo ne wura mewóopipi sipehepi sinupú féé síco, uu re: Wura mewóopipi sipehepi sinupú kaá pēe né pa. Aa yēe, Upiíma? Wura mewóopipi sipehepi sinupú síco ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pō ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikóó-i kaa nní wa lē kai m píse. Lē nnya, né limáa-maa pō rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóopipi sipehepi sité ní yósi pōo ko nyósopo uu re: Wura mewóopipi sipehepi sité kaá pēe né pa, Upiíma! Aa yēe? Wura mewóopipi sipehepi sité síco ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pō ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikóó-i kaa nní wa lē kai m píse. Lē nnya né limáa-maa pō rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpéni yá uyee wura mewóopipi kepehepi kesé ní yósi. Uyē pōo ko nyósopo uu re: Ne nyule Upiíma re mepókó áme kusa pólú. Kecare ke-i káa n luke si kaa ye kpasi. Kei káa n fó kaa ye kpéé. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am keté kémee sipówóó kúlesi. Aa yēe! Sipówóó sēe nsí, a yósi! ²⁶ Kei ke ukeisaa uu rinóo u pese re: Pō ukeikó kópe ne ukánsoi le! Kaa lē n nyu re kecare ke-i kám n luke si kam ye kpasi. Néé kei kám n fó kam ye kpéé. ²⁷ Pō yee pēe sinéwóó ne kewóófore piyeki hale, am péé ha pēeri am sinéwóó sē yósu ne sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyē uu pēe pikeikó picó maa re: Ani mekee wura mewóopipi kepehepi kē uanipe-i yósi ani nkó yee nní wura mewóopipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we re nkó yee meyá m má kapi ye pípa rikpá aí ne u fuu, amá nkó yee úu líka m má, pi ye lē kuu m músu re u má ricuruu u yósilé. ³⁰ Amá ukeikó nkó yee úu nní líka n yóriye líkó lee re ani u tí ani ketahai-mē kurmaha-i u sápo. Kei kuu yé n tēni un iní takai.

Usoi Kepipi ye sóntile keké ne písoi túhaane

³¹ Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha kemmule kémee n sónti ne piléécaatume nnéi, keriyukóótu kecáa kaké ha tonene. ³² Keté nké kecáa isoipuri nnéi yé ha kekeyu-i n cápínelenle, ake pēe písoi ne pipicó

kóolene yare ke useesé uu ye isán ne ipoi n kóolene. ³³ Uu pee isán ukuluke-luke-mē wai uu ipoi ukumii-mē wai. ³⁴ Kei ke uyóopi uu yé pee pepepe ukuluke-luke-mē ní we maa re: Nó mpí ke Unésáa Uléécáa uu nní rinkpá, aní kam aní iyóopi kuu háí ketē kekoraane-mē n yekeilē un ne nó mé yósi. ³⁵ Li we re nkú ye né wale, aní né he am le, nnírē nn né wai, aní né he am níru. Ne pee usáne le, aní nósínéyo-i kusáne né yósu, ³⁶ ne pee meḡmane wele, aní ilú né tani, ne pee pólólúle, aní kenécáa pái. Ne pee kukpaniilee-i wele, aní hapo aní né lóólú. ³⁷ Kei ke pepepe nní aseí n tikiilē api yé pee rinóo yósi re: Upíima, keyáa kéye kari pó yé nkú nn pó we, ari pó he aa le, née nnírē nn pó we, ari pó he aa níru? ³⁸ Keyáa kéye kaa usáne, ari siróyo-i kusáne pó yósu? Keyáa kéye kari pó yé pón meḡmane we, ari ilú pó tani? ³⁹ Keyáa kéye kari pó yé pón pólólú née pón kukpaniilee-i we, ari pó lóólú? ⁴⁰ Uyóopi yé pee rinóo pi pese re: Asei kecáa, ké nó símisi re lē kani pinémáreco kecōpe usírísá unyine n wa, né kani lē li wa.

⁴¹ Kei ke uyóopi uu yé pee pepepe ukumii-mē ní we maa re: Aní kenékúri yisi aní ketaa-pō rinyósó. Uléécáa ye anóo nó wale! Aní ha nna teneciré kémee lompo. Kei ke Uléécáa uu n nyóonse un ne Setani ne upitume mé. ⁴² Nkú ye né wale, aní né he ké li, nnírē nn né wai, aní né he ké n ntí. ⁴³ Ne pee usáne le, aní nósínéyo-i kusáne né yósi. Ne pee meḡmane wele, aní ilú né tá. Ne pee pólólúle née ne pee kukpaniilee-i wele, aní hapo nōké né rilóólú. ⁴⁴ Kei ke pē pōo kō rinóo yósi re: Upíima, keyáa kéye kari pó yé nkú nn pó we née nnírē nn pó we née pón usáne née pón meḡmane we née pón pólólú née pón kukpaniilee-i we, ari pee ne kutu pó ricō? ⁴⁵ Kei ke uyé uu yé kō pi pese re: Asei kecáa, ké nó símisi re lē kani pisírísá pē kecōpe unyine n wa, né kani lē li wa. ⁴⁶ Api pee ne íwe teneciré kémee pi tōmpo, amá pepepe nní aseí n tikiilē pōo pee nfáa teneciré kémee lompo.

26

*Pisuifi piwéese ye kóméine re piké Yeesu tí
(Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)*

¹ Ke Yeesu uu lē picélaa ní masí, uu pee upipiretiki maa re: ² Nō ye te li tise siyáa sité piké ne nkpō melós anyá li. Kei kapi Usói Kepipi piláaro anipe-i waine, pē piké kunapéekós kecáa ke karií.

³ Kei ke pepepe ye Uléécáa inyóonse n wa piwéese ne Pisuifi piwéese api Uléécáa usina kapi ye n sée re Kayifu keyōcōpe cápine, ⁴ api rinóo rise wai re piké meḡyaa Yeesu tí piké kpu. ⁵ Api pee re: Amá áí kape pee anyá kémee. Insá lē, písoi pee n cápinelé yé yisi api nyere.

*Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáa tulaali kōonu
(Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8)*

⁶ Yeesu uu Petanii ketē-mē sí uú ha uyó Simóo keyō-i topile. ⁷ Kapi n tú pin iluke le, unósi unyine uu kenúntpi sōne kenyine kémee tulaali néikós píima unyine múípo uú ne sōnepō uú ne Yeesu kō. Uu Yeesu riyu kecáa tulaali uyé kōoni. ⁸ Ke upipiretiki api lē n yé, áí ne pi risá, api pee unósi uyé maa re: Yo picaaínkee ye nkpéni mpí? ⁹ Pi yé pee fe api tulaali nkó yái nnéí píima api lisiwóó sē piwekós hósōne.

¹⁰ Yeesu uu céru re lē kapi símisi, uu pee pi maa re: Yo nnya kani lē unósi uyé cōñlé? Mēwai sōne kuu né wa. ¹¹ Likumúnjé re nípá píyei ke nó ne piwekós aní we, áí nípá píyei ke tó ne nnó arí we. ¹² Inépiḡe kuu mencire tulaali fō piké

kelene nhóre né tā. ¹³ Asei kecáá, ké nó símisi re mpá yei kapi ketē nnéi kecáá Nsimé Kecire yóólē, pi yéé unósi nkó mewai mmé símisi api ne u n léiselē.

*Yutasi ye lale uké Yeesu ti
(Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6)*

¹⁴ Kei ke Yeesu pipiretiki kefi ne pitē pē use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōoti uu pēe yisi uu pēpēe ye Uléécaā inyōnse n wa piwéése leepō ¹⁵ uu pi pise re: Nen Yeesu nōanēnipe-i n wa, yo kani yé né pa? Pē api mese ne mese kei nní nwóoweni mēpipi afēetaani keēni api u múise. ¹⁶ Kaí ne kei n kpisi, Yutasi uu pēe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

*Yeesu ne upipiretiki ye nkpō meló anyá iluke le
(Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30)*

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pitē m má n li keyaa foí ke Yeesu pipiretiki api ukekúri hápō, api u pise re: Yeí kaá la tóké anyá nyē iluke pó wa? ¹⁸ Uu pi pēse re: Ani kuyu-i kóó keyō-i hapō ani u maa re: Ucélaa ye re unkpō itunje ye tule. Kepóyo-i ke u ne upipiretiki api sónti piké nkpō meló anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mesei lē kuu pi ní ma wai, api nkpō meló anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyóó ní wa, u ne upipiretiki kefi ne pitē pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re nōkenécōpe unyine yé né tí uu pinélaáro anipe-i wai. ²² Kuu lē ní ma, upipiretiki apōō aa meyíkíyiki caai api use use u m písei re: Upiima, yare né nēe? Ucō uu kō re: Upiima, yare né nēe? ²³ Kei kuu pēe pi pēse re: Tō ne uyē tōō nní ricáripí rise-i n le yee sónti uké pinélaáro anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kepipi ye ketē nké kecáá tósule yare lē kai Nléécaasimé kémeē kekecáá ní wólaalē mecō. Amá uyeē pílaáro anipe-i ke n waine ye íwe toporile. Li kutōsi we ápi kape pēe liute m mari. ²⁵ Yutasi yee pílaáro anipe-i u n waine pó pēe u pise re: Yare nēe pēe lo nēe, Upiima? Yeesu uu re: Yare kaa nní ní ma.

*Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyekii
(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kōrenti Foí, 11:23-25)*

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tú pin iluke le, uu kukpónó kpisi uu kukecáá Uléécaā pōnēse uu ku kpókōrine uu pi pa uu re: Inépiñe ye nnyí, aní yōsí aní li. ²⁷ Uu lē memáá kepóripí kpisi uu kekecáá Uléécaā pōnēse uu pi pa uu re: Ani yōsí aní nōnnénéí n ntí. ²⁸ Menénye ye mmé mee n kōōnu písoi meyā nnya re Uléécaā uké piakópe pi sárei. Ménye mé kái ne ritiki Uléécaā utú ne písoi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁹ Ké nó símisi re kaí ne neni rimpá, ám aléepipi pita mpí pinírē kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tō ne nnó ari yé ha kō píta fale Unésáa iyōōpi kémeē ní ntí. ³⁰ Kuu lē písímé pi ní masí api pēe ipakare siyome n yom pin pakarente, api wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

*Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re útu u nyu
(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)*

³¹ Kei ke Yeesu uu pēe upipiretiki maa re: Nó nōnnénéí kesine nké né ηmeriye aní wúrunkēe. Li Uléécaā ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kuseelee isee nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kō kpá re: Amá nen piyei nkpō kémeē piyise m male, né ha Kalilee ketē-pō nó m mé. ³³ Piyee uu rinóó yósu uu re: Mpá písoi nnéi pin pó nnya kelólé n yē, né ám yé píkaí loó. ³⁴ Yeesu uu u pēse re: Asei kecáá, ké pó símisi re pó kesine nké cire kesi metaani re áa né nyu, icá ii kelene kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pēe u maa re: Mpá lin nkpō ye mu, tō ne mpó tóké kesé kpu, ám kuñmeriye pó we. Pipiretiki nnéi api limēcō male.

Yeesu ye Ketisemanee-pɔ keyóme yáási
(*Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46*)

³⁶ Lɛ memáá, Yeesu ne upipiretiki api kelɔ kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee kɛ́mɛɛ tuiɔ. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tú nɛ́kɛ́ rinyɔsɔ́ ké ha keyóme yáási. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee pinj́máne keté kpisi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpɔ́caai nnyine nn pɛɛ u tini. ³⁸ Kei kuu pɛɛ pi maa re: Tinéɔ́ɔ ye caailenle hái lin ne nkpɔ́ menyine we. Ani nté n tú, áni kape lɔ́pilé, tóké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripí ne ketaa pi wa, uu wúla uu kéyu keté kipi uu Uléécaá yáási re: Unésáa, pɔ́ fe aa nɔ́pá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lɛ, kape menéɔ́la wa, amá meɔ́kɔ́ wa. ⁴⁰ Kuu piyóme yáhaa mí masí, uu upipiretiki pɛ́ kɛ́mɛɛ pɛɛɔ, uu pi lɛɛɔ́ pin lɔni. Uu pɛɛ Piyee pise re: Lɛ nnya, áni nkɔ́páni fe tɔ́ ne nnɔ́ tóké kenampi kesé kesé n nyáni? ⁴¹ Ani n tú nɔ́n nyáni nɔ́n keyóme yáási áni kape ne pipeíkɛɛ kɛ́mɛɛ ní loó nnya. Li kesoiɔ́pípi riɔ́ɔ́ we re kéké ye lisɔ́ne wa, amá ke pɛɛ rinárei mále.

⁴² Uu kɔ́ melírú nkáripí ne ketaa pi wai, uu kɔ́ Uléécaá yáási re: Unésáa, in te áa yé nj́murei ntóosi keporipi nké kéké ne ketaa né wa re ne menírɛ́ ke mále, meɔ́la meké wa. ⁴³ Uu pɛɛri uu kɔ́ pi lɛɛri pin lɔni, likumúnjé re piiníɔ́pɛɛ ye mulesile. ⁴⁴ Uu kɔ́ metáánú piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kɔ́ mese mé ne Uléécaá téní ⁴⁵ uu pɛɛ kɔ́ upipiretiki kɛ́mɛɛ pɛɛɔ uu pi maa re: Nɛ́nte nɔ́ nkɔ́péni lɔnilɛ́ nɔ́n wɛ́ntelɛ́? Itunje ye nkɔ́péni tule re piké Usoi Kɛ́pípi tí piké pikɔ́pɛkɔ́ aníɔ́pɛɛ-i wa. ⁴⁶ Ani yisi tóké u tɛ́pɛi. Uyee né n kpísine uké pikɔ́pɛkɔ́ aníɔ́pɛɛ-i wa ye nyahaimɛle.

Yeesu metine

(*Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴⁷ Kɛ́ Yeesu uu lɛ́ ní we un símisi, upipiretiki kefi ne pité pɛ́ keɔ́ɔpɛ use kapi ye n sée re Yutasi un tuiɔ́ ne risoiwú, atéhe ne apúnípi an muleilɛ́. Pɛɛɛ ye Uléécaá inyóɔ́nɛ ne wa piwéése ne Pisuiɔ́ piwéése pɛɛ lɛ́ pi tumpɔ́. ⁴⁸ Yutasi uyee pɛɛ pianíɔ́pɛɛ-i Yeesu n wainɛ ye pɛɛ risoiwú céésile lɛ́ kapi yé ne Yeesu n céri piké tí. Uu pɛɛ pi maa re: Nen ha úye rimpira amú u yáási, uyee lo. Ani u tí. ⁴⁹ Kuu n tuiɔ́, uú ne Yeesu kɛ́mɛɛ n sairilɛ́ uú ha u maa re: Ne pɔ́ yáási, Sáa! Uu pɛɛ u pira uu u yáási. ⁵⁰ Yeesu uu pɛɛ u maa re: Unésáne, a pikei pɛ́ ká piwai ní ka mekɛɛ wa! Kei ke pɛ́ api pɛɛ cápinɛɔ́, api Yeesu tini api múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapɔ́ uu ritéhe kpeúu uu Uléécaá usina ukeikó kutu sení. ⁵² Yeesu uu u maa re: A riɔ́tɔ́he tɛ́ tikukai-i pɛɛɔ. Li we re pɛ́ nnéi pɛɛ ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kɔ́ ne pɛ́ kpu. ⁵³ Aa nyu re nen pɛɛ nté Unésáa m pise re uké né lémmɛ, u yé pɛɛ nté nní pilécaatumɛ né pame ai inɔ́n kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nkɔ́péni lɛ́ n wa, li yé pɛɛ mmɛ kapi nní Uléécaá ritelɛ́-i n wóí re nní kai nní n wai kai pise re liké wa kecáá ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu pɛɛ pisi pɛɛ n cápinelɛ́ maa re: Nɔ́ atéhe ne apúnípi ne pitine né ka yarɛ usoi kpááree unyine kani pitine ka. Mpá keyáa kéye ke tɔ́ ne nnɔ́ arí pɛɛ Uléécaá keyɔ́-i we nen céési, áni né tí. ⁵⁶ Amá lɛ́ ke antepuye api Nléécaasimé kɛ́mɛɛ n wóí liké ne n wa nnya kai lɛ́ wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pɛɛ u nj́meriye api wuru.

Pi ne Yeesu ketuhaane píima-i ha

(*Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷ Pɛɛɛ Yeesu n tí ye pɛɛ u kpísile apí ne Uléécaá usina Kayifu keyɔ́ sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuiɔ́ piwéése apí pɛɛ cápinelɛ́. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-pɔ́ Yeesu n tikilɛ́ uú ne Uléécaá usina keyɔ́ɔpɛɛ fulu, uu lomɔ́ uu piméré kekúrí tone un ne mé uké yé lɛ́ kai yé ne kɛ́tɔ́ ní kpu.

⁵⁹ Pɛpɛe yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api písoi wéési pɛɛ yé Yeesu ne nsímé rinkpára píké ne u ní kpu nnya. ⁶⁰ Piseérakó nɔɔme api cápínɛpɔ. Mpá ne lɛ, ápi ríka yé píké ne u rinkpára. Kai yé rinkpáse, pitisi pité pinyine api hapɔ ⁶¹ api re: Usoi nkó yɛ maa re u yé fe uu Uléecaa keyɔ foru uu siyáa sitaani ne pimóme ke pɛse. ⁶² Kei ke Uléecaa usina uu pɛɛ yisi uu u maa re: Nsímé mmú nnéi ke písoi mpí api nní kepócáa n símisi kémee, ní-ye kaa yé paké pɛse? ⁶³ Yeesu uú n séélɛ léké-léké. Uléecaa usina uu pɛɛ u maa re: Ne la re a Uléecaa yee n nyáni rinyiri sée áa ne wéeri, in te pó ke Uléecaa uu wée. Néɛ pɔɔ Uléecaa Kepipii? ⁶⁴ Yeesu uu u pɛse re: Lɛ kaa nní ma. Limemáa, né kɔ nó rikpáse re kái ne neni n kpísi, nó Usoi Kepipi yé ken Uléecaa, rínanje nnéi ute kulúke-luke-mé kényukótonɛ-i tú. Nó kɔ u yé un keyómecaa-pɔ dhopɛ kecáa tú un ne weme. ⁶⁵ Kei ke Uléecaa usina uu pɛɛ uricuruu ilú kuu n tanaalɛ cɛérii ai nyíse re li u tóósile hái. Uu pɛɛ re: Uléecaa ŋmaa kuu nní lámaankeɛ. Ai nkpráni nkpréni pise re toké piseérakó pinyine wéési. Nórínécúruu yɛ alé kuu Uléecaa n lámaankeɛ konle. ⁶⁶ Lɛ nnya, íye kani músu? Api u pɛse re: Li ne sá re piké u kpu. ⁶⁷ Api pɛɛ meta kényu-i pitúkente u loni. Api akpini u tini, picɔ api sipese u kápáa ⁶⁸ api yɛ pɛɛ re: Pó ke Uléecaa uu n wée, a ŋmoinu aa ró símisi nké te wóo pɔ pi?

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ke Piyee uu kei lɛ tipoo-i n tú, unósi keikó unyine uu léepɔ uu kei u léepɔ uu u maa re: Ne pɔɔ lo! Pó ne kɔ pɛɛ Kalilee ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁷⁰ Uu pinnéi inipɛe iyɛ-i késu uu re: Né ám nyu ní-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáa yisi uu rinɔɔ-mé sɩ. Unósi keikó uco pɔɔ kɔ kei piyéne u kprá uu pɛpɛe kei n cápínɛlé maa re: Nkó pó ne kɔ pɛɛ Nasarɛti ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁷² Piyee uu kɔ pikɛnje kprá uu wéeri re: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké ne rinsáse, pɛpɛe kei ní we apí nyóɔpɔ apí ne u kɔ api u maa re: Asei kecáa, pɔ písoi pɛ usɛ le. Mepósimé kémee kai lɛ nyíselɛ. ⁷⁴ Kei ke Piyee uu kési ŋmaa uú ne keté kprɛni uu wéeri re: Ne Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mese ne mese, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyee uu rinóɔ tɛ ke Yeesu uú pɛɛ u ní ma léise re: Icá iké kelene n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. Kei ke Piyee uu léepɔ uú ne mpóocai tɛni.

27

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pɛpɛe yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéése nnéi ne Pisuífi piwéése api rinóɔ rise wai re piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pɛɛ u paasi apí ne Róm uyóopi Pilati léepɔ.

Yutasi nkprɔ kecáa nstmé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yɛe Yeesu n kpísi uu piláarɔ anipɛ-i wai uu yénu re pi la piké Yeesu kpu. Ai u cón, uu ukefa-i tɛni uu nwoóweni mɛpipi afɛetaani mé kpísi uú ne pɛle uú ha pɛpɛe yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuífi piwéése pɛ pa. ⁴ Uu pi maa re: Ne akópe wale. Ne usoi yɛe úu líka n caai yáa am pa api kópu. Pɛ api u pɛse re: Mpókó ye mmé! Ai ne tó yé! ⁵ Uu pɛɛ siwóɔ sɛ kpísi uu Uléecaa keyɔ-i sá, uu sɩ uú ha umecire ríŋme wai. ⁶ Pɛpɛe yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéése api siwóɔ sɛ híni api re: Kai nní ménýɛ kewóo nnya, ncée rín irósé kémee we re piké

Uléécáa keyó kuwóótakai kέmεε ke waipó. ⁷ Api kómεine api pεe ke kpísi apí ne utúhumómε kέmεε keté lólu re piké ye kei písáne kulesi. ⁸ Lē nnya kaí ne kei n kpiime ne neni-mē, pi ketē kē sélei re: ménye kecarε. ⁹ Lē ke antepu Yeremii uú pεe Yeosu kecáá m ma uu Uléécáa nsímé ritelé kέmεε wólu kai wa re:

Pi nwóóweni mepipi afεetaani mē kpísile. Mē ke Isirayeli pikó apí musí re pi yé úkecáá héele.

¹⁰ Apí ne utúhumómε kέmεε keté lólu. Lē ke Upíima uu re ké pi símisi.

Pilati ye Yeosu nsímé píseise

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5, Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyóopi Pilati kέmεε ne Yeosu pitúhaane ní ha, uyóopi uyé uu u píse re: Póo Pisuifi uyóopii? Yeosu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ¹² Amá ke pεpεe ye Uléécáa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése apí ne nsímé u rinkpára, úu ríka pi pese. ¹³ Kei ke Pilati uu pεe u píse re: Aa mmē kapi nní ne pó n kparai kóméi, née? ¹⁴ Uu kó lē n séléé úu ríka pese. Ai pεe Pilati píri wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeosu kpu

(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpá nkpó melóó anyá áye, Pilati yèè ukpaniikó uyé ke risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kέmεε lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi nípa yei n nyu ye pεe anyá kumúnjé kpe-i akpanii kέmεε wele. Pi ye u sée re Yeosu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pεe písai pεe n cápínélé píse re: Yeosu Parapasi ne Yeosu kapi n sélei re Kirisi kecarε, úye kaní la kέ akpanii kέmεε lese? ¹⁸ U pεe nyule ηmaa rísone re nfaóle nnya kapi Yeosu uanipe-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lē ketúhaane ke-i we, líké ne rinsáse, uunosi uu písai tumpó re piké u maa re: Usoi nkó úu ncaai ríka wa. A unsímé kέmεε apónipe mahā. Ne kesine nké uyé nnya keláré kópe kenyine kέmεε íwe líle hái.

²⁰ Pεpεe ye Uléécáa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése pin likumúnjé kpe-i písai pitálankee masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kέmεε lese uu Yeosu pó kopu. ²¹ Uyóopi uu pipise pi kpá re: Píketé kecarε, úye kaní la kέ lese? Api u pese re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeosu kapi n sélei re Kirisi pó wa? Api pinnéi u pese re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²³ Kei kuu kó pipise pi rikpára re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Api pεe sícáála nákiise ηmaa re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²⁴ Ke Pilati uu n yé te nípa un ne n símisi, ái nkpáni líka yoriyene, iwóo in meníne meyá cālē, uu míni kpísi uu písai nnéi inipe-i anípe nale uu re: Ai née ncée he re piké usoi nkó yeé úu ncaai ríka n wa kpu. Nónnékó ye mmē! ²⁵ Písai pεe n cápínélé nnéi apí u pese re: Eee! Tó ne sirówá toké unkpó nconí n te! ²⁶ Kei ke Pilati uu pεe akpanii kέmεε Parapasi pi lese, uu tíyese apí Yeosu iséi súúkee, uu pi u pa re piké ha kunapéékóó kecáá kariii.

Pisóóca ye Yeosu kecáá nyáni

(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyóopi písóóca apí Yeosu kpísi apí ne kei kapi ye n túhaane lompó, písóóca nnéi apí kei u kálaapó. ²⁸ Api ilú u mahani apí kukpélenku wéé u tani. ²⁹ Api pεe sínípeleépi rikóη parii apí u kipise, apí kó kenaapi kunípe luke-luke-mē u múise. Api pεe ukeyu-i wúla apí sennyi apí re: Tó pó yáasi, Pisuifi uyóopi! ³⁰ Api pεe meta u n túkente. Api ye kó kenaapi kē kpísi apí ne ríyuu kecáá u pepu. ³¹ Kapi nnyei u m masí, apí kukpélenku u mahani apí uilú pitane u pese apí ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpó.

Pi Yeosu kunapéékóó kecáá kariii

(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapi kuyu-i n léeri pin ne Yeesu pikarii tósu, apí ne Siréeni ketê utisi unyine sáne. Pi ye u sée re Simão. Api rínanje ne Yeesu kunapéékó u conse. ³³ Api peé ha ne keló kenyine tulu. Pi ye kei sée re Kálikota. Liasei re: Kúyu Konjoo keló. ³⁴ Api píta ne pite tule-tule pinyine cóhóne api u pa re uké n ntí. Uu léle uu yúlu re úu níruné. ³⁵ Api u kpísi apí ha kunapéékó kecáá karii, apí panai apí ne pímecepire uilú hóonente. [...] ³⁶ Api peé kei n tú pin u mé. ³⁷ Api keképékpélépi kenyine kecáá wálu lé nnya kapi u ní kpu apí kunapéékó-i uriyu kecáá karii. Pi woi re: Nkó yee Yeesu, Pisuiifi uyóopi. ³⁸ Api peé kó limemáá písoi kpááree pité pinyine kesé karii, ucó ukuluke-luke-mé ucó ukumii-mé apí ne u kó. ³⁹ Picéetóhé api u lámaankee api ríyu m pouli. ⁴⁰ Api ye u maa re: Póó ye Uléécaa keyo n forii aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, pon mesei Uléécaa Kepipi, a nkpeni ripóyu lo aa kunapéékó kecáá súiri! ⁴¹ Peye ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuiifi piwéése póó kó limecá kecáá u nyáni api ye ne maa re: ⁴² Ú picó yoriyentele amá uu pee fe uké uricuruu yoriye! Nénté Isirayeli Uyóopi lo! Uké kó kunapéékó kecáá súime tóké peé ne kefa u tené. ⁴³ Uléécaa kuú ne ritá uu ye ne maa re: Ne Uléécaa Kepipi lé. Lé nnya, in te Uléécaa ye ukecáá kpálé, uké nkpeni u yoriye tóké yé nké! ⁴⁴ Háí aí ne písoi kpááree pē keté kapi kesé n karii péne api kó lé u lámisi.

Yeesu nkpo

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunje kecíre kumúnjé háí ne ketúnjé metaani kumúnjé ke kunmaha aku keté nnéi kecáá cō. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé ní tu, Yeesu uu kecááila píima kenyine súuni re Elii, Elii lama sapatani? Lelé re: Unéléécaa, Unéléécaa, yo nnya kaa né nmeriye? ⁴⁷ Písoi pee kei n cápinelé kecape, pinyine apí lé kom apí re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mese ne mese, pikécape unyine uu wuru uú ha sinéé kpísi uu píta nyepe-nyepe pinyine fe uú ne kenaapi kenyine kecáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Picó api pee re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye néé.

⁵⁰ Yeesu uu meyá pipupeí kpá uu pee kpi. ⁵¹ Likumúnjé kpe-i ke kusánáá kapí ne Uléécaa keyó kémeé n kénéelé aku riceérine meté háí kecáá ne metene-pó. Ketê ake yénesi, aparacanaa aa foresi, ⁵² akpíí meyā aa wúkulente, Uléécaa písoi kulúí pee n kpí apí yisikee. ⁵³ Api akpíí kémeé léenti. Ke Yeesu uu ní ka uu nkpo kémeé yisi, apí Uléécaa kuyu lompó, písoi meyā apí pi yenu. ⁵⁴ Ke Rom usóóca kpéé ne písóóca picó pee kei ní we pin kesé Yeesu mé apí n yé lé ke keté ake n yénesi ne lico lico léé n wapisi, iwame ii meyíkíyiki nmaa pi loni apí re: Usói nkó ye pee mesei Uléécaa Kepipi lé. ⁵⁵ Pinósi ye pee kulúí wele, pin ketaa-pó nyenu pin nyáni. Pimeyā pee háí Kalilee-pó u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikecape pinyine pee nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee pinmáne uni.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi mamá uyé kapi ye n sée re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú hapó. Uyé ne kó pee Yeesu upiretiki lé. ⁵⁸ Uu Pilati kémeé sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu nmuirei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesánáápi tomé kecíre-i wai ⁶⁰ uú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kémeé u finse, uu pee mepare píima menyine pímiise uu rinóónó fi, uu pee yá uu tómpó. ⁶¹ Likumúnjé kpe-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari ucó uyé póón kei rikpíí keyúrí tú.

Tikpti piméré

⁶² Ke keyáa kee ye ne kewénteyaa n tise ake n tu, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api yisi api Pilati keyo sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, tó léise re ke unóome nkó uú pee nfáa m má, u péé maa re u yé unkpó memáá keyáa táánú tuné yisi. ⁶⁴ Lē nnya, a ncée he re písoi piké ha siyáa sitaani urikpíí nsonne m mé, upipiretiki ápi kape ne u n yáai piké lese, piké péé ne písoi n kiráase re: u nkpo kémee yisile nnya. Lin lē n wa, nnóome mmē né pee caai ai nfoi feriyee. ⁶⁵ Pilati uu pi pese re: Piméré ye mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíí m mé yare kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lē kapi yé pimérékei pē n wa. Api mepare mee rinonoo n filē nsonne karíi api pee piméré tónsente re piké m mé.

28*Yeesu ye nkpo kémee yisi*

(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Keyáa kee ne kewénteyaa rintiki ketúnjé, Maari Makitala ukó ne Maari uco api yisi re piké ha rikpíí rilóólú. ² Kei nní, keté ake yénesi, Uplíma uleecaatumee unyine uu keyómecaa-pó súiri uu mepare mee rikpíí rinonoo n filē pímiise uu rikécáá tone. ³ U pee télule yare kekónetéhe, uilú in wariye pói-pói. ⁴ Liiwame píima inyine ii piméré tini, api péé n terii nfáa nní ne pári yare pi kpule. ⁵ Uléecaatumee uyē uu pee pinósi pē maa re: Iwame lí kape nō n we. Ne yē te Yeesu uyē kapi kunapéékóó kecáá n karíi kani wéési. ⁶ Uu nté we. U nkpo kémee yisile yare kuu m ma. Ani kam ani kei kapi pee u n finse yē, ⁷ ani mekee sí aní ha upipiretiki símisi re u nkpo kémee yisile. U yé Kalilee-pó pi m mé. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nō n símisi ye mmē. ⁸ Api pee rikpíí kekúri yisi, iwame ne mpónare píima nn pi we apí ha mekee nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹ Liké ne rinsáse, Yeesu uú ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nō yáasi. Api ukekúri hapó, api wúla api uana tini apí ne riyu u waise. ¹⁰ Yeesu uu pee pi maa re. Iwame lí kape nō n we. Ani ha pinémárecó maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé símisi

¹¹ Kumúnjé kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése lē nnéí lee n wa keenkee. ¹² Pē ne piwéése apí tone api kómeine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³ api kó pi tálaankee re piké maa re: Tó kesine lópilèle, upipiretiki apí weri api u yáai apí ne tómpó. ¹⁴ Piwéése pē api kó pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kó, tó u símisi uu kóm áni yé ncón ríka yē. ¹⁵ Piméré pē api mesei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nn we ne neni-me nn ne Pisuífi kémee kónúlē.

Yeesu ye umécire upipiretiki nyíse

(Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁶ Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pó riyópe te-i ke Yeesu uú pee m maa re piké ha sí. ¹⁷ Kapi u n yé, api u yáasi api ukeyu-i wúla. Amá picó pin ne we pin céreise. ¹⁸ Yeesu uú ne pi kó uu pi maa re: Uléécaa ye keyómecaa-pó ne keté nté ntpá yo kecáá nnahe né hele. ¹⁹ Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémee ha, ani tíyese písoi piké kenépire ritiki. Ani Sáa Uléécaa ne Kepipi ne Nfáasone rinyiri ne míni pi wolé. ²⁰ Ani kó pi céesi re piké isé iyē nnéí kam nō n karíi ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúri we keté keké ha ne tene.

Nsímé Kεcirε ritελέ κε Mariki uu n wói

Lelee ritεlé ntí kέmee ní we

Pisoí meýā ye mūsu re Mariki yee ritεlé ntí wói. U kó pεe Póoli ne Piyee ukeicó le (UPM 12:25). Pε kuu nsonε písei uu ne Nsímé mmú wólu. Tó kó yε te u Yeesu ró nyísele yarε Uléécaa Kεpipi (1:1). Méwole keto-pó, Róm usóoca wéése póo háa re "Usoi nkó ye mesei Uléécaa Kεpipi le" (15:39). Ai re riyu kuú la uké yé nnya kuu píri pikei pε wapisi, amá u kale uké keisi uké kó unfaa kpisi uké he uké pisoí ayu lo (10:45). Lε nnya ke Mariki uu Yeesu isoi ne unse tó nyíse yarε unkpó isóólú. Uayu metεjni, kai n kpisi Kalilee keté hái ne Yutee-pó ye nyíselé te Yerusalem-pó kuú ha n kpine kai ne u sí.

Ifaaci iyε mekériine ye mmé:

1. Yohani Uniwole ye Yeesu nsímé riyóó uu kó míni u wole (1:1-11).
2. Kunírílā ye kucesi kóima-i Yeesu peikee (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárū ne símisi un kó Kalilee-pó mεwaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpó ne umeyise nsímé símisi, un kó upipiretiki símisi lε kuu íwe n lenε. Uu kó pi maa re piricuruu piké pinfaa kpisi piké Yeesu mecó he (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusalem kuyu-i lompó Pisuiifi piwéése api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwe meýā lele. Pisuiifi piwéése ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapérékóó kεcáá u kariile api kó nhóre nnyine kέmee u wai (14-15). Yeesu uu nkpó kέmee yisi uu umεcire upipiretiki nyíse (16).

Yohani Uniwole ye Uléécaa Nstmé yóólε

(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

- 1 Nté kai wólaalε lε ke Yeesu Kirisi, Uléécaa Kεpipi Nsímé Kεcire nn n kóri.
- 2 Li antepu Esayi ritεlé-i wólaalε te:
Né unétumε kepókpeé waise
uké ncée pó nyóonse.
- 3 Usoi rinó ye ri teε kucesi kóima-i n yóólε te:
Ani Upiima ncee nyóonse,
ani usiceepi tēiise.
- 4 Lε kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoí míni wole, un pi símisi re:
Ani mεfine conse, ani tíyese ké míni nó wole, Uléécaa uu nánékópe nó sárei.
- 5 Yutee keté pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméε n sónaapo pin piakópe yámmnte, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmee míni pi wole.
- 6 Kuyoooyo nkpií ketukanka ke Yohani uu pεe tanaalε un kekónεpampi kehale-i télε. Apááni ne meté kuú pεe le ⁷ u yóólε te: Uyee né memáá n sónti ye nnaηe né fele. Inésóli tu re ké ripe ké ukunéeri nηme fenne. ⁸ Míni ke née ne nó wóle, amá Nfáasone ke uyε uu yε ne nó wóle.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)

- 9 Yeesu uu pεe Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmee míni u wole. ¹⁰ Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulelé, Nfáasone nn ukecáá súiri yarε tilóólá. ¹¹ Uu rinóó keyómεcaa-pó komti re: Póo Kenépipi lala kecire. Ne pó wéele.

Setani ye Yeesu peikee

12 Mese ne mese Nfaasone nri ne kucesi kóima-pō Yeesu sí. 13 Uu kei n we hái ne siyáa afēena. Kei ke Setani uu u peikee. Icarēse ke páápáá kuu ye n we, pilécaatumē pin ukēcáá pālē.

Yeesu ye pikpintomécōpii pīna sēe
(Matyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

14 Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sí uu Uléecaa Nsímé Kēcirē n yóólē 15 un símisi re itunē ye tule, Uléecaa iyōōpi ye nyahaimēle, ani mefine conse ani Nsímé Kēcirē ŋmurei.

16 Ke Yeesu uu Kalilee kupiyē mecáa n tikilē, uu Simōō ne uuwā Antiree yenu pin anyerī fóm pin ne ikpintomē cōpii. Pi pēē pikpintomécōpii le. 17 Yeesu uu pēē pi maa re: Ani né ritiki, né tūyēse ani pīsoi pēē yé né rintiki wéési. 18 Api mese ne mese pianyerī sá api u tiki. 19 Ke Yeesu uu nsé ŋ nōŋlē, uu ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyerī nyōōnse. 20 Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikō kúninō-i tūyē api u tiki.

Untrihélaa unyine nstmé
(Luki 4:31-37)

21 Yeesu ne upipiretikí api Kaperinawum sí. Yeesu uu mese ne mese kēwénteyaa ketúnē Pisuifi kuyomēyáhaalee loni uu pīsoi picélaa kápáá. 22 Piri ke umecélaa amē keyáa kē pīsoi pēē nnéi pēē kutu u n cólē we, likumúnjē re umecélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pēē pīsoi céésile ne n-yōōpinaŋe. 23 Kumúnjē kpe-i, usoi unyine ke aniri aa m pekēsi uu Pisuifi kuyomēyáhaalee-i lompō, uu pupēi re: 24 N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukō Yeesu? Pō kale re pokē ró náá? Ne pō nyule re Uléecaa ye pō wéele uu iyaa yekei. 25 Yeesu uu kuniri kpe semni uu rinōō ku he re: A kei riséé, aa usoi uyē-i lelu. 26 Kuniri kpe aku usoi uyē lémesi aku ukemēé lelu kun pupukēe. 27 Ai pinnéi nnōō yipu api m piseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine ye nyi ne innanē! Mpá aniri kuu rinōō he, áa ye ti rilōō. 28 Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kóónū.

Yeesu ye pitóikō kulūi pōise
(Matyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

29 Api Pisuifi kuyomēyáhaalee-i léeri api ne Simōō ne Antiree keyō n tōsu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. 30 Api Simōō ulóhóni leepō un finu ne kupinjetoi. Ke Yeesu uu n tuipō, api unósí uyē nsímé u wai. 31 Yeesu uu nyōōpō, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupinjetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá pá.

32 Metunelolē-maá, pīsoi api ne pitóikō ncōpuri ne pinríhēlaa Yeesu leepō. 33 Kuyu pikō nnéi api keyō kē tipōō yipu. 34 Yeesu uu pīsoi meyā itōi ncōpuri pōisente, uu kō aniri meyā lakase. Uu tūyēse aniri aké rinōō male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónulē

35 Kai n weesi, Yeesu uu ne kesine tōrōō keyō lelu. Uu iyaa sí uu ha kei umecire keyóme n yáási. 36 Simōō ne upicō api pēē piwélaa u loni. 37 Kapi u n yé api u maa re: Pīsoi nnéi pēē pō wéési. 38 Amá Yeesu uu pi maa re: Tókē kelō féé ha, ayu aco-i, li pise re kē kō kei Nléecaasimé símisi, likumúnjē re lele ne né ka. 39 Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kóónū un Pisuifi ayomēyáhaalee-i Nléecaasimé símisi un aniri lakase.

Yeesu ye uyó unyine pōise
(Matyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyó unyine uu Yeessu leepo uu ukeyu-i wúla uú ne u téni re: Pɔn n la, pɔ né wole am funi. ⁴¹ Uico ii Yeessu íwe wai háí, Yeessu uu pɛe kunípe saapo uu u ca, uu lé memáá u maa re: Ne la re a péi. ⁴² Mese ne mese, utisi uyé keyó ake tene uu funi. ⁴³ Yeessu uu lé memáá u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúrisélé te: A rísonɛ kutu ríco, kape wa unyine uké mewai mē kō. Amá a ha uyee ye Uléécaá inyóonse n wa mepócíre nyíse uké yé lé kaa ní we. Lé memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m pise wai póké ne mpá úye nyíse re po péi. ⁴⁵ Amá utisi uyé uu sí uu lé nnéi kai n wa mpá yei kéenkeɛ. Lé nnya, Yeessu úu ye fe uké umecire riwú-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu ní we. Písoi pin mpá méye léenti pin ukemɛe sónaapo.

2

Yeessu ye kékankáláká kennyine paise (Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkóónú, Yeessu uu Kaperinawum-i pɛeri. Písoi api kóm te kégɔ-i kuú we. ² Api cápínepo mántí, kénacɔpe áke nkpáni ripoo ricuruu-i we. Yeessu un Nsimé Kεcire pi céési. ³ Pinyine apí ne kékankáláká u weri ke písoi pina api n topori. ⁴ Amá api pɔɔne piké Yeessu ke nyíse, ke písoi api kulúí ní tasí nnya. Api kulee kpe-i ke Yeessu uu ní we piriye, api kupóle kpé kumúnjé ke Yeessu uu n nyenu kékankáláká ké cepisepo ne kerisánjááporé. ⁵ Ke Yeessu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókope pɔ sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pɛe kei n tú api písifa-i túhaane re: ⁷ Yo nnya nmaa ke usoi nkó uu nní lé símisi? Uléécaá kuu lámisi. Wóo yé mpíí fe uké akópe sárei, Uléécaá memáá? ⁸ Yeessu uu pinfasimé cérupɔ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká ní maa re: Ne apókope pɔ sárei yee pólú nées ké ke ní maa re: A yisi aa ripósánjááporé pílesi, aa sóne yee yé m pólú? ¹⁰ Ne la ké nó céreise re Usói Kepipi ye keté kecáá nnaɛe mále keké ne písoi akópe pi sárei. ¹¹ Uu pɛe kékankáláká rinó pimáa kpá re: Néé pɔ ma, a yisi aa ripósánjááporé pílesi áá kulu. ¹² Utisi uyé uu mpá úye inipɛɛ-i yisi uu mese ne mese urisánjááporé sákaa uú kulu. Ai písoi maamáci wai api Uléécaá ríyu waise pin máikɛe re: Ari píkaí mewai mmé mecɔ yenaalé.

Yeessu ye Lefi sée re uké u ritiki (Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeessu uu Kalilee kupiyɛ ritime-mē m pele, písoi kulúí api ukeméé n sónaapo un pi céési. ¹⁴ Kuu n tósu, uu Alifɛe unmánɛ Lefi yenu un lampoo keyó-i tú. Yeessu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeessu uu Lefi keyɔ-i iluke n le, u ne pilampooyó meyā ne pikópekoó ne upipiretiki pɛe kesé lí. Písoi meyā pɛe ye u n tikilé. ¹⁶ Ke isé picélaa pɛe Pifarisi kulamaasinelee-i ní we api Yeessu n yé un ne písoi pē mpuri iluke le, api upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeessu ne pilampooyó ne pikópekoó api kesé le? ¹⁷ Yeessu uu pinsímé kóm uu rinó pi yósu re: Ai písoi pɛe isare n láárú nnya ke upoise uú we, amá pítóikó nnya kuú we. Ai písoi pɛe aseí n tikilé píséi kamí ka, amá pikópekoó nnya kamí ka.

Yeessu ye anópahaa nsmé wai (Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kennyine ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api anó pahaalé, písoi api péé ha Yeessu pise re: Yo nnya ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api ye anó paasi, pɔ pikó ápi ye pɛe a paasi? ¹⁹ Yeessu uu rinó pi yósu re: Nɔ

músu re usoi yé písóonne anyá n wai upisane api pee anóo m pahaalēe? Aaí, mmē rín we. Kumúnjé kpē nnéi ke unósikó uu anyá n wai, ápi anóo paasine. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pikécópe ní lese. Keyáa kē ken n tu, pi yé anóo paasi.

²¹ Uka úu ye kusánáá fale kepampi ne kusánáá kpure tápisi. Li ye kukpure injme túúnle ai kupóle pérése. ²² Uka úu ye kó píta pelé kukónenuj kpure-i súú, lín lē n wa, píta pē ne ye anúj tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúj ye méwoo wa. Amá kunúj fale-i kapi ye píta pelé súú.

*Yeesu yee kewénteyaa ute
(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)*

²³ Kewénteyaa ketúnjé kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúí inyine kecare-i sóné. Upipiretiki api pee ricéetime mēpipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pee Yeesu maa re: A ripáí mme-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lē ke irósé ii kewénteyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóo pí yósu re: Aní lē ke Tafiti uu n wa keyáa kē ke nkt nn u ne upikó m pekesi pí kai kēénlēe? ²⁶ U Uléécaa keyó lonle, uu akpónó kapi Uléécaa n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúnjé kpe-i Uléécaa usina. Irósé kémee, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa nmane pee ncée má re piké akpónó nyē takai. Mpá ne lē, Tafiti ne upikó ye a takailē. ²⁷ Yeesu uu kó pimáa pí kpá re: Ai kewénteyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteyaa wa. ²⁸ Lē nnya ke né Usói Kepipi am kewénteyaa ute.

3

*Utisi uyee kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)*

¹ Lē memáá, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i peeri. Utisi unyine ye pee kei wele un kúnipe kópe má. ² Pepee keyáa kē kei ní we, api kutu n cólē te Yeesu yé kewénteyaa ketúnjé utisi uyē póisēe? Likumúnjé re kewáaná kapi ye n wéési piké ne Yeesu n tl. ³ Yeesu uu unípekópekóo uyē maa re: A yisi, a nyere nípá úye uké pó yé. ⁴ Yeesu uu pee pepee nní n nyánei pise re: Iye kai irósé kémee pise? Li pise re toké lisone wa kewénteyaa nēe likópe kai pise re toké wa má? Li pise re toké usoi nfaa lo nēe li pise re toké u kpu? Amá ápi n̄murei piké Yeesu rinóo yósi. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyánei, piico ii kuwóí u wai hái. Uripóo ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lē memáá u utisi uyē maa re: A kupónípe né ritunáme. Kuu yé kunípe riintunápo, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pepee Erooti kemúnjé ní tikilē api mese ne mese cápine piké yé te iye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kultí ye Yeesu-i sónaapo

⁷ Lē memáá, Yeesu uu kei pí yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiye ritime sí. Kalilee pikó meyā pee pee u tikilē. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuritee metérj ne Tiiri ne Sítoó sitē pikó meyā pee pee kó ukemee sónaapo. Uliwaiwai kapi n kó yóne ne pi sónaapo. ⁹ Yeesu uu pee upipiretiki maa re piké kúninóo kunyine u nyóonse, pisoi ápi kape u nyikii nnya. ¹⁰ Ai líka, kuu pisoi m póisente meyá nnya ke pitóikó tóroo api yóonepo, nípá úye u náási uké u rica. ¹¹ Mpá kumúnjé kúye-i ke aníri aa u yē, a ye u riwulale, an pupukee re: Pó Uléécaa Kepipi lē. ¹² Yeesu uu rinóo a he ne rínanje re: Aní kape tíyese unyine uké céri re nēe úye.

*Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)*

13 Yeesu uu lē memáá riyópe taá uu písoi pē kuu ní la séi api u tiki. 14 Uu písoi kefi ne pité wée. U pi wéele re u ne pē piké n we uké ye kó pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. 15 Uu kó rínanje pi he piké ye ne aníri lakase. 16 Písoi kefi ne pité pē kuu n lése pē Simóo ke Yeesu uu rinyíri n he re Piye, 17 ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwá Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerekesē. Tinyíri tē aseí re ikóne pisenkeē. 18 Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kepipi Yakupu, ne Tatee ne Simóo ye pē ukuyu pimúlē kecáá n tōpu, 19 ne Yutasi Isikariyōti ye Yeesu n tī uu piláarō anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwélaa u ha

20 Lē memáá, Yeesu uu kēyo-i pēeri. Písoi api kó pikálaa u kpá, u ne upipiretiki ápi pē kēyu yē piké iluke li. 21 Kē Yeesu pikó api lē n kō, api piwélaa u sí piké ne u kui pin músu re li yé u m panselē.

Yeesu ye pēpē ukécáá nkópe n símisi rinóo pēse (Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)

22 Uléécaa isé picélaa pē Yerusaleem n léeri apí m máikē re Pēlisepule kuu héesi. Api kó re aníri uyōpi nnanje kuu ye ne aníri lakase. 23 Yeesu uu pē pi séi uu kenyárū pi maa re: Iye ke Setani uu ye Setani lakase má? 24 Kuyóōpiyu kuse písoi pin n tōpu, kuyóōpiyu kpeē kpine. 25 Lē cire kēyo kesē písoi pin n tōpu, kēyo kēē kpine. 26 In lē ní, Setani un ne uricuruu n tōpu, pihóōnēne pin ukuyóōpiyu-i n we, unnanje rín nōjñe. Amá méwoo knn waíne.

27 Uye un n la uké unánje-nanje keyo-i ló uké ulikó yósi, u ye unánje-nanje uyē íñme paasile. Umepahaa maá kuu yé fe uu lēleē ukeyo-i ní we nnéi yósu. 28 Asei kam nó símisi, akópe nnéi ne alé ye kusárei wele. 29 Amá úye un Nfáasone n lámaankeē, akópe nyē áa kusárei we, ateneciré ye nye. Mesére kaa yé u m póriilē.

30 Kapi Yeesu ní maa re u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni ne upiwá (Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)

31 Yeesu uni ne upiwá api péé harō, api ketahai nyere, api usoi tumpō re piké u séeme. 32 Aí ne sá písoi kulúí pin Yeesu kálaalē. Api pē u maa re: A nyere nké, upóni ne pipówá ye pó wéesi. 33 Yeesu uu rinóo pi yósu re: Wóo unéni? Piye pē pinéwá? 34 Uu pē lē memáá písoi pē nni u n kálaalē wérii uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí. 35 Uye un Uléécaa mela n wai, uye unéwá néé unéyéi néé unéni.

4

Ulukaa kenyárū (Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)

1 Kē Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálē, písoi kulúí api u kálisi ai tósu uu mese ha kúninōi kecáá tone. Míni kecáá ke kúninōi kpē aku tósilē, písoi pin meritime nyenu. 2 Sinyárū kuú ne icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyē kēmeē pi maa re: 3 Ani kutu ríco ani kóm! Utisi unyine ye ilukepuri pífóme leeme. 4 Kuu n fóm, ilukepuri icó ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. 5 Ico ii keparē kecáá kei ke ntaai rín m piye lólu. Kē ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lēlu. 6 Ntūje nn tapu. Kē iníñí íi m papisi nnya, meleí ame kóosi. 7 Ico ii sinípeleépi kepáápáa lóipō. Sinípeleépi sē asi meleí hila, áme pē apipi toresi. 8 Amá ipuri icó ii ketē sone ne sá, ii lēlu ii papisi ii kó apipi toresi, iwéhe

icɔ afɛetaani, icɔ kuwóó nɛ kefi, icɔ píle. ⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Uye un ukóme uké kó.

*Yo nnya ke Yeesu uu nɛ sinyárú céesi?
(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)*

¹⁰ Kɛ Yeesu uu lɛ memáá iyaa n léepɔ, pɛpɛɛ nɛ u n kólɛ nɛ upipirɛtiki kefi nɛ pitɛ api u pise rɛ uké sinyárú sɛ aseɪ pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinóó pi pɛɛ rɛ: Nó nɛ Uléécaa iyɔɔpi nsímé mɛɛ m pékaalɛ picɛre masile, amá picɔ yɛ nípá yo kómɛile yarɛ sinyárú.

¹² Pi yɛ n wiilenlɛ, amá ápi kɔ pɛɛ nyáni. Pi yɛ kutu n cɔlenlɛ, amá ápi kɔ pɛɛ kómɛi. Lɛlɛɛ rɛ ápi yɛ n̄murei piké piisoi conse, Uléécaa uké piakópe pi sárɛi.

*Yeesu yɛ ulukaa kenýárú aseɪ lesɛ uu símisi
(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)*

¹³ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Aní kenýárú kɛ kóo? Nɔnsá kɛ n kó, iye kani yɛ pɛɛ nɛ sitórɔó nsí nnéi kó má? ¹⁴ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ kenýárú kɛ aseɪ pi lesɛ rɛ: Li nkpáni yarɛ nléécaasimé kɛ utisi uyɛ uu fóm. ¹⁵ PISOI picɔ ISOI yɛ ricéetime tɛ mɛcɔ wele. Pin nléécaasimé n kó, Setani uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ nléécaasimé kapi pikemɛɛ n fó kpóupɔ. ¹⁶ Kɛparɛtɛ kɛɛ we yarɛ pɛpɛɛ nléécaasimé n kó api mɛsɛ nɛ mɛsɛ piakɪn kɛmɛɛ n yósu nɛ mpóonare. ¹⁷ Amá ápi yɛ t́yɛsɛ nké pikemɛɛ iníjí wa. Nn yɛ pikemɛɛ náñai. Ncón n̄-yɛ néɛ íwe iye in n ka nléécaasimé nnya, nfatɛnɛ nn nɛ pi kpi mɛsɛ nɛ mɛsɛ. ¹⁸ PISOI picɔ yɛ we yarɛ ketɛ kɛɛ sínipeleépi m má. Pi yɛ nléécaasimé kónlɛ, ¹⁹ amá ketɛ kecáá líkó nfasimé nɛ lílala lɛɛ ró n kírassɛntɛ nɛ memá ai nléécaasimé híla, n̄n yɛ pɛɛ keróme líka yoriye. ²⁰ PISOI picɔ pin yɛ we yarɛ ketɛ sɔnɛ. Pi yɛ nléécaasimé kónlɛ api n yósu nn pikemɛɛ pelu nn linyinɛ yoriye. Nléécaasimé nn picɔ kɛmɛɛ nkáripɪ wai, nn picɔ kɛmɛɛ nɛ kumúnjé wai, nn picɔ kɛmɛɛ meyá wai.

*Kéfíraa kenýárú
(Luki 8:16-18)*

²¹ Yeesu uu lɛ memáá pi pise rɛ: Unyine yɛɛ kéfíraa riséle uu kucári kɛ kipi néɛ uu ukɛfɪnɛ metɛnɛ kɛ pésu má? Néntɛ kelɔ cáci kapi yɛ kɛ ritosi ake pɛɛ nípá úyɛ n kpáiiilɛ? ²² Lɛ nnéi lɛɛ pɛɛ m pékaalɛ ai kúyɛnɛ wai, lɛ kɛ nípá úyɛ úu pɛɛ kúyɛnɛ n̄ we ai metéi kɛmɛɛ léeri. ²³ Uye un ukóme uké kó. ²⁴ Yeesu uu pimáa pi kpá rɛ: Aní nɔmenécíre tɪ nɛ lɛ nnéi kani n kómɛi. Kulú kpɛ kani yɛ nɛ ní musí kɛ Uléécaa uu nɛ nɔ músunɛ. Ticuruu u yɛ kusá nɔ rikpá. ²⁵ Likumúnjɛ rɛ uyɛɛ m má kapi yɛ pípa rikpá amá úyɛ unsá m má, nípá nkáripɪ n̄-yɛ kuu má, pi n yósunɛ.

Ilukɛpuri yɛɛ nɛ iricuruu n lɛ kenýárú

²⁶ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Uléécaa iyɔɔpi yɛ kɔ we yarɛ usoi unyine yɛɛ ilukɛpuri ukɛcarɛ-i n fó. ²⁷ Lɛ memáá, nípá un kɛsine néɛ ketúnjɛ n lɔni néɛ un n nyáni, ilukɛpuri yɛ lɛlulɛ in pelu úu nyu lɛlɛɛ i m peise. ²⁸ Ketɛ ticuruu kɛɛ ilukɛ peise. Kuhére kpɛɛ yɛ mɛfó pi, lɛ memáá ripipi ari tóresɪ, ari metórɔó pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkpaa kpɛɛ lɛ tu.

*Mpuri yukɛ-yukɛ nnyine kenýárú
(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)*

³⁰ Yo kari yɛ kɔ nɛ Uléécaa iyɔɔpi múñɛisɛnɛ? Kenýárú kɛyɛ kari yɛ nɛ linsímé wa má? ³¹ Uléécaa iyɔɔpi yɛ we yarɛ mpuri yukɛ-yukɛ nnyine. Kelukaa-i, mme mɛɛ yɛ ketɛ nnéi kecáá ipuri kecɔpɛ nsínsá. ³² Amá melukaa-máa, n yɛ lɛlɛ nn

papisi nn wai kuléé kpeé kecare-i acó mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúpi asi ikecáá ayámé wapisi.

³³ Sinyárú nsí sicc ke Yeesu uu ye ne mpa úye céesi. Pppee kutu u n cólè mekomé kuu ye ripáí uú ne céesi. ³⁴ Uu ye pikai simisi kúu kenyárú n wa, amá lin u ne upipiretiki nmané rin-yá, mpa yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo piima menyine riséésé
(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa ké cire nnyós, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucó-mé ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninói kpe-i kuú pee n tú ne n térlé. Aninói acó an kó pikeyúrí we. ³⁷ Kei ke meyo piima menyine amé pipépe kori ániwalé aa kúninói-i n lééripó míni amé pee ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpe-i, Yeesu un kúninói kémeé kepire-pó we, un lóni, tíyu tin tíyulaa kecáá láalé. Upipiretiki api pee u yónse api u maa re: Sáa, pò séélenle toké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyó cési uu míni maa re: Séé, a nñesi. Kuyó aku kéu ai nñesi. ⁴⁰ Yeesu uu lé memáá upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nón ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame piima pi wai api m máikéene re: Usói úye kecire ye nkó kaí ne kuyó ne míni ripéne lin u pakarelé?

5

Yeesu ye unrihélaa poise
(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lé memáá, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa keté loni. ² Ke Yeesu uu kúninói-i rincúlame, uu ne usói unyine yee akpíi-mé n léeri sáne. Kunírílá kunyine kpeé ye utisi uyé m pkesi. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usói uyé úu kupahaa we. Mpa akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mepéhé kulúí kapi ye uana ne nweni hapi api uanipe ne akpanii paasi, amá u ye ipehe iyé nnéí túúnle. Uka nnañe rín pee tulaalé nké ne utisi uyé tí. ⁵ Ketúnjé ne kesine kuu ye akpíi-i ne akúú kecáá n koonii un pupukée, un umecire itói wai ne apare. ⁶ Uu Yeesu ketaa-pó yenu uu pee wurupó uú ha ukeyu-i wúla ⁷ uu pupéi re: Uléécaa yee mpa yo kecáá n tú Kepipi Yeesu, tó ne mpó ne ní-ye? Ne ne pó ténile, ne Uléécaa rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírílá kpé tinóó he re kuké utisi uyé kémeé le. Lé nnya kaku lé máiké. ⁹ Yeesu uu kó ku pise re: Iye kapi ye pó séé? Aku rinóó u yósu re: Pi ye né séé re kulúí, likumúnjé re tó kulúí wele. ¹⁰ Akú ne Yeesu téní re úu kape a lakase aké kuyu ketó rilóó.

¹¹ Kúfónlee piima kunyine ye pee kei rikúúésaa-i túkurile. ¹² Aníri aa péé ne Yeesu téní re: A ncée ró he toké áfón nnyé ló. ¹³ Yeesu uu ncée he. Aníri aa utisi uye-i léeri aa áfón loni. Kúfónlee kpee tu yare áfón ákotokú até (2.000). Áfón nyé nnéí aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne mínimaa-i kpúupó. ¹⁴ Písói pee pee a n séni api wuru api ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Písói api sí piké léle n wa yé. ¹⁵ Api Yeesu-i sí api utisi uyeé pee aníri kulúí n héesi yenu un tú ne ukeyu cáká-cáká un kó lapaalé nsoné, ai iwame pi wai. ¹⁶ Pē nnéí inipee-i kai lé n wapisi api lé ke aníri aá ne utisi uye-i ní le keenkee ne lé kai áfón n wa. ¹⁷ Api pee Yeesu suúluse re uké piketení-i le. ¹⁸ Ke Yeesu uu kúninói-i n loni, utisi uyé uu u suúluse re u ye u ritiki. ¹⁹ Yeesu uu ncée u he, amá u rinóó u he re: A kui aa pipókó leepó. Aa lé ke Upiima uu íwe pó n té uu pó wai pi keenkee. ²⁰ Utisi uu mesei pele uú ha ne nsímé mmé kóónú kuwélé kpe-mé kapi ye n sée re Ayu Kefi keté. Pē nnéí pee ye n kó, nnóó kai ye pi yi.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kò unòsi unyine pòise
(Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56)*

²¹ Lē memáá, Yeesu uú nē kúninòì míni ritime ricò tēj. Pìsoi kulúì api kò kei lē u n kálalāē. ²² Kei ke Pìsuifi kuyomēyáhaalee uwéése unyine kapi ye n sée re Yairusi uu Yeesu yē uu uana metene wula. ²³ Uú nē Yeesu mēyánsei tēni, uu rē: Kenékpérepì ye kekpo tule, a kam, aa anípe kekecáá láa líkē ke yoriye áke kape kpu. ²⁴ Yeesu uu nē nsé u péne. Pìsoi kulúì pin u nyikii pin nē u tikilē.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, unòsi unyine ke ménye amē n foho háì ñmē kefi nē itē-me un kei we. ²⁶ Pìpòise mēyā kuu rika ai u pelu, usiwóó nnéì asi kò itóì iye-i tene, úu kò pēē peí. Amá itóì ñnákíselē. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalē, uu pēē riwúú tē-i lompò uu kepíre-mē Yeesu ilū ca. ²⁸ Likumúnjé rē u ukefa-i pìsimé masí rē: Mpá Yeesu ilū ñmanē kam fe aní ca, né peí. ²⁹ Kuu lē tinca, ménye mēē pēē n foho amē mēse nē mēse nyere, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupò rē unnanje ye pikei yisile. Uu riwúú tē kecòpe panse uu pise rē: Wóo ñnēlū tica? ³¹ Upipiretiki api rinóo u yósu rē: Pò nyánile rē pìsoi ye pò nyíkiilē, aa kò pēé m pìsei rē wóo pò ricaa? ³² Yeesu uu uilúkē paí uké uyēē u rinca yē. ³³ Unòsi uyē uu pitérii kápáá nē iwame mēpehē. U lēlē n wa nyule. Uu lē nnya Yeesu ana metene wula uu aseì nnéì u símisi. ³⁴ Amá Yeesu pòo u maa rē: Unékpére, mpófatenē ye pò yóriyē. A n ñme nē nkíññine ipótóì iké tene.

³⁵ Uu kahanē nkpání nsímé n tene ke pìsoi pēē Pìsuifi kuyomēyáhaalee uwéése uyē keyo-i n léeri apí maa rē: Kepówá ye nkpo masile. Yo nnya kaa nkpání Ucélaa méwoo cónjē? ³⁶ Amá Yeesu úu nkpání pianoo nyē kutu ricò, uu kuyomēyáhaalee uwéése maa rē: Kepówuú áke kape tò, mpókó yēē rē a nē kefa tene. ³⁷ Lē memáá, úu úka ncée hē rē uké u sarú, insá Piyēē nē Yakupu nē Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyomēyáhaalee uwéése uyē keyo n tuipò, iwóo ke Yeesu uu kò. Pìsoi ye pēē ikpòtu wóriile pin pupukeē. ³⁹ Uu lompò uu pi maa rē: Yo nnya kani iwóo líkirilē nòn kò tēni? Kekpérepì kē áke kpu amá ke lonile. ⁴⁰ Api pēē Yeesu n sényi. Yeesu uu pēē lē memáá pi leseri. U nē kewá kē usaa nē keuni nē upipiretiki pitaani pē kuú pēē n tési api kei ke kewá kē aké rí we lompò. ⁴¹ Uu kewá kunipe tini uu ke maa rē: Talita kum, li aseì rē kekpérepì, a yisi, nēē rinóo pò hē.

⁴² Kekpérepì áke mēse nē mēse yisi áke nsé kápáá. Anmē kefi nē até kake ye m má. Kapi mēwai mē lē n yē, ai nípá úye nnóo yipu. ⁴³ Yeesu uu lē memáá pi kúrúrusē rē ápi kape t́yese unyine uké céri. Uu kò pimáa pi kpá rē piké kekpérepì kē ilukē hē.

6

*Nasareti pikó ápi Yeesu nē kefa tene
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)*

¹ Ke Yeesu uu kelò ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémēē sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteyaa ketúnjé áke n tu, uu Pìsuifi kuyomēyáhaalee-i lompò uu pìsoi n céesi. Nsímé nn nnóo pìsoi píima pē nnéì pēē kutu u n cólē yipu. Apí m pìseine rē: Yei ke nní ye nnéì ai mpíi u léenti má? Mewéēsēsòhò mēye mpuri kai nkó nní hē má? Iye kuú nē mēwaisana mmē mpuri wapisi má? ³ In nē Maari kepipi uséréē? Nēnte upiwá pēē Yakupu nē Yosee nē Yuuti nē Simóo? Ai upiyēi pēē nní kerócòpe wee? Nnì nnéì ai pi tapisi ápi nē Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu pēē rinóo pi pesē rē: Antepu kuyu cire-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó nē upiyókò pēē ápi ye u waise. ⁵ Yeesu úu lē memáá fe uké mēwaisana piwai

rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rinláa uu pi paise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

*Yeesu ye pitume kefi ne pité túmēi
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)*

Lē memáá, Yeesu uu ayu aco nyee ne kei n kólē kémee sí uu apisoí nléecaasimé céési. ⁷ Uu pēe upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu rinaŋe pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinóo pi he re: Ani kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke née kulóo née kewóo re ncée kani ne sí. ⁹ Amá uu re: Ani anééri metane mese mese tánti, amá áni kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá re: Nɔn kéyo kéye-i n topile, ani kei n tú hái ne kumúnjé kpe-i kani kuyu kpē n yisine. ¹¹ Pisoí pin yei kusáne piyóó nó n yē néē kutu kápi nó rico, nɔn n tósu, ani nóanēna nkoŋo péi. Liké pi nyise re pi Uléeca nsímé pipakare yē. ¹² Pipiretiki pē api ncée pɔbɔ api pisoí nléecaasimé n símisi pin tee re piké pimēfine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lákase, api pitóikó meyā kecáá mékpo kɔɔni itóí ii tenente.

*Yohani Uniwolē nkpo
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)*

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari mǎa yei kóónú, uyóopi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. Pisoí api pēé n símaankēe re: Yohani Uniwolē ye pikpɔkpɔ kémee yisile, lē nnya kuu nní rinaŋe má un mewaisaŋa wapisi. ¹⁵ Picɔ pin máikēe re Elii lo. Picɔ pǎ te mekēe antepuye kecɔpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kó, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tiyēse api tólu yee yisi.

¹⁷ Likumúnjé re Erooti ricuruu yee rinóo he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye pēe uumaa Filípu unási Erootiyati yásile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu pēe u maa re ái ne risá re uké uumaa unási yási. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú pēe Yohani m pakarelē un kɔ nyu re u aseí tikilenle, uisoí in kɔ kecire we nnya, Erooti úu ye pēe Yohani kecáá kó, un unsímé kutu n cǎlē n ye u ricónjle, mǎa ne lē u kɔ pēe mpikome lalē. ²¹ Amá keyáa sɔne ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lē nnya sónni uu ukuyu pinanŋe-naŋe ne písóca piwéese ne Kalilee keté pisoí kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyan kale-i lompɔ uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lēlee ripóo pó ní we né we, ké pó li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pɔn yo né n we, né pó li he, mǎa in kenéyóopité kuwélé, né pó he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekále-i n léepɔ, uú ha úni pise re: Yo kam ye pise? Uyē uu u pese re: A Yohani Uniwolē riyu pise. ²⁵ Uu mekēeke uyóopi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Uniwolē riyu kecáripi-i né ritási. ²⁶ Uyóopi ripóo ari caai, amá uawéeri ne písáne isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tɔlu kukpaniilee-i. ²⁸ Uu riyu képelente kecáá tási uú ha ukpére uyē ti múse, ukpére póo úni ri pa. ²⁹ Ke Yohani pipiretiki api lē n kó, apí weri apí u kpási apí ha kulesi.

*Yeesu ye pisoí ákotoku anupū (5.000) kptni
(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)*

³⁰ Yeesu pitume api Yeesu keyúrí cápine, api lē ne lē kapi n wapisi ne lē kapi pisoí n céési u kenkēe. ³¹ Pisoí pēe Yeesu-i n sónaapo ne pēpēe ukemee n léeri ye kulúí tásile. U ne upipiretiki ápi ye pēe nkpaní kéyu yē piké iluke li. Lē nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Tóké iyaa le, kei ke pisoí ápi ní we aní ha

nkáripí wénte. ³² Api kúninói loni piké kei ke úka úu ní we ha. ³³ Písoi meýǎ api pímetónǎ yénu api kò pí ceru. Ayu nyee ne pí n kólé nnéí písoi api ntóó wai api kei kapi n sí pí fǎsu.

³⁴ Ke Yeesu uu kúninói-i n léeme, uu písoi kulúí yenu ai íwe u wai re pí pee we yare ísee yee íi usé m má nnya. Uu mese picélaa pí loni ai nánai háí. ³⁵ Ke itunǎ íi n tene, upípiretiki api ne u kò api uu maa re: Líka áí keló nké-i we. Lé memáá, itunǎ ye kò tenele. ³⁶ A pí maa re piké ha siyupi ne ayu nyee ne ró n kólé kémele liluke-luke lééri. ³⁷ Yeesu uu rinóó pí yósu re: Ani nórínécúruu liluke-luke pí he. Api u píse re: Tò nkpréni sínle tóké nwóóweni meipipi píle píle meté ne akpónó ló ari pí pa piké lí néé? ³⁸ Yeesu uu pí píse re: Akpónó alé kani má? Ani ha ripáí. Api píseine api limemáá Yeesu rinóó yósu re: Akpónó anupú ne ikpíntomé íté. ³⁹ Uu pee rinóó pí he re piké meýúí péni kecáá awúí awúí pí tonse ⁴⁰ api anáí anáí túnti, acó písoi píle píle, acó kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónó anupú ne ikpíntomé íté iyé kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyé kecáá Uléécaá pòonese. Uu lé memáá akpónó kpókòrine uu upípiretiki pa re piké písoi hòone. Uu kò ikpíntomé íté iyé pínnéí hòone. ⁴² Api pínnéí le api lepu. ⁴³ Upípiretiki api akpónó ne ikpíntomé kerí cápinente ai anére kefi ne até yipu. ⁴⁴ Pèpee iluke iyé n lí kémele pítsi ye lele ákotokú anupú (5.000).

Yeesu ye míni kecáá sòne

(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lé memáá mese ne mese upípiretiki rinóó he re piké kúninói ló piké ha rikóitime ricá-pò u m mé, Petisayita kuyu kuwéé-mé, uyé uké pee kumúnǎ kpe-i písoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu písoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyóme yáási. ⁴⁷ Kai nnyóó ní wa, kúninói kun mínimaa kecòpe we. Yeesu pón umecire keté mmé we. ⁴⁸ Uu yénu re kúninói pítkíí ye íwe pí waile, likumúnǎ re mé kapi n sí ke kuyó píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnǎ, uu pikuwélé-mé n sònepò míni kecáá, un la uké pí rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kecáá sòne, api músu re kèpirii-pirii kenyine ye ke, api pipupukee loni. ⁵⁰ Pínnéí pee meýíkíyíkí u yé ai pí tútúíse. Yeesu uu pee rinóó pí maa re: Iwame íi kape nó wa, né ñmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninói-i pí leepò, kuyó aku kéu. Ai pírí pí wai háí ⁵² likumúnǎ re piakij ntake nnya, ápi pee akpónó mewaisanǎ mé kó.

Yeesu ye Kenesareti keté kémele pítoíókó poisé

(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metéń-maá api Kenesareti keté tulu, api rikóitime pikuninói karii. ⁵⁴ Kapi kúninói-i n léeme, písoi api mese ne mese Yeesu ceru. ⁵⁵ Api keté ké nnéí kónú, apí ye pin n kò te u yei we, api kei nnéí ne asánááapòré kémele pítoíókó u n sónaapò. ⁵⁶ Pí ye kéyaála-i pítoíókó nánaiséle siyupi ne ayu ne awosoo nye-i kuu n sòne apí ne u n téni re uké tíyese pítoíókó piké nípa uketukanka nnóó rica. U ye pé nnéí pee u riínca poisentele.

7

Pífarisi ne píkpure inyékii kecáá nstímé

(Matiyee 15:1-9)

¹ *Pífarisi ne *ísé picélaa pínyine pee *Yerusalem n lééri api Yeesu kewúipi wai. ² Api upípiretiki pínyine yenu pin iluke le ne anípe kperinkpekóó, ápi pianípe nale yare kai pínyékii kémele m píse. ³ Ke Pífarisi ne *Písuifi pícò nnéí api meýánsei píkpure inyékii m múlíle nnya, pínsá rísone n nale, ápi ye lí. ⁴ Pin kò kuyáa n leeme, pí ye pínyékii menale mé nalele api kelene le. Pí ne pímekpurewai meýá yare nní píheehere ne sícáripí ne apóri píheere múllenle.

⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pɛɛ u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekóó iluke le? ⁶ Yeesu uu rinóó pi pɛse re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekke-me nónnésímé yémmɛ. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wóí re Uléécáa ye maa re:

Nnóó-i nmanɛ ke písoi mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pɛɛ pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piiyáhaa ye likpárakóó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi pin céési yare inékó ye nyí.

⁸ Uléécáa isé kani kepíre ritó ani sisoipipi inyekii m múflē.

⁹ Uú nɔ́j te: Ani riṅmósópú ani Uléécáa isé kepíre tó aní ne nóinényékii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekke-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kɔ re úye un usáa néé úni anóó n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nń ne ye re: Usoi un usáa néé úni m maa re: Lē kuú pɛé rí la uké ne u lē Uléécáa hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine lico piwai usáa néé úni rikpá. ¹³ Méwee mē yeé tíyesele ani Uléécáa Nsimé cókoi ne nóinényékii isé kani n yekeilē. Mewai mē meco kani n wapisi ye kɔ piyale.

*Lelee ye usoi mékperinkpe n waise
(Matiyee 15:10-20)*

¹⁴ Yeesu uu limemáá písoi picápine kpá uu re: Ani nónnéńí kutu né rico ani kóm. ¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lín usoi kémmɛ n ló, ai Uléécáa inípe-e-i mékperinkpe u waise, amá lelee usoi kémmɛ n lénti lee ye Uléécáa inípe-e-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Úye un ukóme uké kó.]

¹⁷ Ke Yeesu uu písoi pē kecɔpe n yisi, u ne upiretiki api kéyo loni api kenyárú kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóó pi pɛse re: Nń ticuruu áni kɔ mesohó máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéí lee usoi kémmɛ n léeripó ái yé fe liké Uléécáa inípe-e-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnjé re ái urikiṅ kémmɛ kai léeripó, amá kuloi-i le, uu kɔ pɛé cukú. Yeesu memaa mɛɛ nyíselē te iluke nnéí ye kuluke wɛle. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usoi kémmɛ n lénti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíkí re usoi kefa-i ke simúnjé kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne písoikó ²² ne uco unosi néé uco ula kuwáncɔ piwai ne memá nnáápi ne rikpákárá ne piyaaluke ne nturi ne inípeɛ caa-caa ne picó alē ne rikókori ne píyuwélaa ai lénti. ²³ Nní nnéí, usoi kefa-i ke nní nnéí ai lénti, lelee ye kɔ mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unosi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)*

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sl. Uu kéyo kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yé. Amá nnpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewá kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu pɛé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyeɛ usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téní re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pɛɛ u maa re: Ai nyam te piké siwá iluke kpísi piké sipɔpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóó u pɛse re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipɔpipi yeɛ lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pɛɛ u maa re: Tipónóó ntí nnya, a n nme, kuníri ye upókperé kémmɛ léepole. ³⁰ Kuu kéyo n kúí, uu kewá leepo ken ne keripóo finu, kuníri kun tómpo.

Yeesu ye utusuŋ yeé úu n̄sɔne n s̄misi p̄oise

³¹ Yeesu uu limemáá Tiiri keté yisi uu Sitóo kuyu cɔpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi keté-mē walá uu Kalilee kupiyɛ-mē pele. ³² Api pɛé ne utusuŋ

yeε úu nsímé n fe rísone Yeosu weri. Apí ne u téní re uké anípe ukecáá rilaa. ³³ Yeosu uú ne iyaa u lelu, uú ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampò uu rilémpi kecáá meta u tej. ³⁴ Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni rísone. ³⁶ Yeosu uu lē memáá rinóo pi he re apí kapε t́yese unyine uké kó. Amá mpá Yeosu memale méye ke pē apí nsímé piyóo ηmóópúlē. ³⁷ Pírí píima kai meyansei pi wa apí m máikee re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, mpá pitusuú, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyεε m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii

(Matiyee 15:32-39)

¹ Písoi kulúu apí kó kumúnjé kpe-i picápine kpá rísone apí kó líka má piké li. Yeosu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí icó ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né t́kilē apí kó líka má piké li. ³ Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpéni ne nkú mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pòone. ⁴ Kei ke upipiretiki apí rinóo u yósi re: Yeí kari yé písoi píima mpí nnéi iluke yé keló kóima nké-i? ⁵ Yeosu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Apí rinóo yósu re: Aseei. ⁶ Uu limemáá písoi pē tinóo he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyé yósu, uu akεcáá Uléécaa pòonese uu pεε a kpókòrine uu upipiretiki a pa piké hóónente, apí písoi a hòone. ⁷ Pi kó pεε ikpíntomé inyine mále. Yeosu uu kó iyē kecáá Uléécaa pòonese uu re piké kó iyē hòone. ⁸ Apí le apí lepu, apí iluke pòone-pòone kóóí anére aseei. ⁹ Písoi pεε tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi m masí, Yeosu uu pεε re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki apí mese ne mese kúninói loni apí Talimanuta keté sí.

Pifarisi ye Yeosu pise re uké mewaisaŋa wa

(Matiyee 16:1-4)

¹¹ Pifarisi apí Yeosu leepò apí ne íkeŋene u kápáa apí pεε ripine u wai re uké nyíse re Uléécaa kémeε ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeosu uu meyá nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³ Uu lē memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime ricó sí.

Pifarisi ne Erooti nkpónótò pite

(Matiyee 16:5-12)

¹⁴ Upipiretiki ye pεε akpónó kecáá paléile. Kuse ηmane kapi múllé kúninói-i. ¹⁵ Yeosu uu rinóo pi he re: Aní nómenécire t́l rísone ne Pifarisi ne Erooti nkpónótò pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimecòpεcire símisi re apí akpónó má. ¹⁷ Ke Yeosu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikee re aní akpónó má? Ai kahane nó rikpáii néé aní kahane n ceri? Nóanétu ye takasileε? ¹⁸ Nò inípeε mále, aní kó pεε nyáni, nò atu mále aní kó pεε kómei. Aní léiseε? ¹⁹ Kumúnjé kpe-i kam akpónó n kpókòrine am písoi ákotokú anupú (5.000) hòone, anére alé kani iluke t̀ròo yípú aní ne t̀mpò? Apí u maa re anére kefi ne até. ²⁰ Yeosu uu kó pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókòrine ní, anére alé kani iluke t̀ròo yi? Apí re: Aseei. ²¹ Uu pεε pi maa re: Ai kahane nó n hemneε?

Yeesu ye Petisayita-pò unyíye pòise

²² Ke Yeosu ne upipiretiki apí Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u leepò apí ne u téní re uké u rica. ²³ Yeosu uu unyíye kunípe tini uu u t̀ròí uú ne kuyu ilúké sí uu pεε meta inípeε-i u wai, uu anípe ukecáá láa uu u pise re: Pò

linyine nyánii? ²⁴ Unyíyε uú weríi uu rε: Ne pisoi nyánile, amá pi pεé wele yare alée, pin sónε. ²⁵ Yeosu uu uinipεε píca kpá, ke unyíyε uu n nyáni tiki-tiki, uu pélu uu nípá yo n nyáni cáí-cái. ²⁶ Yeosu uu pεε u maa rε uké kúi, amá úu kape kuyu ló.

Piyεε yε yámne rε Yeosu ke Uléécaá uu wée

(Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeosu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémeε sí. Uu ncée kémeε pi pise rε: Pisei yε máikεε rε née úyε? ²⁸ Pi máikεε rε póo Yohani yεε míni pisoi ní wole, píco rε póo Elii, píco rε póo antepuyε kecōpe unyine lε. ²⁹ Yeosu uu pi pise rε: Nó ní? Nó mpíi máikεε rε née wóo? Piyεε uu rinóo u yósu rε pó ke Uléécaá uu mekεε-me wée. ³⁰ Yeosu uu pi nyi rε ápi kape linka úka símisi.

Yeosu yε unkpó ne umeyise nstímé riyóó

(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mēncire picélaa pi kuru rε li pise rε Usoi Kepipi keké meyansei íwe li. Pisuifi piwéése ne pεpεε yε Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa piké ke ηmeriyε. Li kó pise rε piké ke kpu ake kó keyáa táánú tunyé yisi. ³² U símisiile rónε kpáii. Kei ke Piyεε uu iyaa u sée uu rε áí lē kuu yé pεε wa. ³³ Yeosu uú ηmēlú uu upipiretiki pái uú ne Piyεε cési rε: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé rε sipómúnjé ási Uléécaá síkó, amá sisoipipi síkó yε sí.

³⁴ Yeosu uu pεε lē memáá pisoi ne upipiretiki séi uu pi maa rε: Uaye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá, uu ukunapéékóo ya * uu pεε né tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úyε un n la uké unfaa ló, u n fómniile, amá úyε un unfaa n fóm né ne Nsímé Kεcire nnya, liute yεε yé unfaa ló. ³⁶ Usoi kulaa yε kúyε in te u keté nté memá nnéi yé uu pεε kpi. ³⁷ Linyine yε we ke usoi uu yé n hééle uké ne unfaa n lóo? ³⁸ Úyε un neni inései ne nnésímé isei n wa, piwásankáí ne pikópekóo mpí kecōpe, Usoi Kepipi yé kó uisei wa, ken píyεi m pεeri ne keusaa meyoopi ne píléécaatume.

9

¹ Uu pimáa pi kpá rε: Asei kam nó símisi, pinyine yε nté wele pεε yé Uléécaá iyóopi n yé in ne innaηε weme api kelene kpíni.

Yeosu ipiηε yε conse

(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulú memáá, Yeosu uu Piyεε ne Yakupu ne Yohani kpísi api ne riyópe caca rinyine taá api ha kei pimεcire n we. Uipiηε ii conse piinipεε-i. ³ Uilú ii n tēlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē rín ncó má keté nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pεε rikpáfúme, pi ne Yeosu pin yó. ⁵ Piyεε uu pεε Yeosu maa rε: Saa, li nyamlé rε tóké pεε nté n we. Tó la rε tóké sicánjipi sitaani karií, pó kεse, Moisi kεse, Elii kεse. ⁶ Piyεε úu nkpáni nyu mmē kuu yé pεε ní male, likumúnjé rε iwame yε u ne Yeosu pipiretiki taróo wale háí. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri rε: Nkó yεε Kenépipi lala, ani kutu ke rico. ⁸ Mese ne mese api piilúké nnéi páii, amá ápi úka yé, Yeosu yεε pikekúrí ní we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeosu uu rinóo pi he rε ápi kape tíyεε unyine uké lē kapi n yé kó háí ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé pikpákpá-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimεcōpεcire m píseine rε yoo pikpákpá kémeε meyise?

* 8:34 Mat. 10:38

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikεε re Elii ye pεerine liké kelene ketē ketō tu? ¹² Uu pi pese re: Mesei ye me re Elii ye pεerine kelene uké ntpá yo nyóonse. Yo nnya kai mpí wólaalē te Usoi Kepipi ye íwe lene meýá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nó símisi re Elii ye pipεeme masile písoi apí ne u wai lē kapi ní la yare kai ukεcáá n wólaamelē.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési paise
(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tōrōō n nyahaipō, api písoi kulúí yenu pin kewúipi pi wailē, isé picélaa pin ne pi keñene. ¹⁵ Ke písoi api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pεe n wúrunkεεpō piké u yáási. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíí nó ne pē keñenese? ¹⁷ Utisi unyine uu pεe riwúí te-í rinóo yóori re: Sáa, kepómeé kari ne kenépipi ka. Kuníri kpεe ke n lō ye nsímé ke pōnneselenle. ¹⁸ Mpá yei kai ke yisi, ku ye ketē ke tale ake atalaláá léeri, ken aní takai, ipiñe ii nánu. Aní ne pipópiretiki téni re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nó nfateneciré pikó mpuri mmú, ituñe ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Ituñe ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapō. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lólu aké m pímiise ken atalaláá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa pise re: Píyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinóo yósu re: Háí uiwā-me le. ²² Mepéhē kulúí ke kuníri kpē aku ye nna ne míni-i ke risápō keké ne n kpu nnya. Amá in te pó fe aa linyine wai, a kam aa ró come. A irówe ripái. ²³ Yeesu uu rinóo u pese re: In te pó fe néε? Uye un ne ukεfa Uléécaa n tene, úu líka pōnne. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupei re: Né ne kefa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatenē rín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwuí n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpē, pōo ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pōnne, a kewá ke-i le, kape pikai kekemee pεepō, néε rinóo pó he. ²⁶ Akú lelu kun pupukεe, kun kō kewá naneiselē. Kewá aké n we yare ke kpule, písoi meýá api waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáá kéyo n lō, upipiretiki api pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe toké kuníri nkú lákase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáási uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

Yeesu ye unkpō ne umeyise nsímé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)

³⁰ Api kei yisi api Kalilee ketē téñ. Yeesu úu pεé la piké kei kuu ní we ceri. ³¹ Likumúnjé re u ye pεe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usoi Kepipi tinine api písoi anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemεkpō-maá, ke yé keyáa tánū tunjé nkpō kémeε yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki ápi meyu mē kō. Iwame íi kō ηmurei piké pise.

Wóo pipiretiki kecōpe uwéése?
(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)

³³ Api Kaperinawum tulu. Kapi kéyo n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pεe ncée kémeε nó kēñenese? ³⁴ Amá api séé keu. Ai líka nnya, pi pεe ncée kémeε kēñene re úye yeε pikεcōpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pεé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Uye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utōrōō uu nónnénéí ukeikó. ³⁶ Uu kewá kenyine kpisi uu pikεcōpe nyereε, uu ke kpisi uu pékéri uu pεe pi maa re: ³⁷ Uye un siwá nsí kecōpe kéye kusáne n yósi né nnya, tinécúruu

kuu kusáne yósi, úye un kó kusáne né n yósi, ái rinécúruu kuu yósi, amá uyee né n tumme kuú yósi.

Uye un kerócaá n kpálē, uyē úu urólaara
(Luki 9:49-50)

³⁸Yohani uu u maa re: Sáa, tó unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnaŋe úu kó pēe ró tíkílē. Kúu ró n tíkílē nnya, arí ne u yulu. ³⁹Amá Yeesu uu rinóo yósu re: Aní kape ne u yē, likumúnjē re úka úu we yee ye rinényíri ne mewaisaŋa n wa uu kei nní cire nnékópe símisi. ⁴⁰Uye un kerópire n we uyē úu urólaara. ⁴¹Kani né Kirisi pikó nnya, úye un kó rinényíri nnya míni nírē-niré nó n he, aseí kam nó símisi, liute úu uihéé paane.

Akópe pikaase kecáá nsímē
(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)

⁴²Amá úye un siwá see ne nní kefa né n tenē kenyine akópe n waise, li kutósi we piké rináipare mule-mule ríŋme wa apí ripóo u lesi apí mínimaa-i u sápo. ⁴³In te kupónípe kpee akópe pó waise, a ku riké. Li kutósi we a nfáa yē ne kunípe kerí ne kaa yé anípe keté m má aá ne nna kpóciré keló loni, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁴[Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kó n kpu.] ⁴⁵In te kupóna kpee akópe pó waise, a ku riké, li kutósi we a kúna kuse m má aá ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpóciré keló kémeē pó sápo, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁶[Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kó n kpu.] ⁴⁷In te mepónípee mee akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pó fómni. Li kutósi we pókē Uléécaá iyóopi kémeē ló ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má apí pēe nna kpóciré keló kémeē pó sápo, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁸Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kó n kpu. ⁴⁹Likumúnjē re: Písoi nnéí kecáá kapi nna kóonune yare kapi ye nní iluke kecáá nnyási n fulei.

⁵⁰Nnyási ye linyine kecire le, amá mmeló men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Aní nnyási meco n láarú, nkínŋe nké kó nókéncópe n we.

10

Utisi ne unósi pituunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹Yeesu uu ncée póló uu Yutee keté loni uu kó Yuritee rikoitime ricó kuwélé-mē sí. Písoi kulúí apí kó pikálaa u kpá uu kó pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ²Pifarisi pinyine apí ne u kó piké ne ripine u n wa nnya, apí u píse re in te ncée ye we re utisi uké uunósi ye. ³Uu rinóo pi pese re: Iye ke Moisi uu nó píse re aní wa? ⁴Apí rinóo yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pituunne ritelé unósi wóló uu pēe u yulu. ⁵Yeesu uu pēe pi maa re: Nóanékíŋ ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶Amá nípá yo mewai kekoraane, Uléécaá ye utisi ne unósi wale. ⁷Lē nnya ke utisi uu usáa ne úní yisine uu unósi kpísi apí pēne, ⁸u ne uyē apí panse ipiŋe ise. Kai nní lē n wa, apí nkpení pité, amá piipiŋe ye ise le. ⁹Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rimpéne kóólene. ¹⁰Kapi kéro rí ha, Yeesu pipiretiki apí kó nsímē mmē kecáá pipise u kpá. ¹¹Uu pēe pi maa re: Uye un uunósi n yē un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lē wa. ¹²Unósi un uula n yē un uféé n sóó, iwásánkaí kuu lē wa.

Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

13 PISOI API NE YEESU SIWÁ LEËPO RE UKÉ SI RICA. Amá upipiretiki API NE PI CÉSI.
 14 KE YEESU UU LĒ N YĒ, ÁI NE U RISÁ, UU PI MAA RE: ANI RIYÁ SIWÁ SIKÉ KENÉMEÉ kam, ANI KAPE SI TÁPISI, LIKUMÚŊĒ RE MPĪ PEE SIMECO N WE PEE YĒ ULÉÉCAA IYOPI KÉMEÉ IŌ. 15 ASEI KAM NÓ SÍMISI, ÚYE UNSÁ ULÉÉCAA IYOPI N ŊMUREI YARE KE KEWÁ ake ye n Ŋmurei, ÚU UIYOPI KÉMEÉ IONINE. 16 UU PEE LĒ MEMÁÁ SI SAKAA UU ANĪPE SI LAA ÚU NE RINÓO SONE SI TIKISE.

*Ŋmáne mámá unyine kecáá nstmé
 (Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)*

17 KE YEESU UU NCÉE M PÓLĒ, UTISI UNYINE UU U TULU NE NTÓO, ÚU HA UKĒYU-I WŪLA UU PEE U PISE RE: SÁA SONE, IYE KAM WAINÉ KÉ NE NFÁA TENECIRÉ YĒ? 18 YEESU UU U MAA RE: YO NNYA KAA NÉ SÉE RE USONE? UKA ÚU USONE, INSÁ ULÉÉCAA MECIRE. 19 MPÁ LIKÉ IYE WA, PO ULÉÉCAA ISÉ NYULE RE: KAPE USOI KPU, KAPE IWÁSÁ WA, KAPE YÁAI, KAPE NNÓOME ITANSEI NYERE, KAPE UNYINE NCAAI RĪKA WA, A UPÓSÁA NE UPÓNI RÍYU WAISE. 20 UU RINÓO U YÓSU RE: SÁA, HÁI INÉWÁ-ME KAM LĒ MÚLĒ. 21 YEESU UU U NYÁNEI NE RĪLA, UU PEE U MAA RE: LIKEI LISE LEE PÓ PÁRĪĒ, A N ŊME A LĒ NNĒI KAA M MÁ YÁÁ, AA SIWÓO SĒ PÍWEKÓO HÓONE, PÓ PEE MEMÁ YĒ KEYÓMECAA-PO. PŌN LĒ PIWAI M MASÍ, AA PEĒ WERĪ AA NĒ TĪKI. 22 KE UTISI UYĒ UU ANÓO NYĒ N KŌ, KE UKUNĪPE AKU NNĪ MÍ MULÚ NNYA, UKĒYU AKE CŌHŌNE ÚU NE MPÓOCAI TÓMPŌ.

23 YEESU UU UPĪPIRETĪKI PEE U N KÁLAALĒ NYÁNEI, UU PI MAA RE: ULÉÉCAA IYOPI KÉMEÉ PĪLŌNE YE NE PIMÁMÁ PÁÁPÚ KPA! 24 ANÓO NNYÉ AA YEESU PĪPIRETĪKI PĪRĪ WAI. Amá YEESU UU PIMÁA PI KPÁ RE: SINĒPIPI, A TĪYE ULÉÉCAA IYOPI KÉMEÉ PĪLŌNE YE PÓLŪ KPA! 25 KUYOYOŌ KUN N LA KUKÉ KEHĪMPI KUPŌLE-I LŌMPŌ, LI YĒ KUTASI M PURÚ NE KE UMÁMÁ UU YĒ NĒ LA UKÉ ULÉÉCAA IYOPI KÉMEÉ N LŌMPŌ. 26 AI KŌ MEYÁNSEI PĪRĪ YEESU PĪPIRETĪKI KPÁ, API PEĒ M PISEINE RE: IN LEE NI, WÓO YE PEE PÍYULALE YĒ? 27 YEESU UU PI NYÁNEI UU RE: USOI KÉMEÉ, LĒ ÁI KUWAI WE, AMÁ ÁI ULÉÉCAA KÉMEÉ. LIKUMÚŊĒ RE NTPÁ YO YE KUWAI WELE ULÉÉCAA KÉMEÉ. 28 PIYEE UU PEE U MAA RE: A RĪPÁI KARI LIRÓKÓ NNĒI N TĪYE TŌN PÓ TIKILĒ. 29 YEESU UU RINÓO YÓSU RE: ASEI KAM NÓ SÍMISI, ÚKA ÚU WE YEE YĒ NĒ NE NSÍMÉ KECIRE NNYA, KÉYO NE PIMÁA NE PIWÁ, NE PIYĒI NE PĪNI NE PISÁA NE SIWÁ NE SICARE N TĪYE 30 ÚU YĒ PEE NENI MEWEE MMÉ-I SÍYO NE PIMÁA NE PIWÁ NE PIYĒI NE PĪNI NE SIWÁ NE SICARE MEPEHĒ PĪLE N YĒ. UU YĒ KŌ YEESU PITIKI IWE PAA. U YĒ KŌ AŊMĒ NYEE N WÉME KÉMEÉ NFÁA TENECIRÉ YĒ. 31 PĪFOI MEYĀ YĒ PITÓRŌO PANSE, PITÓRŌO MEYĀ API PĪFOI.

*Yeesu ye metáanū unkpō ne umeyise nstmé sīmisi
 (Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

32 NCÉE KÉMEÉ KAPĪ PEĒ WE PIN YERUSALEM-MĒ SĪ. YEESU UN PIKEKPEĒ SŌNE, UPĪPIRETĪKI PIN KEWUU PĪRALĒ, IWAME IN PEPEE PI N TĪKILĒ WE. YEESU UU KŌ UPĪPIRETĪKI KEFI NE PITĒ KPĪSI UU LELEE U N LEERINE PI SÍMISI 33 UU RE: NŌ NYÁNI, YERUSALEM KARI NNĪ SÍMPŌ PIKÉ HA KEI USOI KEPĪPI TĪ PIKÉ PEPEE YE ULÉÉCAA INYŌNSE N WA PIWÉESE NE ISÉ PICÉLAA ANĪPE-I WA, PĒ PIKÉ NE U TŪHAANE API YEKEI RE PIKÉ U KPU. PI YĒ PEPEE API ULÉÉCAA M PAKAREĒ ANĪPE-I U WA. 34 PI YĒ MĒWOO U NYÁNEI API UKECÁA META TUKE, API ISĒÍ U FŌPII API PEE U KOPU. AMÁ SIYÁA SITAANI MEMÁÁ, U YĒ NKPŌ KÉMEÉ YISI.

*LĒ KE YAKUPU NE YOHANI API YEESU M PISE
 (Matiyee 20:20-28)*

35 SEPETEE SIPĪPI KETĒ, YAKUPU NE YOHANI API NE YEESU KŌ API U MAA RE: SÁA, TŌ LA RE A LĒ KARI PÓ N WELUNE RÓ WA. 36 UU PI MAA RE: YO KANI MPĪÍ LA RE KÉ NÓ WA? 37 API U MAA RE: PŌN PĪYĒI IPÓYŌPI KÉMEÉ N TONE, TŌ LA RE A TĪYEESE USE UKÉ

kupóluké-luké-mē n tū, ucō kupómīi-mē. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Ani nyu lē kani nnī n welu. Nō fe ani ntóosi keporipi kam n nírune nírúu? Néé nō fe ani íwe takai yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pese re: Mesei ye me re nō ntóosi keporipi kam n nírune n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunéluké-luké néé kunémīi-mē metone nkó mmú ái néé yé tíyese líké ne lē. Pē nnya ke sitónē sē asi n nyónselē kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tōwō api lē n kō, piapōwō áá ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pē pi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéése ye pinnanē ne a wéékuseleñle, písoi kecire pin pinnanē a nyíselē. ⁴³ Amá ái li mecō kai nō kēmee we. Uaye un n la uké nōkenécōpe uwéése, uké panse nōunékeikō. ⁴⁴ Uye un kō nōkenécōpe ikpéē n la, uké nónnénéí ulasi. ⁴⁵ Limecō ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picō keisi, áke kō kenfaa ne riwóme hééle meyá meké ne píyulale ní yé nnya.

*Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee pōise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Api Yeriko tuipō. Kumúnjé kpe-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu n lelu, unyíye unyine yee n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee unmánē un ticéetime tū. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeesu yee tósu, uu sicááila kápáa re: Tafiti kepipi, Yeesu, a inéwe ripaí! ⁴⁸ Meyá ame ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cásē re: Tafiti kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séeme. Api unyíye séipo, pin u máikēe re: A n kahari, a yisi, u pó séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mē sí, ⁵¹ Yeesu uu u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inénípee iké ye yē. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n ŋme, mpófatenē ye pó yóriye. Mese ne mese inípee ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

*Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)*

¹ Kumúnjé kpe-i kapi Yerusalem n nyahaipō pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, aléé nyē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mē, Yeesu uu upipiretiki pitē tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpee nnī nōkenéyu ní wepō kēmee ha. Nōn píyēi n tuipō, nō keminaapipi kenýine leepō ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³ Uye un nō m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinóo u yósu re: Upiima yee ke la. U yé mese ne mese nō riyá aní ne nté ke weri.

⁴ Api sí api keminaapipi leepō ncée-i ken ketahai toraalē tinōnō rinyine keyúrí, api ke toriye. ⁵ Pēpēe kei ní we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kē toriye? ⁶ Api rinóo yósu yare ke Yeesu uu pēe m ma. Api pi tíye api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kē Yeesu sí api kekecáá piilū laai, Yeesu uu ke tone. ⁸ Písoi meyá api piilū tǎñente ncée kecáá, picō api apéi kapi sicare-i n kpási tǎñente. ⁹ Písoi pēe Yeesu keyu n sōne ne pēpēe uképíre n tíkíle pin pupukēe re:

Osanna! Ani Uléécaá uye n sōnti ne Upiima rinyiri ritaáse. ¹⁰ Uléécaá uké rinóo sōne uye n sōnti uké urósáa Tafiti mecō iyóopi ní tone ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómeccaá-pō ritaáse.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléécaá keyō sí. Ke itunje ii n tene nnya, uu nípá yo pinyáneí másu, u ne upipiretiki kefi ne pitē api Petanii tómpō.

*Yeesu ye kúfikiyee anó wa
(Matiyee 21:18-19)*

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-pó kúfikiyee yenu ne mepéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tui-pó, mepéi nmane kuu leepó, likumúné re itunje iye-i ke aléé nyé aa ye m pi íi kahané n tu. ¹⁴ Yeesu uu péé ku maa re: Uka úu kape pikai ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anó nyé kom.

*Yeesu ye Uléécaa keyo-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)*

¹⁵ Api lé memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléécaa keyo loni. Uu pepé Uléécaa keyo-i n yálisi ne pepé n lééri pilákase kápáá, uu pepé siwóó n còhòne ataapili ne pilóóláyái situmpi láuli. ¹⁶ Uu tíyese unyine uké ne ilú inyine Uléécaa keyo-mē titiki. ¹⁷ Uu pi céési re: Li wòlaalē te: Pi yé kenéyo sée re sitē nnéi písoi keyomeyáhaayo. Amá nō ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ Pepé ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api uanó nyé kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye péé písoi nnéi píri wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

*Yeesu ne kúfikiyee kóima
(Matiyee 21:20-22)*

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpē yenu kaku n kóosi ne iníjí-pó. ²¹ Piyee uu lélee n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripái, kuléé kaa anó n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinóó yósu re: Ani ne Uléécaa kefa tene. ²³ Asei kam nó símisi: Uye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripoló, unsá ukefa-i n tíru, amá un n waise re lé kuu nní m ma ye waine, li yé mesei wa. ²⁴ Lé nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nō lé nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléécaa yé kó nō li yeneise. ²⁵ Nón kó piyei n nyene nòn keyómē n yáási, nòn ne unyine nnyine m má, ani u sárei, Nónnésáa yee keyómecaa-pó ní we uké kó ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nónsá ye akópe n sárei, Nónnésáa yee keyómecaa-pó ní we úu kó nórínécúruu akópe nó sáreine.]

*Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)*

²⁷ Api kó Yerusalem pihápe kpá, kumúné kpe-i ke Yeesu uu Uléécaa keyo-i n kònnii, pepé ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése api u leepó. ²⁸ Api u maa re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Uye yee rínanje pó he póké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ké nse nó pise. Nón tinóó né m pese, né péé nó símisi rínanje mmē kam ne lé n wai. ³⁰ Uléécaa née písoi péé Yohani tumme re uké písoi míni wole? Ani rinóó né pese. ³¹ Api péé pimécòpécire n kenene re: Tón m maa re: Uléécaa, u yé maa re: Kai péé iye wa káni ne Yohani nsímé nmané? ³² Tón m maa re: Písoi, ái yé wa. Pi péé kuyu pikó wurule, likumúné re pinnéi ye péé Yohani kpíilenle yare antepu kecire. ³³ Api Yeesu rinóó yósu re: Ari nyu, Yeesu póó pi maa re: Né ám kó nó símisine rínanje mmē kam ne lé n wai.

12

*Pikeikó péé rikpákára m má kenyáru
(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)*

¹ Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá sinyárú pi loni, uu re: Utisi unyine yɛɛ we, uu aléé nyé kapi yɛ n sée rɛ fiinyi kecarɛ tamesi. Uu mmele wai uu nɛ ke kóónú. Uu kɔ kecarɛ ke-i kuhóre tǔni uu kɛtacerii mɔm kei kapi yé píta n cérii. Uu kɔ limemáá rikúsi cáá rinyine mɔm uu pɛɛ pikeikó wéési rɛ piké kecarɛ kɛ kecáá u m pállé uké ncéé ha uké kam. ² Kai aléépipi nyé kutúú n tu, uu ulási unyine upikeikó pɛ kémɛɛ tumpɔ rɛ piké aléépipi anyine u yóme. ³ Api u tini api káii, api menípe ŋmanɛ u lakase. ⁴ Uu kɔ ulási ucɔ pikemɛɛ tumpɔ, api uyé tíyu kecáá káii api u lámisi. ⁵ Uu utumɛ táánú tum, api uyé kopu. Uu lɛ mɛmáá pitumɛ meyá túmɛipɔ, api picɔ kaiinkɛɛ api kɔ picɔ kóni. ⁶ Ucarɛte uyé unmánɛ lala mɛcirɛ káí pɛɛ u pɔɔnɛ. Uu pɛɛ metóɔɔ uyé tumpɔ un tee re: Pi yé unéŋmánɛ wuri. ⁷ Amá pikeikó pɛɛ api símaane rɛ: Nkó yɛɛ masí usáa ikulanlú nnéí te. Ani kam tóké u kpu ari pɛɛ uikulanlú iyé n te. ⁸ Kuu n tuipɔ api u tini, api kópu api kecarɛ ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarɛte uu wainɛ? U werine uké pikeikó pɛ kɔ uu aléé nyé picɔ pa.

¹⁰ Ani Uléécaá Nsímé ritelé kémɛɛ kénénlɛ te:

Tiparɛ ke pimóme api n fóm tɛɛ pansɛ ticírɛ-cirɛ tɛɛ kenú-i ní wee?

¹¹ Upiima yɛɛ lɛ wa. Mɛwaisaŋa kuu ró n yéneise yɛ mɛ.

¹² Pisuiŋi piwéése api céru rɛ pɛ ke Yeesu kenýárú aké nɛ mánɛ. Api pɛɛ lɛ kapi yé nɛ u n tí wéési, amá risoiwuí ari iwamɛ pi wai. Api u tíyɛ api tósu.

*Lampoo kapi yɛ Rɔm uyɔɔpi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)*

¹³ Api Yeesu kémɛɛ Pifarisi pinyine nɛ pɛpɛɛ Erooti kepire ní we tumpɔ rɛ piké ripine u wa apí nɛ uanɔɔlempi cirɛ u tini. ¹⁴ Apí weri api Yeesu pise rɛ: Sáa, tɔ yé tɛ pɔɔ aseɪ utɛ áa kɔ úka kewuú tǔni. Likumúnjé rɛ áí písoi mɛwee kaá nɛ músu pɔn nɛ símisi. Pɔ yɛ kɔ Uléécaá nceɛ písoi céesile nɛ aseɪ. Ncéé yɛ we rɛ toké yɛ Sesaa lampoo héélee? Li pise rɛ toké yɛ hééle néé ári kapɛ yɛ hééle? ¹⁵ Yeesu yɛɛ pikecáá kecáá mɛwai n nyu uu rinɔɔ pi yósu rɛ: Yo nnya kani ripine né wai? Ani nɛ mɛwóɔpipi mɛnyine né kam ké mɛ yé. ¹⁶ Apí nɛ mɛnyine u hapɔ. Yeesu uu pɛɛ pi pise rɛ: Uye riyu nɛ úyɛ rinyiri yɛɛ kewóó nké kecáá we? Api rinɔɔ yósu rɛ Sesaa lo. ¹⁷ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaá likó Uléécaá pa. Urinɔɔ meyóó amɛ meyá nnɔɔ pi yipu.

*Pisatusee nɛ nkɔɔ kémɛɛ meyiɛ nstmé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)*

¹⁸ Pisatusee pɛɛ n tee rɛ pikɔɔkɔɔ ápi yɛ nkɔɔ-i yisi, api Yeesu kémɛɛ sí api u pise rɛ: ¹⁹ Sáa, lɛ ke Moisi uu isé ní wói yɛ nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíyɛ úu nɛ kewá, uuwá yɛɛ yé unósi uyé kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimáreɔɔ píseɪ pinyine pɛɛ pɛé we. Ufof uu unósi kpísi uu kpi uu nɛ kewá. ²¹ Ulírú uu ukúmannɔsi kpísi, uu kpi úu nɛ kewá. Lɛ mɛcɔ kai kɔ utáánú titiki. ²² Pikeɛɛi kɛ, úka úu kewá nɛ u mari. Pɛ mɛmáá unósi uyé pɔɔ kɔ kpi. ²³ Pikɔɔkɔɔ keyiseyaa ketúnjé, pikecɔpɛ úyɛ yɛɛ yé unósi n te, likumúnjé rɛ pikeɛɛi kapi kunósi u kpíkɛsi. ²⁴ Yeesu uu pi maa rɛ: Lɛ nnya kani nómenécírɛ kíraasente: Ani Nléécaasimé aseɪ kómɛi, áni kɔ Uléécaá nnaŋɛ nyu. ²⁵ Mɛseisei kɛ ke písoi api pikɔɔkɔɔ kémɛɛ n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkɛsine, pinósi pɔ ápi kɔ pila sóonkɛnɛ, amá pimɛfɛnɛ yé n we yarɛ piléecaatumɛ keyómɛcaá-pɔ. ²⁶ Yo nnya kani tee rɛ pikɔɔkɔɔ ápi yé yisi? Ani keló ke-i kai Moisi ritelé-i n wólaalɛ tɛ Uléécaá yɛ kuhíhí kɛɛ n tore kémɛɛ we un nɛ Moisi símisi keenléɛ? Li kei wólaalɛ tɛ, Uléécaá yɛ Moisi maa rɛ: Néé Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa

ne Yakupu Uleecaa. ²⁷ Uléecaa úu pikpákpá Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Nónnépúnne ye piyele.

*Isé iyee Uléecaa isé kecōpe icō n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)*

²⁸ Uléecaa isé ucélaa unyine yee pēe Pisatusee ne Yeesu ikēne n kō, uu yénu re Yeesu ye rinōo pi yōsile n̄sone, uu ne u kō, uu u pise re: Isé nnéi kémeē Iye yee imáa? ²⁹ Yeesu uu rinōo yōsu re: Isé maa ye nnyí: Isirayēli, a kutu ricō, Upiima, Uróléecaa, Upiima ye ucíreniye le. ³⁰ A Upiima, Upóléecaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi ne kepómúnjé nnéi ne mpónan̄e nnéi kō. ³¹ Iírū ye nnyí: A upóco n la yare kaa ripócúruu n la meco. Isé íka ti we yee nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyē uu u maa re: Lí nyamle, sáa. Asei ye nye kaá maa re Uléecaa ye ucíreniye le uu kō uco má. ³³ Mpá úye uké u n la ne kēfa nnéi, ne mes̄hō nnéi ne rinān̄e nnéi kō. Mpá úye uké kō uuco n la yare kuu uricuruu n la. Lē ne isee kapi ye ne Uléecaa n nyóonse api tóroise múkú-múkú ne inyóonse icō nnéi tosile. ³⁴ Ke Yeesu uu n yé te mes̄hō kuú ne rinōo yōsí, uu u maa re: Pō mepócire n̄sone cápinele. Aa ne Uléecaa kuyōpiyu ketaa we. Úka úu pēe ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

*Uyē ke Uléecaa uu n wée ne Tafiti kecáá nstmé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)*

³⁵ Yeesu ye Uléecaa keyō-i céésile uu pi pise re: Iye ke isé picélaa api yé fe api maa re uyē ke Uléecaa uu n wée ye Tafiti kepipi le. ³⁶ Nfáasone ye Tafiti ricuruu maase re:

Upiima ye Unépiima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone,

háí ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyále-i n co. ³⁷ Tafiti ricuruu yee u sée re "Upiima". Iye kuu yé pēe ne Tafiti kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimécire ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)*

Písoi kulúí ye pēe kutu u colenle lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kémeē kuu pi símisi re: Ani ne isé picélaa ne nómenécire tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kōoni ne písoi piké pi n yáhaankēe ayáa kémeē yee ripóo pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémeē sitone foí yee pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lē ke pikúmannōsi api m má nnéi yóoile api ye pēe keyóme yáási mecáa yare pi písoi sone le. Uléecaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai áí kumúnjé má.

*Ukúmannōsi ihēe
(Luki 21:1-4)*

⁴¹ Yeesu uu lē memáá Uléecaa keyō-i, kei kapi ye ihēe n sariipō keyúrí tone. Uu lē ke písoi api síwóo n sariipō m páilē. Pimámá meyá api meyá hekesi.

⁴² Ukúmannōsi unyine pōo kō weri uu sitanká sité sápo. ⁴³ Yeesu uu pēe upipiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannōsi wekóo nkó ye hele ai mpá úye tósu. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéi, lē kápi ne líka n wai kapi he, amá uyē p̄s, ulikó kecire, lē kuu m má nnéi uké ne iluke n lo kuu he.

13

*Yeesu re Uléecaa keyō yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Ke Yeesu uu Uléecaa keyō-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripaí, keyó kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinōo u yōsu re: Pō keyó píima

nké nyánii? Li sánti liké wa ripare ríka ári yé ricó kecáá n tásilē. Linnéi mmú ye sántile liké fori téké-téké.

*Lelee n nyíse re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)*

³ Uu Olifiyee rikúú kecáá tone Uléecaa keyo keyu-mē. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree macire ne uyē pin we, apí u píse re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lē ai ní werine. Yo yee ró nyísenē re lē nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nōmenécire tí nsōne, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁶ Písoi meýá yé sōnaame use use ne rinényiri, nípá úye uu ye maa re né ke Uléecaa uu wée. Lē kēmee kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁷ Nōn píyei n kō te atopi ye nnyáā ne ketaa-pō weme, áni kape nfasimé tōne, likumúnjé re lelee sánti. Amá kēto áke kahanē n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncō ne tōpu, keyópitē áke keyópitē kecō ne tōpu, ketē yé silō silō yenjesi, nktú yé kō wa. Limpole yé n we yarē ke memárenlō ame ye unósi pikéhē n kóraane. ⁹ Ani nōmenécire tí. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéese kēmee ne pitúhaane kēmee nó sōne. Nó kō pikēyu-i inétansei lí. ¹⁰ Li píse re piké Nsimé Kεcire isoipuri nnáí riyóó kelene. ¹¹ Pin nó n tí apí ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tōne kelene ne mmē kani yé m maa, amá áni mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nōo símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa néee uwá tí uu tíyese api u kopu. Písáa yé kō limecō pisipipi wa. Siwá yé písáa ne píni kecáá nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényiri nnya, nípá úye ye nónépuri yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kēto-pō, Uléecaa yé u yoriye.

*Iwe píima mekame
(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)*

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Úye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kō. Lín lē n wa, pepēe Yutee keté kēmee ní we piké wuri apí ayópe táá. ¹⁵ Úye un keyó ipiraa kecáá n we, úu kape keyó-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Úye un kō kecare-i n we, úu kape kepíre pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pífani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáási, ái kape nnyiyē kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa seē íwe píima síkó le. Ke Uléecaa uu ne keté n wa, apí íwe iyē icō yenaalē, iicō lí kō píkaí léeri. ²⁰ Uléecaa unsá pēe siyáa sē n hasi, úka úu yé pēe nfáa yē. Pē kuu n tési úu n te nnya kuu si hasi. ²¹ Úye un pēe nó m maa re: Ukirisi ke Uléecaa uu n wée ye nté néee nté-pō wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisi nōome ne antepuye nōome ye leerine. Pi yéé mēwaisarja ne mēwai píima wapisi piké ne nípá pē ke Uléecaa uu n te poise. ²³ Ani kape lōpile, nípá yo kam nní mencire nó símisi.

*Usoi Kepipi mekame
(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)*

²⁴ Amá siyáa sē kēmee, íwe píima iyē memáá ke itunje íí sōmaane, iwáre íi metéí paa.

²⁵ Awárepi aa keyómecaa-pō poroiri, lináñe-nañe lee keyómecaa-pō ní we ai meýá yenjesi.

²⁶ Pi yé pēe Usoi Kepipi yē

κεν αhope κεcάá weme ne kennanηe ne kemeyoopi. ²⁷ U yé pεε upitume pεε ketē ne keyóme-pō ní we awélé nnéi túmei api pē kuu n wéεkeε ketē nké ne keketo-pō cápine.

Kufikiyee κεcάá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kufikiyee kenyárū icélaa kutu ricō. Ku ye kun ilése ηmú n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimεε. ²⁹ Limεcō kaí we, nōn píyei likei nní mēwai n yē, ani ceri re Úsoi Kepipi ye nyahaimεε un tinōnō ne kōlē. ³⁰ Asei kam nó símisi: PISOI kunai nkú áku tósune kelene nní nnéi liké ne ní kam. ³¹ Ketē ne keyóme yé tōsí, amá anénōó áa metōñé má.

Uléεcaa mεcire yeε ketē ketene ituñe nyu

(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē néε liitunε iyē nyu, nípá piléεcaatumε pεε keyómeεca-pō ní we néε Uléεcaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mεcire yeε nyu. ³³ Ani nómenécíre tí, áni kape ripóó fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnjé re áni nyu píyei ke liitunε ii yé kam. ³⁴ Li ye we yare usoi yeε ncée ní ha uu ukeyō tíye, uu upikeikó rñanηe he, uu nípá úye pikei u múise, uu rinōnō uméré rinóó he re úu kape ripóó fóm. ³⁵ Lē nnya, áni kape ripóó fóm, likumúnjé re áni nyu píyei ke úyōsaa uu pεeri, nnyóó néε kesine pele néε mεcánkoosi néε mmare. ³⁶ Ai kape wa re u mekáikái ka uu nó leeri nnō kέmεε. ³⁷ Lē kam nní nó n símisi, nípá úye kam ne máne, áni kape ripóó fóm.

14

Pisuifi piwéése ye kómεine re piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyále siyáa sité Isirayeli pikó piké ne nkpō melóó ne akpónó nyεε áa pite m má anyá li. Pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu n tí ne mesōhō piké u kpu. ² Api símaane re: Ai kape anyá kumúnjé-i re pISOI yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu κεcάá tulaali kōonu

(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Ke Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simōo keyō kέmεε ní we un iluke le, unósi unyine uu lompō. Unósi uyē un kenúnrtpi sōne keε tulaali pape-pape yeε nnéi píima m má múlilē. Uu kenúnrtpi kē foru uu tulaali Yeesu riyu κεcάá kōoni. ⁴ Mēwai mē áme ne picō risá, api pεε pimεcōpεcire m máikεe re: Linsōne ye ní-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pεε fe ari u yái ne nnéi píima ari siwóó sē píwekōó he. Apí ne unósi uyē wóósi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cōñlē? Mēwai sōne kuu né wa. ⁷ Likumúnjé re nípá píyei ke nó ne píwekōó aní we, nó fe ani lisōne pi wai pεé uye-i kani ní la, amá né, ái nípá píyei kam yé ne nó n we. ⁸ Lē ke unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépinε kuu mεncire tulaali fō piké kelene nhóre i tā. ⁹ Asei κεcάá, kέ nó símisi re nípá yei kapi ketē nnéi κεcάá Nsímé Kεcire yóólē, pi yéε unósi nkó mēwai mmé símisi apí ne u n léisélē.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí

(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefi ne pité κεcōpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōoti uu ha pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa piwéése léepō re uké Yeesu tí uké pi rimúise.

we. Ani nté tone áni kape lópilè. ³⁵ Uu lè memáá keyu-mè nyósópò nkáripí, uu wúla uu Uléécaá yáási rɛ lín iyɛ n we, a tíyɛsɛ nípɔlɛ itunɛ iyɛ fí kape ka. ³⁶ Uu keyómɛ yáási rɛ: Unésáa, pò fe aa nípá yo wai, a ne ntóósi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lè, kape menéópòla wa, amá a mepókó wa. ³⁷ Uu lè memáá upipiretiki-mè pɛlɛ, uu pí lɛɛpò pin lóni. Uu Piyɛɛ maa rɛ: Simòò, pò lonilɛɛ? Aa nkpáni fe poké n nyáni kenampí kɛsɛɛ? ³⁸ Ani n tú non nyáni non keyómɛ yáási, áni kape ne pipeikɛɛ kémɛɛ ní loó nnya. Li kesoipipi ripóò we rɛ kéké yɛ lísɔnɛ wa, amá kɛ pɛɛ rinárei mále.

³⁹ Uú ne ketaa piwai pí kpá, uú ha keyómɛ yáási, uu umɛwɛlɛ foí mè mɛcɔ wɛlu. ⁴⁰ Uu pɛɛri uu kò pí lɛɛri pin lóni, likumúnɛ rɛ piinipɛɛ yɛ mulesilɛ. Api ceri mmɛ kapi yé rinóò u n yási. ⁴¹ Uu metáánú pɛɛri uu pí maa rɛ: Nénɛ nò nkpéni lónilɛ non wéntɛlɛ? Li lè tɛlɛ, itunɛ yɛ tɛlɛ, lɛɛ nní, pí Usoi Kɛpipi pikópɛkòò anipɛ-i wale. ⁴² Ani yisi tóké tásí, uyɛɛ né n yáine yɛ nyahaimɛlɛ.

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴³ Yeesu uu kahane nsímé n tɛnɛ kɛ upipiretiki kefi ne pité pɛ use kapi yɛ n sée rɛ Yutasi ne risoiwúú api mɛsɛ ne mɛsɛ rikpáfúmɛ, pin atéhɛ ne apúnípi mulilɛ. Pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóónsɛ n wa piwééssɛ ne isé picélaa ne Pisuifi piwééssɛ yɛɛ pí tumpò. ⁴⁴ Yutasi yɛɛ pɛɛ pianipɛ-i Yeesu n wainɛ, yɛ pɛɛ risoiwúú mɛsòhò mè kuu né u ní tininɛ céésilɛ. U pɛɛ pí céési rɛ: Nɛn ha úyɛ rimpira am u yáási, uyɛɛ lo, ani u tí, ani u múlúú nísɔnɛ aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tuipò uú ne mɛsɛ ne mɛsɛ Yeesu kò, uu rɛ: Sáa! Uu pɛɛ u pira uu u yáási. ⁴⁶ Písoi pɛ api Yeesu kecáá kunipɛ wai api u tini. ⁴⁷ Kei kɛ Yeesu upirɛtiki usɛ uu risaapò uu uritéhɛ kpeúu, uu Uléécaá usina ukeikò kutu semí. ⁴⁸ Yeesu uu rinóò yósu uu pí maa rɛ: Yo nnya kani pitínɛ né ka ne atéhɛ ne apúnípi yarɛ usoi kpááree? ⁴⁹ Mpá keyáa kéyɛ kam yɛ nókɛnɛcɔpɛ n we, nɛn Uléécaá keyò-i céési, áni né tí. Amá lè kai Nléécaasimé ritelɛ-i n wólaamɛlɛ liké ne n wa nnya kai lè wai. ⁵⁰ Yeesu pipirɛtiki nnéí api u nɛmeriyɛ api wuru. ⁵¹ Uɛmáne unyine yèè pɛɛ Yeesu n tikilɛnɛ un kusánjáá nɛmanɛ yariilɛ. Api rɛ piké u tí, ⁵² uu kusánjáá tɔpíri uu mɛnɛmanɛ wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaá usina kémɛɛ sí. Kei kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóónsɛ n wa piwééssɛ ne Pisuifi piwééssɛ ne isé picélaa api pinnéí cápínɛlɛ. ⁵⁴ Piyɛɛ uu ketaa-pò Yeesu n tikilɛ hái ne Uléécaá usina keyócɔpɛ-pò. U ne piméréí api kei kɛsɛ n tú n nna wéni.

⁵⁵ Pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóónsɛ n wa piwééssɛ ne pitúhaane píima nnéí api písoi wéési pɛɛ yé Yeesu ne nsímé rinkpára. Pitúhaane pɛ apí nkópɛ níka yé kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnɛ rɛ mɛyá mɛɛ ne nsímé u kparai, amá mmɛ kapi n símisi nín ncéɛ nɛɛ ritiki. ⁵⁷ Picò api yɛ yisi apí ne u wááná rɛ: ⁵⁸ Tò kò un tee rɛ: Né né Uléécaá keyò nké kɛ usoi kunipɛ aku n wa fori, am síyáa sitaani kɛcɔpɛ kɛféɛ mam kɛ usoi kunipɛ áku yé n wa. ⁵⁹ Mpá nɛ kei ricuruu, pinsímé nín ncéɛ nɛɛ ritiki. ⁶⁰ Uléécaá usina uu icápinɛ iyɛ kɛcɔpɛ yisi uu Yeesu píse rɛ: Aa rinóò ríka yósunɛɛ? Mpókópɛ ní-yɛ kɛ písoi mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu sée, úu rinóò ríka yási. Uléécaá usina uu pípiɛ u kpá rɛ: Póò uyɛ kɛ Uléécaá uu n wée? Uléécaá yɛɛ ipakarɛ n tɛ Kɛpipii? ⁶² Yeesu uu rinóò yósu rɛ: Néɛ lo. Nó Usoi Kɛpipi yé kɛn Uléécaá, rínanɛ nnéí ute kulukɛ-lukɛ-mè kényukóòtone-i tú. Nó kò keyómɛcaá-pò ahopɛ kémɛɛ u yé un nɛ wɛmɛ. ⁶³ Kei kɛ Uléécaá usina uu pɛɛ uricuruu ilú kuu n tanaalɛ céérii ai nyíse rɛ li u tóósilɛ hái uu rɛ: Píseérakòò píyɛ picò kari nkpéni wéési? ⁶⁴ Nò konlɛ kuu Uléécaá kecáá anò kópɛ n símisi.

Iye kani músu? Pinnéí apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picó api ukεcáá meta pitúkente loni, api ukeyu paasi api akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyee lé pó n wai ημοίνu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kumúnjé kpε-i ke Piyee uu metene ripoo-i ní we, unósi unyine yee Uléécaá usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyee yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kó pεε Nasareti ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, ám mmé kaa ní la póké símisi kóméi. Uu pεε kei yisi uu kupookpanjá-i sí. ⁶⁹ Unósi uyé uu piyéne u kpá uu pepεε kei ní we maa re: U písoi pē use le. ⁷⁰ Piyee uu kó pikéne kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pepεε kei ní we api pimáa u kpá re: Mesei ye me, pó písoi pē use le. Likumúnjé re pó Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ηmaa uú ne keté kpεeni uu wéeri re: Ne Uléécaá, ám usoi nkó nyu. ⁷² Icá ii mese ne mese melírú kooi, Piyee uu léise re Yeesu ye u maa re: Icá iké kelenεe meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pεε mese ne mese itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémεε ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi apí mmare mare cápine: pepεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuífi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi pεε Yeesu paasi apí ne u tósu apí Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuífi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyá u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpá re: Aa rinóo yósunεe? A ripái mmé ne mmé kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu úu rinóo ríka piyóó rikpá. Aí Pilati píri wai.

Pi túhaane al tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpá nkpó melóo anyá áye, Pilati yee pεε ukpaniikó uyé ke písoi apí n wée akpanii tóle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pεε ápi pεε uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pεε usoi kpu. ⁸ Tisoiwú ari Pilati-mē tómpo, apí lé kuu ye nípa anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuífi uyóopi akpanii nó tóo? ¹⁰ Likumúnjé re Pilati ye ceri re nparóle nnya ke pepεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pepεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí písoi Pilati-i teriipó piké u ricóh uké ne Parapasi akpanii tó. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpíí la ηmaa ké uyé kani nní n sélei re Pisuífi uyóopi wa? ¹³ Apí pipupeí kpá re: A kunapéékóo kecáá u karií. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ní-ye kuu mpíí wa? Apí meyá pipupeí kpá re: A kunapéékóo kecáá u karií. ¹⁵ Pilati uu risoiwú mepóla tiki uú Parapasi akpanii tólu. Kapi Yeesu ne iséí pikáii m masí, apí písoi anipe-i u wai re piké ha kunapéékóo kecáá u karií.

Pisóóca ye Yeesu kecáá nyáni

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóóca apí ne kényócópe, kei kapi ye n túhaane u sí apí pisóóca tóroo nnéi séi. ¹⁷ Apí kuyóopikpelenku wéé u tani apí sínípeleépi ne riyóópikóh parii apí u kipise. ¹⁸ Apí pεε lé memáá u yáhaankeε re: Tó pó yáasi, Pisuífi uyóopi. ¹⁹ Apí ríyu kecáá ne kεnaapi u pepu apí meta ukecáá tuke, apí ukeyu-i nísone wula apí

u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyánei u ní masí, api kuyóópikpelenku weé kpē u lapile api uilú pitane u pese api ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpo.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karrii
(*Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27*)

²¹ Api ucéetōjé unyine yeε sicaε-mē n lééri n̄nanje Yeesu kunapéékóó cōnse. Pi ye utisi uyē sée re Simōo, Sirεeni kuyu ukó lo. Uyεε Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Api ne kelō kē kapi ye n sée re Kōlikōta Yeesu sí. Kōlikōta ase i re Kúyu Kōjoo kelō. ²³ Api píta kapi ne pite kapi ye n sée re miiri n cōhōne u pa re uké n ntí, amá úu n ntí. ²⁴ Api kunapéékóó kecáá u karrii api uilú hōone. Pi panaille nípá úye uú ne uikpíkékpiké céru. ²⁵ Itunje in mese áme we kefi kumúnjé pepu kapi u karrii kunapéékóó kecáá. ²⁶ Api lē nnya kapi Yeesu ní kpu wōlu re: Pisuifi uyōopi. ²⁷ U ne pisoí kpááree pité pinyine kapi kesé karrii, ucō ukuluke-luke-mē, ucō ukumii-mē. ²⁸ [Lē kai Nléécaasimé kémee rintiki ye lē: Piwaikópekáó kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetōjé api u lámaankee pin tíyu pōuli pin máikεε re: Yéee! Pōo ye Ulééca keyō n fori aa siyáa sitaani ne pimómε ke pese, ³⁰ a ripóóúruu yoriye aa kunapéékóó kecáá súiri. ³¹ Pεpεε ye Ulééca inyóōnse n wa piwééεε ricuruu ne isé picélaa api kecáá u nyáne pin pimεcōpεcīre tee re: U pico yóriyentele amá úu pεε fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayεli uyōopi uké nkpréni kunapéékóó kecáá súime tóké yé arí ne kefa tene. U ne pē kapi kesé n karrii pōo kō u lámaankee.

Yeesu nkpo
(*Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30*)

³³ Itunje kecīre kumúnjé, kunmaha aku keté nnéi cōni hái ne itunje metaani kumúnjé-pō. ³⁴ Ketúnjé metaani kumúnjé kpe-i, Yeesu uu kecááila píima kenyine súúni re: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lelee re Ulééca, Ulééca, yo nnya kaa né ηmeriye? ³⁵ Pisoí pεε kei n cápinelē kecōpe pinyine api lē kom api re: Ani ripá, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikεcōpe unyine uu wuri uú ha píta nyεpe-nyεpe pinyine-i sinéε fe uu kenaaapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Tóké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meyá kepupeila sem uu pεε kpi.

³⁸ Kusánjáa kapi ne Ulééca keyō kémee n kénélē akú ceérine meté, kecáá ne metene-pō. ³⁹ Ke Rom usóoca kpéé ye pεε Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpō mmē n yé uu re: Usói nkó ye pεε mesei Ulééca Kepipi le. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kō pεε wele pin ketaa nyáne. Pinósi pē kecōpe ke Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sírsá ne Yosee uni ne Salomee api pεε we. ⁴¹ Ke Yeesu uú pεε Kalileepō ní we, pinósi pē pεε ye pεε u n tikilē pin u keisi. Pinósi pico ye kō pεε u tikilenle api ne Yerusalem sí.

Yeesu mekulaa
(*Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitule masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye pεε pitúhaane pē kémee usói kecīre le. Uyē ticuruu ye kō pεε Ulééca iyōopi mekame ménle. Keyáa kē aí ne sá anyá isoolú keyaa ye ke, líké ne kóso weesi kewénteγaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kémee sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kō te Yeesu ye nkpo masí. Uu Rōm usóoca kpéé séi uu u pise re in te li n̄naji ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rōm usóoca kpéé u pisiṁmaa u ní masí lē kai ní we, Pilati uu ncée he re piké Yeesu kpisi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáa lōlu uu kunapéékóó kecáá Yeesu súiseri uu kusánjáa u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaṅaa-i n wa kémee u yekei, uu pεε lē memáa

meɓare p̄iima menyine p̄imiise uu rin̄n̄n̄ fi. ⁴⁷ Makitala kuyu uk̄o Maari ne Maari Yosee uni api kei kapi u n waip̄o n nȳanei.

16

Yeesu ye nkp̄o k̄emeɛ yisi

(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Ke kew̄nteyaa ket̄uj̄e ake n̄i t̄asi, Makitala kuyu uk̄o Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee api tulaali l̄olu pik̄e ha Yeesu yakasi. ² Kew̄nteyaa uk̄oso, api mekekeɛ metun̄jeleeme rikp̄i s̄l. ³ Api pim̄ec̄op̄ecire p̄iseine re: W̄oo ȳe ha ripare tee rikp̄i rin̄n̄n̄ n̄ fil̄e t̄o p̄imiise? ⁴ Kapi ȳe in̄ipee rinsika, api ȳenu re li meɓarecaɗaa m̄e p̄imiisele. ⁵ Api rikp̄i-i lom̄p̄o api keɗm̄an̄epi ken̄yine yenu ken kuluke-luke-m̄e t̄u ken ket̄ukanka tom̄e tanaal̄e, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame ii kape n̄o wa, nt̄e Yeesu Nasareti kuyu uk̄o uȳe kapi kunap̄ēk̄ōo kec̄aa n̄ kari i kani w̄ēesi? U nkp̄o k̄emeɛ yisile, u u nt̄e we. Ani nȳanii, kel̄o nk̄e-i kapi u finse. ⁷ Am̄a ani ha Piyee ne upip̄iretiki t̄or̄o maa re u ȳe ha Kalilee-p̄o pi m̄e, kei kapi ȳe ha u ȳe yar̄e kuu pi n̄ s̄imaal̄e. ⁸ Api rikp̄i-i l̄eeri api nt̄ōo s̄e pin terii ne iwame, am̄a api uka r̄ika ma ne iwame mepeh̄e.

Yeesu ye um̄ecire Makitala kuyu uk̄o Maari nyise

(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)

⁹ [Ke Yeesu uu kew̄nteyaa uk̄oso m̄mare nkp̄o k̄emeɛ n̄ yisi, u t̄yesele Maari Makitala uu mefoi u yenu. Maari Makitala uȳe k̄emeɛ kuu p̄ee an̄iri asēi lakase. ¹⁰ Maari Makitala uu ha ns̄im̄e mm̄e p̄epe p̄ee Yeesu rintiki s̄imisi. P̄e pin kum̄uj̄e kpe-i nkp̄o t̄u pin k̄o t̄enesi. ¹¹ Kapi n̄ k̄o te Yeesu ye nf̄aa m̄ale, te Maari Makitala ye u ȳe, api ne kefa tene.

Yeesu ye um̄ecire upip̄iretiki pit̄e nyise

(Luki 24:13-35)

¹² L̄e mem̄aa, Yeesu uu m̄ewee f̄ee meco kp̄isi uu t̄yese upip̄iretiki pit̄e pinyine p̄ee kecare-m̄e n̄ s̄l api u yenu. ¹³ P̄e ticurruu api weri api pic̄o ns̄im̄e mm̄e s̄imisi, pic̄o p̄e api k̄o ne kefa tene.

Yeesu ye um̄ecire upip̄iretiki kefi ne use nyise

(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁴ Yeesu uu met̄or̄o um̄ecire upip̄iretiki kefi ne use nyise kum̄uj̄e kpe-i kapi iluke n̄ le. U u ne pinfatene kucir̄e ne pinkin̄take pi c̄esi, kapi p̄epe p̄ee nkp̄o k̄emeɛ meyise-maa u n̄ ȳe ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu p̄ee l̄e mem̄aa pi maa re: Ani ket̄e nn̄e rik̄ōn̄u ani p̄isoi nn̄e Ns̄im̄e K̄ecire s̄imisi. ¹⁶ Ul̄eeca ȳe nk̄o yee ne kefa u n̄ tene uu k̄o m̄ini wole yoriye. Am̄a u ȳe ne nk̄o yee u u ne kefa u n̄ tene t̄uhaane āi ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaɗa ke p̄epe ne kefa Ul̄eeca n̄ tene api ȳe n̄i wapisi ye mm̄e: Pi ȳe rin̄enyiri ne an̄iri lakase, api meyu f̄ee s̄imisi. ¹⁸ Pin iwaa n̄ c̄op̄ii, ii ȳe lika pi wa. Mp̄a pin k̄o lin̄ir̄e-nir̄e lee ȳe n̄ kpu n̄ nt̄i, āi ȳe nkp̄ani lika pi wai. Pi ȳe pit̄oik̄o kec̄aa an̄ipe rilaa, pit̄oik̄o p̄e api pelu.

¹⁹ Ke Upiima uu p̄isim̄e pi n̄i masi, āi keȳomeca-m̄e u kp̄ip̄o uu ha Ul̄eeca kuluke-luke-m̄e k̄eyuk̄ōtone-i tone. ²⁰ Upip̄iretiki api s̄l api ha n̄p̄a yei Nl̄eecaasim̄e s̄imisi. Upiima uu p̄ikei pi n̄ leni, uu t̄yee mewaisaɗa kapi n̄ wapisi ame pinsim̄e asēi n̄ nyise.]

Nsímé Kεcιrε rιtélé kε Luki uu n wói

Lεεε rιtélé nti kέmεε ní wε

Nsímé Kεcιrε rιtélé nε Uléécαα Pitumε Mεwαι rιtélé kε Luki uu wói. Pē inipεε-i kε Yeesu uu umεwαι n wapisi kε Luki uu pisei risonε uu kelenε rιtélé nti uusanε Teofili wolu rε uké Yeesu icélaα aseí kō risonε (Luki 1:1-4). Luki yε pεε Ukirεki lε. U kō pεε upōise píma unyine lε yεε pεε Pōoli n sárikεε. Luki yε Yeesu nyísele yarε Usōi Kεpipi. Yeesu yε pansεle kεsoipipi uú nε sisoipipi íwε tēni. U pεε pisoι ipijε nε piamúri pōisentele. Tiyu 24 kέmεε kε isimé tōrōō yεε ní mulú ii wólαalē, iyē kε pεpεε Yeesu mεwαι n yē api Luki rintérjεse. Iyεε nní Yeesu mεyise nkρō kέmεε nε umεkpáfúme upipiretiki nε pinósi nε pipiretiki picō pεε pεε unkρō n tēni keyu-i. Uu lē nε lē kε átélé aa ukεcáá ní símisi pi pérése uu pεε pi tum tε piké ha nípá úye símisi rε uyε Uyulale.

Ifaaci iyē mekériine yε mmé:

1. Luki yε símisile lē kε Yeesu uu sisoipipi kέmεε n lomρō (1:1-4:13). Umεmare nε ukεleeme nkó mεε kei wε.
2. Upíima yε ketē kecáá unfaa nnéi kέmεε sisoipipi wéésile. Luki yε símisile lē kuú nε pinárei nε píwekōs nε pitóikō kutu riríco (4:14-19:27). Sinyárú kulúi kuu kpisi uú nε sisoipipi li céési: Uηmáne yεε m pō kenýárū (15), Samarii ketē usoi unyine yεε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkρō kunapéékōs kecáá nε umeyise nkρō kέmεε kε Upíima uú nε sisoipipi yoriyε (19:28-24).

Luki yε Teofili rιtélé wói

¹ Umárecō Teofili, pisoι meýā yε mεwαι mεε kerócōpe n wapisi nkó piwóle peenle. ² Pi mεwαι mē nsímé tó ritósele yarε lē kε pεpεε kékoraane-me n yé pin není nε Uléécαα nsímé kónnúlē api ró n n kέenkeε. ³ Lē nnya kε rinécúruu am risonε pisei ké lē nnéi lεε kékoraane-me n wa ceri, ai né sōnesi rε ké linkó pō umárecō Teofili wói kélé-kélé. ⁴ Nε wólule noké nε n céri rε icélaα kaa n kō yε nsímésele lε.

Uléecaatume yε símisi rε pi yé Yohani Uniwole mari

⁵ Kumúnjé kpe-i kε Erooti uú pεε Yutee ketē uyōopi kε Uléécαα unyónse unyine kapi yε n sée rε Sakarii uú pεé wε. U pεε Apiya píléékōs kunai ukó use lε. Uunōsi yε pεε pεpεε yε Uléécαα inyónse n wa uwéése Arōō kεpire ukó lε. Pi yε u sée rε Elisapeti. ⁶ Piketé yε pεε Uléécαα inipεε-i kεcίre sōnele pin kō Upíima isé nε uicélaα nnéi múlilē risonε. ⁷ Amá api pεε kewá má, Elisapeti yε pεε unyapi lε. Lē memáá, u nε ula keté yε pεε kpurunule.

⁸ Keyáa kenýine kai Sakarii kunai menyónse tu, uu pεε keyáa kē Uléécαα keyu-i upinyónsekei n wai. ⁹ Lē kai pεpεε yε Uléécαα inyónse n wa inyekii-i m pise kapi ritiki api nε Sakarii wée rε uké Uléécαα kunyónselee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi tulaali n ηmaalē, pisoι riwúí yε pεε cápínelenle pin ketahai mmé keyóme yáasi. ¹¹ Upíima uleecaatume unyine uu mεse nε mese Sakarii keyu-i kpáfúme, uu kehúú kε-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélé luke- luke-mē nyere. ¹² Kε Sakarii uu u n yé, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³ Amá Upíima uléecaatume uu u maa rε: Sakarii, iwame íi kape pō wa. Uléécαα yε ipówele konle. Upónósi Elisapeti yé kewántisi pō mári aa rinyiri kε hε rε Yohani. ¹⁴ Meyíkíyiki kake ripópō larukusene. Pisoι meýā arōō yé kō larisi nε kεpimare. ¹⁵ Likumúnjé rε u yé kam uu Upíima inipεε-i wai usoi píma unyine. Feé nε

píta pome-pome píka ápi unnō-i lonine. Nfáasone yé meýá u n yipaalenle kumúnjé kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶ U yé Isirayeli pikó meýá pi-Uleecaa, Upiima-mē peseme. ¹⁷ U yé masí Uléecaa keyu-i n sōnele ne mewéesesohō ne nānaje ke Elii úú pēe m má, uu písáa ne pisiwā nfasimé péne, uu tīyese pepēe aseí pite mewéesesohō n háikuse api pepēe me n tīkilē kemúnjé njmurei. U lē nnéi waine uké ne nsoipiri mee Upiima mekame m mē n yé nnya. ¹⁸ Amá Sakarii uu uléecaatumē maá re: Iye kam yé ne ceri re aseí ye nye? Likumúnjé re ne kpurunule, unénosi ricuruu ye kō kpurunule. ¹⁹ Uléecaatumē uu rinōó u pese re: Néé Kapiriyeli, Uléecaa keyu-i kam we nen upikei wai. U né tummele re ké ifaaci kecire nnyí pō símisi. ²⁰ Amá áa ne nsímé kapi n yekei re nké kumúnjé kunyine-i wa ne kefa tene. Lē nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fe poké rinōó male háí ne kē ke mewai mē nnéi ame n waine.

²¹ Kumúnjé kpē nnéi kémeé, písoi pēe n cāpinelē pin ketahai Sakarii mē ye pēe píri túnle re pi kunyónselee-i meýá nānai nnya. ²² Amá kuu n léeme, úú fe uké rinōó pi male. Písoi api cérú re Uléecaa ye linyine u yeneisele kunyónselee-i. Anípe kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalē.

²³ Ke Sakarii uu kumúnjé kpē kai m píse re uké Uléecaa pikei wa ketō n tu, uu ukeyo pele. ²⁴ Kai rinkpáse, uunosi Elisapeti uu fapisi, uu umecire kēyo-i pésu háí ne iwáre inupú kumúnjé, un tee re: ²⁵ Lē ke Upiima uu né n wa ye nní: Li nkpéni ripōó u wa re uké lelee pēe písoi kecōpe inései n tese né lese.

Uléecaatumē ye símisi re pi yé Yeesu mari

²⁶ Iwáre kpúúlú kémeé, Uléecaa uu uléecaatumē Kapiriyeli Kalilee ketē kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti kémeé tum. ²⁷ Ukpére unyine yeé úú utisi n nyu kapi pēe Yosefi yelēilē. Pi ye u sée re Maari. Ukemeé ke Uléecaa uu u tú. Yosefi ye pēe uyóopi Tafiti kepíre ukó le. ²⁸ Uléecaatumē uyé uu Maari keyo-i lompo, uu u maá re: Ne pō yáasi, Uléecaa ye ípēelēe pō nyísele un kepópire we. ²⁹ Anōó nyē aa Maari túf-túise, un umecire písei re: Iyáhaa íye mpuri ye nnyí? ³⁰ Uléecaatumē uu pēe u maá re: Maari, iwame íi kape pō wa, Uléecaa ye uipeelēe pō nyísele. ³¹ Pō kómēi, pō fapisine aa kewántisi maru, aa ke séi re Yeesu. ³² Ke yé isoi wa api ye ke séi re Uléecaa yeé nípá yo kecáá n tú Kepipi. Upiima Uléecaa yé tīyese ake usáayaha Tafiti iyóopi tone. ³³ Ke yé Yakupu kepíre pikó kémeé iyóopi teneciré li. Keiyóopi íi kēto máne. ³⁴ Maari uu uléecaatumē maá re: Iye kai yé lē wa, am utisi nyu? ³⁵ Uléecaatumē uu rinōó u pese re: Uléecaa Nfaasone ye kepóáá súirine, Uléecaa yeé nípá yo kecáá n tú uu unnyére pō yárii. Lē nnya kewá kē ne Uléecaa kekó le. Pi yé ke sée re Uléecaa Kepipi. ³⁶ Upómáreco Elisapeti kapi pēe n sélei re unyapi ricuruu ye ne riwéese kewántisi kefa mále. Uiwáre kpúúlú kémeé kuu nní we. ³⁷ Likumúnjé re Uléecaa úú líka kupōone we. ³⁸ Kei ke Maari uu pēe u pese re: Ne Upiima ukeikó le. Liké wa yare kaa nní má. Uléecaatumē uu pēe u yá uu tómpo.

Maari ye Elisapeti pilóólú ha

³⁹ Lisiyaa se-i, Maari uu mekekeke Yuta ketē kee akúú ní má kuyu kunyine ncee pōlo. ⁴⁰ Uu Sakarii keyo-i lompo uu Elisapeti yáási. ⁴¹ Kumúnjé kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kō, kewá ake ukefa-i lémesi, Nfáasone nn Elisapeti yipu ⁴² uu pupēi re: Uléecaa ye líhone pō wale ai tósu pinósi tōrō nnéi. Uléecaa rinōó sone ye kewá kē kaa m márunne kecáá wēle. ⁴³ Néé uye Unépiima uní uké ne pilóólú né ní kam? ⁴⁴ Kumúnjé kpe-i kam ipóyáhaa n kō, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpōnare. ⁴⁵ Pō únarekome le, kaá ne kefa n tene re Upiima ye lē kuu ní ma api pō símisi waine nnya.

Maari keyome

46 Maari uu peε re:

Ne la ké Upiima rinyiri ritaáse,

47 tinéπό arí ne Ulééca, Unéyulale larisi.

48 Likumúnjé re u né uukeikó neε ám líka n tulaalē íwe ténle.

Kaí ne neni rimpá, nsoipuri nnéi yé né maa re únarekome.

49 Ulééca rínanje nnéi ute ye líkei sone kecire né wale.

Uriniryi nsone ye ne mmpehē le.

50 Uyee ye hái kaí ne n wéme pepeε u n wuru anai íwe té.

51 Uu mewai nanje-nanje wapisi ne unnanje, uu unnanje nyíse pepeε akókari m má api kpíi.

52 Uu piyóopi iyóopi-i lese, uu pepeε ápi líka n tulaalē taáse.

53 Uu pepeε nkú n tú ne lisone lepeise, uu pimámá lákase menípe nmanε.

54 Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.

55 Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe té hái ne nípá píyei-pó yare kuú peε pírókpure m ma.

56 Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúnjé, uu lē memáá ukeyo pele.

Yohani Uniwole kemare nsmé

57 Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. 58 Elisapeti pipereεo ne upimareεo api kóm te Upiima ye íwe u té, ai Elisapeti meεo pi larisi. 59 Keyáa páha-paha tunjé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. 60 Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. 61 Api u maa re: Iye lē má, úka úu kepóyo-i rinyiri tē ticó má. 62 Api peé ne anípe usáa pise re íye kuú la piké ye kewá kē sée. 63 Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáa wólu re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnóo yipu. 64 Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénnε, uu símsi uu Ulééca rinyiri taáse lin cālē. 65 Ai peε upipereεo nnéi iwame wai. Yutee ketē keε akúú m má nnéi kémeε, pisoi api mewai mē nsmé ne n túntilē. 66 Pē nnéi peε ifaaci iyē n kó api ikecáa m músu pin pimεcεpecire píseine re: Iye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáa, Upiima ye peε kekepire wele.

Sakarii ye Ulééca pakare

67 Nfáasone nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Ulééca rinyiri ne písímé loni re:

68 Upiima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taalē kuú ne upikó kutu ríncó uu piriyu lólu.

69 U uyóriye yee rínanje m má ró hele uukeikó Tafiti keyo kémeε.

70 U peε hái mekeε-me nsmé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

71 U rinóo yekei re u yé píróláaro ne pepeε írópuri n yúlu anípe-i ró nméheεεε.

72 Ulééca ye nfanare pírósáyaha nyísele, úu uricuruu rinóo kuu

u ne pē kecεpe n yekei palei.

73 Likumúnjé re Ulééca ye uróśáyaha Apiraham wéeri re

74 u yé píróláaro anípe-i ró lese, uu tíyεε ári yé ne iwame u n yáási.

75 Ai tíyese arí n kpráailē tōn kecirē sōne uinipee-i hái ne ntófáa siyaa keto-pō.

76 Pó kenéwá, pi yé pó sée re Uléécaa yee nípa yo kecáá ní tú antepu.

Likumúnjé re póo yé Upiíma kekpeé wa aa ncée u nyóonse,

77 aa upikó céreise re u yé piriyu lo uu piakópe pi sárei.

78 Uléécaa nfanare toi-toi nnya,

u ne umetéi sóntile ame ró kpráii yare ntunje

79 uké pepere kuhmaha-i ne pepere nkpo kuhore-i ní we rikpráiiise, uu aróna nkíninjē ncee tikise.

80 Kewá ken papisi, kemesohō men kō papisi. Uu acesi kóima-i n finu hái ne keyáa kē kuu upikei Isirayeli pikó kecōpe n kóraane.

2

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári (Matiyee 1:18-25)

1 Ketē nnéi uyōopi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóo he re piké ketē nnéi písoi keē. 2 Pikéé pepere pifoí. Pi wale kumúnjé kpe-i ke Kiriniisi uú pee Sirii ketē kecáá iyóopi n le. 3 Mprá uye uu ukuyu pikéé sí. 4 Yosefi uu Kalilee ketē kémee Nasareti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi ye n sée re Petelehem sí. Kuyu kpe-i kapi uyōopi Tafiti mari. Yosefi ricuruu ye Tafiti keyo ne ukepire ukó le. 5 Uu kei pikéé sí, u ne unosi felei-felei Maari yee kefa m yá. 6 Pin Petelehem-i we, ukemareyaa ake tulu 7 uu ukewá foí máru ketisi, uu asánjáa ke yarii uu kuhōpi kecáá ke finse, kapi picéetōnjé kulee-i ketóne m paa nnya.

Uléécaatume unyine ye Petelehem-pō rikpáfume

8 Keló kee ke-i ke piseesé pinyine apí pee kesine we pin sicare-i piisee kecáá paílē. 9 Upiíma uleecaatume uu pikeyu-i kpráfume, Upiíma meyoopi amé n tēlu men kekále pi wailē. Iwame ii pi wai meyansei. 10 Uléécaatume uu pee pi maa re: Iwame íi kape nó wa. Nsimé sōne mee yé Isirayeli pikó nnéi ripōo meyá n níjukuse kam ne nó ka. 11 Neni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nónunýulale mari, uyé ke Uléécaa uu n wée, Upiíma. 12 Lē kani yé ne u n céri ye nné: Nó kewá fenféi leepō kapi kusánjáa ní pílesi api kuhōpi kecáá finse. 13 Mese ne mewé, piléécaatume pico api ufoi nkó kecáá kprápō api kulú wai, api pee Uléécaa meyoopi n yom te 14 Uléécaa yee keyómecaa-pō ipakare te. Nkíninjē nké pē kuu ketē kecáá ní la kecōpe n we.

Piseesé ye Petelehem sí

15 Ke piléécaatume api pi rin-yá api keyómecaa-mē pele, piseesé api pee símaane re: Tóké Petelehem ha. Li píse re toké lelee n wa ke Upiíma uu ró n céreise yē. 16 Api kei mekekeke sí apí ha Maari ne Yosefi leepō, kewá ken kuhōpi kémee finu. 17 Kapi ke n yé, api lē ke uléécaatume uu kewá kē nsímé n símisi keenkee. 18 Lē ke piseesé api n símisi ai pē nnéi pee kutu pi n cólē píri wai. 19 Maari uu mmē nnéi ukefa-i múlú uu nkecáá músu nsonē. 20 Piseesé api lē memáá nkúlēcee pōlo. Api Uléécaa rinyiri taáse api umeyōopi n yom te u tíyese api kóm api kō yenu nnya. Linnéi ye wa yare lē ke uléécaatume uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri he

21 Siyáa siseei memáá, kewá kekéyaa ake tulu, api rinyiri ke he re Yeesu. Tinyiri tē ke uléécaatume uu pi céesi Maari uu kelenē fapisi.

Pi Yeesu Uléécaa keyo-i nyise

²² Lē memáá, itunje ii tulu re piké inyékii wa piké ne pimécire heere yare kai Moisi isé kémee m pise, Maari ne Yosefi api peé ne kewá Yerusalem kuyu sí te piké Upíima ke nyíse. ²³ Likumúnjé re li Upíima isé kémee wólaalē te: Upíima yee kéwántisi foí te. ²⁴ Api kó inyósonse ke isé ise iyē ii m pise wai: Sikpéékpeepi sité nēe alólá sínsá até kapi yé ne wa.

²⁵ Utisi unyine kapi ye n sée re Simeyoo ye pēe Yerusalem-i wele. Utisi uyē ye pēe usoi sone le un Uléécaa riwure má un uyē kaí pēe m pise re uké Isirayēeli yoriye mé. Nfáasonē ye pēe ukeméé wele. ²⁶ Uléécaa uú ne Nfáasonē tiki uú ne u símisi re u yé uyē ke Upíima uu n wée uu tumti ne uinipee yē uu kelene kpi.

²⁷ Nfáasonē nn týese Simeyoo uu Uléécaa keyo sí. Ke Yeesu pikó api ne u n hápo piké inyékii iyē ke isé ii m pise wa, ²⁸ Simeyoo uu u kpísi, uu Uléécaa pakare uu re:

²⁹ Upíima, tipónóo kaa n yekei ye nkpéni lile.

Pó fe aa nkpéni né upókeikó týe am nkíninje-i kpi.

³⁰ Likumúnjé re ne ne inénípee pipóyulale yenle.

³¹ Pó Uyóriye kpiimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uyēe metéi mee yé n týese ketē nnéi ayu aa pó céru.

Uyēe yé týese mpópuri Isirayēeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyoo uu Yeesu kecáa n stmisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api píri wai ne lē ke Simeyoo uu Yeesu kecáa n símisi.

³⁴ Simeyoo uu anóo sone pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléécaa ye kewá nké wée re keké týese pisoí meyā piké loó, pimēyā piké kó Isirayēeli-i yisi. Kēkeē Uléécaa linyíse-nyíse lee yé pisoí ne Uléécaa kecōpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke pisoí meyā api riséé ne pisifa-i m músu yámne. Amá pó keuni, pó ntóosi kó yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáa nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kó peé wele. U antepu le. Fanuwēeli ukpére lo Asee kumare-i. U pēe kpurunule rísone. Anmē aseei ke u ne uula pēe n sōnne unnanje kémee api wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannósi tone uú ha ne anmē kuwóó ne afeetaani ne ana tulu. Uu ye pikai Uléécaa keyo riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Uléécaa pikei n wai un anóo paasi un welu. ³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Uléécaa keyo-i hapo uu Uléécaa pipakare loni. Uu pē nnéi pēe pēe m mé te Uléécaa uké Yerusalem riyu lo kewá kē nsímé símisi.

Nasareti kémee mēpeeme

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai ní masí, api ne Kalilee u pele, pikuyu Nasareti kémee. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kó rínanje kpálē. Mewéesesóho píima kuú pēe má, Uléécaa ipelēē in kó ukecáa we.

Yeesu ye anmē kefi ne até má uú ne Uléécaa keyo kémee lompó

⁴¹ Mpá kunmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèè pēe nkpó melóo anyá hale Yerusalem-po. ⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye pēe anmē kefi ne até mále. Usáa ne úni api ne u péne api anyá sí yare kapi ye rí ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni api pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mēsuni, upikó api kó nkpáni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencó pinyine rintikile, api sōne yare keyáa keke kumúnjé, api pēe lē memáá pipimarēco ne pipisane kémee piwélau u sí. ⁴⁵ Amá api u yē, api Yerusalem-mē pele pin piwélau u nōrlē. ⁴⁶ Api keyáa táánū tunjé Uléécaa keyo-i u yenu un isé picélaa kecōpe tū un kutu pi colē un kó nsímé pi písei. ⁴⁷ Píri ke

Yeesu mesohō ne uanōō meyōōi ai pē nnēi pēe kutu u n cōlē wa. ⁴⁸ Kē usāa ne ūni api u n yē, ai pīri pi wai, ūni uu u maa re: Kenēwā, yo nnya kaa lē wa? Tō ne upōsāa ye pēe pō wēēsile kerōwuu ken tūūni. ⁴⁹ Uu rinōō pi yōsu re: Yo nnya kani né wēēsi? Ani nyu re li piše re kē unēsāa pikei waa? ⁵⁰ Amā āpi lē kuu pi mī ma aseī kō.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasareti pele. U pēe usāa ne ūni pakarelenle. Ūni uu kō mēwai mē nnēi ukefa-i n wailē. ⁵² Yeesu uū m pelu, umesohō men kpālē un kō isoi sōne le, Uléecaa ne sisoipipi inipee-i, Uléecaa ipēelēe in kō ukecāā we.

3

Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsimé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléecaa uu Sakarii unjmáne Yohani kucesi kóima-i rinōō maa. Rōm uyōōpi píima kapi ye n sée re Tipee ye pēe likumúnjé kpe-i iyōōpi kémēe aḡmē kefi ne anupū piwai masile. Pōnsi Pilati yee pēe Yutee ketē kecāā pailē, Erooti pōon Kalilee kekō kecāā pailē. Uumaa Filipu yee pēe Itumee ne Tarakoni sitē kecāā pailē, Lisaniya un Apiteeni ketē kecāā pailē. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí pēe pēpēe ye Uléecaa inyōōnse n wa piwēēse. ³ Yohani uu Yuritee ayu pikōónú loni un yóólē te: Ani mēfine conse, ani tiyese piké míni nó wole Uléecaa uké nōanékpōpe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uū pēe uritelé kémēe n wói re:

Usoi rinōō ye ri tēe kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyōōnse,
ani uicee tēiise iké kecīre wa.

⁵ Ahóre-hore nnēi ye sírunē,
akúú ne sikuúpi nnēi asi foru,

icēe sikōónú nnēi asi tēi,
icēe ahore-hore nnēi aa síru.

⁶ Mpá úye uu pēe yēnu re Uléecaa ye usoi riyu lōle.

⁷ Asoiwú aa Yohani kémēe n sōnaapō uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nō akpurii nnyé! Wōo nó céesi re nó fe ani Uléecaa ketahai kēe n tu kaase má?

⁸ Ani ye mēwai mēe n nyisēlē te nō mēfine conse wa. Ani kape nōmenécīre m máikēe re: Apiraham yee urōsāayaha. Uléecaa yé fe uu waise apare nnyé nní aa pansē Apiraham sipirē. ⁹ Iso isōolu ye pile iké aléé sémmi hái iníjī-pa. Pi kuléé nkú kpee áku apipi sōne m márei kēne api nna-i sápo.

¹⁰ Asoiwú aa pēe u piše re: In lee ní, iye kai nkpeni piše re tōké wa? ¹¹ Uu rinōō pi yōsu re: Úye un sitúkanka sitē m má, li piše re uké uyeē úu m má kēse he, úye un kō iluke m má, li piše re uké uucō yee úu m má he.

¹² Pilampooyōō ricuruu api símpō piké míni pi wole, api Yohani piše re: Urócelaa, iye kai piše re tōké wa? ¹³ Uu rinōō pi yōsu re: Ani kape ye lē ke isé ii rínkē re písoi piké ye héele kecāā rilaase.

¹⁴ Pisóoca pō ticuruu api u piše re: Tō ní, iye kai piše re tōké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwōō yōsi ne rīnanje néē aní ne nsimé liute wááná, amā ani ne nōínéhéé rīpá.

¹⁵ Kuyu nnēi yee pēe tálē te lipíima linyine ye waine. Mpá úye uu pēe m músu re néē Yohani yee uyē ke Uléecaa uu n wēe. ¹⁶ Yohani uu pēe pi maa re: Míni ke néē ne nó wōle, amā unyine yee rīnanje né n fe ye sánti. Inésoi ii tu re kē uanéeri njme fénnē. Nfáasōne ne nna kuu yé ne nó wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóolo kapi ye ne n cácai múllenle uké ne mēpípi ne acólé kóólēne. U mēpípi risíme-i súúnnine uu ayúú pō nna mēe rín ye pí kai n kpu kémēe toroise.

¹⁸ Yohani ye pɛɛ pɛɛ pɛɛ itisi kpariisele un ne Nsímé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pɛɛ umárecɔ cire unasi Erootiyati kpísile uu kɔ mewai kópe mecɔ meyá wapisi. Lɛ nnéi nnya ke Yohani uú pɛɛ ne u cési. ²⁰ Erooti uu kɔ mewai kópe mecɔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

Yohani ye Yeesu mini wole
(*Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11*)

²¹ Kapi pɛɛ pɛɛ pɛɛ itisi kpariisele un ne Nsímé Kecire pi símisi. ²² Nfáasone nn ukεcáá súiri yare rilólá, pin ti nyáni ne inípeε. Tinóó ari keyómecaa-pɔ maari re: Póó Kenépipi lala kecire. Am ye kepóccáá kɔ.

Yeesu Kirisi pikpurε anyiri
(*Matiyee 1:1-17*)

²³ Anmε afeetaani kumúnjé ke Yeesu uu má uú ne upikei koru. Yare kapi pɛɛ m músu, u pɛɛ Yosefi kepipi le. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soropapeeli kepipi, Soropapeeli un Salatiyεeli kepipi, Salatiyεeli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyeseε kepipi, Eliyeseε un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyɔo kepipi, Simeyɔo un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi kepipi Yosefi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opeti kepipi, Opeti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasɔo kepipi, ³³ Nasɔo un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimεε kepipi, Atimεε un Esirɔm kepipi, Esirɔm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahɔo kepipi ³⁵ Nahɔo un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Faleki kepipi, Faleki un Epeε kepipi, Epeε un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemeki kepipi, ³⁷ Lemeki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enɔki kepipi, Enɔki un Yereti kepipi, Yereti un Malaleyεeli kepipi, Malaleyεeli un Kenaa kepipi, ³⁸ Kenaa un Enɔsi kepipi, Enɔsi un Seeti kepipi, Seeti un Atam kepipi, Atam un Uléεcaa kepipi.

4

Setani ye Yeesu peikεε
(*Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13*)

¹ Yeesu uu Yuriteε nkoim-ε leeri Nfáasone nn u yipaalε. Nfáasone nn u kpisi ní ne kucesi kóima-mε sí. ² Setani uú ha kei u peikεε siyáa afeena. Uu siyáa sε kémeε líka lí. Lε memáá nkú nn u wai. ³ Setani uu pɛɛ u maari re: Pɔn Uléεcaa Kepipi, a rinóó ripare ntí he riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinóó ku yósu re: Li ritélé-i wólaalε te: Ai iluke nmanε yeε ye usoi nfáa he.

⁵ Setani uú ne kelò caca u sí, uu meyéne mese ketè nnéi ayóòpiyu u nyisente
⁶ uu u maa re: Né ayóòpiyu nnyé nnaŋe ne ammule pó he. Anénipe-i kapi lè nnéi
 wa, né fe am̄ uyē kam ní la he. ⁷ Pòn né rinwula aa né yáasi, lè nnéi yé lipókó wa.
⁸ Yeesu uu rinóò ku yósu re: Li ritelé-i wólaalè te: Upíima meciré kóló kaí ne sa
 re usoi uké riwula uké yáasi.

⁹ Kuníri aku lè memáá u kpáú ne Yerusalem-pò, akú ha Uléécaá keyò kecáá
 u tosi, aku u maa re: Pòn Uléécaá Kepipi, a kecáá nké-i mepócire risápo.

¹⁰ Likumúnjé re li ritelé-i wólaalè te:

Uléécaá yé upitume rinóò he

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinóò u yósu re: Li ritelé-i wólaalè te:

Kape Upíima Upóléécaá peikee póké uketo yé. ¹³ Ke Setani uu méwee mpehè
 mpehè ne Yeesu m peikee, uu lè memáá ne ketaa u wai un ne kepole kecò
 mē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴ Yeesu uu Kalilee ketè pele. Nfáasone nnaŋe nn ukecáá we. Urinyiri ari ketè
 ké nnéi kóónú. ¹⁵ Uu ayómeyáhaalee-i n céési, nípá úye un ríyu u waise.

Nasaréti pikó ye Yeesu yé

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶ Yeesu uu Nasaréti-i kapi pée u rimmúlú uú ha ne papi si pele. Uu
 kewénte yaa tunjé kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n ló meco. Uu yisi re uké
 Nléécaasimé kéé. ¹⁷ Api antepu Esayi ritelé u múise. Uu ripínne uu yénu kei
 kai n wólaalè te:

¹⁸ Upíima Nfaasone ye kenémee wele.

U né wéele re [ké pēpēe ne

mpóocai n tú ncōŋ pi lese] ké kò píwekóó Nsimé Kεciré
 riyóó, ké pikpaniikó símisi re pi yé akpanii kémeē pi lese,
 am kò pinyíye símisi re pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapi íwe n wai ŋmēherese

¹⁹ te ké kujmē kpē ke Upíima uu uipēelée n nyisene
 nkó símisi.

²⁰ Yeesu uu lè memáá ritelé pílesi uu ukeikó ri múise uú tone. PISOI Pē nnéi
 pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api inípeē u wii. ²¹ Uu pēe pi maa re: Nléécaasimé
 mmú kani nní n kó, neni ke rinóò tē ari li. ²² Anóò nyē ke Yeesu uu m máikēe aa
 nípá úye loni, ai píri pi wai kutú ne nsímé sone mmú n símisi, api ye pēe maa
 re: In ne Yosefi Kepipii? ²³ Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenyárú kēē n tee
 re “Upóise, a mepócire póise” né male. Nó kò né maa re: Tò konle lè ne lè kaa
 Kaperinawum-pò n wapisi. A kò limēco kupóyu-i wapisi. ²⁴ Uu lè memáá kpá
 re: Asei kam nó símisi: Api ye antepu úka kusáne yósi ukuyu ciré-i. ²⁵ Asei
 kam nó símisi, pikúmannósi ye pēe Elii kumúnjé piyele Isirayēli-i, ke nkpei nn
 n wa aŋmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. ²⁶ Uléécaá
 úu pikúmannósi pē unyine kémeē Elii tú, insá uyeē Sitó ketè kémeē Sarepita-pò
 ní we. ²⁷ Piyó ye kò pēe kulúú wele Isirayēli-i antepu Elisee kumúnjé, nípá ne lè,
 piuka úu wole uké fú, insá Sirii ukó Naama meciré.

²⁸ Ke pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api lè n kó, kuwóí aku pi wai. ²⁹ Api
 yisi api u toró api ne kuyu lelu, api ne rikuú tē kecáá ke pikuyu aku m mómaalé
 taá re piké ha kei-pò u riláume. ³⁰ Amá uu nnánári wai uu pikepáápá tiki uu
 tómpò.

*Untrihélaa unyine nsmé**(Mariki 1:21-28)*

³¹ Yeesu uu pɛɛ Kalilee ketê kémɛɛ Kaperinawum-pò sí. Uu kɛwéntɛyaa ketúnjɛ písoi Nléécaasimé céési. ³² Umecélaa yɛ pɛɛ píri pi wele, liriyíkí rɛ u céésilɛ nɛ rínanɛ. ³³ Kuyómeyáhaalee kémɛɛ, unírihélaa unyine an we. Uu písupukɛ nɛ kápáá. ³⁴ Ah! N-ye kaá nɛ ró wéési, Nasaréti ukó Yeesu? Pò kale rɛ pòké ró náa? Nɛ pò nyulɛ rɛ Uléécaá yɛ pò wélele uu iyaa yekei. ³⁵ Yeesu uu nɛ ku cési uu ku maa rɛ: A riséé aa usoi uyɛ kéméé lelu. Kuníri aku písoi kɛɔpɛ ketê u tapu aku pɛɛ ukéméé lelu áku líka u wa. ³⁶ Ai pinnéi nnóo yipu api pimɛɔpɛcɛrɛ m máikɛnɛ rɛ: kpí! Nsímé n-ye mpuri yɛ mmú? Usói nkó yɛ aníri rinóo hɛle nɛ rínanɛ áá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri nɛ ketê kɛ nnéi kónóu.

*Yeesu yɛ pitóikó kultí pɔise**(Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34)*

³⁸ Yeesu uu Pisuífi kuyómeyáhaalee-i léeri uu Simóo keyo sí, Simóo ulóhóni ipinjɛ in meyáa tolu lin u pekési. Apí nɛ Yeesu téní rɛ uké u pɔise. ³⁹ Uu ukɛcáá pɛ, uu kupinjɛtói rinóo hɛ nɛ kuwóí, kupinjɛtói aku u kpáii, uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi uu píkɛcáá páf.

⁴⁰ Itunjɛ melólé-maá, pɛ nnéi pɛɛ itói ncɔpuri pitoikó m má apí nɛ Yeesu pi lɛɛpɔ. Uu mpá úyɛ kɛcáá anipɛ laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kɔ písoi meyáa kéméé lelu an pupukɛɛ rɛ: Póo Uléécaá Kɛpípi. Amá Yeesu uu nɛ a cési uu nsímé nɛ a yulu, aníri ricuruu yɛ nyu rɛ Yeesu kɛ Uléécaá uu wéɛ.

*Yeesu yɛ Pisuífi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólɛ**(Mariki 1:35-39)*

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei kɛ úka úu n we sí. Tisoiwuí ari piwélaa u loni. Kapi u n lɛɛpɔ, apí n la yarɛ uké píkɛkúri n we, úu kapɛ pi riyá.

⁴³ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Li pise rɛ kɛ Uléécaá iyɔopi Nsímé Kɛcɛrɛ ayu aco símisi. Lɛ nnya kɛ Uléécaá uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisuífi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5*Yeesu yɛ pipiretiki foi séi**(Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20)*

¹ Keyáa kɛnyinɛ kɛ Yeesu uu Kenesareti kupiyɛ ritimɛ nyenu, písoi pin u kálaapɔ rɛ piké Nléécaasimé kutu ricɔ. ² Uu áninói atɛ kuritimɛ yenu, pikpíntómɛcópíi pin akɛmɛ léeme api pianyerɛ n hɛɛrɛ. ³ Yeesu uu kúninói kuse-i loni áí nɛ sá Simóo kukó. Uu u maa rɛ uké nɛ nkáripí ritímɛ ketaa wa. Yeesu uu kúninói kémɛɛ tonɛ uu risoiwuí icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simóo maa rɛ: A nɛ kúninói kɛcímé-cimé-mɛ ha, nó nɛ pipósɛncɔ aní pɛɛ nɔanɛnyɛrɛ fóm aní ikpíntómé cópíi. ⁵ Simóo uu rinóo u yósu rɛ: Sáa, kɛsinɛ nké nnéi kari keisi ári kɔ pɛɛ líka yɛ. Amá kai nní póo rɛ kɛ anyɛrɛ fɔ, né fɔ. ⁶ Api anyɛrɛ fóm api ikpíntómé páfála íi kumúnjɛ má, anyɛrɛ ticuruu áá n céérii. ⁷ Api pipisencɔ pɛɛ kúninói kucɔ-i n we séiri rɛ piké pi lé. Pɛ apí hapɔ api áninói ketê ikpíntómé yipu, áninói ricuruu an la aké mirii. ⁸ Kɛ Simóo Piyɛ uu lé n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu rɛ: Upíima, a nɛ ketaa né wa, nɛ ukópɛkɔó le! ⁹ Iwamɛ yɛ Simóo nɛ pɛ ticuruu pɛɛ ukékúri n we wale, ikpíntómé píima iyɛ kapi keyáa kɛ n cópíi nnya. ¹⁰ Lɛ cɛrɛ kai kɔ Simóo pisencɔ Yakupu nɛ Yohani nɛ Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simóo maa rɛ: Iwamɛ íi kape pò wa. Kai nɛ neni rimpá, né tíyɛsɛ aa písoi pɛɛ yé né rintiki wéési. ¹¹ Api pɛɛ pianinói nɛ ketê-mɛ sí, api mpá yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine paise
(Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i ní we, utisi unyine yee keyó m pólú uú hapó. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu kéyu keté tuhu uú ne u téni re: Upiima, pón n la, pó né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapó uu u ca uu re: Ne lalé, a péi! Keyó ake mèse ne mèse tene. ¹⁴ Yeesu uu rinó u he re: Kapé úka nsimé mmú símisi. Amá a ha mepócire uyee ye Uléécaá inyóhne n wa nyise uké yé lé kaa ní we, aa limemáá ihée he áá ne mepócire nyóhne yare kai Moisi isé kémee m pise, nípá úye uké yé te pò péi. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pee kumúnjé kpe-i kuyu n kóónúlè háí, asoiwú áá ye u kálisi aké unsimé kutu ríco uké kò ne aitoo a paise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke písoi ápi ní we sí uú ha keyóme yáási.

Yeesu ye kékankáláká kenyyine paise
(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)

¹⁷ Keyáa kenyyine ke Yeesu uú we un písoi céési. Pifarisi ne pepee isé n nyu pin ukékúrí tū. Kalilee ne Yutee sitē ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upiima nnaŋe ye pee Yeesu kecáá wele, un ne písoi póisente. ¹⁸ Písoi pinyine apí hapó pin kékankáláká risánáápóre wailē. Api wéési lé kapi yé ne kéyo ke-i n lompo piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá ápi ceri mē kapi yé ne ke n lompo, ke písoi api kulúí n tósi nnya. Api ne itúhaa kecáá ke taá, api itúhaa péré, api ne risánáápóre tē písoi pee n cápínelē kecōpe Yeesu keyu-i cépisepó. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókōpe pó sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi api kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecire ye nkó un Uléécaá lámisi? Wóo yé fe uké akōpe sárei? Uléécaá mecire yee yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cērupo uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anóo nnyé keté kecōpe, riye tee fákú ne rico. Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókōpe pó sárei nēe kuu yé ke ní maa re: A yisi a sōne? ²⁴ Ne la pōké céri re Usoi Kepipi ye keté kecáá nnaŋe mále keké ne písoi akōpe pi sárei. Uu pee kékankáláká rinó he re: A yisi a ripósánáápóre pílesi áá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu nípá úye keyu-i yisi uu risánáápóre tē kémee kapi pee u n finselē sakaa, uu nkúlecee póló un Uléécaá rinyiri taáselē. ²⁶ Ai nípá úye nnóo yipu. Api Uléécaá rinyiri taáse, iwame ii pi súni pin tee re: Tò neni mewai kecire yé!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lé memáá, Yeesu uu léeri, uu ulampooyó unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyó-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéi yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáá iluke kecire ukeyo-i u wai. Pilampooyó meyā ne písoi pico pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nó ne pilampooyó ne pikópekoó ani kesé le? ³¹ Yeesu uu rinó pi yósu re: Písoi pee isare n láárú ápi upóise pise, amá pitóikó pee upóise pise. ³² Am ka re ké písoi pee aseí n tíkílē sée, amá pikópekoó nnya kam ka re piké piméfine conse.

Yeesu ye anópahaa nstmé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ Písoi pinyine api Yeesu maa re: Yo nnya ke Yohani pipiretiki ne Pifarisi api ye anóo paasi api ye kó keyóme yáási nípá píyeyi. Amá pó pipiretiki pin le pin kó níru? ³⁴ Yeesu uu rinó pi yósu re: Nò músu re usoi yé unósi kpisi un we, upisane api pee anóo paasii? Aai, mmē nín we. ³⁵ Li yé kam api kumúnjé

kunyine-i unósikó uyē pikεcōpe lese apí ne tómpō. Pεé uye-i kapi yé pεε anós paasi.

³⁶ Yeesu uu kenýárū pimáa pi kpá re: Úka úu ye kusánáá fale kepampi ne kusánáá kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánáá fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lese áke kō kukpure kémee waine. ³⁷ Úka úu ye píta pelē kukónenuj kpure-i súu. Lin lē n wa, píta pē ne ye anúj tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúj ye méwoo wa. ³⁸ Amá anúj fale-i kapi ye píta pelē súu. ³⁹ Úka úu ye kō píta fale káipi un pipelē pinírē m masí. Pi ye re pipelē pεε pikεcire.

6

Yeesu yeε kewénteýaa ute

(Matiýee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

¹ Kewénteýaa tunjé kenýine ke Yeesu uu kecarε kémee sóne un tósu. Upipiretiki api mepipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine api pi maá re: Yo nnya kani lē ke isé ii ní maá re písoi apí kape ye kewénteýaa ketúnjé wa wai? ³ Kei ke Yeesu uu pεε pi pεse re: Lē nnya áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpε-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ U Uléécaá keyō-i lonle uu akpónó kapi Uléécaá n yekei kpísi uu le, uu kō upikó pa, lin kō ne irósé-i wólaalē te pεpe ye Uléécaá inyóanse n wa piwéése ηmane pεε yé fe api a le. ⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Né, Usoi Kepipi, née kewénteýaa ute.

Utisi uyeε kunípe kópe m má

(Matiýee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteýaa ketúnjé kecō kenýine, Yeesu uu kuyómeyáhaalee kunýine-i loni un písoi céési. Uu kei utisi unýine leεpō ne kunípe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa ne Pifarisi api Yeesu kutu n colē piké yé in te u yé kewénteýaa ketúnjé usoi pōise, likumúnjé re pi pεε kewááná wéésile piké ne akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pεε pinfasimé cériε. Uu unípekópekóó maá re: A yisi a nyere nrapá úye uké pō yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pεε pi maá re: Ne nó pise re íye kai irósé kémee pise? Li pise re toké kewénteýaa ketúnjé lisone née likópe wa? Te toké usoi nfaa lo née toké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyániε uu pεε limemáá usoi uyé maá re: A kupónípe ritunáme. Uu kunípe tunjápō, kunípe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pō tóosi api pimεcōpεcire n kenjεne pin lē kapi yé ne Yeesu n wa taikεε.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée

(Matiýee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúnjé kpε-i kekúúpi taá re uké keyóme yáási. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléécaá yáási. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikεcōpe kefi ne pité wée uu pi séi re pitume. ¹⁴ Pεpεε Simōo kuu rinyíri n he re Piyεε ne uyē uwā Antiree ne Yakupu ne Yohani ne Filipu ne Patelemii ¹⁵ ne Matiýee ne Tomaa, ne Alifee kepipi Yakupu ne Simōo yeε ukuyu ní la ¹⁶ ne Yakupu kepipi Yutasi Isikariýōti yeε ní ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céésile un kō itóí pōise

(Matiýee 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api kekúúpi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meýá api ní we. Yutee ketē nnéi písoi meýá pin kō kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitōo menimaa ritime ayu pikó. ¹⁸ Pi cápinemεle piké Yeesu icélaa kutu rico, api kō piitói pi pōise. Pē ke aníri aa m pεkesi api pélu. ¹⁹ Mpá úye uu náási uké u rica, liriýikí re u pεε rnanε nnyine mále un ne pinnéi pōisente.

Nnarɛ nɛ pɪwɛlɔkɛ

²⁰ Yeesu uu upipirɛtiki inɪpɛɛ wii uu rɛ:
Nó mpí nɔ́ nní íwɛ m má, nɔ́ pɪnarɛkɔmɛ lɛ.
Nɔ́ Uléécɔa iyɔɔpi tɛ.

²¹ Nɔ́ mpí nɔ́ nní nkũ n tú,
nɔ́ pɪnarɛkɔmɛ lɛ, nɔ́ keyáa lɛpɔnɛ.
Nó mpí nɔ́ nní n tɛni, nɔ́ keyáa sɛnnyinɛ.

²² In tɛ pɪsoi yɛ nɔ́inɛpuri yulu,
apɪ nɔ́ lákasɛ, pɪn lámisi pɪn
kɔ́ nɔ́nnékɔpɛ sɪmisi rɛ nɔ́ Usoi Kɛpɪpi nɛ kɛfa tɛnɛ nnya,
nɔ́ pɪnarɛkɔmɛ lɛ.

²³ Tikpákárá tɛ ticɔ kɛ pɪpɪsaa apɪ pɛɛ antepuyɛ wɛ. In tɛ lɛlɛɛ nɔ́ lɛɛmɛ,
nɔ́rinɛpɔ́ riké n láárú, anɪ nɛ mpɔ́ɔnɛrɛ cɔ, nɔ́inɛhɛɛ yɛ keyómɛcɔa-pɔ pɪyɛlɛ
áɪ kumúnjé má.

²⁴ Amá nɔ́ mpí nɔ́ nní m má, íwɛ kani topori,
nɔ́ nɔ́nnɛnarɛ pilukɛ masilɛ.

²⁵ Nɔ́ mpí nɔ́ nɛni nní n lɛpaalɛ, íwɛ kani topori,
nkũ yɛ sɔ́ntilɛ nké nɔ́ wɛ.
Nó mpí nɔ́ nɛni nní n sɛnnyi, íwɛ kani topori,
nɔ́ mpɔ́ɔcaai-i loninɛ anɪ tɛnisi.

²⁶ In tɛ nɪpá úyɛ yɛ nɔ́nnɛsɔnɛ sɪmisi, íwɛ kani topori,
likumúnjé rɛ lɛ kɛ pɪpɪsaa apɪ pɛɛ antepuyɛ nɔ́ɔmɛ wai.

Ani nɔ́pɪnɛláarɔ n la (Matiyɛɛ 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Nɔ́ nní kutu né n cɔ́lɛ, nɛ nɔ́ sɪmɪsilɛ rɛ anɪ nɔ́pɪnɛláarɔ n la, anɪ pɛpɛɛ nɔ́
n yulu lisɔnɛ n wai, ²⁸ anɪ pɛpɛɛ awééri nɔ́ n wai anɔ́ sɔnɛ ritikɪsɛ, anɪ pɛpɛɛ
íwɛ nɔ́ n wai kɛcáá n wɛlu. ²⁹ In tɛ usoi yɛ kumɔ́rí kɛsɛ-i kɛpɛsɛ pɔ́ tɔ, a kutɔ́rɔɔ
u ritunjá, usoi un kupɔ́kpɛlɛnku pɔ́ n yɔ́sɪé, a tɪyɛsɛ uké kɔ́ kɛpɔ́túkanka tɛnɛ
kpɪsɪ. ³⁰ Mpá úyɛ yɛɛ lɪnyɪnɛ pɔ́ wɛ a lɪ u hɛ, úyɛ un kɔ́ lipɔ́kɔ́ lɪnyɪnɛ pɔ́ n yɔ́sɪ,
kɛpɛ lɪ u kɔ́rɪ. ³¹ Lɛ kani rɪ la pɪcɔ́ pɪkɛ́ nɔ́ wɛ, anɪ yɛ limɛcɔ́ pɪ wɛ. ³² In tɛ pɛpɛɛ
nɔ́ rɪ la nɛmanɛ kanɪ la, ihéé íyɛ icɔ́ kani pɛɛ mɛ́. Píkɔ́pɛkɔ́ɔ ricuruu yɛ pɛpɛɛ pɪ rɪ
la lalɛ. ³³ In tɛ pɛpɛɛ lisɔnɛ nɔ́ n wai nɛmanɛ kani yɛ lisɔnɛ wɛ, ihéé íyɛ icɔ́ kani pɛɛ
mɛ́? Píkɔ́pɛkɔ́ɔ yɛɛ́ kɔ́ lɛ wɛlɛ. ³⁴ In tɛ nɔ́ tálɛ tɛ pɛ́ kani n lonse yé nɔ́ héelɛ, ihéé
íyɛ icɔ́ kani pɛɛ mɛ́? Píkɔ́pɛkɔ́ɔ ricuruu yɛɛ́ píkɔ́pɛkɔ́ɔ lonsele pɪn tálɛ tɛ pɪ yé lɛ
kapi n lonse ritɪsɪ lɪnyɪnɛ pɪ héelɛ. ³⁵ Amá nɔ́ɔkɛ́ nɔ́pɪnɛláarɔ n la, anɪ lisɔnɛ pɪ n
wai. Anɪ kɛpɛ yɛ n tálɛ tɛ pɪ yé nɔ́ héelɛ anɪ kɛlɛnɛ pɪ lonse. Nɔ́ ihéé kɛcɪrɛ yɛ́ anɪ
pɔ́lɔ́ Uléécɔa yɛɛ́ nɪpá yo kɛcáá n tú sipɪpi, likumúnjé rɛ u pɛpɛɛ apɪ rɪcɛrɛ m má
nɛ pɪsoi kpákárá lalɛ. ³⁶ Anɪ yɛ nɔ́mɛnɛ́cɔpɛcɪrɛ íwɛ tɛnaane yarɛ kɛ Nɔ́unɛ́sáa
uu yɛ íwɛ nɔ́ n tɛ́ mɛcɔ́.

Ai wɛ rɛ tɔ́kɛ́ yɛ pɪcɔ́ akópɛ m pálɛ (Matiyɛɛ 7:1-5)

³⁷ Anɪ kɛpɛ yɛ pɪcɔ́ akópɛ m pálɛ, Uléécɔa úu kɛpɛ kɔ́ nɛ nɔ́ akópɛ m pálɛ nnya.
Anɪ kɛpɛ yɛ pɪcɔ́ nɛ túhaane, Uléécɔa úu kɛpɛ nɛ nɔ́ n túhaane nnya. Anɪ yɛ pɪcɔ́
akópɛ pɪ sárei, Uléécɔa uu nɔ́anɛkɔ́ nɔ́ sárei. ³⁸ Anɪ yɛ pɪcɔ́ hɛ, Uléécɔa uu nɔ́ hɛ.
Pɪ nɔ́ músunɛ aɪ yɪpu aɪ wurɛ apɪ tɪŋa-tɪŋa apɪ nɔ́ kópɔ́. Kemúnjé kɛ́ kani yɛ nɛ
pɪcɔ́ mɪ musɪ kapi kɔ́ nɛ nɔ́ músunɛ. Aɪ líka nnya, Uléécɔa yɛ músunɛ aɪ yɪpu uu
tɪŋa-tɪŋa uu tɪrɪi uu nɔ́ kópɔ́. Kulũ kpɛ́ kani yɛ nɛ pɪcɔ́ nɪ musɪ kucɔ́ kɛ Uléécɔa
uu kɔ́ nɛ nɔ́ músunɛ.

³⁹ Yeesu uu kə kenýárū kpá re: Unýíye úu yé fe uké unýíyeco tərōi. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikei m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikei n ceri n̄sone, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómáreco menipee-i n̄ we nyáni áa pee kenawelépi kee mepókó-i n̄ we nyáni? ⁴² Iye kaa yé fe aa upómáreco maa re: Unémáreco, a riyá ké keyúipi kee mepónípee-i n̄ we lese, páa pee kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we lese kelene. A tíye pə kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we kaa yé mefoi lese aa pee n̄sone n nyáni áa ne keyúipi kee uco menipee-i n̄ we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpee isare n láárú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kə apipi sone mari. ⁴⁴ Pi ye n̄pá kuléé kúye ne kuapipi cerile. Api ye sinípeleépi kecáá afiiki tə, ápi ye kə ahíhíi kecáá areseee tə. ⁴⁵ Lisone ke usoi sone uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe pə likópe ukefa-i léseri, likumúnjé re lelee usoi kefa-i n̄ yipaalé ke nnō n̄ ye símisi.

Síyo sité sinyine kecáá nsmé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upiima, Upiima áni pee lē kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lē ke uyee nnésímé kutu n cólē un ne n keisi uú ne menyíne n̄ we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yee kényo m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúti tasi. Ke ikóí ii n̄ yi ii waa, míni ame ke fe, amá áme kə fe meké ke ritiŋa-tiŋa, likumúnjé re ke məmaalenle n̄sone. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólē úu pēe ne n̄ keisi ye we yare usoi yee kényo m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tasi, rikúti ári we. Ke ikóí meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tōhō ake foru téké-téké.

7

Yeesu ye Rəm usóca kpéé unyine ukeikó poise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu pisoi pee u n kálaalē ifaaci piwai ní masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpo. ² Rəm usóca kpéé unyine ye pee ukeikó unyine mále, úu ye ukeikó uyē kecáá kō. Ukeikó uyē un pólú, ticuruu u kekpə nyahai. ³ Ke usóca kpéé uyē uu n kō pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisufi piwéese tum te piké ha u séeme uké ukeikó poise. ⁴ Api Yeesu kéme tuipə apí ne meýá u téní re: Usoi uyee ne sá re pəké u lé. ⁵ U ntópuri lale n̄sone. Uyee kə kurýómeyáhaalee mō. ⁶ Yeesu uu pee pi tikipə. Kuu kényo n nyahaipə, usóca kpéé uu upisane tumpə re piké u maa re: Upiima, kape mepócíre ricōŋ. Am ne sá re pəké kenéyo lō. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapə. Amá a rinōó he unékeikó uké peí. ⁸ Né ticuruu ye piwéese mále nen pi pakarelē, nen kə pisóca má pee né m pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kə uco m maa re uké kam, u ye kale. Nen kə unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye lí wale. ⁹ Ke Yeesu uu anōo nyē n kō, usóca kpéé uyē isoi ii u sonesi. Uu panse uu pisoi kulúí pee u n tíkile maa re: Ne nó maa re n̄pá Isirayeli kémee, ám píakai nfatene mmú nco yenaalē. ¹⁰ Pē kuu n tū api kényo-i pēepə api ukeikó uyē leepə un isare láárú.

Yeesu ye ukumannəsi unyine kewā nfaa peseme

11 Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Uppiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. 12 Kumúnjé kpe-i kuu kuyu kepoo n nyahaipó, uu yénu pin ne kesoiokópe pikúlaa tósu. Ukúmannasi unyine kewā cireníjé kapi lē ne tósu. Kuyu pikó kulúí pin ne unósi uyē tā. 13 Ké Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape té! 14 Yeesu uu nyásoṛo uu asoiokópe mule ca, pēpe n topori api nyere, Yeesu uu re: Keṛmánepi, ne rinóo pó he, a yisi! 15 Kesoiokópe ake cānáráá ake nsímé kápáá. Yeesu uu keuni ke pa. 16 Iwame ii pinnéi lóni api Uléécaā rinyiri taáse pin tee re: Antepu píima ye keṛócope rikpáfúmēle. Uléécaā ye kale uké umpuri come! 17 Nsímé mmē nn Yutee ketē nnéi ne kemeko sitē kémee kóónú re lē ke Yeesu uu wa.

*Yohani Uniwole pitume
(Matiyee 11:2-19)*

18 Yohani pipiretiki api lē nnéi u símisi. Yohani uu pikecōpe pitē séi, 19 uu Upiima kémee pi tum te piké ha u pise re: Póo usoi uyē kapi mekēe-me n tee re u sónti néé unyine ucō ye kepire wemēle? 20 Kapi Yeesu kémee n tuipó, api u maa re: Yohani Uniwole yee ró tumme re také pó pise re: Póo usoi uyē kapi mekēe-me n tee re u sónti néé unyine ucō ye kepire wemēle? 21 Kumúnjé kpe kémee, Yeesu uu písoi meṽā itóí poisente, un aníri pi pései un pinyíe meṽā inípee wúkulente. 22 Uu pēe Yohani pitume maa re: Aní mpó ani ha lē kani n yé ani kó kom Yohani keenkee: Lele re pinyíe ye nyánile, síkankáláká sin sóne, piyó pin wole pin funi, pitusú pin kóméi, pikpákṛo pin yisikee, piwékoó pin kó Nsímé Kecire ke písoi api pi n yóólē kóméi. 23 Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

24 Ké Yohani pitume api pitónjé ní masí, Yeesu uu Yohani nsímé písoi pēe n cápínelē n símisi re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyó aku n fikiisee, néé yo? 25 Yare yo kani pēe piyéne ha? Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, néé yo? Amá siyóṛpiyo-i ke pēpee ilú néikóó n tánti pin isoi le apí ye. 26 Yare yo kecire ḡmaa kani pēe piyéne ha? Antepu unyine, néé yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu fele. 27 Likumúnjé re Yohani nsímé kai Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeé pó wa uké mpóccé nyóonse.

28 Yeesu uu pimáa kpá re: Ne nó símisile re ápi unyine maraalē yee Yohani n fe, mápá ne lē, pēpee Uléécaā iyóṛpi kémee ní we kecōpe uyee n filē ye u fele. 29 Kuyu nnéi ne pilampooyó pēe Yohani nsímé kutu riñcō api tíyese uu míni pi wole. Pi cerile re Uléécaā yee aseí ute. 30 Ké Pifarisi ne pēpee Uléécaā isé n nyu apí ní yē re Yohani úu kape míni pi wole, li nyísele re lē ke Uléécaā úu ne pi ní la kapi kepire rito.

31 Yeesu uu pimáa pi kpá re: Uye kam yé ne nfáani písoi múnjiseene? Uye kápí ne menyine we? 32 Pi nkpáni yare siwá see kényaála-i n tū, si ne sisico sin séleine asi ye re: Tó asú símisile, ani yúlu áni yesi, ari síkpoyome yom, áni té.

33 Likumúnjé re Yohani Uniwole ye kale úu ye iluke li, úu ye kó píta n ntí, ani re u uníríhéláa le. 34 Usoi Kepipi póo weri ken le ken níru, ani kó re: Aní usoi nkó nyánii, piluke ne píta nkó ḡmane mee uyē we. Ticuruu u kó pilampooyó ne piwaikópekoó picó usane le. 35 Amá pēpee u n ḡmurei ye nyíselenle re Uléécaā mewéeseṣho ye me.

Yeesu ye Ufarisi Simáa keyo-i we

36 Ufarisi unyine uu Yeesu séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu usoi uyē keyo sí uú tone uu le. 37 Kuyu kpē unási unyine yee mēfine kópe m má un we. Kuu n kó te Yeesu ye Ufarisi uyē keyo-i we un iluke le, uú ne kenútipi ne tulaali meyipre sí 38 uu Yeesu kepirē nyere, uana-mē. Uú n téni uu Yeesu ana ménini fòlu, uu limemáá ne unnyúpi a tinnente, uu a pira uu tulaali akecáá kòoni. 39 Ke Ufarisi uyee Yeesu kusáne n wai uu lē n yē, uu ukefa-i n tee re: Usoi nkó un ppe mesei antepu, u yé ppe unási nkó yee nní u n cárii ceri re wóo lo, u yé ko ppe céri isoi iye mpuri kuu le. Unási lo yee mēfine kópe m má. 40 Yeesu uu ppe Ufarisi rinóo yósu re: Simóo, ne nnyine mále ké pó male. Simóo uu rinóo ppe re: Saa, a male. 41 Yeesu uu re: PISOI PITÉ PPE NE UWÓOLONSE RIWÓME MÁ. Use un ne riwóme u má nwóoweni siwóo píle píle menupú, uco pón ne riwóme u má nwóoweni mepipi kuwóo. 42 Piketé kē úka úu ko ppe fene uké uriwome hééle. Uwóolonse uu piketé sárei. Piketé kē kecape úye yee yé meyansei uwóolonse uyē n la? 43 Simóo uu rinóo u yósu re: Ne músu re uyē tiwome tee m piye yee yé meyá u n la. Yeesu uu re: Pó alari mále.

44 Uu lē memáá unási uyē-mē pansepo, uu Simóo maa re: Pó unási nkó yéé? Ne kepýo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fòile uú ne unnyúpi a tinnente. 45 Áa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kamí ne n lomme kuu nní né yáhaanke uú ne anéna tini. 46 Áa mékpo rinéyu kecáá kòonu *, amá uyē ne tulaali anéna kecáá kòonule. 47 Lē nnya kam pó tee re: Nla píima kuu né n nýise ye nýisele re pi ukópe nnéi u sárei. Amá uyē kapi nkáripí n sáreile, nkáripí kuu ye unla nýise. 48 Yeesu uu ppe unási uyē maa re: Ne apókópe pó sárei. 49 U ne peppe kesé n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yee akópe n sárikee? 50 Yeesu uu ppe unási uyē maa re: Mpófaten ye pó yóriyele, a n nme ne nkínjine.

8

Pinósi ppe ppe Yeesu n tikilē

1 Lē memáá ke Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléecaa iyòopi Nsimé Keciye yóólē. Upiretiki kefi ne pité 2 ne pinósi pē kuu aníri m pései ne pē kuu m pòisente pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseí m pese ne 3 Cusa yee Erooti keyo kecáá ní paílē unasi Yohana ne Susaani ne pinósi meyá ppe ppe pílikó ne Yeesu ne upipiretiki n léni.

Ulukaa kenyárú

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

4 Ayu kulúí kéme ke pISOI API YE PPE LÉEPÓ API YEE SU LÉEPÓ. Ke pISOI API n cápine, uu kenyárú maa re: 5 Útisi unyine yee ilukepuri pífóme leepó, ico ii ricéetime lólu API IKECÁÁ CŌPISI SINÚTIPÍ ASI I LE. 6 Ilukepuri ico ii kepare kecáá lólu. Kii n le, ii kóosi, ke rínjine rín n we nnya. 7 Ico ii sínipeleépi kéme leípó ii lelu, sínipeleépi asi mese ne mese i hila. 8 Amá ilukepuri ico íf ne ketē sone sá, ii lelu ii papisi ii máru nsonē. Yeesu uu pimáá kpá re: Ani kutu ríco nsonē, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárú céesi?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

9 Yeesu pipiretiki API KENYÁRÚ KÉ ASEI U PISE. 10 Uu rinóo pi yósu re: Nó ke Uléecaa uu iyòopi nsimé mee m pékaalē cereise, úu pē cereise. Amá píco ye

*

7:46 Mékpo pikòonu ríyu kecáá: Kusáne piyós ye pi Pisuifi kéme. Tiyu piwaise ye pi.

nípá yo kómēile yare sinyárú liké wa re pi rísonē paílē amá ápi kò pēē rísonē nyáni, pin rísonē kutu colē ápi kò pēē rísonē kómēi.

Yeesu ye ulukaa kenyárú aseí lesē uu stmisi
(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárú kē aseí ye nnyé: Ilukēpuri yēē Nléécaasimé. ¹² Písoi pinyine isoi ye ricéetime tē mēcō wēle. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Pico ye keparecaa kē mēcō wēle: Pi ye Nléécaasimé kónle ápi n yósu ne mpóonare, amá ápi ye n týe nké pikemee iníjī wa, ápi ye kefa tene liké nánai. Ncōj nn n ka, ápi nfatene yálalapō. ¹⁴ Ilukēpuri iyēē sinípeleépi-i ní loó ye we yare pēpē ye n kō, amá ápi týeē nfasimé ne memá ne ketē kecáá lilala ai n hila ápi ye pēē rikáhákáhá ne kēto-pō. ¹⁵ Ilukēpuri iyēē ketē sōne-i ní loó ye we yare pēpē Nléécaasimé kutu rinco ápi pisifa-i n mulú, ápi n n tikilē ne kefa kesē ápi njmóópú nn kulaa pi wai.

Kéfiráa kenyárú
(Mariki 4:21-25)

¹⁶ Yeesu uu re: Uka úu ye kéfiráa risé uu kucári ke kipi néē uu kéfine metene ke pēsu. Amá kelō caca kapi ye ke ritosi liké ne n wa re pē nnéí pēē kēyo-i n lompo ye metéí yé. ¹⁷ Lē nnéí lēē pēē m pékaalē ai kúyene wai, lē ke nípá úye úu pēē kúyene ní we ai metéí kēmeē léeri. ¹⁸ Ani nómenécire tí ne lē kani ye nsímé n kō. Likumúnjē re uyēē m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí mmē kuu m má kapi u yósune.

Yeesu uni ne upiwā
(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yeesu uni ne upiwā ápi weri ápi u lēeri, amá ápi fe piké ukemee tuipō, ke písoi ápi kulúí ní tósi nnya. ²⁰ Api pimekame Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pó yé. ²¹ Amá Yeesu uu pinnéí maa re: Unéni ne pinéwá pēē nní pēpē Uléécaa Nsímé kutu n colē pin lē knn pi m pise tikilē.

Yeesu ye meyo píma menyine riséese
(Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41)

²² Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki ápi kúninōi lō uu pi maa re: Toké kupiye kuwélē kucō-mē ha. Api mē tēj. ²³ Kumúnjē kpe-i kapi n tējilē, Yeesu uu lopile. Kuyō píma kunyine aku pipépe kápáá. Míni amē kúninōi yipu lin ne nkpō pi wéési. ²⁴ Pipiretiki ápi Yeesu lēpō ápi u yónse ápi u maa re: Saa, Saa, tō kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyō ne ániwalé cési ne kuwōi, ai níjēsi, ai sée léké-léké. ²⁵ Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatene? Amá iwame ii pi wai, aseké uu kō nnōo pi yipu ápi pimēcōpēcire ne máikēene re: Usoi úye mpuri ye nkō, aí ne kuyō ne míni péne lin u pakarelē un tinōo n he.

Yeesu ye untrihélaa pōise
(Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20)

²⁶ Api Kerasaa pikō ketē keē kupiye metéj mēcō ní we ken Kalilee ketē lorólē loni. ²⁷ Ke Yeesu uu kúninōi-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tēpei. Háí mekēē-me kúu ye ilū tā, aníri an u pēkesi. Úu pēē kēyo má, amá akpíi kēmeē kuú pēē sói. ²⁸ Kuu Yeesu n yé, uu pupēi, uu uanui kecáá wúla uu meyá maa re: Tó ne mpō ne ní-ye, Uléécaa yēē nípá yo kecáá ní tū Kepipi Yeesu? Ne ne pó ténile re kape íwe né wa. ²⁹ Ai líka nnya kuu lē male, Yeesu ye rinōo he re aníri aké ukemēē le. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucesi kóima-mē u kpáú. ³⁰ Yeesu uu u pise re: Iye kapi ye pó

sée? Uu rinóó yósu re: Pi ye né sée re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukemee kulúí wele. ³¹ Aníri nyē áá ne Yeosu téni re úu kapε nkpo kuhore-mē á riláupo.

³² Kúfɔnlee píima kunyine kun tikúú kekáá we kun túkuri. Aníri áá ne Yeosu téni re uké tíyese aké áfɔn nyē-i ló. Yeosu uu ncée a he. ³³ Aníri aa ppe usoi uye-i lelu aa áfɔn loni. Afɔn aa kekútúcaa-pɔ ntóó sé áá ha míni-i séé. ³⁴ Ke písoi ppe áfɔn n kpáúlē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nné-i kónnú. ³⁵ Písoi api léeri piké lelee n wa yē. Api Yeosu kémeε tuipɔ api leepɔ utisi uyē un peí, un Yeosu ana keyúrí tú un lapaalē, ne ukeyu cáká-cáká. Iwame ii pi wai. ³⁶ Pē nnéi inipeε-i kai lē n wapisi api lē ke aníri áá ne utisi uye-i ní le keεnkeε. ³⁷ Kerasaa ketē pikó nnéíé api Yeosu maa re uké pikuyu-i le, ke iwame ii pi n wa nnya. Yeosu uu kúninói yopoi uké tómpɔ. ³⁸ Utisi uyē ke aníri aa n tíye úú ne Yeosu téni re uké ncée u he uké u ritiki, amá Yeosu uu u lakase uu u maa re: ³⁹ A kupóyu pele aa lē ke Uléécaa uu pɔ ní wa keεnkeε. Utisi uyē uu sí úú ha kuyu nnéí kémeε lē ke Yeosu uu u n wa símaankeε.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise
(Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Kumúnjé kpe-i ke Yeosu uu kupiyε ritime ricɔ-mē n léeme un pεeri, písoi ppe ppe n cápínélē api u tépei. Pi nnéí ye ppe u ménle. ⁴¹ Utisi unyine kapi ye n sée re Yairusi uu pée wéri. U ppe ukuyu Pisuifi kuyomeyáhaalee uwéése le. Uu Yeosu ana metene wula úú ne u téni re uké ukeyo-i ha re ⁴² ukewá kprepi cirenínje keε m má yare aɔmē kefi ne até ye lalē keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeosu uu kei n sí, písoi pin awélé nnéi n nyikii pin ne u tikilē. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti hái injē kefi ne ité-me un kei we. [Pípɔise píima nnéí kuu rika uu umemá nnéí caai], amá úka úú fe uké u pɔise. ⁴⁴ Uu Yeosu kεpire-mē nyɔsɔpɔ uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tíncá, ménye mee n foho ame mese ne mese nyere. ⁴⁵ Yeosu uu pise re: Wóo né rica? Api pinnéí kénjesi re ápi u rica. Piyee uu re: Sáa, písoi ye pɔ kálaalenle awélé nnéí. ⁴⁶ Yeosu uu maa re: Usoi ye né ricale. Liriyíkí re ne ceri re rínanje nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámmle. Uu Yeosu-i sí un terii uu uana metene wula. Uu mpá úye keyu-i lē nnya kuu Yeosu ríncá ne lē kuu mese ne mese ní peí símisi. ⁴⁸ Yeosu uu u maa re: Unékpére, mpɔfatene mee pɔ yóriye. A n njme ne nkínjine.

⁴⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeosu uu lē n símisi, utume un Yairusi keyɔ leeri uu Yairusi maa re: Upókpére ye kpule, kapε nkpani urósáa pkesi. ⁵⁰ Yeosu uu kóm, uu kuyomeyáhaalee uwéése Yairusi maa re: Kεpówuu áke kapε tɔ, mpókó yee re a ne kefa tene. Upókpére ye pélune. ⁵¹ Kapi keyɔ n tuipɔ, úu úka ncée he re u ne uyē piké lompɔ, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kewá kē usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un téni kewá kē nnya. Yeosu uu pée maa re: Ani kapε tē, áke kpu, ke lonile. ⁵³ Api u n sénnyi, likumúnjé re pi nyu re kekprepi ye kpule. ⁵⁴ Yeosu uu kekunipe tini, uu meyá puppei re: Kewá, a yisi! ⁵⁵ Kewá nfaa nn pεeri, ake mese ne mese yisi. Yeosu uu rinóó he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kewá pikó nnóó yipu, amá Yeosu uu rinóó pi he re ápi kapε lelee n wa úka símisi.

9

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)

¹ Yeosu uu upitume kefi ne pité cápíne uu rínanje pi he re piké aníri n fe api kɔ itói m pɔisente. ² Uu ppe pi tum te piké ha Uléécaa iyɔopi nsímé símisi api

pitóikó paisente. ³Uu pi maa re: Ani kape linyine rimúlú yare kunaapi néε kulóó néε iluke néε kewóó nóké ne ncée ha. Ani kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴Nón kényó kéye-i n topile, ani kei n tū hái ne nókenétóné tuné. ⁵Pin yei kusáne piyóó nó n yé, ani pikuyu le, ani nóanána nkorjo péi liké nyíse re pi Uléécaá pipakare yele. ⁶Upitume api tósu, api ayu nnéi kémeε sóne api Nsímé Kεcire símisi pin rípa yei pitóikó paisente.

Erooti ye píri tū

(Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)

⁷Uyóopi Erooti uu lē nnéi lēε n wai nsímé kóm. Uu ceri lē kuu yé m musí, likumúné re pinyine ye pεε tee re: Yohani Uniwole yeε pikpókpa-i yisi. ⁸Picó pin tee re: Elii yeε leeme. Picó pin ka tee re: Pεε mekeε antepu unyine yeε nkpa-i yisi. ⁹Amá Erooti uu re: Ne tíyesele api Yohani ríyu tólu. Usoi úye mpuri nsímé kam pεε nní kómei má? Uú n wéési uké Yeusu yé.

Yeusu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kplnii

(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)

¹⁰Pitume api pεeri api lē ne lē kapi n wapsi Yeusu keεnkeε. Uú ne pimεcire iyaa lelu kuyu kpē kapi ye n sée re Petisayita kekúrí. ¹¹Amá písoi pεε n cápínelē api kóm api u tiki. Yeusu uu Uléécaá iyóopi nsímé pi símisi uu kó pεpεε m póólú paisente. ¹²Ke itunε ii n tene, upitume kefi ne pité apí ne u kó api u maa re: A písoi maa re piké ha ayu ne siyupi sεε ne nní ró n kólé kémeε iluke ne sifine wéési, likumúné re kuceši kecōpe kari nté we. ¹³Amá Yeusu uu pi maa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité nmanε kari nté má. Néε pō la re toké ha písoi mpí nnéi iluke ló? ¹⁴Písoi ákotokú anupū (5.000) pεε pεε kei we. Yeusu uu upitume maa re: Ani pi tonsente písoi kuwóó kuwóó anai. ¹⁵Pitume api lē kuu pi n forii wai, api písoi tonsente. ¹⁶Yeusu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyómε werí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pōoneε. Uu kpókōrine uu upitume pa re piké písoi pεε n cápínelē hōone. ¹⁷Pinnéi api le api lepυ. Upitume api akéri nyεε m pōone cápíne ai anéré kefi ne até yipu.

Piyεε ye yámne re Yeusu ke Uléécaá uu wéε

(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸Keyáa kenyine ke Yeusu uu umεcire keyómε yáási, upipiretiki api u lεpō, uu pi pise re: Písoi ye máikeε re néε úye? ¹⁹Api rinóó yósu re: Pinyine ye tee re pō Yohani Uniwole le, picó re pō Elii le, picó pin kó tee re pō pεε mekeε antepu unyine le yeε nkpo kémeε n yisi. ²⁰Yeusu uu pi pise re: Nó ní, nó mpíi re néε úye? Piyεε uu rinóó yósu re: Póó uyē ke Uléécaá uu n wéε.

Yeusu ye unkpō ne umeyise nstmé riyóó

(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹Yeusu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²²Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meyansei íwe li. Pisuifi piwéése ne pεpεε ye Uléécaá inyónse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kó pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tuné yisi.

²³Uu pεε pinnéi maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá uu rípa keyáa kéye ukunapélékóó n yalē, uu pεε né tiki. ²⁴Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa ló, u n fómnile. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yeε yé unfaa ló. ²⁵Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté likó nnéi yé, uu pεε kpi néε uu umεcire ásáláú tani. ²⁶Uye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kó uisei wa ken píyei kemeyóopi ne keusaa ne piléécaatumε ke Uléécaá uu n

wée meyoopi-i m pɛeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pɛe yé Uléécaa meyoopi n yé api kelene kpíni.

*Yeesu ipirɛ ye conse
(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)*

²⁸ Ke Yeesu uu lɛ pisímé ní masí, ai wai yarɛ siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpísi uu ne rikúú taá piké keyóme yáási. ²⁹ Kuu keyóme n yáási, ukɛyu ake méwee conse, uilú ii wárara pói-pói. ³⁰⁻³¹ Mɛsɛ ne mɛsɛ, písoi pité pinyine api Uléécaa meyoopi-i léeri, pi ne Yeesu pin yósi. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpɔ Yerusalem-pɔ ifaaci kapi lɛ wai. Pɛpɛ Moisi ne Elii. ³² Piyɛ ne upicɔ pin ne nnɔ ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meyoopi ne písoi pité pɛe ukekúrí ní nyenu yenu. ³³ Ke písoi pɛ api Yeesu rin-yá, Piyɛ uu u maa re: Sáa, li nyamle re toké nté n we. Tɔ la re toké sicánjipi sitaani karii, pɔ kɛsɛ, Moisi kɛsɛ, Elii kɛsɛ. Uu nkpáni nyu mmɛ kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpɛ-i kuu lɛ n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api ní yé kuhope kun lɛ pi hilalɛ, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinɔɔ rinyine ari kuhope kpɛ-i léeri re: Nkó yeɛ Kenépipi kam n wée, ani kutu ke rico! ³⁶ Kapi rinɔɔ tɛ lɛ n kómei Yeesu ɲmane kapi pɛe nyáni. Pipiretiki api séé, ápi kumúnjé kpɛ-i úka lɛ kapi n yé símisi.

*Yeesu ye kewá kɛ ke kuntri aku m pɛkesi pɔise
(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)*

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tɛpɛipɔ. ³⁸ Utisi unyine uu riwúú tɛ kecɔpɛ sicááila kápáa re: Sáa, ne ne pó tɛni re a kenéwá kecáa ripái, kenécírenjɛ ye ke. ³⁹ Kuntri kunyine kpɛe ye ke yisi, ake mɛsɛ ne mɛsɛ pipupukɛ loni, aku ke kpaɲamnisɛ meyá, aku atalaláa ke wóise. Aku ye mɛsɛ ne mɛsɛ ke riyá, ku ye iwɛ ke wale kelene. ⁴⁰ Amá ne pipópiretiki tɛni re piké kuníri kpɛ lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pɛe re: Nó nfatenecirɛ ne pikpááree mpuri mmú! Itunɛ ilé kam nókenémɛe pitóne kpáne? Itunɛ ilé kam yé lɛ ne nó n kahari? Ani ne kewá kɛ nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaiɔ, kuníri aku ke pɛpɛre aku ke lémesi meyá. Amá Yeesu uu ne kuníri cési hái, uu kewá pɔise uu keusaa múise. ⁴³ Uléécaa nnaɲɛ píima nn nɔpá úye píri wai.

*Yeesu ye unkpɔ nslímé kpálɛ
(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)*

Yeesu mɛwai mɛ men kɔ lɛ nɔpá úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpéni aseini nyé kam ní la ké nó símisi rimúlú nɛɔne. Pi yé Usoi Kɛpipi písoi anipɛ-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nslímé mmɛ kó. Pi pi m pesile re ápi kape n kɔ, iwame íi kɔ ɲmurei piké ne Yeesu m pise.

*Wóo pipiretiki kecɔpɛ uwéésɛ?
(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)*

⁴⁶ Pipiretiki api pimɛɔpɛcɛre keyáa kenyine n kenɛne piké céri re úye yeɛ pikɛɔpɛ uwéésɛ. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasímé céru. Uu pɛe kewá kenyine kpísi uu ukekúrí nyɛɛsɛ. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un né nnya kewá nké kusáne n yósi, tinécúruu kuu kusáne yósi. Uye un kɔ kusáne né n yósi, uyɛe né n tumme kuu kɔ kusáne yósi. Likumúnjé re úye un nókenɛɔpɛ usírísá, uyɛe uwéésɛ.

*Uye un kerócaa n kpálɛ, uyɛ útu uróláarɔ
(Mariki 9:38-40)*

⁴⁹ Yohani uu rinɔɔ yósu re: Sáa, tɔ unyine yenle yeɛ aníri n lákase ne ripónyíri nnaɲɛ arí n la toké ne u yé, kúu keróɔpɛ ní we tɔn ne pó tíkílɛ nnya. ⁵⁰ Amá

Yeesu uu rinóó u pɛsɛ rɛ: Ani kapɛ nɛ u yɛ, liriyyíkí rɛ úyɛ un nókɛnɛcáá n kpálɛ, uyɛ úu núnɛláarɔ.

Samaríi kuyu kunyine ye Yeesu piyóó yɛ

⁵¹ Kɛ kumúnɛ kpɛ kɛ Yeesu uu keyóme-mɛ ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó rɛ uké Yerusalem ha. ⁵² Uu písoi pinyine kekɛpéé tónɛ, apí Samaríi kuyu kunyine sí tɛ piké lɛ nɛ lɛ kai u m píse u wéési uké kelenɛ tuipɔ. ⁵³ Amá kuyu kpɛ pikó ápi ηmurei piké kusáne u yósi, kuu Yerusalem-mɛ n símpɔ nnya. ⁵⁴ Kɛ upipiretiki Yakupu nɛ Yohani apí lɛ n yɛ apí u maa rɛ: Upíima, pɔ lalɛ rɛ také nna rinóó he nké pikɛcáá cuunu nké pi torɛɛ? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mɛ pansɛpɔ uu nɛ pi cési [uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani nyu kemúnɛ kekɛɛ nókɛnɛmɛ ní we. Usoi Kɛpipi ákɛ ka rɛ keké písoi fóm, amá kɛ kalɛ rɛ keké piayu lɔ]. ⁵⁶ Apí pɛɛ yisi apí kuyu féé-mɛ sí.

*Yeesu pitiki kɛcáá icélaa
(Matiyee 8:19-22)*

⁵⁷ Pin ncée-i we kɛ utisi unyine uu Yeesu maa rɛ: Nɛ pó tikiɛ kei kaa n símpɔnɛ nnɛí. ⁵⁸ Yeesu uu u maa rɛ: Sisáná yɛ sialéeri mále, sinúpi sin siayámé má, amá nɛ, Usoi Kɛpipi ám tíka má kam yɛ ríyu n tampɔ ké wɛntɛ. ⁵⁹ Uu usoi uco maa rɛ: A nɛ ritiki. Amá usoi uu rɛ: Sáa, a ncée nɛ he ké ha unésáa kulesi ké pɛɛ kelenɛ pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rinóó u pɛsɛ rɛ: A tíyɛ pikɔkpɔ piké pikɔkpɔ kulesi, pɔóké ha Uléecaa iyɔɔpi nsímé símisi.

⁶¹ Usoi uco uu u maa rɛ: Nɛ pó tikiɛ Upíima, amá a ncée nɛ he ké ha menétónɛ pinékó símisi. ⁶² Yeesu uu pɛɛ u pɛsɛ rɛ: Uyɛɛ nɛ ináa n kólɔi un pɛɛ kɛpire ηmɛéni úu nɛ sá rɛ uké Uléecaa iyɔɔpi kɛmɛ ukeikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóó nɛ afɛɛɛ rɛ nɛ pité tum

¹ Lɛ memáá, Upíima uu písoi kuwóó nɛ afɛɛɛ rɛ wéɛ uu pité pité pi tum ayu nɛ silɔ nnɛí kɛmɛɛ kai m píse rɛ uricuruu uké kɔ sɔnɛ. ² Uu pi maa rɛ: Iluke kapi ní kpasine ye piyɛle, amá pikeikó pɛɛ yɛ i n kpasí ápi piyɛ. Ani nɛ ucarete té uké pɛpɛ yɛ i n kpasí rikpá. ³ Ani ncée kpisi! Nɛ nó tumle rɛ ani isán yɛɛ ákpɛ kɛcɔpɛ ní we mɛcɔ n sɔnɛ. ⁴ Ani kapɛ siwóó nɛɛ kulóó nɛɛ anéeri rimúlú, áni kapɛ ncée-i nyɛrɛ rɛ nɔké unyine yáási. ⁵ Nɔké kelenɛ kɛyɔ kenyine-i n lomɔɔ, ani ye maa rɛ: Nkíηniη nɛ kɛyɔ nké-i n we. ⁶ In tɛ nkíηniη ukó unyine ye kɛyɔ ke-i we, nónnɛkíηniη yɛ u ritiki. Insá lɛ, nókɛnɛmɛ kɛ nónnɛkíηniη nɛ pɛlɛnɛ. ⁷ Ani kɛyɔ ke-i tone, ani lɛ kapi kei nɛ he lɛ ani níru, likumúnɛ rɛ ukeikó ye uihéé mále. Ani kapɛ síyɔ n torii. ⁸ Nɔn kuyu kúyɛ-i n lomɔɔ pin kusáne nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹ Ani pitóikó m pɔisɛntɛ, ani kuyu pikó maa rɛ: Uléecaa iyɔɔpi ye nó nyahaimɛle. ¹⁰ Amá nɔn kuyu kúyɛ-i n lomɔɔ pin piyóó nó n yɛ, ani icée-i léɛpɔ aní maa rɛ: ¹¹ Tɔ nókunéyú nkonɔ mɛɛ aróna rinímɛelú nókɛnɛcáá ripéi. Mpá nɛ lɛ, ani ceri rɛ Uléecaa iyɔɔpi ye nɛ nó rikálɛ. ¹² Asei kam nní nó símisi rɛ keyáa kɛ kɛ Uléecaa uu n sánti uké nɛ písoi n túhaanɛ, Sotám pikó kɛ Uléecaa uu nna n ηmaasi iwe yɛ nɛ kuyu kpɛ ikó kutási wa.

*Ayu nyɛɛ áa ye Yeesu nslímé ní ηmurei
(Matiyee 11:20-24)*

¹³ Nó Korasin pikó, íwɛ kani topori. Nó Petisayita pikó, íwɛ kani topori! Likumúnɛ rɛ mewaisanɔ kapi nókɛnɛmɛɛ n wapisi mɛn pɛɛ Tiiri nɛ Sitɔɔ kɛmɛɛ n wa, ai nní ní we pin piakóɛ kɛpire ritɔ apí áfɔrɔnti tani apí pimɛcɛrɛ nfúrɔ kɔikɛɛ liké nyíse rɛ pi conse. ¹⁴ Lɛ nnya kɛ Tiiri nɛ Sitɔɔ pikó iwe ii yɛ ha

ketúhaane kέmεέ ne nόinékó kutósi wa. ¹⁵ Nté nό Kaperinawum pikό, nό mύsu re keléεca-a-mē kaní taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukuláyu-i ke Uléεca-a uu ketē-mē nό láupole. ¹⁶ Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nό n colē, né kuu kutu colē, úye un nό n yulu né kuu yúlu. Uye un kó né n yulu, uyeε né n tumme kuu yúlu.

Pisoi kuwóó ne afeéré ne pité mεpeεme

¹⁷ Pisoi kuwóó ne afeéré pē kapi n tū api pεeri ne mpόnare, api re: Sáa, aníri ricuruu yeε ró pakarele, tōn tinóo a n he ne ripónyíri. ¹⁸ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ne ppe Setani yenle un keyómεca-a-pó lóiri yare kekónεsεipi. ¹⁹ Ani kutu ricó! Néε rínanje nό he re noké iwáa ne iná kecáá sōne ani uláaró nnanje nnéi tékéé lika ái ye kó nό wa. ²⁰ Amá ái kape ne iná lárú re aníri ye nό wuru nnya. Leleε ye nό n lárú leε re Uléεca-a ye nóanényíri uritelé kέmεε wói.

Yeesu ripóo ye larisi

(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kumúnjé kpe-i, Nfáasone nn Yeesu rikin jinukuse uú maa re: Sáa, ketē ne keyómε Upiima, ne pó pakare re pó tíyεse siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisohóo ne pinyuwe m pesí aseí kom. Póo mpófananε kέmεε la re liké lē wa nnya kai kó mεsei lē wa, Sáa. ²² Unésáa ye nípá yo nnéi né pale. Uka ucó úu né nyu Unésáa memáá. Uka ucó úu kó Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyεse api u ceru. ²³ Yeesu uu lē memáá upipiretiki-mē pansepo uu pi maa re: Pεpeε lē kani nní n nyáni n nyáni ye pínarekome le. ²⁴ Asei kecáá, antepuyε ne piyóopi meya ye káipile piké lē kani n yé yē, amá ápi li yē, api káipi re piké lē kani nní n kó kó, amá ápi li kó.

Samarii ketē usoi unyine yeε kusoi n nyu kecáá nstmé

²⁵ Isé ucélaa unyine uu rinóo maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u pise re: Sáa, iye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ²⁶ Yeesu uu rinóo u yósu re: Iye kai irósé kέmεε wólaalē? Kaa ye isé ritelé n kέé, iye kaa ye mpíi i kó. ²⁷ Usoi uyε uu rinóo yósu re: A Upiima Upóléεca-a n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpónanje nnéi ne kepómúnjé nnéi, aa kó upóco n la yare kaa ripóóruu ní la. ²⁸ Yeesu uu ppe u maa re: Pó rísone rinóo né pesele. A lē titiki, pó nfáa yē. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu pise re: Wóo unésoico? ³⁰ Yeesu uu rinóo u pese re: Utisi unyine yeε keyáa Yerusalem leeri un Yeriko-mē cepilé, piyaa api u tini api uilá yósu api u kpafuli api itói u wai, api keteni-i u lalai heilhei api tómpo. ³¹ Ái ne sá uyeε ye Uléεca-a inyóonse n wa unyine un ncée mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kénjéé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kó limeco keló ke-i tuipo, uu utisi uyē yenu, uyē uu kó kénjéé uu fáau. ³³ Amá Samarii ukó unyine yeε ncée mmē n tókímélē uu utóikó uyē keló tuipo. Kuu u n yé, ai meykíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyósópo uu mékpo ne feé uitoi kecáá kóikeε, uu i pahaankeε. Uu lē memáá ukemínaa kecáá u tonse uú ne picéetōnjé keyo kenyine-i u sí uú ha kei ukécáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mεwópipi meté lese uu uyeε picéetōnjé keyo kecáá m paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripái, nen ha píyεi nté m peεme, né riwómε tee n tise pó hééle. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: Pisoi pitaani mpí kecōpe úye yeε uyē ke piyaa api nní itói n wa usoi? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóo yósu re: Uyeε kusoi u n wa yeε uusoico. Yeesu uu ppe u maa re: A n nje, aa ye limeco wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyo ha

38-39 **Κε** Yeosu ne upipiretiki api pinsē ní nǎŋlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyo-i kusáne pi yósu. Marita ye ppe uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U ppe kei wele. Uu Upiima ana metene tone un uicélaa kutu cǎlē. ⁴⁰ Marita pón ne pisós kényu mahani. Uu yisi uu re: Upiima, ái pǒ cǎŋlē ke unéwá uu ne menécire pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lē. ⁴¹ Upiima uu u maa re: Marita, Marita, pǒ mepócire nípa yo kémee picǒŋ tǎsile ne pinákaanke. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecire ke Maari uu wée, úka úu yé fe uké li u yosi.

11

Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési
(Matiyee 6:9-13; 7:7-11)

¹ Keyáa kenyine ke Yeosu uu kelǒ kenyine keyóme yáási. Kuu mí masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upiima, a piyómeyáhaa ró céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céesi meco. ² Yeosu uu pi maa re: Nǎn ye keyóme n yásine, ani ye maa re:

Sáa, tipónyíri tiké n kóólelē.
Ipóyǒopi iké lomme.

³ A nípa keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arǒkǒpe ró sárei,

Yare ke tǒ ye kǒ picǒ n sárei pin akǒpe ró n wa meco.

Kape tíyese tǎké pipekkee kémee loó.

⁵ Yeosu uu kǒ pimáa pi kpá re: Nǒ unyine un nkpéni usáne m má uu kesine u leepǒ uu u maa re: Unésáne, a akpónǒ ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyo-i weri, ám kǒ ppe líka má ké u pa. ⁷ In n la uusané uyē yé hái kényo kémee-pǒ rinǒo u yóome re: Kape né ricǒŋ! Ne rinǎnǎo hánesile am ká, tǒ ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpónǒ pǒ pa. ⁸ Asei kam nǒ símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusané nnya, amá u yé yisi uu lē nnéi kai u m pise u pa re uusané ye picǒŋ u nǎŋlē nnya. ⁹ Né ne nǒ tee re: Ani ye we, pi yé nǒ he, ani ye wéési, nǒ yé, ani ye rikǒnkǒm, pi yé rinǎnǎo nǒ hánnē. ¹⁰ Likumúnjé re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési yee ye yē, uyee rinkǒnkǒm kapi ye hánnē. ¹¹ Néé usáa úye kewá kee yé nkpíntomé u we, uu ppe iwáa ke pa? ¹² Néé úye yee yé ukewá iná he, ken tipele u n we? ¹³ Mpá nǒ pikpááree mpí, nǒ ye fele ani nǒsinépipi lisǎne he. Nǒ ppe re urǒsáa yee keyómecaa-pǒ ní we yee yé ppe meníŋe pepere Nfáasǎne u m pise pihee riyáá?

Yeesu ye ppepe ukécáa nkǒpe n stmisi rinǒo pese
(Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)

¹⁴ Keyáa kenyine ke Yeosu uu we un kuníri kunyine kpepe utisi unyine nsímé mí pǎneselē lakase. Kaku ní le, utisi uyē uu nsímé loni ái písoi ppe n cǎpínelē meyíkíyiki nnǒo yipu. ¹⁵ Amá pikécǎpe pinyine apí maa re: Aníri uyǎopi Pelisepule nnaŋe kuu ye ne aníri lakase! ¹⁶ Amá picǒ pón la piké ripine u wa, api ppe u pise re uké mewáisaŋa menyine wa uké ne nyíse re Uléécáa kémee kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeosu pǒ ne ppe pikemúnjé nyule. Uu ppe pi maa re: Kuyǎopiyyu kunyine písoi pin pimécǎpécire n tǎpu, ku ye kpule, kusíyo asi kese kese lólesi. ¹⁸ Lē nnya in te Setani ye ne umecire tǎpu, íye ke ukuyǎopiyyu aku yé ppe fe akú ne n we? Nǒ maa re Pelisepule nnaŋe karí ne aníri lakase nnya kam lē ma. ¹⁹ In te Pelisepule yee rínaŋe né he karí ne aníri lakasente, wǒo ppe nǒpinékǒ pǒ rínaŋe he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nǒpinékǒ cire ppe nǒ nyísene re ani alari má.

²⁰ Asei kecáá, Uléécaá nnaŋe kam̄ ne aníri lakasente. Lelee nyíselē te Uléécaá iyōpi ye nókenémee pituime masile.

²¹ Usoi naŋe-naŋe un itōpilū m má un ne ukeyo m mē, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái. ²² Amá unyine un rínaŋe u n feriyē, liute yèè uitōpilū iyē kuú pēé ne n tálē yōsile uu umemá mē kpísi uu hósónente.

²³ Nkó yēe úu kenécáá n kpálē ye iláarō né waiile, nkó yēe úu picápine né n lēni ye harešile.

*Kuntri ye kuripōho kpure-i pele
(Matiyee 12:43-45)*

²⁴ Kuníri kun usoi kémeé n le, kelō kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai kun kewénte wéési. Kunsá kewénte n yē, ku ye kukefa-i maa re: Ne kenéyo kpure kam n tiyeme-i pelene. ²⁵ Kun m pēepō, aku kéyo leepō ken pééilē ken kō nyóonselē cáká-cáká. ²⁶ Kei kaku ye pēé ha kuacō aseí nyee kuricuruu rikpákárá n fe kpíipō aá ne kéyo ke-i tone. Lelee ye tīyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pēe ní we tósu.

Mpónare kecīre

²⁷ Kē Yeesu uu lē písímé mí masí, unósi unyine uu riwúí kecōpe maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tóne uu kō pō nyense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinóo u yósu re: Pēpee ye Nléécaasimé kutu riñcō api lē knn m pise tiki pēe meníŋe pínařekome.

*Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yulu
(Matiyee 12:38-42)*

²⁹ Kumúnjé kpe-i ke asoiwuí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Pi mewaisaŋa kórule. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecō kapi yé kō yē. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó mewaisaŋa n nyíse, limecō ke Usoi Kepipi ake yé nfáani ketē nké písoi me nyíse.

³¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, unósiyōopi yēe Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Lí we re uyēe pēe hái ketē ketō-pō leemele uú weri re uké Salomōo mewéésesohō kō. Uyēe kō nté nní ní we ye kō pēe Salomōo fele! ³² Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Lí we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pēe Nléécaasimé rin-yóo api kóm, pi pēe mefine consele. Uyēe nté nní ní we ye kō pēe Yonaasi fele.

*Metél kenyárú
(Matiyee 5:15; 6:22-23)*

³³ Yeesu uu kō re: Úka úu ye kēfiráa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelō caca kuu ye ke ritōsi re pēpee n lompo piké metéí yé nnya. ³⁴ Ipónípee ye ipópiŋe kēfiráa le. Ipónípee in n nyáni nšone, ipópiŋe nnéí kai ye n kpáiiilē, amá ipónípee insá nšone n nyáni, kuŋmaha-i ke ipópiŋe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mepócīre tí, metéí mee kepómee ní we áme kape ne riŋmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópiŋe nnéí in metéí m má ke ikelō kéka áke kuŋmaha-i we, innéí yé metéí-i m pólolenle yare lē ke kēfiráa ake ye ne kemetéí nnéí pō n kpáiiilē.

*Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)*

³⁷ Kē Yeesu uu ní we un símisi, Ufarisi unyine uu ukeyō-i u séi re piké kesé iluke lí. Yeesu uu lompo uu piluke kápáa. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kō pēe anípe nale kelene yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upíima uu pēe u maa re: Lē ke nō Pifarisi ani ní we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepire

kani ye heere, amá nósínéfa kémeε, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nō piniri lē. In ne Uléécaā yee kepire n wa cire yee kō kemée waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee nósínéporipi ne nōanécaripi-i ní we píwekōó hekesi, li yé pee mpá yo nō sōnukuse.

⁴² Nō Pifarisi, íwe kani topori! Nō ye iyéhe yare manti ne ruu ne ayéhepi ncōpuri ripénele ani hóone awélé kefi, ani kuwélé kuse Uléécaā pa. Amá ani pee Uléécaā aseí ne unla waiselē. Lē kai kō pee m pise re ani n wai nōn kō pee ne litōrōo kecáá léiselē.

⁴³ Nō Pifarisi, íwe kani topori. Síyukōótone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nō kō la piké ye kéyaála-i nō n yáhaankeε. ⁴⁴ Iwe kani topori! Nō we yare ihóre iyé kecáá kapi n sōne ápi kō pee ikecáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu n maa re: Sáa, pōn lē n símisi, tó kaa kō lē lámisi.

⁴⁶ Yeesu uu rinōo yósu re: Nō isé picélaa, íwe ke nōo kō topori! Ncōni mule-mule kani ye picō cōnse, áni ye kō pee mpá fíi ne nōkenénípepi rica. ⁴⁷ Iwe kani topori! Ákpíi sōne kani ye antepuye ke nōpinésáayaha ápi n kō mómti.

⁴⁸ Nóménéwai mee nyíselenle re lē ke nōpinésáayaha ápi n wa ye ne nō risále, likumúnjé re pi antepuye kónle, nōo piakpíi mómti. ⁴⁹ Lē nnya ke Uléécaā uú péé ne umewéésēsōhō maa re: Né Uléécaā, né antepuye ne pitume pi pa, ápi pikécōpe picō kóni ápi picō íwe wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké písoi pee yé antepuye pee hái ketē kekoraane-me n kpí nkpō nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apeeli nkpō-me hái ne Sakarii kapi kényōonsehuúpi ne Uléécaā keyo kepáápáá ní kpu nkpō-pō. Asei kam nō símisi, nfáani ketē nké písoi mpí kapi antepuye pē nkpō riwome kórune.

⁵² Iwe kani topori, nō isé picélaa! Nō rinōnōo tē kapi ye ne rintíki ápi ne Uléécaā céru kehánne lesele, nō áni kō pee fene nōké lompo, ani kō pee pepēe pilompo ní la ncéé tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi ápi ne u wóosi, ápi isímé mpehē mpehē kecáá u m píseise. ⁵⁴ Ápi apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

*Yeesu ye kecáá kecáá mewai kesi
(Matíyee 10:26-27)*

¹ Kumúnjé kpe-i, písoi ápi cápine kulúí, ai tulu ricuruu pin ána cōpaane. Yeesu uu pee mefói upipiretiki maa re: Ani nóménécíre tí ne Pifarisi nkpónóto pite. Lelee re pi kecáá kecáá mewai ye me. ² Lē nnéí lee m pékaalē ne lē nnéí ke úka úu n nyu yé kam ai metéí kémeε léeri, mpá úye uu li yenu uu kō li ceru. ³ Lē nnya, lē kani yé meyaa m male, metéí-i kapi yé li kō. Lē nnéí kani yé aleε kémeε picō atu-i rinwéíwéí, aleε ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóó.

*Uyē kai m pise re usoi uké n wuru
(Matíyee 10:28-31)*

⁴ Ne nō pinésáne símisi re: Ani kape pepēe ye usoi ní kpu, amá ápi ye pee fe piké linyine lico wa n wuru. ⁵ Ké nō céési uyē kai m pise re nōké n wuru. Uléécaā yee ye n fe uu usoi kopu, uu limemáá nna teneciré kémeε u sápo kai pise re nōké n wuru. Eεε, ne nō maa re uyē kai pise re nōké n wuru.

⁶ In ne sítanká sité kapi ye ne sinúipi yuke-yuke sinupū lōo? Mpá ne lē, Uléécaā úu ye kéka kecáá palei. ⁷ Pi nōnnényúpi nnéí ricuruu keenle. Iwame íi kape ye nō wa. Nō Uléécaā inipee-i ríyu mále lín sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

*Yeesu meýóó ne umeyule kecáá nsmé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Ne nó maa re: Uye un písoi kecəpe n ηmurei re u unékó le, né Usói Kepipi ricuruu yé Uléécáa pileecaatumε-i ηmurei re née u te. ⁹ Amá úye un písoi keyu-i n kesi re úu né nyu, né Usói Kepipi ricuruu yé Uléécáa pileecaatumε-i kési re ám liute nyu. ¹⁰ Uye un Usói Kepipi ricuruu kecáá nkəpe n símisi, pi yé akəpe nyé liute sárei, amá úye un Nfáasonε n lámisi, liute akəpe áa kusárei we.

¹¹ Pin píyei nó n tərəi re pi ne ayómeyáhaalee-i née piyóəpi-i née kuyu piwéése-i pitúhaane nó sí, áni kape píri tónε ne mmē kani yé ha ní male nəké ne ketahai ní le. ¹² Nfáasonε mee yé kumúnjé kpe-i mmē kai m pise re nəké male nó céesi.

Umámá niri kenyárú

¹³ Unyine uu riwúti kecəpe Yeesu maari re: Sáa, a unémáreco maa re tó ne uyé təké ikúlanlú ke urósáa úu ne ró n tíye həone. ¹⁴ Yeesu uu rinóó u yósu re: Unésáne, wóo né tí te ké nónnésímé n túhaane née ké ye ikúlanlú nó hóone? ¹⁵ Uu pee lē memáá pinnéi maa re: Ani nómenécire tí ne memá nnáápi. Mpá usói un íye nsá m má, ái umemá mee unfaa tese.

¹⁶ Uu pee kenyárú pi wai re: Umámá unyine yee pee sitē má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu músu uu nfasimé wai re: Iye kam waine? Kəwai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéi n stúuke. ¹⁸ Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésime foresine am amáa mómti, am kei menélukεpi pi ne linékó tərəó nnéi stúuke. ¹⁹ Am pee limemáá menécire maa re: Ne meýíkíyiki nkpréni iluke yee yé aηmē kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mpóənarε-i we. ²⁰ Amá Uléécáa uu u maa re: Pó uníri nkó! Kesine nké cire ke mpófa nn kété waine. Lin lē n wa, wóo yé pee lē kaa nní mepócire n yikikee n te? ²¹ Yeesu uu kpá re: Limεco kai we ne uyee nní memá umecire n cápine, amá úu pee Uléécáa kémee líka má.

*Ani ne Uléécáa n tálē
(Matiyee 6:24-34)*

²² Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Lē nnya kam nó maa re áni kape ye lē kani yé n li nəké ne nfáa m má ne ilú kani yé nóinépiηe kecáá ní yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé re nfáa ye iluke fele, ipiηe in ilú fe. ²⁴ Ani ákpaán-kpaán tipái, áa ye lukesi áa ye kə kpasi, áa kelukeyεkei má áa kə risime má, amá Uléécáa ye a kpíniiile. Nə ne meýánsei sinúipi ríyu mále. ²⁵ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai úu ha ne unfaa aηmē nípa nkáripí kpáse? ²⁶ In te áni líka kuwai we líkei sírsá lē kémee, yo nnya kani pee litóəó nní kémee nfasimé wai? ²⁷ Ani sicare see ye n felesí ripái nké. Mefele mē áme ye pikei pika wa áme ye kə líka yóó, amá ké nó símisi re mpá ne lē, uyóəpi Saloməó ricuruu ne umemá nnéi úu pee ilú inyine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸ Nó písoi mpí nfatene nín piye. In te Uléécáa ye meýúí mee neni kecarε-i ní we pin kə kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáá kúu yé meníηe ripaíí? ²⁹ Ani kape nómenécire nfasimé tá te yo kani yé li née yo kani yé n ntí. Lē ái kape nfasimé nó n we. ³⁰ Pεpee ápi Uléécáa m pakarelē pee lē líkó mesére wéési. Amá Nónunesáa yee keyómεca-pə ní we ye nyule lεlee nó ní páriilē. ³¹ Uléécáa iyóəpi kani yé meníηe wéési, uu pee litóəó nní nnéi mpuri nó he.

*Keyómεca memá
(Matiyee 6:19-21)*

³² Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Ani kulúí we, amá iwame fi kape nó wa. Li we re Nónunesáa ye la re ani uiyōpi kēmee lompo. ³³ Ani nólínékó yálishi ani lisiwóó píwekós hōónente. Ani awóólóo kpōciré mulei, ani nōmenécíre memá cápine keyómecaa-pō, kei káme píkaí m pólune. Piyaa ápi píkaí me cane, apapí áa kō me caaine. ³⁴ Likumúnjé re kei ke nōmenémá ame ní we, kei ke nónnéfasimé nn ye n we.

Pikeikó pēe ápi ye n lōpíle

³⁵ Ani nōmenécíre n cápínelē nōn ne we, ani nōánétampála sihale n telē, ani nōsinéfíráa n sélé. ³⁶ Ani pikeikó pēe piuyōsaa m mé meco n we. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinōnōo rikómkómí nóké mese ne mese u hánne uké lompo. ³⁷ Pínarekome ye pi, pikeikó pē ke ukéisaa uu yé n leeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecíre nyōonsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸ Un kesíneco ne liképire n ka uu pí leeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹ Ani nísōne ceri re in te kēyō usaa ye pēe nyu itunje iyē-i ke uyaa uu n sōnti, u yé pēe n nyánile úu yé tíye uyaa uké kulee fori uké lompo. ⁴⁰ Nōóké nōmenécíre mesére n cápínelē nōn ne mé. Kumúnjé kpe-i káni ne m músu ke Usōi Kēpipi áke pēeri.

*Ukeikó sōne ne ukeikó kōpe
(Matiyee 24:45-51)*

⁴¹ Piyee uu pēe u maa re: Upiima, yare tō nmanē nnya kaa kenýarū nké wa néē ne písoi tōrōo nnéí? ⁴² Upiima uu rinōo yōsu re: Wóo we yare ukeikó yēe aseí n tíkíle un kō mewésesēhō má? Uyēe ukeikó uyē ke úyōsaa uu yé ne kēyō rin-yá re uké ke m pallē, uu ye upikeico iluke pa kumúnjé kpe-i kai m píse. ⁴³ In te úyōsaa ye ukeikó uyē leeme un mesei upikei kecáa we, u únarekome le. ⁴⁴ Asei kam nó símisi: Uyōsaa ye ulikó nnéí u músene re uké likecáa n pallē. ⁴⁵ Amá ukeikó uyē un umecíre m maa re: Unéyōsaa mekame ye náñalle. Un upikeico pikpáfí rinkápáa, un le un pom, ⁴⁶ keyáa kē ne itunje iyē kúu ne m músu kēmee ke úyōsaa uú ha sōnti. Kei kuu yé pēe ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye pēpēe ápi aseí n tíkíle n wa meco. ⁴⁷ Ukeikó nkó yēe uuyōsaa mēpōla n nyu, amá úu kō pēe píkaí umecíre cápíne ne uké ne n we, úu kō pēe uuyōsaa mela waine, pi yé liute meýá fapii. ⁴⁸ Ukeikó nkó yēe úu úyōsaa lilala n nyu uu pēe ncaai mee ne ipépi n sá wai, pi yé liute fíí fapii. Pin úye meýá m pa, meýá kapi liute písene, pin úye meýá timmúise, meýá kapi liute kórune.

Yeesu nnya písoi ye kériine
(Matiyee 10:34-36)

⁴⁹ Yeesu uu pimáa kpá re: Ne kale kē ketē kecáa nna risé. Li nkpáni yare nké pēe píse máálē. ⁵⁰ Li kō píse re kē míni wole. Lelee íwe iyē kam n lene. Meyíkiyiki kam la re liitunje iyē iké pēe pitule m máálē. ⁵¹ Nō músu re nkíñniñe kamí ne keteni-i kaa? Ne nó maa re “aai”, amá pikériine kamí ne nó ka. ⁵² Kai ne neni rimpá, kēyō kee písoi pinupū m má yé rikéne, kuwélé kuse pitaani, kuwélé kucó pité, pin ne tōpu. ⁵³ Usáa yé ne ukepipi tō, kēpipi pōo kō ne usáa tōpu, úni uú ne ukpére tōpu, ukpére pōo ne úni tōpu, unyáani uú ne ufōsi tōpu, ufōsi pōo ne unyáani tōpu.

*Ani ye meconsente aseí kō
(Matiyee 16:2-3)*

⁵⁴ Yeesu uu kō písoi pēe n cápínelē pimáa kpá re: Kani ye ahope n yé an ketunjelolé-mē leeri, nō ye mese ne mese maa re: “Íkónē ye cuunine”. Lē kai ye kō

mesei wa. ⁵⁵ Nɔn kɔ n yɛ tɛ kuyɔ yɛ itunɛ kumii-mɛ pepuri, nɔ yɛ maa rɛ: “Kutóí yɛ wainɛ”. Lɛ kai yɛ kɔ mesei wa. ⁵⁶ Nɔ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó mpí! Nɔ yɛ fele ani ketɛ nɛ kɛyómɛ mɛconsentɛ ceru. Yo nnya káni pɛɛ kumúnɛ nkú-i kari nní n wɛ aseí kómɛí má?

Usɔi nɛ uucéɔ pikómɛinɛ

(Matiyee 5:25-26)

⁵⁷ Yo nnya káni yɛ pɛɛ nórínécúruu leɛɛ aseí m má céri. ⁵⁸ Usɔi un tiyóópipoo pɔ n sée, nɔn nsé timpɛnɛ rɛ ketúhaanɛ kani sɪ, li pise rɛ pɔkɛ rinmóópú ani kómɛinɛ ncée kɛɔpɛ, upócéɔ úu kapɛ nɛ utúhaanɛ-i pɔ n ha, utúhaanɛ uké pisóóɔa pɔ rimúise, pisóóɔa pɔáké kukpaniilee-i pɔ rinsáɔa nnya. ⁵⁹ Aseí kam pɔ símisi, pɔn kukpaniilee n lɔ, áa leerinɛ káa riwómɛ nnéi n héɛle hái nɛ kɛtanká torɔɔ-pɔ.

13

Li pise rɛ nɔkɛ mɛfinɛ conse

¹ Písɔi pinyinɛ api kumúnɛ kpɛ-i Yeosu leɛpɔ, api u símisi lɛ kɛ uyóopi Pilati uu rinɔɔ n hɛ rɛ pikɛ Kalilee pikó pɛɛ ní wɛ pin Uléécáa inyóonɛ wai kɔ. ² Yeosu uu pi maa rɛ: Nɔ músu rɛ kɛ písɔi pɛ api pikópekɔɔ píima api Kalilee pikó tɔrɔɔ tósu nnya kapi lɛ pi kɔɔ? ³ Nɛ nɔ maa rɛ “aáí”, amá nɔnsá mɛfinɛ n conse, nɔ nónnnéí kpíninɛ pimɛɔ. ⁴ Písɔi pitɛ ápi wɛ afɛɛɛ pɛ kɛcáá kɛ Silowee kulee cáca aku ní loó aku kóni ní? Nɔ músu rɛ piakópɛ nyɛɛ Yerusalem kuyu pikó tɔrɔɔ akó tɔsii? ⁵ Nɛ nɔ maa rɛ “aáí”, amá nɔnsá mɛfinɛ n conse, nɔ nónnnéí kpíninɛ pimɛɔ.

Kúfikiyee kpɛɛ áku yɛ apipi m mári nstmé

⁶ Yeosu uu lɛ memáá kɛnyárú nkɛ pi maa rɛ: Utisi unyinɛ yɛɛ pɛɛ kúfikiyee kunyinɛ tamaalɛ ufafikiyee kɛcarɛ kémɛɛ. Uu kɛyáa sɪ uké kukecáá apipi túunu, amá úu líka yɛ. ⁷ Uu pɛɛ uléétamaa maa rɛ: A ripáí, aɲmɛ ataani yɛ nnyɛ kam sónaari rɛ kɛ yɛ kúfikiyee nkú kɛcáá apipi túunu ám yɛ kɔ líka yɛ. A ku riké. Yo nnya kaku yɛ méwɔo ketɛ né n caai? ⁸ Uléétamaa uu u maa rɛ: Sáa, a nɔɲoni kuɲmɛ nkú pikanɲɛ ku rikpá, né tɔ am ku kóónúse, am pɛɛ ntaai mɛɛ mɛfɛnɛ m má súúni. ⁹ Lin lɛ n wa, in n la ku yɛ kelaanɛ mari, insá lɛ n wa, aa ku kɛ.

Yeesu yɛ kɛwéntɛyaa unósi toikó unyinɛ pɔise

¹⁰ Kɛwéntɛyaa ketúnɛ kɛnyinɛ kɛ Yeosu uu Pisuífi kuyomɛyáhaalee kunyinɛ-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyinɛ un kei wɛ. Li wale aɲmɛ atɛ áa wɛ afɛɛɛ kɛ kuniri kunyinɛ akú nɛ u n lɔ kun u kparásɛlɛ un kɛcírɛ pinyɛɛ pɔonɛlɛ. ¹² Kɛ Yeosu uu unósi uyɛ n yɛ, uu u séi uu u maa rɛ: Uléécáa yɛ pɔ pɔisele. ¹³ Uu anípe ukɛcáá láa, unósi uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ kɛcírɛ nyɛɛ uu Uléécáa pítaáse kápáa. ¹⁴ Amá ái nɛ kuyómɛyáhaalee uwéése risá, kai n wa rɛ Yeosu yɛ kɛwéntɛyaa ketúnɛ usɔi pɔise nnya. Uu pɛɛ rinɔɔ yósu, uu risoiwuí maa rɛ: Siyáa sikpuulú kari má, se-i kai pise rɛ tokɛ keisi. Lɛ nnya, ani yɛ siyáa se-i kam pikɛ nɔ pɔise, ái kapɛ pɛɛ kɛwéntɛyaa ketúnɛ. ¹⁵ Upíima uu pɛɛ rinɔɔ u yósu rɛ: Nɔ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó lɛ. Mpá nɔ úyɛ yɛ kɛwéntɛyaa ketúnɛ kusɛɛlee-i uinaa néɛ ukɛminaa toriyɛle uú nɛ kéninirɛ sɪ, néɛ ái lɛ? ¹⁶ Unósi nkó yɛɛ nní Apiraham kɛpire ukó kɛ Setani uu n tóraalɛ hái aɲmɛ atɛ áa wɛ afɛɛɛ-mɛ, ái pise rɛ pikɛ kɛwéntɛyaa ketúnɛ u toriyɛɛ? ¹⁷ Yeosu rinɔɔ meyóó mɛ amɛ upilaarɔ isei wai hái, amá risoiwuí nnéi ripɔɔ arí nɛ umɛwai píima kuu n wapisi nnéi larisi.

Mpuri yuke-yuke nnyinɛ kɛnyárú

(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)

18 Yeesu uu maa re: Yo ke Uléecaa iyooꝑi ii ne menyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múñeisene? 19 I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecare-i n lukesi nn lelu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

Nkprónótò pite kenyárū
(Matiyee 13:33)

20 Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléecaa iyooꝑi múñeisene?

21 Uléecaa iyooꝑi ye kò we yare nkprónótò pite ke unósi uu ntò piima * kémee n còhaneꝑò uu pulu pikpéé api yisi.

Tinonoo tee m mókú-mókúlé
(Matiyee 7:13-14; 21-23)

22 Yeesu uu ayu maa ne asínsá n tɛɛni un céési un ne Yerusalem-mē sí.

23 Unyine uu u pise re: Sáa, mesei ye me re pisei nkáripí ke Uléecaa uu yé yóriyee? Yeesu uu rinóò pí yósu re: 24 Ani rinómóòpú aní ne rinonoo tee m mókú-mókúlé loni, asei kam nó símisi. Meyá yé náási re meké lomꝑò, amá áme kò fene.

25 Uyote un píyeyi n yisi uu rinonoo ká, nó ketahai nyere, ani rinonoo n komnente non máikere re: Sáa, a ró hánne! Uu rinóò nó yósu re: Am nyu re nò yei pikó le. 26 Ani pɛe u maa re: Kesé kari li ari níru, aróyu icee kémeé kaa tóóí pɔn céési. 27 Uu pimáa nó kpá re: Am nyu re nò yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nó pɛ nnéi nóò nní líkóꝑe n wai. 28 Kei kani yé ténesi, ani aní takai kumúnjé kpe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuyee nnéi n yé Uléecaa iyooꝑi-i, ai pɛe n we re ketahai kapi nó fómꝑone. 29 Pisei yé ketunjeleeme-mē ne ketunjelolé-mē ne itunje kumii-mē ne itunje kuluke-luke-mē leeme api weri api Uléecaa iyooꝑi kémee tone api iluke le. 30 Ai pɛe wai re pɛpɛe neni nní pitóꝛòò pinyine yé ha pífoí, pɛpɛe neni nní pífoí apí ha pitóꝛòò.

Yeesu ripoꝑo ye caai Yerusalem nnya
(Matiyee 23:37-39)

31 Kumúnjé kpe-i, Pifarisi pinyine apí ne Yeesu kò api u maa re: A nté yisi aa keló féé sí. Erooti ye lalé uké tíyese piké pó kpu. 32 Yeesu uu rinóò pí yósu re: Ani n ñme ani ha kesánjá mpuri mmē maa re ne neni ne kóso aníri lakasentele nen pisei pɔisente ké pɛe keyáa táánū tunjé pikéi mpí tenese. 33 Li pise re ké neni keyaa ne kóso ne líkeweeki nnécée rinóòj, líkumúnjé re ái ne sá re antepu uké keló féé kpu kái Yerusalem-i.

34 Nò Yerusalem pikó, nò antepuyee kónle ani kò pɛ ke Uléecaa uu nókenémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesé kamí pɛé la ké nó cápíne ké rimúlú líka ái kape nó wa, nóké n we yare ke kucáyaha aku ye kuamérj metene kusipipi n tā líka ái yé sí wa mecò, ani yúlu. 35 Lē nnya kai yé nókenéyo riyá kéké menmane n nyenu. Ani kò te áni neni píyéne né kpáne líké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha m maa re: Uléecaa uké uyee Upiima rinyiri ne n weme rikpá!

14

Yeesu ye utóikó unyine pɔise

1 Kewénteyaa ketúnjé kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéése unyine keyó sí te uké iluke li. Pɛpɛe keyáa ké kei ní we apí rísone u m paílē. 2 Utisi unyine yee mepílē itoi m pólú un ukeyu-i nyenu. 3 Yeesu uu nsímé kpísi uu isé pinyuwe ne Pifarisi pise re: Irósé ye ncée he née íi he re piké usoi kewénteyaa ketúnjé pɔise? 4 Amá ápi ñmurei piké rinóò yósi. Yeesu uu pɛe utóikó kpísi uu u pɔise uu u yáꝑo.

* 13:21 Ntò piima: Sikiloo afeeré ne sinupú kumúnjé ntò ye mu.

⁵ Uu pɛɛ pi maa rɛ: In te nókenécɔpɛ unyine kɛwā nées uinaa yɛɛ kelúkanka-i lóipɔ, liute úu yé mɛsɛ nɛ mɛsɛ kɛ pɔɔnɛmɛ nípá lin kɛwéntɛyaa ketúnjɛ? ⁶ Api rinɔ piyóó u pɔɔnɛ.

Kusáne piséi nɛ usáne ketonɛ piwéɛ

⁷ Yeesu uu yénu lɛ kɛ pisáne kapi n sée api sitónɛ n wéɛkɛɛ. Uu pɛɛ pinnéi kenýárú nké maa rɛ: ⁸ Usoi un pisóɔnne pilukɛ pɔ n sée, kapɛ ha ketónɛ kɛcɛrɛ kémɛɛ tónɛ. In n la, pi yé úyukɔó unyine yɛɛ pɔ n fe n sée. ⁹ Ai wai rɛ uyɛɛ nní nókenétɛ n sée uu wɛrɛi uu rɛ: A ketónɛ kɛ nɛ uyé tiyá. Isei kaa yé ha pɛɛ nɛ ketónɛ tɔɔ-i tonɛ. ¹⁰ Amá li nyamle rɛ usoi un kusáne pɔ n sée, a ha ketónɛ tɔɔ-i tonɛ, líkɛ wa rɛ kumúnjɛ kɛ-i kɛ uyɛɛ nní pɔ n sée uu rí ka, uké pɔ maa rɛ: Unésáne, a kényu-mɛ kam ketónɛ kɛcɛrɛ kémɛɛ. Lin lɛ n wa, pɔ pɛɛ pipósánɛɔ kɛyu-i ríyú yɛ. ¹¹ Lɛ nnya úyɛ un umɛcɛrɛ rintaáse, li yɛ u ricepisele. Uyɛ un umɛcɛrɛ rincepise, li yɛ u ritaásele.

¹² Yeesu uu pɛɛ uyɛɛ kusáne u n sée maa rɛ: Pɔn pisoi pilukɛ n séine, kapɛ yɛ pipósáne nɛ kupómáre pikó nɛ pipópɛrɛɔ pɛɛ m má sée. Pɛ né fe api kɔ pɔ kusáne séi. Lin lɛ n wa, pi lɛ kaa pi ní pa pɔ pɛsɛle. ¹³ Amá pɔn anyá ilukɛ n wai, a yɛ píwɛkɔó nɛ pinárei nɛ síkankáláká nɛ pinyíyɛ sélei. ¹⁴ Pɔ pɛɛ mpɔɔnarɛ yɛ, líkumúnjɛ rɛ pɛ ápi fɛnɛ piké pɔ li pɛsɛ. Ulééca yɛ yé pɔ li pɛsɛ kumúnjɛ kɛ-i kɛ pɛ nnéi pɛɛ umɛla n wapisi api nkɔ kémɛɛ n yisine.

*Pinósikpiké anyá ilukɛ kenýárú
(Matiyɛ 22:1-10)*

¹⁵ Anó nyɛ mekomɛ-maa, pɛ nɛ pɛ pɛɛ pɛɛ kɛsɛ ilukɛ n le usɛ uu Yeesu maa rɛ: Uyɛɛ yé ha Ulééca iyóɔpi-i ilukɛ n li yɛ únarekomɛ lɛ. ¹⁶ Yeesu uu pɛɛ kenýárú nké u wai rɛ: Utisi unyine yɛɛ keyáa ilukɛ kɛcɛrɛ sɔɔnkɛɛ uu pisoi kulúú séi. ¹⁷ Kai pilukɛ kumúnjɛ n tu, uu uukeikó tum tɛ uké ha pɛ kuu n sélei maa rɛ: Ani kam, nípá yo yɛ nkɔpéni pipele masile. ¹⁸ Amá pinnéi mmɛ, nípá úyɛ uu uncɔɔn pinyíse koru. Ufoi uu ukeikó maa rɛ: Nɛ kɛcarɛ lɔle, li kɔ pɛɛ pise rɛ kɛ ha kɛ yɛ. Lɛ nnya, a u maa rɛ úu kapɛ wóosi. ¹⁹ Uɔ uu u maa rɛ: Nɛ ináa lame-lame kɛfi lɔle, nɛ la kɛ nɛ pikei i peenu. Lɛ nnya, a u maa rɛ úu kapɛ wóosi. ²⁰ Uɔ uu kɔ u maa rɛ: Nfáani kam unósi kpisi, lɛ nnya kám fɛnɛ kɛ ha. ²¹ Ukeikó uu uuyɔsaa kémɛɛ pɛle úú ha anó nyɛ u símisi. Ai úyɔsaa kuwóí wai uu uukeikó maa rɛ: A mekɛɛ ayáa-i nɛ icéɛ kémɛɛ ha, aa píwɛkɔó nɛ pinárei nɛ pinyíyɛ nɛ síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pɛɛri uu úyɔsaa maa rɛ: Nɛ lɛ kaa m pise piwai masile, amá sitónɛ yɛ kɔ pɔɔnɛle. ²³ Uyɔsaa uu pɛɛ ukeikó maa rɛ: A sícarɛyupi siceepi ritiki aa pɛ kaa ncéɛ-i n yéntine nɛ kényu mahani piké kam, kenéyɔ kɛkɛ nɛ n yinya. ²⁴ Nɛ nó símisile rɛ pɛ nnéi kam pɛɛ nní n sélei, úka úu inélukɛ lenɛ.

*Lɛ kai m pise rɛ usoi uké n wa uké nɛ Yeesu upirɛtiki
(Matiyɛ 10:37-38)*

²⁵ Asoiwú píima an Yeesu tikilɛ pin nsɛ pénelɛ, Yeesu uu pansɛpɔ uu pi maa rɛ: ²⁶ Uyɛ un kenémɛɛ n ka, li pise rɛ uké né n la ai tósu uusaa nɛ uuni nɛ uunási nɛ usiwá nɛ upiwá nɛ upimaa nɛ upiyɛi nɛ uricuruu isoi. Insá lɛ úu fɛnɛ uké unépiretiki. ²⁷ Nkó yɛɛ úu n nɔmurei uké menéɔ ukunapéékɔó cɔ uké nɛ né ritiki, úu n sá rɛ uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécɔpɛ unyine yɛ la uké kulee cáca mɔ, liute yɛɛ tonɛle uu músú, uu yénu rɛ alɛ kɛ pikei pɛ api wa, ai tíyɛsɛ uu céru, in te usiwóó yɛ piyɛ un yé fe uu pikei pɛ ketɔ tulu. ²⁹ Insá lɛ, un tikúu n yekei kúu pɛɛ kulee cáca pimómɛ tenɛsɛ, pɛ nnéi pɛɛ yé lɛ n yé yé u sényi. ³⁰ Pi yé maa rɛ: Usoi nkó yɛ pimómɛ koraane amá úu fe uké tenɛsɛ. ³¹ Lɛ cɛrɛ yɛ ní, uyóɔpi úyɛ

un n la uké ha ne ucó tó, u ye tonele uu músu kelene, in te u yé ne upisoi ákotokú kefi (10.000) fe uú ha ne uulaaró yee písoi ákotokú afereé (20.000) m má tópu. ³² Unsá n fene, u ye uuyówpicó-i pitume tunle úu kahane u n nyahaimé, uu u pise re piké kóméine piké atópi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá re: Kai nní lē, nó úka úu fene uké unépiretikí, liute unsá lē kuu m má nnéi n ηmeriye.

*Nnyási mmē melō mee n kpu
(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)*

³⁴ Nnyási ye likei kecire le. Amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Nn pēe ketē nēe mēfēne kēmee linyine yoriyene. Pi ye ketahai n fómplē. Uye un ukóme, uu kóm.

15

*Isán iyee m pō api i heei kenyárū
(Matiyee 18:12-14)*

¹ Pilampooyóó nnéi ne pikópekáo apí ne Yeesu kó re piké kutu u ricó. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa cóη pin máikēe re: Usoi nkó ye kusáne pikópekáo séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pēe kenyárū nké pi maa re: ⁴ In te nókenécōpe unyine ye isán píle má, ise ii pēé ne u pólū, liute úu ye ise íi we píle nnyí tíye uú ha ise nnyí yee nní m pō piwélāa sí hái uú ha ne i yenuu? ⁵ Un kó i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pēe upisane ne upiperécó sélele uu pi maa re: Ani anyá né lē, ne inésán iyee pēe m pō heeile. ⁷ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekáo use mēfine mēconse ye anyá píima le keyómecaa-pō ai tósu písonē use úu we píle kái m pise re piké mēfine conse.

Kewóó kee m pō api ke heei kenyárū

⁸ Nēe in te unósi unyine ye nwóóweni mēpipi kefi má, mēse amē pēé ne u pólū, unósi uyē úu ye kēfiráa risé uu kēyo pééi, uu rísonē ke perei uú ha ne mēpipi mēse mē yenuu? ⁹ Un píyei mē n yē, u ye upisane ne upiperécó séleile uu pi maa re: Ani anyá né lē. Ne kewóó kee ne né m pō heeile. ¹⁰ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekáo use mēfine mēconse ye anyá píima le piléécaatumē kēmee.

Kewá kee m pō api ke heei kenyárū

¹¹ Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee pēe piñmáne pité má. ¹² Usírísá u u maa re: Unésáa, a lē kam masí mēpókpo-máa mēpómá kēmee n yénune né pa. Usáa uu pēe umemá piketé hóone. ¹³ Kai siyáa rinkóónú, unmáne sírísá uu ulikó nnéi cápinente uú ne kuyu taa-taa kunyine sí, uú ha kei mēfine kópe-i loni ai wai re u umemá caainke. ¹⁴ Kuu usiwóó nnéi piluke m masí, nkú píima nnyine nn kuyu kpē loni, m pá yo aí pipári u kóru. ¹⁵ Uu pēé ha kuyu kpē utisi unyine kēmee pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafōη kecáa m paílē. ¹⁶ Li ye pēe ripóó u wa re m pá áfōηpomé kuu yé uké li, amá úka úu ye kó a u pa. ¹⁷ Uu pēe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yēē lile api pōonente, néen ne nté nkú kpine. ¹⁸ Ne unésáa-i pelene, am há u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaa púnnele am kó ne pó púnne. ¹⁹ Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókeikó. ²⁰ Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahane nkpaní kēyo ne rinko, usáa uu ketaa-pō u yenu, ai íwe u wai, uu wurupó uú ha u pira. ²¹ Kewá ake pēe u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaa púnnele am kó ne pó púnne. Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. ²² Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekekeke ne kukpélenku kecire kam ani ku u tani, ani

ukeñipepi kepaie tani, ani anéeri u tani. ²³ Ani ne rináala kpaakó kam, ani ri kopu toké ne iluke kecire wa toké li ne mpóonare. ²⁴ Ai líka nnya, unéñmáne nkó ye pee kpule, uu neni nfáa yenu, u pee pòle, am nkpéni u heei. Api anyá kóru ne mpóonare.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, utisi uyē uñmáne foí un sicare-mē wepò. Kuu kέyo n nyahaipò, uu inyánlú ne nnyáa nné kóm ²⁶ uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. ²⁷ Ukeikó uu rinóò u yósu re: Upówá yee peeme. Ke upósáa uu ukepipi n yé ne nsarenare nnya, uu pee rináala kpaakó kopu. ²⁸ Uñmáne foí uu pee wóosi uu kέyo pilone yulu. Usáa uu léepò uké kέyo u tampò. ²⁹ Amá uñmáne uu usáa rinóò yósu re: A kutu rico, añmē ye kulú wale kam pó n keisi, am kò píkaí pó háikuse. Mpá ne lē, áa píkaí mpá ripoila né he re tó ne pinésáne toké ne anyá li. ³⁰ Amá ke upóñmáne nkó uu m peeme, upóñmáne yee mepómá nnéí ní caai ne piwásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpaakó kpu. ³¹ Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó ne mpó tó mpá píyei we, pòò lē kam m má nnéí te. ³² Amá li pise re toké anyá kecire wa ne mpóonare re upówá nkó ye pee kpule, uu nkpéni nfáa yenu, u pee pòle, am nkpéni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáa mí pallē

¹ Yeesu uu kò upipiretiki maa re: Umámá unyine yee pee ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. Písoi api u símisi re ukeikó uyee umemá caainkeele. ² Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kómei pin kepócaá símisi? A né símisi lē kaa pipókei n keisi. Aa nkpéni linéko kecáa pípaí kpáne. ³ Ukeikó uu ukefa-i kópu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikòho má re né fe am lum. Isei yé kò né n we re kέ wélei. ⁴ Too, né céri lē kam yé ní wa, mpá nensá keyáa n keisi, písoi piké ne pisiyo-i kenécáa m pallē. ⁵ Uu pē ne pē pee ukeisaa ne riwóme m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá ne unéyoosaa riwóme má?

⁶ Uyē uu u pese re: Mékpò sone apòri píle. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekekeee tone aa wólú re kuwóò ye ku. ⁷ Uu lē memáa uco pise re: Pó ní, alé ke ripówóme arí le? Uyē uu rinóò yósu re: Melukepipi áfòrònti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wòi re áfòrònti kuwóò ne afetaani. ⁸ Ukeikó kópe uyē uyosaa uu u pakare umesòho píima mē nnya. Likumúnjé re keté nté písoi ye piwówélaa ncee kémee mesòho ne pipico sònele ai tósu pepere metí kémee ní we.

⁹ Yeesu uu kpá re: Né ne nó maa re: Ani kewóò kópe kpísi aní ne písáne wéési. Ken n ka ken ne nó n ñméherere, Uléécaá uké síyo see ási píkaí n fortune kémee nó yósi. ¹⁰ Uyee likei sínsá kémee aseí m má ye kò limáa kémee a mále uyee úu likei sínsá kémee aseí m má úu kò limáa kémee a má. ¹¹ Nonsá memá kópe pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee meyíkiyiki nó rimúise? ¹² Pònsá kò uco likó pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee pò líkò pó rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikeisaa pité m má. U unyine yulune uu uco n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un uco ipuri yulu. Ani yé fe noké Uléécaá ne siwóò n tikilē kumúnjé kuse.

Isimé icò ke Yeesu uu Pifarisi n símaankee (Matiyee 11:12-13)

¹⁴ Pifarisi api isimé iyē nnéí kóm. Kapi siwóò ní la nnya, api Yeesu sényi. ¹⁵ Yeesu uu pí maa re: Nò písoi le pee ye sisoi pipi inipee-i n wai yare písoi sone,

amá Uléécaá ye nósínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaá inipee-i likópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuyē atelé kapí pēe n céesi ye kété wale Yohani Uniwole kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaá iyōōpi Nsímé Kεcire nn pikósónú kóri, mpa úye un náási uké Uléécaá iyōōpi-i lō. ¹⁷ Ketē ne keyóme metene yé welesi ai tósu ke Uléécaá isé kewōipi aké yé n tósi.

¹⁸ Úye un uunási n lakase uu uféé kpísi, liute ye iwásá wale, uyeε kō unósi ke ula uu n lákase n kpísi ye kō iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nstímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárú nké pi wai re: Utisi mámá unyine yeε péé we. Ilú kεcire yeε nnéi m má kuu ye tā. Nnare kέmεε kuú pēe félé un kō iluke sone le.

²⁰ Utisi wekós unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipiye nnéi ní mómaale un umámá keyō rinānō keyúri finu. ²¹ Ai ye ripōo u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipōpi sin sōnaapo sin uitoi lání. ²² Úwekós uu keyáa kpi, piléécaatumε api u sakaa apí ne kelō sone kē kέmεε ke Apiraham uu ní we sí. Umámá ricuruu uu kō keyáa kpi, api u kulesi. ²³ Umámá uu meyá íwe n le pikúlá kuyu-i, uu inípee sika uu ketaa-pō Apiraham yenupō, Lasaa un ukekúri we. ²⁴ Uu pēe pupēi re: Saa Apiraham, a íwe né té aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélémpi ninjukuse. Ne meyánsei íwe lele nna mmú kέmεε.

²⁵ Amá Apiraham uu maa re: Kenéwá, a léise re pō pēe meyánsei rñnare kómeile péé uye-i kaá pēe keteni-i ní we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa pōo pēe íwe píima takai. Nkpéni kai urikij ninjukuse, pōon íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnós kénelenle. Kai nní lē, pēpēe ní lane re piké tó mmé yisi piké nó-mē ha ápi fene. Úka úu kō fene uké kei kaa nní ní we yisime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uu maa re: In lē, ne ne pó ténile re a Lasaa unésáa keyō-i tumpō.

²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha rñsone pi símisi ai kape wa re pē ticuruu ye íwe kelō nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinōo yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuyē atelé mále. Piké a keε piké kō. ³⁰ Umámá uu re: Lē rñmane áí tu, Saa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlá kuyu-i yisi uu ha pi leepo, pi yé pēe mēfine conse.

³¹ Pinsá n la piké Moisi ne antepuyē atelé kēε piké kō, mpa ukpōkpō unyine uké pikpōkpō kέmεε yisi, ápi pakarene.

17

Akópe piwai ne písárei

(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mεε yé n tíyεse písai piké ne akópe n wa yé mesére n wele. Amá úye un n tíyεse unyine uu ne akópe kέmεε loni, íwe kuu topori. ² Li kutósi we piké rináipare mule-mule rñhme wa api ripōo u lesi api mínimaa-i u sápo ne kuu yé siwá sē kenyine akópe n waise. ³ Ani rñsone nóménéεire tí!

Upómáreε un ne pó m púnne, a rñsone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mpa un ne pó m púnnte mepehē mesεei keyáa kesε kέmεε, uu ye mpa mēpúnne méye ne pó tēni re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upíima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upíima uu rinōo yósu re: Nñn pēe nfatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pēe fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nórínénōo tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Τὸκέ waise re nó unyine ye ukeikós má un u cákaripó nées un uisee sémpo. Un píyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikós uyē maa re a mekekeke kam a iluke lií? ⁸ Adí, aí yé lē wa. Amá u meníne u maane re: A iluke né wa aa ilú conse aa né i yekei ké li, pó pee lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu uukeikós yáási re ne upikēi kuú ne pikēi pē kaí pee m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē cire ye ni ne nóticuruu. Nón píyei lē kai m pise re noké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikós le, aí pise re piké ró pōnese. Lē kai m pise re toké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi pōise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sí, uu Samarii ne Kalilee ayu kepáápáa n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompó, piyó kefi pinyine api u tépeipó api ketaa-pó nyere ¹³ api m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe ró té! ¹⁴ Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nómenécíre pepee ye Uléecaa inyóonse n wa nyíse. Kapi kei-pó n sí, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire péle un Uléecaa meyoopi yom lin cále. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapó uu kényu ketē kam, uu u yáási re ne upikēi. Utisi uyee pee Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pi maa re: Nénte pikefi kam pōise? Yei ye pee use úu we kefi tōwó mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké peeme uké Uléecaa riyu waise re ne upikēi, insá usáne nkó macíre. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ηme, mpófatene ye pó yóriyele.

Uléecaa iyóopi mekame nstímé (Matiyee 24:23-28, 37-41)

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Píyei ke Uléecaa iyóopi ii sónti? Uu rinóo pi yósu re: Uléecaa iyóopi íi we re nó fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nó maa re: Ani ripái, nté kíi we née nté-pó le. Ani ceri re Uléecaa iyóopi ye nókenécōpe wele. ²² Uu pee pipiretiki maa re: Keyáa ye sóntile kani yé n la re noké mpá keyáa kese Usoi Kepipi yē, amá áni yé kō ke yē. ²³ Pi yé nó maa re: Nté nní kuú we née nté-pó kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kō mē wurupó. ²⁴ Yare ke kekóneseípi ake ye nní meyéne mese rin-yéeri keyóme ketō ne kété, ai kpáii meco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani písoi mpí piké ke ηmeriyē. ²⁶ Lelee pee Nowee kumúnjé n wa lico lee Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Písoi ye pee lele pin níru pin sóonne pin pila ne pinósi pasiine hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémeē n lompó, ikónē maa íi ne weri, míni ame písoi kpísi. ²⁸ Li yé ha n we yare Lóti kumúnjé: Písoi ye pee lele pin níru, pin lééri pin kō yálsi, pin aléé támaankeē pin kō mómti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lóti uu Sotōm-i n le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómecaa-pó leeme ai písoi kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáa n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilú iyee kei n we kpísi néē, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké kényo pele. ³² Ani Lóti unosi nkó kecáa léise. ³³ Uye un n la uke nfáa mesére m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nó símisi re kesine kē, písoi pité yé kuhá kuse kecáa n finu, aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁵ Pinósi pité yé n we pin nam ai use kpíipó ai ucó yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipó ai ucó yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upíima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóo yósu re: Kei ke isare kópe íi n we ke áyemeekú aa ye cápine.

¹ Yeesu uu lē memáá kenyárú nké pi wai uké ne pi céési re piké ye mǎpá píyei Uléécaá yáasi, ái kape ye píkaí síká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uu pɛɛ we. Uu Uléécaá wuru úu kǎ úka pakarelē. ³ Ukúmannási unyine un kǎ kuyu kpɛ-i we. Uu meséere u n lɛkɛɛpǎ re uké u ne uuécɛɔ ketahai rikéne. Mǎpá píyei kuu ye u lɛpǎ uu u maa re: A tǎ ne unécɛɔ ketahai rikéne. ⁴ Ai nánjai háí, amá utúhaane úu ne kutu u cǎlɛ, uu pɛɛ keyáa umécire maa re mesei ye me re am Uléécaá wuru am kǎ úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannási uu nní picǎn né n tǎnse nnya, li pise re ké lē alari u pa, insá lē, u yé pisónaame n nǎnlenle uu ha ne kunǎnkú né finse. ⁶ Upiima uu lē memáá kpá re: Ani lē ke utúhaane kǎpɛ uyɛ uu mǎ ma kutu ricǎ! ⁷ Uléécaá yee úu yé pɛɛ upikǎ alari pa pin ne u n téní ketúnjé ne kesine? U yé nánjaise uké ne pi n lée? ⁸ Ne nó maa re u yé mekɛekɛɛ alari pi pa. Amá Usói Kɛpípi ken píyei m pɛeme, ke yé pɛɛ keté kecáa písoi lɛeme pɛɛ nfatene m máa?

Ufarisi ne ulampooyǎǎ kenyárú

⁹ Yeesu uu kenyárú pɛpɛ nní pimécire n waiselɛ yare písoi sǎne pin picǎ kǎselɛ maa re: ¹⁰ Písoi pité pinyine pɛɛ Uléécaá keyǎ-i lompǎ re piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi lɛ, ucǎ ulampooyǎǎ. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukɛfa-i re: Uléécaá, ne pǎ yáasi kám ne písoi tǎrǎ menyine ní we nnya, pɛɛ píyaa ne piwai kǎpɛkǎǎ ne piwásankai lɛ. Ne pǎ yáasi kám ne ní we yare ulampooyǎǎ nkǎ. ¹² Síyáa sisɛi kɛmɛɛ, sité kam ye anǎ paasi, lē nnéí kam ye n yé kam ye hǎne awélé kefi am kuse pǎ pa. ¹³ Ulampooyǎǎ uyɛ pǎ ketaa-pǎ nyere, uu nkɔpáni keyóme-mɛ inípeɛ písíka peenu, amá kɛwuu kuu ripira uu re: A né ukǎpɛkǎǎ íwe tɛ. ¹⁴ Yeesu uu kpá re: Ne nó maa re usoi nkǎ uké kelene n kúí, Uléécaá ye ukǎpɛ u sǎreile, amá áí lē Ufarisi wa. Likumúnjé re úye un umécire rintaáse, li ye u ricepisele, úye un umécire rincepise, li ye u ritaásele.

Yeesu ye siwá sínsápi rinǎǎ sǎne ritikise (Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Písoi apí ne siwá fɛnfɛí ricuruu Yeesu hapǎ re uké sí rica. Pipiretiki api pi yenu, apí ne pi césí. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyese apí ne siwá u hapǎ, uu re: Ani riyá siwá síkɛ kenémɛɛ kam, áni kape sí tǎpisi. Likumúnjé re mpí pɛɛ simɛɔ ní we pɛɛ yé Uléécaá iyǎopi kɛmɛɛ lǎ. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaá iyǎopi n ñmurei yare ke kɛwá ake ye n ñmurei, uu ikemɛ lonine.

Uñmánɛ mǎmá unyine kecáa nstímé (Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisuifi uwéese unyine uu Yeesu píse re: Sáa sǎne, íye kam waine ké ne nfáa tɛnciré yé? ¹⁹ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né séɛ re Usǎne? Uka úu usǎne insá Uléécaá mɛcire. ²⁰ Mǎpá líkɛ íye wa, pǎ Uléécaá isé nyule re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnǎome itansei nyere, a upósáa ne upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinǎǎ yǎsu re: Háí inéwá-mɛ kam lē múílɛ. ²² Ke Yeesu uu lē pikóme mǎ masí, uu u maa re: Líkɛi líse lɛe pǎ párlɛ. A lē nnéí kaa mǎ má yáa, aa siwǎǎ sɛ píwɛkǎǎ hǎne, pǎ pɛɛ keyómɛcaá-pǎ memá yé. Pǎn lē piwai mǎ masí, aa pɛɛ weri aa né tǎki. ²³ Amá ke utisi uu anǎ nyɛ n kǎ, uripǎǎ ari meýánsei caai, áí líka nnya, u pɛɛ umámá píima lɛ. ²⁴ Ke Yeesu uu n yé tɛ uripǎ ye caai, uu re: A tíye Uléécaá iyǎopi kɛmɛɛ pílonɛ ye ne pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuyoooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompǎ, li yé kutási mǎ purú ne ke umámá uu yé ní la uké Uléécaá iyǎopi kɛmɛɛ n lompǎ. ²⁶ Pɛpɛɛ pɛɛ kutu u n cǎlɛ api re: In lɛɛ

ni, wóo ye pɛɛ píyulale yē? ²⁷ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Lelɛɛ áí sisoipipi kɛmɛɛ kuwai ní we ye Uléécáa kɛmɛɛ kuwai welɛ. ²⁸ Piyɛɛ uu pɛɛ re: Lɛɛ nní, lɛ karí pɛɛ m má kari tíyɛ ari pó tiki. ²⁹ Yeesu uu pi maa re: Asei kam nó símisi. Uye un Uléécáa iyóopi nnya ukɛyó, néɛ uunósi nɛ upiwā nɛ upimaa nɛ upimareɛɔ, nɛ usiwā tin-yá, ³⁰ liute yé nɛni mɛwɛɛ mmé-i lɛ mɛpɛhɛ kulúí yē uu kó aɲmɛ nyɛɛ n wemɛ kɛmɛɛ nfáa teneciré yénu.

Yeesu ye metáánú unkpɔ nɛ umeyisɛ nstmé símisi
(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi nɛ pité séi uu pi maa re: Tó Yerusalem sinlɛ. Kei kɛ lɛ nnéi kɛ antepuyɛ api Usói Kɛpípi kɛcáá ní wóí aí ha wainɛ. ³² Pi yé pɛpɛɛ ápi Uléécáa n wuru anipe-i kɛ wa api kɛcáá kɛ nyáni, api kɛ lámisi, api kɛkɛcáá mɛta tukɛ ³³ api nséi kɛ fapii api pɛɛ kɛ kopu, amá keyáa tánú tunjɛ akɛ nkpɔ kɛmɛɛ yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nstmé mmɛ aseí kɔ. Li anóo nyɛ aseí pi pesilɛ ápi nkpáni céri lɛ nsímé kɛ Yeesu uu n símisi.

Yeesu ye unyíyɛ unyine pɔisɛ
(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)

³⁵ Kɛ Yeesu uu Yeriko n nyahaipɔ, unyíyɛ unyine un ticéetime tú un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwúí tin sónepɔ, uu pise re yoo ní? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yɛɛ kei tósu. ³⁸ Uu pɛɛ pupei re: Tafiti Kɛpípi Yeesu, a inéwɛ ripaí! ³⁹ Pɛpɛɛ pɛɛ kekpréɛ n sóne apí nɛ u cési re uké riséé, amá uu meyá cásɛ re: Tafiti Kɛpípi, a inéwɛ ripaí! ⁴⁰ Yeesu uu nyɛrɛ, uu rinóo hɛ re piké nɛ u u kam. Kɛ unyíyɛ uu ukékúrí ní hápɔ, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la kɛ pó wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, nɛ la re inénípɛɛ iké yɛ. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípɛɛ iké wúkule! Mpófatenɛ ye pó yóriyɛlɛ. ⁴³ Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, inípɛɛ ii wúkule, uu Yeesu tiki un Uléécáa meyóopi yom. Tisoiwúí nnéi ari lɛ yenu, pɛ ticuruu api kó Uléécáa meyóopi piyómɛ kápáa.

19

Yeesu nɛ Sasee kɛcáá nkó

¹ Yeesu uu Yeriko-i lompɔ uu unceɛ n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Saseɛ un kuyu kpɛ-i we. U pɛɛ pilampooyó uwéɛɛ lɛ un kó umámá. ³ Uu náási uké uyɛ kapi ye n sée re Yeesu yɛ, amá úu fe. Písói ye pɛɛ riwúí cápínɛlɛnɛ, uyɛ úu kó pɛɛ mɛcáa we. ⁴ Uu pɛɛ kɛyú-mɛ wuru uú ha kuléɛ kunyine kapi ye n sée re Sikomáɔ yopoi uké Yeesu yɛɛ kei n tikiɛ yɛ. ⁵ Kɛ Yeesu uu kelɔ kɛ-i n tu, uu uinípɛɛ síka uu Saseɛ maa re: A mɛkɛkɛkɛ súime Saseɛ, li pise re kɛ nɛni kɛpóyɔ-i tone. ⁶ Saseɛ uu mɛkɛkɛkɛ súiri uú ha kusáne u yósu nɛ mpóɔnarɛ. ⁷ Ai pɛ nnéi pɛɛ lɛ n yé pírí wai, api pɛɛ n tee re: Ukópɛkóó keyó kɛ usói nkó uu nní ló. ⁸ Saseɛ un Upíima keyúrí nyɛnu uu re: A kutu ricɔ, Sáa né menémá rikéne am kuwélɛ píwɛkóó pa. Nɛn kó úyɛ menípɛɛ n li am usiwóó yósu, né liute si héélɛ mɛpɛhɛ mɛna. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye nɛni keyaa nké kɛyó nké-i lommɛlɛ, áí líka nnya, Saseɛ ricuruu ye kó Apiraham kɛpire ukó lɛ. ¹⁰ Likumúnjɛ re Usói Kɛpípi ye kale kɛkɛ pɛpɛɛ m pɔlaalɛ tiyu lɔ.

Wura mɛwóópipi kenyáru
(Matiyee 25:14-30)

¹¹ Písói pɛɛ Yeesu uu kuu riɲɔ ye pɛɛ musí re kuu nní nɛ Yerusalem tiníko nnya, Uléécáa ye lɛ tuimɛlɛ uké iyóopi n le pin u nyáni. Lɛ nnya kuu kenyáru pi maa re: ¹² Kéyɔ kecirɛ usói unyine yɛɛ kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyóopi u tí uké pɛɛ limemáa pɛɛmɛ. ¹³ Uké kelɛnɛ ní tósi, uu upikeikó kefi pinyine séi

uu nípá úye wura kewóó múíse uu pi maa re: Ani siwóó nsí ne kpéense hái ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu písoi api uipuri yulu, api pitume yukuse piké ukepire ritikipó piké re: Ari la re usoi nkó uké urýóópi. ¹⁵ Api iyóópi u tini uu ukuyu pèle. Uu pée pikékó pē kuú pée siwóó m muleise séi re uké yé kuláa kpē kapi n yé. ¹⁶ Ufoi uu hapó uu maa re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó kefi. ¹⁷ Uyóópi uu u maa re: Li nyamle, ukekíó sone. Kaa nní likei sínsá pimúlē ní céri rísonē nnya, né ayu kefi pó pa aa akecáá m paílē. ¹⁸ Ukekíó lírú uu hapó uu re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó sinupú. ¹⁹ Uyóópi uu uyé maa re: Né pó ayu anupú pa aa akecáá m paílē. ²⁰ Ukekíó uco uu hapó uu re: Sáa, upówura kewóó ye nké. Kenírípi-i kam ke paasi am pésu. ²¹ Ipówame ye né wale, kam mepókó n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kpási, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyóópi uu u maa re: Pó ukekíó kópe nkó, apónóó cire kamí ne ketaháí pó pepirene. Pó nyu re ám ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kpásile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pée siwóó keyekei-i yekei? Né pée fe am menépeeme mmé-i si yósu ne kuláa. ²⁴ Uu pée pēpē kei ní we maa re: Ani wura kewóó kē yósi ani uyé mēwóópi kefi m má múise. ²⁵ Api u maa re: Uyé ne mēwóópi kefi mále. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyee m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí kuu m má kapi u yósune. ²⁷ Amá pinélaaró pée ápi ne iyóópi né n la pó nkó ye mmú: Ani ne nté pi kam ani kenéyu-i pi kóni.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19)

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé ní masí, uu risoiwúú kekpeé wai un Yerusalem simpó. ²⁹ Kumúnjé kpe-i kuu Petifasee ne Petanii ayu kuwélé-mē tikúú tē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee re: Ani kuyupi kpée nní kerýóu ní wepó kémee há. Nón kei n tuiwó, nó keminaapipi kenyine leepó ken toraalē. Usói úka útu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³¹ Úye un nó m pise re yo nnya kani ke fénne, ani liute maa re Upíima yee ke la. ³² Pitume api sí apí ha leepó yare lē ke Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnjé kpe-i kapi keminaapipi n fénne, kepíte api pi maa re: Yo nnya kani keminaapipi kē toriyé? ³⁴ Api rinóó yósu re: Upíima yee ke la. ³⁵ Api keminaapipi kē ne sí, api kekecáá piilú laai api Yeesu kekecáá tónse. ³⁶ Kapi kéyu-mē n sí, písoi api piilú ncée kecáá n tánente. ³⁷ Kapi Yerusalem n nyahaiwó pin ncée mmee Olifiyee rikúú ní cépilē tikilē pipiretiki kulúú pée u n tikilē, api Uléecaa mēyóópi n yom lin calē, mēwaisan̄a mē nnéi kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pée máikēe re: Uléecaa uké Uyóópi uyee ne Upíima rinyiri n sónti rikpá. Nkín̄niñe nké keyómecaa-pó n we, Uléecaa rinyiri tiké kei-pó n taálē.

³⁹ Pifarisi pinyine pée risoiwúú te-i ní we api Yeesu maa re: A pipópiretiki rinóó hē re piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinóó pi yósu re nípá pin tinséé, apare yé ricáái.

Yeesu ye Yerusalem nnya téní

⁴¹ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaiwó, uu ku yenu, uu kpē nnya téní ⁴² un tee re: Yerusalem, pón pée neni keyaa nké n ceri lelee yé ne nkín̄niñe pó n kam! Amá li nkpéni pékaalenle, áa yé fe póké li yé. ⁴³ Siyáa se-i ke pipólaaró api itópilú kecire ne kekáipi pó n waine ye sóntile, api awélé nnéi pó n cónjē. ⁴⁴ Pi yé nó ne pipókó nnéi ná kpátá-kpátá, ápi ripópare rika pó yáne tiké ricó kecáái

n t̄asil̄. Káa kumún̄jé kp̄e-i ke Ulééc̄aa uu picome p̄ó ní ka n ceri nnya kai l̄é p̄ó waine.

*Yeesu ye Ulééc̄aa keȳo-i pikp̄éense lakase
(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)*

⁴⁵ Yeesu uu Ulééc̄aa keȳo loni uu pikp̄éense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee re: Li w̄oal̄al̄ te: Pi yé ken̄éyo s̄ée re keȳóm̄eyáhaayo.

Amá n̄ó ne ke ripól̄ósele piyaaluke kuhore!

⁴⁷ Mpá keȳáa kéye ke Yeesu uu ye Ulééc̄aa keȳo-i n céési. P̄epe ye Ulééc̄aa inyóonse n wa piw̄éése ne isé picélaa ne kuyu p̄isoí kec̄ire apí n w̄éési piké Yeesu kpu. ⁴⁸ Amá apí ceri l̄é kapi yé n wa liké ne l̄é, likumún̄jé re kuyu nn̄éi ye p̄ee kutu u c̄olen̄e r̄is̄one.

20

Yei ke Yeesu nnañe nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)

¹ Ke Yeesu uu keȳáa ken̄yine Ulééc̄aa keȳo-i n céési un Nsímé K̄ec̄ire símisi, p̄epe ye Ulééc̄aa inyóonse n wa piw̄éése ne isé picélaa ne kuyu piw̄éése apí k̄ráfúp̄o ² apí u pise re: A ró símisi, r̄inañe ní-ye kaá ne nn̄i wai? W̄oo nc̄ée p̄ó he re a l̄é wa? ³ Yeesu uu p̄ee pi pese re: Ne la ké nse nó pise. Ani né símisi: ⁴ Ne la ké nó pise re Ulééc̄aa n̄ée p̄isoí p̄ee Yohani tumme re uké p̄isoí míni wole? ⁵ Apí pim̄eç̄op̄ec̄ire n ken̄ene re: T̄on nkp̄éni m maa re Ulééc̄aa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai p̄ee iye wa kári ne Yohani nsímé ñmurei? ⁶ Amá t̄on k̄o m maa re: P̄isoí p̄ee u tumme, kuyu nn̄éi pikó ye apare ró t̄óókene apí ró kóni, likumún̄jé re pi ne kefa tenele re Yohani ye antepu le. ⁷ Apí p̄ee rin̄o u ȳosu re: Ari nyu uyee p̄iniwole u n tumme. ⁸ Yeesu uu rin̄o pi pese re: Né ám nó símisine r̄inañe mm̄ē kam̄ ne l̄é n wai.

Pikeikó p̄ee rikpákárá m má ken̄yárū

(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)

⁹ Yeesu uu l̄é memáa ken̄yárū nké p̄isoí maa re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n s̄ée re fiinyi kec̄are tamesi uu pikeikó w̄éesi re piké kek̄ec̄áa m p̄ail̄ē, uu p̄ee nc̄ée taa-taa sí uké ha n̄aṅaipo. ¹⁰ Kai aléép̄ipi nyē kutúū n tu, uu ukeikó unyine p̄epe aléé nyē kec̄are kec̄áa m̄ p̄ail̄ē k̄eme tum te uké ha aléép̄ipi anyine u ȳome. Amá apí u kapi apí men̄ipe ñmane u lakase. ¹¹ Ucarete uu k̄o ukeikó féé tump̄o, amá p̄epe aléé nyē kec̄áa m̄ p̄ail̄ē apí k̄o uyē ticuruu kaii apí u lámisi apí men̄ipe ñmane u lakase. ¹² Uu k̄o ukeikó t̄áanū pitume kpá, apí uyē p̄ó itói wai apí lákase. ¹³ Ucarete uu p̄ee re: Iye kam nkp̄éni waine? Né un̄eñm̄ane lala t̄ū. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke p̄epe aléé nyē kec̄áa m̄ p̄ail̄ē apí u n yé, apí símaane re: Nkó yee yé masí usáa ikulanlū nn̄éi n te. Ani kam t̄oké u kpu ari p̄ee ikulanlū iyē n té. ¹⁵ Apí kec̄are k̄ē ilúké u lesepo, apí u kopu.

Iye ke ucarete uu waine? ¹⁶ U s̄ontile uké pi k̄o, uu p̄isoí féé kec̄are muíse. Ke p̄isoí apí an̄o nyē n k̄o, apí re: Asei kec̄áa, ái l̄é waine. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nȳanei uu re: In lee ni, l̄é kapi nn̄i Nléécaasimé ritelé k̄eme n w̄óí aseí re iyé? Ái pi w̄oí re:

Tipare ke pim̄óme apí n fóm

tee panse ric̄ire-c̄ire

tee ken̄ui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tipare t̄ē tinkp̄ou, u yé selesi. Lin úye n fóm tin uk̄ec̄áa n loó, ti yé u n̄a.

*Lampoo kapi ye Rom uyɔɔpi pɔtɔma n hɛɛle
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)*

¹⁹ Pɛpɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne isé picélaa api kumúnjé kpe-i n wéési piké Yeesu tɔ, amá pin pɛɛ kuyu pikó wuru. Pi ceri re pɛ ke Yeesu kenýárú aké ne máne. ²⁰ Api pɛɛ Yeesu pimúnjaa loni. Api lɛ nnya písoi pinyine ukemɛɛ tumpɔ, apɔ n wai yare písoi pɛɛ aseɔ n wéési. Li pɛɛ lɛ wailɛ piké ne n fe piké u n tɔ piké uyɔɔpi yee nnaɛm má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pɛɛ u pise re: Sáa, tɔ yɛ te lɛ kaa n símisi pɔn céesi ye aseɔ le, áa nkɔpáni usoi úka kewuu túúni. Pɔ ye Uléecaa ncee písoi céesile ne aseɔ. ²² Lɛ nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo hɛɛle néé ápi kapɛ hɛɛle? ²³ Amá Yeesu uu pimesɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóó kenýine né nyíse nké. Uye ríyu ne úye rinyiri tɛɛ kekecáa we? Api rinóó yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: In lɛ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. ²⁶ Api fe piké u tɔ, mmɛ kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mɛ amɛ nnóó pi yipu api séé.

*Pisatusee ne nkɔ kémeɛ meyiɛ nsmé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)*

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kémeɛ hapɔ. Pɛpɛɛ múlɛ te pikɔkɔpɔ ápi nkɔpɔ-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu pise re: Sáa, lɛ ke Moisi uu isé n wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpási uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreɔ piseɛi pinyine pɛɛ pɛé we. Ufoɔ uu unósi kpási, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírú uu ukúmannɔsi kpási, ³¹ utáánú pɔó kɔ pikpiké u kpá, uyɛ uu kɔ kpi. Pikesɛɛi kɛ api lɛ kukúmannɔsi u kpíkɛsi api kpíni úka úu kɔ pɛé ne kewá u mari. ³² Unósi pɔó kɔ metóroo kpi. ³³ Keyáa kɛ ke pikɔkɔpɔ api nkɔ kémeɛ n yisine, pitisi pɛ keɛɛi keɔpɛ úye yee yé ha uula? Liriyíki re pinnéi pɛ kunósi u kpíkɛsi! ³⁴ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Keté nté pitisi ye pinósi kpíkɛsile, pinósi pɔɔn kɔ pila sɔɔnkeɛ. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pɛɛ ne n sá re piké pikɔkɔpɔ kémeɛ yisi piké ha keté fale-i n we ápi pinósi kpíkɛsine, ápi kɔ pila sɔɔnkeɛne. ³⁶ Api pikai kpine, pillécaatumɛ kapɛ ne menyíne we. Pi Uléecaa sipipi le, liriyíki re pi kpule api kɔ nkɔ kémeɛ yisi. ³⁷ Moisi ye pɛɛ pikɔkɔpɔ meyiɛ nkɔ kémeɛ nkó pisímé masile uritelé te-i kuu kuhíhíi kpeɛ n torɛ nsmé n símisi. U pɛé maa re: Uplíma ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa le. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléecaa úu pikɔkɔpɔ Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Liriyíki re uyɛ nnya ke pinnéi api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóó yósu api maa re: Sáa, pɔ símisile lin nyamí. ⁴⁰ Lɛ memáá, ápi nka nɔ pipise u peenu.

*Uyɛ ke Uléecaa uu n wée ne Tafiti kecáa nsmé
(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)*

⁴¹ Yeesu uu pi maa re iye ke usoi uu yé fe uú maa re uyɛ ke Uléecaa uu n wée ye Tafiti kepipi le. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyóme ritelé-i rihaa re: Uplíma ye Unéplíma maa re:

A kunéluke-luke-mɛ kényukóótone-i tone

⁴³ hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarɔ kepónyále-i n cɔ.

⁴⁴ Tafiti yèè u sée re Uplíma. Iye ke uyɛ cire uu yé kɔ pɛɛ Tafiti Kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimɛcire ne isé picélaa tɔ
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)*

⁴⁵ Ke risoiwuú nnéi ari kutu n cólɛ, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tɔ. Piké ne atúkanka caa-caa n kɔnni ne písoi piké ayáa

kémee pi n yáhaankee yee ripóo pi we. Ayómeyáhaalee sitone fói ne keluke kémee sitone fói kapí la. ⁴⁷ Pi ye lē ke pikúmannōsi api m má nnéi yóoile api ye pēe keyóme yáasi mecáa yare pi písoi sōne le. Uléécāa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

Ukúmannōsi ihēe (Mariki 12:41-44)

¹ Yeesu uu inípee síka, uu yénu pin kei kapi ye ihēe Uléécāa keyo-i n wa piíhēe sariipó. ² Uu kó ukúmannōsi wekóó unyine yenu un sitanká sité sápolē. ³ Uu pēe maa re: Asei kam nó símisi, unósi nkó ye hēle ai písoi picó mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lē kápi ne líka n wai ke mpí nnéi apí kei risápó, amá ulikó kecire, lē kuu m má nnéi uké ne iluke n ló ke uyē uu waipó.

Yeesu re Uléécāa keyo yé fori (Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)

⁵ Písoi pinyine api Uléécāa keyo nsímé n símisi pin tee re ke nyamle hái, ne keapare kecire ne ilú kapi Uléécāa n hēkesi. Amá Yeesu uu maa re: ⁶ Siyáa ye sántile ke apare nyee nní n tósiinelē tika ári m mēsunine. Lē kani nní n nyáni ye sántile liké fori téké-téké.

Lēle n nyise re ketē ye ketene tu (Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)

⁷ Apí pēe u pise re: Sáa, píyei ke lē nnéi áí ha sánti? Yo yee yé kumúnjé kpe-i ke lē nnéi áí ha n sánti ró nyise? ⁸ Yeesu uu rinóo yósu re: Ani nómenécire tí ršone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. Likumúnjé re písoi meyá yé sónaame ne rinényiri pin tee re: “Néee uyē ke Uléécāa uu n wée”. Likumúnjé ye kó nyahaimēle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nōn píyei atōpi ne pitele nné n kō, nōsinéwuú ási kape tó. Lí pise re lē nnéi liké kam kelenē, amá ketē ketó áke kahanē n tu. ¹⁰ Uu pēe lē memáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne tōpu, keyóópitē áke keyóópitē keco ne tōpu. ¹¹ Ketē yé yēnesi áí nyamí, itóí yee n tejni ne nkú nn siló siló leeri, mewai mewai mee iwame ní we yé kó wapisi, ne linyise-nyise leē keyómecāa-pó n léeri yé kó wapisi. ¹² Amá liké kelenē lē n wa, pi yé nó cópii apí íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, apí ayómeyáhaalee-i ne piyóopi ne kuyu piwéese kémee ne nó túhaane apí nē nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lēle ye kepole nó hē nóké ne anéseera n lese. ¹⁴ Lē nnya, ani m múlilē ršone. Ani kape mmē kani yé m male nóké ne nsímé kémee ní le kecáa m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anó nyē kai m pise re nóké male ne mewéesesohó nó hē, ai tíyese nōunélaaro úka uu yé fe uké nónnékó rikóse. ¹⁶ Nópínésáa ne nópínéni ne nópínéwá ne nópínémáa ne nópínémáreco ne nópínésane yé nópínélaaro anipe-i nó wa apí nómenéyá kóni. ¹⁷ Tinényiri nnya, nípá úye ye nóinépurí yulune. ¹⁸ Amá nípá nónnényúpi nse ín pólune. ¹⁹ Ani n ηmóópúlē, lele ye tíyese aní ne nónnéfáa lolu.

Iwe piima mekame (Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ Nōn ha píyei n yē atōpilee an Yerusalem kekáipi wailē, ani ceri re umefore ye nnyáa wale. ²¹ Pēé uye-í, pēpēe Yutee-i ní we yé ha wúrumpó, apí akúú-mē taá, pēpēe Yerusalem kuyu kecōpe ní we, apí ketaa sí, pēpēe sicare-mē ní we ápi fene piké kuyu-mē kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sē kémee ke Uléécāa uu sisoipipi mewai kópe si ceeine. Sikemé ke lē nnéi leē átelé-i n wólaalē ai waine. ²³ Iwe ke

pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. Mpóocaaí píima ye ha kuyu kp̄e-i wene, Uléécáa yé kuyu kp̄e pikó ukuw̄oi nyíse. ²⁴ Pi yé ne atéhe caacaa pi kó, apí sité nnéí kémee ilási pi cópii, piyómeyáhaaciré apí Yerusalem c̄apisi háí ne siyáa s̄é ket̄o-p̄o.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé itun̄e ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. Mpóocaaí yé ket̄é kecáá p̄isoi nnéí l̄o, mínimaa iwóo píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ P̄isoi yé ne iwame kp̄i pin lele ke t̄é kecáá n s̄ónti nfasimé wai, likumún̄é re li yé keyómecaa-p̄o linan̄e-nan̄e lémesi. ²⁷ Pi yé p̄ee Usoi Kepipi yé ken kuhope kecáá weme ne kennan̄e ne kemeyóopi. ²⁸ M̄ewai m̄ē men ha piwai n koraaenene, ani kec̄ire nyere ani áyu síka, likumún̄é re nóken̄ēnm̄éher̄ee ye l̄é t̄ule.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu l̄é memáá kenyárú nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne alééc̄o nnéí ripaí. ³⁰ N̄on píȳei n yé apéi fale an n toraal̄é, n̄o ye n̄orin̄éc̄uruu cerile re kupii ye nyahaille. ³¹ L̄é c̄ire ye ni, n̄on ha píȳei n yé m̄ewai m̄ē men n wapisi, ani ceri re Uléécáa iyóopi ye nyahaille. ³² Asei kam símisi: P̄isoi kunai nkú áku t̄ósun̄e kelene nní nnéí liké ne ní kam. ³³ Ket̄é ne keyóome yé t̄osi, amá anénoó áa met̄ón̄é má.

Li pise re mpá tye uké n nyáni

³⁴ Ani nómen̄éc̄ire t̄i, áni kape t̄iyese nónn̄efasimé nké meyan̄sei anyá ne p̄itanir̄é-m̄ē pele. Ani kape k̄o meyan̄sei ket̄é kecáá likó nfasimé n wai. Insá l̄é, ket̄úhaaneyaa yé nó rikaikai ³⁵ yar̄e ripine. Likumún̄é re ket̄é nté p̄isoi nnéí ke keyáa k̄é ake lēerine. ³⁶ Ani kape l̄opile, ani ye mpá píȳei Uléécáa we noké ne ún̄an̄e n yé, ani ne l̄é nnéí lēe n wapisine kémee nm̄éher̄ee ani k̄o ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ket̄ún̄é ke Yeesu uu ye p̄ee Uléécáa keyo-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúupi kapi ye n s̄ee re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéí apí ye mmare mare Uléécáa keyo-i weri piké kutu u rico.

22

Pisuiŋi piwéese ye kóm̄eine re piké Yeesu t̄i

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nȳe-i kapi ye akp̄ón̄o nȳee áa pite m má n li aa n nyahaim̄e, ² p̄ep̄ee ye Uléécáa inyóon̄se n wa piwéese ne isé picélaa apí nc̄ée n wéesi kapi yé ne Yeesu ní kpu, amá pin p̄ee kuyu pikó wuru.

Yutasi ye wésile piké Yeesu t̄i

(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)

³ Setani uu Yutasi kapi ye n s̄ee re Isikariyóoti loni. U p̄ee pipiretiki kef̄i ne pite p̄ē use le. ⁴ Yutasi ne p̄ep̄ee ye Uléécáa inyóon̄se n wa piwéese ne kuyómeyáhaalee pim̄ér̄e piwéese apí l̄é kuu yé Yeesu n t̄i uké pianipe-i n wa kecáá kóm̄eine. ⁵ Ai pi larisi n̄s̄one apí rinóo yekei re pi yé siwóó u h̄éle. ⁶ Yutasi uu nm̄urei uu icée s̄one n wéesi uké ne Yeesu pi rimúise risoiwuí ári kape n nyu.

Yeesu ye t̄iyese apí nkp̄o melóo anyá iluke wai

(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)

⁷ Keyáa kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kò nkpò melóó anyá isan n kò ake tulu. ⁸ Yeesu uu pɛɛ Piyee ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpò melóó anyá iluke ró wa tóké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la tóké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinóó pí yósu re: Ani kutu ricó: Nón ha píyei kuyu n lomponé, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kényo ke-i kuu ha n lonine. ¹¹ Ani úyote maa re: Urósáa ye pò pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpò melóó anyá iluke n lené? ¹² U yé kényo kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpò api nípá yo leepò yare ke Yeesu uu pɛɛ pi ní ma, api nkpò melóó anyá iluke wai.

Yeesu nkpò ne umeyise piléise inyekii

(Matiyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Kòrenti Fòl 11:23-25)

¹⁴ Ké itunje ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pɛɛ meyansei ripóó né wa re tóké kesé nkpò melóó anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uu yé uiyóopi kémeé ró i n wa ari pɛɛ íasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pɛɛ kepóripí ne píta kpísi uu Uléécaá pɔonese uu re ani yósi ani hɔone. ¹⁸ Asei kam nó símisi re ám píkaí aléepipi pita mpí piníré kpáne hái ne keyáa kē kam yé Uléécaá iyóopi kémeé pí ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Uléécaá m pɔonese memáá, uu ku kpókórí uu pí ku pa uu re: Inépiñe ye nnyí kam nń nnya m pálé. Ani ye lé wa aní ne kenécáá léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kò kétaporipi pí pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nń nnya n kɔonu Uléécaá uu né nó séi re nó ne uyé ani kóméine. ²¹ Amá ani ripaí, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyé tɔn kesé le. ²² Mesei ye me re Usoi Kεpípi ye tósu le yare kai kekecáá n wólaamélé. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kεpípi n yáá, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pɛɛ pimecɔpɛcire pipíseine koru re pikεcɔpɛ úye ye yé mewai mé wa.

Wóo Uléécaá iyóopi kémeé uwéése?

²⁴ Pipiretiki api íkeñene kápáá re piké yé te pikεcɔpɛ úye yee yé uwéése. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sité piyóopi ye sikecáá túnle, pɛpɛ sikecáá iyóopi n le yèè tíyele api pí n sélei re “lisone piwai.” ²⁶ Amá ái kape lé nókenéméé n we. Nókenécɔpɛ úyukóó kai pise re uké usínsá. Li pise re úyukóó uké n we yare ukeikó. ²⁷ Ukeikó yee iluke n wai ne uyé kuu iluke n wai kecɔpɛ úye yee úyukóó? Ai uyé kuu i n wai? Too, né ne nókenécɔpɛ we yare ukeikó uyee iluke n wai. ²⁸ Nò né ritikile ne aseí, nɔn kahari tó ne nnó tɔn ne itunje iye-i kai né ní peikee kémeé we. ²⁹ Lé nnya kam Uléécaá iyóopi ní pane yare ke Unésáa uu né í ní pa mecɔ. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyóopi-i kesé tone ari le ari kò níru, ani sínéyóopitone-i tone ani Isirayeli amare kefi ne até nyé túhaane.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38)

³¹ Simóó, Simóó, a kutu ricó, Setani ye ncéé we re uké pò pánai yare kapi ye asíré m pánai api acólé lése. ³² Amá ne ne Uléécaá pò té te ái kape wa re mpófatené ye ne pò kpu. Amá pɔn píyei kenéméé m pɛeme, a pipómáreco itisi rikpáse. ³³ Piyee uu u maa re: Upíima, ne ñmurei re nípá in kukpaniilee ye ku ké pò ritiki, née nípá nkpò ye mu tóké kesé kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyee, ne pò maa re icá iké kelene n kooi, pò mepehé metaani kesi re áa né nyu.

Siwóó ne kulóó ne ritopítéhe pimulé nstmé

³⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Kam nɔ n tɔ, ʔni kɛwɔɔ nɛ kulɔɔ nɛ anɛɛri rimmulɔ, linyine yɛ nɔ riparilɛɛ? Api rɛ: Lika ʔi tɔ ripari. ³⁶ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Amá uye un nkpɛni kɛwɔɔ m má, li pise rɛ ukɛ kɛ rimulɔ, uye un kɔ kulɔɔ m má, li pise rɛ ukɛ ku kpisi. Uye unsá kɔ titɔpitɛhe m má, li pise rɛ ukɛ uilɔ yáá uú nɛ rise lalɔ. ³⁷ Likumúnjɛ rɛ rinɔɔ tɛ kai kenécáá ritɛlé-i n wɔlaalɛ tɛ: Pi piwaikópekɔ kɛcɔpɛ u yekei yɛ wale. Leleɛ kenécáá n wɔlaamelɛ yɛ tɔle. ³⁸ Pipiretiki api u maa rɛ: Upiima, atɔpitɛhe atɛ yɛ nnyɛ. Uu rinɔɔ pi yósu rɛ: Li wale.

Yeesu yɛ Olifiyee rikúú kɛcáá keyóme yáási
(Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42)

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kɛcáá sɔ yarɛ kuu yɛ pɛɛ kei n sɔnɛ mɛcɔ. Upipiretiki ʔi u tiki. ⁴⁰ Kapi kɛlɔ kɛ n tuiɔɔ, uu pi maa rɛ: Ani yɛ keyóme yáási ʔni kape nɛ pipeikɛɛ kɛmɛɛ ní loó nnya. ⁴¹ Uu lɛ memáá nɛ ketaa pi wai, tiná tɛɛ pikecɔpɛ ní wɛ yɛ tu yarɛ kunípɛ riparɛ mɛfome kumúnjɛ, uú ha wula uu keyóme yáási rɛ: ⁴² Sáa, in tɛ pɔ ɲmurei, a tɛyɛɛ ntóosi keporipi nkɛ kɛkɛ nɛ ketaa né wa. Mpá nɛ lɛ, ʔi kape mɛnɛla mɛɛ yɛ wa, amá likɛ mɛpókɔ. ⁴³ Uléécáatumɛ uu pɛɛ keyómeɛcáa-pɔ kpáfúme rɛ ukɛ itisi u hɛ. ⁴⁴ Mpɔɔcáa piima nn Yeesu tini, uú nɛ piyómeyáhaa kɛyu m mahanlɛ, urikaha ari pólɔ yarɛ ménye, tin cɔlɔi.

⁴⁵ Kuu piyómeyáhaa ní masí, uu upipiretiki-mɛ pɛle uu pi lɛɛɔ pin lɔni nɛ mpɔɔcáa. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Yo nnya kani lɔni? Ani yisi ani keyóme yáási ʔi kape wa rɛ nɔ pipeikɛɛ-i lóipɔ.

Yeesu metinɛ

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11)

⁴⁷ Un kei lɛ simisi risoiwuú ari tuiɔɔ, upipiretiki kefi nɛ pitɛ pɛ usɛ kapi yɛ n sɛɛ rɛ Yutasi un pikeyu wɛ. Uú nɛ Yeesu kɔ uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa rɛ: Pɔ Usoi Kepipi ripira áá nɛ piláarɔ anipɛ-i kɛ wai, néɛ yo? ⁴⁹ Kɛ Yeesu pisencɔ ʔi n yɛ leleɛ n wainɛ, ʔi u pise rɛ: Upiima, tókɛ atɛhe kpísii? ⁵⁰ Piuse uu Uléécáa usina ukeikɔ kutu luke-luke semí. ⁵¹ Amá Yeesu uu rɛ: ʔni kape lɛ tikpá, li wale. Uu usoi uyɛ kutu ca uu u pɔisɛ. ⁵² Yeesu uu lɛ memáá pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyɔnɛ n wa piwéɛɛ nɛ pimɛɛ́ɛ uwéɛɛɛ nɛ kuyu piwéɛɛ pɛɛ pitɛnɛ u n hápɔ maa rɛ: Li pise rɛ nokɛ pitɛnɛ né kam non atɛhe nɛ ʔpúnípi muleilɛ yarɛ usoi kpááree? ⁵³ Siyáa nnéi kɛ tɔ nɛ nnɔ́ ari yɛ kesɛ́ Uléécáa keyɔ-i n wɛ, ʔni kei necɛ́ wéesi nokɛ nɛ né tɔ. Amá itunɛ nnyí yɛ nɔ nɛ kuɲmaha uyɔɔpi ikɔ lɛ.

Piyɛɛ yɛ kesi rɛ úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Api Yeesu tini ʔi nɛ Uléécáa usina keyɔ sɔ, Piyɛɛ un ketaa-pɔ pi tikilɛ. ⁵⁵ Api kɛyɔcɔpɛ nna wénesi ʔi tone, Piyɛɛ uu pɛpɛɛ nna n wéni kɛcɔpɛ tone. ⁵⁶ Unósi keikɔ unyine uu u yɛnu un nna kekúri tɔ, uu u nyánei tímí uu rɛ: Usoi nkɔ ricuruu yɛ pɛɛ Yeesu tikilenlɛ. ⁵⁷ Piyɛɛ uu kɛsu, uu unósi uyɛ maa rɛ: Am u nyu, unósi. ⁵⁸ Kai rinkpáɛ, unyine ucɔ uu u yɛnu uu rɛ: Pɔ pisi ʔi pɛ usɛ le! Amá Piyɛɛ uu rinɔɔ yósu rɛ: Am pikecɔpɛ wɛ. ⁵⁹ Likɛ nɛ mɛsɛ pipɛpɛ rinkpá, unyine ucɔ uu kɔ ɲ-yupapɛ nɛ pimáa kpá rɛ: Asei kɛcáá, usoi nkɔ yɛ pɛɛ ú tikilenlɛ, likumúnjɛ rɛ u Kalilɛ ukɔ lɛ. ⁶⁰ Amá Piyɛɛ uu rinɔɔ yósu rɛ: Am nyu lɛ kaa ní la pókɛ male. Kumúnjɛ kpɛ-i kuu nní n simisi, icá ii kooi. ⁶¹ Upiima uu pɛɛ ɲmɛelú uu Piyɛɛ weríí. Piyɛɛ uu léisɛ rɛ Upiima yɛ u maa rɛ: Icá ikɛ kelɛnɛ n kooi, pɔ kesi metaani rɛ áa né nyu. ⁶² Kei kɛ Piyɛɛ uu léɛpɔ uú nɛ mpɔɔcáa tɛni.

Pi Yeesu lámisi ʔi u kaii

(Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65)

⁶³ PISOI PEPE PE YEESU M MĒ API KEČÁÁ U NYÁNEI API U KAI. ⁶⁴ API KÉYU U PI, API U MAÁ RE: WÓO PÓ KÁII, A ŊMOINU. ⁶⁵ API KÓ ALĒ U KPÁ MEYÁ.

Pi ne Yeesu ketúhaane piima-i ha

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisuifi piwéése ne pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu piketúhaane piima-i sí. ⁶⁷ Api u pise re: Pó uyē ke Ulééca uu n wéé? A ró símisi. Uu rinóó yósu re: Nen nó m maá re leé ní, áni Ŋmuréine. ⁶⁸ Nen kó nnyine nó m pise, áni rinóó né yósuné. ⁶⁹ Amá kaí ne nkpeni rimpá, nó Usoi Kepipi yē ken Ulééca, rinaŋe nnéi ute kuluke-luke-mē kényukótoné-i tā. ⁷⁰ Pinnéi api pepe re: Lē nnya, pō Ulééca Kepipi leé? Uu rinóó yósu re: Lē kani nní ma, ne Ulééca Kepipi le. ⁷¹ Api pepe re: Piseérakóó piye pico kari nkpeni wéési? Tiróóruu ye uanóolempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ PISOI NNÉI PEPE N CÁPINEĒ API YISI API NE YEESU PILATI KÉMEÉ SÍ. ² API KEI NE NSÍMÉ U WÁÁNÁ PIN TEE RE: Tó usoi nkó leepole un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankee re api kape lampoo Rom uyóopi Sesaa héele, un kó tee re uyē ke Ulééca uu wéé, uyóopi. ³ Pilati uu u pise re: Póo Pisuifi uyóopi? Yeesu uu rinóó u yósu re: Mmē kaa nní ma. ⁴ Pilati u pepe pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne risoiwuí maá re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usoi nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáiké n kpálē ne rinaŋe re: Usoi nkó yee kuyu pikó piháikuse tálaankeé, Kalilee-pō kuu kóri uu Yutee keté nnéi cōpu uu ne nté tuiri.

Pi ne Yeesu Erooti kémee ha

⁶ Ke Pilati uu anó nyē n kó, uu pise re: Usoi nkó ye Kalilee ukó leé? ⁷ Kuu n céri re Erooti yeé Kalilee keté-pō Yeesu uyóopi, uu Yeesu u pááipō, liriýíkí re Erooti ricuruu ye siyáa sē kumúnjé-i Yerusalem-i wélé. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yé, ai u larisi, liriýíkí re u pepe mekee-me Yeesu nnéi kóméile lin tipóó u we re uké u yē. U pepe tálē te Yeesu yé uinipeé-i mewaisaŋa menyine wa. ⁹ Uu u píseise ai náŋai, amá Yeesu uu rinóó ríka u yósi. ¹⁰ Pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kényu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóóca api kečáá u nyáneí api u n sénnyí yare kesoi kpárápi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mē u pesepō. ¹² Erooti ne Pilati ye pepe piláarō le, amá api keyáa kē kusáne tone.

Pi túhaane al tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

¹³ Pilati uu pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piyukóó ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maá re: Nō ne usoi nkó né kale nōn tee re u pISOI tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nōkénéyu-i kam u píseí am kó ncaai kani re u wai ríka yē. ¹⁵ Erooti uu kó uncaai ríka yē, liriýíkí re u ró u pesemele. Kai nní lē, usoi nkó uu ncaai ríka má mee yé ní tiyese piké u ní kpu. ¹⁶ Lē nnya né tiyese api kuyíyaa u fapii am lē memáá u áye. ¹⁷ [Li pepe tílasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá n pá nkpō melóó anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupuké kpá re: A usoi nkó rō kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mewai menyine ke Parapasi pōó pepe kuyu-i tamme uu kó usoi kopu. Lē nnya kapi pepe uyē kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní rí la uké Yeesu Ŋméherése nnya, uu risoiwuí ne pisímé kpá. ²¹ Amá api pupéi re:

A kunapéékóó kecáá u karií, a kunapéékóó kecáá u karií. ²² Pilati uu metáánú pimáa pi kpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíí wa? Am ncaai níka ukecáá yé mee yé ní tíyese piké ne u ní kpu. Lē nnya né tíyese piké ne kuyíyaa u kaií am pēe u yápō. ²³ Amá api pipupukēe nōŋ te piké Yeesu kunapéékóó kecáá karií. Ai Pilati feriyē. ²⁴ Pilati uu hó re uké lē kapi u m piŋe pi wa. ²⁵ Uu usoi uyē kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lē kapi ní la. Uyē kuu nní rin-yá ye pēe piháikuse mēwai menyine kuyu-i tammēle uu kō usoi kopu. Lē nnya kapi pēe uyē kukpaniilee tā.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapi ne Yeesu n tósu, api ne Sirēeni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simōó sáne un sicare-mē leeri. Api u tini api Yeesu kunapéékóó u cōŋe re uké ne u n tikilē. ²⁷ PISOI kultú ne pinósi pin u tikilē. Pinósi pin siwuu piralē pin ne ukecáá téni pin kō ne u tikilē. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mē pansēpō uu re: Yerusalem pinósi, áni kape né nnya n ténisi. Amá ani nórínécúruu ne nósínéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sóntile, se-i kapi yé ní maa re: Pinósi nyapi pēe ápi pikai m máraalē ápi kō pikai n nyenselē ye pinarekome le. ³⁰ PISOI yé pēe akúú pimáikee lō te: Ani keróccáá loó, api sikúúpi máikee re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin nēe ní we yare kuna ŋmú nní n wa, íye kapi yé pēe nōó nní ní we yare kuna kóima pō wa?

³² Api kō ne piwaikópekkóó pitē pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi kelō kē kapi ye n sée re Kúyu Kōŋoo n tu, api kei Yeesu kunapéékóó kecáá karií, api kō piwaikópekkóó pitē pē karikēe anapéékóó kecáá, use ukuluke-luke, ucō ukumii-mē. ³⁴ Yeesu uu pēe re: Sáa, a piakópe pi sárei, likumúnjé re ápi nyu lē kapi n wai. Api paŋai ápi ne pimēcōpēcire uilú hōñente. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyáni. Pisuifi piwéése api kecáá u nyáni pin tee re: U picō yoriyentele, uké uricuruu yoriye, in te u Kírisi le, uyē ke Uléécaá uu n wée. ³⁶ Písócca ricuruu api kecáá u nyáni ápi ne u kō api píta nyere-nyere pinyine u tunjá ³⁷ api re: Pōn Pisuifi uyōopi, a ripóccúruu yoriye. ³⁸ Api pēe uriyu kecáá wólú re: Nkó ye Pisuifi uyōopi.

³⁹ Uwaikópekkóó use kapi kunapéékóó kecáá ní kariilē uu u lámisi un tee re: Nēnte pōo uyē ke Uléécaá uu n wée? A ripóccúruu yoriye aa kō tō yoriye! ⁴⁰ Amá ucō nkó uú ne u cési re: Pōn ne Uléécaá wuruu? Pōo nní uakpanii ucō kēmeē ní we. ⁴¹ Tó akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nní le, amá uyē úu ncaai níka wa. ⁴² Uu limemáá kpá re: Yeesu a kenéccáá léise pōn píyei ipóyōopi piluke n weme. ⁴³ Yeesu uu rinóo u yósu re: Asei kam pō símisi, neni keyaa nké, tó ne mpō ne pi Uléécaá iyōopi kēmeē.

Yeesu nkpō

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunje kecíre kumúnjé, kuŋmaha aku ketē nnéi kecáá cōni hái ne itunje metaani kumúnjé-pō. Kusánjáá kapi ne Uléécaá keyō n kénélē aku kecōpe cēérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupēi re: Sáa, ne nnéíaa apónípe-i wa. Kuu anóo nyē pimáa ní masí, uu kpi. ⁴⁷ Rom usócca wéése uu lē nnéi lēe n wapisi yenu, uu Uléécaá ríwu waise uu re: Asei kecáá, usoi nkó ye pēe aseí ute le. ⁴⁸ Pē nnéi pēe ní ka awúí awúí piké nyáni, api lelee n wa yenu, nípa úye uu pēe pēle un mpóccái ne kewuu piralē. ⁴⁹ Yeesu pisane nnéi ne pinósi pēe pēe u n sárumme hái Kalilee-pō, api íyaa-pō nyere api lelee n wai n nyáni.

*Yeesu mekulaa**(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Pisuifi kuyu Arimatee kèmeε ke utisi unyine uú péε we. Pi ye u sée re Yosefi. U péε ketúhaane piima uwéése use le, amá lé ke upiwééseεo api rinhó api wai ái ne u risá. Utisi uyē ne péε aseí ute le un kó Uléécaá iyóopi mekame mé. ⁵² Uu Pilati kèmeε s1 uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limemáá kunapéékóó kecáá Yeesu súiseri, uu kusanáá u pílisi uu nhóre kapi kuparecaṅaa-i n wa kèmeε u finse. Api nhóre mme-i úka kulaalē. ⁵⁴ Keyáa keε ne risále kewénteγaa usé, kewénteγaa ken ne koraanene. ⁵⁵ Pinósi péε péε Yeesu n sárumme hái Kalilee-me ne Yosefi api rikpí-i simpó piké yé lé kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Api péε kégó pele api ha mékpó ne tulaali ncópurí wai piké Yeesu níṅesi. Amá api kewénteγaa ketúnjé wénte yare ke isé ii m pise api kelene simpó.

24*Yeesu ye nkpo kèmeε yisi**(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)*

¹ Kewénteγaa ukóso kemaresine, pinósi api mékpó ne tulaali kapi n wa múlú api ne rikpí simpó. ² Api leepó lin tipare tee péε rikpí n filē pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompo amá ápi Upiima Yeesu leepó. ⁴ Api ceri íye kapi yé wa. Kumúnjé kpe-i ke písoi pité pinyine api rikpáfúme pin ilú yee n télu tanaalē. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kpárai, písoi pé api pí maa re: Yo nnya kani pikpókpo kecōpe uyeε n nyáni wéési? ⁶ [Uu nté we, u nkpo kèmeε yisile un nfáa má]. Ani léise lé kuu nó mí ma péε uye-i kuú péε Kalilee-pó ní we. ⁷ Li pise re piké pikópekoó anipe-i Usoi Képiri wa, api kunapéékóó kecáá ke karií Uléécaá uké keyáa táánú tunjé nkpo kèmeε ke yukuse.

⁸ Api péε Yeesu anóó léise. ⁹ Api rikpí-i yisi api lé nnéí pipiretiki kefi ne use ne picó nnéí kéenkee. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uni Maari ye péε pi. Pi ne pinósi picó péε péε kesé ní we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmē yenu re nnárisimé ye mu, ápi péε pakare. ¹² Kumúnjé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpí-mē wurupo, uu kparápo uu asánjáa ḡmane yenu an cúlē. Uu péε ukeyo pele. Lé nnéí lee nní n wapisi lin nnóo u yipaalē.

*Lelé Emayusi ncee kecáá ní wa**(Mariki 16:12-13)*

¹³ Keyáa kē cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n simpó. Itunje nwóí mekóónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sóne. ¹⁴ Lé nnéí lee péε n wapisi nsímé kápí péε símisi. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i kapi lé n símisi pin kéṅene, Yeesu ricuruu uú ne pi kó api kesé n sóne, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalē ápi péε u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kéṅenese non ne sóne? Api nyere ne mpóocaai. ¹⁸ Pikecōpe unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pó mecire yeε Yerusalem kuyu-i we áa nyu leléε siyáa tōrōó nsí kèmeε kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mewai méye mpuri ye me? Api rinóo u yósu re: Leléε Nasareti ukó Yeesu n leeme má. Antepu lo yee rínaṅe m má. U Uléécaá ne písoi keyu-i unnaṅe nyísele uliwaiwai ne uanólempi kèmeε. ²⁰ Pēpēε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne kuróyu piyukóó api u tini api nsímé u cōse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékóó kecáá u karií. ²¹ Tó péε tálé te uyeε yé Isirayeli riyu ló. Amá keyáa táánú ye nké ke mewai mé amé ne n wapisi. ²² Asei kecáá, keróōpe, pinósi pinyine ye tíyele ai pírí ró wai. Kemaresine kapi rikpí-i ha. ²³ Amá ápi u leepó. Api pēeri api ró símisi re piléécaatume pinyine ye pikeyu-i rikpáfúmele api pi maa re u nyánile. ²⁴ Piróséncó pinyine api rikpí-i

simpɔ api lɛpɔ yarɛ lɛ kɛ pinɔsi api rɔ́ ń kɛ́ɛ. Amá ápi pɛɛ uricuruu yɛ. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Nɔ́ pinírí mpí, a tíyɛ nɔ́ atu má áni la nɔ́kɛ mmɛ́ kɛ antepuyɛ api nɔ́ n símisi nɛ kɛfa tɛnɛ. ²⁶ Ái pɛɛ pise rɛ uyɛ́ kɛ Uléécaá uu n wée uké lɛ íwɛ li uu kelɛnɛ umeyɔɔpi-i lonii? ²⁷ Uu pɛɛ limemáá mmɛ́ nnéí kai uriyu kɛcáá átelé-i n wólaalɛ́ pi kpáiiisɛ, Moisi ritelé kuú nɛ kori uú nɛ antepuyɛ akó tɛnɛsɛ. ²⁸ Kapi kuyu kpɛ-i kapi n simpɔ n nyahai, Yeesu uu wai yarɛ u lalɛ uké kɛtaa-taa ha. ²⁹ Amá ápi u nyɛrɛsɛ pin tee rɛ: A kɛrɔ́kúrí tonɛ, li nnyɔ́ wale kesinɛ akɛ nyahai. Uu kɛyɔ́ pi tiki apí ha kesé tonɛ. ³⁰ Apí tonɛ rɛ piké ilukɛ li, uu kukpɔ́nɔ́ kpísi uu Uléécaá pɔ́nɛsɛ uu pɛɛ ku kpɔ́kórinɛ uu pi ku pa. ³¹ Piinipɛɛ ii pɛɛ wúkule api u ceru, amá uu pikɛyu kɛ-i mílu. ³² Apí pimecɔpɛcɛrɛ m máikɛnɛnɛ rɛ: Pó tɛ piyo kɛ nsímé kuú pɛɛ ncéɛ-i n símisi nɛ Nléécaasimé aseí kuú pɛɛ rɔ́ ń símisi nn tɔ́ lɔ́ ŋmaa.

³³ Apí mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi api Yerusalem simpɔ. Api pipirɛtiki kɛfi nɛ usɛ nɛ pipisɛncɔ́ lɛpɔ́ pin cápínɛlɛ, ³⁴ pin tee rɛ: Mɛsɛi yɛ mɛ, Úpíima yɛ nkpɔ́ kɛmɛɛ yisilɛ uu tíyɛsɛ Simɔ́ uu u yɛnu! ³⁵ Pɛ́ ticuruu api lɛlɛɛ ncéɛ-i n wa pi kɛɛnkɛɛ nɛ lɛ kai n wa apí nɛ Yeesu ceru kumúnjɛ́ kpɛ-i kuú pɛɛ kukpɔ́nɔ́ rínkpɔ́kórinɛ.

Yeesu yɛ umɛcɛrɛ upipirɛtiki nylsɛ

(Matiyɛɛ 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

³⁶ Apí kahɛnɛ nkpání nsímé n tɛnɛ, Yeesu ricuruu uu pikɛcɔpɛ kpáfúmɛ uu pi maa rɛ: Nɔ́anékín aké n niñú. ³⁷ Pikɛwuú akɛ tɔ́lu, iwamɛ píima ii pi tini, likumúnjɛ́ rɛ li pi wa yarɛ kunírí kunyinɛ kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Yo nnya kai nɔ́ ricɔ́ŋ? Yo nnya kani nɔ́sinéfa-i tíru? ³⁹ Aní anénipɛ nɛ anéna rípaí. Mɛsɛi néɛ lo. Aní né rica aní yénu. Kunírí áku ipinɛsarɛ néɛ akɔ́hɔ́ má, yarɛ kani nní lɛ́ nnéí kɛnécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anɔ́w nyɛ́ malɛ uu uanipɛ nɛ uana pi nyíɛ.] ⁴¹ Mpɔ́ɔnɛrɛ nɛ pírí píima yɛɛ pi ń wɛ nnya, ápi nkpání fɛ piké nsímé mmɛ́ pakarɛ. Uu pi pise rɛ: Nɔ́ nté lilukɛ-lukɛ linyinɛ málɛɛ? ⁴² Apí nkpíntómɛ ŋmáá-ŋmáá kɛrɛ u pa. ⁴³ Uu n kpísi uu takai piinipɛɛ-i. ⁴⁴ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Mmɛ́ kamí pɛɛ nɔ́ ń símisi kumúnjɛ́ kpɛ-i karí pɛɛ kesé́ ń wɛ yɛ mmú. Lí pise rɛ lɛ́ nnéí kai kɛnécáá n wólaalɛ́ Moisi isé kɛmɛɛ nɛ antepuyɛ atelé kɛmɛɛ nɛ siyómɛ atelé kɛmɛɛ liké wa. ⁴⁵ Uu pɛɛ mɛsɔ́hɔ́ pi tápile piké nɛ Nléécaasimé aseí n kɔ́ nnya. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Lɛ́ kai n wólaalɛ́ yɛ nní: Lí pise rɛ uyɛ́ kɛ Uléécaá uu n wée uké íwɛ li, uu pɛɛ keyáa táánú tunjɛ́ pikpɔ́kpɔ́ kɛmɛɛ yisi. ⁴⁷ Lí kɔ́ pise rɛ piké urinyiri nɛ sité nnéí kɛmɛɛ písoi riyóó rɛ piké mɛfinɛ consɛ Uléécaá uké piakópɛ pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé nɛ koraanɛ. ⁴⁸ Nɔ́w lɛ́ piseérakɔ́. ⁴⁹ [Iyɛɛ nnyíl], ihɛɛ iyɛ́ kɛ Unésáa uu rinhó́ rɛ u yé nɔ́ hɛ. Néɛ rínécúruu nɔ́ i pamɛnɛ. Amá lí pise rɛ nɔ́kɛ kuyu-i n tú hái nɛ kumúnjɛ́ kpɛ-i kɛ keyómɛcaá nnaŋɛ nn yé nɔ́kɛnécáá n súimɛ.

Yeesu yɛ keyómɛ taálɛ

(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)

⁵⁰ Yeesu uu limemáá nɛ kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uu anípe síka uu rinɔ́w sɔ́nɛ pi tikisɛ. ⁵¹ Kumúnjɛ́ kpɛ-i kuu rinɔ́w sɔ́nɛ pi n tikiselɛ́, uu nɛ pi tɔ́lu, ai keyómɛ-mɛ́ u sakaapɔ́. ⁵² Pɛ́ apí Uléécaá yáási apí pɛɛ Yerusalem pɛlɛ nɛ mpɔ́ɔnɛrɛ píima. ⁵³ Apí yɛ pɛɛ mɛsɛrɛ Uléécaá keyɔ́-i n cápínɛlɛ pin Uléécaá pakarɛntɛ.

Nsimé Kεcirε ritεlé ke Yohani uu n wói

Lελεε ritεlé ntl kέmee ní we Yohani yεε Nsimé mmú wói. U Yeesu upirεtiki ne uusanε le. Efεesi kuyu-pα, pεε mεκεε Asii keteni-i kuu Nsimé Kεcirε ritεlé ntl wói.

Ifaaci iyε mekériine ye mmé:

1. Yohani ye símisile uú ne nyíse re Yeesu Kirisi yεε Uléécaá rinoo. Uléécaá rinoo tē arí weri ari kerócopε n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíse re Yeesu ye Uléécaá Kepipi le. Yeesu ye kα uicélaa kέmee nyíse re uyεε iluke yεε ye nfáa n he ne useesé yεε ye písoi ne Sáa Uléécaá kέmee ní ha, ne metéi mee ketē nnéi n kpáiiilē. Lē ke Yeesu uú ne nípá úye nyíse re uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu ye umεcirε cápine uké kpu uu kα upipirεtiki icélaa tωrōo pa (13-21).

Tinóo tεε ye metéi ne nfáa n he

¹ Uléécaá uké kelene nípá yo n wa, Tinóo ye pεε wele. Tinóo ne Uléécaá pεε pεé we. Tinóo ye pεε Uléécaá le. ² Ti ne Uléécaá pεε pεé we Uléécaá uu kelene nípá yo wai. ³ Tē ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne nípá yo wai. Líka ái we ke Uléécaá uu n wa kái pεε tē kuu ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mee písoi metéi n wai. ⁵ Metéi amε kunmaha-i léeri, amá kunmaha áku fe kuké me yarii. ⁶ Uléécaá uu keyáa utisi unyine tum. Pi ye u sée re Yohani. ⁷ U kale re uké metéi mē písoi nyíse, nípá úye uké ne kefa me tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yεε metéi, amá u kale re uké metéi mē nsimé písoi símisi. ⁹ Metéi mē mecirε ηmane mee metéi yíkíyíkí. Me ketē kecáá kale re meké písoi nnéi n kpáiiilē. ¹⁰ Tinóo ye ketē kecáá kale. Tē ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketē pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinóo ye tipikó kέmee kale, amá tipikó ápi ri yási. ¹² Amá pē nnéi pεε ri ní yási ápi ne kefa ri tene kari rínanε he re piké panse Uléécaá sipipi. ¹³ Ai mesoimare kapi pi mari nnya, ái kō lē ke písoi ápi ní la piké ye pisiwá mari nnya kapi fe ápi lē panse. Ápi panse Uléécaá sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári nýe yare ke sisoipipi asi ní la mecα. Amá Uléécaá yεε umela kέmee nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinóo ye panselε kesoi pipi tin kerócopε tū. Ti ípεelée mále tin kα nsimései má rísonε. Tα umεyōopi yenle. Meyōopi ke Kepipi cirεnínε ake Sáa Uléécaá kέmee n yé. ¹⁵ Yohani ye ukεcáá aseéra lesele uu cáái re: Nkó nsimé kaní maa re: Uyεε kenépire n weme ye né fele. Uyε ne pεé wele ápi kelene né maru. ¹⁶ U ípεelée rō nyísele uu lē nnéi kuu m má ró he faalaa, líka ái tó ripári. ¹⁷ Asei kecáá, Moisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuu ne ritiki uú ne ípεelée ró nyíse uu kα nsimései ró símisi. ¹⁸ Uka úu Uléécaá yénaalē. Insá Ukepipi cirεnínε keε ukeméé ní we, ken kα Uléécaá, keε ró u nyíse.

*Aseéra ke Yohani Uniwolε uu Yeesu kecáá ní lése
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

¹⁹ Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Pεé uyε-i ke Pisui fi piwéése pεε Yerusalem-i ní we ápi pepεε ye Uléécaá inyóonse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū te piké ha u pise re uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéi keyu-i aseéra lesele re: Ai né Yohani ke Uléécaá uu wéε. ²¹ Kei kapi kα pipise u rikpá re: Pō mpíi úye kecirε le? Póo Elii néε? Uu re: Eehei. Ápi kα pipise u kpá re: Póo antepu uyé, néε yo? Uu re: Eehei. ²² Ápi kα pipise u kpá re: Póo pεε nkpeni úye ηmaa? Á ró símisi tóké ha pepεε ró n tumme símisi. Pō ripócúruu ηmaa mpíi re póo úye

keciré? ²³ Kei ke Yohani uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Née nní uyɛ nsímé ke antepu Esayi uú pɛɛ n tee rɛ:

Unyine ye kucesi kóima-i yóólɛ tɛ ani Uplíma ncee ritɛiise.

²⁴ Pɛ kápí pɛɛ Yohani kémɛɛ n tú ye pɛɛ Pifarisi lɛ. ²⁵ Pɛ api pɛɛ u pise rɛ: In tɛ áí pɔ́ ke Uléécaá uu wée, áí kɔ́ pɔ́ Elii, áa kɔ́ antepu uyɛ, yo nnya kaa pɛɛ pisoi míni wole? ²⁶ Yohani uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Míni ke née pisoi wole. Amá unyine ye nókɛncɔpɛ nké-i wele káni n nyu. ²⁷ U kenépire wemɛle un né fe. Inésoi fi tu rɛ ké ukunéeri nɛmɛ fénnɛ. ²⁸ Petanii keyupi kɛɛ Yuriteɛ metérj ketunjeleeme kuwée-mɛ ní we kémɛɛ ke lɛ nnéi ai lɛ wai. Kei ke Yohani uu ye pɛɛ Yuriteɛ nkoi kémɛɛ pisoi míni wole.

Yeesu ye Uléécaá Risaɲpípi lɛ

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukekúrí wépo, uu rɛ: Ani ripaí, Uléécaá Risaɲpípi yɛɛ ye pisoi nnéi akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyɛ kamí pɛɛ tee rɛ: Unyine ye kenépire wemɛle un né fe. Uyɛ nɛ pɛé wele api kelene né maru. ³¹ Nɛ pɛɛ lɛ símisilɛ ám nyu uye keciré lo. Amá nɛ nkɛpéni kale nɛn Isirayɛli pikó míni wole piké nɛ u n céri nnya. ³² Yohani uu kɔ́ kpá rɛ: Nɛ Uléécaá Nfaasone yenlɛ nn keyómɛcaá-pɔ́ súiri yarɛ tilɔ́lā arí nɛ ukecáá tone. ³³ Am pɛɛ kahane n ceri rɛ uyɛɛ uye keciré, amá Uléécaá yɛɛ né n tumme rɛ ké pisoi míni wole ye né maa rɛ: Pó Uléécaá Nfaasone yɛ nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyɛɛ sónti uké Uléécaá Nfaasone pisoi hɛ piké nkɛmɛɛ m pɔ́lɔ́lɛ. ³⁴ Yohani uu kɔ́ kpá rɛ: Nɛ nkɛpéni li yenlɛ. Lɛ nnya kam aseéra lese rɛ uyɛɛ Uléécaá Kepipi.

Yeesu pipirɛtiki foi kecáá nstímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani nɛ upipirɛtiki pité pinyine api kelɔ́ ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu rɛ: Ani ripaí, Uléécaá Risaɲpípi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipirɛtiki pité pɛ́ api lɛ n kɔ́, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú nɛmɛlú uu yénu rɛ pi u tikilenlɛ, uu pi pise rɛ: Yo kani wéési? Pɛ́ api kɔ́ uyɛ pise rɛ: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyɛɛ Ucélaa. ³⁹ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani kam ani yé. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Apí keyáa ké ukekúrí kei tone. Inyóótunɛ kefi nɛ mekpuaúlú kumúnjé-i kai lɛ wai.

⁴⁰ Pipirɛtiki pité pɛɛ pɛɛ Yohani nsímé n kɔ́ api yisi api Yeesu tiki, usɛ yɛɛ Simɔ́ Piyɛɛ uwā Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoi umáa Simɔ́ piwélaa sí kelene. Utú nɛ u sáne uu u maa rɛ: Tɔ́ Umɛsii yenlɛ. Mɛsii aseí nyɛɛ uyɛ ke Uléécaá uu n wée. ⁴² Uu pɛɛ umáa kpási uú nɛ Yeesu lɛɛpɔ́, Yeesu uú ha u nyánei tímíu uu rɛ: Pó Yonaasi unɲámɛ Simɔ́. Piké ye nkɛpéni pɔ́ sée rɛ Sefaasi. Liasei rɛ Riparɛ.

Yeesu ye Filipu nɛ Natanayɛli sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó rɛ u yé Kalilee ketɛ-pɔ́ ha. Kuu n tósu, uu nɛ Filipu sáne uu u maa rɛ: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukó lɛ Antiree nɛ Piyɛɛ mɛcɔ́. ⁴⁵ Filipu pɔ́ kɔ́ nɛ Natanayɛli sáne uu u maa rɛ: Tɔ́ uyɛ nsímé mɛɛ Moisi isé ritɛlé-i n wólaalɛ, antepuye api kɔ́ n símisi yenlɛ. Uyɛɛ Yosefi unɲámɛ, Nasarɛti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayɛli uu u maa rɛ: Lisone linyine yé fe ai Nasarɛti-pɔ́ leerii? Filipu uu u pɛsɛ rɛ: A kam a nɛ ipónípe yé.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayɛli yenu un ukekúrí sónepɔ́ uu rɛ: Isirayɛli ukó yíkíyiki nɲaa ye nkó. Uu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayɛli uu pɛɛ Yeesu pise rɛ: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Háí kaá pɛɛ kúfikiyee riyíki ní tú, nɛ pɛɛ pɔ́ nyule Filipu uu kelene pɔ́ séi. ⁴⁹ Natanayɛli uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Ucélaa, pɔ́ Uléécaá Kepipi lɛ. Pó Isirayɛli uyóopi! ⁵⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Néntɛ kam pɔ́ ní maa rɛ háí kaá pɛɛ kúfikiyee riyíki ní tú kam pɔ́ yé nnya kaá nɛ kɛfa né tɛnɛ? Pó kam aa lɛ litónjé-tɔ́njé yénu. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi rɛ nó kam ani keyómɛcaá yénu

ken wukulelē, piléécaatumē pin né Usoi Kepipi kecáá tóói pin ne keyómēcaā táái pin kō ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nstmé Kanaa kuyu-pō

¹ Siyáa sitaani memáá, apí pinósikpiké anyá Kalilee ketē-pō Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyē-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pō kō kei kusáne séele. ³ Píta apí weri apí kumúnjé kunyine-i tēne. Uni uu pēe u maa re: Píta ye ne pi tēnele. ⁴ Yeesu uu u pēse re: Unósi! Ne nyule, áí pōó yé né símisi lē kam yé ní wa. Inétunje ii kahane n tu. ⁵ Kei ke úni uu pēe upikeikó pēe kei ní we maa re: Ani lē nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mepéré apóri akpuulú anyine ye pēe wele. Kei ke Pisuifi apí ye míni wa apí ne pimécire nyóonse. Mpá kupóri kúye yé fe aku ánicari até néē ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikó maa re: Ani míni lú, ani apóri nnyé yípū. Pē apí mesei lúni áí a yípuni áí wure. ⁸ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nkpéni kphē aní ha uyēe anyá iluke kecáá m paílē pa. Pē apí kphēni apí ha u pa. ⁹ Kapi u mí pa, uu lélé míni men pansē píta. Uu nyu kei ke píta pē apí n léeri. Amá pikeikó pēe n kphē apí ne hapō pōon n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyēe anyá iluke kecáá m paílē uu pēe unósikó uyē sée, ¹⁰ uu u maa re: Píta lari-lari ke písoi apí ye ne pinírē kóraane. Pin n lē, apí pēe pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pōó yekei áí ne nkpéni tulu!

¹¹ Lē ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pō mēwaisaŋa piwai kori. Lē kuú ne ummule nyíse upipiretiki apí pēé ne kefa u tēne. ¹² Lē memáá, Yeesu ne úni ne upimarecō ne upipiretiki apí yisi apí Kaperinawum tómpō apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nanai.

Yeesu ye Uléécaā keyō-i pikpéense lakase (Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)

¹³ Ke Pisuifi nkpō meló anyá aa nnyáa n wa, Yeesu uu pēe yisi uu Yerusalem tómpō. ¹⁴ Uu kei Uléécaā keyō kémēe pikpéense lēpō pin ináa ne isáŋ ne alólá yái, picō pōon túntilē pin ne siwóó foru. ¹⁵ Kei kuu íŋme kpísi uú ne nséi wai uú ne pi ne piisanj ne piinaa Uléécaā keyō kémēe lákase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá. ¹⁶ Uu pēe pilóláyái pō maa re: Ké nté nó paa nfáani, áni kape Unésáa keyō kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki apí pēe nsimé mmú mēe Nléécaasimé ritelē kémēe n wólaalē léise re:

Hai Uléécaā! Lē kam nní kepóyo ní la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisuifi piwéése apí pēe u pise re: Mēwaisaŋa méye kaa yé fe aa wai áá ne ró nyíse re pō ncée mále poké lē wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pēse re: Ani Uléécaā keyō nké fori ké siyáa sitaani ne pimómē ke pēse. ²⁰ Apí u pise re: Anjmē afeena ne akpuulú kapi ne kēyo nké mō. Kē ke pōó músu re pó fe aa siyáa sitaani ne mōmm? ²¹ Nénípákane umécire kuú pēé ne lē máne kuú ne Uléécaā keyō nkó símisi. ²² Ke Uléécaā uu Yeesu nkpō kémēe n yukuse, upipiretiki apí pēe léise re u pēe anóo nyē male. Apí pēe Nléécaasimé ne anóo nyē ke uricuruu uu ní ma ne kefa tēne.

Yeesu ye písoi kemúnjé nyule

²³ Nkpō meló anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi apí mēwaisaŋa kuu n wapisi yénti apí pēé ne kefa u tēne. ²⁴ Amá ke Yeesu pōó pikemúnjé nnéi

* **2:6** Kupóri kpē yé fe aku aliitiri píle néē píle ne kefi ne ataani yósu.

n nyu nnya, úu ne ripóó pi larisi. ²⁵ Ai we re piké písoi kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeosu ne Nikotem api n símisi

¹ Utisi unyine yee péé we, api ye u séi re Nikotem. U pee Pifarisi kunai kémee wele un kó Pisuifi uwéése use unyine. ² Uu kesine kenyine Yeosu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, tó nyule re Ulééca yee pó tumme re a ró céési. Ulééca unsá usoi kepíre n we, úu yé fe uké mewaisaŋa mmé kaa nní n wai meco n wai. ³ Yeosu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, úu Ulééca iyóopi yenune. ⁴ Kei ke Nikotem uu pee u pise re: Iye kapi yé kó fe api usoi yee pikpurú ní masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kó úni kefa-i ppepo api kó pimáre u kpá néé? ⁵ Yeosu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Ulééca Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, úu Ulééca iyóopi yenune. ⁶ Lē ke kesoiipipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Ulééca Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasane likó le. ⁷ Ai kapé píri pó wa re ne maa re li pise re piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyo kun yei n la, kei kaku ye m pepu, aa kunné n kómēi, amá aa pee nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limeco ke uyē ke Ulééca Nfaa nn nfáa n he póo kó we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kó pipise u rikpá re: Iye kai yé fe ai lē wai? ¹⁰ Yeosu uu u pese re: Pó Isirayeli keté kémee ucélaa wéése le. Yó nnya káa pee liasei kómēi? ¹¹ Kei ke Yeosu uu pee u maa re: Ké pó símisi aseí kecáá re lē kari n nyu nkó kari símisi. Lē kari n yé kecáá kari aseéra lese. Amá nó áni la náké aróseéra nyē ŋmurei. ¹² Ne ye nen lelee keté nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye ŋmurei. Iye kani yé pee fe ani ŋmurei in te ne lelee keyómecaa-pó n wai nsímé nó símisi? ¹³ Uka úu pikai keyómecaa hápaalē, insá Usói Kepipi kee keyómecaa-pó n léeri mecire. ¹⁴ Moisi ye pee nweni ŋmáho ne iwáa wale uu kucesi kóima-i kuna kecáá kólo. Limeco kapi sónti piké Usói Kepipi kuna kecáá rikálo. ¹⁵ Uye un péé ne kefa u n tene, liute uké ne nfáa teneciré n yé nnya. ¹⁶ Li we re Ulééca ye písoi meyíkiyiki lalē hái uú ne Ukepipi Cireníne pame re úye un ne kefa ke n tene, liute úu kapé pó, amá uké nfáa teneciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Ulééca úu Ukepipi keté kecáá tumme re keké ne písoi túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele re keké piriya lo. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tene, Ulééca úu yé uyē ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Ulééca ye ne uyē pitúhaane masile re úu Ulééca Kepipi Cireníne rinyiri ne kefa tene nnya. ¹⁹ Lelee n tíyese ke Ulééca uú ne písoi n túhaanene yee re metéi ye keté kecáá léemele, ke písoi api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pee kuŋmaha meyá n la. ²⁰ Li we re nkó yee mewai kópe n wai ye metéi kóhale, úu ye ne me rikó, un wuru re ái kapé umewai kópe yámne. ²¹ Amá nkó yee nsímései n tikilē yèè metéi kémee léepóle liké nyise re Ulééca kémee ke umewai nnéi ame léeri.

Yeosu ne Yohani

²² Lē memáá, Yeosu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee keté-mē tómpo. U ne péé api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole. ²³ Yohani pó ne kó pee Enóo kuyu-i wele uu ye písoi míni wole. Ai kei ne Salim kuyu kefaa we. Míni ye pee kei meyá wele. Písoi pin pee mesére ukemee sónaapo un míni pi wole. ²⁴ Api pee kahane likumúnē kpe-i u n tí piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api pee keyáa inyéki kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Apí ne Yohani leepó api u maa re: Ucélaa, pó nó ne utisi uyē nóo pee Yuritee nkoi metéi-mē ní we, aa ukécáá aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni písoi

wole, pinnéí pin ukemee sónaapo! ²⁷ Yohani uu pi pese re: Uléécaá un rínanje pò n he re a ne linyine wa məcire kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lese re ne péé maa re: Ai néé Kirisi ke Uléécaá uu n wée. Amá Uléécaá ye né tummele re ké ne uyé kuu n wée kekpeé waimé. ²⁹ Nkó yee unósi n kpisi yee unósikó. Amá unósikó uyé usane pò ne ye ukekúrí n wele un unósikó meté kómei lin u láárú. Limecò ñmaa kai nní meykíyiki né láárú, uyé ke Uléécaá uu n wée nnya. ³⁰ Li ne sá re ye uyé tinyiri tiké n taálé, tinékó tiké n cepilé.

Uyee keyómecaa-pò n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yee keyómecaa-pò n léeri ye npá úye fele. Nkó yee keté nté ní we ye keté nté ukó le. Keté nté líkó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yee keyómecaa-pò n léeri ye npá úye fele. ³² Lē kuu n yé uu kò kom aseéra kuu lése, amá úka úu kò pee lē kuu ní ma ñmurei. ³³ Uyee lē kuu ní ma n ñmurei ye male uu wéeri re Uléécaá ye aseí le. ³⁴ Li we re Uléécaá nsímé kuu ní ma ke uutume uu ye símisi. Lē nnya ke Uléécaá uu ye uyé kuu n tū Nfáasone he ái kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléécaá ye Ukepipi lalé uu npá yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yee Uléécaá Kepipi ne kefa n tene ye nfáa teneciré mále. Nkó yee kenkó n késu úu yé nfáa mmé yé. Amá Uléécaá ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unási unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meyá yenle un kò písoi meyá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricurruu úu pee úka míni wole. Upipiretiki pee ye pee písoi wole. ³ Ke Yeesu uu n kò te lē ke písoi api símaankee, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee keté-mē pele. ⁴ Uncee ye pee kò Samarii keté-mē còle ní ne kei lompo. ⁵ Uu pee Samarii keyupi kenylene kapi ye n sée re Sísaa tulu. Ai kei ne kecare kē ke Yakupu úu pee unñmáne Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké peé we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuipò, nsé nn u pelaalé, uu pee kelúkanka kē kekúrí tone.

⁷ Samarii keté unási unyine uu píniltú hapò. Yeesu uu pee u maa re: A míni né he ké n ntí. ⁸ Upipiretiki pò ne pee likumúnjé kpé-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-pò. ⁹ Samarii keté unási uyé uu pee Yeesu maa re: Iye ke pò Usuifi, aa yé fe aa né Samarii ukó maa re ké míni pò he pòké n ntí? Pisuiifi ne Samarii pikó ápi ye pee rikòne. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pòn pee lē ke Uléécaá uu ye n he n nyu, pòn kò pee uyee nní pò m pise re a míni u he n nyu, pòo ye pee u pise re uké míni pò he, uu pee míni mee ye nfáa n he pò he. ¹¹ Unósi uyé uu u maa re: Upíima, kelúkanka nké áke kusa címú, áa kò líka má pòké ne lí. Iye kaa yé pee fe áa ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáayaha Yakupu yee kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usípipi ne uaseelee yee pee míni mē n ntíle. Yare pò músu re pò Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nníré yé usoi nkó yee nní mmé ní ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nníré rín pikái nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemee pansene rínihoi mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unósi uyé uu pee u maa re: Upíima, a mepóni mē né he nníré rín kape ye kò piwai né rikpá. Péé uye-i, ái pee pise re ké ye kò nté píniltú peeme.

¹⁶ Yeesu uu pee u maa re: A n ñme a ha upóla séeme áa weri. ¹⁷ Unósi uyé uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pò alari mále pòké re áa ula má. ¹⁸ Píla pinupū kaa písóó masí. Nó ne utisi uyee kò nkpeni ní we úu kò upóla. Pò aseí mále. ¹⁹ Unósi uu pee u pese re: Upíima, ne yé te pò antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáá ke tó písaaayaha ápi pee Uléécaá yáasi. Amá nó Pisuiifi ani re Yerusalem-i

kai pise re piké ye Uléécáa yáási. ²¹ Yeesu uu pee u maa re: A kó te nú unósi, li itunje inyine-i sóntile, ái pee pise re riyópe nti-i néé Yerusalem-pó kani yéé Sáa Uléécáa yáási. ²² Nó Samarii pikó, áni Uléécáa uyē kani n yáási nyu. Tó Pisuifi ye Uléécáa uyē kari n yáási nyule. Tó Pisuifi kéme ke píyulale api léeri. ²³ Amá li itunje inyine-i sóntile, ticuruu li pikáme masile. Pēpee Sáa Uléécáa n yáási yéé ne piisoi nnéi u yáási ne aseí. Pēpee lē u n yáási kuu wéési. ²⁴ Uléécáa ye Nfáasone lē. Lē nnya, li pise re pēpee u n yáási piké ye ne piisoi nnéi ritiki api ne u yáási ne aseí. ²⁵ Unósi uyē uu pee Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécáa uu n wéé ye wemele. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶ Yeesu uu pee u maa re: Néé ne nni pó n símisi, neé liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki api likumúnjé kpē-i tuipó, ai nnóo pi yipu re pi u yē un ne unósi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yó kaa ukemee wéési néé yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸ Unósi uyē uu pee ukenintúhu kei yá uu kuyu pele uú ha pisoi símisi re: ²⁹ Ani kam ani usoi unyine yē yeé menéwai nnéi kam n wapisi né n kéénkéé. In n la, ái nkpeni uyē ke Uléécáa uu wéé? ³⁰ Api pee kuyu-i léenti api simpó api ha Yeesu lēpó.

³¹ Upipiretiki api pee likumúnjé kpē-i u kpukaise re: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pee pi pēse re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³ Kei ke upipiretiki api pee pimēcapēcīre pipiseine ló te: Néé unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴ Yeesu uu pee pi maa re: Inéluke yeé re ké uyē né n tumme mela n wai, ké kó pikei pē kuu né n forii n wai ne kétó-pó. ³⁵ Nórincúruu nóo ye maa re: Li tise iwáre ina liké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re ani nšone ripáí ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpati. ³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kó iluke kuu n kpási cāpinente re iké nfáa teneciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa apóo aa yé pee kesé n láárú. ³⁷ Lē kémeé, meyu mmē ye aseí le re: Uca yeé ye lukesi, uco uú kpati! ³⁸ Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémeé kpati. Picó pee kei keisi, nóo nkpeni weri ani pipikei kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó meyā ye ne Yeesu kefa tenele re unósi uyē maa re: Lē nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lē nnya kapi Yeesu-i hápó api u pise re uké pikekúrí ketónē rikpá. Uu n̄murei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnoó nsímé pi n símisi nnya, pisoi kulúí píima picó api kó ne kefa u tene. ⁴² Api ye pee unósi uyē maa re: Ai nsímé mmē kaa ró n símisi n̄mane nnya karí ne kefa Yeesu tene. Amá tó uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei pisoi nnéi Uyulale le. Lē nnya karí ne kefa u tene.

Yeesu ye uyóopi usóoca wéése unyine un̄máne poise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sē kei n tóne, uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpó. ⁴⁴ Yeesu ricuruu ye pēé maa re: Api ye antepu úka uketē cīre-i n waiselē. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuipó, kei pikó ye kusáne u yosile nšone, ke pē n̄maa api pee Yerusalem-pó nkpo melóo anyá n̄ ha api lē nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pēé Kalilee ketē-pó Kanaa kuyu-i pele. Kei kuú pee wa m̄ni ame pansē píta. Uyóopi usóoca wéése unyine yeé pee Kaperinawum-pó we, uun̄máne un póólú. ⁴⁷ Kuu n kó te Yeesu ye Yutee ketē-pó yisi uu Kalilee keteni-i hápó, uu ukemee sí uú ha u welu re uké Kaperinawum hápó uké uun̄máne yeé ne nkpo n náási poise. ⁴⁸ Yeesu uu pee u pise re: Nonsá mewaisan̄a ne mewai píima n yē, áni yé fe nóké ne kefa né tene, néé yo. ⁴⁹ Uyóopi usóoca uyē uu Yeesu pēse re: Upíima, a kenéyo ha un̄máne uké kelene kpu. ⁵⁰ Kei ke Yeesu uu pee u maa re: A n n̄me a kui, upóh̄máne ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmē n̄murei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúlecee n kpási, upikeikó api ne u sáne api u maa re: Upóh̄máne ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Itunje iye kumúnjé ke uipinje ii kutósi

piwai koraane? Api re: Sé ketúné, mese kumúné ke kupinḡetoi aku ukεcáá le. ⁵³ Usáa uyē uu pεε léise re itunḡe iyε-i ḡmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upónḡmáne ye nfáa mále. Lē nnya ke u ne ukεyó pikó nnéi api Yeesu ne kefa tene. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee ketē-pó n léeme uu Kalílee keteni-i pεeri, mεwaisaḡa lírú mecó kuu n wa ye mē.

5

Yeesu ye kékankáláká kenyinge paise

¹ Lē memáá, Pisuiḡi anyá anyine ye pεe kumúné kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu sí. ² Kúnipore kunyinge ye kuyu kpe-i Isáḡ Tinonoo kekúri wele. Pi ye kupóre kpe Epiree meyu kémeε sée re Petesita. Akúsi sipole sinupú kakú má. ³ Pitóikó kulúi, pinyíye ne síkankáláká ne [pípaíkáo ye pεe imele iyē metene fntilenle pin mé te míni meké lémesi. ⁴ Uléecaa tume unyinge ye pεe keyáa keyáa síumele uu míni pókoi. Utóikó úye un mepókoi-maa mefoi míni me-i n lompo, mpá itói iye kuu pólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyinge ye pεe kei wele. Kuú ne m pólúme, li wale ḡmē ité lí we afena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kó kom te kuú ne m pólúme ái kusa náḡai, uu u pise re: Pó la póké peii? ⁷ Utóikó uyē uu u pese re: Upíima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemεe né tampó. Ne ye náasile, ké n tuiḡo, unyinge un né fosi. ⁸ Kei ke Yeesu uu pεe u maa re: A yisi a ripósánááporé kpisi aa sóne. ⁹ Utisi uyē uu mese ne mese pélu, uu urisánááporé kpisi uu nsé kápáa. Kewénteyaa tunḡe kaí pεe lē wai. ¹⁰ Pisuiḡi piwéese api utisi uyee nní m péi maa re: Neni ye kewénteyaa le. Lē nnya irósé kémeε, ncee ḡn we re póké ripósánááporé cō. ¹¹ Uu pi pese re: Utisi uyē uu pεe sí uú ha Pisuiḡi piwéese símisi re Yeesu ye u paise. ¹² Lē nnya ke Pisuiḡi piwéese api Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tunḡe lē wa. ¹³ Kei ke Yeesu uu pi pese re: Unésáa Uléecaa ye ne pikei kecáa wele néen kó pikei kecáa we. ¹⁴ Anóo nyē nnya, Pisuiḡi piwéese api pεe meyá piwélaa ne ḡmópú re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáa isé rinlós ḡmane nnya, amá kuu kó m maa re Uléecaa ye uusaa le, lin pεe nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléecaa Kepipi nnaḡe

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléecaa Kepipi, ám nnénaḡe cire ne fene ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléecaa uu ye n wa am yénu ḡmane kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kó wai. ²⁰ Saa Uléecaa ye Ukepipi lala, uu pεe lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kó mewai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne líké pεe nnóo nó yi. ²¹ Yarε ke Unésáa uu ye pikpókpo n yukuse uu nfáa pi he mecó ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limécó, Saa Uléecaa úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rinaḡe he re keké ne pisei nnéi túhaane, ²³ pisei nnéi piké ne Uléecaa Kepipi ríyu n waise yarε kapí Uléecaa ríyu n waise mecó nnya. Nkó yé uu Uléecaa Kepipi ríyu n waise, úu kó Uléecaa ye ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó ye ye nnésímé kutu rincó uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpo

kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticuruu ku pikáme masile. Peé uye-i ke pikpòkpò api yé Uléécaa Kepipi metè n kò. Pèpèe n kò api nfáa yenu. ²⁶ Uléécaa yee nfáa te. Limecò kuu Ukepipi rínanje he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kepipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpráni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pèpèe n kúlaankeelè piké menétè kò, ²⁹ api pèe nkprò kémee yisi. Pèpèe piisoi kémee lisone n wa api nfáa teneciré yénu. Api pèpèe piisoi kémee akópe n wa pò ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénanje cire ne linyine wa. Lè ke Uléécaa uu né í símisi kam ye ne ripáí aní ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyee né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakó

³¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: In te né ñmane née kenécáa aseéra lese, nnòome ye mu. ³² Amá ne úseérakó mále yee aseéra kenécáa n lése. Ne kò nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nò písoi Yohani kémee tunle re piké kenécáa nkó kò, uu kò aseí lese uu símisi. ³⁴ Né ám písei re unyine uké kenécáa aseéra lese. Amá ne la re líké nórínèyu lo nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáa n lése símisi. ³⁵ Yohani pò ne we yaré kéfíràa kapi rinsé, kemetéí ame nó kpáii. Lè nnya kani kemetéí mè nnya ituje inyine-i mpóonare yè nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ñmaa ye kenécáa wele, an Yohani akó kuu kenécáa n lése fe. Lelee nní pikéi ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu ñmaa pèe aseéra kenécáa lese re Sáa Uléécaa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyee né n tumme ye uricuruu kenécáa aseéra lesele. Aní ketume umetè komaalè, aní kò ukèyu yenaalè. ³⁸ Aní kò unsímé rísone múlìlè. Li we re aní né ke Sáa Uléécaa uu n tumme ne kefa tenelè. ³⁹ Nò ye Nléécaasimé kémee pereile non músu re nó nkemee nfáa teneciré yé. Aní kò te mmè cire mee kenécáa aseéra lese. ⁴⁰ Aní kò péé la nòké kenémee kam nòké nfáa mmè yè.

⁴¹ Ai písoi ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Aní nòsinéfa-i Uléécaa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kaní ne ka, amá aní piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyè yósi. ⁴⁴ Nò ye n lalè nòké nóménécòpècìre m pakarentene. Aní la Uléécaa ñmane uké nó m pakarente. Lè nnya kání yé fe nòké ne kefa né tene. ⁴⁵ Aní kape m músu re née ha Unésáa Uléécaa kémee tíyesene nòké akópe yè. Amá Moisi uyè kaní ne ripóo n láarú yee ha tíyesene nòké akópe yè. ⁴⁶ Kenécáa nsímé ke Moisi uu wói. Non pèe meyíkíyiki Moisi nsímé n ñmurei, nó pèe kò nnékó ñmurei. ⁴⁷ Amá in te aní mmè ke Moisi uu n wói ñmurei, íye kani yé pèe nnékó ñmurei?

6

Yeesu ye písoi ákotoku anupū (5.000) kpínii

(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)

¹ Lè memáa, Yeesu uu Kalilee kupiyè kapi ye kò n sée re Tiperiyaati menimaa téj uu ritíme ricò-mè sí. ² Písoi kulúí píima pinyine ye pèe u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó pòisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pèe riyópe ritaá u ne upipiretiki api ha tone. ⁴ Pisuií nkprò melóó anyá ye péé uye-i nyahaimèle.

⁵ Yeesu uu weríí uu yénu re písoi kulúí píima ye ukemee sónaapo, uu pèe Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé písoi mpí nné meluke n tu lo? ⁶ Sikórí kuú ne lè ma uké peè uké yé te íye ke Filipu uu yé u pèe. Uricuruu ye pèe nyule

lê kuu n wainε. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá toké nwóóweni mepipi píle píle meté ne iluke ló ái nkpaní mpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Uupiretiki ucó, Simó Piyee uwá kapi ye n sée re Antiree póo pée u maa re: ⁹ Kewá nmánepi kenýine ye nké nté ken akpónó anupú ne ikpintomé ité múflé. Yare yo ke lê ai yé nkpaní písoi kulú píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pée re: Ani písoi pē maa re piké tone. Meyú áme pée kusa keló ke-i piye. Api pée túnti, ái lelu písoi ákotokú anupú kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akécáá Uléécáa pòoneε uu pée pεpεε kei ní we a hòone. Uu kò limεcò ikpintomé wai, ai pinnéí meluke tulu. ¹² Kapi pinnéí ní li api lεpu, Yeesu uu pée upipiretiki maa re: Ani akéri tóró kóóí, líka ái kapε pò. ¹³ Api akpónó anupú nyé kapi n li atóró kóóí ai anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke písoi pē api mewaisanja ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pēé n símaankée re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u keté kecáá sónti. ¹⁵ Yeesu póo céru re pi sóntile piké u tí piké nnaηε iyóopi u tonse. Uu lê nnya riyópe pítaá pele uú ha umεcire n tú.

*Yeesu ye míni kecáá sóne
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)*

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúninói loni api kupiye n térélε pin Kaperinawum kuwée-mé sl. Kesine ye pée likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu úu kò pée kahane pikekúrí n hapó. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe ló, míni ame pée n tòonkεε. ¹⁹ Kapi kúninói rintikú yare kilométiri pinupú kumúnjé, api Yeesu yenu un míni kecáá sóne un ne pikekúrí wépo, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pée pi maa re: Néε lo, iwame íi kapε nó wa! ²¹ Api pēé n la piké kúninói kémεε u kpísi. Amá kúninói aku kei nní mese ne mese kei kapi n sí tulu.

Tisoiwú ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n weesi, písoi riwú tεε kupiye ritime te-i m mésú ari yénu re kúninói kuse kpee ye kei n we, Yeesu úu kò ku ló u ne upipiretiki piké ne kesé tómpo. Upipiretiki nmanε pée pée tómpo. ²³ Amá áninói acó ye pée Tiperiyaati keté-mé leemεle aa kei ke Úpiima uú pée akpónó kecáá Uléécáa m pòoneε api pée a le tuipe. ²⁴ Ke písoi riwú tē ari n yé te Yeesu ne upipiretiki ápi kei we, api pée piricuruu áninói nyé loni apí ne Kaperinawum-pò Yeesu piwélaa sl.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime ricó-mεmpo Yeesu lεpó api u pise re: Píyeei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi re ái re kani mewaisanja kam n wapisi n yé nnya kani né wéési, amá kani akpónó ní li ani lεpu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kapε iluke yee ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yee íi ye píkaí n fóni íi ye kò pée nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi keε yé iluke iyé nó he, li we re Saa Uléécáa ye unwói ukécáá wale. ²⁸ Api u pise re: Iye kari yé wa toké ne pikéi pē ke Uléécáa uu ní la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pese re: Uléécáa pikéi kuu nó m pise ye mpí re ani ne uyé kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa re: Mewaisanja méye káí ye wa toké yé toké pēé ne kefa pò tene? Mewai méye kaa wainε? ³¹ Pirósáayaha ye iléécaaluke kucési kóima-i líle yare kai Nléécaasimé kémεε n wólaalé te:

Iluke yee keyómεcaa-pò n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te ái Moisi yee iléécaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meykíyiki keyómεcaa-pò n léeri nó he. ³³ Iluke ke Uléécáa uu ye n he yee nní uyee keyómεcaa-pò n léeri uu ye písoi nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Úpíima, a mesére iluke iyé tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi sɪmisi rɛ: Nɛɛ nnɪ lɛ iluke iyɛɛ yɛ nfɔ́a n he. Nkɔ́ rɪn pɪkai nkɔ́ yɛɛ kenɛ́mɛɛ n ka waine. Nnɪrɛ́ rɪn kɔ́ pɪkai nkɔ́ yɛɛ ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nɔ́ sɪmisiɛ: Nɔ́ né yɛ́nle, nɪpá ne lɛ, áni ne kefa tene. ³⁷ Pɛ́ nnɛ́i ke Unɛ́sáa uu né m pa ye kenɛ́mɛɛ sɔ́ntile, ám pikecɔ́pɛ úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re ám keyómɛcaa-pɔ́ súime re ké menéla wa, amá uyɛɛ né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyɛɛ né n tumme mela ye kɔ́ pɛɛ mmɛ́ rɛ ám kapɛ pɛ́ kuu né m pa kecɔ́pɛ úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tɔ́rɔ́ ketúnjɛ nkɔ́ kɛ́mɛɛ pi yukuse. ⁴⁰ Unɛ́sáa ye la re nkɔ́ yɛɛ Ukepipi n yɛ́ uu ne kefa ke tene uké nfɔ́a tenecirɛ́ m má. Ne kɔ́ pɛɛ liute keyáa tɔ́rɔ́ ketúnjɛ nkɔ́ kɛ́mɛɛ yukusene.

⁴¹ Pisuiɪi api Yeesu ne nɪmúlaankɛɛ re u maa re: Nɛɛ nnɪ lɛ iluke iyɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ n léeri nnya. ⁴² Api pɛɛ m píseine rɛ: Ai Yosefi unɪmáne Yeesuu? Tɔ́ usáa ne úni nyule. Iye kuu yɛ́ pɛɛ́ maa re: Keyómɛcaa-pɔ́ kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani lɛ́ nɔ́menécɔ́pɛcirɛ́ piɪnɪmúlaankɛɛ tíyɛ. ⁴⁴ Uka úu yɛ́ fe uké kenɛ́mɛɛ kam, insá Sáa yɛɛ né n tumme yɛɛ ne kenɛ́mɛɛ u ka. Né kɔ́ mɪpá úyɛ yɛɛ kenɛ́mɛɛ n ka keyáa tɔ́rɔ́ ketúnjɛ nkɔ́ kɛ́mɛɛ yukuse. ⁴⁵ Li antepuyɛ atelé-i wólaalɛ́ tɛ:

Uléecaa yɛ́ pinnéi céési. Nkɔ́ yɛɛ Sáa kutu rɪncɔ́ uu uicélaa kom, yɛɛ yɛ́ kenɛ́mɛɛ kam. ⁴⁶ Lɛ́ ái nyise re unyine ye Sáa yɛnaalɛ́. Amá uyɛɛ Uléecaa kɛ́mɛɛ n léeri mɛcirɛ́ yɛɛ u yɛnaalɛ́. ⁴⁷ Asei kecáá, ké nɔ́ sɪmisi ani kóm tɛ nkɔ́ yɛɛ ne kefa né n tene ye nfɔ́a tenecirɛ́ mále. ⁴⁸ Nɛɛ iluke iyɛɛ ye nfɔ́a n he. ⁴⁹ Nɔ́pinésáayaha ye pɛɛ kucesi kóima-i maani lile, nɪpá ne lɛ, api kɔ́ pɛɛ kpɪni. ⁵⁰ Iluke iyɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ n léeri ye nnyí nté. Nkɔ́ yɛɛ i n li úu pɪkai kpine. ⁵¹ Nɛɛ iluke iyɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ n léeme ii ye pɪsɔi nfɔ́a he. Mɪpá úyɛ yɛɛ iluke iyɛ́ li, nfɔ́a tenecirɛ́ kuu yɛ́ yɛ́. Inépinjɛ yɛɛ iluke iyɛ́ kam u n hene. Ne i hele re ketɛ́ nnéi pɪsɔi piké nfɔ́a yɛ́ nnya.

⁵² Kuu lɛ́ m ma, Pisuiɪi api picéɲaankɛɛ loni pin pimecɔ́pɛcirɛ́ píseine rɛ: Iye nnya ke nkɔ́ uu yɛ́ maa re u yɛ́ uipɪnjɛ rɔ́ he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Asei kecáá, ké nɔ́ sɪmisi ani kóm tɛ nɔ́nsá Usɔi Kepipi ipɪnjɛ n lí, nɔ́nsá kɔ́ kemenye n ntí, ám nfɔ́a má. ⁵⁴ Usɔi nkɔ́ yɛɛ inépinjɛ n li uu kɔ́ menénye níru ye nfɔ́a tenecirɛ́ yɛ́nle. Ne ha keyáa tɔ́rɔ́ ketúnjɛ nkɔ́ kɛ́mɛɛ u yukusene. ⁵⁵ Li we re inépinjɛ ye iluke yíkíyiki lɛ, menénye pɔ́ɔn kɔ́ linírɛ́-nirɛ́ yíkíyiki. ⁵⁶ Usɔi nkɔ́ yɛɛ inépinjɛ n li uu kɔ́ menénye níru ye kenɛ́mɛɛ wele néɛn kɔ́ ukemɛɛ we. ⁵⁷ Sáa yɛɛ né n tumme yɛɛ nfɔ́a ute. Uyɛ́ nnya kam nfɔ́a má. Limɛcɔ́, úyɛ un inépinjɛ n li, u né nnya nfɔ́a yɛnune. ⁵⁸ Iluke iyɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ n léeri ye iyɛ́. Ii iyɛ́ ke nɔ́pinésáayaha apí pɛɛ n li, nɪpá ne lɛ, api kɔ́ pɛɛ kpɪni mɛcɔ́ we. Amá nkɔ́ yɛɛ nnyí n li ye mesére nfɔ́a máne.

⁵⁹ Kumúnjɛ kpe-i ke Yeesu uu pɛɛ Kapɛrinawum-pɔ́ Pisuiɪi kuyomeyáhaalee-i pɪsɔi n céési kuu anɔ́ nyɛ́ ma.

Tinɔ́ tɛɛ ye usɔi nfɔ́a tenecirɛ́ n yéneise

⁶⁰ Ke upipiretiki api anɔ́ nyɛ́ n kɔ́, pimeyá api rɛ: Nsímé mmú ye nɪpape tɔ́sile. Wóo yɛ́ mmú kutu n cɔ́lɛ́? ⁶¹ Yeesu uu céru rɛ upipiretiki ye nsímé mmɛ́ kecáá nɪmúlaakele. Uu pɛɛ pi maa re: Li nɔ́ ricɔ́njɛ meyá, néɛ yo? ⁶² In lɛ, nɔ́n piye Usɔi Kepipi n yɛ́ ken kei kaké pɛɛ n he pítaa m pɛle ní, iye kai yɛ́ pɛɛ nó wa? ⁶³ Uléecaa Nfaasone mɛɛ ye nfɔ́a he. Kesɔipipi áke yɛ́ líka fe. Amá anɔ́ nnyé kam nní nɔ́ m ma ye Nfaasone akó lɛ nyɛɛ ye nfɔ́a n he. ⁶⁴ Amá pinyine apí nɔ́kenécɔ́pɛ ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lɛ́ male. U hái mɛkɛɛ-me pɛpɛɛ apí n nɪmureine ne uyɛɛ n sɔ́nti uké piláarɔ́ anɪpɛ-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kɔ́ pimáa

pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Kai ne kei n kpísi, upipiretiki meya api kepire u to ápi ye pee pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu pee upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nó ní, nó áni la noké tómpoo? ⁶⁸ Simoo Piyee uu u pese re: Upiima, úye uco kémee kari yé nkpáni ha? Kepómee ke nsimé mee ye nfáa teneciré n he ní we. ⁶⁹ To ne kefa pó tenele ari yenu re pō ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu pee pi maa re: Ai néé nó kefi ne pité mpí wéee? Mpá ne lē, use ye nókenécoppe kuníri lē! ⁷¹ Simoo Isikariyooti unmáné Yutasi nsimé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use lē. Mpá ne lē, uyee sónti uké piláaro anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarēco ápi ne kefa u tene

¹ Lē memáa, Yeesu uu Kalilee ketē kóónú. Uu peé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisuiifi piwéése ye wéési piké u kpu nnya. ² Pisuiifi anyá nyé kémee kapi ye sicáñipi kémee n sói ye ko pee nyahaimēle. ³ Upimarēco ápi pee u maa re: A nté yisi aa Yutee ketē-pō sí, pipópiretiki póoké ko pikei kaa n wai yē! ⁴ Úka úu ye umewai m pékesi un ko peé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéi písoi piké mepówai mmé yé. ⁵ Asei kecáa, upimarēco ricuruu páa pee ko ne kefa u tenelē. ⁶ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Inétunje íi kahane n tu. Amá in nóo, mpá itunje íye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi né ipurí yulule re ne we nen pi símisi re pimewai áme nyaní nnya. ⁸ Nóké n ηme aní ha anyá lí. Né ám kei simpō kelene. Inétunje íi kahane n tu. ⁹ Kuu lē pisimé pi ní masí, uu Kalilee keteni-i mésuní.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pō Uléecaa keyo-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimarēco ápi anyá nyé ní ha, uricuruu pōo ko yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu pee n we yare u pékesile. ¹¹ Pisuiifi piwéése ye pee anyá nye-i u wélaankéele api ye pee re: Yei kutú we? ¹² Písoi pee n cápínelē ye pee unsimé ηmúlaankéenele. Pinyine ápi ye re: Usói sone lo. Píco ápi re: Eehei, písoi kuu kírassente. ¹³ Amá úka úu pee unsimé símisi líkē n calē. Pisuiifi piwéése kapi pee lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecōpe pitule masí ke Yeesu uu Uléecaa keyo ha utú ha n céési. ¹⁵ Ai Pisuiifi píri wai ápi ye pee re: Usói nkó úu icélaa íka yosí, íye kai pee wa kuú ne nní nsoné Nléecaasimé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pálé íi kenémee léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kémee kí léeri. ¹⁷ Úye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kémee ke icélaa nnyí íi léeri néé nnénóosimé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnóosimé cire n símisi ye lalē piké ríyu u waise. Amá nkó yee ní la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnóome níka rín ukeméé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu ko pee isé iyé tikilē. Yo nnya kani peé la noké né kpu? ²⁰ Písoi pee n cápínelē ápi u pese re: Pō kuníri héesile. Wóo la uké pō kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nónnénéí píri wai. ²² Moisi yee isé nó pa re aní ye siwántisi kérii, ái ko pee uyee ne lí kori, hái nópinékpure fómē kai léeri. Aní ko ηmureí, hái ricuruu aní ye kewénteyaa tuné usói ké. ²³ In te no ye ηmureí aní kewénteyaa tuné kewántisi ké, ái ko pee Moisi isé kani rilóo, yo nnya kani peé ne né wólaalē te ne kesoiipi ne keriyu kewénteyaa tuné pōise? ²⁴ Aní kapē ye usói keyu ripaí aní ne u túhaane, amá aní ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Pisoi ye pimécire písei re Yeesu ke Uléécaá uu wéé?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ai utisi nkó kapi wéési piké kpúu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripáo símisi lin cále, úka úu kó ríka u ma! Yare piróyóopi ye cerile re mesei uyē ke Uléécaá uu n wéé néé? ²⁷ Tó nkó p's keleeme nyule. Amá uyē ke Uléécaá uu n wéé un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye pee Uléécaá keyo-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupéi re: Mesei kani né nyu non ko kenéleeme nyu, néé yo? Mpa ne lé, ái menéla kecáá kam ne ka. Amá uyee né n tumme ye aseí mále. Ani uyē nyu. ²⁹ Né ne u nyule. Ukemeé kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lé ní ma nnya, api péé n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi pee kahane nní n tu nnya.

³¹ Pisoi meya api riwúí tē kecópe ne kefa u tene apí maa re: Uyē ke Uléécaá uu n wéé un píyei n ka, yare u yé mewaisanja wapisi ai tósu lé ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléécaá keyo piméré pinyine tú te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lé ke pisoi api riwúí kémeé Yeesu kecáá ní weiresentene kom. Peeee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pee Uléécaá keyo piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu pee re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóné kpáne am pee limemáá uyee né n tumme kémeé pele. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá áni yé pee né yé. Li we re áni yé fe noké kei kam yé ha ní we ha.

³⁵ Pisuífi api pee pimécópecire m píseine re: Yei kuu sí kári yé fe toké u yé? Néé Pisuífi pee Pikireki keté kecáá n yekaalé kémeé kuu sí uké ha Pikireki n céési?

³⁶ Te íye kuu nní maa re: Nó kam ani né wéési, amá áni yé pee né yé. Li we re áni yé fe noké kei kam yé ha ní we hapó?

Míni mee áme ye pikai n hasi

³⁷ Anyá keyaa tóróo kee sinnéí kecópe keyáa píima. Kē ke Yeesu uu pisoi keyu-i nyere uu pupéi re: Nníré nn úye n we, uké kenémeé kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni mee ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kémeé n leerile men wólu yare rínihai, yare kai Nléécaasimé ritelé kémeé n wólaalé meco. ³⁹ Uléécaá Nfaasone ke pepee ne kefa u n tene api yé ní yosí nkó ke Yeesu uu lé símisi. Api pee kahane likumúnjé kpe-i Nfaasone n yosí, ke Uléécaá uu pee kahane Yeesu ríyu n waise nnya.

Pisoi ye anóo akó akó Yeesu kecáá símaankée

⁴⁰ Ke pisoi pee n cápinelē kecópe pinyine api anóo nyē n kó, api re: Mesei usoi nkó yee antepu uyee pee n sónti. ⁴¹ Píco póo re: Uyē ke Uléécaá uu wéé. Kei ke píco póo kó re: Uyē ke Uléécaá uu n wéé yé fe uu pee Kalilee-pó leerii? ⁴² Nté li Nléécaasimé ritelé kémeé wólaalé te:

Uyē ke Uléécaá uu n wéé ye Tafiti kepirē lé? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú pee ní we kapi u marune. ⁴³ Lé nnya ke pisoi api Yeesu kecáá anóo akó akó símaankée. ⁴⁴ Pinyine ye pee pikecópe lalé piké u tí, amá úka úu pee kaha uké u rica.

Pisuífi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaá keyo piméré api yisi api pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi kémeé pele. Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pi píse re: Yo nnya káni u tí noké ne kam? ⁴⁶ Api pi pese re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalé yare usoi nkó meco. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api pee pi píse re: Yare nó ne kó tíyélé uu kó nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi kecópe use unyine ye

ne kefa u tenele née? ⁴⁹ Amá risoiwuí ntí tee nní u n tikilē ári isé nyu. Uléécaa ye lē nnya anóo ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecəpe use kapi ye n sée re Nikotem ye pee kei wele. U pinyine-i Yeesu kémee hápaalenle. Uyee pi maa re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa ápi kahane unkó n kó, née ápi kahane n ceri lē kuu n wa. ⁵² Kei kapi pee u pise re: Nēnte pó ne kó nkpéni Kalilee ukó le, née yo. A rísonē Nléécaasimé ritelé kéé aa kóm te antepu úka úu píkaí Kalilee-pə leemelē. ⁵³ [Lē memáá, mpá úye uu yisi uú kulu.

8

Lē ke Yeesu uu unósi unyine yee iwásá n wa mí ma

¹ Ke písoi api n kuú, Yeesu pəo yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléécaa keyo-i pele, písoi api u kálaapo. Uu pee tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi api ne unósi unyine hapo re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecəpe u nyere, ⁴ api Yeesu maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tóri le un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé ró pa re toké ye lipinósi pē aparē tapisi toké kpu. N-ye ke pəo yé?

⁶ Tinóo kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pe, uu kenípepi ne ntaai kémee piwóle kápáá. ⁷ Kapi ní we pin pipéise ne kényu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyee úu nókencəpe nké-i akópe n wailē uké mefoí ripare u tóori. ⁸ Uu kó pípe kpá u ntaai kémee piwóle náj. ⁹ Kapi anóo nyē n kó, piwéése api pinnéi kpíi use use. Piwéése kaí ne kori aí ne siwá páalá, ai pee nkpéni unósi uyē mecíre kecəpe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pee yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kapi we? Úka úu akópe pó paa? ¹¹ Uu u pese re: Úka úu we, Úpíima. Yeesu uu u maa re: Né ám kó akópe pó pane. A n nje aa tómpə. Amá kapē kó akópe piwai rikpá.]

Yeesu yee písoi nnéi metéi

¹² Yeesu uu kó písoi pee n cápinelē pimáa kpá re: Né ne písoi nnéi metéi le. Nkó yee né n tikilē úu píkaí kuñmaha kémee sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pee u maa re: Pəo ripócúruu kepócáá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pese re: Mpá kam tinécúruu kenécáá nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nó áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane meco ke nó túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tikilē nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nónésé kémee wólaalē te písoi pité pin linyine kecáá nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáá aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kó kenécáá aseéra lese. ¹⁹ Api pee u pise re: Yeí ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pese re: Ani né nyu áni kó Unésáa nyu. Nən pee né n nyu, nó kó pee Unésáa pə kó n nyu. ²⁰ Yeesu ye anóo nnyé male un Uléécaa keyo kémee awóotakai keyúrí we un Nléécaasimé céési. Ke uituñe íi pee kahane n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe noké kei kam n símpə ha

²¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nóanékové kpíni. Ani yé fe noké kei kam n símpə ha. ²² Pisuifi api pee pimécire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe toké kei kuu n símpə ha, yare

u lalɛ ukɛ umɛcɪrɛ kpɛ nɛɛ? ²³ Yeesu uu pi maa rɛ: Nɔ́ nɛ mɛtɛnɛ ntɛ pikɔ́ lɛ, nɛɛn kɛcáá-pɔ́ ukɔ́. Nɔ́ nɛ kɛtɛ ntɛ pikɔ́ lɛ, nɛ́ ám kɛtɛ ntɛ ukɔ́. ²⁴ Lɛ́ nnya kam nɔ́ maa rɛ nɔ́nsá n ɲmurei rɛ nɛɛ nɪ́pá píyɛi uwee, nɔ́ nɛ nɔ́anékópe kpíninɛ. ²⁵ Kei kapi pɛɛ u pi sɛ rɛ: Pɔ́ɔ mpíí úyɛ kɛcɪrɛ? Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Tɛ́ íyɛ kam mpíí mɛkɛɛ-mɛ nɔ́ símaari? ²⁶ Nɛ́ nɔ́kɛnɛcáá nsímé mále meýá kɛ́ símisi kɛ́ kɔ́ nɛ nɔ́ túhaanɛ. Amá mmɛ́ kam uyɛɛ né n tummɛ kɛ́mɛɛ n kɔ́ ɲmanɛ kam pɪsɔi símisi. Asei kɛ uyɛ́ uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkɔ́páni cɛ́ri rɛ Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Nɔ́n píyɛi Úsɔi Kɛpɪpi rintaáse, nɔ́ pɛɛ cɛ́ri rɛ nɛɛ nɪ́pá píyɛi uwee. Nɔ́ kɔ́ cɛ́ri rɛ ám linékɔ́ cɪrɛ líka wai, amá lɛ́ kɛ Sáa uu nɛ́ n cɛ́esi kam símisi. ²⁹ Tɔ́ nɛ uyɛɛ né n tummɛ tɔ́ɔ kɛsɛ́ wɛ. Lɛ́ kuu ní la ɲmanɛ kam yɛ wa. Lɛ́ nnya, úu né riyá kɛ́ mɛnɛcɪrɛ n wɛ. ³⁰ Kɛ́ Yeesu uu lɛ́ n símisi, pɪsɔi meýá ápi nɛ kɛfa u tɛnɛ.

Pɪsɔi pɛɛ pimɛcɪrɛ n tɛ nɛ pílasɪ

³¹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ Pɪsuifi pɛɛ nɛ kɛfa u n tɛnɛ maa rɛ: Nɔ́n nnɛ́símé n tikilɛ́, nɔ́ pinɛ́pɪrɛtiki yíkíyiki lɛ. ³² Nɔ́ pɛɛ nsímései cɛ́ri, nsímései mmɛ́ nn tíyɛsɛ ani nɔ́mɛnɛcɪrɛ n tɛ. ³³ Api u pɛsɛ rɛ: Tɔ́ Apiraham síyase lɛ, ári kɔ́ píkaí unyine ilasi tonɛlɛ. Yo nnya kaa pɛɛ rɛ: Nɔ́ kam ani nɔ́mɛnɛcɪrɛ n tɛ? ³⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Asei kɛcáá, kɛ́ nɔ́ símisi rɛ usɔi nkɔ́ yɛɛ akópe n wai yɛ akópe ulasi lɛ. ³⁵ Ulási úu yɛ mɛsɛ́rɛ kɛ́yɔ́ kɛ-i kapi u m múlílɛ́ n wɛ. Úyɔ́pɪpi yɛɛ yɛ mɛsɛ́rɛ kɛ́yɔ́-i n wɛ. ³⁶ Lɛ́ nnya, Kɛpɪpi kɛn ilási kɛ́mɛɛ nɔ́ n lesɛ, nɔ́ meýíkíyiki nɔ́mɛnɛcɪrɛ tɛlɛ. ³⁷ Nɛ́ nyulɛ rɛ nɔ́ Apiraham síyase lɛ. Amá nɔ́ kɔ́ pɛɛ́ la nɔ́kɛ́ né kpu rɛ áni nnɛ́símé ɲmurei nnya. ³⁸ Lɛ́ kɛ nɛɛ Unɛ́sáa kɛ́mɛɛ n yɛ́ nkɔ́ kɛ nɛɛ símisi. Lɛ́ kɛ nɔ́ kɔ́ nɔ́unɛ́sáa kɛ́mɛɛ n kɔ́ kɛ nɔ́ kɔ́ wa. ³⁹ Api u pɛsɛ rɛ: Apiraham yɛ urɔ́sáa lɛ. Yeesu uu pi maa rɛ: In tɛ nɔ́ Apiraham sípɪpi lɛ, ani Apiraham mɛwai n wai. ⁴⁰ Mɛnɛ́wai nnɛ́i yɛɛ rɛ kɛ́ nsímései kam Uléécaa kɛ́mɛɛ n kɔ́ nɔ́ ritɛ́ɲsɛ. Amá nɪ́pá nɛ lɛ, nɔ́ kɔ́ pɛɛ wéésilɛ́ nɔ́kɛ́ né kpu. Apiraham úu pɛɛ lɛ́ wai! ⁴¹ Amá nɔ́unɛ́sáa sei mɛwai mɛcɔ́ kɛ́ nɔ́ɔ́ wai. Kei kapi pɛɛ Yeesu pɛsɛ rɛ: Ari síwásánkaipɪpi. Usáa usɛ kólɔ́ kari má. Uyɛɛ nní Uléécaa. ⁴² Yeesu uu pi maa rɛ: Uléécaa un pɛɛ mɛsei Nɔ́unɛ́sáa, nɔ́ yɛɛ pɛɛ né n la rɛ ukɛmɛɛ kam léeri nɛn kɔ́ uyɛ́ nnya ntɛ́ wɛ. Ai mɛnɛ́la kɛ́mɛɛ kaḿ ka. Uyɛɛ né tummɛ. ⁴³ Yo nnya káni lɛ́ kam nɔ́ n símisi aseí kómɛi? Káni yɛ́ n fɛ nɔ́kɛ́ nnɛ́nɔ́osímé kutu rɪrɪcɔ́ nnya yɛ ní. ⁴⁴ Kunírɪ kpɛɛ nɔ́unɛ́sáa. Nɔ́unɛ́sáa mɛla kani kɔ́ la nɔ́kɛ́ n wai. Háí mɛkɛɛ-mɛ kuu usɔikɔ́. Úu yɛ aseí ritiki. Li wɛ rɛ aseí áa ukɛmɛ́ wɛ. U yɛ un nnɔ́ɔmɛ n wai káí nɛ u sá. U unɔ́ɔmɛ lɛ. Uyɛɛ kɔ́ nnɔ́ɔmɛ nnɛ́i riyíkí. ⁴⁵ Kai nní lɛ́ ní wɛ nnya káni yɛ nsímései kɛ́ nɛɛ n símisi ɲmurei. ⁴⁶ Nɔ́ úyɛ yɛɛ yɛ́ fɛ uu né nyíse rɛ nɛ akópe wa? In tɛ nsímései kam símisi, yo nnya káni pɛɛ́ nɛ kɛfa né tɛnɛ? ⁴⁷ Usɔi nkɔ́ yɛɛ Uléécaa ukɔ́, yɛ́ɛ Uléécaa nsímé kutu rɪcɔ́lɛ. Kɛ́ nɔ́ áni nní upíkɔ́ nnya káni Uléécaa Nsímé kutu cɔ́lɛ.

Yeesu nɛ Apiraham kɛcáá nsímé

⁴⁸ Pɪsuifi ápi pɛɛ Yeesu pɛsɛ rɛ: Ai tɔ́ mɛsɛi alari mále tɔ́kɛ́ maa rɛ pɔ́ Samarií ukɔ́ lɛ aa kɔ́ anírɪ héési? ⁴⁹ Uu pi pɛsɛ rɛ: Am anírɪ héési, amá Unɛ́sáa kam tíyɛ waise, nɔ́ɔn pɛɛ tinékɔ́ kópu! ⁵⁰ Am wéési kɛ́ rinécúruu ríyɛ waise. Unyine yɛɛ wéési ukɛ́ ríyɛ né waise. Uyɛɛ kɔ́ utúhaanɛ. ⁵¹ Asei kɛcáá, kɛ́ nɔ́ símisi rɛ nkɔ́ yɛɛ nnɛ́símé rimmúlúú uu píkaí kpɪnɛ.

⁵² Kei kɛ Pɪsuifi ápi pɛɛ u maa rɛ: Tɔ́ nkɔ́pɛni meýíkíyiki yɛ́nlɛ rɛ pɔ́ anírɪ héésilɛ. Apiraham yɛ kpulɛ, antepuyɛ pɔ́ɔ kɔ́ kpíni. Pɔ́ɔ pɛɛ nkɔ́pɛni rɛ nkɔ́ yɛɛ mpɔ́símé rintíkɪ úu píkaí kpɪnɛ! ⁵³ Yarɛ pɔ́ nɛ urɔ́sáa Apiraham yɛɛ n kpu fɛlɛ nɛɛ? Antepuyɛ pɔ́ nɛ kɔ́ kpínlɛ. Yarɛ pɔ́ɔ pɛɛ úyɛ? ⁵⁴ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ:

In te née rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yē. Amá Unésáa uyē kani m̄ maa re uyee Nónuléécaá yee ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kò pee u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m̄ maa re ám u nyu, ne lē wale nómenečo unóome. Amá né ne u nyule nen kò unsimé tikilē. ⁵⁶ Nónúésáa Apiraham ye peé ne mpóonare cuunkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kò mesei ke yenu, urikiñ ari nñjesi hái. ⁵⁷ Kei ke Pisuiñi api pee u pise re: Páa kahanē nkpáni injmē kuwóó n tu, pòn pee tee re pò Apiraham yenaalē, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nò símisi re Apiraham uké kelenē ní we, né ne peé wele. ⁵⁹ Kei kapi pee apare kpási re piké u tapisi. Amá uú ne pi pòlu uu Uléécaá keyo-i léepo uu tómpo.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye paise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucélaa, wóo kecire yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricurru akópe nnya née pepee u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ai uakópe nnya, ái kò pepee u m mári akópe nnya. Lē kai yé n wa Uléécaá nnañe nké ne ukecáá ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke itunje ii nní ní we, li pise re toké uyee né n tumme pikéi wa. Kesine ye wainē, úka úu yé pee fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáá ní we, née ketē kecáá metéí. ⁶ Kuu anó nyē pimáa m̄ masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyē inípee pórii, ⁷ uu pee u maa re: A n ñme a ha Silowee kupore-pò lihí. Silowee aseí re Útume. Uu mesei yisi uu sí uú ha líhu. Kuú ha m peeme, uu peé n nyáni. ⁸ Upiperečo ne pepee n nyu re u pee wéleile, api peé m piseine re: Ai nkó yee pee tú un wéleii? ⁹ Picó api ye re: Uyee lo. Picó api re aái, menyíne kapi wene. Uricurru uu pee re: Né ñmaa lo. ¹⁰ Api pee u pise re: Iye kai wa ke ipónípee ii ne nkpéni nyáni? ¹¹ Uu pi pese re: Utisi uyē kapi ye n sée re Yeesu yee sipérépi wa, uu inípee né pórii uu pee né maa re: “A n ñme a ha Silowee kupore-pò lihí.” Am sí am ha líhu, am peé n nyáni. ¹² Api u pise re: Yei ke utisi uyē uú we? Uu pi pese re: Am nyu.

Pifarisi ye unyíye yee m̄ pei nstmé pisei

¹³ Api pee utisi uyee pee mekee n nyiñlē ne Pifarisi kémeé sí. ¹⁴ Keyáa kē ke Yeesu uu sipérépi n wa uú ne inípee u wúkule ye pee kewénteeyaa le. ¹⁵ Pifarisi pòo kò pipísei u kpá re iye kai wa kuú ne nkpéni nyáni? Uu pi maa re: Sipérépi kuu inípee né pórii, am sí am ha líhu, am pee nkpéni n nyáni. ¹⁶ Lē nnya ke pikécope pinyine apí maa re: Utisi uyee mewai mmé n wa úu yé fe uké Uléécaai n leeri. Kúu nní kewénteeyaa isé rintíki nnya. Picó api re: Iye ke ukópékoó uu yé fe uu mewaisañja mmé mečo wai? Kei kapi pee anó akó akó ne rikéne. ¹⁷ Pifarisi api kò unyíye uyē pipise kpá re: Iye ke pòo utisi uyee inípee pò m paise kecáá músu? Uu re: Antepu lo.

¹⁸ Mpá ne lē, Pisuiñi piwéése ápi pee la piké kó te u pee unyíye le kuu kò nkpéni nyáni. Api pee upikó séi ¹⁹ api pi pise re: Nónúñmáne uyē kani n tee re nò u marile unyíye ye mesei nkóo? Iye kai wa kuu kò ne nkpéni nyáni? ²⁰ Upikó api pi pese re: Tò u nyule re u kerópipi. Tò kò u marile unyíye. ²¹ Amá ári nyu lē kai n wa kuú ne nkpéni n nyáni, ári kò nyu wóo u paise. Ani u pise, uu kewá, u yé fe uu uriyu kecáa nkó símisi. ²² Pisuiñi piwéése kapi wuru nnya kapi lē ma. Li we re Pisuiñi piwéése ye pee kóméinele re úye un m maa re Yeesu ke Uléécaá uu wée, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese. ²³ Lē nnya ke upikó apí maa re: Uu kewá, ani uricurru pise! ²⁴ Pifarisi api kò uyē kapi m mári unyíye pipísei kpá api u maa

re: A asei símisi liké Uléécaá rinyiri ritaáase. In tóo, tó nyule ñmaa re utisi uyee ukópékóó le. ²⁵ Uu pee pi pese re: Un ukópékóó, né ám nyu. Amá likei lise kam nyu re ne pee unyíye le nen kó pee nképéni nyáni. ²⁶ Api pee u pise re: Yo kuu pó wa? Iye kuú ne ínípée pó wúkule? ²⁷ Uu pi pese re: Ne písímé nó masile áni kutu né rico. Yo nnya kaní la ké kó písímé rikpá nàké kó? Néé nó ne kó lalé nàké panse upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alé u rikápáa api re: Póo uyé upiretiki. Amá tó ne Moisi pipiretiki le. ²⁹ Tó nyule re Uléécaá ye ne Moisi símisile. Amá ári nyu ricuruu méye ke nkó póó léeri. ³⁰ Unyíye yee ní peí uu pi maa re: Lelée píri né ní we yee re áni nyu méye kuu léeri, uu kó pee tíyese ínénípée íi n nyáni. ³¹ Tó nyule re Uléécaá úu ye ukópékóó ne kutu rico, amá nkó yee ríyu u n waiselē un umela wai kuu ye kutu rico. ³² Kaí ne n weme, ári píkaí kómaalē te unyine ye tíyese usoi kapi m mári unyíye uu ye kó yenu. ³³ Utisi nkó unsá pee Uléécaá kémee n leeri, úu yé pee fe uké linyine wa. ³⁴ Api u pese re: Háí kapi ne pó ní mári kaa akópe kémee póólē. Póo yé pee nképéni tó céési, néé yo? Api pee kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisi rinyiye

³⁵ Yeesu uu kóm te pi utisi uyé lese. Uú ne utisi uyé sáne uu u pise re: Pó Usói Képipi ne kefa tenelēe? ³⁶ Uu Yeesu pese re: Uyee úye, Upíima? A né símisi ké ne kefa u tene. ³⁷ Yeesu uu u pese re: Uyē kaa nní nyáni, uyee nní ne pó símisi. ³⁸ Kei kuu pee re: Ne ne kefa pó tenele, Upíima. Uu pee Yeesu kenyale-i wúla uu ríyu u waise. ³⁹ Yeesu uu pee re: Ne ketē kecáa kale ké ne pisoi túhaane, pepee n nyiinlē piké n nyáni, pepee n nyáni póóké nyiinú. ⁴⁰ Pifarisi pinyine ye pee ukékúrí wele. Kapi anóo nyē n kó, api u pise re: Yare tó ne kó pinyíye le, néé iye? ⁴¹ Yeesu uu pi pese re: Nón pee pinyíye, áni yé pee akópe m má. Amá nó ye maa re nó nyánile nnya ke nóanékové aa nókenécáa wé.

10

Useesé ne isán kenyárú

¹ Yeesu uu re: Asei kecáa, ké nó símisi re usoi nkó yee úu rinonoo-mē ne kusánlee-i n lompó, amá uu pee kuwélé féé ne lompó ye uyaa ne usoi kpááree le. ² Amá nkó yee ne rinonoo n lompó yee useesé. ³ Tinonoo uméré yēē useesé tinonoo hánnēle, isán íi umetē kom, uyē uu pee mpá uisán iye rinyiri séi uu ne i leepó. ⁴ Uu uikó nnéí pilésepó m masí, uu pee ikekkepe wai. Kii nní umetē n nyu nnya, ii pee u n tikilē. ⁵ Íi ye píkaí usoi nkó kái n nyu ritiki. Amá ketaa-pó kii ye u kaase, kii nní písáne metē n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kenyárú nké pisoi pee kutu u n cólē wai, amá ápi ceri lē kuu ní la uké male.

Yeesu ye useesé sone

⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kecáa, ké nó símisi re néé kusánlee rinonoo. ⁸ Pē nnéí pee ní ka apí ne né tise ye piyaa ne pisoi kpááree le, amá isán íi ne kutu pi rico. ⁹ Néé rinonoo. Uyee né mmé rintíki uú ne lompó ríyu kai yé lo. U yéé lompóle uu léeri uu kó liluke-luke m má. ¹⁰ Piyaa ne pikópe ne picáainkee ñmane nnya ke uyaa uu ye ka. Amá né ne kale re isán íkē nfáa yē nké ne i m pom. ¹¹ Néé useesé sone. Useesé sone yēē fele uu uisee nkpo yósu uu kpi. ¹² Usáne kapi n kpísi un keisi úu useesé yíkíyiki, áí kó uyee useete. Ú ye kúkpe yenle kun weme, uu isán yá uu wuru. Kúkpe póo pee isán lakasente aku yékááase. ¹³ Kai nní siwóó ñmane nnya kuu keisi, úu isán kecáa nfasimé nka wai. ¹⁴ Néé useesé sone. Ne inésán nyule, iyē in kó né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kó

Unésáa uyē nyu meco. Né fe am inésáŋ nkpo yósu am kpi. ¹⁶ Ne ko isáŋ icə mále yee íi kusánlee nkú-i ní we. Li pise re ké ko iyē wélaame. I yé menétē kō, ai wai kusánlee kuse ne useesē use. ¹⁷ Sáa ye né lalē re ne ŋmurei re ké kpu ké pee ko nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Uka úu nfáa né yósu. Néē rinécúruu ŋmurei re ké kpu. Ne rínanje mále nen yé kpu am ko limemáa nfáa yenu. Lē ke Unésáa uu né n forii re ké wa ye lē.

¹⁹ Nsímé mmē nnya, Pisuífi api ko Yeesu kecáa anóo akó akó n símaanke. ²⁰ Pimeyā api re: U aníri héesile, u isohó torile. Yo nnya kani kutu u cōlē? ²¹ Pico api re: Un pee aníri n héesi, úu yé pee nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipee wúkulē?

Pisuífi ye Yeesu kesi

²² Nnyíye kumúnjé-i kapi keyáa kenyine Yerusalem-i Ulééca a keyo inyóonse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Ulééca a keyo-i Salomə imelē apole metene nyérei. ²⁴ Pisuífi api pee kekále u wai api u pise re: Ne keyo-po kaa yé lē tó n séléle ton táikē? In te pōo uyē ke Ulééca a uu n wé, a rós símisi kekéripi cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pese re: Né lē pisímé nó masile ani yulu. Mewai kam né Unésáa nnanje n wapisi ye nyísele re aseí kam símisi. ²⁶ Amá ke nó áni nní inésáŋ nnya, áni ŋmurei. ²⁷ Inésáŋ yèē menétē konle. Né ne ko i nyule, ii ye ko né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi pikai kpine, úka úu yé ko fe uké anénipe-i i yósi. ²⁹ Unésáa yee né i mí pa ye nípá úye fele. Uka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yósi. ³⁰ Tə ne Saa tó ye usoi use lē.

³¹ Kei ke Pisuífi api ko apare pikpiké rikpá re piké u tapisi. ³² Yeesu uu pee pi ma re: Né mewai sone meyā mee Saa kéme n léeri nó nyísele. Mekecəpe méye nnya kaní la nóké apare né tapisi? ³³ Api u pese re: Ai mewai sone méka nnya karí la tóké apare pō tapisi tóké kpu, amá kaa Ulééca a n lámaanke nnya ye ní. Pó kesoi pipi, aa mepócíre n nyáni re pō Ulééca a lē. ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Ai nónésé kéme wólaalē te Ulééca a ye ma re:

Nə keyómecaa sipipi lē? ³⁵ Tə nyule re ápi yé fe piké lē ke Nléécaasimé ritelé ari ní ma tinne. Isé ritelé ye pē ke Ulééca a uu péé ne n símisi sée re keyómecaa sipipi. ³⁶ Saa yee né wé uu ketē kecáa ní tumti. Yo nnya kam yé ma re ne Ulééca a Kepipi le ani pee re Ulééca a kam lámaanke? ³⁷ In te ái Unésáa mewai kam wai, áni kapē ne kefa né tene. ³⁸ Amá in te mē kam wai, nípá nansá n la nóké ne kefa né tene, ani ko mē kerí ne kefa tene, ani pee kekéripi ceru re Unésáa ye kenéme wele, néen ko Unésáa kéme we. ³⁹ Api ko n náási piké u tí, amá uu ne pi ŋmēherē. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu ko yisi uu Yuritee nkoi pitérj pele, uu ha kei ke Yohani uu pee meke písoi míni n wóle tone. ⁴¹ Písoi kulúí pin kei ukeme sónaapo api ye re: Yohani úu mewaisaŋa méka wa. Amá mmē nnéi kuu utisi nkó kecáa ní ma ye aseí ritikile. ⁴² Kei ke písoi meyā api péé ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkpo kecáa nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un pólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-po kuú péé we. ² Maari uyee Upiima ana tulaali kəonu uu ne unnyúpi tinne. Uuyé Lasaa yee pee pólú. ³ Lasaa piyēi pē keté api Yeesu kéme tum apí ha u ma re: Upiima, usoi uyē kaa nní ní la ye pólúle. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kō, uu re: Ai nkpo itoi kuu pólú, amá Ulééca a uké ne ríyu n yé nnya kuu pólú. Kei kai yé ko ne Ulééca a Kepipi ríyu waise.

5 Yeosu ye pɛɛ Marita nɛ uwá Maari nɛ Lasaa lalɛ. 6 Kuu pikóme mí masí rɛ Lasaa ye pólú memáá, uu kei kuú pɛɛ ní we siyáa sité ketónɛ kpá. 7 Uu pɛɛ upipiretiki maa rɛ: Toké Yutee ketɛ-mɛ pɛɛ. 8 Upipiretiki api u pɛɛ rɛ: Ucélaa, áí kahanɛ n nánai kɛ Pisuiɛi apí pɛɛ kei-pɔ la piké apare pɔ tapisi piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pɛɛ né? 9 Yeosu uu pi pɛɛ rɛ: Kai ye nní n weesi, itunɛ ye leemele néɛ íi ye leeme? Uye un nɛ metunɛtɛí n sɔnɛ, úu ye rikpɔu. Li we rɛ u ye ketɛ nké kecáá metéí n nyánile. 10 Amá úye un kesine n sɔnɛ, u ye rikpɔule rɛ metéí áme ukeméɛ we nnya. 11 Kɛ Yeosu uu lɛ pimáa mí masí, uu kɔ kpá rɛ: Urósánɛ Lasaa ye lonile. Nɛ sinle ké ha u yónɛ. 12 Upipiretiki api u maa rɛ: Upíima, in tɛ u lonile, u yé pɛí. 13 Lasaa nkpɔ nsímé kɛ Yeosu uu lɛ tee. Upipiretiki pɔn músu rɛ nnɔni yíkíyiki nsímé kuu símisi. 14 Yeosu uu pɛɛ pi luru rɛ: Lasaa ye kpule. 15 Nɔ́ nnya kai né láárú rɛ ám pɛɛ likumúnɛ kpɛ-i kei we. Li lɛ wale rɛ nókɛ nɛ kɛfa né n tɛnɛ nnya. Toké nkpɛni ukemɛɛ tɔmpɔ. 16 Kei kɛ Tomaa kapi rinyiri n hɛ rɛ Usika uu pɛɛ pipiretiki tɔrɔɔ maa rɛ: Ani mpɔ tɔákɛ kɔ ha, tɔ nɛ uyɛ toké ha kesé kpu.

Yeosu yɛɛ ye nkpɔ-i yukuse, uyɛɛ kɔ nfáa

17 Kɛ Yeosu uu n tuiɔ, uu kóm tɛ Lasaa ye nhóre kémeɛ siyáa sina piwai masilɛ. 18 Petanii ye nɛ Yerusalem kɔlenle yarɛ kilomɛtiri pitaani kumúnɛ. 19 Pisuiɛi meyá ye pɛɛ Marita nɛ Maari piyáhaa kale piké piuyɛi nkpɔ pi riyákasɛ. 20 Kɛ Marita uu n kɔ tɛ Yeosu ye nnyáa waimɛ, uu yisi uu u tɛpɛi, Maari pɔɔ kɛyɔ-i tonɛ. 21 Marita uu Yeosu maa rɛ: Upíima, pɔn pɛɛ nté n we, unéyíi úu yé pɛɛ kpu. 22 Amá nɛ nyulɛ rɛ nípá nkpɛni, Uléécaa yé lɛ nnéi kaa u m pisɛnɛ pɔ pa. 23 Yeosu uu u maa rɛ: Upóyíi ye nkpɔ kémeɛ yisine. 24 Marita uu rɛ: Nɛ nyulɛ rɛ u yé kam uu kɛyáa tɔrɔɔ ketúnɛ kɛ pikpɔkpɔ api n yisine yisi. 25 Yeosu uu u maa rɛ: Néɛ ye pikpɔkpɔ yukuse, néɛ kɔ nfáa. Usoi nkó yɛɛ nɛ kɛfa né n tɛnɛ ye nfáa wainɛ, nípá un píyɛi n kpu. 26 Nkó yɛɛ nfáa m má un pɛé nɛ kɛfa né tɛnelé úu píkaí kpɛnɛ. Pɔ lɛ nɔmurelii? 27 Marita uu u pɛɛ rɛ: Ɛɛɛ Upíima, nɛ nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ pɔ́ kɛ Uléécaa uu wéɛ. Pɔɔ Uléécaa Kɛpɛi kɛɛ ketɛ kecáá mékamɛ m má.

Yeosu ye tɛ

28 Kɛ Marita uu lɛ pimáa mí masí, uu yisi uu tɔmpɔ, uu ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi rɛ: Ucélaa ye kale, u pɔ séilɛ. 29 Kɛ Maari uu lɛ n kɔ, uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi uu Yeosu tɛpɛi. 30 Yeosu úu pɛɛ kahanɛ kuyɔ kpɛ-i n lomɔ. Kei kɛ Marita uu pɛé nɛ u rɛnsánɛ cirɛ kuú pɛé kɔ nɛ lɛ we. 31 Pisuiɛi pɛɛ pɛɛ Maari kɛyɔ-i ní we pin nkpɔ u yáási, apɛ yénu rɛ u riwakasile uu léɛpɔ. Api yisi apɛ u tiki. Pi pɛɛ lɛ músulɛ rɛ rikpíi-i kuu sí uké ha tɛ. 32 Kɛ Maari uu kei kɛ Yeosu uu ní we n tuiɔ, uu uana metɛnɛ lolú uu u maa rɛ: Upíima, pɔn pɛɛ nté n we, unéyíi úu yé pɛɛ kpu. 33 Kɛ Yeosu uu n yé tɛ Maari ye tɛnile, Pisuiɛi pɛɛ u rintákɛpɔ pɔn kɔ tɛni, aí u lémesɛ uripɔɔ ari caai hái, 34 uu pɛɛ pi pisɛ rɛ: Yei kani u wa? Api u pɛɛ rɛ: A kam a yɛ, Upíima. 35 Yeosu uu tɛni. 36 Pisuiɛi apɛ pɛɛ rɛ: A tɛyɛ u pɛɛ u la kpa! 37 Pikeɔpɛ pinyine pɔɔ rɛ: Uyɛɛ unyíyɛ inipɛɛ n wúkule úu yé pɛɛ fe uu wai usoi nkó uu ye kpɔu?

Yeosu ye Lasaa nfaa pɛsɛmɛ

38 Ai Yeosu pilémaa kpá, uripɔɔ ari caai hái uu yisi uu rikpíi-i tɔmpɔ. Kuparɛpɔɔ kunyine ye ku kapi nnɔɔ-i mɛparɛ riɛfi. 39 Yeosu uu pi maa rɛ: Ani kɛparɛ lɛsɛ. Ukpɔkpɔ uyɛi, Marita uu Yeosu maa rɛ: U nkpɛni pikpáhái masí, Upíima. Kuú nɛ n kpu, li siyáa sina piwai masilɛ. 40 Yeosu uu u pɛɛ rɛ: Am pɔ maa rɛ pɔn nɛ kɛfa n tɛnɛ, pɔ́ yé tɛ Uléécaa ye ríyɔ máleɛ? 41 Kei kapi pɛɛ kɛparɛ

wúkule, Yeesu uu keléécaá werí uu re: Sáa, ne pò pònesse re pò ne kutu né rico nnya. ⁴² Né ne nyule re mesére kaá ne kutu né cólë. Amá pisoi riwúí píima ntí tee nní né n kálaalë nnya kam lë ma re piké fe piké ne kefa tene re pòó né tumme nnya. ⁴³ Kuu lë pimáa ní masí, uu cáái ai cá re: Lasaa, a leeme! ⁴⁴ Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana ne uanipe an sisánjáápampi pílaankeelë, ukeyu ken kusánjáá yáirilë. Yeesu uu pee pi maa re: Ani u fénnente ani u yá uké tómpò.

Pisuifi piwéése ye rinóó rise wa piké Yeesu tí

⁴⁵ Pisuifi meýā pee Maari keyo-i n hápò api lë ke Yeesu uu n wa yenu, apí ne kefa u tene. ⁴⁶ Amá picò pòó sí, apí ha lë ke Yeesu uu n wa Pifarisi keennee. ⁴⁷ Kei ke pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pitúhaane píima cápine api re: Iye kari waine? Usoi nkó ye mewaisaŋa wapisilë háí! ⁴⁸ Ton n tíye un lë n wai, pisoi nnéí yé ne kefa u tene, Ròm pikó api péé weri api Uléécaá keyo foru apí ne kuróyu péne. ⁴⁹ Pisuifi piwéése pë use kapi ye sée re Kayifu. Uyee pee kuŋmë kpë Uléécaá isina tú. Uyë uu pee pi maa re: Ani níka kómei! ⁵⁰ Ani yë te li ne kutósi nó we re usoi use uké nónnenéí nkpò kpu, kuyu nnéí áku kape ne méwou rinséé nnya? ⁵¹ Ai re ukemúnjé cire kuú ne lë ma. Kai nní uyee pee likumúnjé kpe-i Uléécaá usina nnya kuú ne Uléécaá rinyiri símisi re Yeesu ye Pisuifi kecáá kpine. ⁵² Ai kò Pisuifi kecáá ñmane nnya kuu kpine, amá li pise re uké kpu uké ne Uléécaá sipipi see ketë nnéí kecáá n yekaalë cápine síké panse pisoi pise.

⁵³ Kai ne keyáa kë n kpísi, Pisuifi piwéése api rinóó rise wai re piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lë nnya, Yeesu úu ye pee Pisuifi kecòpe pinyérei rikpá piké u n nyáni. Uu pee yisi uu ketë kenyine kee ne kucesi kóima n kólë-më téř, u ne upipiretiki apí ha kei-pò n we. Pi ye kei sée re Efirayim.

⁵⁵ Isirayeli pikó nkpò melóó anyá ye pee nyahaimele. Lë nnya ke kei pikó meýā api yisi api Yerusalem sí te piké ha inyóonse inyekii wa anyá aké kelene tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankee, apí pee Uléécaá keyo-i n we pin pee pimécòpecire píseine re: N-ye kani músu? Yaré u yé kam née úu yé kam? ⁵⁷ Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi ye pee rinóó pihee masile re: Uye un ukelò n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

Maari ye Yeesu ana kecáá tulaali kòonu (Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)

¹ Lin tiselë siyáa sikpuulū piké kelene nkpò melóó anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpò. Kei ke Lasaa kuú pee pikpòkpò kémee n yukuse uú we. ² Api kusáne n wai, Marita un iluke hòonente, Lasaa pòon pepee iluke keluke-i Yeesu kekúri ní tú kecòpe we. ³ Maari uu pee tulaali pape-pape yee nnéí píima m má keutúmpi kpísi, uu Yeesu ana kecáá kòonu uu pee unnyúpi ne Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kéyo yipu. ⁴ Yeesu pipiretiki kecòpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyóoti yee ní ka uu Yeesu piláarò anipe-i wai, uu pee re: ⁵ Yo nnya kápi tulaali pape-pape nkó yáa ne nnéí píima piké siwóó píwekóó he? ⁶ Ai re píwekóó nfasimé kuu wai nnya kuu lë ma. U pee uyaa le. Kuu nní kuwóólò m múflë nnya, u ye pee lë kapi kémee n waipò yáaile. ⁷ Yeesu uu u maa re: A unósi nkó riyá sééé! U lë wale un ne keyáa kë kapi nhóre-i né n tanine músu. ⁸ Mesére ke píwekóó api yé nókenékúri n we, amá né ám mesére nókenékúri wene.

Pi rinóó rise wa re piké Lasaa kpu

⁹ Pisuiƒi kulúí yé pɛɛ kɔ tɛ Yeesu yé Petanii-i we. Api sɓ kulúí, áí uyɛ́ nmanɛ nnya, amá piké kɔ nɛ Lasaa kuu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukuse n yɛ́ nnya. ¹⁰ Pɛpɛɛ yé Uléécáa inyɔ́nɛ n wa piwééɛe api sɓmisi áí tone rɛ piké kɔ Lasaa pɔ́ kɔ kpu ¹¹ rɛ Pisuiƒi mɛyá yé pɛɛ pi yálenlɛ pin uyɛ́ nnya Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ.

Yeesu yé Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, pisei kulúí píima pɛɛ nkɔ melɔ́ anyá pinyáni n hápɔ, api kóm tɛ Yeesu yé Yerusalem-i sónɛpɔ. ¹³ Api pinnéí atɛnɛpai kpasí api sɓka apí nɛ u tɛpɛi, pin cááí rɛ:

Osanna! Ani uyɛɛ n sɔnti nɛ Upíima rinyiri ritaáɛ. Uyɛɛ Isirayɛeli pikó uyɔ́ɔpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenýine yɛnu, uu kɛkɛcáá tone yarɛ kai n wɔ́laalɛ tɛ:

¹⁵ Nɔ́ Siyɔ́ kuyu pikó,
iwamɛ ɓi kapɛ nɔ́ wa.

Ani ripáí, nɔ́unɛyɔ́ɔpi yɛɛ nní keminaayaha kɛpipi kɛcáá tɔ

un nɛ wɛmɛ. ¹⁶ Uppirɛtiki ápi pɛɛ lɛlɛɛ n wai aseí kɔ kɛlenɛ. Amá kɛ Uléécáa uu Yeesu ríyú n waise kapi pɛɛ léise rɛ lɛ kɛ pisei api nní u n wa kái pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ ukɛcáá wɔ́laalɛ.

¹⁷ Pɛ́ nnéí pɛɛ pɛɛ Yeesu kɛkúrí n we kumúnjɛ kpɛ-i kuú pɛɛ Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kɔ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukuse, api lɛ kapi n yɛ́ pisei kɛɛnkɛɛ. ¹⁸ Lɛ́ nnya kɛ pisei riwúú ari pitɛpɛi u ha. Pisei yé pɛɛ kónlɛ rɛ u mɛwaisanɔ́a mɛ wale. ¹⁹ Pifarisi api pɛɛ símaane rɛ: Nɔ́ nyáni rɛ mɛwɔ́o kani wai. Pisei nnéí pɛɛ nní u tikilɛ.

Pikireki pinyine yé la piké Yeesu yɛ

²⁰ Pikireki pinyine pɔ́ nɛ kɔ pɛɛ anyá kumúnjɛ kpɛ-i pɛpɛɛ Yerusalem n ha piké ha Uléécáa yáási kɛcɔpɛ wɛlɛ. ²¹ Api Kalilee ketɛ-pɔ Petisayita ukó Filipu kɛkúrí nyɔ́sɔpɔ api u maa rɛ: Urɔ́sáa, tɔ pɛ́ la rɛ tɔkɛ Yeesu yɛ. ²² Filipu uu sɓ uú ha lɛ Antiree sɓmisi, pikɛtɛ apí ha nɛ Yeesu sɓmisi. ²³ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Li nkɛpɛni itunɛ tulɛ rɛ Usɔi Kɛpipi kɛkɛ ríyú yɛ. ²⁴ Asei kɛcáá, kɛ nɔ́ sɓmisi rɛ tilukɛpipi tinsá n loó tikɛ kpu, timɛcirɛ kari yɛ n we. Amá tin n kpu, ti yɛ apipi kulúí marilɛ. ²⁵ Nkó yɛɛ unfaa n la yɛ kam uu n fómni. Amá nkó yɛɛ úu ketɛ ntɛ unfaa n kpisi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tɛnɛcirɛ kuu yénune. ²⁶ Uyɛ un n la uké pikɛi né wa, uké né n tikilɛ. Kei kam n we kɛ unékeikó pɔ́ kɔ sɔnti uké n we. Uyɛ un pikei né n wai, Saa yɛ ríyú u waise.

Yeesu yé unkpɔ nsmé sɓmisi

²⁷ Lɛ́ mɛmáá, Yeesu uu pɛɛ rɛ: Tinɛpɔ́o yɛ nkɛpɛni caailɛnɛ. Né nkɛpɛni rɛ íyɛ? Tɛ Saa, kapɛ tíyɛ kɛ ntóosi itunɛ nnyí kɛmɛɛ lomɔ́o néɛ? Lɛ́ nnya kam kɔ pɛɛ ka. ²⁸ Saa, a ripɔ́nyiri ritaáɛ! Kei kɛ metɛ menýine amɛ keyómɛcaa-pɔ leemɛ amɛ rɛ: Nɛ pítaáɛ ri masilɛ, né kɔ pítaáɛ rikpáne. ²⁹ Pisei pɛɛ kei n cápinɛlɛ api lɛ kom api rɛ: Ikónɛ yɛɛ nɔ́murei. Picɔ́ api rɛ: Uléécaatumɛ unýine yɛɛ nɛ u sɓmisi! ³⁰ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ai né nnya kɛ metɛ mmé amɛ léemɛ, amá nɔ́ nnya yɛ ni. ³¹ Nkɛpɛni kɛ itunɛ ii tu rɛ piké nɛ ketɛ nkɛ pisei túhaane. Nkɛpɛni kɛ itunɛ ii tu rɛ piké ketɛ uyɔ́ɔpi lakase. ³² Amá kumúnjɛ kpɛ-i kapi keléécáa né n síkane, né né tíyɛɛ pisei nnéí api kenémɛɛ wɛri. ³³ Nkpɔ́o mmɛ́ kuu n sɔnti uké n kpu nsmé kuu lɛ pi sɓmisi. ³⁴ Pisei pɛɛ n cápinɛlɛ api u pɛɛ rɛ: Tɔ́ irɔ́sé ritɛlɛ-i kɛ́nɛnɛ rɛ mɛsɛrɛ kɛ uyɛ́ kɛ Uléécáa uu n wɛ́e uu yɛ́ nfáa m má. Yo nnya kɛ pɔ́o pɛɛ rɛ: Li pise rɛ piké Usɔi Kɛpipi keléécáa risíka? Wɔ́o pɛɛ nkɛpɛni Usɔi Kɛpipi kɛ? ³⁵ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Metéí yɛ kɔ nɛ nɔ́kɛnɛcɔpɛ wɛlɛ. Amá ámɛ

πρε νάναινε. Ani nkpeni ke metéí ame nní rí we n sónne, kuḡmaha áku kape ne nó rinkáikai nnya. Nkó yee kuḡmaha-i n sónne úu nyu méye kuu sí. ³⁶ Lē nnya, kani nkpeni nní metéí m má, ani ne kefa me tene noké ne m panse metéí sipipi nnya.

Ke Yeosu uu lē pimáa m masí, uu tómpo úú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuifi ápi Yeosu ne kefa tene

³⁷ Mpa kuu mewaisanja kulúí pikeyu-i n wapisi, ápi ḡmurei piké ne kefa u tene.

³⁸ Lē ke antepu Esayi úú pree mekēe ní ma kai lē wa re:

Upiima, wóo ntósímé kari n símisi ḡmurei?

Uye ke Upiima uu unnanje kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Lēlee n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yee lē ke Esayi uu kó m maa re:

⁴⁰ Uléecaa ye pi nyiinsēle re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimēsōho yariile re ápi kape ne líka aseí n kō nnya.

Insa lē, pi yé ukeméé ha uu pi pōise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upiima meyoopi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Mpa ne lē, Pisuifi piwéése kekape, meyá ye pēé ne kefa Yeosu tenēle. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pree pisei kekape lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi pēé lale pisei piké ye ríyu pi waise ai tósu ke Uléecaa uu yé ríyu pi n waise.

Yeosu ye unsimé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáa, Yeosu uu pree cáai re: Nkó yee ne kefa né n tene úu ne né ḡmane kefa tene. Asei kecáa, uyee né n tumme kuu kó ne kefa tene. ⁴⁵ Nkó yee né n nyáni ye uyee né n tumme nyániile. ⁴⁶ Né ne metéí le. Ne keté kecáa kale re uyee ne kefa né n tene úu kape kuḡmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nnésimé n kó unsá n tintiki, ai né ne u túhaanene. Am keté kecáa ka re ké ne pisei túhaane, amá ne ka re ké piriyu lō. ⁴⁸ Nkó yee né rí ye, úu kó nnésimé pakarelē ye utúhaane mále. Nsimé mmē kam nní n símisi mee ha ne keyáa tōrōo ketúnjé u túhaanene. ⁴⁹ Ai kenémúnjé cire kam ne símisi. Amá, Saa yee né n tumme yee uricuruu lē kam ye n símisi ne lē kecáa kam yé n céési né forii. ⁵⁰ Ne kó nyu re lē kuu n forii yēé nfáa teneciré hele. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yarē ke Unésáa uu né rí forii.

13

Yeosu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine piké ne nkpo melóo anyá li, Yeosu un nyu re uitnje ye tule re uké keté nké kecáa yisi uké Usáa-i pele, uu pree upisei pree keté kecáa rí we un pi la, meyansei pila kpá ne kēto-pō. ² Kai nnyós n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuniri pōon Simōo Isikariyooti uḡmáne Yutasi kefa-i piwai masí re uké u tí uké upilaarō pa. ³ Yeosu ricuruu ye pree nyule re Saa Uléecaa kéme kuu léeri, ukeméé kuu kó pele, un kó nyu re Saa Uléecaa ye mpa ye uanipe-i wale. ⁴ Uu pree keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpōpōú kpísi uu kehale-i té ⁵ uu pree limemáa kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu kó ne kúpōpōú kuu kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Simōo Piyee tulu, uyé uu u maa re: Pó Upiima, ai pōo yé pree meníne né ána heere! ⁷ Yeosu uu pree u pese re: Aa lē kam nní n wai aseí kómei kelene. Amá pó kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u maa re: Ai we kpárara re poké né ána heere. Yeosu uu u pese re: Nensá kó pō n heere, tó ne mpó ári yé fe tóké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Simōo Piyee uu pree u maa re: In lee ni, ai ána ḡmane kaa yé né heere, Upiima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne! ¹⁰ Usoi nkó yee piwóle m masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Insa

ána kuu yé heere.] U uipinje nnéí wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá áí pee nónnénéí. ¹¹ Yeesu ye pee uyee piláarɔ anipe-i u n waine pinyuwe máalenle. Lē nnya kuú maa re: Amá áí pee nónnénéí kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana pihere m masi uu ko ukutukanka cícaá pítane pese, uu keluke-i ketónne pele, uu pi pise re: Nò lē kam nní nò n wa aseí konle nní? ¹³ Nò né sélei re Ucélaa ne Upiima. Nò alari mále. Ne mesei lē le. ¹⁴ Néé nní Nsúnépiima ne Nsúnécélaa. Néen ána nò n heere, li pise re nòké ye ko nómeneécopere ána heerentene. ¹⁵ Ne lē nò nyisele nòké ye ko ne n wapaane yare kam nò n wa meco nnya. ¹⁶ Asei kecáá, ké nò símisi re ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷ Nò nkpeni lē nnéí nyule. Nò kpere likecáá sòne, nò nkijinjye yé. ¹⁸ Ai nónnénéí kam ne máne. Ne pē kam n wée nyule. Amá li pise re lelee Nléecaasimé ritelé-i n wólaalé líké wa. Lelee re:

Tó ne uyé tóo ricáripí rise-i iluke n le ye ne né panse. ¹⁹ Ne nkpeni nsímé mmú nò símisile nké kelene kam. Nn piyei n ka, ani pee nmurei re néé npá piyei uwee. ²⁰ Asei kecáá, ké nò símisi re uyee unétume ní yosí ye né yosile. Uyee ko né ní yosí ye uyee né n tumme yosile.

*Yeesu ye símisi re Yutasi yé piláarɔ anipe-i u wa
(Matiye 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)*

²¹ Ke Yeesu uu anò nyé pimáa m masi, uripɔo ari caai uu re: Asei kecáá, ké nò símisi re nòkenécope unyine yé pinélaarɔ anipe-i né wa. ²² Kei ke upipiretiki api pee síyu-i pinyáneine ló pin píseine re úye kuú ne máne? ²³ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki kecope use kuú pee meyá ní la un ukecáá finu. ²⁴ Simɔo Piyee uu ukuwée-mē paípa uu u pise re úye kuú ne máne. ²⁵ Kei ke uyé uu pee Yeesu kecáá finepɔo uu u pise re: Upiima, úye kaá ne máne? ²⁶ Yeesu uu u pese re: Né kekponópi iyéhe rita. Uyē kam ke m pane, uyee lo. Uu pee kekponópi iyéhe ta uu Simɔo Isikariyooi unmánne Yutasi ke pa. ²⁷ Ke Yutasi uu kekponópi ké lē ní yosí, Setani uu u loni. Yeesu uu pee u maa re: A ha mekee lē kaa mewai m má wa. ²⁸ Pē nnéí pee keluke ke-i ní we kecope úka úu kó yo nnya kuu lē u ma. ²⁹ Yutasi yee pee pikuwóoloo múlilē. Lē nnya ke pimeyá api musí re Yeesu ye u písele re uké ha lē kai anyá kémeé pi m pise lo. Pico pɔo músu re néé u u maa re uké linyine kpisi uké píwekɔo pa. ³⁰ Yutasi uu kekponópi kpisi uu mese ne mese leepo. Likumúnjé kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nsímé

³¹ Ke Yutasi uu piléepɔo m masi, Yeesu uu re: Li nkpeni Usoi Kepipi ríyu waise, ai ko ké nnya Uléecaa pɔo ko ríyu waise. ³² Lin uyé nnya Uléecaa ríyu n waise, Uléecaa ricuruu yé ko uyé ríyu waise. Ai ko nánjaine uké ne lē n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam ko nòkenémeé pitónne kpáne. Nò kam ani né wéési. Yare kam Pisuífi pimáa m masi re: Ani yé fe nòké kei kam n sí ha, limeco kam ko nkpeni nò maane. ³⁴ Isé fale kam nò pálē te: Ani n lakaane. Nòké ko n lakaane yare ke néé nò ní la meco. ³⁵ Nón n lakaane ke npá úye uu yé yé te nò pinépiretiki le.

Yeesu ye símisi re Piyee yé u kési re úu u nyu

³⁶ Simɔo Piyee uu pee u pise re: Yei kaa sí, Upiima? Yeesu uu u pese re: Aa yé nkpani fe pòké kei kam n sí ha, amá pò kam aa kepire né tíkipɔo. ³⁷ Kei ke Piyee uu ko u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nkpeni pò ritiki, Upiima? Te in nkpo ye mu, né npókpo kpu! ³⁸ Yeesu uu u pese re: In te nkpo ye mu, pò nnékpɔo kpu, néé yo? Asei kecáá, ké pò símisi re icá iké kelene n kooi, pò kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu yee ncee kapi ye ne Saa Uléecaa-i ri ha

¹ Yeesu uu ko upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépóó ári kape n caailē. Ani Uléecaa ne kefa tene ani ko né ne kefa tene. ² Sitóne ye Unésáa keyo-i kulúti wele. Ne sinle ké ha ketóne nó nyóonse. Insá pee lē, ám ye pee nó símisi re ne sinle ké ha ketóne nó nyóonse. ³ Nen n ha ketóne pinyóonse nó m masí, ne peerile ké nó kpisi ké ne ripéne, nóoké ko ne kei kam ri we n we nnya. ⁴ Nò ko kei kam n sí ncee nyule. ⁵ Tomaa uu pee u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, iye kari yé wa táké ne lincee n nyu? ⁶ Yeesu uu u pese re: Néee ncee, néee nsímései, néee nfáa. Uka úu we yee yé Saa Uléecaa-i ri ha kái né kuú ne ritiki. ⁷ Nón pee né n nyu, nó pee ko Unésáa n nyu. Kái ne neni n kpisi, nó u nyule ani ko u yenu.

⁸ Filipu póo pee re: Upíima, pò kpéere Saa ró nyise, lee ne ró piye. ⁹ Yeesu uu u maa re: Filipu, hái áí neni-me ke tó ne nnó arí we, áa ko pee né nyuu? Nkó yee né n yé ye Unésáa yenle. Iye kai wa kaa péé ne maa re ké Saa nó nyise? ¹⁰ Aa ne kefa tene re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemee we uyē un ko kenémee we née yo? Nsimé mmú kam nní ko n símisi rin kenémee léeri. Amá Saa yee kenémee ri we yee umewai wai. ¹¹ Ani ne kefa tene re ne Unésáa kémee wele, Unésáa póon ko kenémee we. Mpá nònsá ne lē kefa n tenene, ani ne lē kam n wai nnya kefa né tene. ¹² Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee ne kefa né n tene pó né ko menéwai meco wa. Ticuruu u yé menékó metóhē-tóhē wa re Unésáa kémee kam tósu nnya. ¹³ Lē nnéi kani yé ne rinényiri m pise, ne li waine Saa uké ne Kepipi nnya ríyu yé. ¹⁴ Nón ye yo mpuri ne rinényiri m pise, né nó li pa.

Tinóo meyekei re Uléecaa yé Nfáasone pame

¹⁵ Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Nón né n la, nó ye inésé ritiki. ¹⁶ Né né pee Saa we re uké Ucome nó pa uké meséere nókenémee n we. ¹⁷ Uyee nní nsímései Nfáasone. Ketē nké písoi ápi yé fe piké n yósi. Ápi n nyáni, ápi ko n nyu. Amá nó ne n nyule re n nókenékúri we. Nó ne mmē né ripéne ní ne nókenémee n we nnya. ¹⁸ Am nómenécíre yáne yare sikúmampipi. Ne nókenémee peerile. ¹⁹ Li tise nkáripí, ketē nké písoi ápi yé pee piyéne né rikpá. Amá nó né né yé te ne nfáa mále nnya. Nó ne ko sóntile nóké nfáa m má nnya. ²⁰ Likeyaa ké kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemee we, nóon kenémee we, néen ko nókenémee we.

²¹ Nkó yee inésé m múlīē un i tikilē yee né la. Unésáa yé ko uyee né n la n la. Né né ko u n la am ko menécíre u nyise. ²² Yuuti, áí Yutasi Isikariyóoti, uu u maa re: Upíima, iye kaa yé mepócíre ró nyise áa yé pee ketē nké písoi mepócíre nyise? ²³ Yeesu uu u pese re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukékúri sí, ari ha ukeméé n we. ²⁴ Nkó yee úu né ri lá úu ye nnésímé rimúlú. Nsimé mmú kam nní nó n símisi rin ko pee kenémee léeri, amá Saa yee né n tumme kémee le. ²⁵ Kumúhē nkú-i ke tó ne nnó ari nkpeni nní ri we kémee kam lē nó símisi. ²⁶ Nounécome yee nní Nfáasone ke Saa Uléecaa uu ne rinényiri m pámene. Mme mee mpá yo nó céésine nn ko lē nnéi kam nó n símisi nó léise. ²⁷ Ne nkpeni nkíhniye ne nó riyá. Nnékíhniye kam nó n he. Ai sisoipipi mehe meco kam nó he. Nórínépóó ári kape caai, iwame íi kape ko nó n we. ²⁸ Yare kam nó n maa re: Né nó riyá ari ha ko nókenémee peeri. Nón né n la, kam nní Unésáa kémee n sí, li yé pee nó n láárúle re ne ukemee sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéi nó símisile nké kelene kam te nn piyei n ka, nóké ne kefa n tene nnya. ³⁰ Am nkpeni ne meyá pisímé nó kpáne. Ketē

nké uyɔɔpi ye wemele. Uu rɔnɔŋe rɔka kenécáá má. ³¹ Amá ketê nké pisoi piké ne n céri re ne Sáa lala nnya kam ye lē kuu ye né m ma wa. Ani nté yisi toké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiɔnyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Nē ne fiɔnyi kulée riyíki le, Unésáa yee kuute. ² U ye mǎpá nlése ní-ye mee kenécáá n tóraalē rɔn ye pee mári rikéle uu kɔ iyee m máru hēru, ii pee meýá pimáre kpá. ³ Icéláa nnyí kam nní nó ní pa ye pihéré nó masile ani pee nkǎpáni cáká-cáká. ⁴ Toké m pénélē nɔn kenémee we yare ke née nókénémee ní we meco. Nlése nnsá ne kulée n tóraalē, rɔn ye fe nké mmecire n we ní ne apipi maru. Limeco ke nó ani yé fe nóké linyine yoriye nɔnsá ne né m pénélē. ⁵ Née kulée riyíki, nó ilése. Nkó yee ne né m pénélē un ne we yare ke née ukemee ní we meco yee ye linyine yoriye. Insa né, ani yé fe nóké apipi toresi. ⁶ Uye unsá ne né m pénélē uké ne n we, pi ye ketahai-mempɔ u fómɔle yare nlése, uu kóosi api pee ilése kóima iyē cápine api nna sé íi tore. ⁷ Nɔn ne né m pénélē nɔn ne kenémee n we, nnésímé nn kɔ nókénémee n we, ani ye lē kani ní la pise, pi yé nó li pa. ⁸ Nɔn apipi meýá n toresi, nɔ lē nyisele re nɔ pinépiretiki le. Unésáa uu pee riyu yenu. ⁹ Ne nó lala yare ke Sáa uu né ní la meco. Ani rɔla mmē kémee n we. ¹⁰ Nɔn inésé m múlél, nnéla kémee kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pee unla kémee n we meco.

¹¹ Ne lē nó símisile nóké ne menéco mpóɔnare m má, nɔnnépóɔnare nké kɔ n we ne nketɔ-pɔ nnya. ¹² Isé iyē kam nó m pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nó ní la meco. ¹³ Lelee n fe ke usoi uu ye ne n nyise re u rɔla piima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane riyu kecáá he. ¹⁴ Nɔn ye lē kam nó m pise n wa, nɔ pinésáne le. ¹⁵ Am nkǎpéni piséi nó kpáne re pikeikó. Ukeikó úu ye n nyu lē ke ukeisaa uu n wai. Lē nnéi ke Unésáa uu né n nyise kam nó céesi. Lē nnya kam nó sée re pinésáne. ¹⁶ Ai nɔɔ né wée, née nó wée am nó tum te ani n nɔme ani ha pikei wa líké yoriye mǎpá píyei-pɔ. Lē kémee, Unésáa yé pee lē nnéi kani yé ne rinényiri u m pise nó pa. ¹⁷ Lē nnya, lē kam nó m pise yee re ani n lakaane.

Ketê nké pikó ye Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ketê nké pikó pin nɔinépurɔ n yulu, ani ceri re inépurɔ kapi mefoi yē kelene. ¹⁹ Nɔn pee ketê nké pikó, pi yé pee nɔinépurɔ n la re nɔ pipikó nnya. Amá kani nní ketê nké pikó, am kɔ nó wée, nó ne pē áni pee líka pénélē nnya, ápi pee nɔinépurɔ la. ²⁰ Ani rinóɔ tē kam nó m ma léise re: “Ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Pin né n wéékuselē, ani n nyu re pi kɔ nó wéékusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé kɔ nó nkó rimúlú.” ²¹ Amá né nnya kapi lē nnéi nó waine, kápi nní uyee né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá péé n ka, nensá pee kɔ pi n símisi, ápi yé pee akópe m má. Api nkǎpéni rɔka má piké ne piakópe yarii. ²³ Nkó yee inépurɔ n yulu ye kɔ Unésáa ipuri yulule. ²⁴ Nensá pee pikecɔpe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailē, ápi yé pee akópe m má. Amá pi nkǎpéni me yenle api kɔ pee tó ne Unésáa ipuri yulu. ²⁵ Lelee piisē kémee n wólaalē líké ne n wa nnya kai lē wai. Lelee re: Méwoo kapi inépurɔ yulu.

²⁶ Ucome yee n sɔnti yee nní nsímései Nfaasone kam ne Sáa rinyiri nókénémee n tumtine. Sáa kémee kuu léeri uké kenécáá aseéra lese. ²⁷ Nɔ né kenécáá aseéra lese re tó ne nnó tóo hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lē nō sīmisiile re āni kapere ne Uléécāa ncee kémeē ní loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémeē nō lākase. Ticuruu li kumúnjé kunyine-i sǒnti ke usoi uu yé un nō n kpu, uú m músu re Uléécāa kuu lē inyǒnse wai. ³ Kápi píakai Unésáa née né n nyu nnya kapi lē waine. ⁴ Ne lē nō sīmisiile re lin n ka lin lē n wai, nǎké ne n léise re ne nō sīmisi nnya. Tó ne nnǒ tǒ péré we nnya kám hái kékoraane-me nō sīmisi.

Nfaasone pikei

⁵ Yeesu uu kǒ pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémeē kam nkpéni nní tǒsu, nǒ úka úu kǒ né pisene re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lē nǒ n sīmisi nnya ke nǒanépǒo aa lē meyá caai. ⁷ Mpá ne lē, né nsímései nǒ sīmisi: Nen n tǒmpǒ, li yé nǒ rilaa ai tǒsu. Li we re nensá n tǒmpǒ, ucome úu pée nǒkenémeē sǒnti. Amá nen n tǒmpǒ, né nǒ u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé keté nké písoi akópe pi nyise. U yé kǒ lē kapi ye n sée re aseí ne lē ke Uléécāa uu yé ne usoi n túhaane pi sīmisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelē. ¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, āni kǒ piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lē ke Uléécāa uu ye ne usoi n túhaane pi sīmisi. Lelee re u ne keté nké uyǒpi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nǒ sīmisi. Amá nkemeē pikome yé nkpéni ne nǒ pǒlesi. ¹³ Nsímései Nfaasone mmē nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnanje cǐre knn ne sīmisine, amá lē nnéi knn n kó knn nǒ sīmisine, nn kǒ lelee masí kepire n waine nǒ sīmisi. ¹⁴ N sǒntile nké ríyu né waise. Li we re mmē kam n sīmisi knn sǒnti nké nǒ ritéjse. ¹⁵ Lē nnéi ke Unésáa uu m má ye linékó le. Lē nnya kam maa re mmē kam n sīmisi ke nsímései Nfaasone mmē nn sǒnti nké nǒ ritéjse.

Mpǒo caai yé kam nn pansé mpǒonare

¹⁶ Yeesu uu kǒ pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, āni yé kǒ piyéne né rikpá, ai kǒ nkáripí kpáse, ani kǒ piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki kecǒpe pinyine api pée pipiseine ló te: Nsímé mmú kuu nní ní sīmisi aseí re íye? U re: Li tise nkáripí, āni yé kǒ piyéne né rikpá, ai kǒ nkáripí kpáse, ani kǒ pée piyéne né kpá. Li we re Unésáa-i kam sí. ¹⁸ Lē kuu nní ní maa re “li tise nkáripí” aseí re íye? Ári nyu lē kuu n sīmisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalé piké nsímé u pise, uu pée pi maa re: Nǒ nǒmenécǒpecǐre píseine re ne maa re “li tise nkáripí, āni yé kǒ piyéne né rikpá, ai kǒ nkáripí kpáse, ani kǒ pée piyéne né kpá, née yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nǒ sīmisi re nǒ kam ani ye téni nǒanépǒo aa kǒ caai, amá keté nké pikó pin nkínjijé kémeē we. Nǒ kam ani mpǒo caai kémeē n we, amá nǒnnépǒo caai yé kam nn pansé mpǒonare. ²¹ Unǒsí yèè un kémare-i n we, uripǒo yèè n caailenle re itunje ye tu re uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei. Li ye u n láárúle re u kewá mari nnya. ²² Limecǒ ke nǒ apǒo aa kǒ nkpéni caailē. Amá ne sǒnti ké kǒ piyéne nǒ rikpá, nǒanékín aké pée níjese, úka úu yé kǒ fe uké mpǒonare mmē nǒ lese.

²³ Ani likeyaa ké níka pipise kǒ né kpáne. Asei kecáá, ké nǒ sīmisi re Sáa yé lē nnéi kani yé rinényiri ne u n we nǒ pa. ²⁴ Háí ne neni-me āni kahane rinényiri ne linyine n we. Lē nnya, ani ye we uké nǒ he nǒnnépǒonare nké n we ne nketo-pǒ.

Yeesu ye keté kecáá nnanje nnéi feriyé

²⁵ Yeesu uu kǒ upipiretiki pimáa kpá re: Sinyártú kam ne nsímé nnéi nǒ sīmisi. Kumúnjé kunyine yé kam am yé pée lē nǒ n sīmisi, amá am ye pée Sáa kecáá nsímé nǒ sīmisi kpáii. ²⁶ Nǒ ha likeyaa ké tinényiri ne linyine Sáa we. Am maa re né nǒ nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né ní la nnya, Sáa ricuruu ye kǒ nǒ lalé,

ani kɔ ne kefa tene re Uléécaá kémee kam léeri nnya. ²⁸ Sáa kémee kam léeri kam ne ketê kecáá ka. Ne nkpéni lē ketê nté yisile ké Sáa kémee pele. ²⁹ Kei ke upipiretiki api pee u maa re: Pɔ nkpéni ró símisile lin kpáiiilē, áa nkpéni ne sinyárū tó símisi. ³⁰ Tɔ nkpéni cérile re pɔ mpá yo nyule, ái nkpáni we piké nnyine pɔ pise. Lē nnya karí ne kefa tene re Uléécaá kémee kaa léeri. ³¹ Yeesu uu pi pesé re: Nɔ nkpéni ne kefa tenele, née yo? ³² Kumúnjé kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpii ani menécire yá. Amá ám menécire we, Sáa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lē nnéi nɔ símisile re ani ne tó ne nnó kupénecɔ kémee nkínjine-i n we nnya. Nɔ sóntile naké ketê nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketê kecáá nnaŋe nnéi piferiye masile.

17

Yeesu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, uu pee keléécaá-mē werí uu re: Itunje ye tule, Sáa. A Kepópipi ríyu waise, kē keké kɔ pɔ tíyu waise. ² Pɔ sisoipipi nnéi kecáá nnaŋe ke hele re keké pē nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he. ³ Nfáa teneciré mee piké pɔ céri re mepócire pɔ Uléécaá sei, piké kɔ Yeesu Kírisi kaa n tumme ceri. ⁴ Ne ketê kecáá ríyu pɔ waisele am kɔ pikei kaa né rí forii wai. ⁵ Lē nnya Sáa, a nkpéni kepóyu-i ríyu tē kamí pee kepómee m má aa kelene ketê nké wai né waise. ⁶ Ne t́yesele písoi pē kaa ketê kecáá n lése aa anénipe-i wai api pɔ céru. Pɔɔ pee pi te, aa pi kpisi aa anénipe-i wai pin mpósímé múllē. ⁷ Pi nkpéni cérile re kepómee ke lē nnéi kaa né m pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né m pa kam pi símisi api njmurei api kɔ meyíkíyiki céru re kepóméé kam léeri, api kɔ ne kefa tene re pɔɔ né tumme.

⁹ Pē kecáá kam pɔ yáasi. Ai ketê nké pikó kecáá kam yáasi, amá pē kaa anénipe-i n wa kecáá kam pɔ yáasi re pɔɔ pē te nnya. ¹⁰ Pɔɔ lē nnéi kam m má te. Née kɔ lē nnéi ke pɔɔ m má te. Lelée kɔ nyíselē te pɔ pikemee ríyu né waisele. ¹¹ Am kɔ nkpéni ketê kecáá we, amá pē ne kɔ ne kekecáá wele. Kepóméé ke né tósu. Sáa Uléécaá, Uléécaá yee úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinóɔ rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɔ. ¹² Ke tó ne pē ari pee rí we, tipónyiri kamí peé ne pē kaa né rimmúise kecáá páilē. Ne pee pikecáá ripaile n̄sone, piuka úu pɔ, insá uyē kai n waimé re uké pɔ yare kai Nléécaasímé ritelē kémee n wólaalē meciré. ¹³ Ncée-i kam nní lē we nen kepómee tósu. Kumúnjé nkú-i kam nní ketê kecáá rí we kelene nnya kam lē pi símisi re mpóɔnare kam m má nké pi wa ne nketé-pɔ. ¹⁴ Né ne mpósímé pi céesile ketê nté pikó api piipuri yulu re ápi ketê nté pikó, yare ke né ám kɔ ketê nté ukó nnya. ¹⁵ Am pɔ welu re a ketê nké kecáá pi yukuse, amá ne pɔ welu re a pikecáá ripái ukpááree Setani úu kape pi rica. ¹⁶ Api ketê nté pikó, yare ke né ám kɔ ketê nté ukó meɔ. ¹⁷ A nsímései kpisi áa ne pi pansese pipókó ne kété-pɔ. Mpósímé mee ase. ¹⁸ Yare kaa ketê nté písoi kémee né n tū meɔ ke née kɔ ketê nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécire kpísile am pɔ pa re nsímései nké t́yese pē póóké kɔ pimécire kpisi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai kɔ pē njmané nnya kam pɔ welu, amá pē kapi n sónti piké nsímé rin-yóɔ piké ne kefa né tene nnya kam pɔ welu. ²¹ Ne pɔ welu re a t́yese piké rinóɔ rise wa. Yare ke pɔ Sáa, aa kenémee rí we néen kɔ kepómee we, pē piké kɔ m pénelē pin ne keróméé we ketê nté pikó piké ne n céri re pɔɔ né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né rí he kam pi he piké ne rinóɔ rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɔ. ²³ Ne ne pi pénelenle nen ne pikeméé we, póɔn kɔ ne né pénelē pɔn ne kenéméé we. Lē kéméé kapi yé fe api rinóɔ rise m má ne kété-pɔ, ketê nté písoi api kɔ ne

ceru re pɔɔ né tumme, pɔn kɔ pi la yarɛ kaa né rí la meɔɔ. ²⁴ Sáa, ne la re pɛ kaa né rimmúise piké ha kei kam rí wene n we, piké ne meyɔɔpi mɛ kaa né n he n yé nnya. Pɔɔ né me he re pɔ né lalɛ aa kelene keté wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, keté nké pikó api pɔ nyu. Amá né ne pɔ nyule, mpí pɔɔ kɔ ceru re pɔɔ né tumme. ²⁶ Ne tɔyesele api ripɔnyíri ceru, nen kɔ we nen wai re piké picére ti rikpá, ríla mmé kaa né rí la nké ne pikeméé n we ké kɔ ne pi m pénéle nen ne pikeméé we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lé pisimé m masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturɔɔ kefanaa metér-mɛ sí api ha kelécarɛ kenyine kee kei rí we kémee lompo. ² Yutasi yee Yeesu n yáa ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèè pee kei mesére cápinele. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu písóɔca kpísi uu kɔ Ulééca kɛyɔ piméré ke pepe ye Ulééca inyɔnse n wa piwéése ne Pifarisi api n tumpɔ ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itɔpílú muleilɛ. ⁴ Yeesu ye pee lelee u n waine pinyuwe máálenle, uu péé ne nyɔsɔpɔ uu pi pise re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pee pi pese re: Néé lo! Yutasi yee u n yáa ye pee kei wele lin ne lé wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pee pi m maa re: Néé lo, pi ipírɛ pírɛ ne sɔnele api ha ne lolú. ⁷ Yeesu uu kɔ pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pee pi pese re: Nté ne nó maa re néé lo. In te né kani mesei wéési, ani picɔ riyá piké tɔmpɔ. ⁹ Lé kutú pee mekee m ma liké ne n wa nnya kuu lé ma. U péé maa re: Pɛ kaa né rimmúise, úka úu ne né pɔ. ¹⁰ Simɔɔ Piyee ye pee ritéhe caacaa múflenle. Uu ri mahani uu Ulééca usina ukeikó use kutu lukeluke sem. Pi ye ukeikó uyé sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepɔ. Iwe iyé ke Unésáa uu wa re ké li. Am kape pee i li, néé iye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Písóɔca pɛ ne piukpeenwai ne Pisuifi piméré api pee Yeesu tini api paasi ¹³ api ne Ana keyɔ u sí kelene. Ana ye pee Kayifu yee kumúnjé kpe-i isina n tú ulóhó le. ¹⁴ Kayifu yee pee Pisuifi piwéése mesɔho rikpá re: Li kutási we re usoi use uké kuyu nnéi nkpɔ kpu.

Piyee ye kesi re uu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pee lé ne Yeesu tɔsule, Simɔɔ Piyee ne uupiretikicɔ unyine pin Yeesu tikilɛ. Usina ye pee upiretiki ucɔ uyé nyule. Lé nnya kuu fe u ne Yeesu api kucɔ usina keyɔ-i lompo. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee pɔ nyere utú ne ripoo kɔ. Kei ke uupiretikicɔ uyé ke usina uu nní rí nyu uu pee léeme utú ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pee Piyee tampɔ. ¹⁷ Unási uyé uu pee Piyee pise re: Nté pɔ ne kɔ utisi uyé upiretiki le? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyé upiretiki. ¹⁸ Nnyiyee ye pee likumúnjé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pee nkalena wai api kekále wai pin pee wéni. Piyee pɔɔ kɔ pikeméé hapɔ uu n tú un nna wéni.

Usina ye Yeesu nsimé piseise

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)

¹⁹ Usina uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáa piseise. ²⁰ Yeesu uu u pese re: Mpá uye keyu-i kam símisi am kɔ mesére Pisuifi ayomeyáhaalee-i ne Ulééca keyɔ-i ke Pisuifi nnéi api ye n cápine céesi. Am ketume ríka meya ma. ²¹ Yo nnya kaa pee né piseise? Pɛpee n kɔ nen símisi kaa yé pise re yo kecáa kam pi

símisi. Pē ne nyule n̄sone lē ke n̄ee m̄ ma. ²² Ke p̄im̄éré p̄e use uu lē n kō, uu Yeessu kepeɛe t̄olu uu u piɛe re: Lē kaa yē peɛ us̄ina rin̄ō peɛe? ²³ Yeessu uu peɛ u maa re: In te am̄ n̄sone s̄imisi, a n̄e s̄imisi kei kam m̄ p̄unne. Amá in te ne n̄sone s̄imisile, yo nnya kaa peɛ n̄e pi? ²⁴ Ana uu peɛ u kp̄isi un lē pahaalē uú ne us̄ina Kayifu u papo.

*Piyee ye ko pikēne rikpá re úu Yeessu nyu
(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)*

²⁵ Sim̄ō Piyee ye peɛ likumún̄é kpe-i wele un nna w̄eni. Api u piɛe re: Nt̄é p̄ó ne ko utisi uyē up̄iretiki le? Uu k̄esu uu re: Aaí, am̄ utisi uyē up̄iretiki. ²⁶ Us̄ina uk̄eik̄o use ye peɛ utisi uyē ke Piyee uu kutu rin̄sem̄ umarec̄o le. Uu peɛ Piyee piɛe re: Ai n̄o ne uyē kam aléé kecare-p̄o ȳé? ²⁷ Piyee uu ko Yeessu pikēne kp̄a. M̄ese ne m̄ese, icá ii kooi.

*Pi Pilati k̄emee ne Yeessu túhaane
(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)*

²⁸ Api m̄mare mare Kayifu keȳo-i Yeessu kp̄isi ap̄i ne riȳó̄p̄ipoo sí. Amá Pisuifi piw̄éese ap̄i peɛ lom̄po re ái kape m̄ekperinkpe pi waise, ap̄i yē peɛ fe piké nkp̄o mel̄ó anyá li nnya. ²⁹ Lē nnya ke Pilati uu léep̄o uu pi léep̄o, uu pi piɛe re: N-ye kani ne usoi nk̄o túhaane? ³⁰ Api u peɛ re: Usoi nk̄o unsá peɛ m̄ewai k̄ópe n wai, ári yē peɛ ap̄on̄ipe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu peɛ pi maa re: In lē, ani u kp̄isi an̄i ne n̄rin̄écúruu u túhaane yare kai n̄ón̄ésé k̄emee m̄ piɛe. Pisuifi ap̄i u peɛ re: Ari nc̄ee má tok̄é unyine kpu.

³² Tin̄ó t̄ē ke Yeessu uú peɛ n̄i ma uú ne nkp̄o mm̄ē kuu n kp̄ine kecáá s̄imisi kai lē titiki. ³³ Pilati uu riȳó̄p̄ipoo-i lom̄po uu Yeessu piɛe re: P̄ó Pisuifi Uȳōp̄ii? ³⁴ Yeessu uu re: P̄ó rip̄ó̄cúruu lē piɛe n̄ee unyine ye nn̄ésim̄é p̄ó s̄imisi? ³⁵ Pilati uu re: P̄o nyu re n̄e ne Usuifi le? Mp̄opuri pik̄o ne pepeɛ ye Ulééc̄aa inȳón̄se n wa piw̄éese peɛ an̄én̄ipe-i p̄o wa. Yo kaa mp̄í wa? ³⁶ Yeessu uu re: Ken̄éȳōp̄it̄é áke ket̄é nt̄é kek̄ó. Nen̄ peɛ ket̄é nt̄é iȳōpi n le, pin̄ékeik̄o yē peɛ ken̄écáá at̄api wa re ap̄i kape Pisuifi an̄ipe-i né wa nnya. Amá in̄éȳōpi ti nkp̄áni ket̄é nt̄é ik̄o. ³⁷ Kei ke Pilati uu peɛ u piɛe re: Lē nnya, p̄o uȳōpi le? Yeessu uu re: Lē kaa nn̄i ma. Ne uȳōpi le. Pi né m̄arile am̄ ket̄é kecáá w̄eri re k̄é ns̄im̄ései kecáá s̄imisi. Nk̄o ye ns̄im̄ései m̄ má ȳè kutu né ric̄ale. ³⁸ Pilati uu u piɛe re: Yo kapi ye s̄ee re ns̄im̄ései?

Ke Pilati uu lē Yeessu pipise m̄ mas̄i, uu yisi uu piléep̄o kp̄a uu Pisuifi léep̄o, uu pi maa re: N̄é am̄ yē yo kuu caai nnya kapi yē ne u r̄i kpu. ³⁹ Amá li n̄óken̄ém̄ee inȳék̄ii le re k̄é ye n̄p̄a nkp̄o mel̄ó anyá áye k̄emee ukpaniik̄o use unyine akpanii t̄o. N̄o la re k̄é Pisuifi Uȳōpi akpanii n̄o t̄o? ⁴⁰ Api peɛ picáái kp̄a re: Aaí, ái uyē, a Parapasi akpanii r̄o t̄o. Parapasi ye peɛ ko usoi kp̄ááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu peɛ nc̄ee he re piké Yeessu t̄i piké is̄éi u s̄úúkeɛ. ² Pis̄ó̄ca ap̄i in̄ipe ne riȳó̄p̄ik̄on̄ ȳó̄ni ap̄i u kipise, ap̄i ko kukp̄elenku w̄éé nyaii kp̄isi ap̄i u tani. ³ Api peɛ uk̄ekúr̄i nȳōs̄ōp̄o ap̄i ye peɛ re: T̄o p̄o ȳáasi, Pisuifi uȳōpi! Ap̄i ne sip̄ise u t̄olu.

⁴ Pilati uu ko piléep̄o kp̄a, uu p̄isoi peɛ n cápinel̄é maa re: Uyee nk̄o kam̄ ne ket̄hai n̄o léeme n̄ok̄é c̄éri re am̄ yē yo kuu caai nnya kapi yē ne u r̄i kpu. ⁵ Yeessu uu peɛ léep̄o un tiȳó̄p̄ik̄on̄ kap̄i ne in̄ipe n ȳó̄ k̄ip̄il̄é un ko kukp̄elenku w̄éé nyaii tanaal̄é. Pilati uu peɛ pi maa re: Usoi uyee nk̄o! ⁶ Ke pepeɛ ye Ulééc̄aa inȳón̄se n wa piw̄éese ne p̄im̄éré ap̄i u n yē ap̄i cáái re: A kunap̄éék̄o kecáá

u kariii! A kunapéékóó kecáá u kariii! Kei ke Pilati uu pɛɛ pi maa re: Ani nórínécúruu u kpísi aní ha kariii. Né ám yɛ yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁷ Pisuiifi api u pɛsɛ re: Tó isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umecire waise Uléécaá Kepipi nnya. ⁸ Ke Pilati uu anóó nyɛ n kó, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyóópiipoo-i lompó uu Yeesu pise re: Pó yei ukó le? Amá Yeesu úu rinóó u yósi. ¹⁰ Pilati uu pɛɛ u maa re: Aa la poké rinóó né yósi, née yo? Aa nyu re né fe am tíyese api pó yá née am tíyese api kunapéékóó kecáá pó kariii? ¹¹ Yeesu uu pɛɛ u pɛsɛ re: Aa rínaje ríka kenécáá má, insá mmɛ ke Uléécaá uu pó m pa re a kenécáá m má. Lɛ nnya ke uyee apónípe-i né ní wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i n kpísi, Pilati uu pɛé n wéési uké Yeesu riyápo. Amá Pisuiifi api sicááila loni re: Pón u rin-yápo, áa pɛɛ Róm uyóopi usane! Usoi nkó yee umecire n nyáni re uyóopi ye Róm uyóopi ulaaro le. ¹³ Ke Pilati uu anóó nyɛ n kó, uú ne Yeesu ketahaí leepo, uu pɛé ha kei kapi ye n sée re aséhéwéepi keló riyóópitú kecáá tone. Pi ye keló kɛ Mé-epiree kémeɛ sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkpo melóó anyá n li, itunje kecíre kumúnjé kaí pɛɛ lɛ we. Pilati uu Pisuiifi maa re: Nónunýóopi ye nkó! ¹⁵ Amá api pɛɛ sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékóó kecáá u kariii! Pilati uu pi pise re: Ké nónunýóopi kunapéékóó kecáá kariii? Pɛpɛe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api u pɛsɛ re: Róm uyóopi memáá, ári uyóopi úka uco má. ¹⁶ Uu pɛɛ Yeesu kpísi uu pianipe-i wai re piké ha u kariii.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá kariii

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pɛɛ Yeesu kpísi apí ne tómpo. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapéékóó kpɛ kecáá kapi u n kariine cóni utú ne kuyu-i léepo, uú ne keló kɛ kapi ye n sée re Kútyu Kónoo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kólikota. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pité pinyine anapéékóó kecáá kariii, uco uilúké ise, uco ico, Yeesu kunapéékóó aku pɛɛ kecɔpe n we. ¹⁹ Pilati uu kó tíyese api kekpenkplépi kecáá wólu api kunapéékóó kecáá kariii. Pi kekecáá wói re: Nasareti ukó Yeesu, Pisuiifi uyóopi. ²⁰ Pisuiifi meyá api iwóí iyé keeni, kaí ne kei kuyu n kólé nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wói. ²¹ Pisuiifi pɛpɛe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wói re Pisuiifi Uyóopi, amá a wói re u maa re: Ne Pisuiifi Uyóopi le. ²² Pilati uu pi pɛsɛ re: Lɛ kam n wói kam wói.

²³ Ke písoóca api Yeesu kunapéékóó kecáá pikarii ní masí, api uilú kpísi api hóone api afiri ana wai, nípa usóóca úye uu rifiri rise kpísi. Api kó ukukpelenku wéé nyaii kpeɛ áku nnyelaa m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kecáá ne metenepo. ²⁴ Api pɛɛ pimécɔpɛcire n tee re: Ari kape ku ricééri. Amá tóké panjai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lɛ wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémeɛ n wólaalɛ kecáá rintiki nnya. Li wólaalɛ te:

Pi inélú hóone api panjai apí ne uyee yé kunékpelenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lɛ ke písoóca api n wa ye lɛ. ²⁵ Kunapéékóó kpɛ kecáá ke Yeesu uú pɛɛ n kariilɛ kekúrí ke úni ne úni uwā ne Kulopaasi unósi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pɛɛ nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupirɛtiki uyé kuú pɛɛ ní la póon úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa re: Únósi, upóhmane ye neni nkó. ²⁷ Uu kó uupirɛtiki uyé maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyé uu pɛɛ Yeesu uni kpísi uu ukéyo-i yekei.

Yeesu nkpo

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Ke Yeesu uu n yé te u lɛ nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wɛle. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémeɛ n wólaalɛ kecáá rintiki nnya kuu lɛ ma. ²⁹ Kulú kunyine ye pɛɛ kei kekúrí ne píta nyepɛ-nyepɛ meyiye yisunule.

Pisósóca api kuyúti kpē kapi ye n sée re isəopi kekpápi kpísi, api sinéē sinyine píta nyere-nyere pē fe api kekecáá tuhu apí ne Yeesu nnəo kuwéé-mē sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyere-nyere pē səomú uu pēe re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lē ní ma, uu pēe kpará, nfáa nn tene.

Usósóca use ye Yeesu ilúké ne kupáŋ luri

³¹ Likeweesi kee kewénteyaa ketúnjé. Kewénteyaa kē ne kə pēe keyáa piima le. Sisoikópe ási kape ne kewénteyaa kē ketúnjé kunapéékóó kecáá ní kólbilē nnya, api Pilati píse re uké t́yese piké apái si selesi api pēe si súisente. ³² Pisósóca api pēé hapəo api písoi pité pē ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api kə ulírú akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuiṗə. Kapi n yé te u pikṗə masile nnya, ápi pēe apái u sei. ³⁴ Amá pisósóca pē use uu ilúké-i kupáŋ u tuhu uu luru, mese ne mese, ménye ne míni ame léeri. ³⁵ Uyee mewai mē n yé ye maa re aseí ye nye. Lē kuu ní ma ye kə aseí le. Uyee nyule re aseí kuu símisi. U símisile re nóké kə ne kefa tene. ³⁶ Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē tintiki nnya. Lēlee re:

Api ukukəhə kúka selune. ³⁷ Li kə rikelə keco-i wólaalē te: Pí yé kam api ye uyē kapi ilúké n luri kuwéé-mē n nyáneí.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lē memáa, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosefi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ŋmureí. Pisuiŋi iwame ye pēe Yosefi uyē wele, uu pēe lē nnya nyiselē te u Yeesu upiretiki le. Uyee ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpə. ³⁹ Nikotem yee kesine kenyine Yeesu kémee ní ha, pəo kə tulaaliye pē kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecəhəne sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapə. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjáapampi pílesi, api tulaaliye pē u fom yare kapi ye pēe Pisuiŋi inyekiú kémee usoi n kúlesi meco. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékóó kecáá n karií kekúri ke keléecare kenyine aké pēe we. Nhóre fale nnyine kémee kápi úka n wailē ye pēe keléecare ke-i wele. ⁴² Likeweesi kee Pisuiŋi kewénteyaa. Nhóre nn kə ne kei kəlé. Api lē nnya kei Yeesu waipo.

20

Nhóre ye meŋmanə we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre riŋfi lesele. ² Uu itóó wai uú ne Siməo Piyee ne uupiretikico uyē ke Yeesu uú pēe meýá ní la leepə, uu pi maa re: Pi Upiima nhóre kémee lésele, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyee ne uupiretikico uyē api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá uco uyē uu Piyee faau uú ha nhóre-i mefoí tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpə, uu sisánjáapampi yenu sin keteni-i laanu, amá uú pēe lomṗə. ⁶ Siməo Piyee yee u n t́kilē pəo kə tuiṗə. Uyē uu nhóre-i lomṗə uu sisánjáapampi sē keteni-i yénu. ⁷ Uu kə kusánjáa kpē kapi pēe Yeesu ríyu n paasi yenu kun pílaalē kun kumecire kelə iyaa yisunu, sisánjáapampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki uco uyee pēe mefoí nhóre-i n tuiṗə pəo kə lomṗə, uu yénu uu pēe ne kefa tene. ⁹ Asei kecáá, hái ne kumúnjé kpē-i, ápi pēe kahane lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē aseí n kə te li píse re Yeesu uké pikṗəkpəo kémee yisi. ¹⁰ Lē memáa, pipiretiki pē keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye umecire Makitala kuyu ukó Maari nyise

(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)

¹¹ Maari pōo pēe ketahai-pō nhóre kekúrí tone uú n tēni. Kuu lē ní we un tēni, uú fō uu nhóre kēmeē lóólúpō. ¹² Uu piléecaatumē pitē pinyine yenu pin ilū tomé tanaalē pin nē kei kapí pēe Yeesu n finse tū, ucō ríyu-mē, ucō ána-mē. ¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa tēni, unósi? Uu pi pese re: Pi Unépiima kpísile apí nē tómpō, ám pēe nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lē m ma, uu pēe kepire-mē weríu uu Yeesu yenu un nyenu, uu kō ceri re uyēē lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pēe u pise re: Yo nnya kaa tēni, unósi? Uye kaa wēēsi? Uu pēe músu re uyēē keléecare kecáá m pállē lo. Lē nnya kuu u pese re: Urósáa, in te pōo u kpísi áa nē tómpō, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pēe u sée re: Maari! Uu pēe ukuwéē-mē pansēpō uú nē Mē-epiree u pese re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kape né rica, ám kahane Unésáa kēmeē rintaá. Amá a ha pinémárecō símisi re Unésáa yee kō nní Nounésáa nē Unéléécaá un kō Nounéléécaá kēmeē kamí taálē. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu pēē ha pipiretiki símisi re u Upíima yenle. Uu pēē lē ke Upíima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyise

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kē ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kēyo kenyine-i cápínelē. Pisuiifi iwame ye pēe pi welē. Api lē nnya hánaankeē api pēe kēmeē n we. Kei ke Yeesu uu pēe pikēcōpe leeme uu pi maa re: Nónékín aké n ninjá! ²⁰ Kuu lē pi ní ma, uu pēe uanipe nē uilúkē pi nyise. Upipiretiki rikín ari ninjesi re pi Upíima yē nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kō pimáa pi rikpá re: Nónékín aké n ninjá! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecō ke nēē kō nō tum. ²² Kuu lē pimáa ní masí, uu pikēcáa fúupō uu re: Ani Nfáasone yósi. ²³ Nōn ye piye akōpe n sárei, Uléécaá yē kō piakōpe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akōpe sáreine, Uléécaá páa kō piakōpe pi sáreine.

Yeesu nē Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi nē pitē pē kecōpe use le. Uyē uu pēe kumúné kpe-i ke Yeesu uu pikeméē n hápō we. ²⁵ Upipiretikicō api pēe u maa re: Tō Upíima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, ké kō kunénipe nē uilúkē rica, ám yē n̄murei. ²⁶ Siyáa sipaha memáá, pipiretiki pē api kō kēyo-i n cápínelē kesé nē Tomaa. Pin kō nē hánaankeē, Yeesu uu kō pikēcōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nónékín aké n ninjá! ²⁷ Uu pēe Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampō aa anénipe pái, aa kō kupónipe nē inélúkē ca. A lē pitírē tíye áa nē nkpéni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pēe u pese re: Unépiima nē Unéléécaá! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né ní yē nnya kaá nē kefa né tene. Pēpēē ápi né ní yē, pin kō pēē nē kefa né tenelē pēe pínařekomē.

Lē nnya kapi ritelē nti ní wóí

³⁰ Yeesu ye kō upipiretiki inipēē-i mēwaisaŋa meya n̄cōpuri wapisile mee áme ritelē nti-i n wólaalē. ³¹ Pi leleē nní rikemēē ní we wóile re noké nē n n̄murei re Yeesu ke Uléécaá uu n wēē nnya. Uyēē kō Uléécaá Kepipi. Nōn nē kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yē.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki piseēi nyise

¹ Lē memáá, Yeesu uu pēe ketume Tiperiyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyise. Lē kuu umecire pi n nyise ye nní: ² Simōō Piyēē nē Tomaa kapi ye n sée re Usika nē Natanayēēli yēē Kalilee keteni-i Kanaa-pō ní we nē Sepetee

piŋmáne ne upipiretiki pité picō ye pɛɛ cápínelenle. ³ Simōo Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u pɛɛ re: Tṣ né kō pō ritiki ari kesé sl. Kei kapi yisi apí ha kúninai loni api tómpō. Amá apí kesine kē líka tī. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiyɛ ritime we, amá upipiretiki apí pɛɛ céri re Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pɛɛ pi pise re: Nō ikpíntomé yé ani cópii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶ Uu pi maa re: Ani kúninai kuluke-luke-mempō kunyerj fō, nó linyine tī. Api mesei kunyerj fom api ikpíntomé tini ai ku yipu péni, apí fe ricuruu piké míni-i ku ponne ke ikpíntomé ii kulúí rí we nnya. ⁷ Kei ke upiretiki uyé ke Yeesu uú pɛɛ rí la uu pɛɛ Piyee maa re: Asé Upiima lo! Ke Simōo Piyee uu lē n kō te Upiima lo, uu uiltú kuú pɛɛ m mahā un pɛɛ mɛɛjmane ikpíntomé cópii pitane pɛɛ uú ne míni-i kpúupo. ⁸ Pi pɛɛ ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúné. Upipiretikica api léeri, api pɛɛ kunyerj ne ikpíntomé meyiye pasai api lésepo. ⁹ Kapi kúninai kémee rí suí, api kupiyɛ ritime nkalena leepō, ikpíntomé ne akpónó an nkecáá lálalé. ¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyé kani n cópii kémee ne inyine kam. ¹¹ Simōo Piyee uu kúninai kémee lompo uú ha kunyerj ne ikpíntomé maamaa meyiye súiseri, ii lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá nípá ne imesá mē, kunyerj áku riceéri. ¹² Yeesu uu pɛɛ pi séi uu re: Ani kam ani li. Uupiretiki úka úu kō pɛɛ kaha uké u pise re: Pō wóo? Pi pɛɛ nyule re Upiima lo. ¹³ Yeesu uú ne pi kō, uu kukpónó kpísi uu pi hōone, uu kō ikpíntomé pi hōone. ¹⁴ Ke Yeesu uú ne pikpōkpō kémee n yisi, metáánū ye mē kuu lē umecire upipiretiki nyíse.

Yeesu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeesu uu pɛɛ Simōo Piyee pise re: Yonaasi uŋmáne Simōo, pō né la ai tósu lē ke picō mpí api né rí laa? Uu re: Eee, Upiima, tipócuruu ye nyule re ne pō lalé. Yeesu uu pɛɛ u maa re: Pō wóo? Piyee uu u pɛɛ re: Eee, Upiima, tipócuruu ye nyule re ne pō lalé. Yeesu uu u maa re: In lē, a inésán rísonɛ n séni. ¹⁷ Uu kō metáánū pipise u kpá re: Yonaasi uŋmáne Simōo, pō né laa? Simōo Piyee ripōo ari caai re metáánū ye mmé kuu lē u pise re “pō né laa” nnya. Uu pɛɛ u pɛɛ re: Pō nípá yo nyule, Upiima, pō kō nyule re ne pō lalé. Yeesu uu pɛɛ u maa re: In lē, a inésán kecáá rísonɛ m paílē. ¹⁸ Asei kecáá, ké pō símisi re kaá pɛɛ inmáne rí we, pō ye pɛɛ ripócuruu kupótampála rité aa kei kaa rí la sí. Amá pōn n kpurunu, pō pɛɛ anípe risíka, uco uu pō ku paasi uú ne kei káa rí lane pō sí. ¹⁹ U lē male uké ne nyíse lē ke Piyee uu n kpine líké ne Uléecaa ríyu n waise. Kuu lē pisímé u ní masí, uu pɛɛ u maa re: A né ritiki.

Yeesu ne uupiretiki uyé kuú pɛɛ rí la

²⁰ Piyee uu kepire ŋmélú uu upiretiki uyé ke Yeesu uú pɛɛ rí la yenu un pi tikipólē. Uyee pɛɛ iluke keluke-i Yeesu kecáá n finepō uu u pise re: Upiima, wóo piláaro anípe kémee pō waine? ²¹ Ke Piyee uu lē u n yé, uu Yeesu pise re: Nkó ní, Upiima, yo ke uyé uú ne kété kopune? ²² Yeesu uu u pɛɛ re: Nen n la re uké n we ké ha ne pɛɛme, ai yei ne pō yénu? Póké né ritiki. ²³ Lē nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémee kóónú re upiretiki uyé úu kpine. Ai kō re Yeesu ye u maa re úu kpine, amá u pɛɛ re: Nen n la re uké n we ké ha ne pɛɛme, ai yei ne pō yenu? ²⁴ Upiretiki uyé ticuruu ye aseéra lese uu nsímé mmé wəlu. Tō kō nyule re lē kuu n yé uú male ye nsímései lē.

Tinóo tōwō

²⁵ Yeesu ye kō mɛwai meyā mecō wapisilē. Pin pɛɛ mennéi n wəlune mese mese, am musí re átélé nyé nnéi kapi yé n wói yé ketē nké nnéi kecáá kewai yé.

Uléecaa Pitume Mɛwai

Lɛɛ ritɛlé nti kɛmɛ ní wɛ

Luki yɛ Uléecaa Pitume Mɛwai ritɛlé wói. Nsimé Kɛcɛ ritɛlé kɛ Luki uu n wói mɛnɔ́ŋ yɛ mɛ. Lɛ kɛ Yeesu uu rinóó pitume n hɛ rɛ piké nɛ Nsimé Kɛcɛ rikáónú, Uléecaa icápine iké nɛ rimpéré kuu ritiki uú nɛ Uléecaa Pitume Mɛwai ritɛlé wólu.

Yerusalem kuyu-i kɛ Nfáasɔne nn Pantekootti anyá ketúnɛ Uléecaa icápine pikó kɛcáá súime. Kɛ kɛ Uléecaa icápine ii kóri.

Káí nɛ ríyú 13 kɛmɛ n kpísi, Luki yɛ nyísele lɛ kɛ Póoli uu pɛpɛ ápi Uléecaa m pakarelɛ ayu kɛmɛ nsimé kɛcɛ nɛ ní ha. Póoli yɛ pɛɛ mɛkɛ Kirisi pikó wéékuselenle. Yeesu Kirisi yɛ Póoli sée rɛ uké pansɛ uupirɛtiki (9). Uléecaa icápine yɛ Sirii keté kɛcáá Antiyóosi kuyu-i ní wɛ yɛ u wée rɛ u nɛ upisenco pinyine piké ha ketaa-pó Yeesu nsimé kɛcɛ riyóó.

Ifaaci iyɛ mɛkériine yɛ mmé:

1. Nfáasɔne mɛkame nɛ Uléecaa icápine fói mɛkaríi Yerusalem kɛmɛ (1:1-8:3).
2. Nsimé Kɛcɛ mɛyóó kuyu nnéi kɛmɛ nɛ Yutee nɛ Samarii-pó (8:4-12:15).
3. Nléecaa simé piyóó nsé kɛ Uléecaa utume Póoli uu n sónɛ hái nɛ keté ketó-pó (13:1-28:31).

Nfáasɔne kɛ Yeesu uú nɛ upitume m mé

¹ Unésáne Teofíli, nɛ ritɛlé fói kɛmɛ pó símisile lɛ nnéi kɛ Yeesu uu piwai nɛ picélaa n kóraane ² hái nɛ keyáa kɛ kai keyómɛcaa-mɛ u n kpíipó. Uké kelene rírtáa, u upitume kuu n wée uicélaa palɛ nɛ Nfáasɔne nnaɲɛ. ³ U umɛkpó-máa mɛwɛɛ mpehɛ mpehɛ kɛmɛ umɛcɛrɛ pi nyísele piké céri rɛ u nfáa mále. Siyáa afɛna kuu pi rikpáfúme uu Uléecaa iyóopi nsimé pi símisi. ⁴ Keyáa kɛnyine kapi kɛsé wɛ nɛ Yeesu, uu pɛɛ isé nnyí pi pa rɛ: Aní kape yísi nóké Yerusalem nɛ ketaa wa, amá ani lisɔne lɛ kani n kó nɛn símisi rɛ Sáa Uléecaa yɛ nɛ nó mé kutu ricó. ⁵ Míni ŋmanɛ kɛ Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripí, Uléecaa uké nɛ Nfáasɔne nó wole.

Yeesu yɛ keyómɛcaa rítáa

⁶ Pɛpɛ pɛɛ Yeesu keyúrí n cápinelɛ ápi pɛɛ u píse rɛ: Kumúnɛ kpe-i kaa Isirayɛli keyóopítɛ pɛsɛrínɛɛ, Upiima?

⁷ Uu pi pɛsɛ rɛ: Ai nónnékó ŋka rɛ nóké mɛwai mɛɛ n sánti kumúnɛ nɛ mɛitɔɲɛ n nyu. Sáa Uléecaa yɛ lɛ nɛ uricuruu nnaɲɛ yekei. ⁸ Amá Nfáasɔne nn nókɛncáá n súime, nó ŋnaɲɛ nnyine yɛ, ani pɛɛ pansɛ pinétansei Yerusalem kuyu-i nɛ Yutee keté kɛcáá nnéi nɛ Samarii keté kɛcáá, hái nɛ keté nnéi ketó-pó. ⁹ Kɛ Yeesu uu rinóó tɛ pimáa mí masí, ai keyómɛcaa-mɛ u kpíipó, mɛpá úyɛ un u nyánsipó ahoɲɛ anyine aá wɛri aá nɛ u yarii ápi pɛɛ u paapó. ¹⁰ Pin kei nní lɛ wɛ pin keléecaa ínɛpɛ wíllɛ un tósu kɛ pitísi pítɛ pinyine pɛɛ ilú tomé n tanaalɛ ápi pikɛyúrí rikpáfúme. ¹¹ Pitisi pɛ ápi pi maa rɛ: Yo nnya kɛ nó Kalilee pikó mpí ani nní nyɛnu nɔn keléecaa-mɛ nyánei. Lɛ kai nní nókɛncóɲɛ nké-i Yeesu uyɛ keléecaa-mɛ n kpíipó nɔn nyáni mɛcó kuú ha pɛɛri.

Matiyasi yɛ Yutasi ríɲóhɔ tone

¹² Pitume ápi pɛɛ keló kɛ kapi yɛ n sée rɛ Olifíyɛ rikuú yísi ápi Yerusalem pɛle. Tikúú tɛɛ nɛ Yerusalem kɛlenle. Liriná nɛ sá yarɛ kilomɛtirí use. ¹³ Kapi n tuiɲó, ápi kuleɛ kunyine-i taá kɛyó kɛnyine kɛcáá-pó. Kei kapi yɛ cápine. Pɛpɛ kei n cápinelɛ pɛɛ Piyɛ nɛ Yohani nɛ Yakupu nɛ Antíree nɛ Filipu nɛ

Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifee uḡmáne Yakupu ne Simoo yee ukuyu ní la ne Yakupu uḡmáne Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picó pinyine ne Yeesu piwā. Pinnéi mmē pēe rinó rise wa api ye cápine apí ne piyómeyáhaa n ḡmóópúlē.

¹⁵ Likumúnjē kpē-i, Piyee uu keyáa kenyine yisi, piyómeyáhaa píle ne afeeré pinyine pin cápinelē, uu pikécope maa re: ¹⁶ Pimáreco, li píse re lē ke Nfáasone nn Nléécaasimé ritelē kēme n símisi liké wa. Nfáasone ye Yutasi kecáá Tafiti rinó rinyine maasele. Yutasi uyee panse pepēe Yeesu n tī ukpeenwai. ¹⁷ U pēe uróco use le, tōn kesé pikēi píse mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi ní kpu api u hééle kuú ne kecare lo, uu pēe kei lóiri uu ríyu mefoi ketē fapi, uu kecope kpáfú, anyóho nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pēe mewai mē kō, hái apí ne kecare kē sée re Hakelitama, leḡe re unyine menye ye kei kōonu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Siyome kēme wólaalē te:

Ukeyo keké meḡmane tone!

Uka úu kape kekeme tōne! Li kō wólaalē te:

Usoi féé uké upikei yósi uú nōrj! ²¹ Kumúnjē kpē nnéi ke Upíima Yeesu uú pēe kerómee ní we, písoi pinyine ye pēe mpá yei ró tikilenle. ²² Hái ke Yohani uú ne míni u n wóle ne péé uyei-me kai kerócope nké-i u n kpíipó ai ne keyómecaa sí, písoi pinyine ye pēe ró tikilenle. Lē nnya, li píse re písoi pē kecope use uké kerómee n we uké meróco itansei li re Yeesu ye nkpo kēme yisi.

²³ Kei kapi pēe písoi pité sée api nyereḡe. Pepēe Yosefi Parisapasi kapi ye kō n sée re Yusituusi. Ulírū yee Matiyasi. ²⁴ Api pēe keyóme yáasi re: Upíima, póo písoi nnéi sífa kēme nnyu. A písoi pité mpí kecope uyē kaa n wéé ró nyíse ²⁵ uké panse utume uu Yutasi pikēi yósu uú nōrj. Yutasi ye uketone riyále uu sí kei kaí ne u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pēe paḡai ai Matiyasi tini, uu pēe Yeesu pitume kefi ne use pē kecáá kpápo.

2

Nfáasone mekame

¹ Kai Pantekooti keyaa ní tu, piyómeyáhaa nnéi api kelō keḡe cápine. ² Meḡe ne meḡe, nné nnyine nn keyómecaa-pō leeri yare kuyō pape-pape kunyine kpēe pepu. Aku kēyo ke-i kapi n tū nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, ai yékáá, ai mpá úye kecáá tone. ⁴ Nfáasone nn pēe pinnéi yipu nn pikeme ní we. Kei kapi pēe meyu mpehē mpehē ke Nfáasone nn pi n he písímé lō.

⁵ Pisuiḡi pēe Uléecaa likó ní la ye pēe Yerusalem-i wele. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá ní we ayu kēme kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē ní le, písoi api cápine riwú. Piyómeyáhaa api pēe meyu mpehē mpehē n símisi. Pepēe n cápinelē pin pēe pimeyu kēme kómēi, ai nnóo pi yipu hái. ⁷ Ai pēe méwoo pi wai, ai kō meyíkíyiki nnóo pi yipu apí pēe re: Nánté písoi mpí nnéi pēe nní n símisi ye Kalilee pikó le? ⁸ Kai pēe íye wa ke ntónéi mmú, mpá úye uu péé ne umeyu kēme pi kómēi? ⁹ Kerócope nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leerile. Picó ye Mesopotamii pikó le ne Yutee pikó ne Kapatōosi pikó ne Pōnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfílii ne Esipiti ne Lipii ketē kee Sireeni mempō ní we pikó. Picó pōon Rōm kuyu-pō leeri, ¹¹ ne Kireeti ne Arapii sitē-pō. Picó ye Pisuiḡi yíkíyiki le, picó ye panselē Pisuiḡi pin Moisi isé tikilē. Mpá ne lē, ntónéi mmú, mpá úye ye pēe umeyu kēme pi kómēile pin mewai píima ke Uléecaa uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tíntí, api pēe méwoo ní we pin

píseine re: Nsímé ní-ye keciré ye mmú? ¹³ Amá picó póo piyómeyáhaa pē sényi pin tee re: Píta lari ŋmaa pēe nní pi pomaalē!

Piyee nstmé

¹⁴ Piyee uu pēe yisi u ne pitume kefi ne use api nyere, uu rinóo cáse uu písoi pēe n cápinelē ma re: Nó Pisuifi ne nó pitóroo mpí nnéi nóo nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé ísone kutu ricó ani kóm! ¹⁵ Písoi mpí ápi pomaalē yare kani nní n kparálē. Li mmare tōsile, mese áme we kefi ŋmane kaí pi yare kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowēli uú pēe mekeē m ma yee neni nkpeni nní wai. Lēē re:

¹⁷ Uléécaá ye ma re Unfaasone yé siyáa tōroo kémeē mpá úye kecáá súime.

Nópinēŋmáne ne nópinékpere apí ne Uléécaá rinyiri símisi.

Pináŋe-naŋe api méwee yénti,

piwéēse api láríkēe. ¹⁸ Meyíkíyiki kam tíyesene Nnéfáasone nké likéyaa ké pinékeikó tisi

ne pinósi kecáá súime,
api pēe panse antepuye.

¹⁹ Né mēwaisaŋa keyómecaa-pō wa,
am mēwai píima keté nté wapisi:

Ménye yé kóikēe, nna ní tore,
ányo ŋmōho aa híla líkí-líkí.

²⁰ Ituŋe ii panse riŋmōho, iwáre pōo wōŋo yare ménye,
Upíima keyaa ake kelene weri.

Keyáa píima ne kényukóo ye ke.

²¹ Uye un pēé uyē-i Upíima rinyiri n sée, uu u yoriye.

²² Ani mmú kutu ricó, Isirayēli pikó! Uléécaá ye Nasareti ukó Yeesu isoi pakarele. Uléécaá ye ne u ritikile uú ne nókenécōpe mēwaisaŋa ne mēwai píima wapisi yare kani nní nórínécúruu n nyu. ²³ Uyē kapi nōanénipe-i wa yare ke Uléécaá uu mekeē-me umenyuwe kecáá n yekéi, ani pēpēe ápi Uléécaá n wuru u pa api kunapékóo kecáá u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Uléécaá uu nkpo anipe-i u yósu uu nkpo kémeē u yukuse. Ncēe ín we re nkpo nké u m múilē. ²⁵ Tafiti ye Yeesu kecáá ma re:

Mesére kam kenéyu-i Upíima nyáni,

ám kape ne n térii nnya kuu kunéluke-luke-mē kényukóótone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinépóo ari lááru,
nen tinékín kémeē yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pó tálēnle.

²⁷ Pó Upíima, áa yé pikpōkpō kémeē né riyá.

Áa yé ŋmurei upókeikó sone uké fóni.

²⁸ Pō ifáacee né nyísele.

Mepówee kenékúri ye nkínŋiŋe né hele.

²⁹ Pimáreco, ani ncēe né he ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikpáiiē re u kpule api u kulési, tōn kō urikpíi nyu ne neni-me. ³⁰ U pēe antepu le un nyu re Uléécaá ye rinóo yekeile uu wéeri re ukepírē kenyine kee masí uiyōpi tonene,

³¹ Kiriŋi meyiŋe nkpo kémeē ke Tafiti uu lē yē. Linsímé kuú pēe lē símisi kuú ne ma re: Uléécaá úu yé pikpōkpō kémeē u riyá, úu yé ŋmurei uké fóni. ³² Tō ntónéi mmú yénle lē ke Uléécaá uu nkpo kémeē Yeesu uyē n lése. ³³ Uléécaá ye ukuluke-luke-mē u ritaásēle. Sáa Uléécaá uu kō Nfáasone kuú pēe n yekeilē u pa. Mmē kuu nní kerócaá súiseme yare kani nní n nyáni nōn kō kómēi. ³⁴ Tafiti úu keyómecaa ritaá, amá uricuruu ye pēé ma re:

Upiima Uléecaa ye Unépiima maa re:
A kunéluke-luke-mē kényukóōtone-i tone

³⁵ líkē ha ne tu pēe uyē-i kam yé n tyyese aa pipóláaro teléise. ³⁶ Isirayeli pikó nnéi piké kó rísone re Yeesu uyē kani kunapéékóó kecáá n karií ke Uléecaa uu pansese Upiima ne Ukirisi.

³⁷ Kapi nsímé mmē n kó, nn pi loni suu ne akóho-pó api pēe Piyee ne pitume picó maa re: Iye kari yé nkpéni wa, pimáreco? ³⁸ Uyē uu pi pēse re: Ani mēfine conse piké nṓpá nó úye míni wole ne Yeesu rinyiri, Uléecaa uké nṓanákové nṓ sárei uu kó Nfáasone nṓ he. ³⁹ Li we re lisone lē ke Upiima Uléecaa uu ní maa re u yé písoi wa kuú ne nṓ ne nṓsinéwá ne pitaa-taa kulúí piima kpē nnéi kuu n séirine mé. ⁴⁰ Piyee uu kó anṓo acó pi máikēe uu ne aseí pi komeise uu kó ne pi n ṓmṓópúselē. U ye pi maa re: Ani mewai kópe kani pikó mpí kēme nṓménéíre lese. ⁴¹ Písoi meyá api Piyee nsímé mmē ṓmurei api míni wole. Keyáa kē, písoi ákotokú ataani kumúnjé pēe piyómeyáhaa pē kecáá rikpápo.

Lē ke piyómeyáhaa api n finu nstmé

⁴² Piyómeyáhaa ye pēe pitume icélaa kēme nṓmṓópúlenle, pin tinṓo rise má, pin kesé iluke le, pin kó keyóme yáási. ⁴³ Pitume ye pēe mewaisaṅa meyá ne mewai piima wapisile. Mpá úye un pēe pakarente re Uléecaa yee pikei wai! ⁴⁴ Pē nnéi pēe Yeesu ne kefa n tene ye pēe keló kesē wele, api rinṓo rise wai api ye pilikó nnéi hṓóne. ⁴⁵ Pi ye pēe pisitē ne pilikó nnéi yálisile, api nṓpá úye ncóṅ paí api ne lisiwóó sē hṓonente. ⁴⁶ Pi pēe kómeinele pin siyáa nnéi mesére Uléecaa keyó-i cápínelē. Pi pēe síyo sṓnaanele pin kesé le, pin kó Uléecaa iluke ne kefa kesē hṓone lin pi láarú. ⁴⁷ Pi pēe Uléecaa pakarelenle, nṓpá úye un ne kefa pi fénnelē, Upiima un pēe nṓpá keyáa kēye písoi ayu lolu un pikecáá kpariisepo.

3

Kékankáláká kenyine pipélé nstmé

¹ Ketúnjé kenyine, lin metaani pipépe masí ke Piyee ne Yohani api yisi api Uléecaa keyó-i piyómeyáhaa sí. ² Písoi pinyine ye pēe ne utisi unyine sṓnaapole, api ye Uléecaa keyó rinṓo-i u tonse un pēe kei picéetonjé wélei. Pi ye rinṓo tē sée re Rinṓoṓo Sone. Pi utisi uyē marile kékankáláká. ³ Kuu Piyee ne Yohani n yé pin la piké keyó-i lompó, uu kunípe pi welé. ⁴ Piyee ne Yohani api u nyánei tínmí, Piyee uu pēe u maa re: A tó riweríi! ⁵ Uu pi paí rísone un ne mé te u yé pikeme linyine yási. ⁶ Kei ke Piyee uu pēe u maa re: Né ám siwóó má, ám kó wura má. Amá lē kam m má kam Nasareti ukó Yeesu Kirisi rinyiri ne pó pále: A yisi aa sṓne! ⁷ Piyee uu kunípe luke-luke u tini uu nyerepe. Mese ne mese, ána ne anui a papisi, ⁸ uu yóosi uu cuuni uu nsé kápáa, u ne pēe api ne Uléecaa keyó suupo, un sṓne, un cuunkēe un kó Uléecaa pakarente. ⁹ Písoi pēe n cápínelē api u yenu un sṓne un Uléecaa pakarente. ¹⁰ Písoi api céru re uyee ye pēe Uléecaa keyó-i Rinṓoṓo Sone-i n tú un wélei. Mewai mē ame písoi nnéi nnṓo yipu ai kó píri pi wai kai ne lē u n wa nnya.

Piyee rinṓo kuu Uléecaa keyó kēme ní ma

¹¹ Ke utisi uyē uu lē Piyee ne Yohani n lonaalē, písoi nnéi apí pehé api pikuwéé-mē keló kē kapi ye n sée re Salomṓo apookpanjá-mē n sí, lin nnṓo pi yipaalē. ¹² Ke Piyee uu lē n yé, uu pi píse re: Pimáreco Isirayeli pikó, yo nnya ke utisi nkó pipélé api nní nnṓo nṓ yipaalē? Wo nnya kani rṓ nyánei yare tṓo ntṓoṅe ciré ne u póise néé tṓo Uléecaa kēme aseí tikilē nnya ke usoi nkó uu yisi uu sṓne. ¹³ Pirṓsáyaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa yee uukéikó

Yeesu ríyú waise. Nórínécúruu nó u tɪ ani n-yóopinanɛ pikó anipe-i u wai, uyóopi Pilati uu rɛ uké u riyá ani yúlu. ¹⁴ Amá nó pɛɛ usoi yɛɛ úu akópe m má nɛ aseí ute yulu ani pɛɛ menínɛ Pilati pise rɛ piké usokó nó lésɛmɛ. ¹⁵ Nɔ́ tɪyesele api uyɛɛ yɛ nfáa n hɛ kopu, Uléécaá uu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukuse irónɪpɛɛ ii u yɛnu. ¹⁶ Kɛfa karí nɛ Yeesu n tɛnɛ nnya kɛ urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nɔn kɔ nyu papukuse. Kɛfa karí nɛ u n tɛnɛ yɛɛ tɪyese kɛ usoi nkó uu péí cáká-cáká yarɛ kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimárecɔ, nɛ nyule rísɔnɛ rɛ nó nɛ nópínéyóopi áni nyu kelɛnɛ kaní nɛ lɛ Yeesu wa. ¹⁸ Nsímé mmɛ kɛ Uléécaá uu pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ antepuyɛ nnéí nɛ máase mɛɛ nkpéni nní wai. Lelee rɛ li pise rɛ uyɛ kɛ Uléécaá uu wée uké íwe li. ¹⁹ Lɛ nnya, ani mɛfine conse ani nómɛnécíre Uléécaá pa uké nɔanékópe nó sárei. ²⁰ Upiima yé pɛɛ tɪyese ani kumúnɛ kunyine-i hóó uu pɛɛ uyɛ kuu háí mɛkɛɛ-mɛ n wée uu yekɛí nó páme. Uyɛɛ Kirisi Yeesu. ²¹ Uyɛɛ yé keyómɛcaá-pɔ n we kelɛnɛ, háí nɛ kumúnɛ kpe-i kɛ Uléécaá uu nípá yó m peserine yarɛ kai pɛɛ nɛ we yarɛ kuu pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ uantepuyɛ kuu n wée m máase. ²² Moisi yɛ pɛɛ maa rɛ: Nóunéléécaá Upiima yé antepu unyine nó páme yarɛ nɛ, un nónnɛpuri ukó. Ani mmɛ nnéí kuu nó n símisine kutu ricɔ. ²³ Uye unsá kutu u rincɔ, piké Uléécaá pikó kɛcɔpɛ u lese api kópu. ²⁴ Antepuyɛ nnéí pɛɛ háí antepu Samuyɛli-i-mɛ n símaari áí nɛ neni tulu yɛ síyáa nsí nsímé malɛ. ²⁵ Nóó lɛ kɛ Uléécaá uu antepuyɛ m máase u nɛ nó mé te. Uléécaá yɛ nɛ nkómɛine nópínésáa séele pɛɛ uyɛ-i kuú pɛɛ Apiraham nɛ maa rɛ: Pipópírɛ kamí nɛ tikine kɛ nɛ ketɛ nnéí nsoipuri rikpá. Nóó kɔ nkómɛine mmɛ te. ²⁶ Nó nnya kɛ Uléécaá uu uukeikó wée uu nókenémɛɛ u tumti kelɛnɛ. U u tummele nó nnya rɛ uké nó rikpá uu pɛɛ nípá nó úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyɛ nɛ Yohani ketúhaanɛ pɪma-i sée

¹ Piyɛɛ nɛ Yohani pin kei lɛ písoi símisi, mɛsɛ nɛ mɛsɛ, pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóansɛ n wa nɛ Uléécaá keyɔ uméré wéésɛ nɛ Pisatuseɛ pin tuipɔ. ² Li pɛɛ meýá pi póólule rɛ pitumɛ pɛ keté yɛ we pin písoi céési pin kɔ pi símisi rɛ Yeesu yɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yisi, lin pɛɛ nyiselɛ tɛ pikpɔkpɔ yé fɛ api yisi. ³ Lɛ nnya kapi pitumɛ pɛ keté tɪ api hánɛsi áí nɛ weesi rɛ ituɲɛ yɛ pilólé masí nnya. ⁴ Amá nípá nɛ lɛ, pɛpɛɛ pitumɛ pɛ icélaa n kó meýá nɛ pɛɛ nɛ kɛfa i tɛnɛle, api tulu yarɛ pitisi ákotokú anupú kumúnɛ.

⁵ Kai n weesi, Pisuifi piyukáɔ nɛ pipiwéésɛ nɛ isé picélaa apí ha Yerusalem-pɔ cápɛnɛ. ⁶ Uléécaá usina Ana nɛ ukɛyɔ pikó nnéí nɛ Kayifu nɛ Yohani nɛ Aleksiantiri pɛɛ kɔ pɛɛ kei we. ⁷ Api Piyɛɛ nɛ Yohani leseri piké nɛ pi túhaanɛ, apí kɛcɔpɛ pi nyɛrɛsɛ apí pi pise rɛ: Nnanɛ n-ye nɛɛ úye kɛcírɛ rinyiri kaní nɛ lɛ wa? ⁸ Nfáasɔnɛ nn Piyɛɛ yipu uu pɛɛ pi maa rɛ: Nó Isirayɛli kuyu piyóopi nɛ piwéésɛ! ⁹ Mɛwai sɔnɛ kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei rɛ íye kai wa kuú nɛ pei? ¹⁰ Lɛ nnya, nónnénéí mmú nɛ Isirayɛli pikó picɔ nnéí ani kó tɛ Nasarɛti ukó Yeesu Kirisi uyɛ kani kunapéékáɔ kɛcáá nɛ kari, Uléécaá uu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukuse rinyiri nnanɛ karí nɛ utisi nkó péise, kuu nní isare láárú nɛ nókenéyú-i nyɛnu. ¹¹ Yeesu uyɛ kɛcáá kai wólaalɛ tɛ:

Tiparɛ tɛ kɛ nó pimóme ani n fómpɔ,

tɛɛ nkpéni panse tikɛcírɛ tɛɛ kenú-i nɛ we. ¹² Uyɛ memáá, úyulale úka ucɔ úu we. Uléécaá úu rinyiri rika ricɔ ketɛ nké kɛcáá pa kari yé n sée líkɛ nɛ tírɔyú n lɔ.

13 Piyee ne Yohani ápi menyuwe piima méka má ápi kə piyukó pika. Amá piripə kapi pée ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni simm, api kə ceru re Piyee ne Yohani ye pée ne Yeesu sónelē. 14 Kapi usoi yee ní péi n nyáni un pikekúri nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pēe nyú ní-ye kapi yé male. 15 Api pēe Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pēe kei n we pin pimécəpəcire nsímé píjirise. 16 Api pēe m píseine re: Iye kari písoi mpí waine? Yerusaleem kuyu nnéi ye pikóme masí re pi mewaisaŋa piima wa. Ari yé fe toké kési. 17 Lē nnya, nsímé mmē rín kape ne pikóónú rinkpá, toké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri níka písímé rikpá.

18 Kei kapi pēe pi séepə ápi ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnaŋe ne picélaa rikpá. Api kape ye ricuruu urinyiri sée. 19 Piyee ne Yohani api pi pēse re: Nó ticuruu ani ripá nké te li ne Uléécaa kémeé sá re usoi uké nó pakare néé Uléécaa kuu yé pakare? 20 Nóo yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe toké lē kari n yé ari kə kom písímé riyá. 21 Kei ke pitúhaane pē api kə picé pi rikpá api pi yá api tómpə. Api níka yé kapi yé ne rinwáána piké ne kutu pi rimpása. Písoi meya ye pée wele pin mewai mee nní n wa nnya Uléécaa pakarente. 22 Utisi uyē kapi nní ne Uléécaa nnaŋe m poise aŋmē ye afēena rifaaule.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

23 Kapi Piyee ne Yohani rin-yá, api yisi api pipísoi ləpə api lē ke pepēe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Isirayēli piwéése api pi ní ma pi keeni. 24 Ke pipísoi pē api lē n kó, api rinóo rise wai api Uléécaa yáasi re: Upiima Uteneçiré, póo keté ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéi lee nípa yei ní we wa. 25 Mpófaasone kaá ne ritiki aá ne urósáayaha Tafiti upókeikó maase re: Yo nnya ke mpuri sane pikó api keté kecáa pansente? Yo keçire nnya ke sisoipipi asi simúnjé kópe wai?

26 Keté kecáa piyoopi ye pimécire cápine re piké atəpi leeme.

Piyóopi api rinóo rise wai re piké ne Upiima ne uyē kuu n wée to. 27 Meyíkiyiki ke Erooti ne Pənsi Pilati ne Isirayēli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusaleem nté rinóo rise wa re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wée to. 28 Lē kaa mekeeme m musi, aá ne mpónaŋe yekei kapi nkpéni lē wa. 29 Lē nnya, a nkpéni pipicé nsone kutu ricə, Upiima aa tíyese pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóó. 30 A mpónaŋe nyíse pitóikó piké pélesi, aa mewaisaŋa ne mewai piima upókeikó Yeesu kaa n wée rinyiri ne wapisi. 31 Kapi lē piyómeyáhaa ní masí, keló ke-i kapi n cápinelē ake yéŋesi. Nfaasone nn pinnéi yipu api pēe itisi ne Uléécaa nsímé n yóólē.

Kirisi pikó rinóo rise

32 Písoi kulúí kpē nnéi pēe ne Yeesu kefa n tene ye pēe kefa pénelenle pin kə kemúnjé keese má. Uka úu ye pēe maa re u linyine umecire te. Mpá yo kapi pēe pénelē pin te. 33 Uléécaa ye pēe pitume rinaŋe hele pin ne nyíse re Upiima Yeesu ye nkpə kémeé yisile, Uléécaa un pēe Kirisi pikó nnéi meya kpálē. 34 Líka ái pēe piuka párlē. Pepēe sicare néé síyo m má yé pēe si yáale ápi ne lisiwóó cápinepə 35 api pitume pa. Pē póo nípa úye ncóŋ paí ápi ne si həonente.

36 Pi pēe Lefi mpuri ukó unyine Siipuru keté-pə marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitume póo rinyiri u he re Parinapasi. Liasei re uyee ye picə rinŋmóópúse. 37 Uyē uu kə ukəcaré yáí uú ne lisiwóó hapə uu pitume pa.

¹ Utisi unyine ne uunɔsi pɛɛ pɛɛ we. Pi yɛ u sée re Ananiyasi, api unɔsi pɔ́ te Safira. Utisi uyɛ uu ukecare yáí. ² U ne unɔsi api kómeine api siwóó hásu api pésu, uu pɛɛ ne sitóroó sí uu ha pitume pa. ³ Piyɛɛ uu pɛɛ u pise re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lɛ pɔ́ ló uu ha ne Nfáasone kíraaase aa kecare siwóó hásu aa pésu? ⁴ Póké kelene kecare kɛ́ n yáá, áí pɔ́o ke tee? Kemeyáí-maá, áí pɔ́o kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkɔ́ani mɛwai kópe mmé ripóyu-i wa? A kó te áí sisoipipi kaa kíraaase, Uléecaa lo kaa kíraaase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lɛ n kó, uu lolu uu kpi. Iwame píima inyine ii pɛ́ nnéí pɛɛ lɛ́ n kó loni. ⁶ Pijmáne api yisi api kusánjáá u pilaa api sákaa apí ne leepɔ́ apí ha kulesi. ⁷ Itunɛ mekóónú metaani memáá, unɔsi un tuiɔ́o úu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyɛɛ uu u maa re: A né símisi nké́ te nnéí mmú kani nókenécare yáa, née yo? Uu re: Eɛɛ, mmɛɛ mu! ⁹ Piyɛɛ uu u maa re: Yo nnya kani kómeine aní ne Upíima Nfaasone peeni? Aa nyánii, pɛpɛɛ upóla n kúlesi ana kam nní kómei pin lonti. Pi kó lɛ́ ne pɔ́ tósule. ¹⁰ Kei nní, unɔsi uu Piyɛɛ ana nye-i lolu uu kpi. Pijmáne pɛ́ piké ne n lomɔ́ un pikɔ́ masí, api u kpísi apí ha ula kekúri kulesi. ¹¹ Iwame píima inyine ii Kirisi pikó nnéí ne pɛpɛɛ nsímé mmɛ́ n kó loni.

Mɛwaisaŋa ke Uléecaa uu n wapisí nstmé

¹² Pitume ye pɛɛ mɛwaisaŋa ne mɛwai píima písoi inipɛɛ-i wapisile. Pɛpɛɛ Uléecaa ne kefa n tene ye pɛɛ rinóo rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomoo apookpaŋá-i n cápínélɛ́. ¹³ Uka ucɔ́ uu ye pɛɛ méwoo kaha uké pi leepɔ́, mpá ne lɛ́, písoi apí pɛɛ kó kusa pi waiselɛ́. ¹⁴ Pitisi ne pinósi kulúí pɛɛ Upíima ne kefa n tene api pɛɛ mesére pi n kpáriiseɔ́ apí ne kulúí kpá. ¹⁵ Písoi api ye pɛɛ ne pitóikó icéé-i léepɔ́ apí pisifine ne asánjáapɔ́re kecáá pi fínsente re Piyɛɛ un píyei kei n tósu, ukumíri kúké mpá use unyine yarii. ¹⁶ Písoi kulúí apí kó ayu nyee ne Yerusalem n kólɛ́ yisi apí ne pitóikó ne pinírihélaa wúrunkeɔ́, apí kó pinnéí pélesi.

Lɛ́ kapi pitume n wéekuse nstmé

¹⁷ Kai lɛ́ n wa, Uléecaa usina ne Pisatusee pɛɛ ukekúri ní we api kufatoi píima ne nyere re piké pitume cópii. ¹⁸ Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kéme pi hánesi. ¹⁹ Amá kai kesine n wa, Upíima uleecaatume unyine uu sí uu ha kukpaniilee hánnɛ uu pi leseɔ́, uu pi maa re: ²⁰ Ani Uléecaa keyɔ́-i ha, aní ha nsímé mee ye nfáa n he ke Yeesu uu ne ní ka nnéí písoi símisi. ²¹ Pitume api mesei ŋmurei apí mmarɛ mare yisi apí Uléecaa keyɔ́ sí apí ha písoi picélaa kápáa. Uléecaa usina ne pɛpɛɛ ukekúri ní we apí tuiri apí pitúhaane wéése ne Isirayeli piwéése nnéí icápine séi. Kei kapi písoi tú apí ha pitume pɛ́ kukpaniilee-i kpíípo. ²² Ke pɛ́ apí ní ha, apí kukpaniilee-i pi yé. Apí pɛɛ pɛɛri apí pi maa re: ²³ To kukpaniilee leepɔ́le kun nísonɛ hánaalɛ́, piméré pɔ́on kó anɔ́nɔ́-i tápaalɛ́. Amá kari n hánnɛ, ári úka keméɛ yé. ²⁴ Ke Uléecaa keyɔ́ uméré wéése ne pɛpɛɛ ye Uléecaa inyónsɛ́ n wa piwéése apí lɛ́ n kó, ai méwoo pi wai, apí pɛɛ lɛ́ kai yé ne kéto ní kpu kecáá m músu. ²⁵ Kei ke unyine uu ka uu pi maa re: No kómeii! Písoi pɛ́ kani kukpaniilee-i n wa pɛɛ nní Uléecaa keyɔ́-i nyenupɔ́ pin písoi céési.

²⁶ Uméré wéése ne piméré picɔ́ apí pɛɛ yisi, apí rikóho mekó wa apí ha pi kpíípo apí ne hápo, pin wuru re pin pitume pɛ́ ne rikóho n wai, písoi yé apare pi tapisi apí pi kóni. ²⁷ Kapí ne pi n hápo, apí ketúhaane píima-i pi séi. Uléecaa usina uu pɛɛ nsímé pípísei pi kápáa ²⁸ re: Karí ne nɔ́ ní yé arí ne keté kpeeni re áni kape usoi uyɛ́ tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nɔ́ wele nɔ́n Yerusalem kuyu nnéí icélaa iyé nɔ́ɔ́lɛ́ mpá úye uké kó, nɔ́n kó la re unkpɔ́ iwe iké ne ró tene! ²⁹ Piyɛɛ ne pitume picɔ́ apí pi pɛse re: Li ne sá re usoi uké Uléecaa pakare ne kuu yé písoi m pakare.

³⁰ Yeesu uyē kani kuna kecáá n karií ke pirósáa Uleeéca uu nkpō kémee yukuse.

³¹ Uléécaa ye ukuluke-luke-mē kēyukós tone-i u ritaásele uu u waise Uyóopi ne Uyulale. Uyē kuú la uké Isirayeli pikó nyise re piké ritiki apí ne piakópe kepire tō uu pēe pi sárei. ³² Tóo nsímé mmē pitansei, Nfáasone ke Uléécaa uu pepēe u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

³³ Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōme api re pi yé pitume pē kō. ³⁴ Amá Ufarisi unyine ye pēe pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyeli. Isé ucélaa unyine lo ke mpá úye uu n waiselē. Uyēe pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitume pē lesepō nkáripí kelene. ³⁵ Kapi pi n lesepō, uu pēe pepēe n cápínelē maa re: Nō Isirayeli pikó, ani nómenécíre tí ne mewai mē kani nní rí la naké písoi pē wa. ³⁶ Ai kahaane nkpáni n nánai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukós píima unyine le. Písoi píle píle mena kumúnjé pēe u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pēe pée unkó n tíkíle api kpíi, piuka úu neni tiselē. ³⁷ Uyē kepire, Kalílee ukó Yutasi pōo pikéé itunje kumúnjé léeri, uu písoi kulúí kpáú api u n tíkíle. Uyē uu kō kpi, pepēe péé u n tíkíle pōo kō kpíi. ³⁸ Lē nnya, ne la ké nkpéni nó símisi re áni kape ne písoi mpí kutu n colē. Ani pi riyá piké tómpō. In te sisoipipi kémee ke písimúnjé ne piliwawai nní ai léeri, méwoo kai waine. ³⁹ Amá in te Uléécaa-i kai léeri, rínanje n-ye ke nōo má naké ne linyine pi wa. Ani nómenécíre tí, ái kape ka líké wa re nō ne Uléécaa tōpu. ⁴⁰ Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pēe pitume pē séipō api rinóo he re piké sipōpi pi yéériine apí ne pi yulu re apí kape Yeesu rinyiri ne písoi písmé rikpá, apí pēe pi yá api tómpō. ⁴¹ Pitume api mpóonare ne pitúhaane pē kekúri yisi, lin pi láarú re Uléécaa ye yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe lí. ⁴² Mpá keweesi kēye ke pitume api pēe Uléécaa keyō-i ne síyo kémee Nsímé Kécire picélaa ne mpiyóo ñmóópúlē.

6

Pi pitisi píseei lese re piké pitume n lēni

¹ Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúí wai rísonē. Upipiretiki pēe Mékíreki n símisi api Pi-epiree ne n téní re pi mpá keyáa kēye iluke kapi ye n hōone kémee pipikumannási menípe le. ² Kei ke Yeesu pitume kefi ne pité pē api upipiretiki riwúí tē sée api cápíne api pi maa re: Ai ne sá re tóoké Nléécaasímé piyóó ne síká wa tóké ha iluke píhōone ne kutu n colē. ³ Lē nnya pímaréco, ani nókénécōpe pitisi píseei pē kani ne isoi sōne n nyu lese. Nfáasone nké kō pi n yípaalē, piké kō mewéésesohō m má, toké pikéi pē pianipe-i wa. ⁴ Tóoké péé uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléécaasímé piyóó n ñmóópúlē. ⁵ Tinóo tē ari pinnéi larisi, api píkecōpe písoi píseei lese. Pepēe Etiyēeni ye Uléécaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasone nn kō u yípaalē. Uyē ne Filípu ne Purokōo ne Níkanōo ne Timōo ne Parimenaási ne Antiyóosi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pēe mekke Pisuífi keyome yáasile uu kelene panse Yeesu upiretiki. ⁶ Kapi pi n lese, api pi kpísi apí ne pitume lesepō, pē api píkecáá keyóme yáási api kō anípe píkecáá láa. ⁷ Nléécaasímé nn nípá yei n kóónulē, Yeesu pipiretiki pin meyá kulúí wai Yerusalem kuyu-i, aí ne pepēe ye Uléécaa inyóonse n wa meyá péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyēeni metine

⁸ Uléécaa ye pēe Etiyēeni meyá ípeelé nyísele uu kō rínanje u he un ne mewaisanja ne mewai píima písoi kecōpe wapisí. ⁹ Pisuífi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi ye pēe sée re: Pepēe ilási kémee rí le keyō. Alekisantiri ne Silisii ne Asii keté pikó ye pi. Píkecōpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáá ne Etiyēeni íkenene wai. ¹⁰ Amá apí yé fe piké ne Etiyēeni kenene, mewéésesohō ke Nfáasone

nn u n he nnya. ¹¹ Api pee pisei pinyine kulei re piké ukecáa nnóome wa re pi kō un Moisi ne Uléecaa alé fáanii. ¹² Api kō kuyu pisei ne kuyu piwéése ne isé picélaa itái stúni api yisi api nyere, api sí apí ha Etiyeni tini apí ne ketúhaane píima-i sí. ¹³ Api kō pinóome pinyine ne hapo re piké íseérakós li piké ne u rikpára re: Mesére ke utisi nkó uu Uléecaa keyo ne isé alé fáanii. ¹⁴ Tō konle u símaanke re Nasareti ukó Yeesu uyé né Uléecaa keyo fori uu kō inyékii ke Moisi uu ne ró n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pee ketúhaane píima ke-i ní we ye pee Etiyeni kéyu-i nyáenile api yénu re ukeyu ye uléecaatumé kekó meco wele.

7

Etiyeni rinóo kuu m ma

¹ Uléecaa usina uu pee Etiyeni pise re: Lee ni meseii? ² Etiyeni uu re: Nō pinémárecō ne pinésáa, ani kutu ríco rísone ani kóm! Uléecaa, meyoopi ute ye urósáa Apiraham tikpáfumele péé uye-i kuú pee Mesopotamii-pō ní we, uu kelene Haraani-pō fine. ³ Uu pee u maa re: A kepótē ne kupómáre riyá aa ketē kē kam pō n nyísene kémee sí. ⁴ Apiraham uu pee Kalitee ketē yisi utú ha Haraani-pō fine. Usáa mekpō-máa, Uléecaa uu kei u kpísi uu ne ketē nké-i kani neni nní ní we weri. ⁵ Uléecaa uu kei ketē u he. Mpá kénacōpe ritísi, uu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pee rinóo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirē pa apí n te. Uu kō pee kumúnjé kpe-i kéwá má. ⁶ Lē ke Uléecaa uu u m ma ye nní: Kucōyu-pō ke pipópírē apí masí finene, api ilási pi tini, api íwe pi wai aḡmē píle mena.

⁷ Amá né ne mpuri mmeé ilási pi n tinine túhaane api pee limemáá léeri apí weri apí nté kelō nké-i né yáasi. ⁸ Kei ke Uléecaa uu pee u ne Apiraham kecōpe rinóo yekei re uké riké. Lē nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pee keyáa páha-paha tunjé u ké. Isaaki pōo kō uunmáne Yakupu ké. Yakupu pōo kō liméco upijnámne kefi ne pité pē kérii. Peepe nní pirókpure kefi ne pité pē.

⁹ Pikpure pē apí pikecōpe use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi apí u yái, uu ha Esipiti-pō ilási le. Amá Uléecaa ye pee Yosefi kekúri wele, uu ncōn nnéi kémee u lese ¹⁰ uu ne kefa u fénne uu mewéésesoho u he. Esipiti uyōopi uu Esipiti ketē kecáa iyōopi u tonse uu kō ukeyo líkó nnéi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketē nnéi ne Kanaa ketē loni. Pírósáayaha apí íwe píima le, ápi ye yé piké li. ¹² Yakupu uu kóm te melukepipi ye Esipiti ketē-pō we, uu pírósáayaha tum mefoi. ¹³ Kapi melírú n hápo, Yosefi uu tíyese upimarecō apí u ceru. Esipiti uyōopi pōo kō Yosefi riyíkí céru. ¹⁴ Yosefi uu pee tum apí usáa Yakupu séipō ne ukumaré nnéi pisei kuwóó ne afeeré ne pinupū. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pírósáayaha picō apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Api pi cōni apí ne Sikem kuyu sí apí ha kei rikpíí ke Apiraham uu Hamōo pinmáne-i ne usiwóó ní lo kémee pi kuleši.

¹⁷ Ke rinóo ke Uléecaa uu pee Apiraham n yekei itunje ii n nyahairi, ntōpuri nn pee meyá kulú n wai Esipiti ketē kecáa. ¹⁸ Uyōopi fale unyine yeé uu píkaí Yosefi nkó ríka n kómaalé uu Esipiti keteni-i iyōopi tone. ¹⁹ Uyōopi uyé uu ntōpuri ne isohōocee tódi uu pírósáayaha íwe lukéise, hái un náási yaré piké pisisipi riyá síké kpí. ²⁰ Likumúnjé kpe-i kapi Moisi mari un Uléecaa inipee-i nyaní. Íwáre itaani kapi usáa keyo-i u kpíni. ²¹ Api limemáá u fómni, Esipiti uyōopi ukpéru uu u kpísi uu nyólu yaré uricuruu yeé u mari. ²² Esipiti pikó menyuwé nnéi kapi u céesi, unsímé ne umewai amé tíyese uu rínanje m má. ²³ Kuu inḡmē afeena n yé, uu re u yé ha upimarecō Isirayeli pikó rilólólú. ²⁴ Kuu n hápo, uu Esipiti ukó unyine leepō un Isirayeli ukó unyine kaii. Uu unárei kecáa kpá uu Esipiti

ukó uyē kaii uyē uú ha ne kpi. ²⁵ Moisi ye pēe músu re upimarecō Isirayēeli pikó yé kō te uyē ke Uléecaa uú la uké ne ritiki uké ne ilási kēmeē pi lese. Nēm pákane upimarecō api lē kō. ²⁶ Moisi uu kō keyáa lírú tunē Isirayēeli pikó pitē leepō pin cēnesi, uu pēē hapō re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nō písoi pise le, pinésáne! Yo nnya kani pēe cēnesi? ²⁷ Uyēe pēe uco n iwe n wai uu pansepō uu Moisi láupō uu u pise re: Wóo iyóopi pō tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pō lalē paké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, née iye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyē n kō, uu wuru uú ha Matiyaa ketē-pō tonē. Kei kuu piñmáne pitē mári.

³⁰ Inmē afēena memáá, Moisi uu pēe keyáa kenyine kucesi kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Uléecaatumē uynine uu kuhíhíi kunyine kecōpe inalempi kēmeē u rikpáfúme. ³¹ Ke Moisi uu lē n yē, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósōpō uké ha mewai mē nyáni. Uu Uléecaa rinōo kom te: ³² Néē pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pēe iwame ne n terii úu kaha uké riwerii. ³³ Upiima uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Uléecaa riphō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnēpuri iwe yenle, am kō piñmōpi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpēni kam ké Esipiti ketē-pō pō tú.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayēeli pikó apí pēe n kési, api u maa re: Wóo iyóopi ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Uléecaa uu tumme re uké piuyōopi, uké kō ilási kēmeē pi lese. Uléecaatumē uyēe kuhíhíi kecōpe inalempi kēmeē u rinkpáfúme yēe u lénine. ³⁶ Moisi yēe Isirayēeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inmē afēena kēmeē kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Wēé-Kukoi kēmeē ne kucesi kóima-i mewaisanja ne mewai píima mē wapisi. ³⁷ Uyē cire yēe pēe Isirayēeli pikó símisi re: Uléecaa yé antepu uynine nō páme yare né un nónnépuri ukó. ³⁸ Ke Isirayēeli pikó apí pēe kucesi kóima-i n cápine, uyēe pēe pirósáayaha ne Uléecaatumē yēe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Uléecaa nsímé mee ye nfáa n he kuú pēe yósu un tó pālē. ³⁹ Amá pirósáayaha apí pēē la piké u pakare, api uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pēe. ⁴⁰ Api pēe Arōo maa re: A piléecaa ró mó pēe yé keróyu-i n sōne, li we re ári nyu lele Moisi uyēe nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Api keyáa kē tináapipi mōm, api ri nyóonse, apí pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakin aa niñesi. ⁴² Amá Uléecaa uu kepire pi tō uu pi yá api itunē ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuye atelē-i n wólaalē. Li kei wólaalē te;

Nō Isirayēeli pikó, né kani inmē afēena kēmeē kucesi kóima-i isee ne nyóonsente ani kō lico lico hekesii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molaki kucánjii ne nópínéléé Refaa riwarepi kaní pēe topori. Lē kaní serí nōn ne pi yáasi. Lē nnya kam nō lése ne kē ne Papilōni ketē kepire-mempō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pēe kucesi kóima-i kucánjii mále kpeē n nyiselē te Uléecaa ye tō ne uyē kecōpe rinōo yekeile. Ku pēē wele yare kpē ke Uléecaa uú pēe Moisi n símisi re uké wa. U pēe Moisi maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjii kpē ne pipipirē táyēle. Pēē uye-i ke Yosuwee uú pēe pi n kpáulē kapi pēē ne ku ripēne apí ne ketē kee pikeyu-mempō ní we tēj. Ketē kē pikó ke Uléecaa uú pēe lákase. Kucánjii kpē aku lē Kanaa-i n we ái ne Tafiti kumúnjē tulu. ⁴⁶ Uléecaa ye pēē ne Tafiti kēfa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncēe u he uké kēyo mó keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomōo yēe ka uu kēyo u mōm. ⁴⁸ Mpá ne lē, Uléecaa yēe mípá yo kecáá ní tú, úu síyo ke písoi api m mó kēmeē sói. Yare ke antepu Esayi uu ní maa re:

⁴⁹ Upiima ye maa re
Keyómecaa ye rinéyóopitū le,

ketē pōo kenénacape

kéyo kéye ke nōo yé né mō?

Yei kam yé tone ké ne n wénte?

⁵⁰ Ai rinécúruu néé lē nnéi waa? ⁵¹ Etiyeni uu kō pimáa pi kpá re: Nō písoi mpí atii ye páápúle hái. Nō akíη takále, nōanétu áa ye kō nsímé kō. Nōpinésáayaha meco kani nní we nōn Nfáasone rinōo kesu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nōpinésáayaha ápi wéékuselē? Pē nnéi pēe n simisi re Asei ute ye weme kapi kō. Asei ute uyē ke nōo kō nkpéni nní piláarō anipe-i wa ani u kopu. ⁵³ Ulééca ye ne piléécaatumē ritikile uú ne uisé nō pa, amá áni i ritiki.

Etiyeni nkpo kecáa nsímé

⁵⁴ Ke pepēe pēe ketúhaane-i ní we api lē n kō, ai kuwóí pi fukōome api pēe Etiyeni nsímé mmē ne aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyeni pōo pēe kelééca inípe n tapaalē, Nfáasone nn u yipaalē un ne Ulééca meyoopi ne Yeosu yēe Ulééca kuluke-luke-mē kényukōtone-i n nyenu nyáni. ⁵⁶ Kei kuu pēe re: Ne keyómecaa nyánile ken wúkulelē, Usoi Kepipi ken Ulééca kuluke-luke-mē kényukōtone-i nyenu. ⁵⁷ Kuu lē ní ma, api kepupeila píima kenyine té api atu tápisi api pinnéi kesé pehépo api u filí, ⁵⁸ api u lakase apí ne kuyu iyaa leepo api apare u tapisi api kópu. Pepēe kei ní we api pisitukanka cícaá máhani api unmánē unyine kapi ye n sée re Sooli pa uu si m mé. ⁵⁹ Pi Etiyeni apare tapisile un we un kō ne keyóme yáási. Uu re: Upiíma Yeosu, a nnéfáa yósi, ⁶⁰ uu pēe anui kecáa wúla uu mesóri pupēi re: Upiíma, kape akópe nnyé píriyu kecáa wa. Kuu lē pimáa ní masí, uu pēe kpi.

8

1 Etiyeni nkpo mmē nní ne Sooli sá.

Sooli ye Kirisi pikó wéékuselē

Likeyaa kē cirē kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse koraane ai wōhō. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáa yékáa, ai yá pitume ηmane. ² Písoi pēe Ulééca likó ní la pēe Etiyeni kulesi api nkpo tone api ukecáa tēni hái. ³ Sooli pōon ηmósúpulē te uké Ulééca icápine kpu. Síyo kuú pēe kóónulē un Kirisi pikó cōpii, pitisi ne pinósi, un kukpaniílee súúni.

Filipu ye Nsimé Kεcire Samarii keteni-i yóólē

⁴ Pepēe rin-yékaa ye pēe ketē kóónulenle pin Nsimé Kεcire yóólē. ⁵ Filipu uu yisi uu ha Samarii kuyu maa-i yóó re Yeosu ye uyē ke Ulééca uu n wēe. ⁶ Písoi nnéi ye pēe rinóo rise wale pin Filipu kutu calē. Pi pēe kómēile re u mewaisan̄a wapisi, api kō me yenu. ⁷ Aníri ye pēe písoi meyā kémeē lele an pupukēe. Sikankáláká ne pipáákó kulúí ye pēe pélesile. ⁸ Ai pēe lē nnya písoi n láárú kuyu kpe-i.

⁹ Utisi unyine yēe hái mekēe-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simōo. U pēe metarewai wapisile ai ye Samarii pikó nnōo yipu. U kō pēe umecire kpílenle re u úyukōo unyine le. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpísi siwá ne piwéése ye pēe u waiselenle hái. Api ye maa re: Ulééca nnan̄e kapi ye n sée re rínan̄e maa mee usoi nkó kémeē we. ¹¹ Háí mekēe-me ke umetarewai amē nnōo pi yipaalē. Api pēe lē nnya u η waiselē. ¹² Amá ke Filipu uu Ulééca iyōopi ne Yeosu Kirisi kecáa Nsimé Kεcire pi n simisi api ηmurei, pi táyesele apí míni pi wole, kai n kpísi pitisi ne pinósi. ¹³ Simōo uyē ticuruu pōo kō ne Nsimé Kεcire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pēe Filipu n tikilē un mewaisan̄a ne mewai píima ke uyē uu n wapisi nyáni men nnōo u yipaalē.

14 Pitume pɛɛ Yerusalem-i ní we api kóm te Samarii keté pikó yɛ Nléécaasimé yosí. Api pɛɛ Piyɛɛ ne Yohani kei tumpɔ. 15 Piketé kɛ́ api yisi api sí api ha ne Uléecaa welu re uké Samarii pikó pɛ́ Nfáasɔne he. 16 Nfáasɔne ñn pɛɛ kahane likumúnjé kpe-i úka kecáa n súime. Míni ñmanɛ kapí péé ne Yeosu rinyiri pi wole. 17 Kei ke Piyɛɛ ne Yohani api pɛɛ anípe pikécáa rilaa, Nfáasɔne nn pɛɛ pi loni.

18 Ke Simɔɔ uu n yé te pitume yɛ písoi kecáa anípe rilaa Nfáasɔne nn pi loni, uú ne siwóó hapɔ uu pitume pɛ́ maa re: 19 Ani kɔ né ñnanjɛ mmɛ́ he ké yɛ nen úyɛ kecáa anípe rinlaa, uké Nfáasɔne yosí. 20 Amá Piyɛɛ uu u pɛɛ re: Nó ne sipówóó sɛ́ aní ásáláú wa. Pɔ musí re pɔ fe aa Uléecaa lihɛɛɛɛ ne siwóó loluu? 21 Lipókó líka ái nté we, áa kɔ líka kecáa nté ncée má. Li we re áa Uléecaa kémeɛ aseí má. 22 A kepómúnjé kópe kepíre ritɔ aa Upiima ne téní re lin kusáreí n we, uké kemúnjé kɛ́ pɔ sáreí. 23 Ne nyáni yare nfasimé kópe ne rikpákára kaa n fanaalɛ́ yɛ pɔ múflenle yare ulási. 24 Kei ke Simɔɔ uu pɛɛ rinóó yosí re: Ani nórínécúruu ne Upiima né té, lɛ́ kani nní m ma ái kape ne né n wa nnya. 25 Ke Piyɛɛ ne Yohani api Samarii kuyu kpe-i Upiima nsímé piyóó ne picélaa ní masí, api yisi api Yerusalem pɛɛ, pin ncée-i síyupi meyá kémeɛ Samarii keté kecáa Yeosu Nsimé kecire yóólɛ́.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

26 Upiima uleecaatume unyine uu Filipu maa re: A yisi aa itunje kumii-mé pansɛ́ aa Yerusalem ncee mee Kasaa n cɛ́pilɛ́ kpísi. Api yɛ ncée mmɛ́ titiki. 27 Filipu uu mesɛ́ ne mesɛ́ yisi uu tómpɔ, uú ne ncée Etiyopii keté utisi unyine sáne. Ukawe piima unyine lo *. Uyɛɛ Etiyopii unɔsiyɔɔpi Kantaasi memá nnéí kecáa paílɛ́. U Yerusalem-i kale re uké Uléecaa yáási 28 un pɛɛ nkpéni kulu, un ukɛsannoipi kecáa tɔ́ un antepu Esayi ritelé kééni. 29 Nfáasɔne nn Filipu maa re: A kenóipi nké kekúrí hapɔ. 30 Filipu uú ne itódɔ nyɔsɔ́pɔ uu kóm Etiyopii ukó uyé un antepu Esayi ritelé kééni. Filipu uu u pise re: Pɔ lɛ́ kaa n kééni aseí kómeii? 31 Utisi uu re: Unyine unsá né n lɛ́, íyɛ kam yé ne kó? Uu pɛɛ Filipu séi re uké hapɔ uké kesannoipi kémeɛ ukekúrí tone. 32 Li Uléecaa Nsimé keló kɛ́ kuu n kééni kémeɛ wólaalɛ́ te:

Pi ne u tósule yare kapí yɛ
kusánjaha n tórói pin ne pikópe sí,
un séélɛ́ yare risánjipi kapi nkpíí ní nyálu, úu rinóó wúkule.

33 Apí ne u túhaane api u cɛ́pise, úu pɛɛ nkpáni líka tu.

Wóó yé pɛɛ nkpáni upipirɛ́ tinɔ́ maa?

Pi keté kecáa unfaa lesele. 34 Kuu lɛ́ pikéɛ́ m masí, uu pɛɛ Filipu pise re: A risuúlu a né símisi nké́ te úyɛ nsímé ke antepu nkó uu nní símisi. Uricuruu kuú ne máne néɛ unyine nsímé kuu símisi? 35 Kei ke Filipu uu péé ne antepu Esayi nsímé mmɛ́ riwááná uú ne Yeosu nsímé kecire u símisi. 36 Api nsé nɔ́jɛ́ apí ha ne míni keló kényine tulu. Ukawe piima uyé uu pɛɛ re: Míni yɛ mmé nní. Yo ícɔ́ yɛɛ párlílé ké ne míni ní wole? 37 [Filipu uu u pɛɛ re: In te pɔ ne kepófa nnéí nsímé mmú tene, pi yé fe api míni pɔ́ wole. Utisi uu re: Ne ne kefa tene re Yeosu Kirisi yɛ Uléecaa Kepipi lɛ́.] 38 Uu kesannoipi nyereɛɛ, u ne Filipu api míni-i lompɔ, Filipu uu míni u wole. 39 Kapi míni-i n léepɔ, Upiima Nfaasɔne nn Filipu kpíípɔ, ukawe uyé úu pɛɛ piyéne u rikpá. Uyé uu kɔ mpóɔnare ne uncee nɔ́jɛ́. 40 Filipu pɔ́ ha Asóólí keté-pɔ leeri. Uu pɛɛ kei ayu nnéí nyɛɛ ncée-i ní we kémeɛ Nsimé Kecire n yóólí uú ha ne Sesaree keté tulu.

* 8:27 Pi yɛ pɛɛ kuyu kpɛ́ inyekii kémeɛ pikawe piima pɛ́ comesile api kelene pikei pi pa uyóopi keyo-i.

9

*Sɔɔli ye mefine conse
(UPM 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Sɔɔli úu pɛɛ kusa kumúnjé kpe-i Upiíma pipiretiki ne kefa pólú un wéési uké pi kó. Uu yisi uu lɛ nnya Uléecaa usina lɛɛpɔ, ² uu rɛ uyɛ uké átelé u wa aké ncée u he uké ha Tamaasi-pɔ Pisuifi ayomeyáhaalee rika. Un kei piye n lɛɛpɔ pɛɛ Upiíma ncee n tikilɛ, pitisii, pinósii, uké fe uké pi cópii uké pahaankeɛ uké ne Yerusalem tómpɔ. ³ Kuu ncée n kpisi un ne Tamaasi nyahaipɔne ke metéi manyine amɛ meýene mese keyómeɛɛɛɛ-pɔ leeme amɛ tapu amɛ ne u kónú. ⁴ Uu keteni-i lólu, uu pɛɛ rinóɔ rinyine kom tin tee re: Sɔɔli, Sɔɔli, yo kecire nnya kaa lɛ né wéékuselé? ⁵ Sɔɔli uu pɛɛ pise re: Póɔ úye, Upiíma? Upiíma uu rinóɔ u yósu re: Néɛ Yeesu uyɛ kaa nní ní we pɔn wéékuselɛ. [Aa ye nkpáni fe pókɛ ne nkpo meló tɔpiriinkeɛ. Un terii lin nnóɔ u yipaalɛ, uu pɛɛ maa re: Upiíma, yo kaa la ké wa? Kei ke Upiíma uu pɛɛ maa re:] ⁶ A yisi aa kuyu-i lompo. Pɔn n lompo, pi yé pɛɛ pó símisi lɛ kaa yé ní wa. ⁷ Sɔɔli pisencɔ api nyere píri, rinóɔ ári we. Amá pi pɛɛ rinóɔ kómɛile ápi pɛɛ úka nyáni. ⁸ Sɔɔli uu yisi uu anípeɛ wii úu pɛɛ líka nyáni. Api pɛɛ kunípe u múlú api u tɔrɔi ápi ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yɛ, úu ye líka li úu ye kó líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pɛɛ Tamaasi-i wele, api ye u séi re Ananiyasi. Upiíma uu keyáa kenýine u kpáfúme uu u séi re: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu re: Néɛ nkó, Upiíma! ¹¹ Upiíma uu u maa re: A yisi a ncée mmɛ kapi ye n sée re Kecire kpisi áa ha Yutasi keyɔ-i Tarisi ukó uyɛ kapi ye n sée re Sɔɔli kecáa pise. U wele un keyóme yáasi. ¹² Ai u nyíse re utisi unyine kapi ye n sée re Ananiyasi ye lompo uu anípe ukecáa láa re uyɛ Sɔɔli inípeɛ iké ye kó yɛ. ¹³ Ananiyasi pɛɛ re: Upiíma, ne konle písoi meýá pin símisi re utisi uyɛ úu kusa pipósoi pɛɛ Yerusalem-pɔ ní we rikpákárá wapisi. ¹⁴ Pɛɛɛ ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese pɛɛ ncée u he re uké nté kam uké pɛɛ nnéi pɛɛ pó n yáasi cópii. ¹⁵ Amá Upiíma uu u pese re: A n ñme. Ne usoi uyɛ wéle re uké pinékei wa. Ú yé tíyese mpuri sane pikó ne pipiyɔpi ne pɛɛ ne Isirayeli pikó api rinényiri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u símisi re u yé kenécáa íwe ncɔpuri lí. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pɛɛ ncée kpisi uu ha Yutasi keyɔ lompo, uu Sɔɔli kecáa anípe laa uu re: Unémáreɛɛ Sɔɔli, kaa pɛɛ ncée n tikimelɛ pɔn nté wémɛ ke Upiíma uu pó rikpáfúme. Uyeɛ né tumme re ipónípeɛ iké ye kó nkpeni yɛ, Nfáasɔne nké kó pó ló. ¹⁸ Kei nní, linyine ai uinípeɛ kecáa lápile yarɛ ikpíntomé awéé ai lólu, uu pɛɛ nkpeni n nyáni. Uu yisi api míni u wolé ¹⁹ uu pɛɛ iluke le uu rínanje yenu.

Sɔɔli ye Tamaasi-pɔ Nléecaasimé yóólɛ

Sɔɔli uu Yeesu pipiretiki kémɛɛ Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pɛɛ kei nní yisi uu síyɔ sɛ-i ke Pisuifi ayomeyáhaalee aa ní we ka uu yóɔ re Yeesu yɛɛ Uléecaa Kepipi. ²¹ Ai pɛ nnéi pɛɛ u n kómɛi nnóɔ yipu api ye pɛɛ re: Ai nkó yɛɛ ye lɛ Yerusalem-pɔ pɛɛ rinyiri ntí n sélei n wéékuselɛɛ? Nɛnte u kó nté kale re uké lipite pɛ cópii uké ne pɛɛɛ ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese lɛɛpɔ? ²² Pɛɛ ke Sɔɔli uu rínanje piyɛne rikpá uu ye ne Pisuifi pɛɛ Tamaasi-i ní we nsímé feriyɛ uu pi séese. U ye pi nyíse re Yeesu yɛɛ Úyulale ke Uléecaa uu n wée. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisuifi api símaane áí tone re piké Sɔɔli kpu. ²⁴ Ai Sɔɔli kutu-i loni re pi u wéési. Ketúnjé ne kesine kapi pɛɛ kuyu sipoo mé piké ne u rí kpu nnya. ²⁵ Upiipiretiki api pɛɛ kesine menéɛɛ manyine-i u wai ápi ne kuyu mmɛle kepíre-mɛ u súisepɔ.

Sɔɔli ye Yerusalem-i we

²⁶ Ke Sooli uu Yerusalem n tuipɔ, uu Yeesu pipiretiki picɔ pitiki peeni, amá pinnéi pin pɛɛ u wuru. Api pakarelé tɛ u mɛsei Yeesu upiretiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mɛse u kpisi uú nɛ pitume lɛɛpɔ, uu lɛ ke Upiima uu umecirɔ n lése uu Tamaasi ncee-i Sooli nyise nɛ lɛ kuú nɛ u n símisi pi kɛeni. Uu kɔ lɛ ke Sooli uu Tamaasi-pɔ nɛ ikari Nléecaasimé nɛ Yeesu rinyiri rin-yóó pi símisi. ²⁸ Kaí nɛ kei n kpisi, Sooli nɛ pitume pɛ pɛɛ pɛɛ Yerusalem-i sónesi, un nɛ ikari Nléecaasimé nɛ Upiima rinyiri yóólɛ. ²⁹ U nɛ Pisuiɸi pɛɛ Mékireki n símisi yèè pɛɛ ifaaci wale. Amá pɛ pin pɛɛ wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picɔ api lɛ n céri, api u kpisi apí nɛ Sesaree-mɛ u sí api Tarisi-mɛ u tónɛpɔ.

³¹ Uka úu pɛɛ kumúnɛ kpe-i Yeesu pikó cónɛ Yutee nɛ Kalilee nɛ Samarii keté nnéi kɛcáá. Pi pɛɛ ikari kpariisɛnɛle pin kɔ Upiima riwure mále. Nfáasɛnɛ nn pi léni pin kulú kpálɛ.

Enee pipélé

³² Piyɛɛ yɛ pɛɛ nɛpá yei kuyu-i sónɛle, uú nɛ keyáa kɛnyine Yeesu pikó pɛɛ Lita kuyu-i ní wɛ kɛmɛɛ tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi yɛ n sée rɛ Enee lɛɛpɔ. U kékankáláká lɛ. Li wa inɲmɛ ipaha kuú nɛ kɛfine kɛcáá n finu úu yɛ fe uké sónɛ. ³⁴ Piyɛɛ uu u maa rɛ: Yeesu Kírisi yɛ pɔ pɔisɛle, Enee. A yisi a ripócúruu kɛpófɛnɛ riwépi. Enee uu kei nní mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi. ³⁵ Lita pikó nɛ Saarɔ pikó nnéi api u yenu api pimɛcɛrɛ Upiima pa apí nɛ Upiima kɛfa tɛnɛ.

Pi Tɔrikaasi yukuse nkpɔ kɛmɛɛ

³⁶ Yafa-pɔ ke unósi unyine uú pɛé wɛ. Pi yɛ u sée rɛ Tapita. Pi yɛ rinyiri tɛ Mékireki kɛmɛɛ tuisɛ rɛ Tɔrikaasi * Uyɛ nkó mɛɛ rɛ uké nɛpá píyɛi lisɛnɛ n wai uké kɔ písoi n hekɛsi. ³⁷ Uu likumúnɛ kpe-i káási uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kɛyɔ kɛcáá-pɔ kulee kunyine-i keléecaa-pɔ u finɛ. ³⁸ Yeesu pipiretiki pɛɛ Yafa-pɔ ní wɛ yɛ pɛɛ kónle rɛ Piyɛɛ yɛ Lita-pɔ wɛ. Lita yɛ kɔ nɛ Yafa kólenle. Api pɛɛ písoi pité lesɛ api Piyɛɛ kɛmɛɛ tum tɛ piké u maa rɛ uké mɛkɛɛ pikɛmɛɛ wurupɔ. ³⁹ Piyɛɛ uu wákasi u nɛ pɛ api tóoisɛnɛ api tómpɔ. Kuu n tuipɔ, apí nɛ kɛyɔ kɛcáá kulee kpe-i u taáɔ. Píkúmannási nnéi apí nyoósɔɔ api ítu nɛ u kálisi. Api sitúkanka nɛ akpɛlenku nyɛ ke Tɔrikaasi uú pɛɛ nfáa m má un yóóni u nyísɛntɛ. ⁴⁰ Kei ke Piyɛɛ uu pɛɛ pinnéi léseɔ, uu wúla uu keyóme yáási. Uu pɛɛ ukpɔkpɔ-mɛ panseɔ uu rɛ: Tɔrikaasi, a yisi. Tɔrikaasi uu inípeɛ wúkule. Kuu Piyɛɛ n yé, uu yisi uú tone. ⁴¹ Piyɛɛ uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pɛɛ limemáá piyómeyáhaa nɛ pikúmannási pɛ séi uu Tɔrikaasi nɛ unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmɛ nn Yafa kuyu nnéi kóónú, písoi meyá api Upiima nɛ kɛfa tɛnɛ. ⁴³ Piyɛɛ uu Yafa-i ukónɛfukei Simɔɔ keyɔ-i tone ai siyáa wai nsɛnɛ.

10

Piyɛɛ yɛ Kɔrineɛ keyɔ ha

¹ Utisi unyine yɛɛ pɛɛ Sesaree-pɔ wɛ, api yɛ u séi rɛ Kɔrineɛ. U pɛɛ Rɔm usóca kɛpéé unyine lɛ. U pɛɛ písoi píle kutɔpílee uwéésɛ lɛ. ² U nɛ ukɛyɔ nnéi yɛ pɛɛ Uléecaa líkɔ lalɛ. U yɛ pɛɛ píwɛkɔɔ ulikó meyá hekɛsile un kɔ mɛsɛrɛ Uléecaa yáási. ³ Keyáa kɛnyine kuu ketúnɛcɔ metaani kumúnɛ Uléecaatumɛ unyine méyɛnɛ menyine-i yé cáká-cáká. Uléecaatumɛ uyɛ uu ukɛyɔ-i lomɔ uu u séi rɛ Kɔrineɛ! ⁴ Kɔrineɛ uu pɛɛ iwame nɛ uléecaatumɛ uyɛ n nyánei uú nɛ u píse rɛ: Nɛ meyo-mɛ, Upiima? Uléecaatumɛ uu u pɛsɛ rɛ: Uléecaa yɛ ipówele konle uu kɔ lɛ kaa píwɛkɔɔ n léni yenu. Uu yé pɔ palei. ⁵ A nkpéni písoi tú piké ha Yafa-pɔ utisi uyɛ kapi yɛ n sée rɛ Simɔɔ api kɔ rinyiri u hɛ rɛ Piyɛɛ séeme. ⁶ Ukónɛfukei

* 9:36 Tɔrikaasi: Li aseí rɛ ketáha

uyē kapi ye n sée re Simōo keyo-i kuú we mínimaa ritime-pō. ⁷ Ke uléécaatume uyē uu lē n sīmisi uu tōmpō, Kōrinee uu upikeikó pitē pinyine séi. Ukutōpilee kémeé usóóca unyine ye pēe Uléécaá likó lale rísonē. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi kéeni uu pēe Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncée pi weesi pin Yafa lapō. Piyee uu ituje kéciire kumúnjé kéyo caca ipiraa yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi ní we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeehē. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele á ne keteni-i tuiri yare kusánjáá maamaa kunyine kapi n táje pin kuatime kena muléilē. ¹² Ana ana likó nní ncōpuri ne lelee m múnjui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri yee pēe kémeé we. ¹³ Ai rinóo u maari re: Piyee, a yisi, a kó aa le. ¹⁴ Piyee uu rinóo pēse re: Kása, ám píkaí irásé kémeé icíri inyine lukaalē, Upiima! ¹⁵ Ai kō melirū pimáa u kpá re: Lē ke Uléécaá uu m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶ Mepéhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáa kusánjáá kpē keyómeécaá-mē kpíipō.

¹⁷ Piyee uu n we un umecire písei re méyene mē aseí ye nkpéni áye. Likumúnjé kpe-i, písoi pē ke Kōrinee uu n tumpō pōon Simōo keyo wélaapō apí ne keripoo tuipō mese ne mese. ¹⁸ Api séi api píse re kei ke Simōo kapi rinyíri n he re Piyee uu wee? ¹⁹ Piyee un we un méyene mē kécaá músu, Nfáasonē nn u maa re: Pítisi pitaani pinyine ye mpí pin pō wéési. ²⁰ A yisi a ricepipo, nó ne pē ani mese ne mese tōmpō. Néé pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyee uu pēe súipō uu pítisi pē maa re: Néé Piyee uyē kani n wéési. Néé usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Api re: Róm usóóca kpéé Kōrinee yee ró tumme. U usoi kéciire le, un kō Uléécaá pakarelē. Pisuífi nnéi ye ukécaá rísonē sīmísile. Uléécaatume unyine yee u sīmisi re uké pō sée áa ha ukeyo-i nfasimé kaa m máme u sīmisi. ²³ Piyee u keyo pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesé tōmpō. Pimáreco pinyine pēe Yafa-i ní we pōo kō yisi apí u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Kōrinee un ukeyo-i upikó ne upisane cápínélē un ne pi mé. ²⁵ Ke Piyee uu n tuipō, Kōrinee uu u tépei, uu wúla ne ketē-pō uu ne ipakare u yáasi. ²⁶ Piyee uu u yukuse uu nyere se uu re: A yisi a nyere! Né ne kō kesoi pipi le. ²⁷ U ne Kōrinee pin lē ifaaci wai uu ha ne kéyo lompo, uu leepō písoi pin cápínélē kulúí ²⁸ uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule re Usuífi uu ncée má upiyomeyáhaa nnya, u ne mpuri sane ukó unyine piké n sōne, néé uké ye ukeyo rilóólú. Amá Uléécaá ye né sīmísile re ái nyamí te ké m músu re unyine ye icírí néé úkperinkpekó. ²⁹ Lelee tíyese, kani kenémēe n tumpō re piké ne sée, ám nkpáni pípáká-páká pēé. Ne la ké nkpéni nó píse re ní-ye kaní ne né séi? ³⁰ Kōrinee uu pēe rinóo u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam ituje nnyí icó-i, ketúnjéco metaani kumúnjé nkú-i kenéyo-i we nen keyóme yáasi. Mese ne mese, ám paí utisi unyine un ilú tanaalē in tēlu un ne kenékúri nyenu. ³¹ Uu né maa re: Uléécaá ye ipówele yosile, Kōrinee. U lē kaa lipókó písoi n hekesi yenle. ³² Lē nnya, a písoi tú piké ha Yafa-pō Simōo kapi rinyíri n he re Piyee séeme. Ukónéfukei uyē kapi ye n sée re Simōo keyo-i kuú we mínimaa ritime-pō! ³³ Am pēe mese ne mese písoi tumpō re piké pō séeme. Li né larisile háí re pō ka. Ntónéí mmú, Uléécaá inípee-i kari nkpéni nní we, ton kutu calē tóké kó te ní-ye ke Upiima uu pō máame re a ró sīmisi.

Anóo ke Piyee uu Kōrinee keyo-i m ma

³⁴ Kei ke Piyee uu pēe rinóo yási uu re: Nkpéni kam meyi kiyiki kó te Uléécaá uu písoi ne píco kóólne. ³⁵ Mpá mpuri ní-ye ukó ye kpére u pakarelē un aseí tikilē, u ye liute n lale. ³⁶ Yeesu Kirisi kuu tumme re uké Isirayeli pikó Nsimé Kécire sīmisi re u ne nkínjine pi ka. Yeesu Kirisi uyee písoi nnéi Upiima. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasimé piyóó ne písoi piniwole m masí, nō yenle lelee Kalilee

keteni-i n wa aí ha ne Yutee ketē nnéi yósu. ³⁸Uléecaa ye p̄ee Nasareti ukó Yeesu kepire wele. U p̄ee Nfáasone ukemee wale nn r̄naje u he, un ne n̄pá yei s̄one un lisone wai, un p̄isoi nnéi ke kuniri aku m m̄úllē paísente. ³⁹Tó lē nnéi kuu Pisuifi kuyu-i ne Yerusalem-i n wa piseérakó. Pi kunap̄éekó kecáá u kariile ap̄i ne u kopu. ⁴⁰Amá Uléecaa uu keyáa táánū tunjē nkp̄o k̄emee u yukuse, uu fe uu umecirē lese uu keróçop̄e pinyine nyise ap̄i yenu. U nkp̄o k̄emee yisile. ⁴¹Ai p̄ee re p̄isoi nnéi kuu umecirē nyise, amá tó ke Uléecaa uu mek̄ee-me n lésē re tókē piseérakó kuu umecirē nyise ari u yenu. Umeyise-maá, tó kesē tonele ari le ari n̄ru ne uyē. ⁴²Uu kó ró forii re tókē Nsímé K̄ecire Pisuifi símisi piké c̄eri re uyē ke Uléecaa uu lésē re uké pinyánnyá ne pikp̄okp̄o túhaane. ⁴³Antepuye nnéi ye unsímé símisile ap̄i péhele re úye un ne kefa u n tene, uyē nnya, Uléecaa ye liute akóp̄e sári.

Nfáasone ye mpuri sane pikó kecáá súime

⁴⁴Kumúnjē kpe-i ke Piyee uu lē n símisi, Nfáasone nn p̄e nnéi p̄ee uan̄o nyē kutu n c̄lē kecáá súiri. ⁴⁵Pisuifi p̄ee Yeesu ne kefa n tene ye p̄ee Piyee sarunle. Ai nn̄o pi yipu re Uléecaa ye kó mpuri sane pikó Nfáasone he. ⁴⁶Mesei ke Pisuifi p̄e ap̄i p̄ee kómei mpuri sane pikó mp̄i pin meyu saja menyine símaanke pin kó siyóme ne Uléecaa pakarente. Kei ke Piyee uu p̄ee re: ⁴⁷Meróço ke Uléecaa uu p̄isoi mp̄i Nfáasone he. Tó p̄ee nkp̄eni fe ari ne pi yulu re ap̄i kape míni wolé? ⁴⁸Kei ke Piyee uu rin̄o he re piké Yeesu Kirisi rinyiri ne míni pi wole. Lē memáá, ap̄i p̄ee u pise re uké pikemee siyáa sinyine wa.

11

Piyee ye umewai Kirisi pikó p̄ee Yerusalem-i ní we keenkee

¹Pitumē ne Kirisi pikó p̄ee Yutee keteni-i ní we ap̄i kóm te mpuri sane pikó p̄o ne kó Uléecaa Nsímé yosí. ²Ke Piyee uu Yerusalem m p̄eep̄o, Pisuifi p̄ee Yeesu ne kefa n tenelē ap̄i k̄eyu u pa. ³Pi u maá re: P̄o pikécirē keyo lomp̄o, nó ne p̄e ani kel̄o kesē le! ⁴Kei ke Piyee uu p̄ee lelee n wa pi keenkee ne k̄eto-p̄o, uu re: ⁵Yafa-p̄o kam̄ p̄e k̄eyo k̄enyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare ken̄ipeehee, ai linyine né nyise lin kenémee w̄eme. Likei lee wele yare kusan̄áa maama kunyine kapi n taje pin kuatime kena muleilē. Ai p̄ee keyómecaa n leeri lin cepimelē aí weri aí ne né kó. ⁶Am kusan̄áa k̄p̄e k̄emee r̄sone paí, am ana ana likó nn̄i nc̄opuri ne liyúikó nc̄opuri ne lelee m m̄ún̄ui nc̄opuri ne sin̄úipi nc̄opuri yenu. ⁷Kei kai rin̄o né máame re: Piyee, a yisi, a kó aa le! ⁸Amá am tin̄o yósu re: Kása, am p̄ikai irósé k̄emee ic̄iri inyine lukaalē, Upl̄iima. ⁹Ai kó mel̄írú keyómecaa-p̄o pimáa k̄p̄a re: Lē ke Uléecaa uu ní maá re liluke-luke, páa kape li maá re ic̄iri. ¹⁰Mepehē metaani kai lē wa, ai p̄ee limemáa kusan̄áa k̄p̄e keyómecaa-mē k̄p̄iip̄o. ¹¹Likumúnjē kpe-i, p̄isoi pitaani pinyine ap̄i kei nn̄i weri ap̄i k̄eyo ke-i kari ní we ripoo-i nyere. Sesaree-p̄o kapi lē pi tumti. ¹²Nfáasone nn né maá re k̄e yisi k̄e mese ne mese pi ritiki. Pimár̄eço pikpuulū mp̄i ap̄i yisi ap̄i né sáruni arí ha ne kesē Korinee keyo-i lomp̄o. ¹³Uyē uu ró k̄éénkee lē kuu uléecaatumee ukeyo-i n yē un u tee re uké p̄isoi tú piké ha Yafa-p̄o Sim̄o kapi rinyiri n he re Piyee s̄ee. ¹⁴U yē nsímé u símisi mee yé u ne ukeyo pikó nnéi n yóriye. ¹⁵Kam nsímé n k̄p̄isi, Nfáasone nn p̄ikecáá súiri yare k̄nn lē k̄ekoraane keróçáá n súime. ¹⁶Kei kam p̄ee Upl̄iima rin̄o ntí léise re: M̄ini n̄mane ke Yohani uu nó wóle. Amá Nfáasone ke Uléecaa uu nó wolene. ¹⁷Kari Upl̄iima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Uléecaa uu Nfáasone ró he. M̄m̄e kuu kó nkp̄eni p̄e he. Wóo p̄ee nkp̄eni né k̄e ne Uléecaa n k̄enene? ¹⁸Kapi an̄o nyē

n kó, api piakinj ninjukuse api Uléécaa ríyu waise api re: In lē, mesei ye me re Uléécaa ye ηmureile re mpuri sane pikó póké kó piakópe kepire ritó piké nfáa yíkíyiki yé.

Kirisi pikó pée Antiyóosi-i ní we

¹⁹ Kumúnjé kpe-i kapí pée Etiyeeeni ní kpu, pi pée pεpεε Kirisi ne kefa n tene weékuselenle hái. Ai tíyese picó api wúrunkée apí ne Fenisii keté ne Siipuru ne Antiyóosi tulu, amá pin pée Pisuífi ηmane Nléécaasimé símisi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sireeni pikó pinyine ye yisile api Antiyóosi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kεcire Pikirekí símisi. ²¹ Upíima nnaηe nn pi lēni, písoi meýā apí ne kefa u tene api mefine conse. ²² Kirisi pikó pée Yerusalem-i ní we apí lē kom, apí Parinapasi Antiyóosi-pó tum. ²³ Kuu n tuiþó, uu yénu lē ke Uléécaa uu pεpεε ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisi uu pi ηmóópúse re piké Upíima ne kefa kese n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pée meýíkíyiki usoi sone le. Nfáasonε nn u yipaalē un kó nfatene má. Lē nnya ke písoi meýā apí ηmurei apí Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáa yisi uu Tarisi-pó Sooli piwélaa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpási uu ne Antiyóosi u sí. Apí kei Uléécaa icápine iye-i kuηmē ne kuriyu wai pin Nléécaasimé písoi meýā céési. Antiyóosi uye-i kapi mefoi foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kpe-i ke antepuyε pinyine apí Yerusalem yisi apí Antiyóosi sí. ²⁸ Nfáasonε nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nktú píima nnyine yé keté nnéi kecáá wa. Nktú mmē ní weri nn mesei Kulooti iyóopi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pée Antiyóosi-i ní we apí símaane áí tone re pikecōpe, nípá úye uké lē kuu yé n fe tōho piké ne pimárecō pée Yutee-pó ní we lémpó. ³⁰ Apí mesei lē wai, apí Parinapasi ne Sooli tum apí sí apí ha ítōho iyē ne pi lēni apí pipiwéése pa.

12

Pi Yakupu kpu apí Piyee pó kpanii

¹ Likumúnjé kpe-i ke uyóopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse ló. ² Uu tíyese apí ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ηmaa ke Pisuífi apí pée ní la kuu lē wa, uu kó tíyese apí anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee pó tini. ⁴ Kapi lē u n tí apí kpanii, apí písóóca siwúipi sina wai, nípá kéye kémee písóóca pina, pin ne u mé. Nkpó melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké nípá úye inipεε-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i ní re pin u mé, Kirisi pikó pin ukεcáá Uléécaa welu mewénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesine kee n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu písóóca pité kepáápáá we un loni. Anípe keté kapí pée akpanii u wallē pin ne u pahaalē, piméré póon kó kukpaniilee rinonoo-i nyenu pin mé. ⁷ Mese ne mese, Upíima uleecaatumε unyine uu lomþó, metáí ame kukpaniilee yipu. Uléécaatumε uyē uu Piyee ilúké pépé uu u yónse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí pée ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléécaatumε uu pée u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléécaatumε uu kó re: A kupókplénku tā aa yisi aa né tíki. ⁹ Piyee uu u tiki apí lééþó, lin u we yare kelaré. Úu pée músu re mesei ye me. ¹⁰ Apí piméré foí fáau, apí pílrú kpá apí pée nweni rinonoo kapi ye ne kuyu-mē n lééþó tulu, tē ari tímεcire hánnεþó apí lééþó. Apí ncée kpási pin tósu. Kei nní, uu Piyee inipεε-i þolu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pée yé te mewai ye wale. Kei kuu pée re: Nkpéni

kam yé te mesei ye me. Uléécaa ye uléécaatumé tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kó mmē ke Pisuifi apí peé ne né ní la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yé mmē kémee kuu ní we, uu Yohani kapi rinyiri n he re Mariki uní Maari keyo sí. PISOI kulúu ye pee kei cápinelenle pin keyóme yáási.

¹³ Kuu n hapo uu keyo ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n see re Rooti uu sí uké ha yé te wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee meté ceru. U yé ripoo hánnéle néé, uu nya uu mpónare ne itóó ne keyo-mē peepo, uu ha re Piyee ye ka un tipoo-pó we.

¹⁵ Pepee kei n cápinelē api u maa re u isohó torile. Amá uu keyu mahani ηmaa re mesei ye me. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánné api u yenu, piipiñe ii nnyiyé loni. ¹⁷ Uu kunípe ne pi símisi re piké n séléé ápi kape ríka ma. Uu kó pi símisi lē ke Upiima uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kó pimáa pi kpá re piké ha Yakupu ne pimárecó picó lē símisi. Kuu lē písímé pi m masí, uu yisi uu keló féé tómpo. ¹⁸ Kai n weesi, ai písóóca pē kecápe nókore hái, api peé m píseine re méye ke Piyee uu lo? ¹⁹ Erooti uu pee rinóó he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pee piméré pē see uu ne pi tuhaane uu re piké pi kó. Uu pee limemáá Yutee keteni-i yisi uu ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰ Erooti ye peé ne Tiiri pikó ne Sitóo pikó wólaalenle. Pē api rinóó rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyóopi piméré uwéése Pilasituusi kópóó, api yéntine uu ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyóopi Erooti keté kémee líkó nfaa kapi má. ²¹ Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uu ha umeyóopilape tani uu uriyóopitú kecáa tone uu peé ne pISOI riwúf ne meyá n símisi. ²² Kei ke pISOI api ipakare riwóo re: Uléécaa rinóo ye ntí, ai kesoi pipi rikó. ²³ Kúu n céri re Uléécaa ηmane ye ipakare te nnya, Upiima uléecaatumé unyine uu kei nní u fapi uu laléi, apapi aa u takai uu ha ne kpi.

²⁴ Nléécaasimé nn pee likumúnjé kpe-i kóónú api nípa yei n kom. ²⁵ Ke Parinapasi ne Sooli póó lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpo piwai m masí, api yisi api Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ne péne api ne Antiyóosi pele.

13

Parinapasi ne Sooli ye Nsimé Kecire piyóó ha

¹ Antepuye ne pISOI pee Nléécaasimé n céési ye pee Antiyóosi-pó Uléécaa icápine-i wele. Pepee Parinapasi ne Simeyóo kapi ye kó n see re Úñmóho ne Sireeni ukó Lusiyuusi ne Manayeeni ne Sooli. Manayeeni ne Kalilee uyóopi Erooti pee kesé iwá li. ² Keyáa kenyine kapi anóó paasi pin Upiima ne welu. Nfáasone nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sooli iyaa lese piké pikei pē kam pi ní pa wa. ³ Kapi pinóópahaa ne piwéle m masí, api anípe pikecáá láa apí ne pi tum, api tómpo.

Parinapasi ne Sooli ye Siipuru-pó we

⁴ Nfáasone nn Parinapasi ne Sooli tum, api Selesii-pó sí api kei kúninói loni apí ne míni kepáapáá keté kapi ye n see re Siipuru sí. ⁵ Kapi Salamini n tu api Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé piyóó kápáá. Yohani ye pee pikeméé wele un pi léni. ⁶ Api míni kepáapáá keté kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapi peé ne Usuifi unyine kapi ye n see re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarewai ukó ne antepu nnoome le. ⁷ Siipuru keté uyóopi Serikiyuusi Póolusi keyo-i kuú péé we. Uyē ne usohóo píima le. Uu tíyese api Parinapasi ne Sooli u séipó re li ripóó u wa re uké Nléécaasimé kó. ⁸ Metarewai ukó uyē uu pi m púneisente un náási re úyukóó uyē úu kape ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékirekí ne urinyiri tuise re

Elimaasi, lelee re metarewai ukó. ⁹ Nfáasone ye pee Sooli kapi ye kó n sée re Póoli yipaalenle. Kei kuu pee Elimaasi uyē nísone riwii ¹⁰ uu u maa re: Pó unóome ne uyaaluke nkó. Kuníri kepipi nké, póo nípá lisone líye n ημέλου. Pó ne wele pon Uplíma simúnjé cire-cire háresi, née yo? ¹¹ A nkpeni kutu ríco aa kóm. Uplíma yé pó pi aa nyíni aa kó ntunje metéi paa siyáa sinyine. Kei nní lé, kuñmaha aku Elimaasi hila, uu ye toóri toóri n unyine wéési ye yé u n tóroi. ¹² Ke uyóopi uyē uu lé n yé, uu ne Uplíma kefa tene. Li we re Uplíma kecáá icélaa iyē ne u lonne nísone.

Póoli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pó Antiyóosi kuyu ha

¹³ Póoli ne upisencó api Pafóosi-i kúninói loni apí ne Pamfílii ketē-pó Periki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem pele. ¹⁴ Póoli ne Parinapasi póo piketé kei yisi apí sóne api Pisitii ketē-pó Antiyóosi kuyu sí. Api kewénte yaa tunjé Pisuífi kuyomeyáhaalee-i lompo apí tone. ¹⁵ Unyine uu isé atelé ne antepuye akó písoi inípe-i kééni. Kuu pikéé m masí, kuyómeyáhaalee piwéése api Póoli ne Parinapasi kémeé tum apí ha pi maa re: Pimáreco, non nnyine m má nóké ne písoi ikari rikpáse, nó fe ani nkpeni símisi.

¹⁶ Kei ke Póoli uu yisi uu kunípe sika uu písoi séése uu re: Nó Isirayeli pikó ne nó pitóroo mpí nó Ulééca n wuru, ani kutu ríco ani kóm! ¹⁷ Isirayeli Uleecaa ye pee pirókpure wéele, uu tíyese api kulúí wai, péé uye-i kapí pee Esipiti keteni-í ilási n tú. Uu péé ne unnañe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kucesi kóima-i pikécáá paí injmē aféena. ¹⁹ Uu limemáa mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsité cápine uu upísoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lé n we aí ne tulu injmē píle mena ne injmē kuwóó kumúnjé.

Uu pee limemáa pikpéenwai pi he, ai kpási aí ha ne antepu Samuyeli itunje tulu. ²¹ Lé memáa, api Ulééca pise re uké uyóopi pi tí. Kei kuu pee Pényamee kumaré ukó, Kiisi unjmáne Sauuli iyóopi tonse injmē aféena. ²² Kuu Sauuli iyóopi n lapile, uu Yeseé unjmáne Tafiti í pa uu re:

Ne nkpeni Yeseé unjmané Tafiti yeé ne né rinsá yénle. U yeé yé menéla nnéí wa.

²³ Tafiti kepirē kесе ke Ulééca uu Isirayeli pikó pa re keké pi yoriye yare kuu pee m maa re li yé wa. Keké Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelene ní kam, Yohani ye pee riyóóle uu Isirayeli pikó nnéí símisi re piké piakópe kepire rito piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikei ketó n tu, u maa re: Nó músu re née wóo? Ai née uyé kani m mé. Uyē ne kepire wemele. Né ám tu ricuruu re ké ripe ké uanéeri keñmepi fénne.

²⁶ Póoli uu kó kpá re: Pimáreco, ntónéi ke Ulééca uu nsímé mmú pálē uké ne ró yóriye, nó Apiraham sipirē ne nó pitóroo mpí nó nní Ulééca n wuru.

²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pipiyóopi api Yeesu yé, ápi kó antepuye nsímé kapi nípá kewénte yaa kéye n kééni riyíkí kó. Amá kapi Yeesu ní kpu, lelee nsímé mmē kémeé ní we kapi lé wa. ²⁸ Api kó ríka yé, mmē nnya kapi yé u ní kpu, amá pi pee Pilati pise re uké u kpu. ²⁹ Lé kai Nléécaasimé kémeé Yeesu kecáá n wólaalē kapi lé wa. Api pee limemáa kunapéékó kecáá u súise api u kpási api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Ulééca uu pikpákpó kémeé u yukuse. ³¹ Pēpee hái Kalílee-pó u n sárū apí ne Yerusalem sí kuu siyáa kulúí umécire nyíse. Pēpee kó neni nní upiseérakó Isirayeli pikó inípe-i. ³² Nsímé Kécire mmú ke Ulééca utú pee yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpeni tó pipipirē wa. Li we re u Yeesu nkpo kémeé yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelé líru kémeé n wólaalē te:

Póo Kenépipi,
née neni pó mári.

³⁴ Uléécaá ye ppe mekee-me maa re u yé pikpəkpə kέmee u yukuse úu kape ne píkaí n fóni nnya. Lē kuu Tafiti maa re: Né lisəne kecire lee áí n fónune nó pa. Tinó səne kam ppe Tafiti n yekei ye tē.

Lisəne kecire lee áí ye píkaí n caai kam ppe Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵ Lē nnya ke Tafiti uu kə kelō kecə maa re:

Aa ye ηmurei upólala uké nhóre kέmee fóni.

³⁶ Tafiti uyē ye ppe uisoi kέmee Uléécaá mela wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kέmee u kulesi uu fónu. ³⁷ Amá uyē ke Uléécaá uu pikpəkpə kέmee n yukuse úu fóni. ³⁸ Pimáreco, li tu re ani rísəne kō te uyee tíyese kapí ne neni akópe písári nsímé nó símisi. ³⁹ Uyee tíyese ke úye uu ye un ne kefa u n tene, Uléécaá uu liute akópe u sári. Moisi isé li fe iké usoi akópe sári. ⁴⁰ Lē nnya, ani nómenécíre tí, áni kape tíye lē ke antepuye api piatelé-i n wói liké nó wa. Lēee re:

⁴¹ Nó kupakaréciré pikó mpí,

ani kutu ríco ani kóm liké nó riyóo, ani itóo ne mílese.

Nónnéfáa mmú kέmee kam la ké mewai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴² Ke Pəoli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepo, api kə pi séi re piké kewénteyaa kecə ppepo piké nsímé nse mmē písímé pi rikpá. ⁴³ Icápine memáá, Pisuifi yíkíyiki kulúí ne pitérj ténj ppe Pisuifi keyome n yáási api yisi api Pəoli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi he re ápi kape tíye unyine uké Uléécaá kefa kuú ne pi n fénne ncee kέmee pi fóm.

⁴⁴ Kai kewénteyaa kecə kē n tu, li wa yare Antiyóosi kuyu písoi nnéi ppe cápine piké Nléécaasímé kō. ⁴⁵ Ke Pisuifi api riwúí tē n yé, pikéfa ake tóosi api ppe lē ke Pəoli uu n símisi n kesu pin kə u lámisi. ⁴⁶ Pəoli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nó kaí ne sá re Nléécaasímé nké mefoí tu kelene. Kani nní n n késu nən kə nómenécíre ne nfáa teneciré lómiise nnya, tó mese ne mpuri sane pikó-mē m pele. ⁴⁷ Lē ke Upiima uu ró n forii re təké wa ye nní:

Ne pó lésele re a panse metéí aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,
pinnéi piké piyulale yē.

⁴⁸ Ke mpuri sane pikó api anóo nyē n kō, ai pi larisi api Upiima nsímé pakare. Pē nnéi ke Uléécaá uu ne nfáa teneciré n sée, api ne Yeesu kefa tene. ⁴⁹ Upiima nsímé ye ppe kumúnj kpe-i ketē kē nnéi kecáá kónúlenle. ⁵⁰ Amá Pisuifi api pinósi yukóo ppe Uléécaá n yáási ne kuyu piwéése tálaankee api yisi api Pəoli ne Parinapasi piwéékuse kápáá, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹ Pəoli ne Parinapasi api yisi api ha kuyu ripoo-po pinnataai péi-péi api pikuwéé-mē yaapo, ai wai re piakópe aké ne pi riséé. Pəoli ne Parinapasi api yá api Ikoniýəm kuyu-mē tómpo. ⁵² Nfáasəne ne mpóonare pón ppe Yeesu pipiretiki ppe Antiyóosi-i ní we yipaallé rísəne.

14

Pəoli ne Parinapasi ye Ikoniýəm-po we

¹ Pəoli ne Parinapasi api kə Ikoniýəm-po Pisuifi kuyómeyáhaalee loni, api kéyu kpáiiise api símisi Pisuifi meýā ne Pikireki meýā api ηmurei api Yeesu ne kefa tene. ² Amá Pisuifi picə ppe ápi n ηmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó tálaankee re piké Pəoli ne Parinapasi kecáá simúnj kópe wa. ³ Mpá ne lē, pē ne Ikoniýəm-i tónle ai siyáa wai. Api itisi ne n símisi pin ne Upiima tálē. Upiima ye ppe rínanje pi hele pin ne mewaisəna ne mepiima wapisi, ai ye nyíse re mesei ke Upiima uu písoi ípeelé nyíse. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kéne meté. Picə re Pisuifi nkó mee wa, picə re pitume nkó mee wa. ⁵ Pisuifi ne mpuri sane pikó

ne kuyu piwéése api pimécire cápine piké Pòoli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tóókee piké pi kó. ⁶ Kai lē Pòoli ne Parinapasi kutu-i n lompò, api músu tírní, api wuru apí ha Likayonii ketē-pò Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akekúri pékesi ⁷ api kei Nsímé Kécire n yóólē.

Pòoli ne Parinapasi ye Lisitiri-pò we

⁸ Lisitiri-pò ke utisi unyine uú pēe we. Háí kapí ne u m mári útu píkaí sónelē. U kékankáláká le, uu ye pēe n tú. ⁹ Uu pēe Pòoli nsímé kutu n colē. Kei ke Pòoli uu u nyáneí nšone uu yēnu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pòoli uu rinòò cásē uu u maā re: A yisi aa apóna kecáá kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáá. ¹¹ Ke písoi api Pòoli mewai mē n yé, api kei pikó meyu, Mēlikayoniyee ne pupēi re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne ró leeri. ¹² Api re Parinapasi yee Seusi. Kai nní Pòoli yee pēe símisi nnya api re uyee Herimeesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n sée re Seusi keyó ye pēe wele kuyu ritime-pò. Ulélékóó yee kei pi n nyóonse uu anáala mēfele toraankēe uu tórikēe uú ne keyó kē tinòò-i hapò, u ne písoi pēe n cápinelē apí n náasi piké Parinapasi ne Pòoli nyóonse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pòoli api lē n kó, api pisitukanka cēerii ai nyíse re ái ne pi risá, api pēe riwúí tē kecòpe sòòpò pin cési re: ¹⁵ Nó písoi mpí, yo kani lē wai? Tó ne kò nómenécó sisoipípi le. Nsímé kecire karí ne nó ka tan nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwookóó ye ni. Ani nómenécíre Ulélécaa yee nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaā ne likemee likó wa. ¹⁶ U mekee-me pirókpure kēme-pò písoi nnéi riyále re piké pimēpòola n wai, ¹⁷ mpá ne lē, mesére kuu pēe mewai sone nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyómecaa-pò ikónē nó heri, liitunje in kò n tu, uu iluke nó he. Uu ye kò liluke-luke nó he uu kò tíyese ani mpóonare yēnu. ¹⁸ Mpá ke Pòoli ne Parinapasi api lē ní ma, li ne pi papisile api kelene fe api inyóonse iyē yulu.

¹⁹ Pisuífi pinyine api Antiyóosi yee Pisitii-pò ní we ne Ikoniyòm-i yisi api sí, pi ne písoi kulúí apí ha kómēine. Api Pòoli apare tóókee re piké u kpu. Api pēe limemáá u pulu apí ne kuyu ilúkē léépò, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúri ní cápinepò, uu yisi uu kuyu sí. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómpò.

Pòoli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyóosi kuyu pēle

²¹ Pòoli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsímé Kécire yóó, písoi meya api Yeesu tiki. Api pēe limemáá yisi api Lisitiri ne Ikoniyòm ne Antiyóosi yee Pisitii-pò ní we pēle. ²² Kapi kei n tuipò, api Yeesu pipiretiki pēe kei ní we ikari kpásē re piké n ηmóópúlē. Api ye kò pi maā re pi yé íwe píma li piké kelene Ulélécaa iyóopi kēmee lompò. ²³ Pòoli ne Parinapasi api mpá Ulélécaa icápine íye-i piwéése tonsente. Pi ne pēe api anòò paasi api keyóme yáasi api pēe limemáá pi kpási api Upúma kapí ne kēfa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pòoli ne Parinapasi apí kei Pisitii ketē ke-i n yisi, api Pamfilii kekó-mē loni. ²⁵ Api Periki-pò Nléécaasimé písoi símisi, api kei yisi api Atalii tómpò. ²⁶ Kei kapí pēe kúninói ló apí ne Sirii ketē-pò Antiyóosi sí. Kei kapi pēe Ulélécaa anipe-i pí wa api u welu re uké ípēelē pi nyíse piké fe piké pipikēi wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyóosi kei n tuipò, api Ulélécaa icápine pikó cápine, api lē nnéi ke Ulélécaa uú ne pēe tintiki uu wai pí kēeni, ne lē kuu n tíyese mpuri sane pikó pò kò Yeesu ne kēfa tene. ²⁸ Pòoli ne Parinapasi api Yeesu pipiretiki kēmee tone siyáa kulúí.

¹ Kirisi pikó pinyine api keyáa kenyine Yutee ketē-pō yisi api Antiyōosi sī, apī ha Kirisi pikó picō maa re: Nōnsá n kérii yare ke Moisi isé ii m pise, áni yé píyulalē yē. ² Pōoli ne Parinapasi api pi kešu, íkēne píma inyine ii líkēcáa píkēcōpe leeri. Api sīmisi áf tōne re Pōoli ne Parinapasi ne pinyine picō piké Yerusalem ha, pi ne pitumē ne piwéése piké ha kesé nsímé mmē tipáí. ³ Uléecaa icápine pikó api píkēcáa paí apī ne ncée tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, apī lē ke mpuri sanē pikó api Upiima rintíki písoi sīmisi. Nsímé mmē nn Kirisi pikó nnéí larisi hái. ⁴ Kapi Yerusalem n tui-pō, Uléecaa icápine pikó ne pipiwéése ne pitumē pēe pi yōsi. Api Yerusalem pikó pē sīmisi lē nnéí ke Uléecaa uú ne pi rintíki uú ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine pēe Yeesu ne kefa n tene api pēe yisi apī re: Li pise re mpuri sanē pikó pēe Yeesu ne kefa n tene piké kérii tīlasi, piké kō Moisi isé ritiki. ⁶ Pitumē ne piwéése api cápine re piké nsímé mmē tipáí. ⁷ Kapi nsímé m pásaíne ai nānái memáá ke Piyee uu pēe rinōo yōsi, uu re: Pimáreco, nōrinécúruu ye yenle re ái neni-me ke Uléecaa uu nōkenécōpe nké-i né wée re ké mpuri sanē pikó Nsímé Kecire riyóo piké nnēndō-i n kō, piké kō ne kefa n tene. ⁸ Uléecaa ye nyu lele písoi sifa-i ní we. Uye kō pē Unfaasone he yare kuu tō n he meco. U lē nyísele re pē ne kō panselē upísoi. ⁹ Uu tō ne pē kecōpe kóólēne. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakij heere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nképni Uléecaa peikee nōké yé, nōn ncōni ke úka úu hái pirósáa-i-me ne tó-i n fe uké ní cō Yeesu pipiretiki nyikiselé? ¹¹ Amá Upiima Yeesu ipēelēe nnya karí ne kefa tene re tō ne kō pimēco píyulalē yenle.

¹² Pēpēe n cápinelē nnéí apī sée keu, api pēe Parinapasi ne Pōoli kutu n cōlē pin mewaisana ne mewai píma ke Uléecaa uú ne pi rintíki uu mpuri sanē pikó kecōpe wapisi keenke. ¹³ Kapi písímé ní masí, Yakupu uu rinōo yōsu uu re: Aní kutu né ricō, pimáreco. ¹⁴ Simōo ye ró sīmisi lē ke Uléecaa ricuruu uu hái meke-me mpuri sanē pikó kecōpe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuyē anōo kai lē titiki yare kai n wólaalē. Li wólaalē tē:

¹⁶ Lē memáá, ne Tafiti keyō kee n fori yukusene, am ncaai nnéí nyōhse. Né pimómē ke pēse.

¹⁷ Kei ke písoi tōrōo api yé pēe né Upiima wéési. Leleé isoipuri nnéí kam n sée re iké panse inékó. Né Upiima rinōo ye tē,

¹⁸ néé tīyese ke písoi api hái meke-me mewai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má tōké mpuri sanē pikó pēe pimēcīre Uléecaa ní pa Pisuifi isé rinyikise. ²⁰ Amá tōké pi wáipō ari pi sīmisi re ápi kape ye inyōnsesare li. I tō kéme ikpérinkpekōó le. Piké pimēcīre tī, api ye sōhne yare ke isé ii m pise. Api kape ye ísee kápi rimpá li, ápi kape ye kō ménye li. ²¹ Káí pēe mektee ní we, písoi ye pēe nípa kuyu kúye-i Moisi isé riyóóle, api ye kō nípa kewētēyaa kéye ketūnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelē tē kapi Kirisi pikó pēe ápi Pisuifi n wáipō

²² Pitumē ne piwéése ne Uléecaa icápine pikó nnéí apī yénu re li nyam te piké píkēcōpe písoi lese piké Pōoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyōosi pi tū. Kei kapi pēe Yuuti kapi ye kō n sée re Parinapasi ne Silasi lese. Pipico ye pēe pi waiselenle nōsone. ²³ Pianipe-i kapi rítelē tē wa. Pi rikemee wói re:

Tō nōpinémáreco, pitumē ne piwéése, tō nō pimáreco, nōo ye áni nní Pisuifi nōn Antiyōosi-pō ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi nōsone. ²⁴ Tō kō te písoi pinyine ye kerómēe nté yisipō apī nō leepō, apī pinsímé kéme nōanépōo caaise apī kō nōsinéwuú taise. Aní kō te ái tōo pi tumpō. ²⁵ Lē nnya kari kómēine re li nyam te tōké písoi lese tōké pirómáreco lala Parinapasi ne Pōoli ritikise tōké ne

nókenémee pi tumpo. ²⁶ Parinapasi ne Pòoli ápi nkpo iwame wa Upiima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tò Yuuti ne Silasi nókenémee tumpo re pike ne pinnao nsimé mmē kari n wói nó símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfaasone ye yē te ái nyam tē také nconī fée nnyine méwoo nó rinyikise ái kō lē kai pise. ²⁹ Lelee ne n sá re také nó pise ye nní: Ani kape ye inyóansesare née ménye née isare kápi rimpá pike ménye lese li. Ani kō nómenécire tí, ani ye sóonne yarē ke isé ii m pise. Tò memárecō ne kefa kesē nó yáasi!

³⁰ Pòoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyoosi tómpo. Kapi n hápo, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api rítelē tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-iri n kēē, ai mpá úye ikari waise ai kō piakij niñukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pee antepuye le. Api nsimé nsimé Antiyoosi pikó símaankee apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ñmóópulé. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimárecō api pee limemáá pi yá api pepere pi n tumpo kémee peese ne piripóo. ³⁴ [Amá Silasi póo re u yé kei tone.] ³⁵ Pòoli ne Parinapasi póo ha Antiyoosi-i tone, pi ne picō pinyine pin písoi céesi pin kō Upiima nsimé kecire yóólē.

Pòoli ne Parinapasi pitúunne

³⁶ Kapi Antiyoosi-i n tóne ai siyáa wai, Pòoli uu Parinapasi maa re piké siló sē nnéi kapi Upiima nsimé ne rinkóónú peese piké ha yē tē íye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uu n la uké ne Yohani kapi rinyíri n he re Marikí ripéne. ³⁸ Amá Pòoli póo yúlu re ápi kape kō nkpeni pikpíké u rikpá uké pi ritiki, li we re u pee mefoí hái Pamfilií-pō pi ñmeriyele úu pi ritiki piké ha ne pipikei ketō tu. ³⁹ Ai wai re li Pòoli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likecáá túúnne. Parinapasi uu Marikí kpási api kúninói loni api Siipurú tómpo. ⁴⁰ Pòoli póo Silasi kuséncō wée, Yeesu pikó apí ne pi welu re Uléecaa uké pi sarumpo. Api pee ncée kpási api tómpo. ⁴¹ Api Sirii ne Silisii sitē kuwée-mē tiki, pin Uléecaa icápine ñmóópulélē te iké Uléecaa ncee kémee papisi.

16

Timotee ye Pòoli ne Silasi sarú

¹ Pòoli uu yisi uu Teripu sí, uu kō Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine ye pee kei wele api u séi re Timotee. Uni ye Usuifi le un kō Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa p̄́ ne Ukireki le. ² Yeesu pikó pee Lisitiri ne Ikoniyom-pō ní we ye pinsimé kémee u pakarentele hái. ³ Ai Pòoli ripóo wai re uké kuséncō u wée. Uu u kpási uu Pisuifi pee kei-pō kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéi ye pee nyule re usáa ye Ukireki le. ⁴ Kapi n tósu, ayu kémee kapi ritiki. Api ye lē ne lē ke pitume ne piwéése api Yerusalem-pō n símisi aí tone Kirisi pikó pee kei ní we tēñse. Api kō pi maa re piké ye likecáá sōne. ⁵ Uléecaa icápine pikó api peé ne nfatene ne kényu n sí pin kō mpá keweese kénye kulúí kpálē.

Pòoli ye Turowaasi-pō méyene menyine yē

⁶ Nfaasone rín Pòoli ne upicō ncée he re piké Asii sitē kecáá Nléecaasimé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titérj. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tiríko, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfaasone rín lincee pi he. ⁸ Api mese Miisii kei tikipō apí ne Turowaasi sí. Kei ye áninói kenyerē le. ⁹ Kei kai kesine Pòoli méyene menyine nyise: Masetuwaani ukó unyine kuu yé n nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipō uké pi yoriye. ¹⁰ Pòoli méyene mē memáá, ari peé n la také Masetuwaani ketē ha. Li we re tō picére masile re Uléecaa ye ró sée re také ha Nsimé kecire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Uptima kefa tene

11 Ari Turowaasi-i kúninōi loni arí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpo. 12 Ari kei yisi ari Filipu tómpo. Masetuwaani ketē kuyu fói ye kpē kelō ke-i. Rōm pikó n-yōopinaje ketē ye ke. Tō kei siyáa sinyine wale. 13 Ari kewénteyaa tuné kuyu iyaa leepō ari nkói-mē sí, kei kari m músu yare Pisuifi yee cápine api keyóme yáási. Kari n hápo ari kei pinósi leepō pin cápinelē, arí tone ari Nléécaasimé pi símisi. 14 Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pēe Ulélécaa likó lalē. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asánjáá wéé nyaii kecire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upiima uu mesəhə u he uké ne Pōoli nsímé kō. 15 Ari u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. Uu pēe kusáne ró séi uu ró maa re: Nōn mesei n yē te ne Upiima ne kefa tene, ani kenéyo lomme aní tone! Uú ne kényu ró mahani, ari mese ŋmurei.

Pi Filipu-pō Pōoli ne Silasi akpanii wa

16 Keyáa kenyinge kari keyómeyáhaa-i sí arí ne ukpére keikó unyinge sáne. U aníri heesile uu ye ne lelee kóso-pō n waine yenu. Lipikei pē pin upiyote siwóo wai nšone. 17 Kei kuu yisi uu tō ne Pōoli n tikilē un cáái re: Pisi mpí ye Ulélécaa yee mpá yo kecáá ní tú pikeikó le. Ncée mee ye n yóriye kapi nní nó nyise! 18 Uu lē n wai aí ne siyáa kóónú. Ai Pōoli pelu uu ukpére uyē-mē pansepo, uu kuníri kpēe u n tikilē maa re: Ne Yeesu Kirisi rinyiri kémee, ne rinóo pō he re a ukpére nkó kémee le. Aku mese ne mese lelu. 19 Ke ukpére keikó uyē piyote api n yé te pikulaa ye lē tenele, api Pōoli ne Silasi keyáala-i tini apí ne kuyu piwéese leepō. 20 Apí ne Rōm pikó pitúhaane-i pi tómpo apí ha re: Pisuifi mpí pēe nšokoi ne kuróyu lomme. 21 Pi wele pin inyékii inyinge ró céési. Ncée ŋn kə we re tō Rōm pikó tóké i ŋmurei née toké i ritiki.

22 Tiwúú tē arí ne Pōoli ne Silasi wóosi nšone. Pitúhaane api rinóo he re piké Pōoli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi sútúkee. 23 Kapi lē pi n fāpii, api kukpaniilee pi tani api kuuméré rinóo he re uké pi m mé nšone. 24 Kapi lē uyē ní ma, uyē uu kémee-mempō keleepi kenyinge-i pi wai uu piana ne anakule toraanke. 25 Kai kesineco kumúnjē n tu, Pōoli ne Silasi apí yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Ulélécaa pakarente, pikpaniikó pico pin kutu pi calē. 26 Kei nní, ketē ake piyénjaa loni, ai kukpaniilee rikui tinja-tinja. Ai ihánaa nnéi mese ne mese hánnente ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. 27 Ke uméré uú ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánnentelenle, uu ritéhe kpeúme uké umecire kpu, un músu re pikpaniikó ye ŋméherēele api wúrunkee. 28 Pōoli uu pēe unnaŋe nnéi ne cáái re: Kape líka mepócire wa, tōo mpí nté ntónéi. 29 Kei ke uméré uu pēe re piké nna u ritéle. Kapi u riitéle, uú ne keleepi kemee-pō n tósu, uú ne iwame n terii uú ha ne Pōoli ne Silasi keyu-i wúla. 30 Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne piyulale yē, pinésáa? 31 Api u pese re: A Upiima Yeesu ne kefa tene, pō piyulale yē, nó ne kepóyo pikó. 32 Api pēe u ne ukeyo pikó nnéi Upiima nsímé yóo. 33 Uméré uyē uu kesine kē cire pi kpisi uú ha piitōi pi heere. Lē memáá, Pōoli ne Silasi apí u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. 34 Uú ne Pōoli ne Silasi ukeyo sí uú ha kusáne pi wa. U ne ukeyo pikó nnéi akija aa níŋesi re pi ne Ulélécaa kefa tene nnya.

35 Kai n weesi, Rōm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Pōoli ne Silasi riyápo. 36 Uyē uu yisi uú ha Pōoli símisi re Rōm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémee pi lese. Lē nnya, piké nkpeni léepō piké nkínŋiŋe-i ní we. 37 Kei ke Pōoli uu pikawe pē maa re: Kutúhaanecire kapi riwúú kémee ne iséi ró káii apí ha ró hánesi, ton kə ne pimeco Rōm pikó. Pi nkpeni lala piké kə meyaa tó riyápo, née iye? Ai yé lē wa! Piké pircúruu kam piké ró lésepo. 38 Pikawe pē apí ne anóo nyē pele apí ha Rōm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kō

te Pōoli ne Silasi ye Rōm ketē pikō le, iwame ii pi Ioni. ³⁹ Api pēe piricuruu sī, apī ha re pē kai ne kpu. Api kukpaniilee-i Pōoli ne Silasi lesepō api pi suúluse re pikē kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Pōoli ne Silasi api kukpaniilee kpe-i n léepō, Liiti keyō kapī ha kelene. Kapi kei Yeosu pikō n yē, api kō ikari pē kpāse api pēe yisi api necēe kpīsi api tōmpō.

17

Pōoli ne Silasi ye Tesaloniki-pō we

¹ Kapi Liiti keyō-i n yisi, api Amfipoliisi ne Apolonii cōpu apī ne Tesaloniki tulu. Pisuifi ye kei kuyōmeyáhaalee mále. ² Pōoli uu kei hapō yare kuu ye n wa, u ne pepēe kei ní we pin yói. Uu siwénteyaa sitaani nōhsene ³ uu ne Nléécaasimé kēmee pi céesi uu kō pi nyíse re uyē ke Ulélécaa uu n wēe ye íwe píima meluke mále, uké pēe kō pikpōkpō kēmee yisi. Uu kō kpá re: Yeosu kam nō n tee yee nní Kirisi. ⁴ Pepēe kutu u n cōlē kēmee, pinyine apī ne nsimé mmē kefa tene, api Pōoli ne Silasi tiki. Ai kō ne Pikireki meyā pēe Ulélécaa n yáasi péne ne pēé ne pinósi yukōs kulú.

⁵ Kei ke Pisuifi kefa ake tōosi apī ha siwaiyule sinyine kósi apī ne kuyu n lémaalē. Api kō yisi api Yasōo keyō-i Pōoli ne Silasi piwélaa sī, pin mūsu re pin pi n tí, piké ha ne riwú kēmee pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, api pēe Yasōo ne Yeosu pikō picō cōpii apī ne kuyu pitúhaane léepō pin cáái re: Písoi mpí pēe ketē nnéi cōkoi. Pi kō kerómee nté tuimele. ⁷ Yasōo uu pi yósu pin ukeyō-i we! Api Rōm uyōapi isé waiselē. Pi pólólē te unyine ucō ye we, api ye u séi re Yeosu. Te uyee uyōapi wéése. ⁸ Anōo nyē aa riwú tē ne kuyu piwéése cōh meykíyiki. ⁹ Api Yasōo ne upicō riwómee ké api hééle api kelene pi yá.

Pōoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeosu pikō api Pōoli ne Silasi Peeree-mē tōhse. Ke pē api Peeree-i n tuipō, apī ne Pisuifi kuyōmeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisuifi pēe kei ní we isoi ye nyamle ai tōsu Tesaloniki pikō ikó. Api kefa kesee ne Nléécaasimé yósu, api ye nípá keyáa kéye Ulélécaa ritelē kéeni piké yē te mmē kapi nní pi n símisi ye mesei léē. ¹² Pimeyā pēe Yeosu ne kefa tene, aí ne Pikireki péne, pinósi yukōs ne pitisi kulú. ¹³ Amá ke Pisuifi pēe Tesaloniki-pō ní we api n kō te Pōoli ye kō Peeree-pō Nléécaasimé yóólē, api yisi api sī apī ha písoi tálaankēe api Pōoli kápáa. ¹⁴ Kei ke Yeosu pikō api Pōoli mínimaa kuwéé-mē tōhse, Silasi ne Timotee pōo kei tone. ¹⁵ Pepēe Pōoli n sárū ye ne Ateeni u tule api kelene pēese. Pōoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mekēe u léepō.

Pōoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Pōoli uu Ateeni-i ní we un Silasi ne Timotee mé, uu yénu re piléé ncōpuri ye kuyu yipaalenle. Uripōo api meykíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisuifi ne pepēe Ulélécaa n wuru api ye pēe kuyōmeyáhaalee-i ní yói. Mpá keyáa kéye kuu ye un píye keyáala-i n léepō, u ne pē api líkēcáa n yói. ¹⁸ Mefine simúné sinyine pikō kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Pōoli ne simúné sē pikpēe yee kō yóole. Api ye pēe re: Uwōōoni nkó ye mpí re íye neé? Picō api re: Li nkpáni yare piléé sanē pinyine nsimé kuu símisi. Mesei, Yeosu Nsimé Kεcire ke Pōoli uu pēe yóólē un kō yóólē te pikpōkpō ye kam api yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpási apī ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaaasi sī api re: A icélaa fale iyē kaá ne ní ka ró símisi tóké kō nké! ²⁰ Meséere kaa nsimé cerémpōone nnyine ró símisi. Tō neni lalē tóké likemee ripéré tóké nōne yē. ²¹ Meykíyiki ke Ateeni pikō nnéi ne písane pēe kuyu-i ní we api ye nípá keweesei kéye n tú pin nfále mee ní ka símisi néé pin kutu n cōlē. Api

lē memáá likeikei lika lico má. ²² Pòoli uu yisi uu pikeyu-i nyere uu re: Ne yē te nò Ateeni pikó, nò meyikíyiki piléenyóonse lale hái. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreile am nòsinényóonse yénti. Kei ricuruu kamí ne kenyóonse kenyine-i yē lin wəlaalē te: Uléecaa unyine kári n nyu. Uléecaa uyē kani nní n yáasi áni kə pēe u nyu kamí la ké nò céreise. ²⁴ Uléecaa uyēe ketē ne keyóme ne kekemeē likó wa. Uyēe Upiima ketē ne keyómeēaa-pə. Uu awosoo ke pisoí api n wa kémee sói. ²⁵ Líka mpuri ái u párlilē kesoipipi keké ne u m pasii un le yarē linyine ye u cónlē. Uyē ye mpa úye nfáa ne mpa yo nnéi leē ketē kecáá n we he. ²⁶ Usoi use kuu mefoi wa, uú ne u tiki uú ne pisoí nnéi wai re piké ketē nnéi kecáá fine. Uu itunje pi kériine uu kə ketē kapi yé n fine pi həone. ²⁷ U lē wale re pisoí piké fe piké u wéesi, mpa pin n cariinkeē, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meyikíyiki mmē, Uléecaa úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyē ye nfáa ró he, uyēe kə tíyese kari mpa yo wai tən kə we. Lē ke nópinyómēni pinyine apí maa re: Tó ne kə Uléecaa sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe toké musí re u we yarē wura néē nwoóweni néē ripare ke kesoipipi aké ne kemesəho ne kekemúné n serí re liké n nyam. ³⁰ Pisoí ye pēe kuḡmaha-i wele pin ne lē nnéi wai. Uléecaa úu kuḡmaha kumúné kpē kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpeni kuu sisoiipipi nnéi séi re sin yei n we, síké mēfine conse. ³¹ Lí we re u keyáa kē kuu pisoí nnéi ne aseí n túhaanene piyekei masile, uu kə uyēe itúhaane n tonene piwéé másu. Píkəpə kémeē kuu liute yukuse uú ne mpa úye nyise re uyē kuu itúhaane tl.

³² Kapi n kó Pòoli un píkəpə kémeē piyise nsímé símisi, picə api u sényi, picə api re: Mecə mecə kari yé ha mpósímé mmē kutu rico. ³³ Pòoli uu pēe pi yá u tómpə. ³⁴ Mpa ne lē, picə ye ne u konle api ḡmurei apí ne kəfa tene: Pēpēe nní Areyoasi kecápine uwéese use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne picə picə.

18

Pòoli ye Korēnti-pə we

¹ Pòoli uu limemáá Ateeni-i yisi uu Korēnti sí. ² Kei kuu Usuifi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne risáne. Pənti keteni-i kapi u mari. Italii ketē kuu pēe lē leeri ne uunəsi Pirisili re uyóəpi wéese Kulooti ye rinóə he re Pisuiifi nnéi piké Rəm keteni-i le nnya. Pòoli uu yisi uu pi leəpə. ³ Pi pēe kesé pikónefukei le. Kapi nní pikei pise n wai nnya, uu pikemeé tone api pēe kesé n keisi. ⁴ Mpa kəwənteyaa ketúné kéye ke Pòoli uu ye Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i ne Pisuiifi ne Píkireki n tú, un náási piké kə piké unká ḡmurei.

⁵ Ke Silasi ne Timotee apí Masetuwaani ketē-pə n yisime api Korēnti-i Pòoli leeri kuu pēe meyikíyiki Nsímé Kēcire piyóə ne kutu rico, un Pisuiifi nyíselē te Yeesu yeē usoi uyē ke Uléecaa uu n wéē. ⁶ Ke Pisuiifi apí ne u n kəḡene pin kə u lámisi nnya, uu uilú kuu n tanaalē nkoḡo pikuwéé-mē péipə uu pi maa re nò kaí ne tenene. Nən m pə, nò nóménécire fóm, ái néē linyine wa. Mpuri sane pikó-mē kam nkpeni nní lē tósu. ⁷ Kuu píkəkúri kei n yisi, uú ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyə n tósu. Tituusi ye Uléecaa pakarelenle, ukeyə ken kə Pisuiifi kuyomeyáhaalee kekúri we. ⁸ Kirisipuusi ye pēe kuyómeyáhaalee uwéese le. U ne ukeyə pikó nnéi api Upiima ne kəfa tene. Korēnti pikó meyá pēe Pòoli nsímé n kə pəə kə Upiima ne kəfa tene. Pòoli uu míni pi wolē.

⁹ Pòoli uu kesine kenyine keláré-i yénu Upiima un ne u símisi re: Iwame ii kape pə wa. A nsímé ne riḡmóəpú. Kape riséé! ¹⁰ Ne kəpókúri wele. Úka úu fene

uké pó ricón, li we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúti wele. ¹¹ Lē nnya ke Pòali uu kei kuɲmē kuse ne kuwélé tónē uu písoi Nléécaasimé céési.

¹² Kumúnjé kpe-i ke Rom ukó Kaliyóó uú pɛ Akayii keteni-i iyóopi n tɔ ke Pisuifi api rinóó rise wa, api yisi api Pòali kecáá nyere, api u tini apí ne pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyóó maa re: Utisi nkó yee náási re písoi piké unká kó piké ye meyháha féé menyine mee áme isé n tikiilé Uléecaa yáási. ¹⁴ Pòali uu re uké rinóó yósí, áí ne sá Kaliyóó ricuruu uu pi pɛse re: Nó Pisuifi, in pɛe re piyaa née mɛwai kópe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né pɛe níhesi am kutu nó cɔ yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anóolempi née anyíri née nórínécúruu isé kecáá ikerɛne, nóó yé mmē ceri ani wai. Am la ké lē ye mpuri itúhaane li! ¹⁶ Kei kuu pɛe ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéí api pɛe kuyómeyáhaalee uwéése Sósitɛeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Mpá ne lē, áí nkpáni uyóopi Kaliyóó méka wa.

Pòali mɛpɛle Antiyóosi-pɔ

¹⁸ Pòali uu kó Korénti-i Yeesu pikó kémeɛ ketónē kpá ai siyáa kóónú. Uu limemáá pi yá u ne Pirisili ne Akilasi api kúninói loni pin ne Siríi keté tósu. Piké kelene n tómpɔ, Pòali ye pɛe Senikireesi-pɔ uriyu rikoósile, rinóó kuu Uléecaa n yekei kecáá nnya. ¹⁹ Api Efɛesi tuiɔ, Pòali uu kei upisencɔ yá. Uu Pisuifi kuyómeyáhaalee loni u ne Pisuifi api kei n yóí. ²⁰ Pɛe api u pise re uké siyáa sinyine pikekúrí tone. ²¹ Amá úu ñmurei, uu pɛe pi pɛse re: [Li pise re ké ha anyá nnyé nyee nní ní weme Yerusalem-pɔ li]. Uléecaa un n la, né nókénémee pɛeme. Uu pɛe kúninói Efɛesi-i loni uu tómpɔ. ²² Kuú ha Sesaree-pɔ ní suí, Yerusalem kuú ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáási uu pɛe kelene Antiyóosi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu pɛe Kalasii ne Firisii sité-mē tiki un Yeesu pikó nnéí pɛe kei ní we ikari kpáselē te piké ne nfatene n ñmóópúlē.

Apoloosi piké kuu Efɛesi ne Korénti-i n wa

²⁴ Usuifi unyine yee we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pɔ kapi u mari. U nsímé nyule nsonē un kó Nléécaasimé atelé nyu áí nkáripí. Uu keyáa yisi uu Efɛesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule nsonē, un Yeesu nkó céési un kó símisi téi-téi yare lē kai n wólaalē. Amá lē ke Yohani uu písoi míni n wóle ñmanē kecáá kuu nyu. ²⁶ Uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ uú ne uripɔ n símisi. Ke Pirisili ne Akilasi api lē n kó un símisi, api u séi apí ne pikeyɔ sí apí ha Uléecaa nceɛ u kpáiiɛe téi-téi. ²⁷ Uu pɛe limemáá re u la uké Akayii keté-mē ha. Piyómeyáhaa api u ñmóópúɛe, apí kó kei-pɔ pikó ritelē wólu re un n hapo, piké memáreɛɔ nsonē u yósí. Kuu kei n tuiɔ, pɛe nnéí ke Uléecaa uu ípɛelē n nyíɛe apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye áí kumúnjé má. ²⁸ U ye pɛe keyu rikpáiiɛe uu mpá úye keyu-i Pisuifi nsímé késu, uú ne Nléécaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeesu ke Uléecaa uu wéɛ.

19

Pòali ye Efɛesi-i we

¹ Kumúnjé kpe-i ke Apoloosi uú pɛe Korénti-i ní we, Pòali ye pɛe yisile uu Asii ayɔpɛ sílɔ lóó uu Efɛesi sí, uu kei Yeesu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeesu ne kefa n tene, Uléecaa ye Nfáasone nó hɛɛ? Api u pɛse re: Ticuruu ári Nfáasone nkó níka komaalē. ³ Uu kó pipise pi kó re: Míni méye mpuri kapi pise nó wóle? Api re Yohani meni kuu písoi n wóle kapi ró wóle. ⁴ Pòali uu pɛe pi maa re: Pɛpɛe n ñmurei re pi yé mɛfine conse ke Yohani uu ye pɛe míni wóle. Uu ye kó Isirayeli pikó maa re piké Yeesu yee masí ukepire n sónti ne kefa tene. ⁵ Ke pipiretiki pɛe api anóó nyē n kó, api tíyɛɛe api Upíima Yeesu rinyiri ne míni

pi wole. ⁶ Pɔɔli uu anípe pikecáá láa, Nfáasone nn pikecáá súiri. Api pɛe meyu mpehē mpehē pisimé loni pin kɔ ne Uléécaa rinyiri pisoí símisi. ⁷ Pinnéi ye pɛe wale pitisi kefi ne pité.

⁸ Pɔɔli uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ, uu kéyu kpáaise uu iware itaani ne Uléécaa iyɔɔpi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kɔ. ⁹ Amá pinyine pɔɔn pɛe yúlu re ápi ne kefa tenene, pin kɔ Upiíma icélaa iyē tiwú kémee sennyi pin lámisi. Pɔɔli uu mese upipiretiki kpisi uu ne kei nyɔsɔ, uu ye pɛe nípa keyáa kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kémee pi n céesi. ¹⁰ Ai wai inmē ité ne iriyu. Lelee týese ke Pisuifi ne Pikireki nnéi pɛe Asii keteni-i ní we api Upiíma nsimé kɔ.

Sefa piɲmáne kecáá nsimé

¹¹ Uléécaa ye pɛe kumúnjé kpɛ-i Pɔɔli ne ritikile uu ne mewaisaɲa wapisi. ¹² Lē ai týese ricuruu pisoí api ye ilú ne sínírípi sɛe Pɔɔli rińca kpisi api ha pitóikɔ kecáá láa, api pélu, aníri aa kɔ lelu. ¹³ Kei ke Pisuifi pinyine pɛe n kəɔnii pin pisoí aníri pɛsɛi pɔɔ kɔ re pi yé Upiíma Yeesu rinyiri sée api ne pisoí aníri pɛsɛi. Api ye pɛe a maa re: Ne Yeesu uyē nsimé ke Pɔɔli uu n yóólē tinyiri ne rinɔɔ nó he re ani pisoí mpí kani nní n cɔɲlē kémee le. ¹⁴ Pisuifi pɛpɛe ye Uléécaa inyɔɔnse n wa uwéése use kapi ye n sée re Sefa piɲmáne pisɛi pɛe mewai mē lē wai. ¹⁵ Amá kuníri aku keyáa kenyine pi pɛsɛ re: Ne Yeesu nyule, nen kɔ Pɔɔli isoi nyu. Nó ní, nɔɔ pɛe mpí píye? ¹⁶ Kei ke uníríhɛlaa uyē uu yisi uu pi kápáá, uu pinnéi rikóhɔ feriyɛ. Uu rikpákárá ne íwe pi wai api ha ne itóí yóɔi, ai tósu api ne ukɛyó-i meɲmane popirimé api itóó súúni. ¹⁷ Pisuifi ne Pikireki pɛe Efɛesi-i ní we api kóm te lē kai wa. Iwame ii pi loni, pisoí api pɛe Upiíma Yeesu rinyiri meýá n taáselē. ¹⁸ Pɛpɛe pikemee Kírisi ne kefa n tenɛ meýá api ye pɛe sɪ api ha pisoí kecɔpe lē kapi n wapisi yámmante. ¹⁹ Pɛpɛe pɛe meɲmaneiwai n wai meýá pɔɔ kɔ ne piataretelē sónaapɔ api pisoí kecɔpe nna a ɲmakaankeɛ. Pi asilalɛwoó kéenle ai lelu mewóɔpíri ákotokú kuwó (50.000). ²⁰ Lē ke Upiíma nnaɲe nn týese unsimé ní ne nípa yei kóónú nɔsɔne.

Ncɔkɔi ye Efɛesi kuyu-i wa

²¹ Lē memáá, Pɔɔli uu pɛe kemúnjé wai re uké Masetuwaani ne Akayii sité-mē cɔ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li kɔ pise re uké Rɔm kuyu rilóólú. ²² Uu pɛe pisoí pɛe pikei u n léni kecɔpe pité yukuse uu Masetuwaani-pɔ tum. Pɛ kuu n tú pɛe Timotee ne Erasiti. Úricuruu uu nkáripí Asii keteni-i ketónɛ kpá. ²³ Ncɔkɔi píima nnyine nn likumúnjé kpɛ-i Upiíma ncee pitiki kecáá nnya Efɛesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine ye pɛe kei we, api ye u séi re Temetírísi. U pɛe úyu le. Piléé pinyine kapi ye pɛe kɔ kei n sée re Aritemiisi siwosoopi kuu ye pɛé ne yíraane uu sisiyúke-yúke ne nwóóweni yuhu yare situmpiwééu. Upikei pɛe pɛe u ne upinípekeikóɔ kullá waille nɔsɔne. ²⁵ Uu keyáa kenyine upikeiɔ pɛ nnéi cápine uu pi maa re: Pinésáne, nórínécúruu ye nyule re pirókéi mpí karí ne le. ²⁶ Nórínécúruu ye kɔ nyánile nɔn kɔ kóméi re ai nkpani Efɛesi nté ɲmane, amá Asii keté nnéi kecáá ke Pɔɔli uyé uu pisoí tálaankeɛ api ɲmurei re api yé piléé ke sisoipipi asi ní serí ne kutu n cɔlē, te ai Uléécaa. ²⁷ Tɔnsá piwai n ceri, mewai mē né pirókéi riyu kpu, ame piróléeyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sité siccɔ-pɔ n yáási fíise, úka úu ye pɛe pi n waiselē. ²⁸ Ke pisoí pɛe n cápínelē api anɔɔ nyé n kɔ, ai kuwóí pi feriyɛ api cáái re: Lipíima leɛ Efɛesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncɔkɔi nn pɛe kuyu nnéi yipu. Pisoí api kóméine api ne kekpfintahi n sairilē, api Pɔɔli pisenɔ Masetuwaani pikó pité tini api ne péneɔ. Pɛpɛe Kayusi ne Arisitariki. ³⁰ Pɔɔli uu n la uké pisoí pɛe n cápínelē keyu-i lééɔpɔ, amá Yeesu pipiretiki api ne u yulu. ³¹ Aí ne upisane Asii

pikawe piima pinyine péne api ukemeεe písoi tumpo api ne u kesu re úu kape kekπintahai ke-i lompō. ³² Písoi ye pee wele pin kecápine ke-i méwoo cáái, úka úu ucō nkō kómēi, lin pi túfresente. Pimeyā api kō nyu leεε kei pi n cápineselē. ³³ Kei ke Pisuífi pinyine api Alekisantiri kéyu-mē titépo, písoi api péε m músu re uyεε ne rícōkoi mmē ka. Alekisantiri pōo pee kunipe síka re u la uké uyiuru heεε. ³⁴ Ke písoi api n céri re Alekisantiri ye Usuífi le, api pee rinōo rise wai api n cáái re: Efeesi piléε Aritemiisi pee Lipiima! Api lē n cáái aí ne itunε mekōónu métē tulu.

³⁵ Kuyu utelewōle uu fe uu písoi séεε, uu pee pise re: Nō Efeesi pikō, wōo ye úu ketē kecáa nyu re Efeesi kuyu pikō pee piléeyaha piima Aritemiisi ne pikeyu keε keléecaa-pō n lóime kecáa pállē? ³⁶ Úka úu we yeε yé nsímé mmē n kési. Lē nnya, ani nōanéκῆν niñukuse, áni kape ní-γῶνε-γῶνε ne linyine wa. ³⁷ Písoi mpí kaní ne ní ka ápi kurḡómeyáhaalee-i líka caai, ápi kō piróléε Aritemiisi lámaankee. ³⁸ In te úyu Temetiriisi ne upikeicō ye unyine ne nsímé má, sitúhaaneyaa ye wele, pitúhaane pin kō we. Pi yé fe api kei ketahai u séi api ne pi túhaane. ³⁹ Nōn kō pee ní-ye ncō m má, tō ha riyōōpipoo-i mmē símisi yarε kai m pise. ⁴⁰ Insá lē, leεε neni keyaa nké nni ní wa yé tíyεε arí n we yarε pitencakōi. Ari yé rika yē toké símisi liké ne n nyíse re tō alari mále toké nni n cápinelē. ⁴¹ Tinōo tē kuú ma úu ne písoi kpiise.

20

Pōoli ye Masetuwaani ne Kirεesi sitē ha

¹ Kε rícōkoi nn Efeesi-i riirfa, Pōoli uu Yeesu pipiretiki cápine uu ikari pi kpáse, uu pee yisi uu Masetuwaani ketē-mē tōmpō. ² Kuu n tuipō, u ne kei pikō api yói uu ne ikari pi kpáse, uu kō Kirεesi ketē-mē tōmpō. ³ Uu kei tone iwáre itaani. Kai n te re uké kúninōi lō uké Sirii ketē-mē ha kuu kō te Pisuífi ye kōmeinele re piké u kpu. Uu re u yé mese Masetuwaani-mē peεε. ⁴ Upisencō anyiri ye nnyé: Peereε kuyu ukō, Piruusi unḡmáne kapi ye n sée re Sopateeri ne Tesaloniki pikō mpí: Arisitariki ne Sekontusi ne Teripu ukō Kayusi ne Timotee ne Asii ketē pikō mpí: Tisiiki ne Torofim. ⁵ Pepee kekpeé ne ró wa api ha Turowaasi-pō ró m mé. ⁶ Anyá nye-i kapi ye akpónō nyεε áa pite m má n li metene-maá ke tōo Filipu ha arí ha kei kúninōi loni. Siyáa sinupū kari ncée wa arí ne Turowaasi-i pi leepō. Ari kei kesé tone siyáa sisεei.

Pōoli ye Turowaasi metōō rilóolu

⁷ Kewénteyaa ukóso kari cápinelē tōn akpónō hōōne Pōoli uké ne liukóso kui. Lē nnya kuu yói kesine aké ha ne pelu. ⁸ Kéyo kecáa kulee kunyine-i karí pee cápinelē, sífiráa kulúí sin seriilē. ⁹ Ke Pōoli uu lē piyói ní nōḡlē, nnō piima nnyine nn unḡmáne unyine kapi ye n sée re Itiikusi kpápí. Kulee kepole kekúri kuú pee tú. Ai u hii uu ha keléecaaγō metósi táánū kulee kpe-i lóiri. Apí hapō api u yukuse un pikpō masí. ¹⁰ Pōoli uu cépipō uu ha wula uu u sakaa uu múlú uu re: Nōkenéwuu áke kape tō, u ne nfáa mále. ¹¹ Pōoli uu yisi uu pítaá pele, uu ha akpónō hōōne uu le. Uu kō nsímé nōḡ aí ne kpáii, uu pee yisi uu tōmpō. ¹² Api unḡmáne uyē pō ne kulu ne unfaa. Mpá úye rikih arí lē nnya niñesi hái.

Pōoli ye Turowaasi-i yisi uu Mileti sl

¹³ Ari ntónéi kúninōi loni arí ha Asoosi-pō Pōoli méru. Uyεε wée re u yé sōne uu ha pee kei-pō kúninōi loni. ¹⁴ Kuu Asoosi-i ró n leepō, arí kei kesé kúninōi loni arí ne Mitileeni sl. ¹⁵ Ari kei yisi arí liukóso mmare Ciyoo ketē ne kō. Ari liukóso Samoosi tulu. Ai weesi arí pee Mileti tulu. ¹⁶ Pōoli ricuruu ye pee re úu

Eféesi-i nyereɛne, áí kape ne Asii keteni-i méwoo u n náɲaise nnya. U pɛe yóɲele re un n fe, uké Pantekooti ketúnjé Yerusalem tu.

Anóo tórɔɔ ke Pɔɔli uu Eféesi piwéése m ma

¹⁷ Pɔɔli uu pɛe Milet-i písoi yukuse uu tum te piké ha Eféesi-pɔ Uléécáa icápine piwéése u séeme. ¹⁸ Ke pɛe api ukékúrí ní ka, Pɔɔli uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule isoi iyé kam ne nɔ ní le hái keyáa foí kɛ-mɛ kam Asii keté kúna n cɔ. ¹⁹ Ne menécíre ricepisele nen ne Upiima pikei wai, Pisuiifi pin wéési piké né kpu, api íwe né wai nen ménini ne ncónj kɛmɛe we. ²⁰ Tiwúí kɛmɛe ne nɔsinéyɔ-i kam lelee yé nɔ n yóriye nɔ símisi, ám líka nɔ pesí. ²¹ Pisuiifi ne Pikireki kam sée am símisi re piké Uléécáa inipɛɛ-i mɛfine conse api Urópiima Yeesu ne kefa tɛne. ²² Ne nkɛpéni lɛ Nfáasone rinɔɔ tikilenle nen ne Yerusalem tósu, ám kɔ nyu yo yee kei né mémpɔ. ²³ Amá Nfáasone ye mɛpá kuyu kúye-i né símisile nn kɔ né nyíse re akpanii ne íwe píima ye kei-pɔ né mé. ²⁴ Nnéfáa ricuruu nn né cónje. Ne kpére pinékei ne kɛtɔ tu, ám lɛ ke Upiima Yeesu uu né m pise ne kefa kɛse wai, li ne né risá. Pikei pɛpɛe nní re kɛ riyóó re Uléécáa ipɛelée kuu rɔ n nyíse ye Nsímé kɛcúre le.

²⁵ Ne yé te metórɔɔ kam nní nɔkenécɔpɛe we. Nɔ ne picɔ pɛe nnéi kam Uléécáa iyɔɔpi nsímé rin-yóó áni neni píkaí piyéne né kpáne. ²⁶ Lɛ nnya kam la kɛ neni keyaa nké nɔ símisi nɔkɛ kɔ te: Nɔ úye un m pɔ, áí kenémɛe léeri. ²⁷ Li we re ne lɛ nnéi ke Uléécáa uu n yekei re uké wa nɔ símisile ám líka nɔ pesí. ²⁸ Ani nóménécíre tí rísone, ani kɔ Uléécáa pikó iméré ke Nfáasone nn nɔ ní tí te ani n séni kecáá m paílɛ. Uléécáa yee uricuruu kɛpipi menye ne písoi pansese upikó. Ani rísone pi m múílɛ. ²⁹ Ne nyule re písoi kpááree pinyine yare ákpe yé menétómpɔ-maá nɔ ripime, api nɔkenécɔpɛe pinyine cópii. ³⁰ Pinyine ricuruu yé nɔkenécɔpɛe yisi, api nnóɔmesimé ne Yeesu pipiretiki pinyine feriyɛe api pincee pi tikise. ³¹ Lɛ nnya, áni kape lɔpile. Ani kape palei re ínmɛ itaani nnéi kam ye ketúnjé ne kɛsine pinyine-i ne ménini icélaa nɔ m pehelente.

³² Ne nkɛpéni Uléécáa ne uipɛelée nsímé anipe-i nɔ wa. Uyee rɛnaɲe má uké ne nfatene kɛmɛe nɔ n ñmóópúselɛ. Uyee yé kɔ lisone kuú ne upísoi nnéi m mé nɔ he. ³³ Am úka siwóó née úka uwura née úka melape kaípi. ³⁴ Nórínécúruu ye nyule re anéɲipe nnyé kam ne keisi tó ne pinéséncɔ arí ne ntócónj nnéi wai. ³⁵ Ne lɛ nɔ nyísele re lɛ kai pise re usoi uké keisi uu ne píwekɔɔ n léni. Ani kɔ Upiima Yeesu rinɔɔ ntí kecáá léise. Uyé ñmaa yee re: Uyee n he ye mpóɔnare mále ai tósu uyee ihɛe n yósu.

³⁶ Ke Pɔɔli uu lɛ pimáa m masí, u ne pɛe api wúla api keyóme yáasi. ³⁷ Pinnéi api pɛe limemáa ténisi apí ne Pɔɔli pira api metórɔɔ u yáasi re Uléécáa uké u sarumpɔ. ³⁸ Ke Pɔɔli uu pɛe m maa re apí neni píkaí piyéne u kpáne nnya ke piapɔɔ aa lɛ sei meyá caailɛ. Api pɛe yisi api u saruni apí ne kúninɔi-i tulu.

21

Pɔɔli ye Yerusalem kuyu ha

¹ Ke tó ne pɛe ari kei lɛ icéé n hóɔnɛne, ari kúninɔi loni arí ne mese ne mese Kɔosi n sairilɛ. Ai weesi, ari Rootesi tómpɔ ari kei yisi ne Patara-pɔ. ² Ari kei kúninɔi yenu kun Fenisii keté-mɛ sí. Ari kpɛe loni arí ne tómpɔ. ³ Kari Siipuru keté kɛe míni kepáápáa ní we n yémpɔ, ari ke yá ari kumli-mɛ tiki hái ne Sirii keté-pɔ, arí ne Tiiri tulu. Kei ke kúninɔi aku kuilú topinlene. ⁴ Ari kei Yeesu pipiretiki leɛpɔ, ari pikékúrí tone siyáa siseɛi. Nfáasone nn pi símisi apí Pɔɔli maa re úu kape Yerusalem ha. ⁵ Amá ke siyáa sɛe asi n tómpɔ, ari yisi apí kɔ nsé nɔɲ. Api pinnéi yisi ne pipinɔsi ne pisiwá apí rɔ sáruni apí ne kuyu leepɔ. Ari

kei mínimaa ritime wula ari keyóme yáasi. ⁶ Ari pée limemáa yáhaane arí ne kpíi. Tóo kúninói loni, pē api pisiyo kúúni. ⁷ Tiiri-i kari metóroo kúninói ló arí ne Putolemaysi sí. Ari kei Yeesu pikó yáasi arí ne keyáa kesē pikeméé tone. ⁸ Kai n weesi, arí yisi ari Sesaree tulu. Arí ha Filipu yee Nsimé Kécire ne n kóónulé keyó-i tone. U písoi piseei pē kapí pée Yerusalem-pó n wée use le. ⁹ U pée pikpépe pína mále pée ápi utisi n nyu. Pi ye pée Uléécaá rinyiri ne yimisile. ¹⁰ Ton kei lē we lin siyáa kulúú wai ke antepu uyē kapi ye n sée re Akapuusi uu Yutee ketē-pó leeme uu keróméé weri. ¹¹ Uu Póoli kutampála kpísi uu ána ne anípe hōpu uu re: Nfáasone ye maa re nní mecō ke Pisuifi apí ha Yerusalem-pó kutampála nkú ute íhme hōpune, api pée limemáa mpuri sane pikó anipe-i u wai. ¹² Kari anóo nyē n kó, tó ne Sesaree-pó Yeesu pikó ari Póoli súúluisē re úu kape Yerusalem ha. ¹³ Póoli uu pée ró pēse re: Yo nnya kani tēni nōn la noké inépine riyóase? Ai pihōpe ŋmane ke nēe ne menécíre cápínelē nen mé. Lin kō n wa re ké Upiima Yeesu kecáa Yerusalem-pó kpu, ne we. ¹⁴ Kari umekó m pōone, ari sée ari pée mēse maa re Upiima mela meké wa.

¹⁵ Kari keló ke-i siyáa sinyine n tōne, ari meróóire cápíne ari Yerusalem tómpo. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pée Sesaree-i ní we kecōpe pinyine api yisi api ró sáruni apí ne Siipuru ukó unyine keyó ró sí te piké kei ró yósi. Pi ye u sée re Manasoo. Háí ái nēni-me kuu Yeesu tikilē.

Póoli ye Yakupu keyó ha

¹⁷ Kari Yerusalem n tuiro, Yeesu pikó apí ne mpóonare ró yósu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Póoli uu ró tíki ari Yakupu keyó sí. Piwéése picō nnéi pōo kō kei cápínepo. ¹⁹ Póoli uu yisi uu pi yáasi uu pée lē ne lē ke Uléécaá uu ne upikei rintiki uu ne mpuri sane pikó kecōpe wai pi keenkee kélé-kélé. ²⁰ Kapi lē n kó, apí Uléécaá parkare, apí pée Póoli maa re: Pō nyāni, umárecō! Pisuifi yime píle píle ákotokú kefi kumúnjé pée nté Upiima ne kefa tene pin kō irósé tíkilē nōone. ²¹ Pi kō pée pi simisile re pō ye Pisuifi pée mpuri sane pikó kecōpe ní we céésile re ápi kape ye Moisi isé waise, te lē nnya, ápi kape ye siwá tiké, ápi kape ye kō inyékii wa. ²² Také nkpéni n-ye kpísi? Mpá líké íye wa, pi yé kó te pō ka. ²³ Lē nnya, a mmē kari nní pō m maane ritiki. Pítisi pína pinyine ye nté keróóape wele pée rinóo n yekei re pi yé pimécire Uléécaá pa.* ²⁴ Pirinoo tē itunje ye tómpole. A pi kpísi, nō ne pē ani kesé píyufune inyóonse wai, aa lē kapí ne n nyóonsene kecáa hééle. Kei ke písoi apí yé pée yé te lē kapi kepócaá n símaankee ye nnóome le, apí kō yenu re pō ticuruu ye Moisi isé tíkilenle. ²⁵ Tó mpuri sane pikó pée Kirisi pikó m pansē pō titelé piwóle masile ari pi simisi re to símaanle áí tone re ápi kape ye inyóonsesare nēe ménye li. Aapi kape ye kō isee kápi rimpá piké ménye lese isare li. Piké kō pimécire tí, ápi kape iwásá n wai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Póoli uu pítisi pē kpísi apí ha kesé akópe pihēere inyékii wai uu pée Uléécaá keyó loni uu kumúnjé kpe-i ke inyóonse tóroo siyaa así ha n tenene písoi simisi.

Pi Póoli Uléécaá keyó-i tí

²⁷ Siyáa siseei sē kapi ye ne áyu n fū sin ne ketóné tuine, Pisuifi pinyine pée Asii ketē-pó n léeri apí Uléécaá keyó-i Póoli yenu. Api písoi nnéi talaankee apí u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayēli pikó, ani kam ani ró lé! Usoi uyee mpá yei ne mpá úye Isirayēli pikó kecáa nsímé kópe n simisi un kō tee re úka úu kape ye Moisi isé ne Uléécaá keyó nké waise ye nkó. U nkpéni ntóroo sei ne Pikireki kei lonle uu kō keló sone kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pée kuyu kémeé Póoli ne Efēesi

* **21:23** Tinóo kapi n yekei ase re háí ne kumúnjé kunyine-pó apí yé píta n ntí ápi ye kō nnyúpi nyai.

ukó kapi ye n sée re Turófim yenle api peé m músu re Póoli ye ne Ulélécaa keyo u lompóle.

³⁰ Ai kuyu nnéi nókore, písoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapo. Písoi api Póoli tini api ne Ulélécaa keyo iyaa leepo api mese ne mese ke hánesi. ³¹ Pin pee nkpéni náasi piké u kpu. Nsímé nn Róm písóca uwéese kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéi ye nókore. ³² Uyē uu mese ne mese písóca kpéé ne písóca picó cápine uu ne riwúí-mē wurupo. Kapi usóca wéese ne písóca picó n yé, api pee Póoli ipépi yá. ³³ Usóca wéese uyē uu pee nyosopo uu ne Póoli kó, uu u tini uu rinóo he re piké akpanii até ne u paasi. Uu pee písóci pee n lémaalē pise re: Uye kecire lo? Yo kuu mpíi wa? ³⁴ Amá písóci api pee méwoo ne meco n cáai, úka úu kó uco nkó kómei. Usóca wéese uu pee nka kómei. Uu mese upisóca rinóo he re piké Póoli kpísi piké ne písóca keyo ha. ³⁵ Ke Póoli uu sitákui kapi ye ne kulee riintáa n tu, písóca api rikpákára ke písóci api ne u rí la nnya u sakaa. ³⁶ Písoi riwúí ye pee u tikilenle pin cáai re: Aní u kpu!

Póoli ye písóci kecape rinóo yási uké uriyu heere

³⁷ Kapi rí la piké Póoli ne písóca keyo ló, uu usóca wéese pise re: Ne ncée má ké símisii? Usóca wéese uu u pise re: Pó Mékireki kómeilee? ³⁸ Lē nnya, ái póo Esipiti ukó uyee sé nní rícaokó ne rí ka uu písóci kó ákotokú ana kpísi uu ne kucesi kóima loni re piké atopi u léé? ³⁹ Póoli uu u peese re: Né ne Usuifi le. Silisii keté-po, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpa yei-po kaku kó ríyu má. Ne pó we re a ncée né he ké risoiwúí ntí rinóo maa. ⁴⁰ Usóca wéese uu ncée u he re uké símisi. Póoli uu sitákui kecáa nyere uu písóci pē kunípe sika re piké riséé. Api pinnéi sée keu. Póoli uu pee pimeyu kapi ye n sée re Mé-epiree ne rinóo pi maa re:

22

¹ Pinésáa ne pinémárecó, ne la ké nkpéni rinéyu heere. ² Kapi n céri re pimeyu kapi ye n sée re Mé-epiree kuú ne pi símisi, api píséé nyóonse. Uu re: ³ Ne Usuifi le, Silisii keté-po, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúltú. Kamaliyeelel ye pee unécélaa. Uyee né céesi lē kam yé pirósáa isé rintiki kélé-kélé. Am ye pee Ulélécaa likó ne akpéri wa, yare káni ye nní ne akpéri li n wa meco. ⁴ Ne ye pepee Yeesu n tikilē n wéekuselēne am ha ne pi kóni. Ne ye pee pitisi ne pinósi cópiile am pahaanke am kukpaniile wai. ⁵ Ulélécaa usina ne kuyu piwéese yé fe apí ne nnénóo símisi re am kiraase. Piricuruu ye átelé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikó pee kei rí we cópii ké pahaanke ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

Póoli ye umefine meconse nkó símisi (UPM 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Kam pee keyáa kenýine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipo, iturje in la iké kecire tu. Kei ke metéi píima menyine ame keyómecaa-po mese ne mese leeme ame tapu amé ne né kóónú. ⁷ Am keteni-i lolu, am kóm lin né tee re: Sòli, Sòli, yo kecire nnya kaa lē né wéekuselé? ⁸ Am pee pise re: Póo útye, Upiima? Uu rinóo né yósu re: Née Nasareti ukó Yeesu kaa nní rí we pón wéekuselé. ⁹ Pinéséncó api metéi mē yenu, amá api pee uyee ne né n símisi rinóo ríka kó. Kei kam pee re: ¹⁰ Ké íye wa, Upiima? Upiima uu né peese re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-po pó símisi lē kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéi píima mē ame né n nyínsé nnya, pinéséncó api kunípe né múltú api tóroí api ne Tamaasi sí.

¹² Utisi unyine ye pee kei wele api ye u séi re Ananiyasi. U pee Ulélécaa isé tikilenle nsoné. Pisuiifi nnéi pee Tamaasi-i rí we ye pee ukecáa anóo sone símisile. ¹³ Uu kenékúrí weri uu né maa re: Unémárecó Sòli, ipónípee iké

nkpéni wúkule. Kei nní ke inénípeɛ ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu kɔ kpá re: Pírósáa Uleecaa ye tɔyesele re a umela ceri aa kɔ aseɪ ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ te li we re pɔ́o yé masí písoi nnéi inípeɛ-i uiseérakóó li aa lɛ kaa n yé ne kaa n kó pi símisi. ¹⁶ Uu peɛ né piɛe re: Yo nnya kaa nkpéni kɔ peɛ nánjaise? A yisi piké míni pɔ́ wolɛ aa Yeosu rinyiri séi uké apókópe pɔ́ sáre.

Pɔ́oli ye leleɛ n tɔyese kuú ne mpuri sane pikó-i ní ha símisi

¹⁷ Pɔ́oli uu kɔ kpá re: Kam Yerusalem m pele, ne Uléecaa keyɔ-i hale am keyóme yáasi. Kam ní we nen keyóme yáasi, am lolu yare kenípeɛhee keɛ né tí. ¹⁸ Upiima kam yé uu né maa re: A mekeɛ Yerusalem kuyu-i le. Pisuifi ápi ye mmé kaa kenécaá n símisiɛ njumrel. ¹⁹ Kei kam peɛ u peɛ re: Piricuruu ye nyule, Upiima re ne peɛ Pisuifi ayomeyáhaalee kalenle nen pepeɛ pɔ́ n tikilɛ cɔ́pii nen kukpaniilee wai nen kɔ pi kaiinkeɛ. ²⁰ Tinécúruu ye peɛ wele kumúnjé kpe-i kapi peɛ úseérakóó Etiyeni menye n kɔoni. Pimɛwai mee peɛ ne né risále am pepeɛ nní u n kópu ilú múlú. ²¹ Upiima uu peɛ né maa re: A yisi, ketaa-pɔ́ kam la ké pɔ́ tú, mpuri sane pikó kémeɛ.

Pɔ́oli ye Róm usóóca wéese stmisi re uyé ne kɔ Róm ukó le

²² Písoi riwúú tɛ ari Pɔ́oli kutu n cɔ́lɛ áí ne kumúnjé kpe-i kuu anóo nyé ní ma tulu. Kei kapi sícáála ló te: Ani kpu. Ái ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ái kuwóí pi wai ápi peɛ m pupukeɛ pin piilú máhani pin fónjeɛ pin nkoɔo yukuse. ²⁴ Kei ke Róm písóóca uwéese uu peɛ rinóo he re piké Pɔ́oli ne písóóca kekale-i lompo piké iséí u sítúkeɛ uké símisi uu la. Peé uye-i, pi yé peɛ céri lɛ nnya ke písoi ápi n cáái pin ne u téní. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usóóca kpéé piɛe re: Nɔ́ necé má re nóké Róm keté ukó ke nsímé nín kahaane n kpu iséí sítúkeɛ? ²⁶ Ke usóóca kpéé uyé uu lɛ n kó, uu sí uu ha usóóca wéese símisi re: Usoi uyeɛ Róm ukó le, iye kaa nkpéni waine? ²⁷ Kei ke usóóca wéese uyé uu peɛ Pɔ́oli kekúrí hápo uu u piɛe re: A né símisi ké kó te pɔ́ Róm ukó leɛ. Pɔ́oli uu re: Eɛe! ²⁸ Usóóca wéese uu kɔ kpá re: Siwóó píima ke néɛ héle am ne pansɛ keyupipi. Pɔ́oli uu re: Né ne hái kenémare-me keyupipi le. ²⁹ Pepeɛ peɛ ní la piké u n káii uké símisi ápi mese ne mese ukekúrí yisi. Iwame ii usóóca wéese ricuruu loni, kuu n yé te u tɔyese ápi Pɔ́oli paasi ápi káii un kɔ ne Róm ukó nnya.

Pi Pɔ́oli ne ketúhaane píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóóca wéese uu n la uké yé lɛ ke Pɔ́oli uu n wa ke Pisuifi ápi ne pitele u n sélɛ. Uu akpanii kémeɛ u lese uu peɛ rinóo he re pepeɛ ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu peɛ tɔyese ápi ne Pɔ́oli hápo uu pikéɔpe u nyereɛe.

23

¹ Pɔ́oli uu pitúhaane píima pɛ inípeɛ tapu uu peɛ re: Pimáreɔ, ne inésoi kémeɛ Uléecaa inípeɛ-i nsonɛ keisile hái ne neni-me. Kefa keɛɛ kam ne u tikilɛ. ² Kei ke Uléecaa usína Ananiyasi uu peɛ pepeɛ Pɔ́oli kekúrí ní we rinóo he re piké nnóo kecáá u pi. ³ Pɔ́oli uu peɛ re: Pó ke Uléecaa uu pépune, pɔ́ mmele tomé mmú. Pɔ́ kei tú te póké isé ritiki póké ne né túhaane, áí póké isé rikéjéé aa rinóo he re piké né káii! ⁴ Pepeɛ ne u n kólɛ ápi re: Uléecaa usina yeɛ Uléecaa pikéi n wai kaa nní lámaankeɛ! ⁵ Pɔ́oli uu re: Am nyu re Uléecaa usina lo, pimáreɔ. Li Uléecaa ritelɛ-i wólaalɛ te kape kupóyuyuyukóó kecáá nkópe n símaankeɛ.

⁶ Pɔ́oli ye peɛ picére máalenle re Pisatuseɛ ne Pifarisi peɛ ketúhaane ke-i kesé we. Lɛ nnya kuu ketúhaane ke-i ricáái re: Ne Ufarisi le, pimáreɔ! Unésáa pɔ́ kɔ Ufarisi. Kam n tálɛ te Uléecaa ye nkɔ kémeɛ pikpɔ́kpɔ́ yukuseɛ nnya

kapí ne nté né túhaane. ⁷ Uké ne lē pimáa ní masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáa, písoi api kéné, nípa tíye ne pikunai. ⁸ Pisatusee ápi ye ηmurei re pikpókpo yéē nkpo kémee yisi, ápi ye kō ηmurei re piléécaatume ne lifáakó lēe ái nní kúyene ní we ye we. Amá Pifarisi pō ne ye linnéi ηmureile. ⁹ Iwóo ii cōni, isé picélaa pinyine pēe Pifarisi kunai-mē ní we api yisi apí késu apí ne keté kpeeni apí re: Ari usoi nkó nkópe níka nyáni. In n la, lifáakó lēe ái kúyene ní we née uléécaatume unyine yee ne u símisi. ¹⁰ Iwóo ii taá, hái ái ne usóóca wéése iwame wai re ápi kape nté lē n wai apí ne Póoli céériine. Uu lē nnya písóóca rinóo he re piké riwú-i lompo piké Póoli lesepo piké ne písóóca kekale u ha. ¹¹ Kesine áke wai, Upíima uu Póoli kekúri nyósópo uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inéseérakóo n li, li we re póké limēcō Rōm-po i li.

Pisuifi ye riηmulaane re piké Póoli kpu

¹² Kai koso n weesi, Pisuifi pinyine api cápine apí ηmulaane api Uléecaa keyu-i wéeri re pinsá Póoli n kpu, ápi líka melélé má. ¹³ Pēpēe lē tíηmulaane ye písoi afēena rifaatule. ¹⁴ Api yisi apí ha pēpēe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése leepo, api pi maa re: Tō meróóire kpísile ari he, ari Uléecaa keyu-i wéeri re tansá Póoli n kpu, ári líka melélé má. ¹⁵ Lē nnya, nó ne pitúhaane tarōo, aní nsonne kómēine, aní kpárá aní ha usóóca wéése pise re uké ne Póoli nó kam noké nsímé mmē tipérése noké yé nké. Tō ne meróóire picápine máalenle re toké nké u riké toké u kpu.

¹⁶ Kei ke Póoli umerepi unyine uu nsímé mmē kō, uu yisi uu písóóca kekale sí, uu lompo uú ha Póoli kutu-i wai. ¹⁷ Póoli uu pēe usóóca kpéē use séi uu u maa re: A ηηmáne nkó usóóca wéése kémee sárumpo. U lalē uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóóca kpéē uyē uú ne usóóca wéése kémee Póoli umerepi sí uú ha re: Ukpáníikó Póoli yee né sée uu né maa re kē ηηmáne nkó ne kepómee kam te u nnyine mále uké pō símisi. ¹⁹ Kei ke usóóca wéése uyē uu ηηmáne uyē sée, uu kunípe u tini apí ne iyaa leepo. Uu pēe u pise re: N-ye kaá la póké né símisi? ²⁰ Uηmáne uyē uu re: Pisuifi pēe rinóo rise wa re piké rikpárá piké koso pō pise re a Póoli ne ketúhaane píima-i hapo keké unsímé mmē nsonne ripérése piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kape ne kutu pi rico. Li we re pikecōpe, písoi ye afēena rifaau pēe ní la piké Póoli tí. Pi wéerile re pinsá u n kpu, ápi líka meluke néē menírē má. Pi pimēcire picápine máalenle, tipónóo ηmane kapi nkpeeni mé. ²² Usóóca wéése uu pēe ηηmáne uyē maa re: Kape tíye unyine uké kō te pō mmú né símisi. Uu pēe re uké nkpeeni n ηme uké tómpo.

Pi Póoli ne uyóopi píima Felikisi leepo

²³ Usóóca wéése uu pēe limemáa písóóca kpéē pité séi uu pi maa re: Ani písóóca píle píle meté ne pisantone kuwóo ne afēeré ne pipáηkóo píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe apí kesine mēse áme we kefi kumúnē Sesaree tómpo. ²⁴ Ani kō isá nyóonse yee yé ne uyóopi píima Felikisi kémee Póoli n tu líka ái yé u n wa. ²⁵ Usóóca wéése uu kō rítelē wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wói ye nní.

²⁶ Ne pō yáasi, Upíima Felikisi. Néē Kulooti Lisiyaasi. Néē rítelē ntí pō wólu. ²⁷ Pisuifi ye usoi nkó kam nní pō m pápólē tinle re piké u kpu. Kei kam pēe kō te u Rōm keté ukó le, am péē ne pinésóóca hapo am u come. ²⁸ Am pēe re kē kō te ní-ye kecire ke Pisuifi apí ne u cési, am pēe u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam pēe céri re piisē kecáa kapi nsímé pásaine. Am unkópe níka yē kapi yé ne usoi ní kpu néē kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰ Am kō limemáa kóm te Pisuifi ye ηmúlaanke re pi yé u kpu. Lē nnya kam mēse ne mēse pō u papólē, am kō upitecō símisi re piké ha kepómee ketahai u sée.

³¹ Pisóóca api usóóca wéése rinóo kuu n he tiki, api Póoli kpísi api kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³² Kai kóso n weesi, pisóóca pee ána n sónne api pikekale-i peeese, pisantone nmane apí ne Póoli tómpo. ³³ Kapí Sesaree n tuipó, pisantone api ritelé uyóopi píima Felikisi pa, api kó Póoli u nyíse. ³⁴ Ke uyóopi píima uu ritelé pikéé má masi, uu Póoli píse re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó te Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa re: Pipóteeco pin n ka, né pee pó píseise am kóm. Uu pee rinóo he re piké Póoli kpísi piké ha Erooti keyo-po hánesi.

24

Pisuifi ye Felikisi keyu-i Póoli ne nstmé rikpára

¹ Ai wai siyáa sinupū, Ulélécaa usina Ananiyasi ne kuyu piwéese pinyine ne usiméyóó unyine kapi ye n sée re Terituluusi apí Sesaree-i hapó. Api uyóopi píima Felikisi-i sí te piké ha Póoli ketahai sée. ² Uyóopi uu Póoli séipó, Terituluusi uu yisi uu picé u kápáa, uu uyóopi maa re: Urósáa, uyóopi píima! Póo tíyese kari nkínjine-i we hái ái neni-me. Keté kaa rísonne m múlilē nnya ke nconse meyā nn kerótē nké kecáa wa re liké ne ke sonesi. ³ Tó pakare! Ne pipókei ne lē kaa meséere ne nípá yei ró n wai. ⁴ Am la ké kó picónh pó rikpá. Amá ne rikónh pó wúkule re a kó ne kefa ró féenne, aa nkáripí kutu ró cō. ⁵ Tó yē te utisi nkó ye likpáare linyine le. Uyeé Nasareti pikó mekóóle icápine uyukóó. Keté nnéi Pisuifi kecōpe kuu rícokei tanaalē. ⁶ Ticuruu u pee náasile uké Ulélécaa keyo mékperinkpe waise, kari peé ne u tl. [Tó peé lalē toké ne u túhaane yare ke irósé ii m píse. ⁷ Amá usóóca wéése Lisiyaasi uú weri uú ne rínanje arónípe-i u yósu. ⁸ Uu pee Póoli piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pōn tipóóuruu Póoli m píseise, pó yē te mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹ Pisuifi tōrōo api yisi api Terituluusi kecáa kpá api re mesei, lē kai lí.

Póoli ye Felikisi keyu-i uriyu hēere

¹⁰ Kei ke uyóopi píima Felikisi uu peé ne kunípe Póoli rinóo he re uké unkó símisi. Póoli uu re: Urósáa uyóopi, ne nyule re hái ái neni-me kaa kerótē nké kecáa itúhaane le. Lē nnya kam ne kefa kese kepóyu-i rinéyu hēere. ¹¹ Pó fe aa ripóóuruu píse aa kóm te kam ne Yerusalem-i ní ka, siyáa kefi ne sité ye nsí. Ulélécaa kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kenyine né leepó, tó ne unyine tōn Ulélécaa keyo-i nēe kuyómeyáhaalee-i nēe kuyu-i we tōn yóí nēe tōn písoi kupakareciré tálaanke. ¹³ Písoi mpí apí yé ríka yē piké re mmē kapí ne nképni nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i aseí símisi re ne nceee fale mmē kapí nní n kpíilē te mekóóle icápine ukó le. Amá píróóáa Uleecaa kam pee yáasi nen kó lē nnéi lee isé ne antepuye atelé kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticuruu póo kó tálē te Ulélécaa ye písoi sōne ne pikópe pee n kpí nkpo kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam meséere nímópúlē te ké Ulélécaa n tikilē ne kefa kese.

¹⁷ Kam ne nté n yisi, li injmē kulúí wale. Ne neni peeeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kó nyóonse ké ne Ulélécaa yáasi. ¹⁸ Lē kam peé ne Ulélécaa keyo-i kparalē kapí ne né leepó, nen akópe piheere inyekií piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pee kenékúrí cápinelē. Am kó pee rícokei ríka wai. ¹⁹ Pisuifi pinyine pee Asii keté-po leeme api kei né leeri. In pepe pee nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Néee pepepe nté nní ní we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane ní ha, nkópe ní-ye kapi kenéccáa yé? ²¹ Néee nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecōpe rin-yóó re: Kam n nímurei re pikpópó yēé nkpo kémee yisile nnya kapi nképni ne nskénéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye pee Kirisi ncee kecáa nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téñse, uu pepepe Póoli ketahai n sée maa re: Usóóca wéése Lisiyaasi un piyei

n ka, né pɛɛ nónnésímé ripéresé n̄sɔne. ²³ Uu pɛɛ usóca kpéé tinóó he re uké Pɔoli kukpaniilee-i wa uké ukécáá m paílɛ, amá uké ne kényu u m purú, úu kape ye yé re upikó ápi kape u lé.

Pi ne Pɔoli Felikisi ne uunosi Turisii kɛmɛ ha

²⁴ Pɔoli uu kei lé n we aí ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi piima Felikisi ne unósi Turisii apí hapo. Unósi uyɛɛ Usuifi lé. Uyóopi Felikisi uu tum apí Pɔoli u séipɔ, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Kɛ Pɔoli uu aseí pitiki ne lé ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lé ke Uléecaa uu písoi n túhaanene nsímé n̄ ló, ai Felikisi cón. Kei kuu pɛɛ Pɔoli maa re: Pó fe aa nkpéni lé tómpo. Nen píyei kényu n yé, né kɔ pó sée. ²⁶ U pɛɛ lé tálɛ te Pɔoli uké siwóó u he. Lé nnya kuu mesére u séleipɔ pin yói. ²⁷ Ai lé n we in̄m̄ ité íí ne tómpo. Pɔrisuusi Fesituusi uu Felikisi ripóhó iyóopi tone. Felikisi uu Pisuifi mpóonare n la, uu lé nnya Pɔoli kukpaniilee-i n yálɛ.

25

Pɔoli ye uyóopi piima Fesituusi kɛmɛ pituhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapo uu siyáa sitaani wai, uu pɛɛ limemáá yisi uu Yerusalem tómpo. ² Kei ke pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi pɛɛ kuyu iwéése n t̄d apí yisi apí ukeméé Pɔoli ketahai séi. ³ Apí kɔ u welu re uké ne pi kó uké ncée pi he piké Pɔoli ne Yerusalem pɛpɔ. Tipíne kapi lé wa piké ne ncée u n̄ kpu. ⁴ Fesituusi uu pi pɛse re Pɔoli ye Sesaree-pɔ kpaniilenle. Uyé ticuruu yé kɔ nfáani kei pele. ⁵ Uu kɔ pi kpá re: Nópínéyukóó piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha néé kefi kumúnjé uu pɛɛ kelene Sesaree pelɛ. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i s̄l uú tone, uu tum apí Pɔoli kpíípo. ⁷ Kuu n hápɔ, Pisuifi pɛɛ Yerusalem n léépo apí hapo, apí u kálisi apí nsímé piima nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulú we. Amá piuka úu fe uké nyíse re aseí kapi símisi. ⁸ Pɔoli póó késu uu re: Am ne Pisuifi isé néé Uléecaa keyo néé Rom uyóopi Sesaa púnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuifi mpóonare n la, uu lé nnya Pɔoli pise re: Pó ñmurei re piké ne Yerusalem pó ha piké ha kei-pɔ kenéméé ne nsímé mmú pó túhaane? ¹⁰ Pɔoli uu u pɛse re: Sesaa ripoo-i kam nn̄ nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipóóúruu ye nyule n̄sɔne re am̄ Pisuifi líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n̄ kpu, am̄ nkpó kesu. Amá in te pi ne né rikpárale, úka úu ncée má uké pianipe-i né ritépo. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kɛmɛ tu. ¹² Fesituusi ne pɛpɛɛ mesóhó u n kpáriise apí símaane, uu pɛɛ Pɔoli maa re: Pó re mpósimé nké Sesaa kɛmɛ tu. Lé nnya, Sesaa kɛmɛ kaa yé kɔ ha.

Fesituusi ye Pɔoli nsímé uyóopi Akiripa stmisi

¹³ Ai siyáa kulú kóónú, uyóopi Akiripa ne uyéi Pereniisi apí Sesaree-i Fesituusi piyáhaa s̄l. ¹⁴ Kapi siyáa kulú n wa, Fesituusi uu Pɔoli nsímé mmé kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikisi yeɛ pɛɛ nté iyóopi n tóne uu né né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem n̄ ha, pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi pɛɛ kuyu iwéése n t̄d apí kenéméé ketahai u séi apí re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pɛɛ pi pɛse re: Róm pikó kɛmɛ, usoi un̄ linyine n caai, ncée n̄n we re piké u kpu, pinsá kahaane u n túhaane. Li pise re u ne upiteeco piké tone kelene uké uriyu heere. ¹⁷ Lé nnya kapi nté né ritikime. Am̄ nkpání n̄n̄aise. Kai kóso n weesi, am̄ ne mese ne mese ketúhaane n tósu am̄ ha tone, am̄ tum apí utisi nkó kpííri. ¹⁸ Ke upiteeco apí n̄ ka, ápi fe piké nkópe nnyine kam̄ pɛé ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yeɛ n kpu apí ye u séi re Yeesu ke Pɔoli póó n tee re u nfáa

mále nkó ηmane κεκάά kapi κέηνε. ²⁰ Ai méwoo né wai, ám पेε céru iye kam yé ne li wa. Lē nnya kam te ké Pōali pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pō u túhaane. ²¹ Amá Pōali uu yúlu uu re u la re Rōm uyōapi Sesaa ricuruu uké nsímé κεκάά ripáí. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálē ké kam ké ne Sesaa u papō. ²² Kei ke Akiripa uu पेε Fesituusi maa re: Ne पेé la ké rinécúruu utisi nkó kutu ricō. Fesituusi uu u पेे re: Kóso kaa yé kutu u ricō.

²³ Kai kóso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meýōpilaपे tani, pi ne pipiretiki api केनण्णla wai apí ne kutúhaanelee lompō, písōōca wéésee ne kuyu piyukōs pin tikilē. Fesituusi uu rinōō he api Pōali kpíípō. ²⁴ Fesituusi uu पेे re: Uyōapi Akiripa ne nō pitōōō mpí nōō nní ní ka, ani utisi nkó ripáí rísone. Pisuifi riwúú nnéí ye kale api Yerusalem-pō ne nté केनέमेε ketahai u séi, pin cáái re ái ne sá re usoi nkó uké kō nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmē tipérelé am yénu re úu ncaai nka wa kapi ye ne usoi ní kpū. Amá ke uricuruu uu m pise re piké ne unsímé Rōm uyōapi kémeε tu nnya kam ηmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu iye केcire kam yé utisi nkó केκάá wóí ké ne upiima símaapō. Lē nnya ricuruu kam ne nōकेनέमेε u ka. Pō, uyōapi Akiripa kémeε kam ne u ka re pōn pipiseise u m masí, né nnyine yē am titélē-i wólu. ²⁷ Ai ne sá re ké méwoo ukpaniikō ne Rōm uyōapi-i ha, kám पेे lē nnya kapi pitele u n wai n wóí.

26

Pōali ye Akiripa keyu-i uriyu heere

¹ Akiripa uu पेे Pōali maa re: Pō nkpéni ncée mále pōké ripōyu heere tóké kō. Pōali uu पेे kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyōapi Akiripa, li neni keyáa nké né láarú re né ncée ye am nsímé nnéi ke Pisuifi api ne né rinkpará केpōyu-i símisi. ³ Li we re pō Pisuifi inyekii ne piisímé केκάá kapi n kéηenante meykíyiki rísone nyule. Lē nnya, ne rikōη pō wúkule re a niηesi aa kutu né cō.

⁴ Pisuifi nnéí ye nyule lē kam hái inéηmáne-me nnépuri pikō केcōpe ne Yerusalem kémeε inésoi n li. ⁵ Háí ái neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricuruu yé ne pinnōō símisi re ne पेे Pifarisi kémeε wele. Tōō ye ári पेे pirōyómeyáhaa isé ne akpéri wai. ⁶ Kam n tálē te Ulélécaa yé lē kuu pirōsáyaha m ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikō ipuri kefi ne ité iyē pō ne kō mesére केsine ne ketúnē Ulélécaa yáásile in ne tálē te i ye lē kuu मेकेε-me pirōsáyaha m ma yē. Kam likecáá n tálē nnya ke Pisuifi api pitele né wai, uyōapi Akiripa!

⁸ Yo nnya ke nō Pisuifi áni पेé la nōké ηmurei re Ulélécaa yé fe uu meykíyiki pikpōkpō yukuse? ⁹ Tinécúruu ηmaa ye पेé musile re ké rínanη ne tápaankεε úka úu kapε Nasareti ukō Yeesu rinyiri ne kefa tene. ¹⁰ Lē kam Yerusalem-pō n wa ye lē. Ne rinécúruu ηmaa Ulélécaa pikō meýā kukpaniilee tanle. पेेpe ye Ulélécaa inyōonse n wa piwéésee पेे ye ncée né he re ké lē wa. Pin kō n la piké pi kō, li ye पेé ne né risále. ¹¹ Ne ye पेे ayómeyáhaalee rikale am ha kei iwe pi n wai, nen náási re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye पेे pikεcáá tōsile, hái ricuruu am ye pi n wéékuselē ne acōyu-pō.

Pōali ye umefine meconse Akiripa símisi

¹² Limekō-i ke पेेpe ye Ulélécaa inyōonse n wa piwéésee api keyáa kenyine rítelē né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Itunη केcire kumúnē, nen ncée-i we, uyōapi Akiripa. Kei kam metéi menyine yē men keyómεca-pō leeri, men tapaalē, men itunη metéi fe amé ne tō ne pinésencō kōónū. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lólu, am पेे kóm, lin ne Mε-epiree né tee re: Sōli, Sōli, uu nnya kaa né wéékuselē? Méwoo kaá ne né tōpiriinkεε yare keminaa. ¹⁵ Kei kam पेे pise re: Pōō úye, Upiima? Uu né पेे re: Néε Yeesu kaa ní we pōn wéékuselē. ¹⁶ A

nkpéni yisi aa nyere. Lē nnya kam menécíre pò n nyíse ye nní: Ne la re a panse unékeikó, aa ye kóónú aa lē kaa neni nní né n yé ne lē kam n sònti ke pò n nyíse picò símisi. ¹⁷ Mpópuri pikó, Pisuifi kecòpe kam pò lese ne ké mpuri sane pikó kémee pò tū. ¹⁸ Ne pò tum te a ha piinipee wúkule aa kunmaha-i pi lese áa ne meté-i pi sí. A kò Setani anipe-i pi lese áa ne Uléecaa kémee pi sí. In te pi ne kefa né tenelē, Uléecaa yé piakòpe pi sárei uu kò lisone kuú ne upikó m mé pi he.

Pòoli ye uliwaiwai kecáa stmisi

¹⁹ Lē kémee, ám pee lē kai keyómecaa-pò né n nyísemee kesi, uyóopi Akiripa!
²⁰ Amá Tamaasi pikó ne Yerusalem pikó kam Nléecaaasimé mefoi riyóó, am pee limemáa Yutee ketè taròo pikó nnéi ne sitè sicò pikó yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Uléecaa-mē pansepò apí n wai liké n nyíselē te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmē nnya ke Pisuifi apí Uléecaa keyò-i né tí, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-me, Uléecaa ye né nen ne we nen uiseérakó le, nípá úye, siwá ne piwéése siyu-i. Am ye nféé ríka ma, lē ke antepuye ne Moisi apí mekee-me n yé apí símisi re li weme memáa. ²³ Ne ye maa re: Uyē ke Uléecaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikòkpò kémee yisi. Uyee yé nsímé mee metéi ní má Pisuifi ne mpuri sane pikó he.

Pòoli ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Pòoli un lē we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipo re: Pò isòho torile, Pòoli! Mepónyuwe píima ye isòho pò tóroisele. ²⁵ Kei ke Pòoli uu pee rinòo u yási re: Am isòho tori, uròsáa! Mmú kam nní n símisi ye meníje nsimé sane le nn kò aseí tikilē. ²⁶ Ne nyule re uyóopi Akiripa ye nní nnéi lee nní rí wa pikómee máálenle. Lē nnya kam ne rinépòo ukeyu-i símisi. Ai mepíllú menyine-i kai kelò kunmaha-i lē wa. ²⁷ Pò antepuye nsímé ne kefa tenelē, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pò ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pee Pòoli pese re: Pò lalè pòké né feriyee ké nté nní pansé Kirisi ukó! ²⁹ Pòoli uu re: Lin yé nfáani née lin yé píyei-pò, li kpéree lē wa! Ne Uléecaa welu re ái kape pò ñmane, amá liké nónnéi mmú nòo neni nní kutu né n còle, nòo yé menéco n we. Akpanii nnyé ñmane aké nò ripári.

³⁰ Kei ke uyóopi Akiripa ne uyóopi píima Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pee kei kesé rí we apí pee yisi, ³¹ apí iyaa leepò, apí pee pimecòpecire n tee re: Usoi nkó úu líka caai kapi yé ne usoi rí kpu nēe kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pee Fesituusi maa re: Usoi nkó unsá péé m píse re piké ne Ròm uyóopi Sesaa kémee u ha, pi yé pee fe apí u yápo.

27

Pisósca ye Pòoli ne Ròm kuyu ha

¹ Kai n símisi áí tone re kúninói kari yé ló arí ne Italii sí, apí Pòoli ne pikpaniikó picò pinyine kpísi apí usósca kpéé unyine kapi ye n sée re Yuliisi anipe-i wai. U Ròm kutópílee kpé kapi ye n sée re Ròm uyóopi kutópílee kémee úyukóo use le. ² Atiramíiti kuyu ke kúninói kpé kari n ló aku léeri kun Asii sité aninói sinyere kanéi. Ari ku loni ari tómpò. Masetuwaani ukó unyine yee Tesaloniki-pò rí we apí ye u séi re Arisitariki ye pee kerómee wele. ³ Ari liukóso Sitòo kuyu tulu. Yuliisi ye pee Pòoli rínare walle. Uu ncée u he re uké upisane rilóólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u rico. ⁴ Kari kei n yisi tòn tósu, kuyo aku keróyu-mē m pepuri, ari pee Siipuru kuwéé kpé mē ke kuyo áku rí we tiki. ⁵ Ari pee Silisii ne Pamfílii menimaa téj arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶ Ròm usósca kpéé uyé uu kei kúninói kucò kunyine yenu kpee Alekisantiri n léeri kun Italii-mē sí. Uu kpe-i ró tani. ⁷ Siyáa kulúí kari nnánári ne kúninói sòne. Iwe píima kari

li ari kelene Kiniiti tulu. Kuyo áku ñmurei tóké lē n tikilē tóké ne kényu-mē ha. Ari pēe mese Salimonee kuwéé-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kíreeti macáa tiki. ⁸ Ari íwe píima le arí ne rikóitime kanei arí ne keló kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninói-Kenyere-Sone. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹ Ai kusa rō nāñaise. Anópahaa keyaa ye pēe pitómpo masile. Kúninói pilone ne ncée pinói yé fe api ne nkpo weri. ¹⁰ Lē nnya ke Póoli uu kúninói pikeikó símisi nsonē piké kó. U pi maa re: Pinésáne, ne yē te ntócéé mmú pitiki yé ne nkpo ró kam. Kúninói ne ilú kaku n topori ye meyā caainkene. Ai nkpani ilú ne kúninói ñmane, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Róm usóóca kpéé uyē uu kúninói utikíí ne kuute nkó ne kutu n colē ai tósu Póoli nkó kuu m ma. ¹² Ai kó yá, áninói kenyeere áke pēé nyaní te piké kei nnyiye píima kumúnjé-i siyáa wa. Kúninói pikó meyá api pēe lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pēe náásile re lin íye n we, piké Kíreeti aninói kenyeere kē kapi ye n sée re Fenikisi tu, áninói kenyeere kee itunje kelólé awélé keté-mē kényu palenlē. Kei kapi la piké nnyiye píima kumúnjé-i siyáa wa.

Meyo maamaa menyine mee mini kecáa m pépu

¹³ Ke kúninói aku lē n nyenu lin nāñai, keyopi kenyine áke itunje kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpeni lē kapi rí la wai. Api pēe kesáu kapi ye ne kúninói n nyereese sakaá api ncée kpísi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kíreeti n kanei. ¹⁴ Mese ne mese, kuyo kunyine kapi ye n sée re Erakilóo aku míni kepáápáá keté-mempō pepuri ne rñanje. ¹⁵ Ai kúninói kpáú lin ne tósu, ái kunyerese we. Ari mese yá af ne ró n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá ketē sínsápi kenyine kekúrí tómpo. Pi ye kē sée re Kulotaa. Ari pēe náási arí ne fe ari kenóipi kapi ye ne písoi n léise lese. ¹⁷ Kúninói pikeikó api kúninói kēmee ke tampo. Api pēe limemáá ññme pahaankēe api ne kúninói kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetú tinyine rikam. Api pēe kusanjáa maamaa kpe kuy n wai cepise. Ari nnánári n sone pin kuyo tikilē. ¹⁸ Kuyo aku lē tó m pepu kun nmpape kpálē af ne ró weesi, api pēe mese ilú ke kúninói aku n topori n hasu pin míni-i sariipo. ¹⁹ Kai kó piweesi rinkpá, api kúninói ikeilú inyine pifónje kápáá. ²⁰ Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa kúyene wa, meyo men lē ne rñanje pepu, ari pēé m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai nāñai, tó úka úu iluke li. Póoli uu pēe yisi uu písoi kecōpe nyere uu re: Pinésáne, non pēe nnéko kutu rincó, tō ye pēe Kíreeti-po tone ári ye ásáláú píima nnyé ne risáne toké ne ilú fónje. ²² Lē nnya, kē nkpeni nó símisi ani rikín tápisi nsonē. Nó úka úu kpine. Kúninói ñmane kpee ásáláú waine. ²³ Uléécáa uyee né n te nen kó u keisi Uleecaatumē ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né maa re: Iwame ii kape pó wa, Póoli! Pó Sesaa kēmee pitúhaane sinle páí! Pó ke Uléécáa uu n la nnya, u yé kó pipóséncó nnéí nfáa tiye. ²⁵ Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kēfa tenelē te lē ke Uléécáa uu m ma kai lenē. ²⁶ Amá kuyo yé ró lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kēmee wa, meyo men tó kpáulē. Ai kesinecō kumúnjé kúninói pikeikó wai yare tō ne keté kóima kenyine nnyáá wale. ²⁸ Api méñme kapi ye ne míni macímá m musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afeetaani ne sisēei kame címú. Api kényu-mē nyósōpo api kó pimúnjé kpá, api yénu simetiri sité ási we afeetaani. ²⁹ Api pēé n wuru re kúninói áku kape aparecañaa anyine rikam. Api pēe lē nnya sisáu sina kapi ye ne kúninói n nyereese kepíre-mē cepisepo, api pēe m mé pin yōone re líkē weesi. ³⁰ Kúninói pikeikó ye pēe lalē piké léepo piké wuri. Lē nnya kapi kenóipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pēe kpará re pi lalē piké ha ne kesáu kényu-mē ku nyereese. ³¹ Póoli uu Róm usóóca kpéé ne písóóca picō maa re: Písoi

pē pinsá kúninói kέmεε n tone, áni nkρo-i mélele má. ³² Pisóoca api pεε ménεmε mεε kenóipi kapi ye ne n léise m múlilē semí, api ke yá ake lolu.

³³ Liké kelenε n weesi, Póoli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsí kani ne mpóocaaí tū non mé áni kó líka li. ³⁴ Ne la ké nó símisi re ani iluke li. Li pise re noké li noké ne nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kecáá wehene. ³⁵ Kuu lé m ma, uu kukpónó kpísi, uu pinnéi inipεε-i Uléecaa pakare uu pεε ku kpókóri uu piluke kápáa. ³⁶ Kei kapi pεε pinnéi ikari wa api iluke le. ³⁷ Ntónéi ye pεε kúninói kpe-i wale písoi píle píle meté ne kuwóó ne afεεré ne pikpuulú (276). ³⁸ Ke mpá úye uu piluke m masí uu lepu, api melukepipi mεε kúninói-i ní we n hasu pin mínimaa-i sariipó re kúninói kuké nkáripí fakasi.

Kúninói mεforε

³⁹ Kai n weesi, kúninói pikεikó ápi keté kē ceri, amá api ketaa-pó ketenpampi kenyine yenupó ne kekecáá kunyene laii áí ne sí. Api pεε re pin n fe, pi yé wa kúninói akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lē nnya kapi sisáu fénnε api mínimaa-i sariipó. Api kó áηmε kapi ye ne kúninói ketikíi m paasi fénnε. Api kó lē memáá kúninói keyumé kusánjáá tóresi api síka, kuyo aku pεε kúninói n télē lin ne kenyenepampi kē-mē sí. ⁴¹ Amá api sí api ha inisá ité kepáápáá rinyenetū tinyine takári, kúninói riyu ari kei lompo áí tini sím, áí pεε kunyóko-nyóko we. Aniwalé nanε-nanε anyine póo pεε kepire-mē ku n foresi. ⁴² Kai písóoca iwame n wa re pikpaniikó yé wéeri api wúrunkεε nnya, api pεé n la piké pi kó. ⁴³ Ke Róm usóoca kpéé uu ní la uké Póoli riyu lo nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lé wa. Uu pεε rinóo he re pεpεε piwéeri n nyu piké mεfoi rikpuu api ne rikóitime térij. ⁴⁴ Amá pitóroo piké akpénkpélé ne kúninói siwélépi kecáá túnti api ne pi tiki. Lē kari mεsei ntónéi wa ari ne keté kóima tulu áí úka ríka kpu.

28

Póoli ye Maliti keteni-i we

¹ Kai nkρo-i ró n lése memáá kari pεε kó te pi ye míni kepáápáá keté kē séε re Maliti. ² Kei pikó api kefa fénnε api rísonε ró yósu. Ke ikónε ii picuú n kóri nnyíye nn wai nnya, api nna píima nnyine wai api ró yósu, ari kekále wai ari ne n kóónú. ³ Póoli uu pεε yisi uú ha sinaapi paálame re uké nna-i risápo, tikpurii rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n leepó, ari lééri ari Póoli kunipe yéu. ⁴ Ke keté kē pikó api n yé iwáa iyé in Póoli kunipe sanárilē, api pεε pimεcōpεcire n tee re: Mpá liké iye wa, usoi nkó ye usoi kó unyine le. Míni-i kuu nní nkρo-i ηméhεrεeri. Amá Uléecaa yeε aseí n tiki lé úu ηmurei uké nfáa li. ⁵ Amá Póoli póo iwáa nna-i mérépó, áí kó nkpani méka u wa. ⁶ Api pεé m mé yare piké u yé un píni un ne sí nεε u yé mεse ne mεse kei nní loole uu kpi. Api mérési ai nánai, líka áí u wa. Api pεε mεse kemúnjé conse api re piléé pinyine ye pi.

⁷ Kei kekúri ke keté kē uyukóó foí keyó aké pεé we. Pi ye u séε re Pupiliyuusi. Uyé uu kei nfanare ne kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa ye pεε kumúnjé kpe-i póólúle un ne kupinetoí ne nlure yare ákpasehé finu. Póoli uu sí uú ha u lolólú, uu ukecáá keyóme yáási uu anípe ukecáá láa uú ne u poise. ⁹ Lē memáá, keté kē pitóikó picó api weri api Póoli yenu, uu pi poise. ¹⁰ Api núpá yo ne ríyu ró waise háí. Kari n tósu, api lé kai ró m pise tóké ne ncéε rintúki nnéi ró pásii.

Póoli metuipó Róm kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari pée limemáa kúninai kunyine kpee Alekisantiri n lééri loni arí ne tómpo. Nnyiyé kumúnjé-i kakú pée Maliti-i nyere. Pi kukecáa písika ayu leselé. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanei arí ne Rekiyo tulu. Kuyo aku liukóso ituye kumii-mē pepuri, ari pée siyáa sité ηmane kpisi arí ne Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpe-i piróca Yeesu pikó yénu, api ró pise re také kei siyáa siséi pikeméé tone. Kei kari pée yisi arí ne Róm tulu. ¹⁵ Yeesu pikó pée Róm-i ní we ye pée kerócáa nyule. Api hái Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisáneyo Sitaani-i ró tépei. Ke Póoli uu pi n yé, uu Ulééca pakare, ai kó ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Róm-i n tuipó, usóóca kpéé uu usóóca wéése anipe-i pikpraniikó wai api Póoli necé he re uke umecire keló tone ne usóóca yee yé u m mé.

Póoli ye Róm-i Nléécaasimé yóóle

¹⁷ Kapi Róm-i n tuipó siyáa sitaani memáa, Póoli uu Pisui fi piyukó pée kei ní we cápine. Kapi n cápinepó, uu pi maa re: Pimáreco, ám akópe áka ntópurí mmú wa, ám kó pirósáa isé íka rilóó, nípá ne lé, pi Yerusalem-pó né tínle api Róm pikó anipe-i wai. ¹⁸ Róm pikó apí ne né túhaane, ápi níka yé kapi yé ne né ní kpu. Api pée re piké né riyápo. ¹⁹ Amá Pisui fi api yúlu, am póone am mese re Sesaa kam la uke ha ne né túhaane. Ai re nnépurí pikó kam la ké pitele wa. ²⁰ Lé nnya kam te ké nó yé ké kó rinóó nó maa nóké kó te lé ke Isirayeli pikó api n tálé nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pée u pese re: Api mpókó níka kecáa Yutee-pó ritelé níka ró wóime, urómáreco úka úu kó kei-pó leeme uke kam uke kepócáa nnyine ró kéé néé uke mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tó la re pó ηmaa a nkpeni mmē kaa m músu ró símisi. Tó kó te nípá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tikilé yulu.

²³ Pi ne Póoli api keyáa yekei. Kai likeyaa ké n tu, api sí kulúfi api Póoli leepó kényo ke-i kuu n sói. Uu mmare hái ne kesineco-pó Ulééca iyóopi kecáa pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeesu ne kefa tene.

²⁴ Picó apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picó api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lé n tósu apí kómeline, Póoli uu pée kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasone ní ne antepu Esayi ritiki ní ne nópínésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye nsoné kutu ríco
amá áni yéé aseí kó
nó ye nsoné nyáni
amá áni yéé yé.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akij ye takasile,
pi pimécire atu tápisile,
api inípee wúkesi
re piatu áa kape ye kó,
piinípee íi kape ye kó yé.
Pimesóho áme kape ye kó líka ceri nnya.

Péé uye-i, ápi ye pée né Ulééca kémeé kam ké pi poise.

²⁸ Póoli uu kó pimáa pi kpá re piké kó te mpuri sane pikó pée ní-yulalesimé ke Ulééca uu m páme te. Pē né kutu n ticó. ²⁹ [Kuu lé pimáa m masí, Pisui fi api nceé kpau apí n kenepo pin ne tósu.]

³⁰ Póoli uu injmē ité kényo ke-i kuu ní we un hééle kémeé tone. Uu kei pepée ukeméé n sónaapo nnéi yóó. ³¹ Ulééca iyóopi nsímé kuú pée yóóle un kó Upíima Yeesu Kirisi nkó písoi céési ne uripóó, líka ái kó u pekési.

Títelê ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lelee rítelê ntí kémee ní we

Kumúnjê kpe-i ke Pòoli uu ppe unsê táánũ n tenese kuú ppe Kirisi pikó ppe Ròm keteni-í ní wé rítelê ntí wói. U péê lalê uké uncee rinój hái ne Ròm-pò kúu ppe n hápaalê, uké kò ppe Esipaanyi ha uké ha Nsímé Keciŕe riyóó. Títelê ke Pòoli uu Ròm pikó n wói ye icélaa inyine le ke Pòoli uu n pa ne iketo-pò. U i pale kekéripi re: "Sisoipipi sin Yeosu ne kefa n tene ke Uléécáa uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmê ne kò tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyê mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye nyísele re iye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeosu Kirisi rintiki apí ne Uléécáa kefa tene kecòpe we. Uléécáa icápine ye Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó ppe apí Pisuifi ye kulúí wele. Amá Pisuifi ye kò Ròm kémee kulúí wele, picò apí panse Kirisi pikó, pin kò ne nòjlê pin Pisuifi piyómeyáhaa isé tíkilê. Yarê li pise re mpuri sane pikó ppe m panse Kirisi pikó pòókê kò isé iyê n tikilê néé? Pòoli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó ppe mpuri ke Uléécáa uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuifi meya ye Nsímé Keciŕe kepiŕe ritòle (9:30-10:20). Uléécáa ye kò ne wele un unpuri la. N ne ipuri icò yé keyáa Yeosu Kirisi kémee Uléécáa ípeelê ceri.
3. Yeosu Kirisi icápine kémee mefine nkó mee nté wólaalê. Pòoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécáa n yáasi ne lē kapi ye ne picò nkíjnijê kémee n tóne. U ppe ne nfatene kémee m pelaalê písi re piké ppe apí nkemee m pelaalê ne m purú. Uu kò ne pi téní re li pise re nla nké pikécáá n nyáni. Likumúnjê re Uléécáa yê akòpe kémee sisoipipi lesele, Nfáasone nn si léni, asi ye ppe fe así m pénelê sin ne we, nn kò ne si léni, si ne Kirisi pin ne pénelê pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecò ppe Upiima pikei n wa iyáhaa kulúí pasiipòle (16).

Iyáhaa

¹ Né Kirisi Yeosu ukeikó Pòoli, néé rítelê ntí nó wólu. Uléécáa ye né sée re ké panse utume. U né wéle re ké Unsímé Keciŕe riyóó. ² Uléécáa ye ppe hái mekeme-Uléécáa Nsímé atelê kémee antepuye maase re u yé Nsímé Keciŕe mmê tó pa. ³ Ukepiipi Urópiima kecáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyòopi Tafiti kepiŕé le. ⁴ Ke Uléécáa uu pikpòkpò kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepiipi, uu kò Unfaasone ne tiki uú ne linnanje u he. ⁵ Urópiima Yeosu Kirisi ke Uléécáa uú ne ritiki uú ne ípeelê né nyíse re ké panse utume, ké kò tíyese ipuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké ppe uyê Uléécáa m pakarele. ⁶ Nó mpí ke Yeosu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pē kémee wele.

⁷ Nsímé Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécáa uu nní ní la uu kò nó wée re ani panse upikó kam títelê ntí wólu. Urósáa Uléécáa ne Urópiima Yeosu Kirisi piké ípeelê nò nyíse apí nkíjnijê nò he!

Li Pòoli ripòò wa re uké ha Kirisi pikó ppe Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi ketē nké nnéi nónnéfatene nsímé símisile ísone. Lē nnya kamí la ké ne Yeosu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécáa pònesse kelene. ⁹ Uléécáa uyê kam n yáasi nen Ukepiipi Nsímé Keciŕe yóólê yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kò nnpá píyeyi nókenécáá yáasi. Ne ye pise re uké lē umela kémee

ncéé né he ké nókénéméé hapò. ¹¹ Lē nnya, li pēe meýíkíyiki ripóó né we re ké piyéne nó hapò ké lē ke Nfáasone nn né n he nó ritérjse nóké iníñj wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókénéméé sónepole re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesé m má nké tíyese toké ikari kparisene.

¹³ Pimáreco, ne la re ani kò te ne pēe menécire cápinelē ké pilóólú nó hapò, amá hái ne nkpéni-me ám kahane ncéé n yē. Ne pēé la re pinékei piké kò nó kémee kuláa wa yare kapi ketē kecáá isoipuri icò kémee kuláa n wa meco. ¹⁴ Li né pise re ké nípá piye kéméé ha, ayu ne sicare kéméé písoi ne písohoo ne pepēe ápi líka n nyu kémee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripóó né we re ké kò nó mpí nóó nní Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kécire riyóó.

Nsímé Kécire ye nnañe le mee Uléécaá kémee n léeri

¹⁶ Nsímé Kécire mmē rín isei né we. Nnañe nnyine ye mu ke Uléécaá uu ye ne pē nnéi pēe ne kefa u n tenelē ayu n lo. Pisuiñi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kémee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaá yèè písoi pansesele aseí pite. Uyee ne Uléécaá kefa n tenelē mecire kóló kuu ye nfatene mmē ñmane nnya yē te u aseí ute le. Lē kai nní Lléécaasímé ritelé-i wólaalē te: Nkó yee nfatene nnya m pansé aseí ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnéi ye akópe wale

¹⁸ Uléécaá kuwói ye keyómecaa-pò wemēle. Pepēe ápi u n waiselē ápi kò umela tikilē pēe yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pēe pimewee kópe ne tápaalē te písoi ápi kape aseí ceri. ¹⁹ Pi lē ke kesoiipipi ake yé ní fe ake Uléécaá kecáá cérú pinyuwe máalenle. Likumúnjé re Uléécaá ricuruu yee li pi cereíse. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaá líkó ái kúyene we, amá umewai kémee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoiipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u nnañe teneciré mále un kò Uléécaá. Sisoipipi ási yé ncéé yē síké re ási líkecáá nyu. ²¹ Si Uléécaá nyule, amá ási ye pēe riyu u waise, ási ye kò u pòone se yare kasi yé pēe u m pòone se re u Uléécaá nnya. Amá inírisímé ke písoi ápi ne mēsunu ápi ne pimécire fómni, pikemúnjé ake pēe kunfiri kapi m má nña kuyñmaha-i lompo. ²² Pin pimécire nyáni yare pi mewéesesohò mále, nempákane pinfiri ñmaa ye pi. ²³ Ápi yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaá kpórcéi pakare, ápi nya ápi conse ápi pēe kesoiipipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana líkó ne límujui-mujui séru re piléé ápi ye wula ápi lē pakare.

²⁴ Lē nnya ke Uléécaá uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipine cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóome líkó kpísi ápi ne Uléécaá kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lē ke Uléécaá uu n wa yáasi, ápi pēe Uléécaá yee nípá yo n wa piyáhaa yulu, in kò ne uricuruu káí ne sá re piké yáasi hái ne nípá piyei-pò. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaá uu piseicirékei pi tā, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósico ápi ha n sói, ái kò pēé ne sá re líké lē. ²⁷ Pitisi pòó kò limēco pipinósi yá, ápi ha ne nnáápi pipitísico n sói, lin písoi isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaá céri nnya, Uléécaá ye pi riyále pikemúnjé ake cókoi, ápi pēé n wapísi ái ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncòpuri ne rikpákará ne nwóónaapí ne kufatari kpee pisifa-i we. Pikáápinkēe ne písoikó ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i còpaalē. Pimécopécire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kò Uléécaá iláaro wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimécire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, ápi ye písaá ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, ápi nla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kò pēe isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepēe limewai mē n wai

ye ne sá re piké pi kó. Pi kó pee li waille. Lē memáá, pi ye kó pepeē lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléecaa ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpá pòn usoi úye mpuri, pónkó pónnī ne picó n túhaane pòn akópe pi palē, ái we re piké íwe pón té. Pónnī ne picó n túhaane pòn akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re pónnī ne picó n túhaane, pón ne kó pimewó waille.

² Tó meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléecaa uu ye ne pepeē lē n wai túhaane.

³ Pónkó pónnī ne pepeē lē n wai n túhaane pòn kó pimewó wai, pón músu re pón né Uléecaa ketahai kéméé lee? ⁴ Néé Uléecaa mewai sone píima ne uisoi niñene ne unfanare kaa lómiiise. Aa nyu re umewai sone píima mee la re a mefine conseé? ⁵ Amá ripókínhtake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, mepócíre kaa lē kuwói píima cápíne keyáa kē ke Uléecaa uu ne nsímései ukuwói kéméé pisoni n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléecaa uu yé mpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepeē lisone piwai ne n ñmósópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waille re uké umeyóopi pi he uké kó ríyu pi wáise uké kó tíyese piké pansé picaaiciré. ⁸ Amá Uléecaa yé pepeē ne u n kénene ápi la piké nsímései kutu ricó, pin pee lelee ái ne n sá kutu cālē kecáá ukuwói píima stúise. ⁹ Píweluke ne nwuutúú mee mpí nnéí pee mewai kópe n wai likó. Pisuiifi kái ne mefoi máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkínñine mee mpí nnéí pee lisone n wai likó. Pisuiifi kái ne mefoi máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléecaa úu pisoni ne picó kóólene.

¹² Mpí nnéí pee ápi isé kecáá n nyu ápi ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepeē ikecáá n nyu ápi ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, ái mpí pee ye isé kutu ñmane riñcó pee Uléecaa inipee-í aseí pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re aseí pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléecaa isé n nyu ye pee isé iyē tikilē, li wa yare i pisifa kéméé wele pin ne i sone, mpá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kéméé n ye ye pisifa kéméé wele. Pikemúnjé yèè pi nyísele ápi céru re pi ye pinyine-í akópe wale, ake ye kó pinyine-í alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléecaa uu Nsímé Kecíre kam n yóólē m páine uu ne pisoni túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uu ne lē nnéí ke pisoni ápi n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisuiifi ne isé kecáá nstímé

¹⁷ Pónkó pónnī mepócíre rinyíri n he re Usuiifi, pòn ne isé tálē, pòn Uléecaa nnya rikókori wai, ¹⁸ pòn umela nyu, pón kuu uisé kéméé n céesi re a ye lelee lico ne kekpéè n we ceri, ¹⁹ pónnī mepócíre n nyáni re pón pinyíye torikee, pòn kó pepeē kujmaha kéméé n we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pón isé kéméé menyuwe ne nsímései yē nnya, ²¹ pón nkpéni nní lē picó céesile, aa pee mepócíre picélaa pòone. Pó ye re ápi kape ye yáái, amá pónnī pee yáái! ²² Pó ye kó re ápi kape ye iwásá wa, amá pónnī pee iwásá wai! Pó ye re pón piléé kóhòle, pòn kó pee pilikó yááinké! ²³ Pónnī isé nnya rikókori n wai, pón ye kó isé rilóóle áa ne Uléecaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléecaasimé kéméé wólaalē te:

Nó nnya, Uléecaa rinyiri ye mpuri sane pikó kéméé caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te no isé tikilē ke piké ápi yé kuláa nó wa. In te no isé rilóó, nópinéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m píse kecáá sone, áni yē te ukukéciré yé Uléecaa kéméé n we yare pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, uu yé tíyese pónkó pónnī isé n nyu áa ye pee i ritiki, pòn

kò kélé, aa yénu rɛ pɔ akópe málee? ²⁸ Lɛ nnya, ái ipiɛ kecáá piké mpí pɛɛ ye nyíse rɛ usoi ye Usuifi le. Ái kò ipiɛ kecáá piké mpí pɛɛ piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lɛ ke usoi uu kɛfa kɛmɛɛ ní we lɛɛ ye nyíse rɛ u Usuifi le. Lɛ kapi ye maa rɛ usoi ye meyíkíyiki kɛlɛnle. Uléécáa Nfaasɔne meké ye mɛ, ái isé mekó. Ái písoi kɛmɛɛ ke Usuifi uyɛ mpuri ipakarɛ ii ye leeme, amá Uléécáa kɛmɛɛ le.

3

¹ In lɛɛ ní, kuláa ye kúye rɛ usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kɛmɛɛ wele áku kumúné má. Kufói yɛɛ rɛ Pisuífi ke Uléécáa uu ne mefói símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kò nye rɛ pikɛcɔpe pinyine ápi aseí ritiki. Lɛ nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléécáa pɔɔ kò aseí pitíki yáá? ⁴ Ái nkpáni lɛ. Ái cérese rɛ npá usoi úye ye unóɔme le, amá Uléécáa pɔ ne aseí tikilɛnle. Li likecáá wólaalɛ te:

Li píse rɛ apónó aké n nyíselɛ te pɔ aseí ute le.

Nka rín wene kapi yé ne mepótúhaane kɛmɛɛ pó n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ái nyíse rɛ Uléécáa ye aseí tikilɛnle, tó pɛɛ maa rɛ íye? Te ke Uléécáa uu yé nní likecáá ukuwoi ró ní nyíse nnya, úu aseí tikilɛnle? Lɛ ke sisoipipi asi ye m píse mecɔ kam nní píse. ⁶ Ái nkpáni lɛ. In pɛɛ lɛ, íye ke Uléécáa uu yé ne písoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóɔme yé tíyese ái nyíse rɛ Uléécáa ye aseí tikilɛnle, ái kò ríyu u waise, yo nnya ke Uléécáa uu yé pɛɛ kò ne ró túhaane rɛ tó pikópekoó le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké maa rɛ: Lɛ nnya, tóké akópe wa lisɔne liké ne akemɛɛ léeme? Písoi pinyine pɛɛ tiróyu n kópu ye rɛ tó ye lɛ ma. Uléécáa ye alari mále uké lɛ nnya lipite kutu ripasa.

Písoi nnéi ye pikópekoó le

⁹ Tó nkpáni maa rɛ íye? Te tó, Pisuífi ye mpuri sane pikó fe, néɛ íye? Ái nkpáni lɛ. Tó písímé masile rɛ akópe ye rínanɛ mále an ne kesé Pisuífi ne mpuri sane pikó múfílɛ. ¹⁰ Li Nléécaasímé ritelé kɛmɛɛ wólaalɛ te:

Usói úka úu aseí tikilɛ.

Mpá ucírɛníɛ yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesɔhɔ má.

Úka mpuri úu Uléécáa wéési.

¹² Pinnéi ye ncée kecirɛ pitíki riyále.

Ápi kesé pinnéi isoi kpára n wai.

Úka mpuri úu lisɔne wai,

npá ucírɛníɛ yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnóasímé ye rikpíi le tee n háalɛ.

Pialempi kápí ne nnóɔme wapisi.

Melɔ ye pinnóɔ-i kúlaalenle yarɛ iwáa yɛɛ n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yɛɛ pinnóɔ-i yipaalɛ.

¹⁵ Piana áa kusa ményɛ pikoikɛɛ kɛmɛɛ wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lomɔ, picainkɛɛ ne pico íwe piwai yɛɛ pilikó.

¹⁷ Ápi ncée mɛɛ ye ne nkírɛníɛ ní ka nyu.

¹⁸ Ápi piisoi kapi n le kɛmɛɛ Uléécáa wuru.

¹⁹ Tó kò pɛɛ nkpáni nyule rɛ li Uléécáa isé kɛmɛɛ wólaalɛ te pɛpɛɛ isé matiki m má nnya ke isé íyɛ ii wólaalɛ, nsímé nké ne npá úye n lukaalɛ nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléécáa inipɛɛ-i sikópekoó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lɛ ke isé ii m píse wa. Lɛ nnya ke úka úu yé fe uké Uléécáa kɛmɛɛ alari yɛ. Isé ye tíyesele usoi uu céru rɛ u ukópekoó le.

Lɛ ke Uléécáa uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lē ke isé ricuruu ne antepuyē apí pēe mekēe-me ní ma yēe nkpéni nní wa. Uléécaá úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pē nnéi pēe lē kuú ne Yeesu Kirisi rintiki uu wai ñmanē kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí pite. Likumúnjé re Uléécaá úu písoi ne picō kecōpe kóolenē. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléécaá meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléécaá ye uipēelēe kēmēe pi pansesele aseí pite, faalaa apí kō líka hēele. Yeesu Kirisi ye umecire kpísi uu he nnya ke Uléécaá uu ne piayu lo. ²⁵ Uyē ke Uléécaá uu wée re uké umenye ne inyóanse wa iké pē nnéi pēe umenye mē ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pēe mekēe piakópe akpanii pi wa. U peé ne kényu pi purulē. ²⁶ Lē kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpáni conse. Uléécaá ye kō lalē uké nfáani ketē nké kēmēe nyíse re u kō ne urinōo kuu ní ma kecáá wēle. Likumúnjé re pē nnéi pēe Yeesu ne kefa n tenelē ñmanē kuu ye yē te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisuífi ye pēe nnyine má také ne picō rikókōri n waii? Aai, níka ñn we! Isé pitiki nnya nēe mewai sone nnya? Ai nkpáni lē. Likumúnjé re ái isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tō kō yē te ái ke kesoiipipi ake yé lē ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléécaá keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Néē Uléécaá ye Pisuífi ñmanē Uleecaa lē? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, néē iye? Eēe, u kō mpuri sane pikó Uleecaa lē, aseí kecáá. ³⁰ Uléécaá use yēe we yēe nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limecō kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tō nkpéni lē maa re nfatene nnya, isé nkó ye pēe tenele néē? Ai nkpáni lē! Tō meníñe isé nnañe nnéi i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m pallē

¹ Tó nkpéni urósáayaha Apiraham pó nkó maa re iye? Yo kuu Uléécaá kēmēe yé? ² In pēe Apiraham liwaiwai nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pēe fe uu lirikókōri n wai. Amá ái nkpáni lē we Uléécaá kēmēe. ³ Nléécaasimé ritelē ye maa re: Apiraham uu ne Uléécaá kefa tene, Uléécaá uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye kō nkó yēe pikei n wa uu liihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yēe úu pikei pika n wa uké ne m pansese aseí ute un peé ne uyēe ye ukópekoó m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yèè unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nkó yēe úu pikei pika n wa, Uléécaá uu peé ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléécaá uu akópe n sárei uu kō akecáá yárii ye pínarekome le.

⁸ Usoi nkó akópe ke Uplíma úu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké ñmanē kapi tee re pi pínarekome le néē ne pikéciré pó kō? Tó pimáa masile re kefa ke Apiraham uu ne Uléécaá n tene nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú peé we Uléécaá uu ne u kpísi re aseí ute? U pēe kélé néē úu kélé? Api pēe kahane u rinké. Uu pēe kélé. ¹¹ Kepire kapi u riké ái nyíse re Uléécaá ye unfatene nnya u pansesele aseí ute api kelene u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pepēe Uléécaá ne kefa n tenelē usaa úu kō pēe kélé. Yare ke Uléécaá uu Apiraham m pansese aseí ute úu kō pēe kélé mecō kuu kō pēe pansese. ¹² Apiraham ye kō pikéké usaa le. Ai pēe pikéké nnéi. Amá u pepēe nfatene m má yare kuú m má api kelene u ké usaa le.

Usoi nfatene mee ye lē ke Uléécaá uu yekei re u yé wa u yenise

¹³ Asei kecáá, ái isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Uléécaá uu yekei re u ne upipiré yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléécaá uu ne u pansese

asei ute nnya ye ni. ¹⁴ In te isé ke usoi uu ye ritiki uu ne lē ke Uléécaā uu n yekei re u yé wa yenu, nfatene rín pēe líka yoriye, urināo kuu n yekei ye pēe méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Uléécaā kuwōi yukusele. Isé insá n we, ápi ye maa re pi i rilóó.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mee ye tíyese usoi uu ne lē ke Uléécaā uu n yekei re u yé wa yenu. Ipēléé ihēe ye nyi. Lē nnya, rināo yekei yekei tē pō ne kō Apiraham pipirē nnéi rikó le, ái pēpēe isé n tīkilē ŋmane, amá ne pēpēe urósáa Apiraham meco nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémeē ukecáá wólalē te: Ne pō kpísile am waise isoipuri kulúu usaa. U ntónéi usaa le Uléécaā kuú ne kefa n tene keyu-i. Uléécaā uyeē ye pikpōkpō nfāa n he, uu wai leleē ái pēe ní we, ái weri. ¹⁸ U pēe ne Uléécaā tálēnle un ne mé te Uléécaā yé u waise isoipuri kulúu usaa. Li we re Uléécaā ye pēe u maa re: Pipópirē yé masi kulúu n we. Ái kō pēe lē kutá we uké ne m mé. ¹⁹ Apiraham nfatene ye pēe ne wele nn páápú, amá un kō ne aŋmē píle kumúnjé má. Ú kō pēe nyule re u ne nkpō nnyáá piwai masile, úu yé nkpéni fe uké kewá yē. Unósi Sara pāa kō nkpéni kuwánmare we. ²⁰ Amá nípá ne lē, úu Uléécaā rināo kesi, amá u meníŋe nfatene píima ne Uléécaā riyu waisēle uu nkpáni ritinŋa-tinŋa. ²¹ U ne kefa tenēle re Uléécaā ye rínanŋe mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²² Lē nnya ke Uléécaā pōo kō u pansese ase iute. ²³ Tinóo ntí kapi nní n wó re: Uléécaā ye u pansese ase iute, ái uyē ŋmane nnya kapi wó re Uléécaā ye u pansese ase iute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese ase iute, tó nnya kapi kō lē wai re tó Uléécaā uyeē Urópíima Yeesu pikpōkpō kémeē n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵ Arókópe nnya kuu tíye api u kopu, Uléécaā uu u yukuse re uké ró pansese ase iute.

5

Nkíŋŋe mee tó ne Uléécaā kecōpe ní we

¹ Ntófatenē nnya ke Uléécaā uu ró pansese ase iute. Nkíŋŋe ye nkpéni tó ne uyē kecōpe wele. Urópíima Yeesu Kirisi yeē tíyese kai lē wa. ² Uyeē tíyese ke Uléécaā uu nfatene nnya uipēléé ncee ró he ari fe ari ne péne rísonē. Li nkpéni tó láárúle re tó kam ari umeyōopi kémeē ketóne yenu. ³ Háí ne nkpéni ricuruu kari nní íwe n le, li ró láárúle ái kumúnjé má. Tó nyule re íwe kémeē ke usoi uu ye pinmóópú peikee, ⁴ uu pinmóópú kémeē Uléécaā pitíki ceru ne ase i, uu ase i pitiki kémeē fe u ye Uléécaā ne n tálē un mé. ⁵ Uléécaā pitá ápi yé ró kíraase. Nfáasone mmē kuu ró n he kuu ne unla arókínj kémeē wa.

⁶ Kári pēe rínanŋe m má tóké ne akópe kémeē le ke Kirisi uu pikópekoó nkpō yósi uu kpi. Uléécaā yeē liitunŋe iyē yekei. ⁷ Li pēe páápúle piké ne usoi sone ricuruu nkpō ní yósi. In n la, unyine yé pēe fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpō yósu uu kpi. ⁸ Amá lē kémeē ke Uléécaā uu ró n nyíse re u ró lalē ye nní: Kári pēe arókópe kémeē ní we ke Kirisi uu ntókpō yósi uu kpi. ⁹ Ke Uléécaā uu nkpéni nní Kirisi inyóonse menyē nnya ró m pansese ase iute, ái céreise re Kirisi yé kō Uléécaā kuwōi kémeē ró lese. ¹⁰ Pēé uye-i karí pēe Uléécaā pilaarō ke Uléécaā uu Ukepipi nkpō ne iláarō iyē kpu. Kuu nkpéni nní iláarō iyē pikópe ní masi, ái céreise re u yé kō Ukepipi nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kō nkpéni ró láárúle lin kō rikókari ró we re tó ne Uléécaā ye larukusene. Urópíima Yeesu Kirisi yeē tíyese kai lē wa. Uyeē tíyese ke tó ne Uléécaā ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limeco kái we. Usoi use, Atam nnya ke akópe aa keté kecáá lomme áa ne nkpō weri. Ke pisoi nnéi api akópe n wa nnya, nkpō nn pisoi nnéi tēŋ. ¹³ Uléécaā uké kelene Moisi isé ní léseme, akópe ye pēe keté kecáá wele. Amá

ke isé ñi pɛɛ kahane n léeme nnya, Uléécáa úu pɛɛ akópe keeni. ¹⁴ Mpá ne lɛ, kai Atam kumúnjé-i n kpisi aí ne Moisi-i tui, nkɔ́ ye pɛɛ wele nn písoi kóni, mpá pinsá Atam meɔ́ rinlɔ́ ke Uléécáa uu n he rinlɔ́.

Atam ye pɛɛ usoi uɔ́ uyee n weme kumíiri le. ¹⁵ Amá lɛ ke Uléécáa uu n he faalaa aí kusa piye. Usói use kuú ne ritiki uu ne he. Uyee Yeosu Kirisi. Kei kuú ne ulisone písoi meýá ticti ne nfanare. ¹⁶ Uléécáa ihɛ faalaa mewai ye ne mempehé ne lɛ ke usói use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usói uu wa apí ne u túhaane aí ne u kpi. Amá lɛ ke Uléécáa uu usói n he faalaa uakópe kului mewai-maá ye t́yese kuu pansɛ aseí ute. ¹⁷ In te usói use akópe nnya ke nkɔ́ nn písoi keɔ́á ketónɛ yɛ, pɛ́ ke Uléécáa uu ípeelé n nyíse u pi pansɛ aseí píte yé kó Yeosu Kirisi nmanɛ nnya nfáa yɛ, u ne pɛ́ api kesé iyóopi tone.

¹⁸ Yarɛ ke usói use akópe aa n t́yese apí ne mpá úye túhaane aí ne u kpi meɔ́ ke aseí mewai mese amɛ t́yese Uléécáa uu ne písoi nnéí pansɛ aseí píte, api pɛɛ nfáa yenu. ¹⁹ Asei keɔ́á, usói use kóló ye pipakare ñ ye nnya ke písoi nnéí api pansɛ pikópɛkɔ́. Limɛɔ́ ke usói use kóló ye Uléécáa m pakare nnya, písoi meýá api pansɛ aseí píte.

²⁰ Isé ye leemɛle ii t́yese akópe aa kulúi wai. Amá kei ke akópe aa kulúi n wa, Uléécáa ye kó kei písoi ípeelé nyísele aí ne kɛto. ²¹ Yarɛ ke nkɔ́ nn akópe nnya rínanɛ n yé nn písoi keɔ́á tone, limɛɔ́ ke nfáa tenɛciré nrí ne Uléécáa ípeelé kuu písoi n nyíse nnya rínanɛ yenu ne nké písoi keɔ́á tone. Urópiima Yeosu Kirisi aseí pitiki nnya kari nfáa tenɛciré yé.

6

Akópe áa kerɔ́cáá rínanɛ nka má

¹ Lɛ nnya, tókɛ nkɔ́pɛni re íye? Te tókɛ nkɔ́pɛni akópe piwai ne kényu mahá uípeelé iké pɛɛ meýá wa néɛ? ² Ai nkɔ́pɛni lɛ! Akópe áa kerɔ́cáá rínanɛ má. Iye ke tó yé kó pɛɛ ne akópe kɛmɛ n we? ³ Ani nyu re tó nní ntónéí Kirisi Yeosu kupɛnɛɔ́ kɛmɛ míni n wóle, tó kó míni piwolé pɛ́ kɛmɛ né u ripɛnelɛ ari kesé kpíi? ⁴ Kapi míni ró ñ wóle, tó ne uyé kapi lɛ tipɛné api kulesi. Kesé kari lɛ kpu. Yarɛ kuu kó Sáa Uléécáa rínanɛ nnya pikópɛkɔ́ kɛmɛ n yisi, limɛɔ́ ke tó yé kó nkɔ́pɛni nfáa fale yɛ.

⁵ Asei keɔ́á, in te tó ripɛné ari unkɔ́ kɛmɛ kesé kpi, tó kó limɛɔ́ pɛnɛne arí n we arí ne umeyise kɛmɛ kesé yisi. ⁶ Tó kó nyule re isoi kpure íye-i karí pɛ ñ we kapi ne ripɛné api kunapɛkɔ́ keɔ́á kari, ai wai re akópe isoi iyé ñi nkɔ́pɛni kerɔ́cáá rínanɛ nka má, arí kó nkɔ́pɛni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usói nkó ye nkɔ́ ní masí ye akópe ilasi kɛmɛ lele. ⁸ Ton m maa re tó ne Kirisi ye ripɛnelɛ ari kesé unkɔ́ kɛmɛ kpi, tó kó ne kefa tenelenle re tó ne uyé yé kesé nfáa m má. ⁹ Tó nyule re Kirisi ye pikópɛkɔ́ kɛmɛ n yisi úu kó píkaí kpine, nkɔ́ rín kó nkɔ́pɛni ukeɔ́á rínanɛ nka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akópe áa kó nkɔ́pɛni ukeɔ́á rínanɛ nka má. Nkɔ́ cireníne kuu kpu. U nkɔ́pɛni nfáa mále un ne Uléécáa mekó-i we. ¹¹ Lɛ nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akópe áa nókenécáá rínanɛ nka má. Ani kó nómenécíre n nyáni re nɔ́ Kirisi Yeosu kupɛnɛɔ́ kɛmɛ nfáa mále non ne Uléécáa mekó-i we.

¹² Lɛ nnya, akópe áa kape kó nkɔ́pɛni nóinépiɛ ye keyáa n kpine kɛmɛ rínanɛ m má. Ani kape ilikáipi-káipi n tikilɛ. ¹³ Ani kape nóinépiɛ keló kényine kpísi náké akópe-i n wai. Amá ani nómenécíre kpísi ani Uléécáa anipe-i wai yarɛ nɔ́ kpule ani yisi, ani nóinépiɛ siló kpísi ani Uléécáa he aní ne lisone n wai. ¹⁴ Akópe áa yé nókenécáá rínanɛ yɛ. Li we re isé ñi kó nkɔ́pɛni nókenécáá rínanɛ nka má. Amá Uléécáa nfanare meɛ nókenécáá rínanɛ má.

Ari kò nkpéni akópe ilasi kémee we

¹⁵ Lē nnya, iye nkpéni? Tε tó nkpéni akópe piwai ne kényu mahā te isé ñi keróciáa nnañe má re Uléécáa ipéelée kémee karí we nnya? Ai nkpáni lē! ¹⁶ Ani nyu re nòn nóménécíre n kpísi nòn usoi m pa re nóké uilasi n le nòn u pakarelē, nò meyíkíyiki uyē kani nni m pakarelē pilasi lē? Nòn nóménécíre n kpísi nòn akópe-i n tampo ani ailasi n le, nó lē nnya kpi. Nòn Uléécáa ilasi n le nòn u m pakarelē, nó pεe lē nnya Uléécáa inipεε-i pansε aseí pite. ¹⁷ Amá tó Uléécáa pakare: Nò pεe akópe ilasi lele, nò nkpéni kεfa kεse ne icélaa tikilenle yarε kapi nó a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi ye akópe ilasi kémee nó lésele ani nkpéni pansε nòn aseí ilasi le. ¹⁹ Ne sisoipipi mεcò símisile re ani ye mekεε nsímé kó nnya. Nò pεe mekεε nóménécíre kpísile nòn mékperinkpe ne mεwai kópe ilasi kémee wailē. Li tíyεsele ani pεe isoi yεe ñi ne Uléécáa n sá n le. Limεcò kani yé kò nóménécíre kpísi ani leleε ñi nyamí piwai ilasi n le, ai tíyεse ani pεe isoi yεe ne Uléécáa n sá n le.

²⁰ Kumúnjε kpe-i kaní pεe akópe ilasi n le, lisone piwai ápi péε ne nó yé. ²¹ Mεwai mē kaní pεe n wapisi ye nkpéni isei nó wεle. Yo kai nó yóriyε? Nkpómē kamé ne nó sí. ²² Amá Uléécáa ye nkpéni akópe kémee nó lésele uu nó pansεse upilasi. Nókunélaa kpeε kei re leleε ne Uléécáa ñi sá kani nkpéni wai nòn ne kέtápò nfáa tenεciré mé. ²³ Akópe kulaa kpeε nkpò, amá lē ke Uléécáa uu ye faalaa n he yεe nfáa tenεciré kari ye tó ne Urópíima Kirisi Yeesu kupénecò kémee n yé.

7

Isé ñi usoi yεe n kpu kecáa nnañe nka má

¹ Pinémáreco, nò pisi le pεe isé n nyu. Nó kamí ne símisi. Nò paléile re kumúnjε kpe-i ke usoi uu nfáa m má kémée ke isé ñi ukεciáa nnañe máa? ² Isé kémee, unósi nkó ye n sòð uu ncée má u ne ula piké túúnne ula uyē un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyεe pεe u ne ula kecape ñi we ñi pεe kò unósi kecáa nnañe máne. ³ Amá ñn te ula ye nfáa mále unósi uu ne utisi féé sòðni, pi yé u sée re unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yεe u ne ula kecape ñi we ñi pεe ukεciáa nnañe nka máne, un péé uyε-i utisi féé n sòð, uu uwásánkaí. ⁴ Pinémáreco, limεcò kai kò nó kémée we. Isé ñi kò nkpéni nókenécáa nnañe nka má, nò pikpòkpo le. Nó ne Kirisi ye keróciáa ñi kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usoi féé yεe nkpéni nó te. Uyεe kpu Uléécáa uu u yukuse, tóké ne Uléécáa pikei n wai lin kulaa má nnya. ⁵ Asei kecáa, kumúnjε kpe-i karí pεe kerómúnjε círe ne irósoi n le, isé ye pεe tíyεsele tòn akópe káipinkeε, an irósoi kémee ró terii tòn péε ne leleε ye ne nkpo ñi ka wai. ⁶ Tò nkpéni isé nnañe kémee lele. Tò nkpéni leleε pεe ilási ró n tónselē anipe-i lele. Nfáasone nnañe kémee kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yεe pεe mekεε keróciáa nnañe m má anipe-i.

Isé yεe lē kapi ye n sée re akópe ró nylse

⁷ Lē nnya, tóké nkpéni re iye? Tε isé ye akópe le néε? Ai nkpáni lē. Amá isé yεe tíyεse kamí ne akópe ceri. Likumúnjε re isé insá péε m maa re: Kapε ye ucò líkò káipinkeε, ám yé pεe céri yo kapi ye sée re ucò líkò pikáipi. ⁸ Tinòð tεe tíyεsele akópe aa kenémee nnañe yenu, nen pεe nnpá yo mpuri kémee pico líkò káipinkeε. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne pεe mekεε wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ñi pεe kenémee nnañe yenu, néε pεe kpi. ¹⁰ Ai pεe nkpéni wai re isé yεe yé pεe nfáa né n he ye ne nkpo kémee né ha. ¹¹ Isé yεe tíyεsele ke akópe aa lē kii ní ma nnya nnañe yē áa ne kuyúí né tani aa kò ne né kópu.

¹² Isé ye Uléécáa líkò le, lē kii ní ma ye kò Uléécáa kémee léerile, lin aseí tikilē lin kò nyamí. ¹³ Yarε leleε ñi nyamí ye nkpéni pansεle lin né kopu, néε iye? Ai

nkpáni lē! Akópe aké ne meyikiyiki n nyise re a mesei akópe le, a isé yee ní nyam kpsile aa pansese nkpo, akópe aa pee lē ke isé ii ní ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei likópe le.

Akópe nnaŋe

¹⁴ Asei kecáá, tó nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépinje mela ke née tikilē. Ne we yare pi né kpsile apí ne akópe yáí. ¹⁵ Likumúnjé re am menéwai cire aseí kóméi. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhó kam ye wa. ¹⁶ In te am likópe kam n wai piwai la, ne ma am n̄murei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pee nyísele re áí rinécúruu néé lē wai, amá akópe nyee kenémee ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule n̄maa re lisone áí kenémee we, ne la ké re menéwee kémee, lisone piwai yèè rípóó né wale, amá am ye pee lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá likópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyise re áí née li wai, amá akópe nyee kenémee ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sōne. I la iké lisone wa, amá likópe lin pee mesére kenyáale-i we. ²² Li kenéfa kémee né láarúle re ké Uléécaa isé m múílē, ²³ amá nen pee kó inépinje kémee isé féé ico nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá íi kóméine. I akópe ilasi né simrile in tíyesele nen akópe nyee kenémee ní we isé tikilē. ²⁴ Linéco ye íwe wele! Wóo yé inépinje yee ne nkpo né n wéési kémee né lese? ²⁵ Ne Urópíima Yeesu Kirisi ne ritiki aní ne Uléécaa p̄onese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kémee Uléécaa isé ilasi tunle, amá nen pee inépinje kémee akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Uléécaa Nfaasone m má un ne we

¹ Lē nnya nkpéni, pepe ne Kirisi Yeesu m pénéle pin ne we apí má re piké Uléécaa ketahai kuú ne p̄isoi n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupéneco kémee Nfáasone ne rintiki íí ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintiki íí ne nkpo weri kémee né lésele. ³ Lē ke isé ii piwai m p̄one re merówee ye n̄naŋe í paase nnya ke Uléécaa ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee p̄isoi isoi kémee ní we an pi nyikilē n feriyee nnya kuu Ukepipi tumme ne isoipinje yare pikópekó meco. Kenkpo mee lē ke akópe aa ne n̄naŋe m má c̄re ne a rinyiki. ⁴ Lē nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ari nkpéni merówee cire tikilē t̄on ne isoi le, amá tó nkpéni ir̄s̄oi lele yare ke Nfáasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí pee pimewee cire n tikilē pin ne isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí pee piisoi n le yare ke Nfáasone nn m pise ye Nfáasone kemúnjé waille. ⁶ Usoi piluke yare ke Nfáasone nn m pise yèè ne nfáa ne nk̄in̄inje kale. ⁷ Usoi mewee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaa ulaaro. Méwee mee áme ye Uléécaa pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ái céreise re pepe pimewee cire ilasi n t̄ú pin ne isoi le apí yé fe piké lelee ne Uléécaa n sá wa.

⁹ Amá n̄s̄ áni kó nkpéni nómenéwee cire ilasi t̄ú n̄on ne isoi le, amá lelee ne Nfáasone n sá kani tikilē, in te aseí kecáá, Uléécaa Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, áí Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenéméé n we, aseí kecáá, n̄oinépinje ye kó ne akópe nnya nkpo kéméé wele, amá ke Uléécaa uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikp̄okpo kémee Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikp̄okpo kémee Kirisi Yeesu n yukuse yé kó tíyese n̄oinépinje yee ne nkpo n sá íi Unfaasone mee nókenéméé ní we nnya nfáa m má.

¹² Lē nnya pimárecò, tò nkpeni riwómè mále, amá ái p̄e merówee kari ne riwómè má kari yé ne irópinje mela n wai. ¹³ Nòn nómenéla n tikilē nòn ne nóinésoi n le, nò kpínine. Amá in te nò Uléécáa Nfaasone tíye nn nòkenémee pikei wai nn nóinépinje mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pē nní ke Uléécáa Nfaasone nn n sēni ye Uléécáa sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási p̄e iwame ne n tũ kaní yósi, amá Nfaasone mee nó n kpísi nn waise Uléécáa sipipi kaní yósi. Mmē mee ye tíyese kari ye ricáái ari Uléécáa séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Uléécáa Nfaasone ricuruu ye tiróúruu símisile re tò Uléécáa sipipi le. ¹⁷ Tòn Uléécáa sipipi, tóo kò masí lē kuú ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tóo kesé Uléécáa likó te. Tòn Kirisi iwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyóopi kéméé n we.

Meyóopi mee kep̄ire n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyi kémee kari neni nní rí we ne masí kep̄ire meyoopi ke Uléécáa uu rí lesene uké ró nyíse áme nka kémee kumúnjeisene we. ¹⁹ Mpá yo ke Uléécáa uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kesé Uléécáa uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpá yo ke Uléécáa uu n wa ye pansese líwookóó. Ai re liricuruu mela kémee kaí ne lē wa, amá Uléécáa yee lē ne rínanje li wai. U lē wale un ne tálē te: ²¹ Ulíkó kuu n wa yé kam ai rínanje mee li n caai ai ilási kémee li n tonselē anipe-i lelu, ai p̄é ne lirip̄o n we lin kò Uléécáa sipipi meyoopi kéméé we. ²² Tò kò p̄e nyule re nípá yo ke Uléécáa uu n wa ye hái ne neni-me ñmóópulenle, lin íwe le yare ke memárenlò ame ye unósi n kēheni. ²³ Amá ái p̄e lē ñmane. Tó ne kò ñmóópulenle tòn ne meyíkíyiki mé te tó mpí ke Uléécáa uu nní Unfaa n laanse, uké m̄esei ró yósi yare usipipi uu kò rínanje mee meke-e-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tò talenle tòn mé. Pitá p̄e kémee ñmane ke Uléécáa uu tiróyu ló. Usoi un lē kuu n tálē un mé n nyáni, ápi ye p̄e re u ne talenle. Usoi yé fe uu lē kuu n nyáni ma re u kò talenle u m̄ee? ²⁵ Amá in lē kári n nyáni kari tálē, tò ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limécò ke Nfaasone p̄o ye kò ró lē te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémee lē kari yéé n we nyu. Amá Nfaasone ricuruu yee keróccáá Uléécáa yáasile n̄i ne ñm̄opi yee ñi nnóo ne kúmaa rí we keróccáá u tēni. ²⁷ Kei ke Uléécáa yee nípá úye kefa n nyu uu ye ne lē ke Nfaasone nn rí la nké m pise ceri. Nfaasone yēè Uléécáa pikó kecáá yáasile aí ne umela sá.

²⁸ Tò kò nyule re nípá yo yēè pep̄ee Uléécáa rí la ne lisone kale. Lipite p̄e nní p̄e kuu lē kuu piwai rí la nnya n sée. ²⁹ Uléécáa ye tíyesele re p̄e nní kuu meke-e-me n céri uu kò meke-e-me pi wée piké Ukep̄ipi mecò n we, Ukep̄ipi kē keké p̄e pimárecò kulúí kémee kefoí kuu m mári. ³⁰ Pē nní ke Uléécáa uu meke-e-me n yekei re piké lē n we, u kò lipite p̄e séele, p̄e kuu n sée, u kò pi pansesele aseipite, p̄e kuu m pansese aseipite, u kò ríyu pi waisele.

Uléécáa nla ye piyēle

³¹ Tó nkpeni mmú kémee re íye? Uléécáa un keróccáá n kpálē, wóo yé p̄é ne ró kēhenje? ³² Ukep̄ipi cire kúu kanje re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uu ne ntónéí akópe nnya nyóonse, íye kai yé p̄e wa úu ye ne úp̄eeléé kē nnya nípá yo ró m̄ pa? ³³ Wóo yé fe uu ne p̄e ke Uléécáa uu n wée túhaane? Liute uu we. Likumúnje re Uléécáa yee ye usoi pansese aseipite. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute uu we. Likumúnje re Kirisi Yeosu yee kpu, ái kò kei ne ripá, amá u nk̄o kémee yisile, Uléécáa kuluke-luke-mē kuu k̄eyukóstone-i tũ un keróccáá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee ró rí la anipe-i ró lese? Iwe píma n̄e mp̄oocai n̄e piwéékuse n̄e nkũ n̄e mp̄árí n̄e nk̄o piloró n̄e nk̄o ricuruu ñmaa? ³⁶ Lē kai nní Nléécaasimé ritelē kémee wólaalē te:

Pó nnya kari meséere nkpo lorólè

pin tó nyáni yare isán kápí ne kesareyáí-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tó lè nnéi kémee uyee nní ró ní la nnya feriyele áí ne kété. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka áí yé fe líké nla mmè kémee ró lese. Ai nkpo, áí kò nfáa, áí kò piléécaatumé, áí kò liféé linyine lee rnanje m má, áí kò nfáani líkò nées masí kèpire líkò, ³⁹ áí kò kecáá líkò líka, áí kò lelee metene ní we. Líka mpuri áí we. Urópíima Kirisi Yeesu nnya ke Uléécaá uu ró nyíse re u ró lalè. Lè nnya, líka mpuri ke Uléécaá uu n wa, áli we lee yé ní fe ai Uléécaá nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécaá rinòo kuu n yekei nkó

¹ Lè kam nní ní maane ye nsímései le. Ne Kirisi ukó le, ám kiraase. Uléécaá Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye nye. ² Asei ye nye re tinépoó ye meyansei caailenle nen kò meséere kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pee Uléécaá pise re uké anòó né wa tó ne Kirisi tókè túúnne líké pinémáreco, tó ne pè kapi mpuri nsei m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó le ke Uléécaá uu m pansese upikó, pin umeyòopi kéméé we. Pè kuu ne nkóméine sée uu isé pi pa, uu kò pi céési lè kapi yé uinyòonse n wa, uu rinòo pi yekei. ⁵ Uléécaá ye háí pee mekee-me pipikpure wééle. Kirisi ricuruu ye ukèpire ukó le, ton kei kapi ketè nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyee pee kò mpá yo fe. Uyee Uléécaá yee mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Uléécaá rinòo ári nkpení rnanje níka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pee Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Liméco, áí re Apiraham kumare pikó nnéi pee Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléécaá ye Apiraham maa re: Isaaki kéméé kaa sipirè yenune api ye ripónyíri si séi. ⁸ Lè nnya, áí Apiraham sipipi nnéi sée Uléécaá sipipi. Uléécaá ye maa re usipipi yíkíyiki sée nní sè kapi Urinòo kuu n yekei kecáá ní mári. ⁹ Asei kecáá, tinòó tee n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icò m peeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei ñmane ripá. Liméco kai kò Repeka pinmáne keté kéméé we. Urósáyaha Isaaki yee pee piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pee kahane pi m mari, ápi pee kò kahane lisone nées líkòpe n wa. Mpá ne lè, Uléécaá ye pee Repeka maa re: Úwéése yé pansé uwá ulasi yare kai n wólaalè te: "Yakupú ipuri kam la, am Esau ikó yúlu." Uléécaá kemúnjé keké ne n wa nnya kai lè wa. Ai kesoipipi mawai kuu paílè un ne wéékee, amá uricuruu kemúnjé kéméé kai léeri kuu ye ne usoi wéé.

¹⁴ Lè nnya, tó nkpení maa re íye? Te Uléécaá úu aseí ute nées? Ai nkpaní lè. ¹⁵ U pee Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe té, ne ye liute íwe ténle, nen kò úye n la ké ne kefa fénne, ne ye liute ne kefa fénnele. ¹⁶ Lè nnya, áí usoi mela kémee léeri, áí kò usoi ñmáópú kémee léeri, amá Uléécaá yee ye usoi íwe n té ñmane kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lè ke Uléécaá uu Esipiti Uyòopi maa re: Ne pò lésemele re ké ne pò ritiki ké ne nnéñaje nyíse rinényíri tiké ne keté nnéi rinkòónu nnya. ¹⁸ Lè nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe té, u ye liute íwe ténle, un kò úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasele.

Uléécaá kuwáí ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In lee ní, yo nnya ke Uléécaá uu ye pèé ne písoi cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoipipi, pòó úye pòóké ne Uléécaá n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né móó? ²¹ Utúhumóme ye ncée mále uké ne lè kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu meperé

mese mē kp̄isi uú ne ketúhu mòm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kò kecò mòm, api ye kē ne likpárakóó wai.

²² Uléécáa ye p̄ee lalē uké ukuwòí ne unnaŋe pinyine kémee nyíse. P̄epe sitúhu sē kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá mpá ne lē, uu umecire tini uu p̄epe p̄é ne nkp̄o n sá m múl̄ē un tikín tápaalē. ²³ U kò p̄é lalē uké picò kémee nyíse re umeyòopi áme kumún̄é má. P̄ē kuu íwe tē. P̄epe sitúhu sē kapi ye ne líyukóó n wa. P̄ē kuu kò meke-e-me wée re piké umeyòopi kémee n we. ²⁴ Lēlē nní tó mpí kuu nní n sée. Ai kò Pisuifi ŋmaŋe, amá ne mpuri sanē pikó kuu sée. ²⁵ Lē ke Uléécáa uu Osee ritelē kémee maa re:

Mpuri mme mee ŋn p̄ee nné kó kam sónti kē sée re nnépuri.

Mpuri mmē isoi kám ye p̄ee ní la kam sónti kē sée re nnépuri lala píima.

²⁶ P̄ē kam ye p̄ee ní maa re:

Ani pinékó, kam sónti kē sée re Uléécáa yee nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi p̄ó ne kò Isirayēli pikó kecáá nsímé maa re: Mpá Isirayēli sipipi siké kam siké kulúí n we yare mínimaa ritúme nnyene, písói nkáripí nnyine ŋmaŋe riyu ke Uléécáa uu lólune. ²⁸ Upiíma ye rinóó tē kuu n yekei waine ne k̄éto-pò, ketē kecáá áí nkpáni séséne. ²⁹ Lē ke Esayi uu meke-e-me woi re:

Uléécáa, ketē ne keyóme ute unsá p̄ee ntópuri kémee pinyine n tíye,

tó p̄ee pansēle yare Sotòm pikó,

Komòri pikó kari ye p̄é ne menyine n we.

Isirayēli ne nfatene nsímé

³⁰ Lē nnya, tó nkp̄eni maa re íye? Te mpuri sanē pikó p̄ee ápi n wéési piké pansē aseí pite ye kefa kapi ne u n tene nnya pansē aseí pite. ³¹ Isirayēli pikó p̄ee n ŋmósópulē piké isé ritiki piké ne pansē aseí pite p̄ó p̄ee menín̄é lólu, ápi lē kapi p̄ee ní la yē. ³² Iye kai p̄ee lē wa? Api wéési re piké ne Uléécáa kefa tene. Amá pí p̄é lalē piké piricuruu liwaiwai nnya pansē aseí pite Uléécáa inip̄ee-i. Kei kapi p̄é ne “rip̄are tee ye písói n lóise rikp̄ou.” ³³ Tip̄are tē nsímé mee Nléécáasímé ritelē kémee wólaalē te:

Nó yēe, ne Siyóo ketē-pò rip̄are yekeile

tee ye písói rinkp̄óuse

ne kuparecaŋaa kp̄ee ye písói n lóise.

Amá nkó yee rip̄are tē ne kefa n tene

úu isei meluke má.

10

¹ Pimárecò, kenéfa nnéí mela ne lē kam Uléécáa n welu yee re uké nnépuri pikó riyu ló. ² Né fe am aseí kecáá maa re pí meyíkíyiki Uléécáa piké kémee ŋmósópulenle. Amá menyuwe ye p̄ee pí páril̄enle. ³ Api ceri lē ke Uléécáa uu ye n tíyese usoi uú ne pansē aseí ute, api p̄ee píicee ciré n wéési piké ne pansē aseí pite, api p̄ee lē ke Uléécáa uu ye usoi m pansese aseí ute pitiki yulu. ⁴ Kiri si ye isé ŋnaŋe paasele re Uléécáa uké p̄ē nnéí p̄ee ne kefa u n tenelē pansese aseí pite uinip̄ee-l.

Nkó yee Upiíma ne kefa n tenelē tiyu ke Uléécáa uu ye ló

⁵ Nsímé mmē ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rintiki uú ne pansē aseí ute kecáá ní wói ye mmú re:

Usoi nkó yee isé kecáá n sónē ye isé iyē nnya nfáa yē. ⁶ Amá lē ke Uléécáa uu ye usoi nfatene nnya m pansese aseí ute nkó ye mmú re: Kape mepócíre m písei re wóo yé keyómecaa ritaá? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé ha Kiri si súiseme. ⁷ Néee kape kò mepócíre m písei re: Wóo yé nkp̄o kuhore

kémee súípo? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé fe uu pikpòkpò kémee Kirisi leseri. ⁸ Li mpíí Nléécaasimé kémee wólaalē te iye? Li wólaalē te: Kepómee ne mpónòò-i ne kepófa-i ke Nléécaasimé ní we.

Nfatene nsímé mmē kari n yóólē ye mmē. ⁹ Pòn ne mpónòò písoi keyu-i n símisi re Yeosu yee Upiima, pòn kò kepófa-i ne kefa n tenelē te Uléécaa ye pikpòkpò kémee u yukuse, Uléécaa yé ripóyu ló. ¹⁰ Lē nnya, usoi un ukefa-i ne Uléécaa kefa n tenelē kuu ye Uléécaa inipe-e panse aseí ute, un n ñmurei uu háa, Yeosu uu uriyu lólu. ¹¹ Uléécaa Nsímé ritelē ye maa re:

Nkó yee ne kefa u n tenelē, úu isei meluke má. ¹² Líka áí aseí kecáá Usuifi ne mpuri sane ukó kecòpe kóólelē. Upiima use ke pinnéí api má. Pē nnéí pee urinyiri n sélei kuu ye ulikó meyá he. ¹³ Li kò Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Upiima yèè nkó yee urinyiri n sélei riyu lóle.

¹⁴ Amá iye kapi yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelē? Iye kapi yé kò pee uyē kecáá nsímé kápi píkaí n kómaalē ne kefa tene? Iye kapi yé kò ukecáá nsímé kó, unyine usá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye ke písoi api yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lē kapi Nléécaasimé kémee wólaalē te: A tíye pepée nsímé n yóólē nsé ye pinyánei nyaní kpa. ¹⁶ Amá pē kapi rin-yóó ápi pinnéí Nsímé kecire mmē ñmurei. Esayi ye uritelé-i wóí re: Upiima, wóo nkpáni mmē kari rin-yóó kutu rico? ¹⁷ Lē nnya, nsímé ke usoi uu ye n kó mee ye tíyese úú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kó mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólē.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pee nsímé mmē kó, née iye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Pimeté ye nípa yei tula.

Pirinòò ari písoi háí ketē keto-pò tulu.

¹⁹ Ne re ké kò pise re: Isirayeli pikó ápi mmē kó, née iye? Moisi ye likecáá rinóò pese re: Uléécaa ye maa re:

Né tíyese nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pee ápi kuséí ní we

re nsoipuri tóósi. Né kò tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pee

ápi mesòhò méka m má wóósi. ²⁰ Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Uléécaa ye maa re:

Pepée ápi pee né n wéési pee né yé,

pepee ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹ Amá u Isirayeli pikó nkó maa re:

Keyáa ne keriyu kam sásikée re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecòpe nyóónse.

11

Uléécaa úu Isirayeli pikó fóm

¹ Lē kam pise re: Uléécaa ye umpuri fómle née? Ai yé lē! Tinécúruu ye kò Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirē le ñen kò Penyamee mpuri ukó. ² Uléécaa úu umpuri kuu háí mekee-me n wée fóm. Nò Uléécaa Nsímé ritelē kelò ké léise, née yo? Kei ke antepu Elii úú ne Isirayeli pikó ne n wóósi úú ne Uléécaa téni. ³ U kei maa re: Upiima, pi antepuye pee ne mpónòò n símisi kónle api sipónyóónsehúú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kò la piké né kpu. ⁴ Te iye ke Uléécaa uu rinóò u pese? U u pese re: Ne písoi ákotokú aseí menécíre yekeilenle pee ápi píkaí Paali * anui n wúlalē. ⁵ Limécò ke Uléécaa uu kò nfáani ketē nké-i písoi nkáripí ne uipeeléé wée un umécíre yekeilē. ⁶ Lē nnya, nfanare ke Uléécaa

* 11:4 Paali ye pee píléé píima pinyine le.

uu ne pi wée, ái re pimewai sone nnya. Insá lē, Uléécáa ipéelée lí yé pée ípéelée yíkíyíkí. [In kò re pimewai sone nnya, ái pée ípéelée kuu pi nyíse. Mewai sone ihéé lí ípéelée ihée kapi ye usoi n he.]

⁷ Lē nnya, íye nkpéni? Tò maa re Isirayēli pikó ápi lē kapi n wéési yē. Amá pē ke Uléécáa uu pikéçope n wée ñmane pée li yē ai pitóròò atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kémeé wólaalé te:

Uléécáa ye pimésòhò rikipile, uu piinipee yarii ápi ye pée yē,
uu kò piatu tápisi ápi ye pée kò hái ne neni-me. ⁹ Tafiti pò ne kò maa re:
Pianyá iluke iké pi panse ripine ne kei kai yé pi n tí
liké kelólé-mē ne pi ha
piké pée pimewai kulaa yē.

¹⁰ Piinipee iké nyíinu ápi kape ye yē.

A týese piké mesére ritírí n kpúmmílē.

¹¹ Ne píse re: Lē nnya, Isirayēli pikó ye loole ái nkpáni pikai kuyise wee? Ai nkpáni lē! Amá pikelólé ye týesele Uléécáa uu mpuri sane pikó riyu lólu re pikéfa keké tóosi nnya. ¹² Pikelólé ye týesele ketè nnéi áke Uléécáa líkó yénu, pikupakaréciré aku týese mpuri sane pikó ápi Uléécáa líkó yénu. Lē nnya, Isirayēli pikó nnéi pin nkpéni Yeesu Kirisi rintiki, Uléécáa líkó yé pée kumúnjé m maa?

Mpuri sane pikó riyu melale nsimé

¹³ Nò mpuri sane pikó kam nkpéni ne máne. Néé Kirisi utume yee mpuri sane pikó keçope n keisi. Kai nní lē, li né láárúle re pikéi pée anéñpé-i we nen pi wai.

¹⁴ In n la, li yé týese am nnémpuri pikó kufatoi yukuse ái ne pikéçope pinyine ayu lólu. ¹⁵ Uléécáa ye Isirayēli pikó ilúké ritéle uu pée u ne isoipuri tóròò pikó keçope nsimé nyóonse. Un nkpéni kò piketone-i pi m pèsepò, íye kai yé pée n we? Li yé nkpáni yare ke usoi uu ye n kpu uu pèeri!

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécáa he, li nyísele re Uléécáa yee itóròò nnéi te. Pin kuléé kunyine iníñi n kpísi pin Uléécáa n he, li nyíse re Uléécáa yee ku te ne kuilese-pò. ¹⁷ Pisuiifi ye wele yare Olifiyee kuléé kapi n támisi, Uléécáa uu kuilese inyine kérii uu iripòhò kpèkpèe méwoo n le ílese mèelú. Pò nkó, pòò nní mpuri sane ukó, pò wele yare Olifiyee kuléé kpèe méwoo n le ílese. Pi pò kpísile api mémèelú pò mèelúse, pòn nkpéni kuléé kapi n támisi iníñi meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kape ílese iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pòn mepóçire n taáselē, a n nyu re ái pòò nníñi topori, amá nníñi mēe pò topori.

¹⁹ Pò maa re: Pi ílese iyē kériile piké ne iripòhò né rimèelúse nnya. ²⁰ Asei ñmaa ye nye! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatenē nnya ke pòò we. Kape mepóçire n taáselē, amá iwame iké pò n we. ²¹ Pisuiifi pée Olifiyee kuléé kapi n támisi ílese, nípá ne lē Uléécáa úu pi kañne. Pòò nní nlése kapi ríntmèelú, kape n nyu re pò kuu yé kañne. ²² Lē nnya, a Uléécáa nfanare ripáí aa un-yupape paí. U ne pèpèe kepire u ríntò kéyu páápúle, uu kutu pi pasa uu pò rínare wai. Lē nnya, li píse re pòké unnae ncee n tikilē. Insá lē, u yé kò pò tíké yare kapi ye nlése rínké meçò. ²³ Limeçò, pē pin nfatene n yē, u yé kò pímeelú pi pèse. Uléécáa ye rínarje mále uké ne pímeelú pi pèse. ²⁴ Lē nnya, pò nkó pòò áa nní Usuiifi, pò we yare Olifiyee kuléé kpèe méwoo n le nlése. Pi nlése mmē tikéle api kpè kapi n támisi keçáá tóresi, ái kò pée re pò kpè nlése yíkíyíkí le. In te Uléécáa ye lē wa, íye kúu yé pée Pisuiifi pée ní we yare kuléé kapi n támisi ílese kapi n kérii ísitone-i i pèse?

Uléécáa yé Isirayēli pikó nnéi riyu ló

²⁵ Lē nnya pimárecò, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m pali, áni kape kò ne nómenécíre n nyáni yare nò písòhò lē nnya. Isirayeli pikó kunai kémee, pinyine yé pikómē n yulaalenle Uléécáa uú ha ne ipuri sane nnéi písoi upuri kecáá pikpápò n tene. ²⁶ Uléécáa uu pē Isirayeli pikó nnéi riyu lálu yare kai Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Siyòò-pò ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyese Yakupu kumare pikó api kēpire pítò u yá.

²⁷ Nkómēine mee tó ne pē kecòpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pí n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kecire yele api pēe pansē Uléécáa pilaarò, ai tó wáánáse. Amá ke Uléécáa uu nní pēe pipisaayaha n wéee nnya, u pi lalē hái ne nkpéni-mē.

²⁹ Uléécáa úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yòsí, úu ye kò pē kuu n wéee kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nó ne kò pēe Uléécáa pipakare yele. Amá ke pē apí pēe kò nní kupakareciré m má nnya, Uléécáa uu nkpéni nó íwe tēni. ³¹ Limecò ke pē apí kò nkpéni Uléécáa pakarelē te uké nó íwe tē nnya. Amá u yé kò nkpéni pē nómenécò íwe tē. ³² Uléécáa ye sisoipipi nnéi kupakareciré kémee yálenle re u la uké sinnéí íwe tē nnya.

Uléécáa yee ipakare te

³³ A tíye Uléécáa memá ye piye kpa. Umewéesesòhò ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kò? ³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Wóo Upiima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesòhò u kpa?

³⁵ Wóo mefoí linyine u heelē líké ne n we re u yé liute pihēe ceeí?

³⁶ Ukeméé ke nípá yo ai léeri. Uyee tíyese ke nípá yo aí we. Umekó kémee ke nípá yo ai kò we. Uléécáa yee nípá piyei-pò ipakare te. Amí!

12

Isi fale piluke Uléécáa pikei kémee

¹ Pimárecò, lē ke Uléécáa uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ημόópúselenle re ani nómenécíre kpisi ani u he yare inyóonsesee kecíre. Inyóonse iyē iké n kpáiiilē in kò ne u sá. Lē kani yé u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mewai n tikilē. Amá ani tíyese Uléécáa uké mesòhò fale nó he meké nó consese. Kei kani yé pēé ne Uléécáa mēla ceri. Nó lisone ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kētò-pò ceri.

³ Kefa ke Uléécáa uú ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka úu kape ye umecíre n taáselē líké tósi, aí kò pēe aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléécáa ye nípá úye nfatene ne kemúnjé kunyine hele. Mpá úye uké ne ukepá m pálē. ⁴ Ipiñe ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikei pikó pikó wai. ⁵ Limecò nípá kari nní kulúí ní we, tò wale ipiñe ise tó ne Kírisi kupénecò kémee, tòn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipiñe ilése ii nní m muleinelē mecò. ⁶ Amá nípá úye ne ulikó ye ní ke Uléécáa uú ne nfanare u n he. Li píse re nípá úye uké ihēe iyē kuu n yòsí ne pikei nísone wa. Uléécáa un úye n he re uké antepu pikei n wai, liute uké ye Uléécáa rinyiri ne símisi uu lipikei ne unfatene nnéi n wai. ⁷ Uléécáa un úye n he re uké picò lē, uké ye upikei n wai lin ne písoi lēni. Uléécáa un úye n he re uké n céési, li píse re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikpáse, uké picò ikari n kpáriise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tú uké nísone upikei n wai. Nkó yee píwekòs n lēni pòóké ye pi lē ne mpóonare.

⁹ Nla rín kapε kecáá kecáá nkó. Ani mewai kópe n kóhó. Ani lisone piwai ne kényu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yarε ke pimáρεcα api ye n lákaane mecα. Mπά úye uké ye uucα pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekei-i n tolu, áni kapε siká m má. Ani n ηmósúpilē non kefa keσε ne Upíima pikei wai. ¹² Nórinéπó riké lē kani n tálē non mé nnya n láárú. Ani leλεε nó n wéékuselē ne n niηú. Ani piyómeyáhaa ne kényu m mahani. ¹³ Ani ye Uléεca pikó peε ncōη kέmee rí we lē. Ani kapε ye pisáneyoó ne siká wa.

¹⁴ Ani ye pepeε nó n wéékuselē tinó sone ritikise. Ani ye pisoι rinó sone ritikise, áni kapε ye úka anó wa. ¹⁵ Piye pin mpóonare kέmee n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, piye pin n ténι, nó ne pē ani kesé té. ¹⁶ Nó ne nópinécα ani nfasimé m pénelē. Ani kapε limáa-maa ne líyukó ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka úu ne kutu n cólē kuwéé-mē nókenémúnē peσε. Ani kapε nómenécíre n nyáni re no mewéεσεsαhα mále.

¹⁷ Ani kapε ye unyine mewai kópe ne mewai kópe héele. Ani riηmósúpι ani ye nπά úye keyu-i lisone wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméε kai yé léeme nó ne nπά úye nóké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kapε ye mewai kópe ke pisoι api nó n wa nórinécuruu pi héele, amá ani ye riyá Uléεca ricuruu uké ukuwoi pi nyise. Li Nléécaasimé ritelé kέmee wólaalē te Upíima ye maa re:

Née ye usoi mewai kópe u héele. Née ye nπά úye mewai u cεei. ²⁰ Li kα wólaalē te:

Nkú nn upóláarα n we, a u he uké li,
nníré nn u n we, a u he uké n ntí.

Pōn ye lē n wa, anakale wéε kaa lē uriyu kecáá kōonu.

²¹ Kapε tíye mewai kópe meké pó feriyε, amá póóké lisone n wai aá ne mewai kópe feriyε.

13

Li pise re toké kuyu piwéεse m pakarelē

¹ Li pise re nπά úye uké ye kuyu piwéεσε pakare. Iwéεσε íka íi we yeε íi Uléεca kέmee n léeri. Uléεca yeε piwéεσε mpi nní rí we tonsente. ² Lē nnya, nkó yeε kuyu piwéεσε pipakare n yúlu ye lē ke Uléεca uu rí la pipakare yulule. Mpi peε lē pipakare n yúlu ye pimεcire nsímé wéésile re Uléεca uké ne pi túhaane. ³ Usoi un lisone n wai, ái we re uké kuyu piwéεσε kewuu n túúni. Amá pepeε mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéεσε kewuu n túúni. Nénτε áa la póké kuyu piwéεσε kewuu n túúni? In lē, a lisone n wai, pó yé kapi yé pó m pakare. ⁴ Uléεca pikei kέmee kapi lē we piké ne pó n léni líké ne pó sonesi nnya. Amá pōn mewai kópe n wai, kepówuu keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múllē piké ye usoi kutu ripasa. Uléεca pikei kέmee kapi we nnya kapi ye ne uwai kópεkóó túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléεca ye ne u wósile. ⁵ Lē nnya, lí pise re nπά úye uké kuyu piwéεσε m pakarelē. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelē. Amá li pise re nóké pi m pakarelē te lē kai ne nósinéfa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lē nnya kani kα nní lampoo héele. Uléεca yeε kuyu piwéεσε tonse re piké lē n wai piké ne upikei kέmee n we. ⁷ Ani ye nπά úye lē kani ne riwóme u m má u héele. Ani ye ulampooyó lampoo héele, ani ítαhα uyεε ítαhα n yósu héele. Ani ye uyē kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kα uyē kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucα kecαpe nla

⁸ Ani kapɛ yɛ úka nɛ riwómɛ m má, insá nla riwome kani yé nómenécɔpɛcɛrɛ n lukaane. Nkó yɛɛ picɔ ní la yɛ Uléécɔa isé ritikilɛ nɛ ikɛtɔ-pɔ. ⁹ Isé yɛɛ m maa rɛ: Kapɛ iwásá wa, kapɛ usoi kpu, kapɛ yɛ yáai, [kapɛ yɛ ucɔ kecáá nnóome wa] kapɛ yɛ ucɔ líkɔ káipi, nɛ isé icɔ nnéi yɛ isé nnyí kémɛɛ pɛnelɛnɛ rɛ: A upóɔ n la yaɛ kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla nɛn yɛ usoiɔ mɛwai kópe wa. Lɛ nnya, nkó yɛɛ usoiɔ ní la yɛ isé ritikilɛ nɛ ikɛtɔ-pɔ.

Usoi mɛcɛrɛ picápinɛ uké nɛ Yeesu Kirisi mɛpɛɛmɛ m mé

¹¹ Nɔ nkpɛni nyulɛ itunɛ iyɛ kémɛɛ kari nní ní wɛ. Li tɛlɛ rɛ nɔkɛ lɛ nnɔni kémɛɛ yisi. Itunɛ iyɛ-i kɛ Kirisi uu yé tiróyu n lɔ yɛ nkpɛni mɛyá nɛ tó rikɔlɛ ai tósu pɛé uyɛ-i karí pɛé nɛ Kirisi kɛfa pitɛnɛ n kóraane. ¹² Kɛsɛnɛ yɛ kɛtɛnɛ tɛlɛ, keyáa kɛ yé nfáani tu. Tókɛ kunmaha kémɛɛ mɛwai kɛrɔ́ɔ́a lese tókɛ fóm, ari pɛɛ itɔpílú kapi yɛ nɛ metéi kémɛɛ n tɔ kpísi ari múlú. ¹³ Tɔ lalɛ ntósé nké n nyamí yaɛ lɛ kapi yɛ metunɛtɛi nɛ n sónɛ. Lɛ nnya, tókɛ mɛrɔ́cɛrɛ tɛ nɛ pilukɛcaainkɛ anyá nɛ pítaniré nɛ méwoo méwoo piwai nɛ mɛkperinkpɛ isoi nɛ picɛrɛaankeɛ nɛ kufatɔi. ¹⁴ Ani Upiima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nɔ́inɛsɔi kecáá m pálɛ. Ani kapɛ tíyɛ nɔ́inɛpɛnɛ iké ilási nɔ́ tónsɛ iké pɛɛ ilíkáipi-káipi nɔ́ n waisɛ.

14

Ani kapɛ yɛ nɔ́pinéyómeyáhaacɔ akópe m palɛ

¹ Ani yɛ pɛpɛɛ ápi nfatɛnɛ kémɛɛ m páápú yósi. Ani kapɛ yɛ n wéési nɔkɛ alari pikɛmɛé m má. ² Unyinɛ yé musí rɛ u yé fe uu nɔ́pá ilukɛ íyɛ mpuri le, ucɔ nkó yɛɛ úu nfatɛnɛ kémɛɛ m páápú pɔ́ɔn ayéhepɛi nmanɛ le. ³ Amá nkó yɛɛ nɔ́pá ilukɛ íyɛ n le úu kapɛ uyɛɛ inyinɛ n kóhɔ n lómíisɛ. Nkó yɛɛ ilukɛ inyinɛ n kóhɔ páa kapɛ kɔ nkó yɛɛ nɔ́pá íyɛ n le akópe m palɛ. Liriyíki rɛ Uléécɔa yɛ kɔ uyé yósilɛ. ⁴ Póó úyɛ, póókɛ nɛ ucɔ ukɛikɔ akópe m palɛ? Un upikɛi nísɔnɛ n wai néɛ unsá nísɔnɛ pi n wai, uukeisaa kaí nɛ yɛ. U yé kam uu nísɔnɛ wai, liriyíki rɛ Upiima yɛ nɛnɛnɛ málɛ uké nɛ u lɛ.

⁵ Unyinɛ yé m músu rɛ keyáa kɛnyinɛ yɛ kɛcɔ fele, ucɔ póó rɛ sikucɔ yɛ ku. Li pise rɛ nɔ́pá úyɛ uké lɛ kuu mɛyíkíyiki ukɛfa-i m músu n tikilɛ. ⁶ Nkó yɛɛ m músu rɛ keyáa kɛnyinɛ yɛ kɛcɔ fele yɛ lɛ wailɛ uké nɛ Upiima ríyu waisɛ. Nkó yɛɛ nɔ́pá ilukɛ íyɛ n le pɔ́ nɛ kɔ náásilɛ uké Upiima ríyu waisɛ. Lɛ nnya uké i n le, liriyíki rɛ u yɛ ilukɛ iyɛ kecáá Uléécɔa pɔ́nɛsɛlɛ. Nkó yɛɛ úu n le pɔ́ nɛ kɔ lɛ wailɛ uké nɛ Upiima ríyu waisɛ. Lɛ nnya, úu kapɛ yɛ i li. Uyɛ nɛ yɛ kɔ lɛ nnya Uléécɔa pɔ́nɛsɛlɛ. ⁷ Asei kecáá, tó úka úu uricuruu mɛkócɛrɛ nnya nfáa má, úka úu yɛ kɔ uricuruu mɛkócɛrɛ nnya kpu. ⁸ Tɔn nfáa m má, Upiima mɛkó kémɛé kari nfáa má, tɔn kɔ n kpu, Upiima mɛkó kémɛé kari kpu. Lɛ nnya, nɔ́pá tɔn n kpu néɛ tɔn nfáa m má, tɔ Upiima pikó le. ⁹ Kirisi yɛ kpulɛ uu pɛɛri un nfáa má rɛ uké nɛ pikɔkpɔ́ nɛ pɛpɛɛ nfáa m má Upiima. ¹⁰ Yó nnya kɛ póó pɛɛ upóɔ akópe palɛ? Néɛ yó nnya kɛ páa upóɔ waisɛlɛ? Tɔ ha ntónéi Uléécɔa keyu-i sínkɛ uké nɛ rɔ túhaane. ¹¹ Li Nléécaasímé ritelɛ kémɛɛ wólaalɛ tɛ:

Néɛ Upiima, nɛ nfáa málɛ.

Pisoi nnéi yé kam api kɛnéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kɔ Uléécɔa ríyu waisɛ. ¹² Lɛ nnya, nɔ́pá tó úyɛ yɛ sɔ́ntilɛ uké uricuruu nɛ unnɔ́ lɛ kuu n wa Uléécɔa simisi.

Kapɛ tíyɛ upóɔ uké pó́ nnya akópe wa

¹³ Lɛ nnya, ári kapɛ yɛ mɛrɔ́cɛrɛ akópe m pasiinɛ. Ani yekei rɛ áni yé líka wa lɛɛ yé nɔ́unécɔ rinkpóusɛ néɛ lɛɛ yé kelólé-mɛ nɛ u ní ha. ¹⁴ Nɛ nyulɛ, am kɔ tó nɛ Upiima Yeesu kupɛnɛcɔ kémɛɛ yénu nmaa rɛ líka ái liriyíki-mɛ

likperinkpekáo. Amá úye un m músu re linyine ye likperinkpekáo, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵ Pòn lipóluke-luke nnya upóco ripáo n caaise, áí ríla kέmee kaa lē sōne. Kape lipóluke-luke nnya týe uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké pò. ¹⁶ Ani kape ye wa picó piké lelee ne nō n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Uléecaa iyóopi lí piluke ne pinírē nkó nnyine kέmee we. Amá lē ke Nfáasone nn ye n he nkó ye mu. Lelee nní aseí ne nkínjine ne mpóonare. ¹⁸ Nkó yee lē Kirisi pikei n wai ye ne Uléecaa sále, pisoi pō ne ye kó u n waiselenle.

¹⁹ Lē nnya, tóké ye lelee ye ne nkínjine ní ka ne lē kari yé ne n ημόσπυσηελé wéési tón ne kesé papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléecaa mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka áí mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke lí, ai lē nnya uucó ne kelólé-mē sí, áí nyamí te uké i lí. ²¹ Lí nyam te usoi úu kape isare lí nēe úu kape píta n ntí nēe úu kape ne lelee ye uucó ne kelólé-mē ní ha ne rikó, [née úu kape lelee yé uucó m pepire nēe lelee yé rinárei u n waise ne rikó]. ²² A Uléecaa keyu-i lē kaa ripócuruu kepófa kέmee nsímé mmé kecáá ní músu wa. Nkó yee lē kuu m músu re lisone n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe níka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kó pée ne lí le ye umecire akópe palenle. Liriyíkí re umewai áme nyísélé te ukefa kέmee kai léeri. Lē ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upóco rinημόσπυση wa

¹ Tó mpí, tóo nní nfatene kέmee m páápú, lí pise re tóké pepée ápi kahane m papisi rinareí ne kutu ricó ari lelee ne ró ní sá piwai yá. ² Lí pise re nípá úye uké ye lisone wa líké uucó larisi líké ne u n léni un ne nfatene kέmee papisi. ³ Kirisi úu pée ne lelee ne u n sá kutu colé, amá u pée wáile yare kai Nléecaasímé kέmee ukecáá n wólaalé te: Alé nyē kapi pō Uléecaa n lámaankee ye kenécáá pεemele. ⁴ Lē nnéí lee nní háí mekee-me n wólaalé ye wólaalenle líké ne ró n céési. Lí pise re Nléecaasímé ritelé té tiké týese tóké pikáhá-káhá fe tóké kó ne tirópó n we tón ne lē kuu n yekei re u yé ró pa mé. ⁵ Uléecaa ye ye n wa usoi utí ne káhá-káhá uu kó ne uripáo n we uké týese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, nípá úye ne ucó pin ne kemúné kεse má. ⁶ Lē nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóo rise kέmee Urópiíma Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa pakare.

Isoipuri nnét nnya ke Kirisi utí ne Nstmé Kεcire ka

⁷ Ani nómenécopεcire rísonε m múínelē yare ke Kirisi uu nó ní yósi uu múlú meco, líké ne Uléecaa rinyiri rirítaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansle Pisuifi ukeikó uké ne lē ke Uléecaa uú pée n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, líké pée nyíse re u ye lē kuu ní ma wale. ⁹ Mpuri sanε pikó pō né kó íwe ke Uléecaa uu pí n té nnya urinyiri ritaáse, yare kaí ke Nléecaasímé kέmee n wólaalé te:

Lē nnya kam isoipuri kecōpe ripónyíri haane

am kó siyóme yom aní ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Lí kó wólaalé te:

Nó isoipuri, nó ne Uléecaa pikó ani kesé mpóonare yē! ¹¹ Lí kó wólaalé te:

Nó isoipuri nnyí nnéí, ani Úpiíma rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéí iké u ritaáse! ¹² Esayi pō ne kó woi re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri

pikó kecáá m páilē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléécáa yee ye usoi ripóo n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpóonare ne nkíninje meyá nó he. Nfáasone nnanje nké lē kani m mé titaáse.

Pòoli ye ncée mále uké wói yare kuu nni ní wói

¹⁴ Pinémárecó, tinécúruu nmaa ye nyule re nò mpá yo kémee mewai sone waille. Nò kò menyuwe nnéi mále non kò tulaalē te nó fe ani nómenécòpēcire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lē, ne ritelē ntí kémee isimé inyine meyá ne kéyu mahanle am wólu ké ne lē kani pinyuwe m máalē nó léise. Uléécáa kefa kuu né ní fénne yee lē ncée né he nen ne lē nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémee Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéele uu ilúké yekei re ké Unsímé Kēcire riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyóonse yee ne Uléécáa n sá nnya. Nfáasone yé tíyese apí n we yare ihée yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lē kam nni tó ne Kirisi Yeesu kupénecó kémee n wai nnya, né fe am Uléécáa keyu kémee rikókòri n wai. ¹⁸ Liriyíkí re am yé kaha ké nféé nnyine rikpápó, insálé ke Kirisi uú ne né rintiki uú ne wai re mpuri sane pikó piké ne Uléécáa n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee tíyese kuu ne lē wa, aí née wa. ¹⁹ Uléécáa Nfáasone mee lē mewaisanja ne mewai píima wapisi nné nyíse re n rínanje mále. Lelēe tíyese kam fe am hái Yerusaleem-pò Kirisi Nsímé Kēcire meyá yóó aní ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kēcire riyóó kei ke úka úu kahane Kirisi nkó níka n kó aí kape wa re ne ucó rikui kuu n yekei kecáá mmele ritási nnya. ²¹ Ne lē waille yare lē kapi Nléécaasimé kémee n wói re:

Pē kápi píkaí unsímé n símaalē yé kam api u yenu.

Pēpē apí unká níka n kómaalē yé kam apí n-asei kom.

²² Lē nnya, kái ne nkpéni tu, am kahane kéyu n yē ké nókénéméé hapó. ²³ Amá pikei apí nkpéni siló se-i ne né we. Hái anmē anyine-me kai ripóó né we re ké pilóólú nó hapó. ²⁴ Amá ne lalē nen píyei Esípaanyi n tósu, ké nókénéméé ritikipó ké nó rilóólú tóké nkáripí nókénékúrí tone rinépbó riké kpu, aní pēe limemáá né léní aní ne nnécée nój. ²⁵ Amá Yerusaleem kam itunje nnyí kémee tósu ké ha Uléécáa pikó pēe kei-pò ní we lē kelene. ²⁶ Uléécáa pikó pēe Masetuwaani ne Akayii-pò ní we ye símaane re piké síwóó tóhó piké ne Uléécáa pikó pēe Yerusaleem kuyu-i ní we pin íwe má lē. ²⁷ Piricuruu pēe ne piripóó lē wa. Asei kecáá, li kò pēe píse re piké lē pí wa. Liriyíkí re Pisuífi ye Uléécáa piyulale ne mpuri sane pikó hóonele, apí lē ke Uléécáa uu pí n he ne mpuri sane pikó yé. Lē nnya, li píse re mpuri sane pikó póké kò pē ne pilikó kapi m má lē. ²⁸ Nen pikei pē m masí, nen kò ítóhó iyé pí rimmúíse, né pēe nókénéméé ritiki aní ne Esípaanyi tómpó. ²⁹ Ne kò nyule re nen ha nókénéméé n hapó, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meyá nó kpá.

³⁰ Pimárecó, Urópíma Yeesu Kirisi rinyiri kéméé ne níla ke Nfáasone nn tó n he kéméé kam nò nímóópúselē te ani ye kenécáá Uléécáa yáási. Aní Uléécáa yáási aní atópi né n léní re ³¹ am kape pēpē apí Yutee keteni-i Uléécáa m pakarelē anipe-i lóipo. Aní kò iwelē ne né lē te Uléécáa pikó piké ha ítóhó iyé kamí ne nni Yerusaleem n sí rísone yósí. ³² Lin lē n wa, kam yé pēe nókénéméé tuipo ne mpóonare. Uléécáa un kò n la, am nókénékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécáa yee ye nkíninje n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pòoli ye uricuruu písoi yáási

¹ Ne urýyéi Fepee yee Senikireesi-pò Uléécáa icápine kémee pikei n wai nò pááipòle. ² Aní rísone Upiima rinyiri kémee u yósí yare kai m píse re Uléécáa

pikó piké yóòine. Ani kò ne kutu u n còlè, nòn lè nnéí kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u léni. Uyè ticuruu ye kò písoi meyá lénle uu kò né léni.

³ Ani kò Pirisili ne Akilasi yáási. Pinékeico ye pi. Tó ne pè tó kesé Kirisi Yeesu kekei kémee we. ⁴ Pi nkpò heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre nées pi pòonese. Ulééca icápine nnyí nnéí pikó pèe mpuri sané pikó kémee ní we ye kò pi pòonesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pèe ye pikeyo-i n cápine nnéí yáási. Ani kò unésáne lala Epayineeti yáási. Uyee Asii kuwéé-mè mefoí ne Kirisi kefa tene. ⁶ Ani Maari ye nòkenécáa meyá n náasi yáási. ⁷ Ani pinémáreco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáási. Tó ne pè ne pèe kesé kukpaniilee-i wele. Pi Kirisi pitume pinyine le ke písoi apí ní la háí. Ticuruu pi pèe Kirisi pikó le nées kelene pansé uukó.

⁸ Ani Upiíma kupéneco kémee unésáne lala kecíre Ampiliyatuusi yáási. ⁹ Ani urókeico Uripee yáási. Tó ne uyè tó Kirisi pikei kesé wai. Ani kò unésáne lala Sitakíisi yáási. ¹⁰ Ani Apeleesi ye n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáási. Ani kò Arisitopuuli keyó pikó yáási. ¹¹ Ani unémáreco Erootiyóo yáási. Ani Narisiisi keyó pikó pèe Upiíma ne kefa n tenelè yáási. ¹² Ani Tirifèeni ne Tirifoosi yáási. Pinósi pinyine ye pi, pèe Upiíma pikei n wai. Ani Perisiiti yáási. Unósi unyine isoi kam ní la háí lo. U meyá Upiíma pikei kémee náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upiíma uu n wée ne uuni ke nées ye kò n sée re unéni yáási. ¹⁴ Ani Asenikiriti ne Filekoo ne Herimeesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáreco pèe pikemee ní we yáási. ¹⁵ Ani Filoláki ne Yuli yáási ani kò Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Ulééca pikó pèe pikemee ní we nnéí yáási.

¹⁶ Ani nómenécòpécire yáhaane ani memáreco pirane. Ulééca icápine nnéí pikó ye nó yáási.

Nsimé tərəə

¹⁷ Pimáreco, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tí ne pepèe pikóólentene ne picókoi n sónaari. Lè kapi n wai ne lè kapi n céesi ye ne icélaa iyè kani ní yósi memii wele. Ani pikekúri rinyósó. ¹⁸ Ai Urópiíma Kirisi pikei ke lipite pè mpuri apí lè wai, amá pikuloi likó kapí ne náási. Pi ye nnóolari ne akéhe ne fele apí pepèe apí líka kumúnjé n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóo, nípa úye ye nyule lè kani Upiíma m pakarelè. Lè nnya ke rinépóo ari nó nnya láarú. Ne la re ani mewéésesohò m má nòn ne lisone wai, nónínsói iké n kpáíilè nòn ne líkópe kaase. ²⁰ Ulééca ye ye nkínjine n he yé nfáani Setani rítékéé uu nóánéna metene u wai.

Urópiíma Yeesu uké ípèelée nó nyíse! ²¹ Unékeico Timotee ye nó yáási. Pinémáreco Lusiyuusi ne Yasoo ne Sosipatee pó ne kò nó yáási.

²² Nées Pòoli utelewòle, Terituusi ye rítelè ntí ní wói. Né ne kò Upiíma ye tó ne nnó m péneselè tinyiri ne nó yáási. ²³ Kayusi ye ukeyo-i kusáne né ní yosí ye nó yáási. Ukeyo-i ke Kirisi pikó nnéí apí ye cápine apí keyóme yáási. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómáreco Kuwaritusi pó ne kò nó yáási.

[²⁴ Urópiíma Yeesu Kirisi uké ípèelée nónnénéí nyíse! Amí.]

Ipakare tərəə

²⁵ Ani tíye tóké Ulééca pakare. Liriyíkí re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsimé kecíre kam n yóólè kuu yé ne lè wa. Nkeméé kuu lelee háí mekèe-me m pékaalè lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nképéni lè ke antepuyee apí n wói ne rinóo ke Uteneçiré Ulééca uu n he nnya metéi kémee léemle lin nyáni, ai kò nképéni tíyese keté nnéí písoi apí li ceru piké ne Ulééca n waise apí kò ne kefa u tene nnya.

²⁷ Uléécáa meciré kóló yee mewéésesohó ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki toké ne ríyu u n waiselē hái ne nípa píyei-pò. Amí!

Títelé foi ke Pòoli uu Korènti pikó n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Korènti ye pèe Kírési ketè kémee kuyu píima le. Nsoipuri mee kei n finu rín kumúnjé má. Pikírekí ne Rom pikó ne ketunjeleeme pikó inyóonse ye pèe kei we. Pòoli ye Uléécaá icápíne ye Korènti-i ní we karií (UPM 18:1-18). Pòoli uu kei tone yare aḡmè até kumúnjé, uu t́yese mpuri sane pikó api Uléécaá icápíne loni. Efèesi kuyu-i ke Pòoli uu n tónè ai nájai kuu yé rítelé ntí n wói (16:8).

Lè nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyo pikó kuú ne kò te Uléécaá icápíne ye kériine, písoi pin Kírísi pitume tési. Te pitele ne mēfine kópe ye icápíne kémee lonle (1:11). Mēlírú, Uléécaá icápíne pikó pèe Korènti-i ní we ye rítelé u papole pin isímé u písei.

Lè ke ifaaci iyè ii n kériinlè ye nní:

1. Anóo kuu isímé kapi u m písei kecáá m pèse (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mee nkpéè, áí pèpèe n tin-yóó. Yeosu Kírísi pitume ye pinnéí Uléécaá pikeikó le (1:10-4:21) Mēfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menóoyóó piicón mpehè mpehè kecáá (7-15): Písóonne ne ritáne pitone (7) Inyékii ne inyóonsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icápíne kémee mewee ne Upiima kupéneco iluke (11:2-34) Nfáasone ihèe ne lè kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpò kémee meyíse (15)
3. Lè ke Pòoli uu piwai ní la ne iyáhaa kuú ne rítelé ntí tenese (16).

Iyáhaa

¹ Nè Pòoli ke Uléécaá uu umela kémee m pansese Kírísi Yeosu utume ne unéca Sòsítèni, ² tóo Uléécaá icápíne pikó pèe Korènti-i ní we rítelé ntí wólu. Tò pè nnéí ke Uléécaá uu n lése uu iyaa yekei uu pí ne Kírísi Yeosu péne uu pí pansese upikó yáasi. Tò kò pè nnéí pèe nḡpá yei-pò ní we, pin kesé Upiima Yeosu Kírísi rinyiri séleí yáasi. Yeosu Kírísi ye Piupiima le. Uyee kò tó Upiima. ³ Urósáa Uléécaá ne Upiima Yeosu Kírísi piké ípèléé nó nyíse api kò nkínjinje nó hè!

Lisone ke usoi uu ye Kírísi kémee nyé

⁴ Mḡpá píyey kam ye nó nnya Uléécaá pòonese re u nó ne Kírísi Yeosu kupéneco kémee ípèléé nó nyíse nnya. ⁵ U nó ne Kírísi kupéneco kémee mesòhò nnéí nó hele ani pansé linnéí kémee pimámá, áí ne tósu nsímé piyóó ne menyuwe kéméé. ⁶ Kírísi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókenémee inínj wale rónne. ⁷ Lè nnya, nó mpí nóo nní m mē te Urópiima Yeosu Kírísi yé keyáa umecire lese uu nyíse, nfáasone lihèehè líka áí nó párlíle. ⁸ Uléécaá uyé yé nó m múllé non ne nyenu, áí ha ne keyáa tóròo tulu re ápi kapè nókenécáá ncaai ríka yé keyáa kè ke Upiima Yeosu Kírísi uu n sònti. ⁹ Uléécaá uyee nó n sée re nó ne Ukepípi, Urópiima Yeosu Kírísi nóké ripéne ye aseí ute le.

Mekóolentene mee Kírísi pikó kecòpe ní we

¹⁰ Pimáreco, ne Urópiima Yeosu Kírísi rinyiri ne nó píse re ani rónne n kómèine, non kò nsímé nse símisi. Mekóolentene áme kapè nókenécòpe n we, amá ani kesé lise ne n náási non kò kemúnjé kesè má. ¹¹ Pinémáreco, Kulowee keyo pikó ye né símisi re íkènjene ye nókenécòpe wèle. ¹² Liasei re písoi pinyine ye nókenécòpe we, api ye maá re Pòoli ke pè api tíkilè, píco re Apoloosi ke pè api tíkilè, píco api kò re Píyee ke pè api tíkilè. Píco pòo kò re Kírísi ke pè api tíkilè! ¹³ Kírísi ye kériinelenléé? Yare Pòoli kapi nó nnya kunapéékò kecáá kpu nées Pòoli rinyiri kapi ne míni nó wólé?

¹⁴ Ne Uléécáa pònnese kám Kirisipuusi ne Kayusi memáá nó úka ucò míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka úu yé fe uké re rinényiri kapí ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kò Sitefanaasi keyò pikó míni wole, amá ãm pakare re ne kò unyine ucò piwóle rikpá. ¹⁷ Kirisi úu né tumme re ké písoi míni wole, u né tummele re ké Nsimé Kεcire riyóó. Ai kesoipipi mesímésòhò kam ne n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpò kuu kunapéékòó kecáá n kpu rín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Uléécáa nnaŋe ne umewéesesòhò

¹⁸ Kirisi nkpò kunapéékòó kecáá nsímé ye pepere ncée m pò kémee nnirisimé le. Tò mpí riyu ke Uléécáa uu n lo ye nyáni re Uléécáa nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléécáa Nsimé ye maa re:

Né mpí pee m músu re pi mewéesesòhò má mewéesesòhò caai, am mpí pee m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pepere mewéesesòhò m má ne isé picélaa ne nfaani ketē nké pisiményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kò nké. Uléécáa ye nyisele re lē kapí ye ketē kecáá n sée re mewéesesòhò ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéesesòhò cire fe síké Uléécáa céri kei kuu umewéesesòhò n lése uu nyise. Lē nnya ke Uléécáa uu re u yé pepere ne nsímé mmú mee nní í we yare nnirisimé kefa n tene riyu lo. ²² Pisuífi re pinsá mewaisaŋa n yē, ápi yé ñmurei. Pikireki pòon mewéesesòhò wéési kelene. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékòó kecáá í kpu nkó ke tóo símisi. Nsimé mmē rín Pisuífi kémee kunmurei we re piké ne kefa n tene, n kò mpuri sane pikó kémee nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisuífi ne Pikireki pē ke Uléécáa uu n wée kéméé Uléécáa nnaŋe ne Uléécáa mewéesesòhò. ²⁵ Lēlee í we yare Uléécáa nnirisimé ye sisoipipi mewéesesòhò líkò fele. Kei ke Uléécáa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikòhò líkò fele.

²⁶ Ani ripáí, pimáreco, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pee í we Uléécáa uú ne nó wée. Pē kani n nyáni re pi mewéesesòhò má ne pináŋe-naŋe ne píyukòó ápi nókenécòpe kulúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi ási n kpíílē te linirikò ke Uléécáa uu ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi ási n kpíílē te mewéesesòhò líkò séése. Lē ke sisoipipi ási n kpíílē te lináreikò ke Uléécáa uu ye kpísi uú ne pepere m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lēlee ái sisoipipi inipee-í riyu m má nēe lē kapi n lómíise nēe lelee ái líka n tulaalē ke Uléécáa uu ye ne lelee ye siinipee n yi rifíise. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-í umecire riñtaáse nnya. ³⁰ Amá Uléécáa ye nó wéele uu nó kpísi uú ne Kirisi Yeesu nó péne. Uye merówéesesòhò mee Uléécáa-í n léeri. Uye tɔyeselē kari Uléécáa inipee-í aseí pite. Uyē nnya ke Uléécáa uu ró pansese upikò, uu akòpe kémee ró lese. ³¹ Ai pee nkpeni wai yare kai Nléécaasimé ritelē-í n wólaalē te:

Uye un n la uké umecire ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umecire ritaáse.

2

Pòoli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékòó kecáá karií

¹ Pimáreco, kam nókenémee n hápò am Uléécáa nsímé aseí nyee m pékaalē nó símisi, ái mesíményuwe píima menyine nēe awéesenò papē-papē anyine kam ne nó símisi. ² Ne pee kenéfa-í wale re ãm kape Yeesu Kirisi memáá linyine lícò nókenémee yē, áí ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékòó kecáá í karií. ³ Menárei kam nókenémee hápò, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ai menésiményuwe mee anélēmpi nēe mmē kam n yóólē kémee pikei wai. Amá Uléécáa Nfaasone nnaŋe mee nó nyise re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵ Ai we re

nónnéfatene nké sisoipipi mēwéesesohó kēmee n leeri, amá li pēé we yare nké Ulééca nnaŋe kēmee n leeri.

Ulééca mēwéesesohó

⁶ Amá mēwéesesohó ke née ko pēpē nfatene kēmee m pi céési. Ai sisoipipi née nfāani ketē nké mekó née ketē nké kecáá piyōopi ipaa yee keyáa n tenene mekó. ⁷ Ulééca mēwéesesohó ke née pisoi céési. Mekeme yē címúle, men ko pékaalē. Ulééca uké kelene ketē ne keyóme n wa, u pēe yekeile re mekecáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōopi yenu. ⁸ Ketē nké kecáá uyōopi úka úu mēwéesesohó mē ceri. Pin pēe mē n ceri, ápi yé pēe Upiima yee meyōopi n te kunapéékó kecáá karií. ⁹ Limēcō kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Lē ke úka úu píakai n yénaalē née ke úka úu píakai n kómaalē.

Lē ke úka úu píakai m múnjaalē te li we.

Lē nnéi ke Ulééca uu wa uu ne pēpē u ní la m mé.

¹⁰ Amá Ulééca yē ne Nfáasone ritikile uu ne tó li nyise. Mesei ke Nfáasone nn ye nípá yo perei, ticuruu aí ne Ulééca simúnjé sēe kemēe-pō m pékaalē péne.

¹¹ Usoi úye yee yé fe uu lēle usoicō kefa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limēcō ke úka úu yé fe uké Ulééca líkó céeri, insá Unfaasone mecire. ¹² Ai ko nképni re ketē kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Ulééca yee ipēelēe ró nyise uu Unfaasone ró he také ye ne ulíkó céeri. ¹³ Ai sisoipipi mēwéesesohó kari ye ne linsimé símisi. Amá lē ke Nfáasone nn tó n céési kari ye ne linsimé símisi. Pēpē Nfáasone m má kari pēe lē Nfáasone líkó céési.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Ulééca Nfaasone m má uu yé fe uké Nfáasone líkó kō. Li ye u n we yare nnirisimé ye mu. Kai nní re uyee Nfáasone m má ŋmane yee yé fe uu liasei kom nnya, uyee úu Ulééca nfaa m má uu yé fe uké liasei kō.

¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasone m má yee yé fe uu nípá yo ceru uu kóolene úka úu yé nnyine yē uké u maa. ¹⁶ Li Ulééca ritelé-i wólaalē te:

Wóo Upiima kemúnjé nyu?

Wóo yé fe uu mesohó u kpá? Amá Kirisi kemúnjé ne tó kekó ye kese le.

3

Ulééca pikeikó kecáá nstmé

¹ Pimáreco, aseí kecáá ám fe ké ne nó símisi yare pisoi pēe Ulééca Nfaasone m má. Ne ne nó símisile yare pisoi pēe pikemúnjé cire ne n sóne, yare pisoi pēe ko ne Kirisi pitiki kēmee riwá n tiselē. ² Mmē kam nní nó n símisi ye we yare mēpe kapi ye kewá fenféi n nyense, ái iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahane iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nképni-me ricuruu, áni kahane ikuluke n tu.

³ Li we re ái Ulééca Nfaasone mēe nó séni. Ke kufatoi aku nní nókenécape ní we, áni kó kóméine, ái li lē nyiselenle re nō rinárei málee? Ai li lē nyiselenle re ái Ulééca Nfaasone mēe nó sénií? ⁴ Uco yee un m maa re: Pōli ke née tikilē, uco uu re: Apoloosi ke née tikilē.

⁵ Wóo mpíi Apoloosi? Wóo mpíi Pōli? Nēnte tō ntónéi Ulééca pikeikó kpárá le, kaí ne rintiki aní ne Yeesu kefa tene. Mpá úye ye upikei ke Upiima uu u ní pa waille. ⁶ Née kuléé támesi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Ulééca yee ku peise. ⁷ Lē nnya, ái uyee n támesi yee linyine wa née uyee míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Ulééca yee ku m peise yee mpá yo wa. ⁸ Uye n támesi ne uyee míni n yákasi ye sále. Mpá úye ye pikecōpe sóntile uké lē kuu upikei n wa ihéé yósi. ⁹ Ulééca ke tóo ne kesé keisi. Nó ye nképni wa yare ukēcare née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléécáa yé ne kefa né fénnéle uu tíyése amí n we yare umómé sòhòo yee rikúí n yekei, uco uu weri uu rikécáá móm. Lē nnya, li pise re nípá úye uké n nyu re íye kuu rikécáá móm. ¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tetee Yeesu Kirisi. Úka úu fene uké rimemáá riféé rinyine ricó yekei. ¹² Uye un wura néé nwoóweni néé aparé néíkoó néé ana néé ahóoyui néé ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m má, ¹³ li keyáa sóntile líké nípá úye pikei lese líké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa ké ketúnjé n wele, Uléécáa uu péé nípá úye líkeikei nkemee waipó aí ne nyíse re li nyamí néé áí nyamí. ¹⁴ Uye líkeikei linsá nna mmē kémeé n tore, liute yé ihéé yosí. ¹⁵ Amá úye líkó lin n tore, uyē yé loó. Uléécáa yé uriyu lo, amá li péé wele yare nna kecəpé ke liute uu lompo uu lééri.

¹⁶ Aní nyu re nò Uléécáa keyó le, Unfaasoné nn nòkenéméé wee? ¹⁷ Uye un ke n fori, Uléécáa yé kò liute fori. Li we re Uléécáa kekó ye ke. Nòo nní lē ukeyó ké.

¹⁸ Nò úka úu kape umecire kiraase. Nò úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mēwéésēsòhò má, liute uké pansé yare uníri uu péé ne meyíkíyiki wai uyee mēwéésēsòhò m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mēwéésēsòhò ye Uléécáa kémeé nnírísímé le. Lē nnya kai Nléécaasímé ritelé kémeé wólaalē te: Mēwéésēsòhò pikó cire mēnmumpisòhò ke Uléécáa uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kò kpá re: Úpiima ye mēwéésēsòhò pikó simúnjé nyule,

un kò nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kape uco ne n tálē un ne umecire taáselē. Li we re nòo nípá yo te. ²² Líké Pòoli néé Apoloosi néé Piyee néé ketē nké nnéí kecáá líkó néé nfáa néé nkpo néé nfáani ketē nké líkó néé masí kepire líkó, nòo nípá yo te. ²³ Kirisi yee nò te, Uléécáa pòon Kirisi te.

4

Kirisi pitume

¹ Lē nnya, li pise re písoi piké tó Kirisi pitume n nyáni re tó upikeikó le. Uléécáa ye uasei nyee m pékaalē arónípe-i wale re tóké písoi a cereise. ² Li meyíkíyiki pise re pin úye anípe-i linyine n wa, liute uké aseí m má. ³ Ai né cònjē te nòké ne né túhaane néé nòké písoi kémeé ne ketahai né tone. Tinécúruu ám kò ríka ne menécíre túhaane. ⁴ Am nnékópe ríka kenémúnjé-i nyáni. Amá áí péé re lelee nyíselē te ne aseí ute le. Úpiima nmane yee nnékó túhaane. ⁵ Lē nnya, áni kape úka kecáá ríka m músu Uléécáa itunje kuu n yekei iké kelené tu. Aní Úpiima mekame m mé. Un píyeyi n ka, u yé metéí kémeé lē nnéí lee kuñmaha-i m pékaalē pékele uu písoi simúnjé sée písifa-i ní we pérésé. Kei ke nípá úye uu yé péé uipakare yosí.

⁶ Pimáreco, tó ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nò céési. Aní kape ye n náási nòké wa líké lelee n wólaalē tifaau. Ai nyam te unyine uké ye rikókəri nnya usoi kecáá rikpá uu ne uco n njmélu. ⁷ Wóo pó símisi re pó ne picó fe? Pòn yo m má, áí Uléécáa yee pó li hée? Kai nní Uléécáa yee pó pa, yo nnya kaa péé mepócíre taáselē yare áí unyine yee pó pa?

⁸ Li siwòo nképéni lē nò tórilé hái! Nò nképéni lē pimámá le! Nò nyu re nò iyóopi lele áí ne tó. Non péé mesei iyóopi n tú, li yé péé ró n láárú re tó ne nnó yé i tone. ⁹ Li né we yare ketóne píre-pò ke Uléécáa uu tó pitume yekei. Tó we yare pé kapi ye ne n túhaane pin la piké kukpépi-i pi kó. Ketē nké nnéí kecáá ne piléécaatume ne sisoipipi inípee-i karí yánaalē. ¹⁰ Tó ne nképéni Kirisi nnya panséle piníri, nòo péé ukupéneco kémeé panséle písòhò! Tóo pinárei, nòo pinánje-nanje. Nòo píyukóó, úka úu tó waiselē! ¹¹ Nkú ne nníré ye ró múílenle hái ne nképéni itunje nnyí-i. Litane-tane ye kò ró párílenle. Ipépi-i karí we, ári kò ketóne yíkíyiki má.

12 Tò ημώσπυλνλε τὸν νε ἀρόνιπε keisi. Pin tó lámisi, amá τὸν tinó sone pikεcáá símisi, pin tó wéékuselē τὸν kahari. 13 Písoi pin kerócáá nkópe n símisi, tó ye pi n kpurukeele. Hái ne nkpéni itunε nnyí-i písoi ye ró nyánile ketē nké kecáá yare ayúí pééi-pééi nées yare likpárákó.

14 Am nsímé mmú nò wólu re isei iké nò wa, amá ne nó wólu re ké icélaa nó pa yare sinépipi lala kecire. 15 Mpá nòn n ka nòn písoi m má ápi kúκεente ne we, pεε Kirisi nsímé kémεε nó n nyólú, ái re písáa kulúí kani lē má. Néε Nsímé Kecire ne ritiki amí ne wai Kirisi Yeesu kémεε nóunésáa. 16 Lē nnya kam nó ημώσπυσελē te ani menéco n we. 17 Lē nnya kam kenépipi lala kecire Timotee nókenémεε tumpo. U aseí ne Upiíma tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi kémεé ne Kirisi n sone, ne lē kam nípá Uléεcaa icápine iye-i n céési.

18 Nókenécōpe, pinyine ye músu re ám nókenémεε sónεpo, pin lē nnya rikókōri wai. 19 Amá Upiíma un n la, né nfáani nókenémεé hapo ké pεε yé te pεpεe nní rikókōri n wai ye méwoo símisile nées pi rínanε nnyine mále. 20 Uléεcaa iyōopi íi nnósimé líkó linyine, amá rínanε pinyise ye pi! 21 Yo kani wée? Ké nseí ne nó lepo nées ké ríla ne hapo líké tó ne nnó kecōpe n láárú?

5

Isoi kpárá yεε Kirisi pikó-i ní we nstmé

1 Pi nípá yei símaankeε re písoi ye nókenécōpe isoi kpárá waille. Háí isoi kpárá iyē íco íi pεpεe ápi Uléεcaa n wuru kémεε we. Pi símaankeε re nókenécōpe, unyine ye ne usáa unósi sóile. 2 Nòn kō péé ne we nòn nómenécíre fuuselē, ái nkpáni nó we re nóké nkpō tone nóké mewai mē ute nókenécōpe lese! 3 Mpá ke né ám nókenékúrí ní we, ne pεε kenémúhē nnéi ne nókenékúrí wele. Lē nnya, né ne uyεe isoi kpárá iyē n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nókenékúrí kei wele. 4 Ani Upiíma Yeesu rinyiri ne n cápinelē ké kenémúhē kémεε nókenékúrí n we. Ani Urópíma Yeesu nnanε kémεε 5 liute uyē Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléεcaa uké pεε fe uké keyáa kē ke Upiíma Yeesu uú ne písoi n túhaanene uriyu lo.

6 Ái lisone linyine kaní ne nní nómenécíre taáselē. Ani nyu re nkpónóto pite fíi pεε ye pikpée nnéíe nyépukuseε? 7 Mewai kópe ye we yare nkpónóto pite. Lē nnya, ani nókenécōpe me lese, ani péé n we yare pikpée fale pεε ápi nkpónóto pite m má. Lē ticuruu kani nní piwée máálē. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpō melós anyá n li. 8 Lē nnya, tóké anyá nyē li nkpónóto pite kpure ne íkíraase ne rikpákárá ári kape n we. Amá tóké anyá nyē li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kefa keεe ne aseí.

9 Ne rítelē foí tē kam nó ní wói kamí ne ntí rinkpá kémεε nó símisi re nó ne isoi kpárá pikó áni kape líka kémεε m pénelē. 10 Lē kam nní nó n símisi, ái písoi kpárá mesame ketē kecáá nées nwoónaapí pikó nées piyaaluke nées pεpεe piléé n nyóonse nsímé kam símisi. In pεε lē, ketē nké kecáá kani péé lelune. 11 Ne lale ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kō pεε isoi kpárá wai, un nwoónaapí má nées un piléé nyóonse, nées un písoi lámaankeε nées un útapome nées uyaa, áni kape líka kémεε m pénelē, áni kape ye ricuruu iluke ne liute ripéne. 12 Inéyo ne ketahai pikó nkó. Pεpεe Yeesu n tikilē kaí ne sá re nóké ne túhaane. 13 Uléεcaa yεε pitahaikó túhaanene. Li Nléécaasímé ritelē-i wólaalē te: Ani usoi kpááree nókenécōpe lese.

6

Kirisi pikó mεcōpεcire sitahai piséleine nstmé

¹ Picé pin unyine ne uucɔ kecɔpe n we, yo nnya káni ye Uléécáa pikó kémee túhaane, ani ye pee ha pepeee ápi Uléécáa n wuru kémee túhaane? ² Ani nyu re Uléécáa pikó pee masí sisoipipi nnéi túhaanenee? In nkpeni re nɔ́ ke Uléécáa uu kpisine re ani ne sisoipipi nnéi túhaane ní, íye kai wa káni ye pee fe naké sisimé sínsápi túhaane? ³ Ani nyu re tɔ́ masí ne piléecaatumé túhaanenee? Yo yee pee nkpeni ketè nké kecáá sisimépi? ⁴ Yo nnya ke picé api ye pin unyine ne uucɔ kecɔpe n we, ani ye pee ha pè ke úka úu Yeesu pikó kecɔpe n kééni kémee túhaane? ⁵ Ne nní símisile re liké isei nó wa. Yaré úka úu nókenécɔpe mewéesesɔhɔ má un yé fe uu nsimé pimárecɔ kecɔpe kénée? ⁶ Lè nnya, li pee pise re Yeesu ukó ne uucɔ piké sitahaí n séleinee? Ai kɔ pee re pepeee ápi Kirisi n tíkílè kémee kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nɔn nómenécɔpɛre sitahaí n séleine, li nyísele re nɔ loole háí. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípee nɔ lí? Yo nnya káni ye tíye nólnínnyine liké mese unyine-i riséé? ⁸ Nɔ́ ñmaa, nɔ́o meníje pinípeeluke má, nɔ́o kɔ nókenémee nɔ́pinécɔ cire, Yeesu pikó likó séésele! ⁹ Ani nyu re piwaikɔpɛkɔ́ ápi Uléécáa iyɔ́api yenunee? Akpɛrí áa we, pepeee isoikpára n wai ne pepeee piléé ní nyóonse ne pitisi ne pinósi pee méwoo méwoo n wélaanentene ne pitisi pee ne pipicɔ n sói ¹⁰ ne piyaa ne pepeee nwóónaapí m má ne pítapome ne pepeee pico n lámaanke ne piyaaluke úka mpuri úu Uléécáa iyɔ́api yenune. ¹¹ Isoi iyé kémee ke nómenéyá amé pee we. Amá Uléécáa ye nkpeni nóanékɔpe heerele uu tíyese ani pansé upikó. Uu tíyese Nfáasone nn Upíima Yeesu Kirisi rinyiri kémee nɔ́ pansese aseí pite uinípee-i.

Iye ke Yeesu ukó uu yé uipíje ne Upíima rtyu waise?

¹² Pinyine yee maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ḿpá yo wa, amá ái ḿpá yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ḿpá yo wa, amá ám ñmureine linyine liké ilási né tónse. ¹³ Nɔ́ ye kɔ maa re: Kéfa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kéfa pɔ́o kɔ we. Amá Uléécáa yé keyáa lè nnéi kɛ́to waise. Amá usoi ipíje íí iwásánkaí nnya we. Upíima nnya ke isoipíje íí we, Upíima pɔ́on kɔ isoipíje nnya we. ¹⁴ Uléécáa yee pikpɔ́kɔ́o kémee Upíima n yukuse ye kɔ ne unnaŋe pikpɔ́kɔ́o kémee t́o yukusene.

¹⁵ Ani nyu re nóinépije ye Kirisi ipíje ilese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipíje ne unósi wásánkaí ikó péne? Aai yé lè wa! ¹⁶ Ani nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyé ne wale ipíje isee? Li Nléécaasimé ritelè-i wólaalè te piketé ye ripéne apí pansé ipíje ise. ¹⁷ Amá úye ne Upíima pin timpéne, u ne uyé apí Nfáasone nse m pénelè.

¹⁸ Lè nnya, ani iwásánkaí meyíkíyiki n wuru. Mewai kɔpe tɔ́rɔ́o mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipíje rikɔ. Amá úye un iwásánkaí n wai uipíje cire kuu nkópe wai. ¹⁹ Ani nyu re nóinépije yee Nfáasone ke Uléécáa uu nɔ́ n he nn nókenémee we keyɔ́o? Ani nómenécɔpe te. ²⁰ Uléécáa ye nnéi píima nókenécáá hélele uu ne nó lolu re uké nó n te. Lè nnya, ani nóinépije kpisi aní ne ríyu u waise.

7

Pisóonne kecáá nstmé

¹ Tóké nkpeni nsimé mmé kani né ní wóí nɔn né písei ripaí nké! Li nyamí te utisi úu kape unósi kpísi. ² Ḿpá ne lè, iwásánkaí mewai nnya, li kutási we re ḿpá utisi úye uké unósi cire m má, ḿpá unósi úye uké uula cire m má. ³ Li nyamí te utisi uké ye lè kai m pise unósi wa, unósi pɔ́o kɔ limécɔ ula wai. ⁴ Ai unósi yee uipíje te, ula yee i te. Limécɔ, áí utisi yee uipíje te, unósi yee i te. Ai unósi

ye umecire te, ula ye u te. Limeco, ai utisi ye umecire te, unosi ye ko uyē te. ⁵ Uka uu kape ye umecire ne uco ye. Amá in te no lala naké ne piyómeyáhaa kutu ricá kani yé fe ani kómeine aní ne lē wai. Ai kape ye ko náñai naké ne piyéntine m pele re Setani uu kape no peikee naké nómenécire pimúlú ponne nnya.

⁶ Lē kam nní nó m ma ai isé kam nó pálē, amá necēe kam nó nyise. ⁷ Ne peé la re písoi nnéi piké menéca n we. Amá mpá uye ne ulikó ye ni ke Uléecaa uu ró ní he. Uka ne uco ihēe fi pénelē. ⁸ Ne nkpéni la ké pēpēe ápi kahane n sód ne pitisi pēe ápi kahane pinósi n kpísi ne pikúmannási símisi re li nyamí te piké menéca ritáne n tú. ⁹ Amá pinsá pimécire pimúlú n fene, pinósi piké sónke, pitisi api pinósi kpíkési. Li kutási we unósi uké ula sód nēe utisi uké unósi kpísi ne kapi yé ne nnáápi m pansente.

¹⁰ Pēpēe pila ne pinósi m má kam isé nnyí pálē. Ai kenémēe kii léeri, Upiima ye maa re unósi uu kape piyale yisi. ¹¹ In te u piyale piyise máalenle, uké ritáne tone uu kape sód. Unsá ritáne n tone, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyóonse, utisi páa kape ko unósi lakase. ¹² Ai nkpéni Upiima ye ma, amá nēe písoi tōcō picō mpí símisi re Yeusu ukó un unósi m má ye uu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ηmurei re u ne ula yé tone, uu kape u lakase. ¹³ Limeco, unósi ye Kirisi n tikiilē un ula m má ye uu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ηmurei re u ne unósi yé tone, unósi uu kape u yisi. ¹⁴ Li we re unósi uyē nnya, Uléecaa yé ula ye uu Kirisi ne kefa n tenelē kecáa m páilē. Limeco kuu yé ko ula nnya unósi nkó ye uu ne Kirisi kefa n tenelē kecáa m páilē. Insá lē, nósinépipi ási yé pēe Uléecaa sikó. Si ko pēe nkpéni usikó lē. ¹⁵ In ula nēe unósi ye uu Kirisi ne kefa n tenelē ye uricuruu la uké tómpo, u yé fe uu tómpo. Uka uu pēe uco mekó-i we. Uléecaa ye no sée re naké picō ne nkínñe-i n we. ¹⁶ Iye ke pó unósi nkó ye Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe póké upóla riyu lo? Limeco, íye ke pó utisi nkó ye Kirisi ne kefa n tenelē aa yé céri re áa yé fe póké upónósi riyu lo?

Usói un lye n we, liké ne u n sá

¹⁷ Uléecaa ye pēe méwee menyine kémeē nó yekeilenle non mekemēe we uu ne nó séi re ani u ritiki. Ani lē n we. Lē kam Uléecaa icápine nnéi kémeē isé pálē. ¹⁸ Uye un peé n kélē Uléecaa uu ne u séi re uké u ritiki, liute uké mēsunu ukéké. Uye unsá peé n kélē uké kelene u sée, liute uu kape n náási uké riké. ¹⁹ Piké nēe pikéciré ápi linyine, Uléecaa isé kai pise re usói uké ritiki. ²⁰ Mpá uye uké n we yare kuú pēe ní we Uléecaa uu ne u séi. ²¹ Pōn pēe ulási kuú ne pó sée, ai kape pó n cōñlē. Amá in te pó fe aa ikemeē mepócire lese, a riñmóspú. ²² Lelee re usói un ulási ke Upiima uu ne u sée, u nkpéni u ne uyē kupéneco kémeē wale usói nkó ye umecire n te. Limeco, usói nkó ye pēe umecire n te uu ne u séi ye pansēle nkpéni Kirisi ulási. ²³ Uléecaa ye nnéi píima nókenécáa hēelele uu ne nó n te. Lē nnya, ani kape ηmurei naké písoi ilasi tone. ²⁴ Pimárecō, mpá uye uké Uléecaa keyu-i n we yare kuú pēe ní we Uléecaa uu ne u séi.

Pitáne kecáa nsmé

²⁵ In pitáne kecáa nkó, Upiima uu níka né pise re ké nó símisi. Kuú ne kefa né n fénne uu waise re ké aseí ute nnya kam la ké kenémúnjé cire nkó nó símisi.

²⁶ Lē kam m músu re li nyamí ye re kumúnjé pape-pape nkú-i kari nní ní we nnya, li kutási we re usói uké ritáne n tú. ²⁷ In te pō unósi pikpiké masile, kape re póké u lakase, amá in te áa kahane unósi n kpísi, kape nkpáni n náási póké kpísi. ²⁸ Mpá ne lē, pōn ko unósi n kpísi, áa akópe áka wa. Ukpére un ko ula n sód, uu akópe áka wa. Amá pitisi pēe pinósi n kpíkésine ne pinósi pēe pila n sónkene yé kam api piísoi kémeē mpole kom. Né ne peé la re ké likemeē nó lese.

²⁹ Lē kam ní la ké m̄ maá, pimáreco, yee re itunje kai n tise íi nkpéni piye. Lē nnya kaí ne neni n kpísi, li pise re pepee pinósi m má piké n we yare ápi pinósi má. ³⁰ Pepee n téni piké n we yare ápi téni. Pepee mpóonare-i ní we piké n we yare ápi mpóonare-i we. Pepee n léeri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pepee ketē nté líkó ne pipikei n wai ápi kape likecáá pikemúnjé n wailē. Li we re ketē nké áke nánaine keké kelene tósi.

³² Am la re noké linyine nfasimé n wai. Upiima líkó nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lē kuu yé n wa líké ne Upiima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unósikó p̄s ne ye ketē nké líkó nfasimé n wailē. Lē kuu yé n wa líké ne unósi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pee mmé ne mmé n we. Limeco, unósi tane née ukpére nkó yee úu utisi n nyu ye Upiima líkó nfasimé wailē. U ye n wéésile uké lelee yé Upiima n larisi wa. U ye uipinje ne ukemúnjé kpísile uu waise Uléécaa líkó. Amá uyee ula m má yèè ketē nté líkó nfasimé n wailē. Lē kuu yé n wa líké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnésone kamí la nnya kam lē nó símisi, áí ripine kamí la ké nó wa. Ne la re ani isoi n le yare kai m pise, aní ne nókenéfa nnéi Upiima pikei kéme n we.

³⁶ Uhmáne úye un n yē te úu yé fe uké umecire tí, uké merí líké ha ne keyáa ké ke u ne uuwanco ápi yé n sónne tu, un kó pee káipi yare uké u kpísi, ncee ye we re piké sónne, pin n la. Pin n sónne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umecire pitíne n fe, un ukefa-i n nyu re áí u cónlē, amá uyee ne uwepóola yekéi re líké lē n we, u ne uwáncó ápi kape kulee ripéne, rísone ke liute uyē uu wa. ³⁸ Lē kéme n, un te u yé uuwanco uyē kpísi, rísone kuu wa. Un kó re úu yé u kpísi, lelee rísone feriyē.

³⁹ Unósi un ula n sós, úu ula nfaa kéme n méyule u má. Amá ula uyē un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wéé sónni. Li pise re uyē kuu n sónnine uké Kiriisi ukó. ⁴⁰ Né ne yē te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisós tinkpá. Né kemúnjé ye ké. Ne nyáni yare Uléécaa Nfaasone ye kó né kéme n wele nen ne símisi.

8

Inyóonsesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelene inyóonsesare nkó n símisi, ne la re ani kó te ntónéi mmú, nípá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yee tíyesele usoi uu ríyu n wéési, amá nla mee ye tíyese usoi uu nfatene kéme n pelu. ² Uye un umecire n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahane n ceri líké tu yare lē kai m pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléécaa n la, Uléécaa ye liute nyule.

⁴ Inyóonsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li née ápi kape ye i lí? Tó nyule re piléé ápi ketē kecáá nka-i we, amá Uléécaa use kóló yee we. ⁵ Mpá písoi pin n nyáni re pipileecaa née pipipiima ye meykíyiki keléecaa-pó ne ketē nté kulúí wele, ⁶ t̄s ne nyánile re Uléécaa use yee we. Uyee Sáa, uyee nípá yo wa. Uyee kó ntófáa nnéi kéme n ró te. Upiima use kóló kari kó má. Uyee Yeosu Kiriisi ke Uléécaa uú ne rintíki uú ne lē nnéi lee ketē nké kecáá ní we wai. Uyee kó ntófáa te.

⁷ Amá áí písoi nnéi pee aseí nyē nyu. Piléé nsímé ye meyá ne pinyine mainule, ápi ye pee nkpéni inyóonsesare n le yare piléé pee mesei isare iyē te. Pi pinárei le, ápi peé m músu re isare iyee mékperinkpe pi waisele. ⁸ Amá áí pee iluke inyine yee yé n tíyese ari písoi sone Uléécaa inipee-i. Tó i líi, ári i líi, áí líka r̄k kápálē.

⁹ Mpá ke ncee nn nní ní we re non n la nó fe ani ye liisare iyē le, ani nómenécire tí áí kape pansé líké pinárei lóise. ¹⁰ Nkó yee nní rinárei m má un p̄s nkó yee nní menyuwe m má n yē p̄on keló piléé kucánjíl kunyine-i t̄t̄ p̄on isare iyē le, ke uyē

uu nní rinárei m má nnya, ái yé u wa yare uyē uké kò i lii? ¹¹ Μερónyuwε nnya, upómáreco nkó yee rinárei m má ye pεe lē ncée pαle. Lin kò pεé we re Kirisi ye kò uyē nnya kpule! ¹² Non lē ne pimáreco pεe rinárei m má m púnnete, li yé pikemúnhē cókoi. Ani pεé n nyu re Kirisi kani lē ne púnne. ¹³ Lē nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémáreco lóise, ám nkpáni pikai inyónsesare piluke kpane. Lelee re ám la liké unémáreco lóise.

9

Lelee ní we re utume likó ne lē kai m pise re uké n wa

¹ Né ne kò ncée mále nen yé menéla wa. Né ne kò utume le. Né ne kò Urópiima Yeesu yenaalenle. Nóo we lin nyíselē te ne Upiima pikei wale. ² Mpá pico pin m maa re ám Kirisi utume, ne nǒ kémee utume le. Nóo Upiima kupéneco kémee we lin nyíselē te ne pinétumekai nsone wale.

³ Tinóo ntí kam ye pεpee n késu re ám utume pεse: ⁴ Né ne kò ncée mále re ké pinékei nnya linéluke-luke ne lē kam yé ní nru nókenémee kpisi. ⁵ Né ne kò ncée mále ké Kirisi pikó kecεpe unyine kunósi kpisi ari n tóoine yare ke pitume pico ne Upiima pimareco ne Piyee api n wai meco. ⁶ Yare tó ne Parinapasi ηmane kai ne sá re toké n keisi tòn ne merócíre kpínii, née iye? ⁷ Wóo kecire yee isóoca wai ápi pεe u héele? Wóo ye kuléé tamesi úu yé kuripipi li? Wóo kecire yee ináa séni úu ye pεe ukunaalee menaapenni n ntí?

⁸ Amá áilē ke písoi api n wai ηmane kam páilē nen ne símisi. Moisi isé pǒ ne kò limeco male. ⁹ Li isé iyē kémee wólaalē te: Ápi ye ináa yee melukepipi kukpépi-i n cõpu nnóo ripi re íi kape li. Yare ináa ηmaa nkó mee lē Uléecaa cõηlēe? ¹⁰ Aai tó kuú ne lē mánεe? Tó nnya kapi mesei lē woi. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limeco ke uyee melukepipi n cõpu póo kò tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹ Kari Uléecaa nsímé nó rin-yóó, Nfáasone likó kari lē nókenémee wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tòn nkpéni nólnékó linyine n li, ái pεe keróluke kari lii? ¹² Pico ye nólnékó lele. Ái tó kai pεé ne sá re toké meyá li n lee?

Mpá ne lē, ári pεe nó pise re ani linyine ró pa. Tó meníηe linné merócíre waille re ári la linyine liké Kirisi Nsímé Kecire púneise nnya. ¹³ Ani nyu re Uléecaa keyo kee pεpee Uléecaa pikei n wai kpínii? Inyónsesare yee pεpee kenyóonsehúú-i n keisi pǒ kò kpínii. ¹⁴ Limeco ke Upiima uu wa re pεpee Nsímé Kecire n yóólē piké lipikei pē n wai pin ne le.

¹⁵ Mpá ne lē, né ám úka líka mpuri pise. Am kò walu re piké nkpéni linyine né pa. Li kutási we ké kpu ne kam yé linékó ní kóru. Úka úu yé fe uké lirikókari né kpu. ¹⁶ Nsímé Kecire piyóó ápi kenémee ríyu piwaise likó, amá kai m pise re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te ám Nsímé Kecire mmé tiyóó, ái yé ne né sonesi. ¹⁷ In te kefa kesε kam ne rinécúruu li wai, né ihéé yósi. Amá in te ne waille ám la, li nkpéni né wele ncõni kapi né ní pa. ¹⁸ Lē nnya, inéhéé ye nkpéni iye? Inéhéé yee re ké Nsímé Kecire riyóó faalaa, ám kape úka lē kai m pise re piké né pa kori.

¹⁹ Néε menécíre te, ám úka ulasi. Mpá ne lē, ne menécíre kpísile am pansese nípa úye ulasi ké ne n fe ké písoi meyá n lē piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ Tó ne Pisuífi tòn n we, ne ye n we yare Usuífi am ne pi léni re piké Kirisi ne kefa tene. Tó ne pεpee isé n tíkilē tòn n we, ne ye n we yare uyee isé n tíkilē. Am kò pεe isé iyē tikilē. Ne lē wai re ké fe ké ne pεpee isé iyē n tíkilē lē piké Kirisi ne kefa tene. ²¹ Limeco ke tó ne pεpee ápi isé n tíkilē ari ye tòn n we, am pimεco n we, ái kò pεe re né ám isé iyē nyu. Amá ne wale yare ám isé kutu cõlē ké ne n fe ké pεpee ápi

isé n nyu lé piké ne Kirisi kefa tene. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléécáa isé ke née kó lē tikilē. ²² Tó ne pepeé rinárei m má tón n we, ne ye menécíre waisele yare unárei aní ne fe am pi léni apí ne Kirisi kefa tene. Ne ye mǐpá yei menécíre pale re mǐpá lin íye n we ké fe ké pinyine lé Uléécáa uké piriyu lo. ²³ Nsímé Kecire nnya kam lē nní wai re nééké kó lisone lee nkemee ní we kémee linékó yé. ²⁴ Ani nyu re pikáhamewure yèè kecesi-i kulúí n wele, amá use yee ye ha kpassi uu ihéé yósuu? Ani limécó nfatene ncee-i n wuru non nmósópúlē te nóké kpassi uu ihéé yósi. ²⁵ Mǐpá ukáhamewure úye yèè ikóhó ncopuri ne umecire tinle rísonne. Ihéé iyē kuu n yósune íi ye kó pee picaai náñai. Amá tó ne nfatene ncee-i nmósópúlenle tóké ihéé yee íi ye píakai n caai yósi. ²⁶ Póoli uu kó kpá re: Lē nnya, ái mesame kam itóó kariilē, am kó mesame mǐpá yei fápii yare kuyó kam káii. ²⁷ Ticuruu am inépinje kéyu palē. Ne menécíre múllenle re am kape pico Nsímé Kecire riyóó né am péé weri am pōone.

10

Póoli ye Isirayēeli pikó stímisi re piké pimécíre ne inyóonse tl

¹ Pimáreco, ne la re aní lelee pee pírókpure n wa léise. Kuhope ye pee pinnéí yáriile kun pikecáá páilē, apí kó pinnéí Míni-Weé-Kukoi kémeé tiki kumúnjé kpe-i kapí pee Esipiti keteni-i n léepo. ² Pi ne Moisi kupéneco kémeé, li wa yare kuhope ne Míni-Weé-Kukoi kémeé kapi pinnéí míni wole. ³ Pinnéí pee kó iluke ise iyee Uléécáa-i n léeri li, ⁴ apí kó pinnéí Uléécáa meni mese níru. Kuparecaṅaa kpee mǐpá yei pi n tikiilē meni kapi lē níru. Kuparecaṅaa kpekpee nní Kirisi. ⁵ Mǐpá ne lē, piméyā isoi íi ne Uléécáa risá. Lē nnya kapi kuceśi kóima-i kpí.

⁶ Lelee ró nyíse re ári kape mewai kópe n la yare kapí pee me ní la meco. ⁷ Ani kape panse piléenyóonse yare pikecōpe pinyine meco. Pi wa yare kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: Písoi ye tone apí le apí níru, apí pee yísi apí piyíraase loni. ⁸ Ari kape kó meróćire iwásánkaí tā yare ke pikecōpe pinyine apí pee n wa apí ne keyáa kese kpi písoi ákotokú afeeré ne ataani (23.000). ⁹ Ari kape kó Upíima peikee yare ke pikecōpe pinyine apí u n peikee, iwáa ii pi kéheni apí kpíni. ¹⁰ Ari kape kó n nmúlaankeé yare ke pikecōpe pinyine apí n nmúlaankeé, nkpo utume uu ha ne pinnéí nám.

¹¹ Mewai mee pi wale re tóké yé, apí me wolu re tó mpí tóo nní ituje tōo-i ní we tóké meróćire tl. ¹² Lē nnya, úye un m músu re u ána até kecáá táálē, uké umecire tl úu kape ne ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we re líké kesoi pipi peikee meco kai ye nó peikee. Uléécáa ye aseí ute le. Lē nnya, úu ye nmureí pipeikee piké ye ná feríye. Lē nnya lin ye kumúnjé kunyine-i nó m peikee, u yéé ncee nó nyíse aní ne líkemee lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, aní piléenyóonse n wuru rísonne, pinésáne! ¹⁵ Nó písoi sōhō le. Ani nórínécúruu mmé kam nní ní ma kecáá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kepóripi ké kari ye rimmúlú arí ne Uléécáa pōonese ari ke níru ripaí nké. Kumúnjé kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menyee ne tó ripénese? Kumúnjé kpe-i kari ye nní kukpónó n kpókorine ari le, Kirisi ipinje kaku ye kó ne lē tó ripénese. ¹⁷ Kai nní re kukpónó kuse kpee we nnya, mǐpá tó nní kulúí we, tó ntónéí ipinje ise le, kukpónó kuse kpē kari ntónéí ní le nnya.

¹⁸ Ani Isirayēeli pikó ripaí nké! Pepeé ye kenyóonse-i inyóonsesare n li ne kenyóonse ké yèè ripénele apí wai pise. ¹⁹ Lē kam nní ní ma aseí re íye? Yare liasei yee re piléé née isee kapi ye ne n nyóonse ye linyine le, née íye? ²⁰ Ai lé! Líka ái kei we. Lē kam ní ma aseí nyee re inyóonse iyē ye aníri ikó le, ái Uléécáa

ikó. Aam kò pèé la nó ne aníri nòké m pénélē. ²¹ Ani yé fe nòké Uptiima keporipi ne kuníri kekó m pénélē non níru. Nó ne Uptiima áni yé m pénélē non le, nó ne aníri non kò pénélē non le. ²² Tò lalè toké lè wa Uptiima ilaarò iké kerócaá kam nées? Yare tò pèé nípaape u fele nées?

Tóké ye linnéi wa ari ne Uléécaá ríyu wáise

²³ Nò ye maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé nípa yo wa. Amá ái nípa yo yee yé ne yóriye. Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé nípa yo wa, amá ái nípa yo yee yé tíyese usoi uu nfatene kémeé pelu. ²⁴ Uka úu kape ukulaa cire n wéési, amá áni ye meníje picò kukó wéési.

²⁵ Nó ye fe ani lè kapi kuyáa-i n yáí nnéi le. Ani kape ye nómenécíre níka líkècaá m písei líké nó ricón. ²⁶ Lí wálaalè te: Uptiima yee ketè ne kékécaá líkó nnéi te.

²⁷ Nkó yee úu Kírisi ne kefa n tenelè un kusáne nó n sée non n ha, ani lè nnéi kapi nó m pa li. Ani kape nómenécíre níka líkècaá m písei líké nó ricón. ²⁸ Amá unyine un nó m maa re “ísare nnyí ye inyónsesare lè”, uyee lè nó m ma nnya, áni kape i li. Insá lè, li yé u ricón. ²⁹ Ai re nó kai yé ricón nnya kam lè nté símisi. Uco kai yé rincón nnya kam lè símisi.

Ticuruu yo nnya ke nées yé ncée m má re ké linyine wa, uco kemúnjé ake pèé ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricón nnya? ³⁰ Nen linélukè-luke kécaá Uléécaá m pònese, yo nnya ke unyine uu yé pèé lè kécaá kam Uléécaá m pònese nnya né lámaankèe? ³¹ Lè nnya, non ye nípa yo mpuri n le nées non n níru nées non n wai, áni ye tíyese Uléécaá rinyiri tiké n taálè. ³² Ani nómenécíre tí, áni kape tíyese nóínésói iké Pisuífi nées Pikireki nées Uléécaá písoi kémeé unyine lóise. ³³ Ani menéca n wai. Ne ye nípa yo kémeé n náásile re ínésói iké nípa úye n nyantí. Ái nnésone kam wéési, amá ne waile re líké ne písoi kulúí sonesi líké píriyu ló.

11

¹ Ani menéca n wai yare ke nées Kírisi meca n wai.

Iye kai píse re utisi ne unósi piké Uptiima inipèe-i n we?

² Ne nó pakare kaní ne nípa píyei kenécaá n léiselè non kò icélaa kam nó rintéjse nsonè múlilè. ³ Mpá ne lè, ne la re ani mmú kó te Kírisi yee nípa utisi úye uyòpi. Utisi yee unósi uyòpi, Uléécaá pò Kírisi uyòpi. ⁴ Utisi nkó yee linyine ríyu n yáruilè un ne keyóme yáási nées un ne Uléécaá rinyiri símisi ye uyòpi Kírisi ísei wáisele. ⁵ Amá unósi nkó yee ríyu ñmane ne keyóme n yáási nées un ne Uléécaá rinyiri símisi ye meníje uula ísei wáisele. Lí we re unósi nkó kapi rinkóosi re ísei iké u wa kuu lè ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyu linyine yarii, uké mese nnyúpi nyai. Lí kò pèé ísei wele re unósi uké n nyalaalè nées uké n koósilè. Lè nnya, uké ye ríyu linyine yarii. ⁷ Ai ne sá re utisi uké linyine ríyu yarii. Lí we re uyee ne Uléécaá menyíne we, un kò ríyu u wáise. Utisi ke unósi pò ríyu wáise. ⁸ Ái unósi ipíje ke Uléécaá uu kpísi utí ne utisi wai, amá utisi ipíje kuu kpísi utí ne unósi wai. ⁹ Ái kò unósi nnya ke Uléécaá uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pò wa. ¹⁰ Lè nnya kai píse re unósi uké píléécaatume nnya linyine ríyu yarii líké n nyíselè te u umécíre utisi metene ricepísele. ¹¹ Amá Uptiima kémeé, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kò líka tu. ¹² Yare lè kapi utisi ipíje n kpísi apí ne unósi wai meca ke unósi uu ye utisi mari. Uléécaá yee lè nnéi wai.

¹³ Ani nórínécúruu musí áni yénu nké te lí ne sá re unósi uké ríyu ñmane Uléécaá n yáásii? ¹⁴ Lè kai nní ketè kécaá ní we ricuruu ye ró nyísele re lí ísei we re utisi uké nnyúpi riyá nké pí nn cá. ¹⁵ Amá lí pèé ríyu má re unósi pò nnyúpi nké pí nn cá. Lè nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye ríyu u n yariilè.

¹⁶ Amá úye unsá n la uké lē wa, liute uké nse kō te tō ári mēwai féé mēka meco keyómeyáhaa-i wai, ápi kō Uléécaá icápine-i lē wai.

Uptiima kupéneco iluke

(Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Am nkpréni mmē kam nní nó n símisine kémeé nó pakarene. Ne ne nó césine re nónicápine ye nó kópule ai tōsu kii nó ní nyóonse. ¹⁸ Nsimé foí mee re, ne kō te nō ye nōn n cápinelē, mekóólentene yèè nōkenécōpe n wele. Ne nyáni yarē in n la, ái yé nnóme. ¹⁹ Li meyíkíyiki píse re mekóólentene meké nōkenécōpe n we liké ne pēpe nōkenécōpe aseí n tikilē ní lese liké ní nyíse nnya. ²⁰ Nō ye nōn n cápinelē, ái nkpráni Uptiima kupéneco iluke nnya kani ye n cápinelē. ²¹ Likumtúnē re nō úka úu ye ucō merí piké kesé li. Mpá úye yee ye n tū un uiluke cire le. Péé uye-i ke nkú nn picō ní we ke picō api ye m pomaalē. ²² Ani síyo má re nōké ye kei-pō li ani níruu? Néé Uléécaá icápine pikó káni waiselē nōn péé la nōké pēpeé ápi líka m má ísei waise. Ké nkpréni nó maa re íye? Nō la re ké nó pakare néé? Am yé mmú kémeé nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Uptiima uu né n símisi kam nó térselē te: Kesine ké kapi Uptiima Yeesu pēpeé pikópe u ní la anipe-i n wa, u kukprónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pípōanese ní masí, uu ku kpōkōrine uu re: Inépine iyē kapi ne nó nnya n nyóonse ye nnyi. Ani ye lē wa aní ne né n léiselē. ²⁵ Kapi piluke ní masí, uu kō limecō kepóripi kpísi uu re: Nkómēine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaá kecōpe ní we yee kepóripi nké. Mpá píyei nōn ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselē. ²⁶ Nōn ye mpá píyei kukprónó nkú n le, nōn kepóripi nké n níru, Uptiima nkprō kani lē yóólē liké ha ne umēpeeme tu.

²⁷ Lēleé týese ke úye uu ye un meháikuse wee kémeé n we un ne kukprónó kpē n le un kō ne kepóripi ké n níru, Uptiima ipine ne umenye kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, mpá úye uké ye musí uu uisoí paí nšōne uu pēe kelene kukprónó le uu kō kepóripi ké níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Uptiima ipine ye nyi, umecire kuu lē mēwai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke pisoí meyā api nōkenécōpe pitóikó, picō síkankáláká, picō meyā pōó kō kpíni. ³¹ Tōn ye péé m musí ari írōsoí paí nšōne, Uléécaá úu yéé péé ne ró túhaane. ³² Amá Uptiima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásá uu ntósimé nyóonse re ápi kape ne pēpeé ápi Kírisi n nyu tó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémáreco, lē nnya, nōn ye n cápinelē te nōké Uptiima kupéneco iluke li, ani ye méraane ani kelene le. ³⁴ Nkú nn úye n we, uké ye ukeyo-pō lime. Úu kape wa Uléécaá uké ye nónicápine-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nōkenémee n hapō kam yé ísimé tōrōo iyē kecáá ripái.

12

Nfáasone liheehēe kecáá nstmé

¹ Pimáreco, ám la nōké Nfáasone liheehēe nsímé kecáá kunmaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahane Uléécaá n ceri, li pēe nó pásaille nōn tikilē lin ne piléé kani n nyóonse ápi ye kō símisi mempo nó sí. ³ Lē nnya kam te ké nšōne nó símisi nōké kō te: Uka úu we re Uléécaá Nfáasone ye ukemeé we un ne símisi, uu pēe re “liké Yeesu rité”. Uka úu yé kō fe uké re “Yeesu yee Uptiima”, kái pēe Nfáasone mee lē u símaase.

⁴ Nfáasone liheehēe ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasone nse kóló mee lē nliheehēe hōnente. ⁵ Ikeicee ye kulúí wele, amá Uptiima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpá úye ne uakei ye nye, amá Uléécaá use kóló yee lē rinaŋe ró heelē tōn ne a wai. ⁷ Nfáasone ye nliheehēe mpá úye hele uké ne n-nnaŋe nyíse liké ne ntónéi

yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mewéésēsōhō he uú ne n símisi, nn kō ucō menyuwe he uyē un kō ne símisi. ⁹ Nfáasōne nse mmē nn kō ucō he re uké nfatene m má, nn kō ucō he re uké ye wa utóikó uké pēi. ¹⁰ Nfáasōne yēē unyine hele re uké ye fe uké mewaisaŋa n wai. Nn kō ucō he re uké ye Uléécaā rinyiri ne símisi. Nn kō ucō he re uyē uké ye fe uké mmewai ne lelee ái mmekó céri uké kóólene. Nn kō ucō he re uké ye meyu saŋa mpehē mpehē símisi. Nn ucō he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécaā Nfaasōne cireníŋe mme mee lē nnéi waise. Lē knn n la nké mpá úye pa knn ye u pa.

Mpá Kirisi ukó úye ye ipiŋe ise nlese le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiŋe inyine yēē ilése kulúí m má múŋeisene. Mpá ke ipiŋe iyē ii ilése kulúí m má, innéi ye ripénele ai wai ipiŋe ise. ¹³ Tó Pisuifi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pepeē pimēcire n te, tóó ntónéi míni wole. Nfáasōne nn tó pansese ipiŋe ise. Nfáasōne nse mmē meni kari kō n ntí. ¹⁴ Lē nnya, ái nlése nse mee ye ipiŋe kecáá n we. I ye kulúí n wele. ¹⁵ Mpá kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiŋe ilése kémee we, ku yé pee lē nnya ikemee piwée riyáá? ¹⁶ Mpá kutu kun m maa re káku nní menípe nnya, áku nkpéni ipiŋe ilése kémee we, ku yé pee lē nnya ikemee piwée riyáá? ¹⁷ Ipiŋe nnéi in pee menípee, yo ke usoi uu yéé péé ne kō? In pee innéi kutu, yo kuu yéé péé ne kukpáhá kō? ¹⁸ Uléécaā yēē mpá nlése n-ye umela kémee nketone-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pee nlése nse, ipiŋe ii yé péé n we. ²⁰ Lē nnya, ilése kulúí yēē we kaí ne wa ipiŋe cireníŋe ise koló.

²¹ Menípee áme yé fe meké kunípe maa re: Am ne líka pó wai. Limecō ke ríyu ári yé kō fe riké ána maa re: Am ne líka nó wai. ²² Ticuruu ipiŋe ilése iyē kari n nyu re ii páápú yēē meyikíyiki ró yóriye. ²³ Iyē kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari nšone paíllē. Háí iyēē ii kúpaí meté n we kari ye nšone nyóonsente. ²⁴ Amá iyēē pípaí n nyamí ii pinyóonsente pē písei. Uléécaā ye ipiŋe ilése wale uu tífese iyēē ii kúpaí meté n we ii ríyu ne icō m má. ²⁵ Kuu lē n wa nnya, mekóólene áme ipiŋe nlese nnyine ne ncō kecōpe we, amá mpá yo ye ne lico kutu cōlenle. ²⁶ Nlése n-ye nn íwe n le, li ye ne icō ripénele ii íwe n le. Nlése n-ye nn ríyu n yē, li ye ne icō ripénele ai kesé i n láárú.

²⁷ Nō kesé nónnéni Kirisi ipiŋe le. Mpá nó úye ye unlese le. ²⁸ Uléécaā ye uicápine kéméé sitóne hekesile. Pitume kuu kekpeé mefoi tónse, uu melírú antepuye tikise. Uu kō metáánú picélaa tikise. Pē memáá, pepeē ye mewaisaŋa n fe api wai, api tíki. Pē memáá, pepeē ye pitóikó m pōise api tíki. Pē memáá, pepeē ye picō n lē ne pepeē picō kecáá m paíllē ne pepeē meyu saŋa mpehē mpehē n símisi api tíki. ²⁹ Ái pinnéi pee pitume, ái pinnéi pee antepuye, ái kō pinnéi pee picélaa. Ái kō pinnéi pee ye fe api mewaisaŋa wai. ³⁰ Ái kō pinnéi pee ye fe api pitóikó pōise, néé api meyu saŋa mpehē mpehē símisi néé api me tuisse. ³¹ Lē nnya, iheē iyēē innéi kémee icō n fe kani yé ne n náasi re noké yē.

Lē nnya, ké nkpéni ncée sone píima mee mpá yo n fe nó nyíse.

13

Nla kecáá nsmé

¹ Nen pee nsmé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, néé nen pee piléecaatume meyu n kómei, kám pee usoico la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwáó topori, néé kuloo kpee n téni. ² Mpá lin né n he re ké ye fe ké ne Uléécaā rinyiri símisi, mpá nen kō mpá yo mesōhō m má am ye kō lelee m pékaalē ceru, am kō nfatene mee yé riyópe rinsíka m má, nensá usoico n la, am nkpáni líka.

³ Mπά nen menémá nnéí píwekós n hōone re piké li, mπά nen te piké písoi kecáa nnya nna né nmaasi, kám pee usoiç la, ám kuláa kúka má.

⁴ Nla ye ninjule, nn ye kó kusoi wai. Nn ye ucó likó káipinke. Nn ye ríyu wéesi, rín ye kó ne rikókóri n fulaalē. ⁵ Nn ye líka wa lee ái aseí m má. Nn ye n wéesi re liké ne mmecire sonesi. Nn ye wóosi, rín ye kó ucó nkefa-i n fanaalē. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ái ye n n láárú, amá nsímesei mee ye ntikin njukuse. ⁷ Nla yèè mπά yo ucó sárelle. N ye kó mπά yo kémee nfatene m mále, nn kó n tálē te mπά yo yé sonesi. N ye kó ne mπά yo n kaharile.

⁸ Nla rín ye píkaí tene. Pi yé Uléecaa rinyiri ne písímé riyá. Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé yé kam api kpi, menyuwe amé kéro wai. ⁹ Li we re kukéri kukéri kari mπά yo nyu. Kukéri kukéri kari kó Uléecaa rinyiri ne símisi. ¹⁰ Amá lelee ní nyám ne kéro-pò lin píyei n leeme, lelee kukéri ní we ye lē kéro wale.

¹¹ Kamí pee iwá ní we, menésímé ne kenémúnjé ne nnésōhōosimé ye peé wele yare kewá. Amá kam nkpéni riwéése n wa, ne liwánkó lē tíyele. ¹² Tò neni nyánile lin hiihiilē yare kenípeenyáni kéme kumíri. Amá tó kam ari kerōyu-i nma mπά yo yenu nōone. Kukéri kukéri kam neni n nyu. Amá né keyáa picéne n tenese nōone yare kuu né n nyu meç. ¹³ Lē nnya nkpéni, mπά likei tōrō nní nnéi lin píyei n tene, nfatene ne linyine kecáa pitá ne ríla páa yé tene. Likei lē ketaani áí kutene we. Amá ríla mee líkpéé.

14

Nfáasone lihehece kecáa nstmé

¹ Nla kani yé mefói n wéesi noké m má. Ani n náasi noké kó Nfáasone lihehece yē, áí ne tósu noké Uléecaa rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Uléecaa rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu n kómei. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Uléecaa rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē úu ne símisi. U yé pi lē api Uléecaa ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kó piakin njukuse. ⁴ Nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Uléecaa ncee-i papukusele. Amá nkó yee Uléecaa rinyiri ne n símisi ye picó Uléecaa ncee-i papukusele.

⁵ Ne peé la yare nōnnénéí noké Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyansei ní la yee noké pee Uléecaa rinyiri ne n símisi. Nkó yee Uléecaa rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi meçire kai yé picó kuláa wa, áí tíyese api Uléecaa ncee-i papisi. ⁶ Pimáreçç, ne la ké nó píse re nen nōkenéméé n hapō nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ai nen nsímé ke Uléecaa né n nyíse nó n símisi, née nen nsōhōosimé nnyine nó n símisi, née nen Uléecaa rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Limçç kai we ne iyómelū yare nní risū née kusole kapi ye ne anípe ní pi. Lianō ansá n kóolentelē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risū kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatōn n símisi unsá anōç n lese liké n kpáiiilē, wóo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atōpi leepō? ⁹ Limçç, nōn Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, nōnsá ye rinōç m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáa, amá méka áme mekeçpe we re áme aseí má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kómei, ne ukemeç usáne le, uyē un kó né kémeç usáne. ¹² Limçç, yare kani nní ní la noké Nfáasone lihehece meýá m má, ani n

wéési mefoi re noké meýá lihēēēē m má lēē ye Uléécāa icápine pikó n lē piké ne nfatene kémeē m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yeē Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Uléécāa pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémee ní we kam ne yáási. Amá menésōho áme pēē líka wai. ¹⁵ Lē nnya, iye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee ní we ne keyóme yáási, am kō menésōho ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémee ní we ne ye yō, am kō ne menésōho yom. ¹⁶ In te Nfáasone ηmane kaá ne Uléécāa pōnēse, iye ke nkó yeē úu meyu mē n kómei uu yé fe uu pipōpōnēse iyáhaa kecáá rinō yósu re Amí! Uu kō pēē kómei lē kaa n tee. ¹⁷ Mpá ipōpakare kaa Uléécāa m pakarente iké iye nsá n nyam, li nkpani uco lénine uké ne nfatene kémeē m papisi.

¹⁸ Ne Uléécāa pōnēse re u tiyēse nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nōnnénéi mmú fe. ¹⁹ Amá nípá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutasi né n we re ké anōo fí nyēē kúkome ní we símisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómei ne anōo kulúti pi n símaankeē. ²⁰ Ani kapē mewá m músu. Ani akópe piwai nceē kémeē n nyam yare siwá fenféi. Amá ani ye mewéēse musí. ²¹ Yare ke Upiima uu ní ma api Uléécāa Nsímé ritelē-i wólú re: Písoi mpí pēē meyu féē n símisi ne písāne anōo kam ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá nípá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé ye pepēē ápi Kirisi m pakarelē kémeē rícere le re linyine ye wai. Amá ái Kirisi pikó kémeē linyine yoriye. Limecō, noké ne Uléécāa rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kémeē rícere le re linyine ye wai. Amá ái pēē pepēē ápi Kirisi m pakarelē kémeē líka yoriye. ²³ Uléécāa pikó pin nkpeni n cápinelē pin pinnéi Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pēē ápi limekó n nyu néē pepēē ápi Uléécāa m pakarelē pin kei n lompo, ápi yé maa re nō pisohōtore lēē? ²⁴ In te pi pinnéi Uléécāa rinyiri ne símisi, ke unyine yeē úu Uléécāa m pakarelē néē unyine yeē úu limekó n nyu uu kei lompo, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyise re úu alari má, ²⁵ kemúnjé keē ukefa-i m pékaalē ake kpáii, uu pēē kényu ketē kipi uu Uléécāa pakare, uu yóo re mesēsei ke Uléécāa uu nōkenécope we.

Lē kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kémeē n sōne

²⁶ Yo kai nkpeni pise re noké n wai, pimárecō? Nōn ye n cápinelē te keyóme kani yáási, nōkenécope unyine yéē fe uu yóm, uco uu icélaa inyine pa, Uléécāa uu uco nsímé nyise, uco uu Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi, uco uu measei lese. Li pise re linnéi liké n lēni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémeē papisi. ²⁷ Písoi pin ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisine, ápi kapē ye pité néē pitaani rifaau. Píké ye kō use use símisi. Li kō pise re unyine uké ye n we u pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Uka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséē. Píké ye ne pimécire kefa-i n símisi, api ye kō ne Uléécāa n símisi. ²⁹ Lí pise re pepēē Uléécāa rinyiri ne n símisi pité néē pitaani piké ye símisi picō api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰ Amá in te Uléécāa ye icápine iye-i unyine nsímé nyise, li pise re uyeē pēē n símaari uké riséē piké nkó kutu ricō. ³¹ Nō ye fe ani nōnnénéi Uléécāa rinyiri ne símisi ani tisentene, nípá úye uu ne icélaa inyine yenu uu mulú, ai kō ne nípá úye n ηmóóptuselē. ³² Pepēē Uléécāa rinyiri ne n símisi ye ihēē iyē ke Uléécāa uu pi n he kecáá rínanje mále. ³³ Li we re Uléécāa úu méwoo méwoo ukó, amá nkínijne ukó lo.

Yare kai Uléecaa pikó icápine nnéí kémee ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Uléecaa icápine kémee n séełē. Api ncée má piké ye kei n símisi. Li pise re piké pimécire ricepise yare ke isé ii ní ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyò-i. Ai ne sá re unósi uké ye Uléecaa icápine kémee n símisi.

³⁶ Néee nò mūsu re nòkenémee nké-i ke Nsímé Kécire nn léeme? Néee nò ηmane kémee knn hápò? ³⁷ Uye un m mūsu re u Uléecaa rinyiri ne símisile néee u Uléecaa Nfaasone ihée inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nó ní wólu ye Upiima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Uléecaa páa kò liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimárecò, ani n wéési nòké ye ne Uléecaa rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re písoi ápi kape ye Nfaasone meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰ Amá li pise re nòké linnéí n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyiſe nkpò kémee nstmé

¹ Pimárecò, Nsímé Kécire kam nó rin-yóò ani n ηmurei, ani kò nkemee iníñj wai kamí la ké nó léise ² re n nórinyu ləle, in te nò nsone m múlī. Insá lē, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kò kam yé te né mefoi nó ritéjſe. Lelée re arókòpe nnya ke Kirisi uu kpu yare ká pée mekee-me Uléecaa ritelé-i n wólaalē.

⁴ U u kulésile uu keyáa táánú tuné pikpòkpò kémee yisi yare kai kò mekee-me Uléecaa ritelé-i n wólaalē. ⁵ Kuu pikpòkpò kémee n yisi, Piyee uu u yenu, upitume kefi ne pité api kò limemáá u yenu. ⁶ Uu limemáá upimarecò píle píle menupú ne kuláa umécire nyíſe itunje isé-i. Pico ye pikecòpe kpínle, amá pimeyá ye ne nfáa mále. ⁷ Uu kò limemáá Yakupu kpáfúme, uu kò pée limemáá pitume nnéí kpáfúme.

⁸ Uu pée pē nnéí memáá kò metóròſei né umécire nyíſe, né nkò néee nní ní we yare kewá péni kapi mári. ⁹ Néee Kirisi pitume kecòpe usínsá. Am tu re piké né sée re utume. Li we re ne pée Kirisi pikó wéekuselenle. ¹⁰ Amá Uléecaa ipelée yee tíyese kamí ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume pico nnéí feriyee. Asei kecáá, ái néee keisi, uipeelée yee pikei pē wa. ¹¹ Lē nnya, mpá lin né néee lin pēpēe pikei pē wa, Nsímé Kécire kari nó yóólē. Mmē kani kò ne kefa tene.

Tò meyiſe nkpò kémee nstmé

¹² Tò yóólē re Kirisi ye pikpòkpò kémee yisi. Iye ke nòkenécòpe pinyine api yé pée fe api re pikpòkpò ápi ye yisi? ¹³ In te pikpòkpò ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kò yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntósímé kari n yóólē ye méwoo le. Méwoo kani kò ne kefa u tenelē. ¹⁵ In mesei re pikpòkpò ápi ye yisi, ke tóo pée we tòn yóólē te Uléecaa ye Kirisi yukuse, úu kò pée pikpòkpò kémee u yukuse, tò ne u rikpárale, ari pée wai pitansei nòome. ¹⁶ Li we re in te pikpòkpò ápi ye yisi, Kirisi páa kò yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kefa u tenelē. Nò kò ne nòanékpò kémee wele. ¹⁸ Li kò nyíſele re pēpēe Kirisi ne kefa n tenelē apí ne kpi ye pàlaalenle. ¹⁹ In te ketē nté isoi ηmane nnya karí ne Kirisi tálē, liróco ye íwe wele ai tósu mpá úye.

²⁰ Amá mesei ke Kirisi uu pikpòkpò kémee yisi. Uyee mefoi yisi. Li nyíſele re pico pēe n kpi pò né kò kam api yisikee. ²¹ Usoi use yee ne sisoipipi nkpò ka. Usoi use yee kò tíyese ne sisoipipi síké ye ne pikpòkpò kémee yisi. ²² Ke písoi nnéí ne Atam api m pénéłē nnya kapi kpíni. Kapi ne Kirisi m pénéłē nnya kapi limecò pinnéí nfáa fale yenune. ²³ Amá mpá úye ne uitunje ye nyi. Kirisi ye

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipinje nnyí kari nní ní nyáni íi yé fe iké Uléécaa iyóopi kémeé lompò. Ai líka nnya, lelee ye n caai áí yé fe liké pansé licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ríco ké nsímé nnyine mee m pékaalé nó símisi ani kóm te ári ntónéí kpine. Amá tó kam ari ntónéí mmú ipinje féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ké rináatón ari ha meyéne mese keyáa tóròó ténine. Tin lé n té, pikpòkpò api yisi api pee pansé pikpòciré. Tó mpí, tóó likumúnjé kpe-i nfáa m má, tó ipinje féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki píse re irópinje nnyí yee ye nní n caai iké pansé icaaiciré, irópinje nnyí yee ye nní n kpu iké pansé ikpòciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin píyei m pansé licaaiciré, lelee ye n kpu lin kò píyei m pansé likpòciré ke nsímé mee n wólaalé nn pee sónti: Mme mee nní re:

Pi nkpò feriyé api n tékéé.

⁵⁵ Nkpò, áa nkpáni feriyé!

Nkpò, mepólò kaá ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkpò melò waise, isé yee akópe nnañe heelé. ⁵⁷ Amá tó Uléécaa pakare kuú ne Urópiima Yeesu Kiri ri ríntiki uú ne nnañe ró he ari nkpò feriyé.

⁵⁸ Lè nnya pimáreco kecire, nóinépinje íi kape riyóó, áni kape n tinjarente. Ani nípá píyei n kenaaalé non Upíima pikéi nsoné wai. Nórínécúruu ye nyule re pikéi pè kani ukupéneco kémeé n wai api yé méwoo wa.

16

Itòhò kapi ne Yerusalem-pò Kiri si pikó n sí

¹ Siwóó itòhò kapi ne Yerusalem-pò Yeesu pikó n lénine nkó ye nkpéni mmú: Ne lé kai mewai m má Uléécaa icápine pikó pee Kalási-pò ní we písimé masile. Nòóké kò pímewai ritiki. ² Mpá kewénteyaa ukóso úye, nípá úye uké ye lé kuu ye n fe uú tóhò ukeyò-pò iyaa yekei. Ké ne n tuipò, non linnéí picápine masí. ³ Nen píyei n tuipò, né átelé wóí am pè kani n lése re piké ne nóinétohò Yerusalem ha pa, api ne péne. ⁴ Lin m píse re ké rinécúruu ha, tó ne pè yé nsé tipéne.

Lè ke Pòoli uú ne piwai n náasi

⁵ Masetuwaani ketè kam tíkine ké ne nókenémee tuipò. Kei kam còpune kelene. ⁶ In n la, né nókenémee siyáa sinyine wa. Ticurruu in n la, am nnyiyé kumúnjé nnéí nókenéméé tone ani né léni amí ne kei kam n sí tómpò. ⁷ Lí we re am neni la ké nó yé amí ne n tósu. Amá Upíima un n la, ne la ké nókenémee siyáa wa. ⁸ Amá né pee Efesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ai líka nnya, nípá ke pílaarò api kulúí ní we, li kei ncée ne tápilele fouu ké ne piké píima pinyine pee kulláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nókenéméé n tuipò, ani u yósí nsoné, áni kape tíye uripòó ríké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikéi wai. ¹¹ Lè nnya, úka úu kape u lómíise. Amá ani u lé uké nkíñinje ne uncee sóne uú ne kenémee peeri. Tó ne Yeesu pikó picò ye u ménle. ¹² Ne urómáreco Apoloosi pò tijnóópúsele re u ne Yeesu pikó picò piké nókenéméé hapò. Amá úu kahane n ñmuréi re u yé nkpéni tómpò. Lin píyei ne u rinsá, u yé hapò.

Icélaa tóròó ne iyáhaa

¹³ Ani kape lapile, ani nfatene kémeé n we, ani itisi yósí aní m páápú. ¹⁴ Ani hápá yo n wai ne íla.

¹⁵ Pimáreco, nò nyule re Sitefanaasi ne ukeyò pikó pee pífoí Akayii ketè kémeé Kiri ri ríntiki api kò mese ne mese Uléécaa pikó kecòpe pípikei n wai. Lè nnya kam te ké nó píse re: ¹⁶ Ani nómenécíre ricepise, ani pí ne pè nnéí pee pímeeco mē ne pípikei n ñmópúlé metene n we piké nó n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne Forutunatuusi ne Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni ní we, pepee lē kani yé pee n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékínj ninjukusele yare kapi nó n wa meco. Ani lipite pē ipakare pīpa ceri!

¹⁹ Ulééca icápine yee Asii ketē kecáá ní we pikó ye nó yáási. Akilasi ne Pirisili ne Yeesu pikó pee ye pikeyo-i n cápine ye nó yáási, nó ne Upiima kupéneco kéme.

²⁰ Nópínémáreco nnéi pee nté ní we ye nó yáási! Ani nómenécepecire yáhaane ani memáreco pirane. ²¹ Né Pōoli, née rinécúruu ne kunénipe anóo nnyé wói re ne nó yáási. ²² Uye unsá Upiima n la, Ulééca uké u rité! Maranata! A kam, Urópiima! ²³ Upiima Yeesu uké ípeelée nó nyíse! ²⁴ Ne nónnénéí lalé nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémeé.

Titelé lirú ke Pɔɔli uu Korenti pikó n wáí

Lelee ritelé ntí kέmee ní we

Kaí ne ritelé foí kewòle-me ne kpíime, Korenti pikó ápi kóméine. Lē nnya ke Pɔɔli uu pi wòlu uké pi nyíse re urípò ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ùi n kériinēlē ye nni:

1. Pɔɔli ye lē kuu Yeosu Kirisi ítumε ne le nkó símisi. Likei lise kuú ne n náási yee re uké mpá yei tíyese piké Sáa Uléécáa ne Yeosu Kirisi ceri. Iwe ne ncón ye kemeé piyele, amá ñniñe kuú ne mpá yo kahari (1-7).
2. Pɔɔli ye Kirisi pikó pεε Korenti-i ní we pise re piké kefa keεe ne Yerusalem pikó pεε íwe m má he. Lē ke picò api meyá m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyee pilénaane kari yé n fe ari Yeosu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hele (8-9).
3. Pɔɔli ye nyíse re u alari mále uké pitume noome mewai ne pinnòosimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēε Pɔɔli yee Uléécáa mela kέmee Kirisi Yeosu utumε m panse, ne urómáreco Timotee. Uléécáa icápine yee Korenti-i ní we ne Uléécáa pikó picò nnéi pεε Akayii ketē nnéi kecáá ní we kari ritelé ntí wòlu. ² Urósáa Uléécáa ne Upíima Yeosu Kirisi piké ípeelée nó nyíse api kò nkñiñiñe nó he.

Pɔɔli ye Uléécáa pòneεε

³ Tò Uléécáa pakare. Uyee Urópíima Yeosu Kirisi usaa. Uyee íwe ró n té uu kò mpá yo kέmee arókinñ niñukuse. ⁴ Uyee ye ntócón nnéi kέmee arókinñ niñukuse uu re tóaké ye kò fe táké pεpεε ncón mpehē mpehē kέmee ní we akó niñukuse yare ke uyē uu arókó n niñukuse meco. ⁵ Ai linyine nnya, tò Kirisi íwe iyē icò meyá lele. Limeco ke Uléécáa uú ne Kirisi tikine uké ne arókinñ meyá niñukuse. ⁶ Mpá tòn íwe n le, tò i lele re Uléécáa uké ne tó ritiki uké ne nòanékñ niñukuse uké kò nòaneyu lo. Uléécáa un ye arókinñ n niñukuse, u lala nòké nkñiñiñe yē nòké ye ne fe nòké ne meróco íwe iyē icò kέmee n kahari. ⁷ Lē nnya, tò ne nó talenle meyíkíyiki. Li we re tò pinyuwe máálenle nsonne re kani nní iròwe icò n le, Uléécáa ye nòanékñ niñukuse nne yare kuu arókó n niñukuse meco.

⁸ Pimáreco, tò lala ani ceri re tò Asii ketē kέmee íwe píima lile. Háí irótisi íí ne tene, ai ró feriyε ari pεé m músu re ári yé pεε nfáa rikpá. ⁹ Amá tó ne pεε meyíkíyiki nkpò kukpáhá pikómε masile ari ntókpò yósu. Li lē wale re ári kape ye ne meróci re n talé, amá také ye ne Uléécáa yee ye pikpòkpò kέmee písoi n yukuse n talé. ¹⁰ Uyee nkpò mmē kέmee ró lése, uyee kò pilése ró kpáne. Meyíkíyiki kari ne u talé te u yé kò pilése tó rikpá. ¹¹ Nó ne kò keyómε yáásile nòn ne líkemeé ró léni. Písoi meyá ne keróccáá keyómε yáásile, Uléécáa un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke písoi meyá api sónti piké tó nnya kò Uléécáa pòneεε.

Pɔɔli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lelee rikókori ró ní we ye nni: Ari níka kerófa-i ne meróci re cési. Kεci re kefa keεe ne aseí nyee Uléécáa kέmee n léeri kari ne mpá úye inipee-i pirókei wa, aí ne tósu nòkenémεε. Uléécáa kέmee kai léeri, aí sisoipipi mewéesesòho-i kai léeri. Uléécáa kefa kuú ne ró n fénnε kέmee kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nó wòlu, lē kani nní ní kέéni nòn kóméi memáá. Ne kò talé te nó kam ani nsonne pikómε kpá ne kέto-pò re ¹⁴ kukéri kukéri ñmane kani neni kóméi. Nò

nyule re Urópíima Yeesu un píyei m peeme, li yé tó nnya rikókari nó wa yare kai kó nó nnya rikókari tó n waine. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kam ne tálē nnya kam peé la re nen Masetuwaani n tósu, ké nó rilóólú. Nen kó Masetuwaani n leeri, am kó nókenéme pitiki kpá am lisone melfrú nó he. Kei kani yé peé ne nípá yo né lē am ne Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē wa, née iye? Née kam ní maa re né lē wa, kesoipipi memúnjé kam lē musí nen kényu ne kepire sone? ¹⁸ Ne Unélééca, nsímé mmē kari mesére nó n yóólē rín kényu ne kepire nkó. ¹⁹ Li we re Ulééca Kepipi Yeesu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nókenéme rin-yóól rín kényu ne kepire nkó. Asei ase kuu má, nye nyee "eee". ²⁰ Yeesu yee mesei lē ke Ulééca uu ní maa re "eee" u yé ró wa. Yeesu uyē kari ye kó ne ritiki arí ne Ulééca ríyu waise re "eee" u lē kuu ró ní ma wa. ²¹ Ulééca uyee tíyeselē te tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupéneco kéme iníj karii. Uricuruu yee ró lése uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwóí kerócaá wale uu Nfaasone keróme wai uké ne ró nyise re u lisone ne ró ménle. ²³ Ulééca ye nyánile! In te ne kiraasela, uké linyine né wa. Am la ké nó m pekesi nnya kám nókenéme Korenti-i peepo. ²⁴ Ai rínanje karí ne nó wai re ani ne kefa tene. Nó nfatene kéme iníj piwai máálenle rísonē. Amá tó la re tó ne nnó tóké kesé n keisi liké mpóonare nó n heelē.

2

¹ Am la ké nóanépo caaise nnya kam tihó re am nókenéme peepone. ² Néen nkpeni nóanépo n caaise, wóo yé pee nó memáá né tipoo larukuse, insá nó mpi apoo kam n caaise? ³ Lē nnya kam titelē tē lē nó wóí re nen píyei n tuipó, am kape nó mpi, nóo yé pee rinépo n larukuse kéme meníje mpóocaii yē. Ai céreise re ne ye nen mpóonare m má, li ye kó nónnénéí mmú n láárule. ⁴ Ncój piima kémeé kam peé we lin kewuu-i né mulú, nen meyíkíyiki téní am ne rítelē tē nó wólu. Amá am nó wóí re nóanépo aké caai, ne nó wóí re ani ceri re am kusa nó la.

Piké uwaikópekó akópe sári

⁵ Asei kecáa in te unyine ye pisoi apoo caaise, ai né kuu wa, amá nónnénéí apoo kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nómenéyá apoo kuu caaise. ⁶ Lē ke nómenéyá ani nní u rincóise ye ne u píye. ⁷ Li nkpeni tu re noké lē u sárei, ani urikij ninjukuse, mpóocaii piima nnyine rín kape ne ní ka nké u n loíse nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselē te nó u lalē. ⁹ Lē nnya kam titelē tē nó ní wóí yee re ne peé lalē ké nó peé ké yé te nó nípá yo kémeé ripakare má née áni má. ¹⁰ Nón uye uakópe n sárei, né ne kó liute sáreile. In te né ne nnyine má ké unyine sárei, ne nó nnya liute pisárei masile yare kai Kirisi kéme m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani uu kape ne ncée n yé uké ró feriyē nnya. Li we re tó umela kuú ne n náási rísonē nyule.

Léle Turowaasi-pó Póoli ripoo n caaise

¹² Kumúnjé kpe-i kam Turowaasi-pó Kirisi Nsímé Kecire piyóó ní hápó, Upíima ye ncée né tápilele re ké pinékei wa. ¹³ Mpá ne lē, tinépo ye pee caailenle, kám unémáreco Tiiti n yé nnya. Am pee Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani ketē sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyē

¹⁴ Ulééca yee ipakare te, uyee tíyeselē kari Yeesu kupéneco kéme mesére feriyelē tón menáje-naje nnōj sone. Tó kuu ye ne ritiki pisoi apí ne nípá yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákó kapi fō. ¹⁵ Tó Kirisi utulaali lē Ulééca keyu-i

ne pē ke Uléécāa uu n lō ne pepēe mpōlecee n tikilē kēmee. ¹⁶ Tulaali uyēe pepēe nnī mpōlecee n tikilē kecāá kukpáhá kunyine mále, kpēe ye usoi ní kpu. Amá ku pē ayu ke Uléécāa uu nní n lō kecāá kukpáhá kunyine le kpēe ye nfāa n he. Lē nnya, wóo kecire yēe tulaalē te u yé lipikei pē wa? ¹⁷ Tó, ári picō meyā pēe Uléécāa nsímé ne n kpéense meco we. Amá Uléécāa yēe tó tumme tōn urinyiri ne aseí uinipee-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kēmee.

3

Nkómēine fale kēmee pikeikó kecāá nsímé

¹ Nō nkpéni nyáni yare merócire kari nó nyise, née iye? Née yare ke picō api ye n wa meco li kō tó pise re piké rítelē kerócāá wói toké nó nyise nōké kelene ró céri? Née li pise re nōké rítelē kerócāá wói toké picō nyise piké kelene ró céri? ² Nōrinécúruu, nōó rítelē ke Kirisi uu kerócāá n wói. Arókín kēmeé kapi ri wōlaalē. Nō ke písoi api ye ne ró céri. Písoi nnéi yé fe api rítelē tē ceru api kō ri keeni. ³ Nōó aseí kecāá rítelē ke Kirisi uu ne pirókei rintiki uu ne wōlu. Ai kēwōle meni menyine kapí ne ri wói, amá Nfáasone mee Uléécāa kēmee n léeri kapí ne ri wói. Ai kō aparekpáncúkú kecāá, amá sisoipipi akín kēmee kari wólaalē.

⁴ Kari Kirisi ne rintiki tōn ne Uléécāa tálē nnya kari lē símisi. ⁵ Ai re tō músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyine wai. Amá Uléécāa ŋmane yee ye tyyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tyyese kari panse nkómēine fale kēmee pikeikó. Ai isé wōle-wōle ke Uléécāa uu nkómēine fale kēmee ró pālē, amá unfaa kuu ró pālē. Isé wōle-wōle yee ye ne nkpō ka, amá Nfáasone pō ne ye usoi nfāa hele.

⁷ Uléécāa ye pēe mekēe-me aparekpáncúkú kecāá uisē wóile umeyōopi ame pēe likumúnjé kpē-i n tēlu. Moisi keyu ye pēe tēlule hái, Isirayēeli pikó ápi ye pēe fe piké u riwerii. Ai kō re mesére ke Uléécāa meyōopi mē amé pēe we. In te isé yee ye ne nkpō ní ka yé fe ii lē nyise re Uléécāa meyōopi áme kusa piye, ⁸ iye ke Nfáasone mee ye nfāa n he pōó yé pēe mese wa? ⁹ In te isé yee ye n tyyese Uléécāa uu ne písoi túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyise re Uléécāa meyōopi áme kusa piye, iye ke Nfáasone mewai pōó yé pēe mese wa? Ai n yé tyyesele ari panse aseí pite Uléécāa inipee-ii? ¹⁰ Tó fe ari maa re tōn meyōopi mee pēe mekēe-me n tēlu metéi ye nkpéni kpule. Tōn pēe mekēe metéi ne neni mekó m múñeisene, tó fe ari maa re neni mekó ye me fele ái nkáripí. ¹¹ Asei kecāá, in te lele ái mesére ní we yé fe ai nyise re Uléécāa meyōopi áme kusa piye, iye ke lele mesére ní we pōó yé pēe mese wa?

¹² Tō ne meyíkíyiki tálēne ŋmaa. Lē nnya karí ne tirópóo ne kefa kese símisi.

¹³ Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kēyu yarii. U ye pēe lē yariile re Isirayēeli pikó ápi kape yē lē ke meyōopi mee áme ye n nāŋai ame ye meketō n tu. ¹⁴ Amá li pēe kunísí pi ricōle. Háí ne neni-me, pi ye pin nkómēine kpure atelē n keeni, kenírípi kese kee ne kēyu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ai líka nnya, Kirisi kupéneco kēmee ŋmane ke kenírípi kē áke ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Háí ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelē n keeni, kunísí kpēe ne wēle kun cōlē. ¹⁶ Amá yare kai n wólaalē te úye yēè un píyei uncee rin-yá un Upiima-mē m pansepo, kunísí yēè lele. ¹⁷ Upiima uyē kapi nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upiima Nfaa nn ní we ke usoi uu ye ne uripōo n we. ¹⁸ Lē nnya, tó mpí nnéi siyu-i ke kunísí áku nní ní cōlē, Upiima meyōopi ye mesére ró tēlusele yare kenípeenyánei kēmee. Upiima ye ró panseserile toké kam toké ne menyine u wa. Meyōopi ne metéi píima mee mesére ní taalē kēmee kai lē wai.

4

Ari lka tu, amá Uléécaá ye pée umamá píima tó rimútsē

¹ Uléécaá yee Unfanare kémee upikēi ró pa. Lē nnya ke ikari fi ró tenelē. ² To piwahakei pēe isei ní we kesilē. Ari nnóome ne pirókēi wai, ári kó Uléécaá nsímé kējééselē. Amá tó nsímései yóolenle lin kpáiiilē. Meróla mee re nípá úye uké yé te tó Uléécaá inípēe-i aseí pite le. ³ In te Nsímé Kēcirē kari n yóólē ye písoi kuḡmaha we, pēpēe m pólú knn kuḡmaha we. ⁴ Ke ketē nté uyóopi Setani uu inípēe pi rinhíla nnya, ápi pēé ne nsímé mmē kefa tene. Uu ye ḡmurei piké mmētēi mee n wariye yē. Metēi mē kéméé ke Kirisi meyoopi ame léemelē. Kirisi uyē kémee kai Uléécaá léselē lin nyáni. ⁵ Ari yóólē te písoi piké tirócuruu n nyáni, amá Upiíma Yeesu Kirisi kari kekpeé waiselē. Tó ye maa re tó ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶ Uléécaá yee meke-e mē ní maa re: "Metēi meké kuḡmaha-i ta" metēi cirē mee arókíḡ kémee tapaalē. Uyee pēé lalē uké tó rikpáiiise. Lē nnya kuu umeyóopi mee Kirisi keyu kémee n kpáiiilē tó céreise.

⁷ Tó we yare sipéretúhu kémee kapi lisone píima rimpólo. Ai pēé n nyiselē te ái tóo linyine tulaalē, amá Uléécaá nnaḡe mee linnéi wai. ⁸ Iwe nnyí nnéi ncōpuri yee ró kálaalē in tó nyíkilē, amá ái ró feriyē, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pēe ripóo fóm te li piluke ró masilē. ⁹ Písoi ye ró wéékuselēnle, amá Uléécaá úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Mesére kari Yeesu nnya nípá yei nkpo heirente, Yeesu nfáa nké ne kerómee n nyiselē nnya. ¹¹ Tó nfáa mále, amá mesére kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselēnle re nípá tón n kpu, unfaa ye irópinḡe-i wele mesére. ¹² Li nkpo tó risale nóké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Ne ne kefa tenele nnya kam símisi! Kemúnḡe kese kē kari kesē nfatene kecáá má. Kari ne kefa n tene nnya ke tóo kó símisi. ¹⁴ Tó meykíyiki nyule re Uléécaá yee Upiíma Yeesu pikpōkpo kémee n yukuse yé kam uu kó umecó tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ári Uléécaá kekúri sí. ¹⁵ Nó nnya kari lē nnéi wai re Uléécaá uké nípá yei meyá ne písoi kefa fénne piké u ceri, písoi pēe yé u m pōnese piké kó ne kulúi n kpáriise pin umeyóopi tááselē nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatene kéméé n we?

¹⁶ Lē nnya ke tirópóo ári ye pikai caai. Mpá irópinḡe nnaḡe mmú nn n teneri, nfáa ke Uléécaá uu ró n he ye nípá keyáa kéye nípape kpáselenle. ¹⁷ Lē nnya, neni mēwee mmé-i iwe kari n le fi líka tu, ii ye kó náḡai. Í yé kam ii meyóopi píima menyine ró he metenecirē. ¹⁸ Ai lē kapi ye ne inípēe n yé kecáá ke tóo músu. Lē kapi ye ne inípēe n yé ái ye náḡai, amá lē kápi ye ne inípēe n yé pó ne litenecirē le.

5

¹ Tó nyule re irópinḡe nnyí kémee kari nní ní we ye we yare kucánḡi kunyine. Kun píyei n fori, Uléécaá ye keyómecaa-pó kéyo kee yé mesére ní we ne ró mémpole. Ai písoi pēe ke mō, amá Uléécaá yee uricuruu ke mō. ² Tó kó wele tón kucánḡi kpē metene ḡmōpu, tón meykíyiki káipi tóké keróyo kee keyómecaa-pó ní we kémee lompo. ³ Asei kecáá, tón píyei keróyo ke-i n lompo, Uléécaá úu ye merḡmane ró leepo. ⁴ Kumúnḡe nkú nnéi kari nní irópinḡe nnyí kémee ní we, tó ḡmōpule yare ncōni mee ró nyíkilē. Ai re tó lalē tóké irópinḡe nnyí kéméé le, amá tó wésile tóké ipinḡe yee mesére ní we kémee ló, líkē wa re lelee ye n kpu ye nfáa tenecirē kémee lompo. ⁵ Uléécaá yee tíyese re líkē lē kerómee conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re ú kale uké lē kuu tó riḡnyi ró pa.

⁶ Mésère kari ikari má. Tò nyule re kumúné nkú nnéí kémee kari nní irópínje nnyí kémee ní we, tò Upiima ketone ne ketaa wele. ⁷ Asei kecáá, nfatene karí ne sòne, ái lè kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelè. ⁸ Tò mesei ikari mále tòn la také irópínje nnyí kémee le také Upiima kémee ketóne ha. ⁹ Lè nnya kari kò náási re nípá tòn irópínje nnyí kémee n we née tòn ikeméé n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lè nnya kai pise re ntóhéí mmú, nípá úye uké ha Kirisi uké ne u tìhaane. In te úye ye lisòne née likópe unfaa kémee wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tó ne Uléécaa kecəpe nsímé nyóonse

¹¹ Tò nyule re li pise re piké ye Uléécaa wuri. Lè nnya kari ñmóópúlè te písoi piké ntósimé ñmurei. Uléécaa ye ró nyule nsonè. Ne kò nyáni yare nò ne kò ró nyule nsonè. ¹² Ani kape n nyáni re meróófire kari kò pinyíse nó kpálè. Amá tò lalè nòké ncée yè nòké tó nnya rikókòri n wai. Lè kémee, nó ye nnyine yè ani ye ne pèpèe ye lè ke inípeé ii ye n yé ne ríyu n wéési séése. Pè ápi ye lelee rikín kémee ní we waise. ¹³ Tòn isòhò n tori, tó ne Uléécaa nkó ye mmè. Amá tò nò kémee ne ntóyukpáii nnéí wele. ¹⁴ Nla ke Kirisi uu ró ní nyíse ye tirókín-i wele ari ye pèé ne nsímé mmú ñmurei re usoi use kóló yee písoi nnéí kecáá kpu. Kuu nní ní kpu nnya, písoi nnéí ye kpule. ¹⁵ U písoi nnéí kecáá kpule re pèpèe nfáa m má ápi kape kò ne piisoi n le yare pimékó cire-i kapí we. Amá Kirisi yee pikécáá ní kpu uu kò pikròkpò kémee yisi nnya kapí we.

¹⁶ Lè nnya kári kò nképni úka nyáni yare kapi ye kesoimunjé ne n yé meco. Mpá karí pèe mekee Kirisi ne kesoimunjé kémee n nyu, ári kò nképni lè u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye pansèle lifále ke Uléécaa uu n wa. Likpure ye tómpòle, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécaa uyee ne Kirisi rintíki uú ne tó ne uricuruu kecəpe nsímé nyóonse kémee kai léeri. Uyee kò ró forii re také písoi picò ne kam piké u ne pè kecəpe nsímé nyóonse. ¹⁹ Kirisi ke Uléécaa uú ne ritiki uú ne uricuruu ne písoi kecəpe nsímé nyóonse, úu pimewai kópe kpísi uké ne pikéi wa. U ró forii re také pinyóonse pè nsímé riyóó. ²⁰ Lè nnya, Kirisi yee ró tumme re také nté upikeikó pèe ne urinyiri n tú. Tó ke Uléécaa uú ne nní tìkilè, ari ye písoi séleí re: Ani Kirisi rinyiri nnya ñmurei piké nó ne Uléécaa kecəpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyè ke Uléécaa uu arókópe cəonse. Uyè nnya ke Uléécaa uu nképni ró kpíilè te aseí pite.

6

¹ In lè, ke tó ne Uléécaa ari nní kesé n keisi nnya, tò nó pise re áni kape tíye kefa ke Uléécaa uú ne nó n fénne liké méwoo wa. ² Uléécaa ye maá re:

Kai itunje n tu re ké íwe nó tē ne ne kutu nó ricale,

ke keyáa ke n tu re ké nòanéyu lo, ne nó comele. Lè nnya, ani kò te itunje yee nképni lè tu re Uléécaa uké íwe nó tē, keyáa kee tu re uké nòanéyu lo. ³ Ai tu re také unyine ncée he uké fe uké pirókèi kémee ró kési. Lè nnya kari ñmóópúlè te úka úu kape tó nnya Uléécaa kupénecò kéméé loó. ⁴ Amá tò lalè písoi piké merówee ritiki piké kò yè te tò Uléécaa pikeikó le ne kefa kesè. Lè nnya kari ncóñ ne mpári ne mpóocaii kéméé meróófire múlìlè tòn kahari. ⁵ Pi ró káiiile api hánesi, api písoi tálaankee re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kò kunònkú ne nkú fine. ⁶ Ari lè ke irósoi ii n kpáiiilè ne merónyuwe ne meróófire pimúlú ne merówai sone ne Uléécaa Nfaasone ne lè kari nla yíkíyiki m má ⁷ ne nsímései pisímé ne Uléécaa nnañe kpísi arí ne nyíse re tò Uléécaa pikeikó le. Asei likó lèe irótópilú kari ye ne uláarò rintíki ari ye kò ne meróófire tápisi. ⁸ Pinyine ye ríyu

ró waisele, picò pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, picò pin tó lámaankee. Pi ró nyánile yare pinóome in kò ne asei kari símisi. ⁹ Pi waile yare ápi ró nyu, pin kò ne ró nyu n̄sone. Pi ró nyánile yare tò kpuaalenle, tòn kò p̄e ne n̄fáa má. Pi ye ne nk̄pò ró n̄ lale, amá ápi ye p̄e ró k̄ó. ¹⁰ Pi ye n̄ lale piké tirópó caaise, amá lin p̄e mesére ró láárú. Ápi ye re tò píwekò le, amá tó p̄e p̄isoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kò ne tó m̄pá yo má. ¹¹ N̄s̄ pirósáne Korenti pikó, ani k̄ó te tò n̄ símisile ari kpáiiise re tò n̄ lále ne kefa kese. ¹² Ari sirófa n̄s̄ pesí, n̄s̄ n̄sinéfa ró pesí. ¹³ L̄ n̄nya kam nní n̄s̄ símisi yare sinépipi. N̄s̄k̄é kò n̄sinéfa meróco ripérese.

Kirisi pikó piké p̄ep̄e ápi Kirisi ne kefa n̄ tenelē ne pimécire t̄o

¹⁴ N̄s̄ ne p̄ep̄e ápi Kirisi ne kefa n̄ tenelē áni kap̄e ye ripéne, ái kò p̄e re li ye l̄e tipéne. Iye ke lisone ne likópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kunmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani ápi yé fe ápi kóm̄eine? Yo ye yé fe ai uyee Kirisi ne kefa n̄ tenelē ne uyee úu Kirisi ne kefa n̄ tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléécaá keyo ne pilélé kenyónse ak̄e p̄nelē? T̄o ne Uléécaá yee n̄fáa n̄ te keyo le, yare ke Uléécaá ricuruu uu m̄í maa re: Né kam am̄ pik̄ec̄ape n̄ we t̄o ne p̄e t̄on s̄one. Ne s̄onti k̄é Piuleecaa, p̄e piké kò panse pin̄s̄oi. ¹⁷ Uléécaá uu kò kpá re: L̄ n̄nya ani mpuri san̄e pikó p̄e k̄ec̄ape le, ani iyaa n̄ we. Áni kap̄e ne lík̄erink̄pek̄ó líka rik̄o, néeké p̄e n̄s̄ yosí. ¹⁸ K̄é p̄e n̄sunésáa, n̄s̄k̄é p̄e pinéñmáne ne pinékp̄ere. Né Up̄iima r̄n̄aŋe nnéi ute, née l̄e ma.

7

¹ Pinésáne kec̄ire, t̄o l̄e ke Uléécaá uu m̄í maa re u yé wa te. L̄ n̄nya, t̄ok̄é mewai k̄ópe mee ye ip̄iŋe ne rik̄iŋ n̄ caai heere. T̄ok̄é n̄ ñm̄óóp̄ulē, ir̄s̄oi ik̄é n̄ kpáiiilē t̄on n̄s̄one Uléécaá wuru.

L̄lee ye P̄oali mp̄ónare n̄ he

² Áni kap̄e n̄sinéfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kò úka lík̄ó yosí t̄ok̄é n̄ te. ³ Ái ak̄ópe kam n̄s̄ p̄alē n̄nya kam l̄e símisi. Yare kam pimáa m̄í masí, m̄pá lin n̄fáa née lin nk̄p̄o, t̄o n̄ lále meyík̄iyiki. ⁴ Ne ne ripóo n̄s̄ láárúle meyá. N̄sinéco ye rik̄ók̄ori né wele n̄s̄one. N̄o ye nnéc̄oŋ nnéi k̄éme rinékiŋ niŋukusele ai p̄e meyá né n̄ láárú.

⁵ Háí karí ne Masetuwaani ket̄é k̄éme n̄ tuip̄o, ári mewénte yē. Iwe n̄nyi nc̄opuri kari kei yē. T̄o ne picò pic̄éŋaankee ye m̄pí, iwame ye kò n̄nyi kerófa-i. ⁶ Amá Uléécaá yèè p̄e ap̄o nyee n̄ caailē ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mekame ame ikari t̄o rikpáse. ⁷ Ái umekame ñmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kò né n̄ símisi l̄e kani kò uyē ikari rinkpáse yee kò ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n̄ wa ye n̄s̄ ric̄oŋle háí n̄on la n̄ok̄é piyéne né rikpá, n̄on kò kenécáá t̄opu. L̄lee tíyese kai meyánsei n̄ larisi.

⁸ M̄pá rítelē t̄e kam p̄e n̄s̄ w̄óp̄o tin n̄s̄anép̄o n̄ caaise, am̄ nk̄p̄eni ne ri t̄eni. Ne nyule re rítelē t̄e ne p̄e kumún̄ŋe kunyine-i n̄s̄anép̄o caaisele, amá am̄ nkár̄ipi ne ri t̄eni. ⁹ Li nk̄p̄eni né láárúle. Ai re kam n̄s̄anép̄o n̄ caaise n̄nya, amá ke n̄s̄n̄n̄ép̄o caai nn̄ n̄ tíyese ani mefine conse n̄nya. Uléécaá yee p̄e la re n̄s̄anép̄o ak̄é l̄e caai. Ai p̄e nk̄p̄eni mese wai re ári líka n̄s̄ caai. ¹⁰ Mp̄ócaai mee Uléécaá k̄éme n̄ léeri yèè meyík̄iyiki tíyesele usoi uu mefine conse, Uléécaá uu uriyu lolu. Ari mm̄é t̄eni. Amá mp̄ócaai mee ket̄é nté lík̄ó k̄éme n̄ léeri yèè ne nk̄p̄o kale. ¹¹ Tinételē ye n̄s̄anép̄o caaisele yare ke Uléécaá uu r̄i la: Ani ripaí kuláa píuma kp̄e kai nk̄p̄eni n̄s̄ r̄i wa. Ani yē kani nk̄p̄eni r̄i la m̄ má re n̄ok̄é lisone n̄

waii? Ani yē kani nkpeni ne nōanékōpe piyámne n yóonee? Ani yē nómenéwai kōpe men nkpeni nó cōhlee? Ani yē non nkpeni riwure máa? Ani yē non nkpeni meykítiyiki wéesi nōké piyēne né rikpáa? Ani yē kani nkpeni n ημόσπύλῃε? Ani yē kani nkpeni ní la nōké uwaikōpekōó kutu ripasaa? Nō linnéi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmē kémee líka caai.

¹² Ai uyee akōpe n wa nēe uyē kapi akōpe n wa nnya ke nēe rítelē wói. Amá ne lalē nōké ncēe yē nōké Uléécaá inipēe-i nyíse re nō kerōpire nyenule. ¹³ Lē nnya ke nómenéwai ame ikari tó rikpáse.

Ai nkíninje ηmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nókenémee ne mpōonare n yisime re nō nónnénéi ukumíri peseme nnya, lí ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nó pakarele, áni isei né lukeíse. Tō ye mesére aseí nó símisile, ai kō nkpeni nyíse re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nókenécáá rikókori n wai. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i ke Tiiti uu pēe nókenémee ní we, nō pēe u waiselenle, ani kō kusáne u yósu nsone. U ye líkēcáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pēe nó ní la. ¹⁶ Lí né ninjule re ne fe am ye mpá yo kémee ne ripóó nó larisi.

8

Nfanare kémee pihee

¹ Pimáreco, tō la tóké lē ke Uléécaá uu ne Masetuwaani-pō uicápine kefa n fénne nó símisi. ² Lí pēe ncōj piima kémee pi tanle ái ne pi peikee hái. Mpá ke íwe íi pēé ne pi n tōhgalē, piakinj ye pēé ninjule, api pēé ne nfanare he. ³ Ne ne inénipēe yenle re mpá úye ye meyéne mese lē kuu kuhēe ní we he, hái api fáause pírícúruu mela kéméé. ⁴ Pi pēe tó ricōhje re tóké ncēe pi he pē piké kō pilikó he piké ne Uléécaá pisoi pēe Yerusalem-pō ní we lémpo. ⁵ Pi wale ai tósu lē karí pēe m músu. Pimecire kapi mefói Upíima pa, api kō limemáá pimecire ró pa Uléécaá mela kéméé. ⁶ Lē nnya kari Tiiti pise re uké nókenéméé hapó uké lē líké ne kēto tu yare kuú pēe níla pikei pē n kóraane meco. ⁷ Nō pimámá lē Uléécaá líkó nnéi kémee. Nō nfatene mále non kō nsímé nyu, nō kō Uléécaá líkó picére masile, áni kō síká má. Nō kō níla ró nyíselenle. Lē nnya, ani kō mēwai sōne mmé kémee nólinékó ne nfanare he.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pálē te ani i ritiki nnya kam lē símisi. Lē ke picō api nní ní ημόσπύλῃε nnya kaní la nōké kō ncēe yē nōké nyíse re nō mesei níla mále. ⁹ Nórínécúruu ye nyule lē ke Urópiima Yeesu Kirisi uu ne kefa nó n fénne. U pēe umámá le, uu nó nnya umecire waise úwekōó re uké uiwe ne ritiki uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ Lē nnya, ne la ké nkpeni nnékó nó maa ítōhō nnyí nsímé kéméé. Lēlee yé pikei nó wa. Nōo yemi pifói ítōhō nnyí kemúnjé wa, nōo kō yemi mefói nóinékó pa yare kani yé ní fe. ¹¹ Lē nnya, ani nkpeni pikei pē wa nsone ne kēto-pō yare kani yé ní fe ani wai ne kefa kese yare kaní pēe n kóraane meco. ¹² Usoi yēé un ne kefa kese n he, pi ye uihēe iyē yōsile nsone. Aai lē kári m má kapi ró písei.

¹³ Ai re nōké nómenécíre íwe tā nōké ne picō lē. Lí pise re nó ne pē kani nní ní léní nōké kucō m má. ¹⁴ Líka ái itujē nnyí kémee nó párlē. Nō mále non picō fe. Nó fe ani pē kai m párlē léní. Lí kō píyēi n ka lín nó rimpárlí, pē pin m má, api kō nó léní. Lēlee yé tíyese ani nónnénéi mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé rítelē-i n wólaalē te:

Pēpēe meyá n kōoi ápi líka picō sanai,
líka ái kō pēpēe nkáripí n kōoi ripárlí.

Tiiti ne upisenco kecáá nsímé

16 Ne Uléécáa pakare re u nηmósópu mmē karí pēe nókenécáá m má nco Tiiti kέmee wa nnya. 17 Tó u maa re uké nókenéméé hapo uu ηmurei. Uricuruu ye pēe rihóle nsone re uké nókenéméé hapo. 18 U ne urókó use yeε Nsimé Kecire n yóólē pin Uléécáa icápine nnéi kέmee u waiselē kari tum. 19 Ai kó kpá re icápine iyee u lese uké ró sárú tóké ne nfanare pikei mpí pēe nní arónipe-i ní we kecáá m paílē. Lelee yé Upiima meyoopi lese ai nyíse ai kó lē kari ríla m má tóké ne pico n lēni lese ai nyíse.

20 Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítóhó piima nnyí kapi nní arónipe-i n wa kecáá nsone paílē. 21 Ai Upiima keyu-i ηmane, amá ne písoi siyu-i karí la tóké wa yare kai m pise.

22 Tó kó urómáreco use pi ritikisele. Tó mepēhē kulúí kέmee u peenle ari yénu re úu síká má. Uu kusa kó nkpéni ne ripóó nó láárú. Li kó nkpéni ikari piheε u rikpásele re uké nó lē. 23 In Tiiti, uyē ne unéséncó le un kó nókenéméé unékeico. Pimáreco picó pēe u n tíkílē pó ne Uléécáa icápine pitume le. Pēe keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. 24 Ani pi nyíse re nó meyíkíyiki ríla mále, písoi piké pēé ne Uléécáa icápine-i yé te nó mēsei ríla mále, api kó ceru re ne alari mále kέ nókenécáá rikókori n wai.

9

Lē kapi ne pimáreco pēe Yerusalem-pó ní we n lénine

1 Ai nkpáni pise re kέ ítóhó kani yé ne Uléécáa pikó Yerusalem-pó ní ha kecáá nnyine nó wói. 2 Ne yē te li nórinécúruu ripóó wale re nóké pi lémpo. Lē nnya kam Masetuwaani pikó kέmee nókenécáá rikókori wa am pi maa re pimáreco pēe Akayii keteni-i ní we ye háí yemi-me pimécire picápine máalenle re piké tóhó. Nópínēηmósópu ye tíyesele pimēyá apí n la piké tóhó. 3 Mpá ne lē, pimáreco mpí kam nókenéméε tumpo nóké meyíkíyiki nómenécíre n cápine yare kam ní ma nnya. Ne nsímé mmú kέmee nókenécáá rikókori wale. Am la líké wa re méwoo ye mē. 4 Insá lē, tó ne Masetuwaani pikó tón n hapo, nansá kahane nómenécíre n cápine, isei yé ró li re tó ne méwoo ripóó nó larisi nnya. Isei ye kó nń ticurruu lenē. 5 Lē nnya karí musí re li nyam te kέ pimáreco pē tijnmósópuse piké ne kekpeé né wa piké ha ítóhó iyé kani ní maa re nó ne kefa kese pa kecáá m paílē. Ké ne n tuipó, pin linnéi nyónsante api yekei. Kei kai yé pēe nyíse re kefa kese kaní ne tóhó, áni kefa kέmee tēni.

6 Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Uye un meyá n lukesi, meyá kuu ye kpasi. 7 Li pise re nípá úye uké ne uripóó he yare kuu urikij-i n wa. Uu kape ukefa-i n tēni, ái kape kó ne rínanje. Li we re uyee ye ne mpóonare n he ke Uléécáa uú la. 8 Uléécáa yé fe uu nípá yo mpuri nó he, líka ái yé pēe píkaí nó ripárí, ani kó nípá yo meyá m má non ne mewai sone wai. 9 Lē kai Nléécaasímé ritelē-i wólaalē te:

U ye ukefa nnéi ne píwékóó lísonē wale, mesére ke unfanare ní we, rín ye tenē. 10 Uléécáa yeε ye ipuri ulame he uu lukesi

uu kó iluke u he uu le. U yé kó nó lē kai nó m pise he, uu kó tíyese ai meyá wai nónnéfane pikei póó ne n taálē. 11 U yé tíyese ani nípá píyēi m má ani ye ne mesére n nyíselē te nó nfanare pikei piwai lalē. Písoi meyá yé pēe nólínēhehehe kani pí m pásii nnya Uléécáa pónese. 12 Lelee pi m párilē kani lē pi pa. Ai Uléécáa písoi ηmane ke nfanare pikei mpí api yóriye. Pi kó tíyesele písoi meyá pin Uléécáa pónesente háí. 13 Nómenéwai mmé ye mewai kecire le háí. Mē yé tíyese písoi meyá api Uléécáa ríyu waise, kani n nyíselē te nó Kirisi Nsimé Kecire nsone tikilenle nnya. Nó ye kó

nólinékó kpísile nó ne Uléécaá písoi pɛɛ Yerusalem-i ní we ne picɔ nní ani hóone. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécaá ye meýánsei kefa ne nó fénnɛle nnya, pi yé nókenécáá keyóme yáási api kɔ nó n la. ¹⁵ Tóké Uléécaá pɔnɛse kuú ne lisone lee ái lico m má nó ní he nnya.

10

Pɔɔli ye upikei mewee kecáá stmisi

¹ Née Pɔɔli, né kapi n tee re ne ye nen nókenékúrí n we am nóinénípeɛ n wuru, nen ketaa-pɔ n we, am nó n senkeɛ, ne la ké rinécúruu ne Kirisi nnare ne umewai sone ritiki ké ne nó pise re: ² Ani kape tíye, nen kumúnjé kúye-i nókenéméɛ n hápɔ ké nó senkeɛ. Ne la re nen ha n hápɔ, ké pepɛɛ m músu re kesoimunjé kari ne pirókei wai ne kényu papisi. ³ Tɔ pɛɛ mesei sisoipipi le, amá ái kesoimunjé atɔpi aɔ kari tɔpu. ⁴ Ái sisoipipi itɔpílú ke tɔ ne arótɔpi wai, amá itɔpílú ye m páápú in Uléécaá-i léeri kari ne tɔpu. I ye fele ii Uléécaá pilaarɔ imele láuli. Iyɛ kari ye ne sínɔmetahai pepirente. ⁵ Iyɛ kari ye kɔ ne lé nnéi lee ríyu n wéési, lin limɛcire síkalé lin ne nceɛ tɔpaalé te písoi ápi kape Uléécaá céri pepirente. Tɔ ye písoi simúnjé cópiile, ari tíyese api Kirisi m pakarelé. ⁶ Tɔ merócíre picápine masile tóké pipakarecírɛ kutu ripasa, non piyei m pakare ne kɛtɔ-pɔ.

⁷ Ani nípá yo mewee ripaí. In te nókenécɔpe unyine ye yé te u mesei Kirisi ukó le, uké céri re t́ ne kɔ umecɔ Kirisi pikó le. ⁸ Mpá nen rínanɛ mmɛ ke Upíima uu né n he ne rikókari piwai nkáripí n tónse, isei lí né waine. Li we re u ró n hele re tóké ne nó lé noké ne Uléécaá nceɛ kémeɛ papisi. Ái pikópe kari nó la. ⁹ Am la líké n we yare ne ne anétlé nó náraasentele. ¹⁰ Pinyine ye símaanɛɛ re né Pɔɔli atelé kam ye n wóí nsímé ye nípape ne itisi tɔsile, amá nen pikekúrí n we, am panse unárei nnénóosímé rín kɔ pɛɛ mulú. ¹¹ Uyeɛ nní lé n símisi uké nse kó rísonɛ re: Lé kari ketaa-pɔ ní we tɔn ne arótéle wólú, ne lé kari yé ha nókenékúrí ní we tɔn wai ye sále.

¹² Ari káipi tó ne pepɛɛ ápi ye pimɛcire nnyáá n yekei tóké n sá, ári kɔ la tóké merócíre ne pi múñeisene. Pi pikemúnjé cire mále kapí ne pimɛcire m músu, pin kei paílɛ pin ne pimɛcire picɔ múñeisene. Pi piníri le. ¹³ In tɔɔ, ári méwoo rikókari wai líké ha ne síto sinyine rifaau. Ke Uléécaá uu nókenéméɛ pikei ró n forii, u pisito ró nyísele. Sesɛɛ kerómúnjé kari n kpísine. ¹⁴ Nɔ kei kari yé ne pirókei n tu kémeɛ wele. Lé nnya kari pifóí nókenéméɛ ne Kirisi Nsímé n hápɔ, ári pikei ke Uléécaá uu ró n forii kɛtɔ rifaau. ¹⁵ T́, ári picɔ pikei kapi nókenéméɛ n wa ne méwoo rikókari wai. T́ ne músule ricuruu re nónnéfatenɛ yé meýá wa, tɔɔ kɔ fe ari keisi ái lé tósu ái ne kényu n sí. Amá ári yé wa líké pikei pɛ ke Uléécaá uu ró n forii síto rifaau. ¹⁶ Limemáá kari yé pɛɛ fe arí ha sitɛ seɛ ne ketaa nó ní we kémeɛ Nsímé Kɛcire yóó. Ari la tóké ayu nye-i ke picɔ api pipikei n wa kémeɛ keisi tóké pɛɛ pipikei kapi piwai ní masí nnya rikókari n wai.

¹⁷ Uye un n la uké umɛcire ritaáse, uké lé ke Upíima uu n wa nnya umɛcire ritaáse. ¹⁸ Li we re ái nkó yeɛ umɛcire m pakarente yeɛ Upíima kémeɛ ríyu má, amá nkó ke Upíima uu n pakarente yeɛ ríyu má.

11

Pɔɔli ne pepɛɛ n ktraase re pi pitume le

¹ Hóí pinékó! Ani n kahari aní ne né kóm, nípá nen n wai yare isohɔ kam tóri. Ani ne né n kahari. ² Ne nókenécáá iláarɔ yeɛ Uléécaá kémeɛ n léeri waille. Nɔ we yare ukpére yeɛ úu utisi n nyu un kɔ kpáíilɛ kam utisi use kóló ní félei. Utisi

uyee nní Kirisi ημαα. ³ Amá iwame ye né wele re nókenémúnjé yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani kefa kese ne pitiki u yá yare ke iwáa ii Efa kemúnjé ne mesohó n caai meco. ⁴ Ai líka nnya kam lē ma. Uye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, nípá linsá mmē kari nó rin-yóó, un kó nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, nípá linsá Nfáasone kani ní yósi, née un Nsímé Kεcire nnyine nó rin-yóó, nípá linsá mmē kani ní yósi, li ye ne nó risále ani mese ne mese ηmurei.

⁵ Am pakare re písoi pē kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléécaá menyuwe áme né párilē. Mpá píyei ne nípá yo kémee kari tíyese ani lē ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kεcire nó riyóóle ám ihéé íka pise. Ne menécire ricepisele ké ne n fe ké nó ríntáase nnya. Akópe kam pee lē waa? ⁸ Kam pee nókenéme n keisi, Uléécaá icápine ico yee pee né hééle. Né fe am te iyē kam yáai am ne nó léni. ⁹ Kumúnjé kpe-i kam pee nókenéme ní we, iwe ye pee né lonle, amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó pee Masetuwaani-pó n léeme ye péé ne lelee m párilē né kale. Am péé la ké nó n nyikilē yare nconi. Ne keweesi, ám kó la ké nó n nyikilē. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenéme ní we kam la ké ne nó símisi re: Uka úu yé fe uké Akayii ketē nnéi kecáá ririkókari né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam lē símisi née íye? Ai lē! Uléécaá ricuruu ye nyánile re ne nó lalē!

¹² Lē kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ηmóópulé, pepeé icée n wéési piké ne rikókari n wai re tó ne pē pikei ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite pē ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pee n kíraaase pin wai yare pi Kirisi pitume le. ¹⁴ Lē ái nkpáni lisáña linyine! Setani ricuruu yèè ripólóle uu kíraaase re u metéi uleecaatumē yíkíyiki le. ¹⁵ Lē ái nkpáni lisáña linyine re upikeikó piké ripóló piké kíraaase re pi Uléécaá aseí ute pikeikó le. Amá lē ke piliwaiwai ai ye né kéto ní kpu lee sónti líké ne pi tene.

Póoli iwe kuu itume pikei kémee n li

¹⁶ Ké kó pimáa nó rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usohotore le. Néé non lē né n nyáni, ani mese ηmurei ké lē n we nééké kó ne lē nnya nkáripí rikókari n wai. ¹⁷ In n la lē kam nní ní la ké maa ái lē ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikókari wa nnya kam lē símisi yare usohotore. ¹⁸ Lē ke písoi meyā api nní kesoimunjé ne rikókari n wai nnya ke née kó la ké rikókari wa. ¹⁹ Nórínécúruu non kó ne mewéésesohó má, amá nó ye kó pee piníri ne n kaharile. ²⁰ Nó ye n kaharile api ilási nó tini api nólinékó le, api nólinékó nó yósu, api kecáa nó nyáneí api sipese nó túúni. ²¹ Li ísei né wele ké ne ní maa re tó rinárei mále.

Mpá ne lē, ne nkpéni símisile yare usohotore re lē ke pico apí ne rikókari n wai ke née kó fene ké ne rikókari wa. ²² Néntē lipite pee Pi-Epiree le néen kó U-Epiree? Néntē pi Isirayeli pikó lē néen kó Isirayeli ukó? Néntē pi Apiraham pipirē le néen kó Apiraham kepirē? ²³ Néntē pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare li né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le nen pi fe. Li we re ne keisile am pi feriyē. Pí mesére akpanii né waile ai pi feriyē. Ne ipépi yenle nísone am pi feriyē, am kó meyíkíyiki mesére nkpó heirente. ²⁴ Mepéhē menupú ke Pisuífi api né káii. Mese áme we aféena kápí ye nípá mékaii méyē kémee íséí né sútúkee. ²⁵ Mepéhē metaani ke Róm pikó apí ne nséí né káii. Mese kapi apare né tapisi re ké kpu. Metaani ke míni ame kuróninói rimí, am míni-i tone ketúnjé ne kesine nnéi. ²⁶ Ne inécée kului kémee ikóí ne míni ne piyaa ne pinéyucó Pisuífi ne mpuri sane pikó nnya nkpó heirentele. Ne ayu ne acesi kecépe nkpó heirentele, am kó mínimaa kémee ne pepeé n kpárlé te Kirisi kapi tíkilē anipe-i nkpó heirente. ²⁷ Ne pikei pape-pape wale am kó íwe píima yenu. Mesére ke nnóni ín ye né tu, nkú ne nníre nn né wai, am ye anó paasi ám la, nnyiyē nn

né loni am ilū paa ké tā. ²⁸ Ne kō mḗpá keyáa kéye Uléécāa icápine nnéi kecáa músule. Am nkḗáni la ké nnécōḡ mmē pṣ́ tinṓṓ maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m má, né ne kō pansela unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinéḗpṓ caaisela.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikókōri wa, tinénárei ke née ne rikókōri waine. ³¹ Upiima Yeesu usaa Uléécāa ye nyule re ám kiraase. Uye mḗpá piyei ipakare te. ³² Kam pēe Tamaasi kuyu-i ní we, uyṓḗpi piima Aretasi ye pēe unyine kuyu iwéése tinle, uyé uu pēe pisiu kuyu sipoo-i tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine api né kpisi api menéere menyine-i wai api né mmele kupole kepire-mē súiseḗpṓ aḿ ne uanipe-i ḡmēherēe.

12

Pṓḗli meylene ne usiláre

¹ Li pise re ké rikókōri n wai, amá rikókōri ári kō pēe nyaḿ. Amá ne nkḗpni lala ké menéylene ne siláre ke Upiima uu né ní nyise nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Inmē kefi ne ina ye nnyí ke Uléécāa uu u n kḗiḗpṓ uú né keyómecaa-pṓ ripṓḥo táánū kēmee ukekúri sí. Am nyu un uisoiḗḡ nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécāa ḡmane yee nyu. ³⁻⁴ Ne pēe nyule ḡmaa re li usoi uyé kḗiḗpṓle ái ne keyómecaa-pṓ Uléécāa kekúri sí, amá né kō kpáne re ám nyu un uisoiḗḡ nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécāa ḡmane yee nyu. Kelṓ ke-i kuú pēe awahanṓṓ anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyé mpuri nnya rikókōri wai. Amá in tinécúruu ḡmaa, in n la tinénárei kecáa kam n nyu nnya kam yé fe am tikókōri wai. ⁶ Nen péé n la ké rikókōri wa, úka úu yé fe uké re isṓḥo kam tóri. Asei kaḿ pēé ne ri waine. Amá ne menécíre múlilenle. Am la unyine uké kenécáa kemúnḡ kenyine wa kee lé ke pisiu api kenécáa n nyáni née kapi n kómei n fe.

⁷ Am kape ne lipiima lé ke Upiima uu né n nyise nnya rikókōri n wai nnya ke itói inyine ii inéḗḡ-i we. Setani utume unyine yee né fápii re ám kape ne rikókōri n fulaalé nnya. ⁸ Mepehē metaani kam Upiima pise re uké itói iyé né lese ⁹ uu pēe né pese re: Kefa kaḿ ne pṓ n fénnelé ye ne pṓ piyele. Tipónárei kēmee kam ye nnénaḡe nyise. Lé nnya, né tinénárei nnya rikókōri wa Kirisi nnaḡe nké ne kenémee n nyiselé. ¹⁰ Lé nnya, tinénárei ne alé kēmeé kam ní we ne íwe ne piwéékuse ne mpṓḗcaai kam Kirisi nnya n yénaalé ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pēe menḡe páápú.

Lelee Korenti pikó kēmeé Pṓḗli nfasimé n tanaalé

¹¹ Ne nkḗpni símisiile yare usṓḥṓṓre, amá nṓṓ tíyese kam lé wai. Nṓṓ yé pēe menḡe kenécáa nṓṓne símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nní n nyáni re pitume piima ápi líka né fe. ¹² Kumúnḡ kpe-i kaḿ pēe nṓkenémee pinékei n wai, nṓ pēe nnéniḡe mḗpá ncṓḡ ní-ye kēmee ne mewaisaḡa ne mewai piima yenle. Lelee nyise re ne utume le. ¹³ Yo kecire ke Uléécāa icápine icṓ ii yé ai nṓ pári? Insá kám líka nṓ m pise re ani ne né lé. In lee ní, ani nnécaai mmē né sárei!

¹⁴ Ne kō menécíre picápine masile ké metáánū nṓkenéméé hapṓ. Nen kō n hapṓ ám nṓ pisenē re ani né lé. Ái nṓlinékó kaḿ la, amá nṓrinécúruu kaḿ la. Asei kecáa, ái sipipi see ye cápimente asi písaa ne píni yekei, amá písaa ne píni pēe ye cápimente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinéḗpṓ ne nṓkenécáa menémá caai am kō rinécúruu kpisi am nṓkenécáa he, ái yé né ricṓḡ. Lé nnya, nṓ nkáripri né n la re ne meyánsei nṓ la nnyaa?

¹⁶ Nṓrinécúruu ye nkḗpni yé te ám nṓ úka pise re uké né lé. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesṓḥo kam nṓ pínei aḿ ne nṓ fe am menḡe le. ¹⁷ Néé

pē kam nōkenémee n tumpō unyine kam ne ritiki am ne nōlinékó yósu am n te?
¹⁸ Ne Tiiti riηmóópusele re uké nōkenémee hapō, am kō u ne urómárecō ucō uyē tumpō. Nō fe ani re Tiiti ye nōlinékó yósile uú n tee? Yare ái kemúnē kése ké tō ne uyē arí ne keisi tōn kō ncée nse tikilē née? ¹⁹ In n la, hái mekke-me kani nkpeni mūsu re alari kari nōkenémee wéési. Ai nkpani lē. Tō ne Kirisi kupéneco kéme kari Ulééca keyu-í símisi. Pimárecō, tō lē nnéi wai re nōké ne Ulééca ncee kéme papisi nnya. ²⁰ Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nō leepō áni we yare kam pē ní la, nō kō yenu re ám we yare kaní pē ní la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkeηene ne alé ne iwóhó ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai ye nōkenécōpe n we. ²¹ Ne kō wuru re ké ne m pēepō, Ulééca ye ha nōninépe-í isei piwaise né rikpá. Nōpinékó meyā pēe ne mewai kōpe ní nōjlē yare kapí pēe n wai yé ha tíyese am téni hái. Api kahane pimekperinkpewai ne pimeseicirewai kapí pēe n wai kēpire rinto.

13

Icélaa tōrō ne iyáhaa

¹ Metáánū kam nní nōkenémee sōnepō. Li wōlaalē te píseérakōó piké ye pité née pitaani tu api kélene usoi akópe pa. ² Pēpē pēe mekke akópe n wa ne pico nnéi kamí ne máne. Am neni nōkenémee we amá lē kamí pēe menéhapē lírú kémeé nō n símisi kam kō nkpeni písímé nō kpálē te nen ha kō nōkenémee m pēepō, ám nō úka nnári waine. ³ Nō lalē nōké yé te Kirisi yee kenémee we un ne símisi née yo? Nō kō yē. Kirisi úu nōkenémee rinárei má, u unnaηe nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pēe rinárei mále apí ne kunapéékōó kecáá u kari. Amá Ulééca nnaηe kuú ne nkpeni nfáa má. Tō ne kō ukupéneco kéme rinárei mále. Amá nō kam ani yénu re tō ne kō Ulééca nnaηe nnya tō ne uyē kupéneco kéme nfáa yē. ⁵ Ani nórínécúruu nómeneécíre ripalí ani yénu re nfatene ye nōkenémee wee? Ani yē te Yeesu Kirisi ye nōkenémee wee? Néé nō ripailē áni yē te nō nfatene má? ⁶ Amá ne mūsu yare nō kam ani yénu re tō ári nfatene paalē. ⁷ Tō ye Ulééca ne nō wēle re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lē karí la tōké ne nyíse re to alari mále, amá to la re nōké ye fe nōké mewai sōne wa, mípá nōn m mūsu re tō ári líka fe tōké wa. ⁸ Ari rínaηe ríka má tōké ne nsímései tápisi re rín kape leeme. Lírókó yee tōké wa nsímései nké léeme. ⁹ Tō ye tōn tinárei m má, nōn rínaηe m má, li ye rō n láárúle. Lē kari Ulééca m písei ye re uké tíyese nōké nfatene kémeé m pelu. ¹⁰ Lē nnya kám nní nōkenékúrí ní we, kam te ké mencire rítelē nō wóipō, nen píyei nōkenémee n tuiipō, ám kape ne nō ní senkee nnya. Upíima ye nōkenécáá rínaηe né hele re ké nō n ηmóópuselē nōn ne kényu sí. Úu rínaηe né he re ké ne nō ritékéé.

¹¹ Ketume kai lē wa, pimárecō! Liké nō n láárú nōn ne pipele ηmóópúlē. Ani ikari n kpariisene nōn kō rinōó rise má. Ani ne nórínépō n we. Ulééca yee ríla m má uu ye akíη niηukuse uké nōkenémee n we.

¹² Ani nómeneécōpecire ripirane ani memárecō yáhaane.

Ulééca pikó nnéi ye nō yáási.

¹³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípēelée nō nyíse. Ulééca uké ríla nō nyíse. Nfáasōne nké kō nōnnéní kémeé n we nké nō ripénece.

Títelē ke Pōoli uu Kalaati pikó n wói

Lelee rítelē ntí kémee ní we

Uléécaá icápíne iyee Kalasii keteni-i ní we ke Pōoli uu rítelē ntí wóipō. Uicee kuú péé ne Nsimé Kécire n kónnúlē kémee kuú péé i karíkēe. Písoi meýā ye músu re Kalasii ayu nyee itunje kumii-mē ní we ye nye (UPM 13-14).

Pōoli píkēi memáá, pépēe Pisuífi piyomeyáhaa n yóólē api icápíne iyē tiki api upitumekei lómúise apí n yóólē te lí píse re píké Moisi isé n tikilē apí kō kérii. Pōoli pílaarō ye músu re lí ne sá re Kírisi pikó nnéi piké isé iyē n tikilē. Pin lē n wa, pí yé péé limemáá fe api Yeosu Kírisi ne kefa tene. Nsimé mmú ye Yeosu Kírisi Nsimé Kécire ne memúí wele.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nsimé Kécire yíkíyiki nkó ke Pōoli uu nté símisi. Pōoli uu pí léise re Uléécaá yēè sisoipipi yósile re sí Yeosu Kírisi ne kefa tene nnya, amá áí re kasi piyómeyáhaa inyekii n tikilē nnya. Lē nnya kuú ne Piyee cési re yo nnya kuú la uké Nsimé Kécire ne piyómeyáhaa inyekii m pénelē un tikilē (1-2).
2. Pōoli ye isímé yee Nkóméine Kpуре kémee ní we kpísi uu ne unsímé alari pa. Uléécaá rinōo kuú n yekei ye wele isé ii kelene leeri. Yeosu Kírisi kémee ke rinōo tē kuú n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inipēe-i sále. Usuífi ne mpuri sane ukó ne ulási ne uyee umécire n te ne utisi néé unósi ye sále (3-4).
3. Pōoli ye aseí lesele uu símisi lē ke Kírisi pikó api pimécire n te. Nkó yee Yeosu ne kefa n tene ye náásile Nfáasone nké u n séni. U ye kō umewai kpure tityele. Kírisi isé íi icélaa kulúí, amá i píse re písoi piké ncōni n lénasane (6:2). Usoi uké umécire n te aseí nyee re uké píco ne kutu n calē un tityeselē Nfáasone mee Uléécaá kémee n léeri nn u séni (5-6).

Iyáhaa

1-2 Né Yeosu utume Pōoli ne pinémáreco Kírisi pikó nnéi péé nté ní we, tōo Kírisi pikó péé Kalasii sitē kecáá Uléécaá icápíne-i ní we rítelē ntí wólu. Ai písoi pinyine péé né tumme, áí kō unyine kam titikí aní ne Yeosu utume pansē. Yeosu Kírisi yee n kpu, Sáa Uléécaá uu u yukuse ne Sáa Uléécaá uyē péé né tumme. ³ Urósáa Uléécaá ne Upiíma Yeosu Kírisi piké ne kefa nó fénnē api kō nkíññine nó hé. ⁴ Kírisi yee uricuruu umécire kpísi uu arókópe nnya hé re uké nfáani ketē nké mewai kópe kémee nó lese. Urósáa Uléécaá mela kémee kuú lē wai. ⁵ Uléécaá uyee ipakare te nípa píyēi-pō! Amí.

Nsimé Kécire nse mee we

⁶ Nóménéwai ye nnóo né yile re nó mese ne mese Uléécaá kepire rito nnya. Uyee ne Nsimé Kécire nó sée re Kírisi ye ne kefa nó fénnē nnya. Nóo péé u yá ani Nsimé Kécire féé ncō n tikilē. ⁷ Ai re Nsimé Kécire féé ncō nnyine ye we nnya kam lē símisi. Amá písoi pinyine péé we pin ícōkōi nó tanaalē, pin la piké Kírisi Nsimé Kécire rikéñéese. ⁸ Lē nnya, nípa tó unyine néé uléécaatumē unyine yee keyómecaa-pō leeme uu weri uu nnyine nó símisi re Nsimé Kécire ye mu kái péé mmē kari nní nó n símisi, Uléécaá uké liute anóo wa! ⁹ Tó písimé nó masile! Tó kō nképni písimé nó rikpá re úye un nnyine nó n símisi re Nsimé Kécire ye mu kái péé mmē kani nní píyós m masí, Uléécaá uké liute anóo wa!

¹⁰ Lē nnya íye! Ne nképni lē wéésile re písoi piké né n la néé Uléécaá uké né n la? Písoi piké né pakare kamí la néé íye? Nen péé písoi ipakare n wéési, ám yé péé Kírisi ukeikó.

Uléecaa yee Pɔɔli wée re uké utume

¹¹ Pimárecɔ, ké nse nó símisi ani kóm te Nsímé Kεcire kamí ne n kóónúlē rín kεsoipipi kémee léeri. ¹² Ai usoi unyine kémee kam n kó, ai kó unyine yee né n céesi. Amá Yeesu Kirisi yee né n nyise.

¹³ Nó menéwai ricuruu n kó kumúnjé kpe-i kamí pεe Pisuiifi inyekii n tíkílē. Ne pεe meyansei Uléecaa icápine pikó wéékuselenle nen náasi ké i kpu. ¹⁴ Ne pεe Pisuiifi inyekii iyē tikilenle ai tósu nnépuri pikó ne pinésáco meyá. Ne pεe ríla mále re ké Pisuiifi inyekii n tíkílē ai tósu tó ne Pisuiifi picɔ tó n sá.

¹⁵ Amá Uléecaa yee hái unéni kefa-me né wée uu ne kefa né fénne uu né séi re ké upikéi wa. ¹⁶ Kuu ukepipi né n nyise uu re ké riyóó mpuri sane pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémee ha re uké mesohó ne rikpá. ¹⁷ Am kó Yerusalem-pɔ pεpεe itume n li api né tise kémee ritaá. Amá Arapii keté kam mese ne mese tómpo am pεe Tamaasi kuyu-i pεeri. ¹⁸ Injmē itaani memáá kam pεe Yerusalem titaá re ké Piyee ceri, am pεe ukeɔ-i tone siyáa kefi ne sinupá. ¹⁹ Amá ám utume úka ucɔ yē, insá Upíima uwá Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléecaa inipee-i nó n wólú ye nsímesei le, ám nnóme wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sité kamí ha. ²² Likumúnjé kpe-i Uléecaa icápine pikó pεe Yutee keteni-i ní we ápi pεe né nyu. ²³ Mékome kápí pεe kó te uyee pεe mekee pi n wéékuselē yee nkpéni yóólē te piké Nsímé Kεcire kuú pεé ne pikópe n náasi ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléecaa pakare.

2

Pɔɔli ne pitume picɔ ye kóméine

¹ Am pεe injmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pele, amí ne Tiiti pó kó péne. ² Uléecaa yee né nyise re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuiɔ, am písoi pεe kei meyá íyukóó n tū ne iyaa leepɔ am Nsímé Kεcire kam mpuri sane pikó n símisi aseí pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí líkē méwoo wa. ³ Tiiti yee kenékúrí ní we ye Ukíreki ní uu pεe kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricón te uké riké. ⁴ Mpá ne lē, pinyine pεe n kparálē te pi Kirisi pikó le ye pεe keróɔpe wele. Lipite pē ne mekee-me ró múnjesile piké yē te íye kari Kirisi ne ritiki tón ne tiróɔó we. Pi náásile piké isé ilasi kémee ró pεepɔ. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi ricɔ mpá fíí. Tó la re Nsímé Kεcire aseí nnéí aké nókénéméé n we.

⁶ Písoi pεe kei meyá íyukóó n tū ye kó pεé wele. Api né ricón te ké linyine mpuri wa. Né ám piriyyu kápí pεe mekee m má kpási ké ne linyine wa. Uléecaa uu ye písoi siyyu-i ríppáí uu né túhaane. ⁷ Ticuruu pi cerile re Uléecaa ye Nsímé Kεcire né rimmúisele re ké pikéciré riyóó yaré kuú Piyee rimúise re uké pikéké riyóó meɔ. ⁸ Uléecaa yee Piyee pansese uutume pikéké kémee, limεɔ kuu kó né pansese uutume pikéciré kémee. ⁹ Yakupu ne Piyee ne Yohani pεe kei we re Uléecaa icápine piyukóó. Kapi n yē te Uléecaa yee pikéi pē né rimúise, api tó ne Parinapasi yáási api kunípe ró pa, ai nyise re tó rinóó rise wale. Ari kóméine ntónéí re tó ne Parinapasi tóó yé pikéciré kémee ha, pē póó pikéké kémee sí. ¹⁰ Likei lise kapi ró m pise yee re ári kapε píwεkóó pεe piícápine-i ní we kecáá palei. Am kó mesei li wai ne kefa kesε.

Pɔɔli ye ne Piyee Antiyóosi-pɔ cési

¹¹ Amá ke Piyee uu Antiyóosi-i ní ka, uu mεwai sone wa, am mpá úye inipee-i u kesu re uu alari má nnya. ¹² Písoi ke Yakupu uu n tumme piké kelene n tuime, Piyee ne mpuri sane pikó pεe ye pεe ricáripí rise-i n le. Amá ke Yakupu písáne

pē api ní ka Piyee uu pi yenu, uu ye pēe mpuri sanē pikó mpí kulukecó n kaasente un pēpēe m pólólē te nípá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisuiifi tōrōw pōw ko umecō pipékaankēe loni, ái ne Parinapasi pō pēne uu pikecáá kecáá mewai mē n tikilē. ¹⁴ Kam n yē te ápi Nsimé Kecire ne aseí tikilē, am pinnéi inipēe-i Piyee maa re: Pōw nní Usuiifi, pōn mpuri sanē pikó isoi icō n le, ái Moisi isé kaa tīkilē, iye kaa yē pēe mpuri sanē pikó ricōñ te piké Pisuiifi isoi icō li?

Nfatene mee ye Pisuiifi ne mpuri sanē pikó riyu lo

¹⁵ Tó ne hái keróleeme-me Pisuiifi le, ári mpuri sanē pikó pēe ápi Uléecaa n nyu. ¹⁶ Tō pēe nyule re ái usoi nkó yee isé n tikilē yee Uléecaa inipēe-i aseí ute. Amá uyee Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yee aseí ute. Lē nnya ke tōw ko ne kefa u tenelē te liké ne kei ritiki tóké ne wa aseí pite Uléecaa inipēe-i. Ai kape wa re kari isé n tikilē nnya. Li we re úka úu Uléecaa kēme aseí ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tō la re tóké Kirisi ne kefa tenē tóké wa aseí pite, ari yēnu re tó ne ko pikópeków le. Li pēe nkpéni wa yarē Kirisi yee akópe ncee ró nyíse néé iye? Ai nkpáni lē. ¹⁸ Nen lē kam pēe n fori pimómē m pēse, néē menécire yámmē re ncaai kam pēe wa. ¹⁹ Asei ye nyē re isé íi yē nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikeméé wele yarē ukpōkpō. Isé iyee ne nkpō né ka. Ne Uléecaa nnya nkpéni nfáa mále. Tó ne Kirisi tōw kunapééków kecáá kpu. ²⁰ Lē nnya, ái nkpéni né nmaa ricururu néé nfáa má. Amá Kirisi ye kenémēe nfáa má. Kai neni ne kpísi, Uléecaa kepipi kam ne tálē nnya kam nfáa má. Kekēe né la aké ne kenfaa kpísi ake né nnya he. ²¹ Né ám kesi re ke Uléecaa uú ne kefa né n fénne, rinéyu kuu lo. In mēsei re usoi yee isé ritiki uú ne Uléecaa inipēe-i wai aseí ute, Kirisi nkpō pōw ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecáá nstmé

¹ Nó Kalaati pikó, aníriyōopi nnyé! Wóo kéyu lē nó risōmaase? Nen kō ne Yeesu kapi kunapééków kecáá n karií nsímé nó simisi cáká-cáká. ² Nsimé nse kam la ké pise ké kō te kani isé n tikilē nnya ke Uléecaa uu Unfaasōne nó he néé kani Nsimé Kecire n kō aní ne kefa n tenē nnya kuu Nfaasōne nó he? ³ Nō meyikeyiki aníriyōopi lēe? Nō lalē nóké ne Uléecaa Nfaasōne pitfiki koraane aní pēe ne nkpéni písoi isímé tenesēe? ⁴ Yarē méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí lii? Ai re liké méwoo lē wa. ⁵ Kani isé n tikilē nnya ke Uléecaa uu Unfaasōne nó he nōn ne mewaisanja nōkenémēe wapisi, néé iye? Néé kani Nsimé Kecire n kō aní ne kefa n tenē nnya kuu lē wa?

⁶ Limecō ke Apiraham uú ne Uléecaa kefa tenē. Li ukecáá wólaalē te: Ke Apiraham uú ne Uléecaa kefa n tenē nnya ke Uléecaa uu u kpísi re aseí ute. ⁷ Lē nnya, aní kō rísone re pēpēe Uléecaa ne kefa n tenelē pēe Apiraham pipirē yíkiyiki. ⁸ Li Uléecaa ritelē-i mekēe-me wólaalē te Uléecaa yē mpuri sanē pikó waise aseí pite, kapí ne kefa u n tenē nnya. Lē nnya ke Uléecaa uu rinów sōne ntí Apiraham pehele re: Pōw nnya, né ketē kecáá sisoipipi nnéi rinów sōne ritikise. ⁹ Apiraham ye Uléecaa ne kefa tenelē, Uléecaa uu rinów sōne u tikise! Limecō, píye pin nfatene m má, uu rinów sōne pi tikise yarē kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anów kópe ye mpí nnéi pēe n tálē te isé yé pi yoriye kecáá wele. Li Nléecaasimé-i wólaalē te: Uye unsá lēle isé ritelē kēme n wólaalē nnéi rintiki uké kō lipikei n wai, anów kópe ye liute kecáá wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Uléecaa inipēe-i wai aseí ute. Lē nnya kai wólaalē te: Usói nkó yee

asei ute re u Uléécaá ne kefa tene nnya, ye nfáa má. ¹² Ticuruu isé ne nfatene rin líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyee yé i rintiki ne iketə-pə kii yé nfáa he. ¹³ Kirisi ke Uléécaá uu tirótísi anəw wa. Kei ke Kirisi uú ne isé anəw kémee ró lése. Nléécaasimé ye mesei maa re: Pin úye kuna kecáá rinkəb, Uléécaá ye liute anəw wale. ¹⁴ Li lē wale re mpuri sané pikó pəəké Yeesu Kirisi kupénecə kémee rinəw sané ke Uléécaá uu Apiraham n yekei yē. Lē kémee tən nfatene m má, tə lē Nfáasəne ke Uléécaá uu ró n yekeilē yenle.

Isé ne lē ke Uléécaá uu písoi n yekeilē kecáá nsmé

¹⁵ Pimárecə, ne la ké sisoipipi mēwai kémee linyine kpisi ké ne nó símisi ani kóm. Usói un tinəw n woi uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesí, úka úu ye líka rikpá, in kə ne kesoipipi kee woi ake yekei. ¹⁶ Apiraham ne uupirē ke Uléécaá uu pēe kə ne lisəne lē kuu n yekeilē mé. Ai wəlaalē te Apiraham ne upipirē. Lē nnya, ái písoi kulúí mekó kai wəlaalē, uupirē use mekó kai wəlaalē. Uupirē uyee Kirisi. ¹⁷ Mmē kam ní la ké nó símisi ye nkpéni mmú: Uléécaá ye mekeee-me wəile uu yekei yare kai m pise. Likepire, ai wai inmə píle píle mena ne afeetaani, Moisi isé pəw pēe kelene leeri. Ii yé fe iké lē ke Uléécaá uu ní la uké wa caai. Insá lē, Uléécaá rinəw kuu n yekei yé rinnanəe paa. ¹⁸ In te isé ke usói uu ye ritiki Uléécaá uu péé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pēe wale re Uléécaá úu urinəw cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécaá uu mekeee-me n yekei nnya kuu Apiraham ípēléé nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé ii pēe nkpáni we? Iyē nkó mee re iké mēwai mee áme Uléécaá mela-i ní we písoi n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécaá uu lisəne n yekeilē uú ha ne tuiri. Piléecaatumē pēe isé iyē písoi cereise. Usói unyine yee péé ne Uléécaá nnəw n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usói rintiki apí ne linyine wai, li nyíse re pəpəe pikei n wai ye kulúí wele. Amá Uléécaá mecíre yee rinəw piyekei kémee pikei wai.

Yo nnya ke isé ii we?

²¹ Lē nnya, toké nkpéni re isé fi Uléécaá rinəw kuu n yekei ritikii? Ai nkpáni lē. Pin pēe isé inyine n wa yee yé usói nfáa n he, i yé pēe fe ii usói Uléécaá inípēe-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécaá Nsímé ritelē ye maa re mēwai kópe nnanəe mee ketē nnéi múlīl. Li pēe lē wale re písoi mpí nnéi pēe yé Yeesu Kirisi ne kefa n tene pēe yé lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itunəe iké kelene n tu, isé ye pēe ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé líkə ha ne tu pēe uye-i ke Uléécaá uu yé ró n nyíse re toké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yee ró nyói aí ha ne Kirisi ikametunəe tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécaá inípēe-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpéni nní ne Kirisi kefa pitene m máalē nnya, ári nkpéni urónyólē uyē mekó-i wē.

²⁶ Li we re nə nkpéni nónnénéí Uléécaá sipipi le, kani Yeesu Kirisi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nó mpí nnéi nəw nní Kirisi kupénecə kémee míni n wóle, nó ne uyē ne panselē pise. ²⁸ Lē nnya, ái nkpéni we re nkó ye Usuífi néé mpuri sané ukó, néé ulási néé uyee umecíre n te néé utisi néé unósi. Nə nkpéni meýkíyíkí pise le, kani Kirisi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nə mesei Kirisi pikó le, nə kə Apiraham pipirē lē. Nəw lē ke Uléécaá uu péé Apiraham ne upipirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usói unsá kahane m papisi kuu pēe ikúlanlú li, úu ulási ne ríka kémee kóólēlē, in kə ne uyee mpá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pēe yé u nyói api ukecáá m páilē aí ha ne kumúnəe kpē ke usáa uu n yekei tulu.

³ Limecə ke tóo kə péé we yare siwá sírsá. Ketē nké kecáá, rínanəe líkó ilasi kari

pee le. ⁴ Amá ke itunje ii n tu, Uléécaa ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénne, keké kò ne lē kémee ró m pansese Uléécaa sipipi nnya. ⁶ Kani kò nní Uléécaa sipipi nnya ke Uléécaa uu nóanékín kémee Ukepipi Nfaasone wa nn sélei re: Sáa! Sáa! ⁷ Lē nnya, áni kò nkpeni pilási, nò usipipi le. Nón usipipi, nò kò Uléécaa mela kémee unemá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

Lélee Kalaati pikó kémee Pòoli nfasimé n tanaalē

⁸ Nò pee mekee wele áni Uléécaa nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pee le ápi kò pee meykíyiki piléécaa. ⁹ Lē nnya kani nní Uléécaa n céri née ke uyē uu nní nò n céri nò kò nkpeni ketē kecáá rínanje líkó kémee pele aní ha lilasi piluke kpáá? Nnanje mmē rín líka kuwai we, rín kò líka tu. ¹⁰ Nò meyansei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne aymē anyine wéele aní waise inyónsetunje! ¹¹ Li nfasimé né we re pinékei kamí ne nòkenémee rinñmóópú ápi kape méwoo wa!

¹² Pimáreco, ne nò pise re ani menéco mmé n we. Né ne kò nómenéco isé ilasi kémee wele. Ani ncaai ríka né wa. ¹³ Ani léise re ne pee utóikó le, péé uye-i kamí pee mefoi Nsimé Kecire nò rin-yóó. ¹⁴ Kamí pee lē m pólú, ám pee kúpáí meté we. Amá áni né níñni áni kò né ñmeriyē. Nò ne íwe né lilē, ticuruu ani kò né yósu yare Uléécaatumē unyine née yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵ Méye ke nónnépónare mmē nn pele? Né ñmaa née yē te nòn péé n fene, nò pee ricuruu nóinéñípee lésente ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nò n símisi nnya kam pee nkpeni panse nóunélaara, née íye? ¹⁷ Nla mmē kapi nní nòkenécáá m má nnanje rín lisone linyine. Pi lale piké tó ne nnó túúnne nòké pee meyá pin n la. ¹⁸ Li nyamí te áni kape ye píkaí lisone ne síká wa, ái re péé uye-i kam nòkenékúrí rí we ñmanē. ¹⁹ Sinépipi, ne kò ne nò nnya ntóosi kóméile yare unósi ke memárenlò ame n kénéni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi mewee nòkenémee n nyíselē. ²⁰ Li ripóó né we re ké pee kumúnjé nkú-i nòkenémee n we ké céri lē kam yé nò n símisi. Am nyu íye kam yé nò wa.

Icélaa yee Akaa ne Sara nstmé kémee rí we

²¹ Nò nní n la isé iké nòkenécáá rínanje m má kamí la ké pise re nò pee kóméi lē kii n símisi? ²² Likumúnjé re li wólaalē te Apiraham ye pinmáne pité mári. Ulási Akaa yee use ne u mari, uunósi Sara yee umécire n te pòó ne uco u maru. ²³ Kesoipipi mela kémee ke Akaa uu uunmáne mari. Amá Uléécaa rinoo kuu n yekei kecáá ke Sara pòó uu kó mári. ²⁴ Nsimé mmē nnyineco ye mmú: Pinási pē keté ye anóó até ke Uléécaa uu n yekei le. Nkóméine foi mmē ke Uléécaa uu ne pisoí Sinayi riyope kecáá sée Akaa uu ne siwá maru silási. ²⁵ Akaa ye we yare Arapii ketē-pò Sinayi riyope. U kò we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikó ye isé pilási le. ²⁶ Amá Yerusalem yee keyómecaa-pò rí we ne upikó ye pimécire tele. Kuyu kpekpee nkpeni we yare uróni. ²⁷ Lē nnya kai wólaalē te:

Pó unósi nyapi nkó

yee úu píkaí m máraalē, a yisi a co.

A mpóónare ne ricáái.

Pó ke memárenlò áme píkaí n kénénlē!

Unósi ke ula úu rí la sipipi ye ulakó síkó kulúí feriyē.

²⁸ Pimáreco, nò ne Uléécaa rinoo kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki meco.

²⁹ Uyē kapi kesoipipi mela kémee m mári ye uyē ke Nfaasone nn n tíyese apí máru lémaalenle háí. Lē kai we ne neni-me. ³⁰ Iye kecire kai pee wólaalē? Li wólaalē te: A unósilasi nkó ne uunmáne lakase, lí we re ulási unmáne ne uyee

umecirɛ n te ukó, ápi yé ikúlánlú kɛsé li. ³¹ Pimárecɔ, lɛ nnya tó ári ulási uyé sipipi. Tó uyɛɛ umecirɛ n te sikó le.

5

Ani kape ilási kɛmɛɛ n we

¹ Kirisi ye ilási kɛmɛɛ ró lésele re táké mɛyíkíyiki merócirɛ n te. Lɛ nnya, ani n we nɔn páápú, áni kape kɔ nómɛnécirɛ ilási kɛmɛɛ pitane rikpá.

² Ani kutu ricɔ, né Pɔoli kɛ nó símisi ani kóm te nɔn n tíye pin n kérii, Kirisi úu pɛɛ líka nó yóriye. ³ Né kɔ pimáa nó rikpá re úye un n tíye pin n rinké, isé nnéi kai pɛɛ pise re uké ritiki. ⁴ Nɔ́o nní rí la re nɔké isé ritiki nɔké ne Uléécáa inipɛɛ-i wa aseí pite, nó ne Kirisi ye túúnnele ani Uléécáa ipɛɛléɛ paa. ⁵ Tóo nní ne kefa u n tenelɛ, tó ne mé te u yé ró waise aseí pite. Nfáasɔne mɛɛ tíyɛsɛlé kari mé te Uléécáa yé ntófatenɛ nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kirisi Yeosu kupénɛcɔ kɛmɛɛ, nké néɛ nkécirɛ rín ye líka yoriye. Lɛlɛ kuláa m má yɛɛ usoi uké nfatenɛ m má mɛɛ ríla n nyisélɛ.

⁷ Nɔ koraanele rísɔne hái. Wóo nkpéni nsé nó púnɛise un ne nó yúlu re áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsimé mmɛ kapí ne nní atu nó n takai rín Uléécáa yɛɛ nó n séi kɛmɛɛ léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónótɔ pite fíi pɛɛ ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá nípá ne lɛ, ne ne Upíima tálɛ te nɔ sɔnti nɔké ncée sɔne kɛmɛɛ pɛɛmɛ. Amá uyɛɛ nní nó n cɔnjɛ, te úye kecirɛ loo, Uléécáa yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecɔ, nen péɛ n céési re li pise re písoi piké kérii, yo nnya kapi yé pɛɛ nkpáni né n wéekusélɛ? Nen lɛ n céési, Kirisi nkpɔ kunapéékɔ́ kecáa rín ye pɛɛ úka kɛmɛɛ awóle nsimé. ¹² Pɛɛɛ nní nó n cɔnjɛ te ani kérii ápi kape ne piké ŋmane ripá. Piké mese pimɛcirɛ comesi!

¹³ Pimárecɔ, Uléécáa ye ilási kɛmɛɛ nó lésele re ani nómɛnécirɛ n te. Mpá ne lɛ, áni kape ne riwáána re nɔ nómɛnécirɛ te nnya ani ne lɛ kani n káipinkɛɛ n wai. Amá ani n lakaane nɔn kɔ pikei wapaane. ¹⁴ Nsimé nse kɛmɛɛ ke isé nnéi íi we. Lɛlɛ re: A upócɔ n la yarɛ ripócúruu. ¹⁵ Amá nɔn nómɛnécirɛ n kéhɛnne nɔn takainkɛɛ, ani nómɛnécirɛ tí. Insá lɛ, nó nómɛnécirɛ kónaane.

Nfáasɔne mela ne meróla cirɛ

¹⁶ Lɛ nnya, ne la kɛ nó símisi re ani tíye Nfáasɔne nké nó n sɛni, áni yé pɛɛ uyɛ-i nólinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ai lɛ kani rí la ke Nfáasɔne nrí la. Ai kɔ Nfáasɔne lilala ke nó kɔ la. Nfáasɔne lilala ne lɛ ke kesoipipi ake rí la ái ye risáne. Lɛ kai we nnya káni ye fe nɔké lisɔne kani rí la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasɔne mɛɛ nó sɛni, isé íi pɛɛ kɔ rínɔɔɛ nɔkɛncáa má.

¹⁹ Lɛ ke kesoipipi líkáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaankɛɛ ne mɛkperinkpɛwai ne meseicirɛwai, ²⁰ ne piléényɔnɛ ne meníríhɛlaawai ne iláarɔ piwapaane ne picɛŋaankeɛ ne kufatoi ne kuwói ne íkɛɔne ne pikóolɛtɛne ne pitele siwúupi piwapaankɛɛ ²¹ ne ucɔ líkɔ pikáipinkɛɛ ne píta niré ne piluke caainkɛɛ ne anyá ne lilinyinɛcɔ. Ne la kɛ nó péhele yarɛ kam písímé nó m masí re: Pɛ nnéi pɛɛ limɛwai mɛ n wapisi uka úu Uléécáa iyɔɔpi kɛmɛɛ melone má.

²² Amá lɛ ke Nfáasɔne pɔɔ ye usoi n he ye nní: Nla ne mpóɔnare ne nkíŋɔne ne nrúre ne kusoi piwai ne nfanare ne aseí pitiki ²³ ne rínɔne ne mecirɛ pimúlú. Isé íi mɛwɛɛ mɛ kesu. ²⁴ Kirisi Yeosu pikó ye pimɛwɛɛ ne pillala ne pilikáipi-káipi pikpíkɛ masile api kunapéékɔ́ kecáa karií. ²⁵ Nfáasɔne mɛɛ Uléécáa nfaa ró heelɛ. Lɛ nnya, tóké tíye nké ró n sɛni. ²⁶ Ari kape panse píyuwélaa tóké merócɔpɛcirɛ anɔɔ n wélaane tɔn kɔ merócɔpɛcirɛ kufatoi wapaane.

6

Ani ncɔni n lɛnaane

¹ Pimáreɔ, nó mpí ke Nfáasɔne nn nni ní sɛni, nɔn ye unyine n yɛ un akópe n wai, ani ye m purú ani ne ncée sɔne-i u peseri. Ani ye nómenécíre tí te mewai mé meɔ áme kape nó leeme. ² Ani ncɔni n lɛnaane. Lɛ kani yé ne Kirisi isé rintiki ye lɛ. ³ Úye un m músu re úu kusa we, kúu kɔ peɛ líka tu, umecire kuu kírɔase. ⁴ Mpá úye uké ye uricuruu mewee ripái. Un n yɛ te li rikókori we uké umecire ne múneisene, ái kape ne picɔ. ⁵ Li we re mpá úye yee yé céri uu símisi lɛ kuu n wa.

⁶ Li pise re usoi nkó kapi Uléécaá Nsímé n céysi uké ulikó ne uucélaa kecáá pípaí n lɛni.

⁷ Ani kape nómenécíre kírɔase, ápi ye Uléécaá sɛnnyi. Lɛ ke usoi uu n lukesi kuu ye kpasi. ⁸ Úye un umela líkɔ n lukesi, uu umela líkɔ yénu. Amá úye un Nfáasɔne líkɔ n lukesi, uu Nfáasɔne mela yenu, lelee nni nfáa teneciré. ⁹ Mewai sɔne píwai ápi kape ye ró pi. Li we re tɔn lɛ píwai ne n nmsópúlɛ, itunje ye sɔntile, mpá úye uké lɛ kuu n lukesi kpasi. ¹⁰ Lɛ nnya kai nkpéni nni lɛ kuwai ní we, tóké písoi nnéi nla n nyíselɛ, ái ne tósu tó ne pɛ tó Kirisi ne kefa n tenelɛ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹¹ Ani ripái lɛ kam nkpéni tinécúruu ne kunénipe nó n wói mekóne mekóne.

¹² Mpí nnéi pɛe n wéési re písoi piké pi pakare pɛe nó cɔnlɛ te ani kérii. Ápi la piké Kirisi nkɔ kunapéékɔ kecáá nnya íwe inyine li. ¹³ Pikéké pɛ ricuruu ápi isé tíkilɛ, amá pi pɛé la re nóóké kérii piké ne nópinéké pɛ nnya rikókori n wai. ¹⁴ In née, ke Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔ kecáá n kpu nmane yee né tikókori waise. Líka licɔ ái likecáá kpálɛ. Kunapéékɔ kecáá nkɔ mee tíyese ke keté kecáá líkɔ ái kɔ nkpéni kenémeɛ kuláa kúka má, am kɔ nkpéni pikáipinkeɛ li kpálɛ. ¹⁵ Ai nké née nkéciré yee linyine yoriye, amá Uléécaá uké ró pansese písoi fale yee ye yoriye. ¹⁶ Mpí nnéi pɛe písoi kémeɛ nsímé mmú n tíkilɛ kamí ne welu re Uléécaá uké nkíninje pi he uu kɔ íwe pi tɛni. Nkíninje ne píwetu piké kɔ Uléécaá kuyu Isirayeli kecáá n we.

¹⁷ Kai neni ne n kpísi, úka úu kape picɔn né rikpá. Iwói ye inépinje kecáá nyíselenle re ne Yeesu kecáá íwe lile.

¹⁸ Pimáreɔ, Urópíima Yeesu Kirisi uké ípɛelɛe nó nyíse. Amí.

Títelē ke Pōoli uu Efesi pikó n wói

Lelee ritelē ntí kēmeē ní we

Uléecaa icápine yee pee Efesi-pō, mekeē Asii keteni-i ní we ke Pōoli uu ritelē ntí wói un Rōm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pee ápi Pisuiifi ne pēpee Pisuiifi kuu ri papōlē. Meyá ke ritelē ntí ari pikēi má, anōw sōne metikise kapí ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kēkoraane ke-i ke Pōoli uu piyulale ncee Yeesu metiki kēmeē pisoi nyise (1:9). Uléecaa ye ncēe mmē isōlú wale uké kelene ketē ne keyómē mō (1:4). Amá Uléecaa yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncēe mmē tō nyise. Pōoli yee lē tō riyóó.

Ifaaci iyē mekériiine ye mmé:

1. Pōoli ye lē ke rinōw rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkpō kunapēékōw kēcáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikó pee ápi Pisuiifi ne Pisuiifi mpuri pikó ye panselē mpuri nse pikó. Lisōne liise kapi Uléecaa kēmeē yōsu. Kirisi ye ilāarō kumelē riláule uu pēpee pee ketaa n wene kōsene. Lē kēmeē kuú ne nkīnīnīe nípá úye ka (1-3).
2. Utumē Pōoli ye Kirisi pikó pise re piké nfatene ne rinōw rise ne nkīnīnīe ke Uléecaa uu ye n he m múlīlē. U pi n̄mósópúselēnle re piké isoi fale n le. Uu kō kumáre kēmeē pisoi ne picō metone kēcáá pi céesi (4-6). U kō kētō-pō pi riñmósópúsele re piké ye lelee ái Uléecaa kēmeē n léeri ne tō. Lē nnya, nípá Kirisi ukó úye yee atōpi kēmeē ní we ke Uléecaa uu ye itōpilú yee Nfáasōne kēmeē n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Nēe Pōoli yee Uléecaa mela kēmeē Kirisi Yeesu utumē m pansē. Nō ke Uléecaa uu n wēe n̄n Efesi-pō we n̄n Kirisi Yeesu ne kefa kēse tikilē kam títelē ntí wólú.
² Urósáa Uléecaa ne Upiima Yeesu Kirisi piké ípēelēe ne nkīnīnīe nó nyise.

Lisōne ke Uléecaa uu Kirisi nnya ró n he

³ Urópiima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa yee ipakarē te. U Nfáasōne likó ncōpuri nnéi keyómēca-pō ró hele un ne tō ne Yeesu Kirisi kupénecō kēmeē ró kpálē.
⁴ Uléecaa uké kelene nípá yo n wa, u ró wēele uu tō ne Kirisi kupénecō kēmeē ró pansese upikó. Kupénecō kpē kēmeē kuú la re tóké n kpáilīlē ári kapē kō uinipēe-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ uripōw ne Yeesu Kirisi nnya mekeē-me ró kpisi uu ró pansese usipipi. Lē kuu unfanare kēmeē ró ní la ye lē. ⁶ Lē nnya, tóké Uléecaa pakare re u tō ne ukēpipi lala Kirisi kupénecō kēmeē lisōne píima ró wa.

⁷ U tō ne Kirisi kupénecō nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kēmeē ne Kirisi menyē ró lésele uu arókópe ró sárei. ⁸ Uléecaa ye meykíkiyiki unfanare ró nyisele. Mewéeseśōho ne mesōho nnéi kuu ró he. ⁹ U tíyesele ari lelee umela kēmeē m pékaalē ceru. Háí mekeē-me kuu unfanare kēmeē la re Kirisi uké lē wa. ¹⁰ Lelee re itunē in n tu, Uléecaa yé uyōopi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómēca-pō ne ketē nté likó nnéi kēcáá iyōopi le.

¹¹ Uléecaa ye tō ne Kirisi kupénecō kēmeē lirókó nnéi ró pale. Lē nnya kuú pee mekeē-me ukēmúnjē-i ró wēe uu ilúkē yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lē wa. ¹² Lē nnya, tō mpi tōw pee nní pifoi Kirisi ne rintá, tóké nképni Uléecaa meyoopi ne siyómē ritaáse.

¹³ Nsímēsei mee nní Nsímé Kēcire mee ye usoi riyu n lo. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléecaa uu pee n̄wói nó wai, Nfáasōne kuu ní maa re u yé nó pa kuu lē nó

pa uké ne nyíse re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasone ke Uléécáa uu ne rinyi re tó lisone kuú ne upikó m mémpo yē. Tón píyei akópe ilasi kémee n le cáká-cáká kari yé lisone lē nnéi yē. Lē nnya, toké Uléécáa meyoopi ne siyóme ritaáse.

Pɔoli iwelɛ

¹⁵ Lē nnya, hái kamí ne n kó te nɔ Upiima Yeesu ne kefa tenelenle nɔn kɔ pē nnéi ke Uléécáa uu n wée la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yáásine, ne ye mesére nɔ nnya Uléécáa pɔonesele. Ne ye keyómeyáhaa-i nɔnnénéi kecáá Uléécáa wele am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecáa, Sáa meyoopi ukó uké mewéesesohó nó he naké ne u yē ani péé ne rísonɛ u ceru. ¹⁸ Ne ye kɔ u pise re uké nɔnínípe wúkule. Nó pɛe fe ani lē kuú ne nó n sée ceru. Nó pɛe lisone kuu ye pē kuu n wée n he mpiye ne linsone yē, ¹⁹ ani kɔ ceru re rínanɛ kuú ne tó mpí tóo nní ne kefa u n tenelē kémee n keisi rín kumúhɛ má. ²⁰ Nnanɛ piima mmē kuú ne Kirisi kémee keisi uu ne pikpɔkpɔ kémee u yukuse, uu kɔ ne keyómecaa-pɔ ukuluke-luke-mē kékúkúotone-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lē nnya keyómecaa-pɔ iyóopi ne n-yóopinanɛ ne rínanɛ ne iwéése piima ne mpá yo ye rinyiri m má ne kekpeé wele. U mpá yo kekpeé wele. Ai lelee neni kumúhɛ nkú-i n we nmanɛ kekpeé kuú we, amá ne lelee masí kepíre-pɔ n wéme kekpeé kuú we. ²² Uléécáa ye mpá yo Kirisi iyóopi metene walé uu likecáá u tonse. U u palɛ re uké Uléécáa icápine nnéi uyóopi piima. ²³ Uléécáa pikó icápine ye uipinɛ le. Umesá nnéi kuú ne ikeméé we un kɔ infaa nnéi te, Uléécáa un kɔ ne umesá nnéi Kirisi kémee we.

2

Iye ke usoi uu ye nkpo-i le uu nfaa-i lompɔ?

¹ Nɔ ne pɛe mekee-me nɔnnécaai ne nɔanékópe nnya pikpɔkpɔ le Uléécáa inípe-i. ² Keté nté isoi ico kaní pɛe le. Nɔ pɛe mekee-me uyé kani n nyáni re keté nké uyóopi tikilenle. Uyee nní neni pɛpɛe Uléécáa pipakare n yúlu isoi kémee we. ³ Pimecɔ ke tóo kɔ pɛe mekee ntónéi mmú we, tɔn merópóla wai, tɔn sirómúhɛ ne merósoha cirɛ ne irósoi le. Merówee mē nnya, tó ne kɔ péé ne sá re Uléécáa uké ukuwai kéméé ne ró túhaane picɔ mecɔ.

⁴ Amá Uléécáa yèé meykíyiki usoi íwe ténle. Unla piima nnéi kuu ró nyíse. ⁵ Lē nnya ke Uléécáa uu tóo pɛe ntócaai nnya n we yare pikpɔkpɔ uinípe-i nfáa fale he. Ani yē te ípeelée kuu nó nyíse nnya kuu nórínɛyú lo. ⁶ Kesé ke Uléécáa uu tó ne Kirisi Yeesu pikpɔkpɔ kémee yukuse uu kɔ kesé ukemee keyómecaa-pɔ ró tónse. ⁷ Lelee masí kepíre-pɔ leeri, ari pɛe yénu re ípeelée kuu Kirisi kémee ró n nyíse ye lisone piima le lee ái píkaí kutene n we. ⁸ Uléécáa ye ípeelée nó nyísele uu nɔnnéfatenɛ nnya nórínɛyú lolu. Nórícúruu áni kei líka kuwai we. Uléécáa ihɛ ye nyi. ⁹ Ai nómenéwai sone nnya kuu nó yóriye. Lē nnya, úka úu kape umecíre n taáselē te umewai sone cirɛ mee u yoriye. ¹⁰ Mesei, Uléécáa ricuruu ye ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu kupéncɔ kémee kuu ró wa re toké ye nkpení fe toké ye lisone wa. Uléécáa ye mekee-me mewai sone mē tó yekeilē te toké ye me wa.

Tó Yeesu Kirisi kupéncɔ kémee písoi píse le

¹¹ Ani lē kaní pɛe mekee n we léise! Nɔ pɛe písoi pinyine le ke Písuifi ari pɛe n sée re pikécírɛ. Amá in kɔ ne usoi kunípe kpeé pē ticuruu sísoipipi meké riké. ¹² Lē nnya, ani kó te nɔ péé uyé-i ne Kirisi ketaa wélɛ. Nɔ péé wele yare písanɛ Isirayelí pikó kecɔpe, áni Kirisi má, áni líka má rínóo ke Uléécáa uu pí n yekei kémee, líka ái we kani yé ne ríntá, áni kɔ keté kecáá ríka Uléécáa má. ¹³ Nɔ péé ne ketaa u wele. Amá Kirisi menye mee n kɔonu nnya, nɔ nkpení Kirisi Yeesu kupéncɔ kéméé ne u rikóle. ¹⁴ Lelee re Kirisi ye ntókíninɛ. Uyee tíyese ke

Pisuifi ne mpuri sane pikó api panse mpuri nse. Unkpó kunapéékó kecáá kuú ne iláaró yee pee pikepáápáá m píneilē yare mmele riláu. ¹⁵ U Moisi isé nnaŋe ne lē nnéí lee i m páápúse tinnele uu pee Pisuifi ne mpuri sane pikó kpísi uu u ne pē kupénecó kémee pi pansese mpuri fale nse. Lē kuu nkíŋŋiŋe ne rí ka ye lē. ¹⁶ Unkpó kunapéékó kecáá kuú ne Pisuifi ne mpuri sane pikó pansese ipiŋe ise, uu pi ne Uléecaa kecōpe nsímé nyóŋŋe. Iwe kuu kunapéékó kecáá n li uu ne kpi ye iláaró kpule. ¹⁷ Nsímé Kecire mee ye nkíŋŋiŋe n he kuú ne ka uké nó mpí nóo pee nní ne ketaa u rí we ne nó mpí nóo pee nní ne u n kólē símisi. ¹⁸ Uyee tíyese ke tó Pisuifi ne mpuri sane pikó ari ncée má ari ye ne Nfaasone nse kóló tíki ari ne Saa Uléecaa kémee sí.

¹⁹ Lē nnya, ani kó nkpéni písáne, ani kó picéetŋé. Amá nó ne pē ke Uléecaa uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nó nkpéni Uléecaa keya pikó le. ²⁰ Nó nkpéni pansese kényó kee m mómaalē. Pítume ne antepuye pee kerikui. Kirisi Yeesu ricuruu yee kesinui ripare. ²¹ Uyee tíyesele kake páápú ken calē. Uyee tíyesele kaké we. Ke Uléecaa keya le kuu umecire n yekei. ²² Nó ne picó nóo ripéne ani panse Kirisi kupénecó kémee kényó kē ke Uléecaa uu m móm un ne Unfaasone kekemeé we.

3

Pikei ke Uléecaa uu mpuri sane pikó kémee Póoli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke né Póoli am akpanii kémee we. Nó mpuri sane pikó mpí nnya kam íwe iyē nnéí le. ² In n la, nó kó te Uléecaa ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúnjé kémee nó nnya pikei u wa. ³ Uyee uricuruu lipéké-peké lē né yéneise. Linsímé kamí pee nní nkáripí nó wóipó. ⁴ Nŋn n keē, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalē kecáá meyánsei nyule. ⁵ Uléecaa úu pee mekee-me lipéké-peké lē sisoipipi nyíse yare kuu nkpéni nní Unfaasone ne rintíki uu ne pítume kuu n wée ne antepuye li nyíse. ⁶ Lipéké-peké lee nní: Pisuifi ne mpuri sane pikó ye pansese ipiŋe ise. Lē nnya, lisone lise kapi kó má. Pi yé kó lē ke Uléecaa uu Nsímé Kecire mee pi ne Kirisi Yeesu m péneselē nnya n yekeilē yē.

⁷ Nsímé Kecire mmē pikei kam wai. Uléecaa yee unfanare kémee pikei né forii uu kenémee unnaŋe nyíse. ⁸ Uléecaa pikó nnéí kecōpe, née ye ám líka tu, mpá ne lē, u pee kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sane pikó Kirisi lisone lee áí kutene rí we símisi. Nsímé Kecire ye mu. ⁹ U kó né forii re ké tíyese písoi piké yé lē ke Uléecaa uu lipéké-peké lē n waine. Uyee mpá yo wa. Mekee-me kuú pee li pékaalē. ¹⁰ Lē nnéí lee iyóŋpi n le lin keyómecaa-pó rínaŋe má yé nkpéni Uléecaa icápine nnya ceri re Uléecaa mewéesesohó áme mepehē kulúí kémee kumúnjé má. ¹¹ Uléecaa kemúnjé kuu mekee-me n yekei uu kó nkpéni Uróŋpíma Kirisi Yeesu kémee ke wai ke lē nnéí ai tikilē. ¹² Kari nní ne Kirisi m pénelē ton kó ne kefa u tenelē nnya, tó ncée mále tóké ne tirópóŋ ne kefa kese Uléecaa rikó. ¹³ Lē nnya kam nó símisi re nórínépóŋ ári kape íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníŋe ríyu waise.

Kirisi nla nstmé

¹⁴ Lē nnya kam Saa Uléecaa keyu-i anui wulalē nen nókenécáá yáasi. ¹⁵ Ukemeé ke amáre nnéí nyee keté kecáá ne keyómecaa-pó rí we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u píse re Unfaasone nké nóinésoi kémee meyá nó m papukuse yare ke umeyoŋpi ame m piye meco. ¹⁷ Ne kó u píse re Kirisi uké nónnéfatenē nnya nóanáŋíŋ kémee n we. Ani ríla kémee iníŋí wa ani kó nkemeé rísone papisi. ¹⁸ Pée uye-i ke nó ne Uléecaa písoi nnéí ani yé fe ani céru re Uléecaa nla rín kumúnjé má. N mepéré ne

mecáa ne mecímá wele, nn kó cālē. ¹⁹ Kei kani yé kó ceri re ríla mmē ne menyuwe nnéi fele. Lele yé kó tíyese Ulééca u u nókénémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikohó keisi. U yé fe u u kerómee wai ai tósu lē kari ye m pise nēē lē kari ye ní musí. ²¹ Ulééca yee Kirisi Yeesu kémeē ne uicápine kémeē nípá ncápuri n-yei-pó ne nípá píyeyi-pó ríyu te. Amí.

4

Nfatene kémeē rinoo rise piwai

¹ Ne Upíima nnya akpanii-i wele. Nóké Ulééca u u nní n sée kam pise re ani n sónē, nónnésē nké n nyíselē te lē kuu nní nóké n sée nsē kani sónē. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láarú nōn purú. Ani ríla ne nómenécopere m múínelē.

³ Ani rinmósópú ani rinoo rise ke Nfáasone nn nóké m múílē. Nfáasone mee Ulééca-i n léeri yé tíyese ani nónnnéí m pénelē, nkíññiñe nn nókénécopere we.

⁴ Nóké ipiñe ise kecáá ílese le. Nfáasone nse mee kó nónnnéí kémeē we. Likei lise nnya ke Ulééca u u kó nóké sée. ⁵ Upíima use kóló ne nfatene nse kóló kani má, ani kó míni mese kóló wole. ⁶ Ulééca use kóló yee we. Uyee písoi nnéi usaa. Uyee ntónéí kecáá tū, un ntónéí kémeē we un kó ntónéí kémeē pikéi wai.

⁷ Amá Ulééca yee ntónéí mmú kémeē nípá úye uihēe hele ne impehē Kirisi yee nípá úye líkó musí. ⁸ Li Nléécaasimé-i wólaalē te:

Kuu kelééca ríntáá,
u ne pikpaniikó ripénele,

uu líheehēe sisoipipi hōnente. ⁹ Te íye ye nképni lē te u kelééca ritaá? Li

nyíse re uké kelene ríntáá, u keté metene kuhóre kémeē ricepile. ¹⁰ Uyee rincépime cire yee kó ritaá u u kelééca fáau uú ne keté ne keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyee wa re pinyine piké pitume, picó piké antepuye, picó piké Nsimé kecire piyóó, picó piké Ulééca icápine pikpeenwai ne picélaa.

¹² U pi wéele re uké lē kapi yé upikei n wa pi nyíse, piké pē ke Ulééca u u wée cési lē kapi yé Ulééca icápine m papukuse. ¹³ Kei ke ntónéí ari yé pēe céri re likei lise kari ne Ulééca Kepipi kémeē kefa tene. Tó pēe lē papisile yare ke Kirisi uu m papaalē meco. ¹⁴ Lele yé tíyese ári yé pēe uye-i n we yare siwá see nípá icélaa íye yee ní we n tíkíle, písoi pēe ye picó ne pinnōome kuyúí n tā ápi yé pēe ró kíraasente. ¹⁵ Nla ke tóo ne nsímései símisi tōn kó lakaane tōn ne urówéese Kirisi kupéneco nnéi kémeē pelu. Uyee ríyu. ¹⁶ Uyē nnya ke ipiñe ii kecíre nyenu, isitanene nnéi sín mulénelē. Lē nnya ke nípá nlése n-ye nn ríla kémeē mpikéi wai, ipiñe nnéi yee ríla kémeē m pelule in papisi.

Kirisi piké isoi fale nstmé

¹⁷ Lē nnya kamí la ké nsímé mmú ne nóké cési ne Upíima rinyiri ani kóm te áni kape kó nképni nsé tikpá yare pēpēe ápi Ulééca m pakarelē. Mpolece ke pisimúnjé asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesohó ye kuñmaha-i lompole ápi pēe Ulééca isoi kémeē we. Kapi pinnéí piníri ápi Ulééca nkó ríka nyu, piakñ an kó taká nnya. ¹⁹ Ápi nképni lísonē ne líkópē nyu. Méwoo méwoo kapi wai, háí ápi ne meseiciré wai mmé ncápuri m pénelē pin wai.

²⁰ Amá áí lē kapi nóké Kirisi cereise. ²¹ Ái céreise re nóké kecáá nkó nnéi kónle ápi kó nsímései mee Yeesu kémeē ní we nóké cési ani kóm. ²² Lē nnya, ani nónnésoi kpure riyá. Nómenéwee kpure ye mē. Melikáipi-káipi ye ne nkpo-mē nóké sínle. ²³ Ani tíye Ulééca Nfáasone nké nókénémúnjé conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yare ke Ulééca u u ní la. Nsímései ye tíyesele ii aseí n tíkíle in kó kpáíilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnóome riyá nípá úye uké ye uucó aseí símisi. Tó ntónéí mmú ipiñe ise ilese le. ²⁶ Nón ye n wóosi, áni kape ye akópe wa. Ani ye nókunéwói kpu itunje iké kelene loó. ²⁷ Ani kape ye kuníri ncée he kuké ncaai wa. ²⁸ Uyaa úu kape kó nkpéni piyaa rikpá. Amá uké rinhmóópú uu ye kefa kese ne uanipe pikei pinyine wai úu ne le, lin kó úye m párilē, uu fe uu liute léni. ²⁹ Nsimé kópe nka rín kape ye nónnéndó-i léeme, amá líké mme mee yé usoi ikari rinkpáse ai kó pēpēe kutu nó n cólē lisone wai. ³⁰ Ani kape ye Uléécaa Nfaasone rirpó caaise. Mme mee Uléécaa nwói kuu nókeneécáá n wa keyáa kē kuu nóanékové kēmee nó rí lesene cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsimé pifanaankēe ne meseewai ne kuwói ne pisenkeene ne picó alē ne mewai kópe ncapuri nókeneécópe lese. ³² Ani n láárúne, nón íwe ténaane. Ani nómeneécópe cire n sárikeene yare ke Uléécaa uu nó ne Kirisi kupéneco kēmee nó n sárei meco.

5

Metéí kēmee isoi nsimé

¹ Nó siwá sinyine le ke Uléécaa uu rí la. Lē nnya, ani umeco n wai. ² Nla nké nónínsói nnéí kēmee n we. Ani yē lē ke Kirisi uu ró rí la uu unfaa kpisi uu tó nnya he yare inyónseseē, Uléécaa uu i yósu rísone.

³ Lē kái ne n sá re líké Uléécaa sipipi kecōpe n we ye nní: Méwoo méwoo pinósiwélaa ne mékperinkpēwai nēe memá nnáápi nkó nka rín kape nkpáni nókeneécōpe n we. ⁴ Ai kó ne sá re nóké asímé kópe nēe inírisimé nēe akpéri kópe m má. Ai nyam. Amá Uléécaa ipakare ηmane iké n we. ⁵ Ani kó rísone re méwoo méwoo mewai ute úka ne úkperinkpēkóó úka ne memá nnáápi ukó úka úu lē ke Uléécaa ne Kirisi api piyóopi kēmee ne pipisoi m mé kēmee líka yēnune. Memá nnáápi pó ne kó piléenyónse picó le.

⁶ Ani kape tíye uynine uké ríwoosimé ne nó kírāase. Lē nnéí nnya ke Uléécaa kuwói aku pisoi pēe ápi u m pakarelē kecáá we. ⁷ Lē nnya, nó ne pē áni kape nka kēmee m pénélē. ⁸ Nó pēe mekeē mesei kunjaha-i wele. Nó nkpéni nó ne Upiima kupéneco nnya metéí-i wele. Lē nnya, ani n sóne líké n nyíselē te nó metéí sipipi le. ⁹ Likumúnjé re lelee ye metéí kēmee n léeme lee nfanare ne nsímesei pitiki ne aseí. ¹⁰ Lē nnya, ani n wéési nóké lelee ne Upiima n sá n nyu. ¹¹ Nó ne kunjaha kēmee mewai áni kape nka kēmee m pénélē, amá ani ye me yámne. ¹² Mesei sei lē ke pisoi pēe api meyaa n wai písímé ricuruu ye iseí wele. ¹³ Amá pi ye pin pimewai mē n yámne, me ye metéí kēmee léemele ame kúcere wai. ¹⁴ Lē nnya kápí maa re:

Pó nkó póo nní rí lóni, a yisi.

A pikpákpá kēmee yisi

Kirisi uké pēe metéí pó nyíse.

¹⁵ Lē nnya, ani nónnéšé kecáá musí rísone. Ani kape n sóne yare piníri, amá ani n sóne ne mewéesesohó. ¹⁶ Ani kape tíye itunje iké méwoo n tósu, li we re siyáa nsí-i kari nní rí we ási nyam. ¹⁷ Lē nnya, áni kape meníri n tū. Ani rinhmóópú ani Upiima mela ceru. ¹⁸ Aani kape ye píta m pomaalē. Lē ne méwoo méwoo mewai le. Amá ani tíyese Uléécaa Nfaasone nké n n yipaalē. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncapuri ke Nfaasone nn nó n he ne nómeneécópe cire n ηmóópúsenelē. Ani kefa kese ne ipakare siyome Upiima yó. ²⁰ Ani ye nípá píyeí ne nípá yo kēmee Sáa Uléécaa pōnese ne Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pinósi ne pipila mewee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, nípá úye uké uco n waiselē. ²² Nó pinósi, nípá úye uké uula n waiselē yare kuu Upiima n waiselē. ²³ Li we re utisi yēe

unósi uwéése yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine nnéi uwéése meco. Iyee uipinje, uyee iriyu. ²⁴ Lē nnya, mpá unósi úye uké uula n waiselē yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waiselē.

²⁵ Nó pinósikó, mpá úye uké uunósi n la yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine ní la uu ha ne unfaa kpisi uu iyē nnya he yare inyóonseese. ²⁶ U lē wale re un míni ne unsmíle ne pipáálá pi m masí, piké pēe panse Uléécaá pikó. ²⁷ U lē lalē Uléécaá icápine iké ukeyu-i ríyu píima m má, iké n kpáiiilē, ncaai rín kapē ríka i n tērlē néē lí kapē ncaai féé ríka m má. ²⁸ Limēco ke pinósikó pōó yé kō pipinósi n la yare kapi pimēcīre ní la. Úye un uunósi n la, uricuruu kuu lē la. ²⁹ Mesei ye me re úka úu ye píkaí uipinje cīre níñni. Mpá úye yee uipinje n nyóonsele uu kō ikēcáá m paílē yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine n wai meco. ³⁰ Kari uipinje ílese nnya kuu lē wa. ³¹ Lí wōlaalē te: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úní yisine, u ne unósi apí ha péne api panse ipinje íse. ³² Nsimé mee kelō nké-i m pékaalē ye mpiima le. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³ Amá nō kam kō ne lē tee. Lí píse re mpá unósikó úye uké uunósi n la yare kuu umēcīre ní la, unósi pōóké kō uula m pakarelē.

6

Siwá ne sipite kecáá nstmé

¹ Nó siwá, ani nópínēte m pakarelē yare ke Upiima uu ní la. Lēlee ne n sá re nōké wa ye lē. ² A ye upósáa ne upóni ríyu waise. Tinóo fói ye tē ke Uléécaá uu n he uu rinóo yekei. ³ Lēlee re lí yé ne pō sonesi aa kō ketē kecáá nfáa taa-taa yenu. ⁴ Nó siwá písaá, áni kapē nónínēwá kényu m páápúse, amá ani sí n céési síké kecīre wa yare ke Upiima uu ní la.

Piyosaa ne pikeikó kecáá nstmé

⁵ Nó pílasí, ani ye nópínēyosaa ketē nté kecáá pakare ani aseí ne ríyu pi n waiselē yare kani Kirisi m pakarelē. ⁶ Ai pin nōkenékúrí n we pin nó n nyáni ñmane kani yéé lē wa yare nō lalē líké sisoipipi n láárú. Amá ani pí m pakarelē te nō Kirisi pílasí nnya, aní n wéési re nōké Uléécaá mēla ne kefa keše n wai. ⁷ Ani ne mpóonare pi n keisi yare Upiima pílasí. Ai kapē n we yare kesoiipipi kani keisi. ⁸ Ani n nyu re mpá pō úye pōn ulási néē pōn mepócīre n te, lísonē lē kaa n wa kulaa kaa sónti pōké Upiima kēmeē yé. ⁹ Nó piyosaa, nōóké kō limēco nópínēkeikó n wai. Aní nōmenécīre tí, áni kapē pi n senké ne rikpákárá. Aní n nyu re nó ne pē usaa ye keyómēcaá-pō wele. Úu ye usoi keyu-i ripái uu ne n túhaane.

Kirisi ukó itōpilū

¹⁰ Ntórōo ye nképni mmú re ani nó ne Upiima kupénēco kēmeē unnañe píima kpisi aní ne m páápú. ¹¹ Ani Uléécaá itōpilū nnéi kuu nó m pa kpisi aní ne kunírí apine kaku nó n wai lóó áku yé pēe nó feriyē. ¹² Ai sisoipipi karí ne tōpu. Amá lēlee iyóopi n tú ne lelee n-yóopinañe m má ne lēlee ketē nté kunmaha kēmeē ríñañe m má lín pekesi karí ne tōpu. Tō kō ne anírí kpákárá nyee keyómēcaá-pō ní we tōpule. ¹³ Lē nnya, ani nképni Uléécaá itōpilū nnéi kuu nó m pa kpisi, aní ne siyáa kōpē kēmeē tápisi, áí yé pēe nó feriyē. Nōn n tápaaalē ne kētō-pō, líka áí yé pēe fe líké nónínēpinje riyóose.

¹⁴ Lē nnya, áni kapē nónínēpinje riyóose. Aní nsmései písimé kpisi ani waise kútampála, ani kehale-i ku n tēlē. Aní kō aseí pitiki kpisi aní waise kēwenitukanka. ¹⁵ Ani Nsimé Kecīre mee ye ne nkíññinje ní ka piyóó n la. Nké nó n we yare anéeri kani tanaalē. ¹⁶ Ani ye mpá yei nōnnéfātene

kpisi yare kuwenikpáncúkú kani yé ne ukpááree Setani ihime meló ñ kpu. ¹⁷ Nópínéyulale piké ritòpikòḡ, Ulééca Nsímé nké ritòpitéhe ke Ulééca Nfaasòne nn nó mí pa. ¹⁸ Ani ye kò lè ke Ulééca Nfaasòne nn nó n nyíse ritiki áni ne meséere iyáhaa nnéi mpuri n yáási nòn kò u welu. Ani kape òpìle, ani nómenécíre kpisi aní pa, ani meséere ne kefa kese upikó nnéi kecáá n yáási. ¹⁹ Ani ye kò kenécáá u yáási re uké tíyese ké ye nen nnò n wúkule, ké ne ikari n céési pìsoi piké lelee Nsímé Kécire kémee m pékaalè ceri. ²⁰ Mmè ke Ulééca uú ne né tumme re ké nté ukeikó yee ne urinyiri n tú. Mmè nnya kam akpanii kémee we. Ne lala ké ye n símisi ne ikari yare kai m pise.

Iyáhaa tərō

²¹ Unésáne kecire Tisiiki ye Upiima ukeikó le ne aseí. U yé hapò uu lelee né n wai nnéi nó kéénkee nó kò ceru mmè-i kam ñ we ne lè kam n wai. ²² Lè nnya kam nókenémee u tumme re uké nó símisi mme-i kari ñ we uké kò ne nóanékín ññjukuse. ²³ Sáa Ulééca ne Upiima Yeesu Kirisi piké pírómáreco Yeesu pikó nnéi nkínñe ne ñla ne nfatene he. ²⁴ Ulééca uké pè nnéi pèe Urópiima Yeesu ñ la áí ne kèto ípèelée nyíse.

Títelé ke Pɔɔli uu Filipu pikó n wóí

Lelee rítelé ntí kémee ní we

Kiresi keté kecáá, Masetuwaani ntaai kémee ke Filipu kuyu akú we. Uléécaá icápine fói ye iyé ke Pɔɔli uu kei n karií. Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uu péε Rám kuyu-i we lin u cónjé te úu fe uké linyine wa uké kó ne Filipu pikó kecáá ripáí nnya. Uu péé n tálé te u yé fe uu upikeicɔ tum piké ha icápine iyé tɪnmóspúse piké kó inkó kó. Kirusi pikó péε Filipu kuyu-i ní we póo ihε Efafurotiti papá re uké Pɔɔli pa. Pɔɔli uu rítelé ntí wólu uu u pa uu né pi pɔɔnese. Uu kó icélaa pi papá uu kó nfatene kémee pi ntmóspúse (4:10-20).

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye Uléécaá pɔɔnese re lé kai u rincónj ye tíyese Nsímé Kecire nn kéyu sí (1:1-26).
2. Pɔɔli ye Kirusi pikó péε Filipu kuyu-i ní we ntmóspúselé te piké nfatene ne rinóo rise kémee iníj wa, piké kó pimécire n cepiselé yarε ke Kirusi uu umécire n kpási uu né ró li céési (1:27-2:18).
3. Utumε Pɔɔli ye Efafurotiti ne Timotee tum (2:19-30).
4. Tó Kirusi nyánile re uyé kari yé fe arí ne n tálé. Utumε Pɔɔli ye aseí ró lésele lé kuu kesoiipi rikókori kake ye m má ní tíye uu péé ne Yeosu Kirusi nmanε n tálé (3). Pɔɔli ye Kirusi pikó rɪnmóspúselé re piké mpóonare kémee n we pin mpá yo kémee iwelε ne pimécire Uléécaá anipe-i wailé (4).

Iyáhaa

¹ Tóo Pɔɔli ne Timotee, Kirusi Yeosu pikeikó. Pépε Yeosu nnya Uléécaá pikó m pansε pin Filipu kuyu-i we ne pépε piicápine kecáá ní paílε ne pépε pi n léni kari rítelé ntí wólu. ² Urósáa Uléécaá ne Upiima Yeosu Kirusi piké ípεelée nó nyíse api kó nkínjɪne nó he.

Pɔɔli ye Kirusi pikó kecáá Uléécaá yáasi

³ Mpá píyei kam ye nen nókenécáá m musí, am nó nnya Uléécaá pakare. ⁴ Mpóonare kam ye ne mpá píyei nónnénéí kecáá Uléécaá yáasi. ⁵ Li we re hái kékoraane ne neni-me kani né léni nen ne Nsímé Kecire kóónúlε. ⁶ Ne nyule re mpá líké íye wa, Uléécaá yεε nní pikei sone mpi nókenémee piwai n kóraane yé pi n nɔjilé hái ne kέto-pó. Lelee re hái ne keyáa ké ke Kirusi Yeosu uu n sónti. ⁷ Simúnjé sē kaí ne sá re ké nókenécáá m má. Ne meyansei ketóne kecire rinékɪj kémee nó heelε. Likumúnjé re tó ne nnó ye Uléécaá ípεelée kuu né ní nyíse kémee wele. Ne péε mekke Nsímé Kecire ne kóónúlenle nen nkecáá tɔpu re nké iníj wa. ⁸ Uléécaá ricuruu ye nyánile re lé ke Kirusi Yeosu uu nó n la mecɔ kam nó la ne kefa kεse.

⁹ Ne ye inwεle kémee Uléécaá pise re nónnéla nké n taálε mesére ani menyuwe m má, ani ye ne ceru ani lisone ne líkópe kóólene cáká-cáká. ¹⁰ Ani ye péé ne rísone túhaane. Lé kémee, nó péé n kpáúilenle áni yé ncaai ríka m má keyáa ké ke Kirusi uu n sónti. ¹¹ Yeosu Kirusi yé tíyese ani mewai sone meyá wapisi ai Uléécaá meyoopi ne ipakare kpáse.

Utumε iwε ye tyesele Nsímé Kecire nn kéyu n sí

¹² Pinémáreco, ne la re ani kó te lelee nní né n wa ye meníjε lénle Nsímé Kecire ní ne meyá kóónú. ¹³ Uyóopi písóca nnéi ne mpá yei kapi nkpéni nyu re Kirusi pikei nnya kam kukpaniilee-i we. ¹⁴ Upiima ye pinémáreco Yeosu pikó meyá

πρε akpanii kέmεε né n yé nkpéni ikari waisele pin ne piripɔɔ Nléécaasimé kóónúlē. ¹⁵ Mesei ye me re kufatoti ke picɔ apí ne Kirisi nsimé kóónúlē piké ne né n kenjene nnya. Amá kefa kесе ke picɔ pɔɔ ne nsimé mmē kóónúlē. ¹⁶ Nla ke pē api ne Kirisi nsimé kóónúlē pin nyu re pinékei pее re ké Nsimé Kεcire kecáá atopi n wai. ¹⁷ Amá íkenjene kemúnjé ke pifoi pē pɔɔ ne Kirisi nsimé kóónúlē. Ai nfasimé sone kapi múílē. Pi lale piké akpanii nnyé kecáá íwe ícɔ né rikpáse.

¹⁸ Nka rín nco caai! Mpá pin n kparálē née in ne kefa kесе, Kirisi nsimé ye kóónúlenle. Tinépɔɔ ye láárulé, mesére kari yé kɔ n láárú. ¹⁹ Li we re nónínewele ne Yeesu Kirisi Nfaa mее né n léni nnya, li yé tíyese am akpanii kέmεε lelu. ²⁰ Lē kam ne nnénaŋe nnéi m mé te liké wa lee re isei íka mpuri íi kape né li. Amá in nkɔɔ née in kɔ nfáa, Kirisi uké není ne nípá píyei-pɔ inépinje kέmεε ríyú yē. ²¹ Nen nfáa m má, Kirisi ye nnéfáa, nen kɔ n kpu, nkɔɔ nn kuláa né wai. ²² Amá in te li pise re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, ám yé nkpéni céri yo kam yé wéε. ²³ Mmē ne mmé kam ne yɔɔne. Ne káipile ké tómpɔ ké ha Kirisi kέmεε n we. Menéla mее nípá yo n tɔŋaalē ye mē. ²⁴ Amá nɔ nnya, li pise meyíkíyiki re ké ketē kecáá nfáa m má. ²⁵ Aí céreise. Ne nyule re né nónnénéí kekúrí n we nen nɔ léni re nónnéfatene nké kéyú n sí nɔn kɔ mpɔɔnare má. ²⁶ Lē nnya, menépeepɔ nókénémее yé tíyese ai né nnya rikókori piwai nɔ kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilē.

Ani n náasi re Nsimé Kεcire nké kéyú ha

²⁷ Amá ani nse kɔ te lē ke Kirisi Nsimé Kεcire nn m pise re ani n we ke nónínεoi ii yé n nyíselē. Lē kέmεε, nen pilóólú nɔ n ka néε nípá nensá nókénékúrí n we, ké n kómει pin símisi re nɔ nónnénéí kemúnjé kесе kpísile ani kekemее iníŋi wai ca, nɔn tinɔɔ rise má nɔn náasi re pisoí piké Nsimé Kεcire yɔsí ne nfatene. ²⁸ Ani kape tíye nópínéláaro piké linyine kέmεε nókénéwuú tɔise. Lelée yé pi nyíse re ncee mее ye usoi n fóm kapi tíkílé, ai kɔ nɔ nyíse re ncee mее ye usoi ríyú n lo kani tíkílé. Ulééca kέmεε kai léeri. ²⁹ Li we re Ulééca ye nfanare nɔ nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kɔ uyē nnya íwe le. ³⁰ Asei kecáá, tó ne nnɔ tɔɔ nkpéni kesé náasi. Ne pее nónínénpее-i náásile. Nɔ kɔ nyule re ne ne wele nen náasi.

2

Lē ke Kirisi uu umecire rincépise un kɔ ne uwéése

¹ Ne yē te Kirisi kaní ne kefa n tenelē ye ikari nɔ rikpásele, unla nn nɔ ŋmɔɔpúselē. Nfáasone nn nɔ pénelē, nɔn nɔmenécopεcire lakaane nɔn kɔ íwe ténaane. ² In lee ni mesei, ani rinépɔɔ larukuse meyansei. Lē nnya kam nɔ pise re ani rísone n kómειne, nɔn lakaane, nɔn kefa pénelē, nɔn kemúnjé kесе má. ³ Ani kape ye linyine íkenjene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nóménécire ricépise aní n kpiilē te picɔ ye nɔ fele. ⁴ Nɔ úka úu kape ye ukulaa likó ŋmane n wéési. Ani ye kɔ lelee ye picɔ n yóriye wéési. ⁵ Ani kemúnjé ké ke Kirisi Yeesu uu pее m má keco má.

⁶ Mpá ke u ne Ulééca api kékoraane-me isoi n sá, úu mmē kpísi uké ne pikei wa uké ne umecire Ulééca múŋeisene.

⁷ Amá uyē ye ulikó nnéi kuu m má kepire rito, uu umecire ilási tani uu n we yare sisoipipi.

⁸ Kuu lē umecire n waise uu n we yare sisoipipi, uu pее umecire cepise uu Ulééca pakare uu ha ne kpi. Háí kunapéékɔɔ kecáá kuu pее kɔ kpu.

⁹ Lē nnya ke Ulééca pɔɔ kɔ u ritaáse uu ketóne kee nípá kéye n fe kecáá u tonse uu kɔ rinyíri tee nípá ríye n fe u he.

¹⁰ U lē wale re keyómecaa likó nnéi ne ketē kecáá nté likó ne ketē metene likó liké ye lin tinyíri tē n kō te Yeesu, liké ipakare ne anui kecáá riwula.

¹¹ Mpa usoi úye uké Sáa Uléecaa ríyu waise uu yóó re Yeesu Kirisi ye Upiima.

Kirisi piké piké ketē kecáá n kpáiiilē

¹² Lē nnya pinésáne lala kecire, yare kaní pēe nní né m pakarelē pēe uye-i kamí pēe nókenékúri ní we, ani kō nkpréni kám nní nókenékúri ní we wa liké lē tifaau. Uléecaa ye nórínéyu lōle. Lē nnya, ani píyulale pē kuláa waise non iwame ne Uléecaa riwure kémee pikei wai. ¹³ Li we re Uléecaa ye nókenémee pikei wai uu tūyee re ani n̄murei ani pikei n wai liké ne umela n sá.

¹⁴ Ani n̄opinékei nnéi n wai in̄múlaa ne nsímé pipásaine ápi kape nókenécōpe n we. ¹⁵ Ani lē n we áni kape ne ncaai ríka m má, ani kō n kpáiiilē non we yare Uléecaa sipipi nsí kecáá kápi ncaai ríka n nyáni. Ketē nké kecáá písoi ye caailenle pin kō isoi kōpe le. Ani pikecōpe n we yare metéi non kpáiiilē yare awárepi, ¹⁶ te nō nsímé mee ye nfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n s̄nti, li ye ha n̄ nnya rikókori né n we. Lelēe yé kō mesei nyíse re pikei mpi kamí ne nní n n̄móópulē ápi méwoo wa. Nn̄éppone rín méwoo wa.

¹⁷ Nókénéfa kaní ne Uléecaa n tenelē ye we yare inyóonse kaní u wa. In̄sá n kesi, pi yé né kpu menénye ame n̄oinényóonse iyē kecáá kpápo. Mpa in lē né n wa, li né láarúle, tō ne nn̄ó tóké kō kesé mpónare m má. ¹⁸ Liké kō limecō nō n láarú, tō ne nn̄ó ari kō kesé mpónare m má.

P̄oali ye Timotee ne Epafurotiti tū

¹⁹ Ne tálē te Upiima Yeesu un n n̄murei, né nfáani Timotee nókenémee tumpo ké nókenécáá nkó kō liké rinékín̄ nin̄jukuse. ²⁰ Tó ne uyē macire tōó nókenécáá músu. Uka ucō úu meyíkíyiki ne kutu nó cōlē. ²¹ Pilikó cire ke pinnéi apí ne náasi, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. ²² Nórínécúruu ye nyule lē ke Timotee uu n nyíse re u aseí ute le. U umecire Nsímé Kecire pikei kémee pale. U kenémee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tō ne uyē arí ne Nsímé Kecire kóónú. ²³ Ne tálē te nen píyei n yē lē kamí ne k̄eto n tenene, né nókenémee u tumpo. ²⁴ Ne kō ne Upiima tálē te né nfáani rinécúruu hapo am nó lóólú.

²⁵ Ne nyáni yare né urómárecō Epafurotiti nókenémee pesepo. Tó ne uyē tōó keisi t̄on Nsímé Kecire in̄áa náasi. Nō pēe kenémee u tummele ani n̄pá yo u cōse re uké ne nnécōn̄ kémee né come. ²⁶ Li meyíkíyiki ripóo u we re uké n̄onnénéi yē. Kapi u n simisi re nō ukufōn̄ kō, li u ricōn̄le. ²⁷ U meyíkíyiki kufōn̄ finele uu nkpo heire. Amá Uléecaa uu íwe u t̄eni. Ticuruu ái umecire kuu íwe tē, u kō né íwe t̄enle re nn̄éppocaaí rín kape n kpálē. ²⁸ Lē nnya kam yóone re ké nókenémee u pesepo noké u yē liké nó larisi ai kō né mpóocaaí hasu. ²⁹ Lē nnya, ani nó ne Upiima rin̄o rise kémee ne mpónare píima kémee u yosí. Ani ye písoi mpí nnéi pēe umecō ní we ríyu waise. ³⁰ Li we re Kirisi pikei nnya kuú pēe kpine. U nkpo yosile uké ne né lē kei káni yé n fe noké né lē.

3

Lē kapi ye Uléecaa kémee aseí rintiki

¹ Pimárecō, lē nnya liké nkpréni nō n láarú re nō ne Upiima rin̄o rise kémee we nnya. Ai né cōn̄lē te kē mmē kam piwóle nō m masí piwóle nó rikpá. Nónnésone ye mu re kē lē piwóle nó rikpá. ² Ani nómenécíre ne pikeikó kpááree t̄i. Pi sipopi ne asele le. Ai lē kapi piké kecáá n céési lēe piké yíkíyiki, ³ tōó meyíkíyiki kélē, ái pē. Tōó Uléecaa Nfaasone ne upikei wai. Ái ketóne kē ke kunéyu inyekii ii né

n heelē kam̄ ne tálē. Li rikókori ró wele re to rinóo rise kέmee ne Kirisi Yeesu we. ⁴Né né pee fe am̄ ne ketóne kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē n tálē. In te pinyine ye músu re pi yé fe apí ne ketóne kē ke pikuyu inyekii ii pi n heelē n tálē, née yé pee líncee m má aí mpá úye tósu. ⁵Pi né mările api keyáa páha-paha tunjé né ké. Ne Isirayeli ukó yíkíyiki le, Penyamee mpuri ukó. Ne U-epiree le, Pi-epiree pee kó né mári. Ne Pisuifi isé metiki kέmee Ufarisi le. ⁶Ne kέyu toi kam ye pee ne Kirisi pikó n wéekuselē. Pisuifi isé pitiki kέmee, am̄ pee ncaai ríka má kapi yé ne né n túhaane. ⁷Lē kam̄ pee nní n kpíilē te kuláa líkó kam kó nkpéni Kirisi nnya nyáni re kelólé ye ke. ⁸Ne nkpéni ricuruu mpá yo kpíilenle yare likpárakó. Unépiima Kirisi Yeesu kam meyíkíyiki n nyu ye né tási mpá yo. Uyē nnya, ne ηmureile am mpá yo fónni. Kirisi ηmane yee kenéme ríyu má. Ne litóo nní nnéi kpíilenle yare ayúí ké ne Kirisi n yé nnya. ⁹Ne la re to ne Kirisi toké rinóo rise m má. Am aseí ute re ne isé tikilē nnya, amá ne aseí ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléecaa kέmee kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseí ute. ¹⁰Likei lise lee ripóó né rí we lee re kέ Kirisi ceri kέ kó rínanje mme mee pikpókpo kέmee u n yukuse yē, kέ uiwe icó li kέ kó unkpo nco kpu, ¹¹nen ne tálē te Uléecaa yé pikpókpo kέmee né yukuse.

Lē ke usoi uul ne pitule n náapo

¹²Am la kέ re ne lē kam̄ ne pitule n náapo piyéne masile née ne pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai ríka m má. Amá likei lē kam̄ ne piyóó náapo. Li we re Kirisi Yeesu ye né kó piyóó masile. ¹³Pimáreco, am̄ te ne inéhéé piyóó máalenle, amá likei lise kam n wai yee re ne lelee n tómpo paleile nen pee lelee kέyu-pó rí we ne pitule náapo. ¹⁴Lē nnya, ne náapo re kέ tu kέ inéhéé yosí. Uléecaa ye ró séi re toké Kirisi Yeesu ne ritikí toké ha keléecaa-pó i yosí.

¹⁵Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kέmee m pelaalē, toké menéco mmé m músu. In te nókenémúnjé ye linyine kέmee ne kenéko kóolelē, Uléecaa yé tyyese ani nsímései kom. ¹⁶Mpá lin íye n we, kei kari nkpéni nní n tu, li pise re toké nsé tipéne toké ne kέyu n sí.

¹⁷Pinémáreco, ani menéco n wai. Ne lē kani yé n sóne pinyíse nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepee menéco n sóne inípee n tapaalē non ne sóne. ¹⁸Mesére kam nsímé mmú nó símisi. Ménini ne rikín kam kó nkpéni ne písímé nó n kpálē te písoi meyā pee pinsé kέmee nyíselē te pi Kirisi kunapéékóó pilaaro le. ¹⁹Kelólé ke lipite pē api yé ne kέto kpu. Pialoi nyee piuleecaa. Lelee yé pee isei pi n wa kapi ne meníne rikókori wai pin ketē nté líkó ηmane kecáá músu. ²⁰Amá tó ne keléecaa-pó kuyu pikó le. Kei-pó ke Upíima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹Uyee irópije nnyí yee nní isei rí we consene iké ne uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnanje mmē kuú ne mpá yo kecáá iyóopi n le kuú ne lē waine.

4

¹Pinémáreco lala, li ripóó né wele re kέ piyéne nó rikpá. Nóo nnépoonare, nóo kó ríyu né waiselē. Lē nnya pinémáreco lala, ani lē n kenjaalē, nóinēpije ii kape nó ne Upíima kupéneco kέmee riyóo.

Póoli ye Filipu pikó mesəho kpálē

²Nó Efoṭii ne Sentiki kam ηmóópúselē te ani rinóo rise m má non ne kesé Upíima tikilē. ³Pó unékeico kecire yee kefa kese ne n keisi kam pise re a pi lē.

Kesē ke tō ne pē ne Kelemaa ari Nsimé Kεcire ináá náasi ne pinékeico picō anyiri nyee nfáa ritelé * kέmee ní we.

⁴ Liké meséere nó n láárú re nó ne Upiima kupéneco kέmee we. Am kō kpá re liké meséere nó n láárú.

⁵ Ani tíyese pisei nnéi piké nōnnénare kecáá n nyu, Upiima ye nnyáá waimela. ⁶ Ani kape ye líka nfasimé tónε. Amá ani ye nípá yo kέmee Uléécaá yáási ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kō u pōneεε. ⁷ Lē kέmee, Uléécaá yé unkiñniye kpísi uú ne nónákíñ ne nōsinémúnjε ne yekeilē nó ne Kírisi Yeesu kupéneco kέmee. Unkiñniye mmē ye lē nnéi ke usoi uu ye m musí fele.

⁸ Pimáreco, ntóɔo kam yé nó m maa mee re lē nnéi lee aseí likó ne lē nnéi lee líyukōs ne lē nnéi lee ne n sá yare kai m pise ne lē nnéi lee n cáká-cákálē ne lē nnéi lee ne n sá re piké li n la ne lē nnéi lee ne kunmurei n sá ne lē nnéi lee isoi sone líkó ne lē nnéi lee kupakare ní we liké nōsinémúnjε likó. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse ne lē kani kenémeε n kpísi ne lē kani n kō ne lē kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Uléécaá yee ye nkiñniye n he uu yé pεε nōkenémeε n we.

Pɔoli ye Filipu kuyu pikó pōneεε

¹⁰ Li tō ne Upiima kupéneco kέmee né láárúle meyíkíyiki. Li né larisile re nó kō nkpeni ncée yē ani kenécáá léise. Ai re nō pεε kenécáá paleilē, amá ncée rín pεé we naké ne né n lē. ¹¹ Ai linyine kam la nnya kam lē símisi. Ne nyule lē kai yé né n láárú, nípá nen ní-ye kέmee n we. ¹² Mpá nensá líka m má néε lin memá píima-i kam we, ne menécíre pímulú nyule. Ne linnéi ne nípá yei, nkú kέmee ne ilepi kέmee nyule lē kam yé n wa. Nen liluke-luke m má néε nkú nn né n we néε nípá yo in ne né m pom néε lin né m párlē, li ne né sále. ¹³ Uyee linnayε né n he nnya, ám yé líka pōne. ¹⁴ Mpá ne lē, kani nní inéwe kέmee né n come, li nyamle.

¹⁵ Nó Filipu kuyu pikó, nórínécúruu ye nyule re kari Nsimé Kεcire piyóo n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Nónécápine memáá, íka ícō íi inéhéé ne linélale-lale kέmee né lē. Nónenécíre nōó né lē. ¹⁶ Háí kumúnjε kpe-i kam pεε Tesaloniki-pō ní we, nō pεε meté kesē lelee né m párlē né páaipole. ¹⁷ Aai re ihεε kam la nnya kam lē símisi. Ne lale liké nó lē nōlinékó liké Uléécaá kέmee rifuu. ¹⁸ Ne lale ké nó símisi re ne lē nnéi kaní ne Epafurotiti n tumme yosile. Ai kusa piye. Ne nkpeni lē nnéi kape pεε né m párlē mále ai faau ricuruu. Nóníhεε nnyí ye we yare inyóonse kapi tulaali meco ηmaasi, ianyō kekphápi ken Uléécaá nsone láárú uu kō i yósu.

¹⁹ Unéléécaá úu líka paalē. U meyóopi mále. U yé ne Kírisi Yeesu ritiki uu lē nnéi lee nó m párlē nó pa. ²⁰ Urósáa Uléécaá uké nípá píyei-pō meyóopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa tɔɔo

²¹ Ani pεpεε Kírisi Yeesu nnya Uléécaá sipipi m panse nnéi yáási. Pimáreco pεε kenékúri nté ní we ye nó yáási. ²² Uléécaá sipipi tɔɔo nnéi seε nté ní we pō ne kō nó yáási, ai ne tósu pεpεε Sesaa keyō-i n keisi. ²³ Upiima Yeesu Kírisi uké ípεeléε nó nyíse.

* 4:3 Nfáa ritelé yee ritelé te-i ke Uléécaá uu pεpεε Yeesu n tíkilē anyiri n woi (Méyene 3.5).

Títelê ke Pòoli uu Kolossi pikó n wói

Lêlee ritelê ntí kêmee ní we

Pee mekee Asii ketê kuwélé kunyine kêmee ke Kolossi kuyu akú we. Ai Pòoli ricuruu yee Kirisi icápine yee Kolossi-i ní we karií, amá uukeico unyine kapi ye n sée re Epafiraasi yee kei Nsimé Kεcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pòoli úú pee Róm kuyu-i we Epafiraasi úú ne weri uu ncóη mee ní we u keenkee. In n la, Epafiraasi yee yé Pòoli n símisi re písoi féé ye icélaa kópe kei célaanke. Lē nnya kuu ritelê ntí pi woi uké nfatene rikui kecire pi léise. Pikireki ifasimé ne Pisuiifi inyekii kapií pee Kolossi-i pi céési. Amá icélaa iyē ye péé ne Yeesu ikó memíi wele. Amá Pòoli uu nyíse re Yeesu yee mpá yo kêmee Upiima.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Títelê tē kekoraane ke keyóme kenyine ake Kirisi ríyu waise re ketē nnéi ne Uléécaá icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolossi pikó kecáá iwelē ye wele keyóme kē ake kelene tiki (1:3-14). Keyóme kē kepire ke Pòoli uu pee lē kuu Uléécaá icápine kecáá n náasi nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pee limemáá Kirisi pikó pee Kolossi-i ní we maa re piké pimεcire tí (2:6-23). Api kape pepee inómesimé n célaanke ne kutu n colē. Amá piké nfatene kapi ní yosí kêmee n we.
3. Títelê ntí ye kó icélaa kapi ye ne Uléécaá icápine kêmee ne pimáreco kecōpe ne písoi kecōpe isoi fale n li palenle. (3:1-4:6).
4. Pòoli ye uiyáhaa papolē (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pòoli yee Uléécaá mela kêmee Kirisi Yeesu utume m panse, ne urómáreco Timotee. ² Nó ke Uléécaá uu n wée non Kolossi-pó we, non Kirisi ne kefa keke tikilē kari ritelê ntí wólu. Nó Kirisi kêmee pirómáreco kecire le. Urósáa Uléécaá uké ípeeléé nó nyíse uu kó nkíηηje nó he.

Pòoli ye Uléécaá pōnεse

³ To ye tōn Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá n yáasine, to ye mpá píyei nókenécáá u pōnεsele. ⁴ Mesei kari nónnésimé kó te no ne Yeesu Kirisi kefa tenelenle, non pē ke Uléécaá uu n wée la ⁵ re no mé te nó lē ke Uléécaá uu keyómecaa-pó nó n yekeilē yosí nnya. Nsimé Kεcire mee aseí m má mee pitá pē nó símisi. ⁶ Ai nókenémee ηmane ke Nsimé Kεcire mmú nn tuipó. Ketē nké nnéi kecáá kapi n kó. Mpá yei knn tikóónú nn kó písoi isoi conse. Lē knn kó nní nókenémee wai hái keyáa kē-me kani Uléécaá ípeeléé n kó ani céru re aseí ye nye. ⁷ Urósáne ne urókeico Epafiraasi yee nsimé mmē nó céési. Asei kuú ne Kirisi pikei nókenémee wai. ⁸ Uricuruu yee ró símisi re Nfáasone nín kusa nla nó he.

⁹ Lē nnya kari nókenécáá mpá píyei keyóme yáasi hái karí ne nónnésimé n kó. To Uléécaá welu re uké tíyese unfaasone nké mewéeseεho meýá nó he nn kó umela rísone nó céreise. ¹⁰ Kei ke nóínεsoi kani n le ii yé pee Upiima ríyu waise re no leleε ne u n sá wai nnya. Lē kéméé kani ye pee mewai sone mmé ncōpuri n wapisi ani kó Uléécaá n ceru non ne kényu sl. ¹¹ Unnaηe mee nín nco m má nké nó papukuse ani mpá yo kêmee m purú non kahari. ¹² Ani mpóonare ne Saa Uléécaá pōnεse. Uyee tíyese kani yé fe ani lisone kuu uiyōopi metéi kêmee pē kuu n wée n yekeilē yenu. ¹³ Uyee kuηmaha ute anipe-i ró lése uu ukepípi lala

iyɔɔpi kémee ró tónse. ¹⁴ Ukepipi kē kuú ne ritiki uú ne ilási kémee ró lese uu ko kē nnya arókópe ró sárei.

Kirisi isoi ne upikei nstmé

¹⁵ Uléécaa úu kúyene we. Ukepipi kee umewee kapi ye n yé. Lē nnéi ke Uléécaa uu n wa kecɔpe uyee lifoí un kɔ m̀pá yo fe. ¹⁶ Uyē kuú ne ritiki uú ne keyómecaa-pɔ ne ketē kecáa m̀pá yo wai. Lelēe kúyene rí we ne lelēe ái kúyene rí we kuu wa. Uyee piyɔɔpi wéese ne pipiima ne pišinsá ne m̀pá yo yee rínanje m má wa uu kɔ linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyee ufoi we m̀pá yo ai kelene n we. Uyē nnya ke m̀pá yo ai kɔ we lin nyańi. ¹⁸ Lē nnya uyee ipiñe riyu, ipiñe iyee Uléécaa pikó icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoi nkɔ kémeé yisi uu nfáa teneciré yénu. Uyee m̀pá yo kémee ufoi uu pɛé ne m̀pá yei ufoi. ¹⁹ Li Uléécaa ripóo wale re uké uisoí nnéi ne ukepipi kémee n we, ²⁰ uké kɔ ne ke ritiki uké u ne ketē nké ne keyómecaa likó nnéi kecɔpe nsímé nyóonse liké pɛe kemekó-i n we. Ménye mē ke ukepipi ake kunapéékɔ kecáa n kɔonu kuú ne ritiki uú ne nkíynije weri.

²¹ Nɔ pɛe mekeé-me nɔsinémúnjé kópe ne nómenéwai kópe nnya ne u tɔlaalenle non kɔ upilaarɔ. ²² Amá Uléécaa ye ukepipi nkɔ ne ritikile uú ne nó ne uyē kecɔpe nsímé nyóonse. Ke panselē kesoipipi ake kpi. Lē nnya, nɔ nkɔpéni ukeyu-i upisoí le pɛe n k̀páilē ápi ncaai ríka má, ápi kɔ ríka ne pi cési. ²³ Lē nnya ani nkɔpéni nfatene kémee iníñj karii aní n taalē. Ani kape Nsímé Kεcire ne ketaa wa. Mmē karí ne tálē tɔn ne mé. Ketē nké nnéi ke nsímé mmē nn tikóónú. Lipikei ke né Pɔɔli am wai.

Pɔɔli pikei ne uináa nstmé

²⁴ Li nkɔpéni né láarúle re ne nókenécáa íwe le. Né ne kɔ lē lénile re íwe mesá mē kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape ripárí. Kirisi ipiñe yee nní pē ke Uléécaa uu n wéé icápine. Pē nnya kam íwe le. ²⁵ Uléécaa ye upikei kémee né kpísile uu né forii re kē ne unsímé nnéi nɔ kam. ²⁶ U pɛe mekeé icɔpuri nnéi kémee nsímé mmē pesile. Amá u nkɔpéni pē kuu n te n cereisēle. ²⁷ Uléécaa ye lalē piké nsímé mee m pékaalē mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké lee nní re Kirisi ye nókenéméé wēle. Uyē nnya kani tálē te nó kam ani Uléécaa meyɔɔpi kémee loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólē. M̀pá úye kari mesɔhɔ kpálē tɔn kɔ cési ne mewéesesɔhɔ kari m má nnéi. Tɔ lē wai re m̀pá úye uké Kirisi kupéneɔ kémee papisi nnya. ²⁹ Lē nnya karí ne pikei ñmóópúlē, nen náási ne Kirisi nnanje kuu né n he nn né síkai ne rikɔhɔ.

2

¹ Ne la re ani kɔ te atɔpi kam nó ne Lawutisee pikó kecáa n wai ne mpí nnéi pɛe ápi kenéyu n yénaalē kecáa ye apíima le. ² Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinóo rise m má pin lakaane, mesɔhɔ meké meyíkíyiki meyá pi n tulaalē apí ne lē ke Uléécaa uú pɛe m pékaalē ceru. Lipéké-peké lelēe Kirisi. ³ Ukemeé ke mewéesesɔhɔ ne Uléécaa picere lisone nnéi ai pékaalē. ⁴ Uka úu kape ne n fe uké nnóɔlari ne nó n kíraaase nnya kam lē nó símisi. ⁵ M̀pá kám nní nókenékúrí rí we, ne nókenécáa músule lin né láarú re nɔ ñmóópúlēne non Kirisi nfatene kémee iníñj karii.

Kirisi ñmane yee ye nfáa he

⁶ Lē nnya kani nní n ñmurei re Kirisi Yeesu yee Nóunépiima, ani ukupéneɔ kémee nóínésói n le. ⁷ Ani ukusenɔ kémee iníñj karii aní nóínésói nnéi kémeé

ne u n tálē. Ani lē kapi nó n céesi m múlīlē, nóinēpiñe fi kape pikai nfatene kémee riyō. Ani ye kō u pōoneſe meýá.

⁸ Ani nómenécire tī úka úu kape keſoimunjé ne nó kíraaſe uké kuyúti nó tā méwoo. Ketē nké kecáá likó ne piſoi inyekií ke keſoimunjé kē ake tíkīlē, ái nkpáni Kirisi. ⁹ Meſei ſei ke Uléécāa uu Kirisi ipiñe kémee we ne umesá nnéí. ¹⁰ Mpá yo mpuri kani ukupéneco kémee yé ne limesá nnéí. Uyee iyōōpi ne rñañe nnéí fe.

¹¹ Nó ne uyē kupéneco kémee kani riké. Ai uſoi kunipe kpee nó riké aku isare nókenécáá tōlu, amá Kirisi meké kani kélē. Lelee re u akópe nñañe kémee nó léſele. ¹² Kapi míni nó n wóle, li wa yare nō kpule api nó ne Kirisi kulēſi. Nó ne uyē nóō kō nkpō kémee yiſi. Kaní ne kefa n tenelē te Uléécāa ye rñañe mále nnya kuu nkpō kémee u yukuse. ¹³ Nōanékópe ne nókunékéciré nnya kaní pēe meké Uléécāa inipe-i we yare pikpōkpō. Amá Uléécāa ye nkpéni ne Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu arókópe nnéí ró sárei. ¹⁴ Títelē tee pēe isé kémee n wólaalē tin akópe kari n wa nyíſelē kuu kpíſi uu kunapéékōſ kecáá karií tinkó nn tene. ¹⁵ Uléécāa ye keléécāa-pō ne ketē nté kecáá iyōōpi nnéí nñañe yōſile u kunapéékōſ kecáá i feriyē uú ne riwú kémee iſei i waiſe, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepipi kee n feriyē nñañe kómee sōne.

¹⁶ Lē nnya, úka úu nceē má uké nólinéluke-luke nēe nólinéniré-niré nēe nóanényá meluke nēe lē kani ye iwáre fale meleeme-i n wa nēe kewénteyaa kecáá nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lē nnéí ye lelee kepire n weme kumíiri le. Liyikíyiki ŋmaa tee Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kparálē pin piſimunjé cire me rikókōri wai re pi pimécire riſepiſele, amá pin pēe pilécaatumē yáſi pin kō piſilárē ne kutu cōlē. Ani kape tíye lipite pē piké akópe nó pa. Li we re piſimunjé cire kapí ne pikei wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálē, in kō ne uyee ríyu. Uyee ipiñe kpinii. Uyee tíyeſelē ke akōho ne itá ii cópiinelē, Uléécāa un pēe ne ipiñe iyē peluſe.

Uſoi nkpō ne umeyiſe u ne Kirisi kupéneco kémee

²⁰ Nó ne Kirisi ye kpule, áni kō nkpéni ne ketē nté likó kutu cōlē. Yo nnya kapi yé kō ne nó m píſei re ani ketē isé ritiki yare inſá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpíſi”, “kape nní rilélé” nēe “kape nní rica”. ²² Pi ye lē nnéí ne keiſile ai weri ai liketo tulu ai caai. Siſoipipi ſee liiſé ne liicélaa iyē leſeme. ²³ Isé ne icélaa iyē ne piſe re uſoi uké umela kémee Uléécāa yáſi uu ikóhō meýá m má, úu kape uipiñe n nareſi. Li uſoi meýene-i nkpáni yare mewééſeſohō likó linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémee we. Uſoi lilala ye ni.

3

¹ Nó ne Kirisi kupéneco nnya, li wa yare nó ne uyē nóō nkpō kémee yiſi. Lē nnya, keyómecāa-pō likó kaní ye wééſi, kei ke Kirisi uu Uléécāa kuluke-luke-mē kényukōſtone-i n tū. ² Keyómecāa-pō likó nkó nké nó n we, ái ketē nté likó nkó. ³ Nō pikpō maſile, nónnéfāa nn Kirisi kémee we nn ne Uléécāa-i pēkaalē. ⁴ Uyee nónnéfāa. Keyáa nké kuu n sōnti, nó ne uyē nóō kō meyoōpi kémee wene.

Iſoi fale ne ikpure kecáá nſimé

⁵ Lē nnya, ani ketē nté likó lee nóinēpiñe-i ní we kpu. Lelee nní: Mémare kparáree ne mékperinkpewai ne méla tōñé-tōñé ne mewai kópe ripō ne memá nnáápi. Memá nnáápi pō ne piléenyōnſe picō le. ⁶ Mewai mē mpuri nnya ke Uléécāa kuwó aku pēpe pipakare u n yúlu kecáá wéme. ⁷ Limeco kaní pēe wai, pēe uye-i kaní pēe akópe nyé kémee ní we.

⁸ Lē nnya nóóké kō nkpéni lē nnéí fóm: Kuwóſi ne meſeewai ne rikpákárá ne picō alē ne iſeciréſimé yee nóinénō-i n léenti. ⁹ Nó mpí nóō nní nóinéſoi kpure

ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka, áni kape nkpéni nómenécəpəcire nnóome n wapaane. Nə nkpéni písoi fale le ke urówai Ulééca uu mesére n nyónse nəké ne menyíne u n wa nnya. U la re nəké kə meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó ye Usuifi, née nkó ye kélē née nkó úu kélē née nkó ye usəhəó née nkó ye úyuyməhəkó née nkó ye ulási née nkó ye ne uripəə wele. Kirisi ye pinnéi kémeé nṗá yo.

¹² Nə Ulééca sipipi le. U nó wéele un nó la. Lē nnya, ani íwe n ténaane nən kusoi wapaane, ani ye nómenécəre cepise aní m purú nən kə niñú. ¹³ Ani m múínelē nṣone, nṗá úye uké ye ucə sárei. Úye un ucə ne nsímé m púnne, ani ye sárikeene yare ke Uṗiima uu nó n sárei meco. ¹⁴ Ani líkēcáá ríla rikpápə. Nla mee yé tíyese ani nṣone m pénelē, ani rinó rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkíññe nóanékíñ kémeé wa. Nkíññe mmē kuú ne nó sée re ani ripéne ani wai usoi use. Ani ye mesére u pəone. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nṣone nnéi nókenémeé n we. Ani n lénaane nən kə célaane ne mewéésesəhə kani m má. Ani kefa kесе ne ipakare siyome ne akéhe ne siyome ncəpuri ke Nfáasəne nn nó n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Nən ye n símisi née nən n keisi, ani ye Uṗiima Yeesu rinyiri ne nṗá yo n wai, ani ye ne u tiki aní ne Sáa Ulééca pəone.

Usoi ne ucə kusencə nsmé isoi fale kémeé

¹⁸ Nó pinósi, nṗá úye uké uula n waiselē yare kai Uṗiima kémeé m pise.

¹⁹ Nó pitisi, nṗá úye uké uunəsi n la. Ani kape ne kéyu pi m páápú.

²⁰ Nó siwá, ani ye nṗá yo kémeé nópinéte m pakarelē. Lelee ne Uṗiima sá.

²¹ Nó siwá písaa, áni kape siwá kuwósi n waise. Insá lē, siapəə yé caai.

²² Nó pikéikó, ani ye nṗá yo kémeé nópinékeisaa ketē nké kecáá m pakarelē. Ai pin nókenékúri n we pin nó nyáni ĩmane kani yé pi m pakarelē. Amá ani ne kefa kесе pi n keisi Uṗiima kani m pakarelē nnya. ²³ Mṗá yo kani wai, ani ye li n wai ne kefa kесе. Uṗiima kani lí wai, ái sisoipipi. ²⁴ Ani n nyu re líhée ke Uṗiima uu nó m pane ye lisonē lē kuu n yekeilē un ne upikó mé. Kirisi ye Uṗiima. Uyē kani pikéi pē wai. ²⁵ Lē nnya, úye un mewai kópe n wai, meihée kuu yənunē. Ulééca úu ye usoi keyu-i ripá, amá aseí kuu tíkilē un ne túhaane.

4

¹ Nó píyosaa, ani n nyu re nó ne kə keyómecaa-pə ute mále. Lē nnya, ani ye nópinélasí nṣone m múílē nən lelee ne n sá pi wai.

Pəali ye Kolosa pikó mesəhə kpále

² Ani ne piyómeyáhaa n ĩmóópúlē, áni kape ləpile, ani ye kə Ulééca pəone.

³ Ani ye kə keráá keyóme yáasi re uké ntósimé ncee tápile také Kirisi nsímé mee pəe m pékaalē picə riyóó. Mmē nnya kam nní akpanii kémeé we. ⁴ Ani u pise re uké tíyese ké ye unsímé mmē tíyóó yare kai m pise.

⁵ Ani mewéésesəhə m má nən ne mpí pəe ápi Kirisi pikó ne sőne. Ani kape tíye itujē iké méwoo tene. ⁶ Nónnénósimé nké mesére n láárú nn kə ríyoriye má, nn kə kutu kúco we. Ani ye ceri lē kani yé nṗá úye rinó n yəsi.

Iyáhaa tərəə

⁷ Tisiiki ye enémáreco lala kecire le un kə aseí ne Uṗiima pikei wai. U kə Uṗiima pikei kémeé unésencə le. U yé lelee né n wai nnéi nó kéenkee. ⁸ Né nōkenémeé u tumpə uké nó símisi mmē-i kari rí we, uké kə nóanékíñ niñukuse. ⁹ U ne nókunéyu ukó use, urólala kecire Onesim kam tumpəne piké lē nnéi leé nté n wai nó kéenkee.

¹⁰ Τό νε Arisitariki τῶ akpanii kέμεε ή we ye νό yάasi. Parinapasi umareco kepipi Mariki pός νε kο νό yάasi. Uyē nsimé kapí पेε νό tee रे un nókenéμεε n tuipō, ani u yōsí nśone. ¹¹ Yeesu kapi ye kο n sée रे Yusituusi pός νε kο νό yάasi. Pisuiifi pē ηmanε पेε Uléécaā iyōōpi pikei kέμεε né léni. Pi ikari né waisele nśone. ¹² Nókunéyu ukó Epafiraasi ye νό yάasi. U Kirisi Yeesu ukéikó le yeε meséρε upiyomeyáhaa kέμεε nókenécáá n náasi रे ái kape νό νε Kirisi kupéneco kέμεε nó riyōō, ani kο nípá yo Uléécaā mela kέμεε n wai. ¹³ Ne ne inénipeε yenle रे u νό νε Lawutisee ne Iyerapolisi pikó kecáá náásile hái. ¹⁴ Urólala kecire, upōise Luki ne Temaasi ye νό yάasi.

¹⁵ Ani pirómáρεco Yeesu pikó पेε Lawutisee-pō ή we yάasi. Ani kο Nimfa ne Uléécaā icápine pikó पेε ye ukeγō-i n cápine yάasi. ¹⁶ Nōn titélé ntí nóinéccápine pikó inipeε-i pikéē m masí, ani tíyεε Lawutisee pikó pōóké kο ri keē. Nōóké kο tē ke pē api νό m pááipōne keē. ¹⁷ Ani Arikipu maa रे uké pikei ke Upiima uu uanipe-i n wa kecáá musí uu nśone pi wai. ¹⁸ Né Pōōli, néε kunénipe ne anōō nnyé wói रे: Ne νό yάasi. Ani n léiselē te akpanii kέμεε kam we. Uléécaā uké ípeeléε nó nyíse.

Títelē foí ke Pòoli uu Tesaloniki pikò n wói

Lelee títelē nti-i ní we

Tesaloniki ye pee kuyu maa le Rom pikò ketè kuwélé kpè kapi ye n sée re Masetuwaani kème. Unsé lírú kuú pee ne nsímé kecire piyóó ñ ha kème ke Pòoli uu pee kuyu kpe-i Ulééca icápine karií. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei harò. Pisuií pinyine ápi pee uicélaa ñmurei, uu pee kei mekee yisi. Korenti-i kuú pee we, uusenò Timotee uu ne kei u leepò. Kei kuú ne Kirisi pikò pee Tesaloniki-i ní we rítelē wóipò.

Ifaaci iyè mekériine ye mmé:

1. Pikei ke Pòoli uu Tesaloniki pikò kecòpe n wa. U Tesaloniki pikò kecáá Ulééca pòonele re pi nfatene kème táálē nnya. Pòoli uu isímé inyine kapi ne u n kparai kecáá uriyu heere uu kò pikei kuu pikecòpe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Pòoli ye Kirisi pikò ñmóópúselē te piké isoi yee ñi mékperinkpe m má n le, pin kò ñla má pin kò keisi (4:1-12).
3. Utume Pòoli ye Kirisi mepeeme kecáá icélaa pa uu kò Kirisi pikò pise re ápi kape n lóni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Ulééca icápine iké n we nsímé yee rítelē tē ketò-pò we (5:12-28).

Iyáhaa

1 Né Pòoli ne Timotee, tóo nò Tesaloniki Ulééca icápine pikò pè ke Urósáa Ulééca ne Upiima Yeesu Kirisi api n te, títelē wóipò. Ulééca ipéelē ne unkiññe nké nókenéme n we.

Tesaloniki pikò mefine ne pinfatene

2 M pá piyei kari ye Ulééca yáasi re ne upikei, nónnénéi nnya. M pá piyei kari pirówele kème nó léiselē. ³ Li pise re toké urósáa Ulééca keyu-i léise lē ne lē kani nónnéfatenē n nyíse, mewai mewai kème ne lē ke ñla kani m má nn nó rinñmóópúse, ne lē ke nómenétá Urópiima Yeesu Kirisi kecáá áme pikai n hásu. ⁴ Pimárecò, tò ceri re Ulééca ye nó lalē uu nó wée re noké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kecire nó símisi ne nnóosimé ñmane, amá ne ñnanje ne Nfáasone nnanje kari nó n símisi. Tò kò ne kefa tenele re Nsímé mmee aseí nkò le. Nó ticuruu ye nyule lē karí ne nó n sòne re liké ne nó sonesi nnya. ⁶ Tó ne ne Urópiima yíraanele, nóon kò ne tó ne Upiima yíraane. Nò meýá íwe lile, nípá ne lē, nó Nléécaasimé yosile ne mpòonare ke Nfáasone nn ye n he. ⁷ Li tiyesele ani póló písoi pè ke pepee Masetuwaani ne Akayii-pò kefa n tenelē api ye ne ní paílē. ⁸ Ai nkpáni Masetuwaani ne Akayii ñmane yee nókenéme Nléécaasimé kó, amá nípá yei le ke nónnéfatenē nsímé nn tiyékáa. Ai nkpáni pise re toké linsímé wa. ⁹ Pinnéi pee lē kani kusáne ró n yosí kumúnje kpe-i kari nókenéme ñ ha nsímé símaanke ne lē kani piléé inyóonse kepire riñto, ani Upiima Ulééca yee nfáa n te ne aseí ute tiki re noké u n keisi. ¹⁰ Nò kò ménle re Ukepipi Yeesu uké keyómecaa-pò leeme uké kam. Uyè ke Ulééca uu nkpò kème yukuse. Uyee Ulééca ketahai kee n tuime kème ró lesene.

2

Pikei pè ke Pòoli uu Tesaloniki-pò n wa

¹ Pimárecō, nŏ ticurūu ye ceri re merŏtuipō nŏkenémee ái méwoo wa. ² Nŏ ko nyu re pi rŏ lámaankeele api iwe rŏ wai Filipu kuyu-pō. Amá Uléécaa ye ikari rŏ hele ari Nsímé Kecire mee ukemee n léeri nŏ símisi nŏpá ne ncŏn ncŏn kari n yé. ³ Ai líka, mpúnne nŏn icélaa iyē kari nní písoi n céesi kémee we, nfasimé kŏpe nŏka nŏn kŏ ikemee we, ári kŏ wéesi tŏké unyine kŏraase. ⁴ Amá nŏpá piyei kari ye símisi yarē lē ke Uléécaa uu nŏ la. Uléécaa yee rŏ peenu uu yénu re tŏ fe nnya kuu Unsímé Kecire rŏ rimúise re tŏké ne n tikŏónú. Ai sisoipipi nkinŏnŏn kari tŏkilē, amá Uléécaa yee ye kesoi pipi kefa nsímé nŏ céri kari la líkē n láárú. ⁵ Nŏ ticurūu ye nyule nŏsone re ári pŏkai nŏ kŏraase, irŏfaaci kémee nfasimé nŏka nŏn kŏ pékaalē te siwŏŏ kari wéesi, Uléécaa yee urŏséerakŏŏ. ⁶ Ari úka ipakare wéesi, ári kŏ nŏ ne pinyine ikŏ wéesi. ⁷ Tŏ né kŏ pŏe fe ari ntŏnanŏe nŏ nyŏse re to Kirisi pitume nnya. Amá to pŏe ne nŏ láárúle yarē umáreni yee ne ukewā kutu n cŏlé. ⁸ Tŏ meyansei nŏ lalē, ari Nsímé Kecire nŏ símisi. Ticurūu nŏpá ntŏfáa kŏ pŏe piŏse tŏké nŏ pa, tŏ nŏ m pane. Nŏ tŏ ripŏlŏle likei kecire. ⁹ Pimárecō, ne nyu re nŏ léiselē lē kari n keisi meyŏkŏyŏki ai rŏ pelu. Ketúnŏe ne kesine kari keisi nŏsone ári kape ne nŏ unyine ncŏni rimpŏlŏ kumúnŏe kpe-i kari Nsímé Kecire mee Uléécaa-i n léeri nŏ símisi.

¹⁰ Nŏn nní Uléécaa ne kefa n tenelē, nŏ ne Uléécaa ricurūu nŏŏ pirŏséerakŏŏ re merŏfine ye nŏkenécŏpe kpáillenle men kecire we, áme kŏ ncaai nŏka má. ¹¹ Nŏ nyu re to nŏpá nŏ úye rimúile yarē ke úyŏsaa uu ye usiwā timmúlú. ¹² Tŏ nŏ rinŏmŏpúŏsele ari nŏnanŏe nŏ he ari kŏ meyansei nŏ piŏse re ani sŏne yarē lē ke Uléécaa uu nŏ la. Uléécaa uyee nŏ sée re ani uiyŏŏpi kémee lomŏŏ ani kŏ kesē tŏy m má.

¹³ Tŏ kŏ Uléécaa lícŏ kecáá pipakare kpariisele. Kumúnŏe kpe-i kari Nléécaasimé nŏ n símisi, áni kutu n ticŏ áni n yŏsi yarē sisoipipi nsímé, amá nŏ kutu n ticŏle, áni n yŏsu yarē Uléécaa nsímé. Li kŏ pŏe mesei Uléécaa nsímé lē. N ye nŏ pŏpŏe ne kefa n tenē kémee keisile. ¹⁴ Pimárecō, lele Uléécaa icápine yee ne Kirisi Yeesu kefa n tenelē Yutee keteni-i n wa lícŏ lē nŏkenémee wa. Iwe iyē ke Pisuiŏi api Uléécaa icápine iyē n wa icŏ ke nŏpŏnŏyukŏ api nŏ lukaise. ¹⁵ Pŏpŏe Upŏima Yeesu ne antepuyē kŏŏ api kŏ tŏ iwe wai. Api Uléécaa ripŏŏ we. Pi kŏ sisoipipi nnéi pilaarŏ lē. ¹⁶ Pi náásile pikē rŏ púnŏise ári kape fe tŏké mpuri sanē pikŏ nsímé mme mee yé piriyu n lŏ símisi. Piakŏpe kapi n wapaari kecáá kapi nní acŏ kpálē. Amá Uléécaa kuwŏi ye pitŏne pi masilē.

Pŏli ye káipi re uké Tesaloniki pikŏ piyēne rikpá

¹⁷ Pimárecō, karŏ ne ketaa nŏ n wai nkáripŏi ári re ne ntŏfasimé, amá ne irŏpŏnŏe, to meyansei káipile re tŏké piyēne nŏ rikpá. ¹⁸ Tŏ káipile re tŏké nŏkenémee pŏpŏ. Né Pŏli ye náásile ái mese, amá Setani úu ncŏe he. ¹⁹ Nŏ nŏmaa, ái úka ucŏ, nŏŏ lē karŏ ne n tálē, nŏŏ ntŏpŏŏnare, nŏŏ kŏ arŏtŏpi kari n feriyē linyŏse-nyŏise kari yé ne rikŏkŏri n wa kumúnŏe kpe-i ke Urŏpŏima Yeesu uu ha m pŏeri. ²⁰ Mesei ye me, nŏ karŏ ne rikŏkŏri wai, nŏŏ kŏ ntŏpŏŏnare.

3

¹ Tŏ nŏkenémee pihápe náásile ari pŏŏne. Ari méresi ari pŏŏne ari mese re to merŏcŏre Ateeni-i mésuu ² ari urŏmárecō Timotee yee merŏcŏ Uléécaa pŏikei n wai un Kirisi Nsímé Kecire símisi tumpŏ re uké itisi nŏ rikpá uu nŏnnéfatine kémee inŏnŏi nŏ waise. ³ Lē kémee, piwéékuse ápi yé Uléécaa pitŏiki kémee nŏ úka feriyē. Nŏrinécúruu ye nyu re neni keyaa nkē iwe nnyŏi ke Uléécaa uu nŏ maa re tŏ li ye nyŏi. ⁴ Kari ye pŏe nŏkenémee nŏ we, to nŏ símaalē te tŏ iwe li. Lele kŏ nní rŏ lēeme. Nŏ li cerile nŏsone. ⁵ Kam m méresi am pŏŏne nnya kam Timotee tumpŏ

re uké yé iye kani Yeesu nfatene kémeé we. Kenéwuú ye túúnile re kuníri áku kape nó peenu pirókei api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye ró leemele un nókenémeé léeri. U kó nónnéfatené ne nónnéla nsímé ró símisile lin láarú. U ró maa re nó kerócaa léiselenle ne ríla. Nó káipi re nóké piyéne tó rikpá yare kari nní n káipi meco. ⁷ Pimáreco, kai nní lē rí we, nónnéfatené ye itisi ró hele, nípá karí pēe mpóocai ne íwe kecape rí we. ⁸ Tó nkpréni nfáa yenle, kai n wa re nó Urópiima tikilē ne kefa kesé nnya. ⁹ Ari nyu iye kari yé Uléécaa yáasi ne mpóonare kari ukeyu-i m má nó nnya. ¹⁰ Ketúnjé ne kesine karí ne Uléécaa téni re uké tíyese tó ne nnó tóké yéntine tóké lelele nónnéfatené kémeé m párlilē yipéise.

¹¹ Urósáa Uléécaa ricuruu ne Urópiima Yeesu piké nceé nyóonse toké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécaa uké tíyese ríla mme meé nní nókenémeé rí we nké yi nn kóoni, uu kó tíyese ríla kani ye písoi nnéi n nyíse nké n kpálē yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē. ¹³ Upiima yé unnahe nóanékih kémeé wa. Kumúnjé kpe-i ke Upiima Yeesu ne pē nnéi kuu n wée apí ha m pēeri, ani Urósáa Uléécaa keyu-i n kpáuilē, ríka rín yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléécaa uké tíyese ríla mme meé nní nókenécōpe rí we nké n kpálē, uu kó tíyese ríla kani ye písoi nnéi n nyíse nké n kpálē yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē.

4

Mefine meé Uléécaa ripóo rí we

¹ Pimáreco, nó metóroo kerómeé yénle lē kai m pise re nóké sōne aní ne Uléécaa ripóo n we. Mesei, nó kó pēe mekeé lē sōnele. Amá tó nkpréni nó welule tōn ne nó téni ne Urópiima Yeesu rinyiri re ani wa liké lē tifaau. ² Nó icélaa kari Urópiima Yeesu kémeé n yósi ari nó tējse nyule. ³ Lē ke Uléécaa uu rí la leé re uké nóinésói nnéi n te. Lē nnya, li pise re ani nómenécíre ne mewai kópe tī. ⁴ Mpá úye uké písōnne ncee kémeé umecíre pimúlú céri uu umecíre ne mékperinkpe isoi kaase, uu pēe isoi n le lin tíyu má. ⁵ Ani kape tíye nóké nólinékáipi-káipi menyíye n tikilē ai nó feríye yare pēpēe ápi Uléécaa n nyu meco. ⁶ Uka úu kape ne uuco púnne mewai mē kémeé, úu kape kó uco líkó caai. Tó písímé nó li masile ari nó kúrúrúse rísone re Uléécaa ye písoi pēe mewai mē mpuri n wai kutu pasane. ⁷ Uléécaa úu uncee-i ró sée re toké mékperinkpe-i n sōne, amá u ró séle re toké n sōne lin kpáuilē. ⁸ Lē nnya, úye un icélaa nnyí n yè, ái kesoi pipi kuú yè, amá Uléécaa yee Unfaasone nó n he kuú yè.

⁹ In te nómenécōpécíre nla kani yé rí lákaane iye icó kari yé nkpráni rítelē nó wóipó. Nó nórinécúruu Uléécaa-i peikele lē kai m pise re nóké n lakaane. ¹⁰ Ticuruu, lē kani ne pinémáreco pē nnéi pēe Masetuwaani-pó rí we sōne. Amá tó nó welule re ani piñmóópú rikpá. ¹¹ Ani riñmóópú, ani nkíññiñe-i n we aní ne nónnékó kutu co, ani keisi yare kari písímé nó m masi. ¹² Li yé tíyese pēpēe ápi Yeesu n tikilē api nó waise, ani yé kó pēe úka nconi.

Upiima mekame

¹³ Pimáreco, tó la re ani pēpēe n kpí nkó aseí kō, nóanépóo áa kape ne n caai yare písoi tōroo pēe ápi ne líka n tálē meco. ¹⁴ Tó ne kefa tenele re Yeesu ye kpule uu yisi, tó kó ne kefa tenele re Uléécaa yé Yeesu ne pēpēe ne kefa Yeesu n tenelē nkpró-i yukuse.

¹⁵ Urópiima icélaa inyine nkó kari nní nkpréni nó símisi. Tó pē tōo yé ha Upiima mepēeme kumúnjé kpe-i nfáa m má, ári ne pēpēe n kpí kekpeé waine. ¹⁶ Tó keyáa kē Uléécaa rinóo kō, uléécaatume piima uu Uléécaa rinaatón maa ari kóm, Upiima uu pēe uricuruu keyómecaa-pó cepime. Píkprókro pēe ne Kírisi

kefa n tene pee mefoi nkpo-i yisine. ¹⁷ Lē memáá, tó pitórōo tō yé ha kumúnē kpe-i nfáa m má, tó ne pē kai yé risakaapo kuhope kémee, ari Upiima keyóme-mē tépei. Lin lē n wa, tó ne Upiima ari ha mpá piyei kesé n we. ¹⁸ Lē nnya, ani nómenécíre itisi hekaane ne anó nnyé.

5

¹ Pimárecō, ái nkpáni pise re piké keyáa kē ne kumúnē kpe-i ke mewai mē nnéi ame n waine kecáá rítelē nó wóipō. ² Nō ticurru ye nyule nsone re keyáa kē ke Upiima uu n sōnti ye ró káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikái. ³ Kumúnē kpe-i ke písoi api ye ní maa re: Nkíhniye ye tonele, ncóh nka rín kō we, kumúnē kpe-i ke ncaai nn ye mekáikai pi rikipi, yare ke memárenlō ame ye ufani rinkáikái meco, piuka úu yé hméherēe. ⁴ Amá nó pinémárecō, áni kuḡmaha-i we, keyáa kē áke yé kō nó rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikái. ⁵ Nō nónnénéi metéi ne ketúnē pikó le. Ani kesine ne kuḡmaha pikó. ⁶ Kai nní lē, ái pise re toké píco meco n lóni. Amá li pise re toké n nyáni ari mpá yo n wai ne kemúnē. ⁷ Kesine ke pepe ye n lōpile api ye lōpile, kesine ke pítaniré pōo ye pō. ⁸ Amá tō ne ketúnē pikó le. Li kō pise re toké mpá yo n wai ne kemúnē. Li pise re toké nfatene ne nla kpisi ari waise yare kewenitukanka kapi ye ne ihíme riñlorō, ari kō piróyulale karí ne n tálē kpisi ari kipi yare ritōpikōh. ⁹ Uléecaa úu ró wa re uké ukuwōi kerócáa n wailē, amá u lale toké ne Urópiima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tiróyu lō. ¹⁰ Tō nnya ke Kirisi uu kpu re, tōn n lóni nēe tōn n nyáni, tó ne uyé toké kesé nfáa m má. ¹¹ Kai nní lē, ani itisi hekaane aní n hmóópúsenelē yare lē kani nní n wapaaneri meco.

Icélaa tōrōo ne iyáhaa

¹² Pimárecō, ani pepe nōkenémee n keisi, pē ke Uléecaa uu n wéee re piké nópinékpéenwai pin nó céesi m pakarelē. ¹³ Ani nla pi nyíse nsone ani pi m pakarelē, pikei pē kapi n wai nnya. Ani n tū líkē n láarú.

¹⁴ Pimárecō, tō ne nó tēni re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei léni, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nómenécíre tí, úka úu kape ye mewai kópe piwai ucō cēei. Amá ani mpá piyei n wéesi re nōké lisone n wapaane ani kō písoi nnéi lisone wai.

¹⁶ Nōanépōo aké meséere n láarú. ¹⁷ Ani mpá piyei keyóme n yáasi. ¹⁸ Ani ye mpá mewai méye-i Uléecaa yáasi re ne upikei. Lē ke Uléecaa uu ne nó n la ye lē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee. ¹⁹ Ani kape Nfáasone pikei tápisi.

²⁰ Ani kape ye nsímé ke Nfáasone nn nó n símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye mpá yo nsone ripái ani lee n nyaní mulú. ²² Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéi mpuri tō.

²³ Uléecaa yee ye nkíhniye n he uké tíyese ani póló upikó uké nóinésói nnéi rimulú nsone, kai n kpisi nfáa kuu nó n he ne kumíri ne ipiḡe, áni kape ne akópe m má keyáa kē ke Urópiima Yeesu Kirisi uu m peeri nnya. ²⁴ Uyee nó n sée ye li waine. Un íye n yekei, lē kuu ye ritiki.

²⁵ Pimárecō, ani ye kō kerócáa Uléecaa yáasi.

²⁶ Ani pimárecō tōrōo nnéi memárecō ripira ani yáhaane nsone.

²⁷ Ne ne nó tēni re ani Urópiima rinyiri ripái ani pimárecō tōrōo nnéi rítelē ntí kéeni.

²⁸ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeeléé nó nyíse.

Títelé lírū ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wói

Lelee ritelé nti-i ní we

Títelé lírū nti ye nsímé ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó rifoí kémee n wói pisímé kpálenle. Li pee pi cónhɛnle re íye kai wa ke Upiíma Yeesu úu kahané m peeeme. Pinyine ye pee Tesaloniki-i símaankée re Upiíma keyaa ye pikáme masilé. Pico pɔɔ lé nnya pikei n yulu.

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye Uléécaa pɔɔnese re Tesaloniki pikó ye nfatene kémee papisi nnya. Uu kɔ mese ne mese Upiíma welu re uké nɛmóópú pi he líké ha ne ukepeemeyaa tu (1:1-12).
2. Pɔɔli ye Kírisi mepeme kecáá icélaa pa uu kɔ lelee n waine líké kelene lé n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáse ne iwele (2:13-17).
4. Pɔɔli ye Kírisi pikó pise re piké Uléécaa n yáási. Uu kɔ pepeé ápi pikei piwai ní la nkó kecáá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tɔɔɔ (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli ne Silasi ne Timotee, tóo nɔ Tesaloniki Uléécaa icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaa ne Urópiíma Yeesu Kírisi api n te ritelé wáípa. ² Urósáa Uléécaa ne Urópiíma Yeesu Kírisi piké ípeeléé nɔ nyíse api kɔ nkínɛnɛ nɔ he.

Kírisi ye wemele uké ne písoi túhaane

³ Pimáreca, li pise re toké meséere nɔ nnya Uléécaa n yáási re ne upikei. Li ne risále re toké li wa, likumúné re nónnéfatene ye pelule, lé kani n lákaane lin kɔ meséere kéyu-mé sí. ⁴ Lé nnya kari Uléécaa icápine pikó inipée-i nɔ nnya rikókɔri wai re nɔpá ne íwe kani n le ne piwéékuse nnéi kani n yénaalé, nɔ riɛmóópúle ani nfatene m má. ⁵ Kei ke Uléécaa uu ye nyíse re uketahai ye kecíre wele. Li lé wale re nɔké ne pepeé masi uiyɔopi kémee n lonine mecɔ n we nnya. Uléécaa iyɔopi iyé nnya kani nní íwe le. ⁶ Uléécaa ye aseí mále. U yé pepeé nní íwe nɔ n wai íwe iyé ceeí. ⁷ Amá u yé kam uu tíyese tó ne nnó, tóo nní íwe n le, ari wénte. Kumúné kpe-i ke Upiíma Yeesu uu ha keyómecaa-pɔ n kpáfúmene nɔpá úye uké u yé ne upileecaatumé nanɛ-nanɛ kai lé waine. ⁸ Inalempi kecɔpe kuu cépimene uké pepeé ápi ní la piké Uléécaa céri ápi kɔ Urópiíma Yeesu Nsímé Kecire pakarélé kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénune nyee ncaai teneciré, kei kapi ye Upiíma ne Unnanɛ mule-mule ne ketaa ní we. ¹⁰ Kumúné kpe-i kuú ha sónti re pē kuu n wée piké ríyu u waise, pepeé ne kefa n tene piké u nyáneí. Nɔ ticuruu, nɔ ha písoi pē kunai kémee n wele, kani nsímé kari nɔ n símisi ne kefa n tenele nnya. ¹¹ Lé nnya kari meséere nókenécáá keyóme yáási. Tɔ ne Uléécaa ténile re uké tíyese nɔké pepeé nfáa mmé nnya kuu nɔ ní sée n yé mecɔ n we. Tɔ ne u ténile re uké tíyese lé kani n hólé te nɔké wa líké wa, uké kɔ lé ke nónnéfatene nn piwai ní la kémee nɔ lé. ¹² Lin lé n wa, nɔ Urópiíma Yeesu rinyiri ríyu waise, uyé uu kɔ nɔ tíyu waise. Uróléécaa ne Urópiíma Yeesu Kírisi pikei ye pē.

2

Lelee n waine Upiíma uké kelene ní kam

¹ Pimárecɔ, in te Urópíima Yeesu Kirisi mekame ne merócapine ukeyu-i nkó, ² áni kape týese piké nónnéfasimé cókoi, áni kape kɔ týe piké iwame nó waise re Upiíima kepeemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye nó tárei re keyáa ye tu née uu Nléécaasimé picélaa kémeé maa re keyáa ye tu. In kɔ n la, pi ye nó mále re to tirótélé rinyine-i wói re keyáa ye tu. ³ M pá lin íye n we, áni kape unyine kepole he uké nó kíraaase. Keyáa kē keké kelene n tu, písoi yé Uléécaá ημεριye meýá. Uyee Uléécaá ne n kénene un mpolecee tikilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyee uláarɔ yee umecire riñtaáse uu Uléécaá likó nnéi fómni, uu lé nnéi ke písoi api ye rinwúla api yáási n takúlē. Ticuruu u yé Uléécaá keyá-i lompɔ uu tone yare uyee Uléécaá. ⁵ Ani léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémeé ní wee? ⁶ Nɔ nkpréni nyule re linyine ye ncée u tápaaalen líkē ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse rísone n tu. ⁷ Mewai kópe nnañe ye mpíkēi korilē riñmaha kémeé. Mewai mē meké kelene n wa, li píse re uyee ríñañe mmē m múlīlē uké tósi. ⁸ Uyee Uléécaá ne n kénene yé rikpáfúme. Amá Upiíima Yeesu yé ne unnɔ u rifuu uu kópu, uu kɔ ne unnañe kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi kópe yé kam ne Setani nnañe, uu mewaisañe ne linyise-nyíse nɔome ncɔpuri wopísi uu ne písoi kíraaasente. ¹⁰ U yé mewai kópe ncɔpuri ne keisi uké ne pēpē m polu kíraaasente, kápi n ηmurei piké nsíméseí mee yé piriyyu n lɔ n yósi piké kɔ n ní la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléécaá uu ríñañe mme mee yé pi m paise pamene re piké ne nnóme kefa tene. ¹² Kai nní lē, pē nnéi pēe ápi ne aseí kefa n tene, amá api pēé ne mewai kópe kutu cɔ, ápi yé Uléécaá ketahai-i le.

Uléécaá yee nó wée re ani tasi

¹³ Pimárecɔ, li píse re tókē ye meséere nó pē ke Uléécaá uu ní la nnya Uléécaá yáási re ne upíkēi. Nó ke Uléécaá uu hái kékoraane-me sée re uké nórínéyyu lɔ re Nfáasone ye nónnésoi rikpááise ani kɔ nsíméseí ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé Kεcire kari nó n símisi ke Uléécaá uu ne ritiki uu ne nó séi re ani Urópíima Yeesu Kirisi meýɔpi kémeé tone. ¹⁵ Lē nnya pimárecɔ, ani tasi rísone ani icélaa iyē karí ne nnó néé atélé kémeé nó n céési múlú.

¹⁶ Asei kecáá, Urósáa Uléécaá ye ró lalē, uu ne kefa ró fénne uu meséere ró n ηmóspúselē tɔn kɔ lē kuu n yekei re u yé ró wa mé. U ne Urópíima Yeesu Kirisi ricuruu ¹⁷ pēe yé nɔanékiñ niñukuse api týese ani itisi meýá m má, api kɔ ríñañe nó he nókē ne mewai ne nsímé kémeé n nyaní.

3

Ani Pɔoli kecáá we

¹ Pimárecɔ, tɔ ne metórɔw nó ténile re ani ne Uléécaá ró we re unsimé nké mekekeke riyékaa nn kɔ ríyyu yenu yare lē kai nókenémeé n wa mecɔ. ² Ani kɔ ne Uléécaá ró we re uké piwáikópekɔs ne písoi kópe anipe-i ró lese. Likumúnjé re ái písoi nnéi pēe ye ηmurei re piké ne Uléécaá kefa tene.

³ Amá Uléécaá ye nyamle. U yé ríñañe nó he uu ne líkópe nó tólu. ⁴ Tɔ kɔ ne kefa tenelē ne Uléécaá nnañe, tɔn tálē te nɔ lē kari nó m píse wailē nan kɔ lipiwai nɔñlē. ⁵ Upiíima uké týese ani nósínéfa-i Uléécaá nla ne isuúlu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li píse re mpá úye uké ye keisi

⁶ Pimárecɔ, tɔ nó píse ne Urópíima Yeesu Kirisi rinyiri re ani ne pimárecɔ pē nnéi pēe síká m má ápi kɔ isé kari nó m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nó ticuruu ye nyule rísone lē kai m píse nókē wa nókē ne ntósé nɔ n sone. Karí pēe nókenémeé ní we, ári pēe pikánkó. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa ró kpínii, amá ró keisile ari mpɔone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nó úka uu kape ne ró n topori nnya. ⁹ Ai re

ári pεε ncée má tóké melé nó pise. Amá tó lē waile tón la re ani merófine ritiki. ¹⁰ Kumúhē kpe-i karí pεε nókenémee í we, tó pεε nó céesi re: Uye unsá pikai n la, áí pise re liute uké lí.

¹¹ Ái líka nnya kari nní lē símisi, tó kō te pikánkó ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picó nsímé-i kapi léeri. ¹² Tó písoi pē mpuri ne Upíima Yeesu Kirisi rinyiri ηmósópúselenle re piké ye ne piripóo keisi api pipikéi líkó le.

¹³ Amá nó áni kapε póone ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelé ntí-i nó m pa yè, ani liute ceri, úka úu kapε ne u riko, líké isei u wa nnya.

¹⁵ Mpá ne lē, áni kapε u kpísi yare nóunélaaro, amá ani ye u céesi yare lē kai m pise re piké umáreco céesi.

Tinóo sone pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upíima yee ye nkínine n he uké uricuruu nkínine nó he nípá píyei ne nípá yo-i. Uké kó nónnénéí kémeε n we.

¹⁷ Né Póoli kunipe kpeε iyáhaa nnyí wói. Nní kam ye anétele nnéi rinípetei rinyiki. Kunénipe iwóí ye nnyí.

¹⁸ Upíima Yeesu Kirisi uké nónnénéí ípeéléε nyíse.

Títelé foi ke Pòoli uu Timotee n wói

Lelée rítelé nti kémee ní we

Pòoli ye átélé até Timotee wóile. Timotee ye pée usuifnàsi unyine yee m pansé Kirisi ukó kepipi le. Usáa pò ne pée ukireki le. Timotee uu pansé utumé Pòoli ukeicò piima unyine. Uyee pée Uléécaa icápine yee Eféesi-pò ní we kecáá paílè. Lè nnya ke Pòoli uu rítelé u wói re uké nfatene ikémee papukuse. Icélaa ke rítelé foi ntí ari Kirisi pikó ne icápine piyukó ne Timotee ricurruu palè (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyè mekériine ye mmé:

1. Uléécaa icápine kecáá nkó (1-3): Lelée icélaa kópe pikó kémee kuwure ní we (1). Piyómeyáhaa mecápine ne iwele kecáá icélaa (2). Isoi kai m pise re Uléécaa icápine piwéése piké n le (3).
2. Lè kai Timotee m pise re uké uricuruu pikei kecáá m paílè (4-6): Lè kai m pise re piké ye lelee Uléécaa icápine picókoi ní la wa (4). Lè kai m pise re piké ye písoi anai akó akó nyee Uléécaa icápine-i we: piwéése ne pinósi ne pikúmannàsi ne icápine piwéése ne pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icélaa kópe wa? (6)

Pòoli ye Timotee rítelé wólu

1-2 Né Pòoli ke Uróyulale Uléécaa ne Kirisi Yeesu karí ne n tálè api ncée n he re ké Kirisi Yeesu utumé, néé rítelé nti pò Timotee wóipò. Kam n týe aa Kirisi Yeesu ne kefa tene nnya, pò kenépipi sei le. Urósáa Uléécaa ne Urópiima Kirisi Yeesu piké ípeelé ne nfanare pò nyíse api nkíhnihe pò he.

Icélaa kópe pikaase

³Yare kam pée mekee pò m ma nen ne Masetuwaani tósu, a Eféesi kémee mészú. Písoi ye kei wele pée icélaa féé picò n céési. Li pise re a rinó pi he re piké lè týe. ⁴A pi símisi re piké siwómé ne pipikulá anyiri nyee áa kúkeentene ní we, an kò ne íkenjene kpará sónaari nkó riyá. Lè ái ye pikei pè ke Uléécaa uu ní la uké wa kémee yóriye. Nfatene mee ye wa ái ne kéyu sí. ⁵Isé nnyi kam nní nó m pa ye la re noké ríla mme mee kemúnjé sòne-i ne kefa kesé-i ne nfatene yíkíyiki kémee n lééri m má. ⁶Picò ye ncée kecire mmè pitíki týele api pòlu api iníri kenjene-i loni. ⁷Pi lalé piké Moisi isé kémee picélaa. Amá ápi kò pée piménòoyu cire kóméi. Api kò pée lè ne lè nsímé kapi nní ne itisi n símaanke kóméi. ⁸Tò nyule re isé ye nyamle, tòn ne i n keisi yare lè kai m pise. ⁹Toké léise re ái pepée lisòne n wai nnya kapi isé karií. Amá piwaikópekó ne pepée ápi ye rinkpé ne pepée ne Uléécaa n kénjene ne pepée ápi ye Uléécaa ne lelee n kpáílè n waise, ne pepée písáa nées píni n kóni ne písoikó ¹⁰ne pepée méwoo méwoo n wai ne pitisi pée ye pipitísicò n káipi ne pepée pilási n yáí ne pinóome ne pepée ye méwoo méwoo n wéeri néé pepée mewai n wai ke icélaa kecire íí ne ró n yúlu. Pè nnéi nnya ke isé íí we. ¹¹Nsímé Kecire kapi né rimmúise kémee ke icélaa iyè íí we. Uléécaa, meýòpi ute yee ye usoi rinkpá Nsímé Kecire ye mu.

Pòoli ye Uléécaa pòonse

¹²Ne Urópiima Kirisi Yeesu yee rínanje né n he ké ne pinékei wa pòonse. Ne u pòonse kuú ne né ní yé te ne aseí ute le uu né wée re ké u keisi. ¹³Ne pée mekee unókope símaankele, am u wéékuse am íwe u wai, am kò u lámisi. Amá uu íwe né téní kám pée nfatene m má, am kò pée lè kam n wai nyu nnya. ¹⁴Urópiima ye meýánsei uípeelé né nyísele. Nfatene ne ríla kam Kirisi Yeesu kupéne cò kémee

n yé kuu né ritiki. ¹⁵ Nsímé mmú ye nsímé kecire le, n kó ne menyíne wele re nípá uye uké n yósi. Mmē mee re Kirisi Yeesu ye keté kecáá kale uké pikópekóó yóriye, née kó pēe pikópekóó pē ufoí. ¹⁶ Amá lē nnya ke Uléécaá uu íwe né tē uu tīyese Yeesu Kirisi uu nē ukópekóó wéése akópe sárei liké ne pēpēe yé masí kefa ne u n tene piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷ Mpá uye uké Uyóopi teneciré ne ukpóciré uyee úu kúyene ní we, Uléécaá cireníne riyu waise, umeyóopi meké n taálē nípá píyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lē kam ní la ké pó céési ye nní: A lē ke antepuyē api kepócaá n símisi léise aa li múlú rísone aá ne atópi kecire tópu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnjé sone m múllē. Picó ápi kemúnjé sone kē timúlú, api pēe nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰ Písoi pē mpuri kunai kēme Imenee ne Alekísantiri ye wele. Setani kam pi risase re piké céri re ápi ye Uléécaá lámisi.

2

Piwelē nsímé

¹ Mmē kam nkpeni mefoi písoi m píse mee re piké ye písoi nnéi kecáá keyóme yáasi ápi ne Uléécaá pi tēni, api kó Uléécaá pakare piiwele kēme. ² Ani ye piyóopi ne kuyu piwéése nnéi kecáá we liké ró n láarú tóké kó ne nkíníne m má, arí ne Uléécaá kutu n colē rísone, tón lelee ní nyam wai. ³ Lelee Uróyulale Uléécaá ripóó ní we lin kó n nyam ye lē. ⁴ U lalē uké písoi nnéi yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaá ye use le. Uyee Uléécaá ne sisoipipi kecōpe nsímé n nyóonse ye kó use le, uyee Kirisi Yeesu. ⁶ U unfaa kpísile uú ne héele re liké sisoipipi akópe ilasi kēme lese. Kumúnjé kpē-i kaí ne rinsá kuu lē wa uú ne nyíse re Uléécaá ye lalē liké písoi nnéi yóriye. ⁷ Lē nnya ke Uléécaá uu iyóó ne itume né tī te kē mpuri sanē pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lalē písoi piké ye nípá yei we, piké ye anípe risika api welu ne nfa kpáii, kuwóí ne pitele ápi kape písifa-i n we.

⁹ Ne kó lalē re pinósi piké ye lapisi ne kemúnjé liké n nyam, ápi kape ye ipahaa cerémpōone paasi. Ápi kape ye wura ikólé ne itéweeé ne ilú néikóó lēkaanke. ¹⁰ Amá piké ye mewai sone lēkaankee yare kai m píse re pinósi pēe Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹ Li píse re pinósi piké ye icélaa yósi ríséé kēme, api pimēcire n kpélē. ¹² Am unósi ncée he re uké ye céési née uké ula kecáá n tū. Li píse re unósi uké ye n séélē. ¹³ Ai líka nnya, Atam ke Uléécaá uu mefoi wa uu limemáá Efa wai. ¹⁴ Ai kó Atam ye tīye kuníri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵ Mpá ne lē, unósi un ne kefa Uléécaá n tene un písoicó nla m má, uisoi in n kpáiiilē, un nípá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaá yé u yóriye uu siwá maru.

3

Uléécaá icápine piwéése

¹ Asei kam nní nó símisi: Uye un n la re uké Uléécaá icápine kecáá m paílē, liute ye pikéi kecire wéele. ² Li píse re ápi kape ncaai ríka uyee Uléécaá icápine kecáá ní paílē kēme yé. Uké unósi use ula, uké ye nípá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasimé sone m má, uké písoicó kupéneco n la, uké písane piyóó n nyu, uké ye fe uu Uléécaasimé céési, ³ úu kape útaniré née utelewélaa, amá uké mēnye n niñú un kó isoi sone má, piwóówélaa ápi kape kó ukemúnjé nnéi n yóolē. ⁴ Li kó píse re uké ukeyó pimúlē fe rísone, uké tīyese usiwá síké ye pakare rísone asi ye kó waise. ⁵ Likumúnjé re usoi unsá ukeyó pimúlē n nyu, íye ke uyē uu yé fe uú ne Uléécaá

icápine κεκάα παί? ⁶ Ai kò pise re uké Kirisi ukò fale. Insá lē, u yé fui ne rikókari Setani uu u lóise. ⁷ Li kò pise re ketahai pikò piké Uléécaá icápine uwéése isoi sone yé api u n waiselē. Ai kape wa re pi usoi lómiise, uu pēe ntórōsei Setani ripine-i lóipa.

Pē kapi n lése re piké ye pisei lē

⁸ Lē cire, li pise re pepēe ye n lē piké pisei kapi ye m pakare, pin kò aseí tikilē. Api kape pítaniré nēe pepēe mekòpe kewóó n wéési. ⁹ Li pise re piké aseí nyé ke Uléécaá uu upikò n céreise m múílē n̄sone ne kefa kese. ¹⁰ Li pise re piké ye pi peé piké yé. Mepeē-maá, pinsá n̄ka n yé pi yé fe api pilé pikéi pi pa. ¹¹ Li kò pise re pinósi ricuruu piké isoi iyee yé n t̄ye api pi n waiselē m má. Api kape pepēe ne isímé n kōonii. Li pise re piké n̄pá yo n wai ne kemún̄é, piké kò kecire n we n̄pá yo-i. ¹² Li pise re uyee ye n lē uké unósi use ula, uké kò ukeyo ne usiwā pimulé fe n̄sone. ¹³ Piye pin kò pilé pikéi n̄sone n keisi, pi ye pisei kecape r̄iyu yenle, pi yé kò fe api nfatene mee tó ne Kirisi Yeesu m p̄eneselē nsímé símisi api rikij̄ pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye ró n he

¹⁴ Ne rítelē ntí pò wóipale nen kò músu re ké nfáani hapò ké pò yé. ¹⁵ Mpá nen kò n n̄n̄ai ké kelene hapò, títelē ntí tee yé t̄yese aa céru lē kai m pise re pòké Uléécaá keyo-i n s̄one. Uléécaá, nfáa ute icápine yee aseí ilérí ne aketaa. ¹⁶ Asei kecáá, úka úu kúken̄e n we. M̄me mee m pékaalē ke Uléécaá uu ró n nyise ye mmáamaa ne nc̄iren̄ij̄e le. Lelēe Kirisi.

U ró rikpáfumele yare kesoi pipi, Nfáasone nn t̄o u nyise re u aseí ute le.

Piléécaatume api u yenu uu isoipuri mpehē mpehē kémee Nsímé Kecire símisi, pisei api ketē kecáá n̄pá yei ne kefa n tene, Uléécaá uu umeyōopi kémee u taásepo.

4

Pepēe inósmecélaa n céesi

¹ Uléécaá Nfaa ye símisile cáká-cáká re amún̄é t̄orō kémee, pisei picò yé nfatene kep̄ire r̄it̄o api an̄iri nnōome ne aicélaa tiki. ² Pi yé t̄yē kecáá kecáá m̄ewai pikò ne pinóome api icéé kópe pi tikise. Pisimún̄é asi pikéi wai icélaa kópe n̄nya, yare nweni kapi n̄mási nn wón̄j̄o apí ne nwóí pi wai. ³ Pisei p̄ee céesi re ai nyam̄ te sisoipipi síké s̄ōonne, ai kò nyam̄ te síké liluke-luke nnéí n le. Amá Uléécaá ye iluke iyé nnéí wa re pepēe Kirisi ne kefa n tenelē pin aseí nyu piké ye u p̄ōnese api p̄ee i le. ⁴ Lē nnéí ke Uléécaá uu n w̄apisi ye nyamlē. Lika ai kufóm we, amá také ye Uléécaá p̄ōnese ari kelene li le. ⁵ Likumún̄é re Uléécaá Nsímé ne iw̄ele ye t̄yesele ai Uléécaá in̄ipee-i n nyam̄.

Yeesu ukeikó kecire

⁶ P̄on icélaa n̄nyí pimáreco rintósē, p̄o p̄ee wa Kirisi Yeesu ukeikó kecire. Pò nyise re p̄o ripócúruu t̄yesele nfatene nsímé nn pò loni p̄on nsímé s̄one mmē kapi pò n céesi tikilē. ⁷ Amá a mekpure isímé ke sín̄iyaha asi ye n símisi yare siwómé kep̄ire r̄it̄o. A riñmós̄pú aa ye Uléécaá líkò waise. ⁸ Usoi un uip̄ij̄e ne linyine m mainse, nk̄aripi kai kuláa má. Amá usoi un tin̄mós̄pú uu Uléécaá líkò waise, n̄pá yo kémee kai ye yoriye. Li ye neni m̄ewee mm̄e-i nfáa r̄ó hele ne masí kep̄ire-p̄o. ⁹ Nsímé mmē ye aseí kecire le kai m pise re n̄pá t̄ye uké r̄i ȳosí cáká-cáká. ¹⁰ Karí ne Uléécaá yee nfáa m má n t̄alē n̄nya kari keisi t̄on náási keyu áke we: Uyee ye pisei nnéí r̄iyu lo, ai ne t̄osu pepēe ne kefa u n tenelē.

11 A lē nnéi pi símisi aa pi céési re piké lē wa. 12 Kapē riyá unyine uké pō lómiiē re pō kewá ḡmánepi nnya, amá a týese mepówee meké pō waise uyē ke Kírisi pikó api ye m pállē mpósímē ne ipósoi ne ríla kaa m má ne mpófatenē ne mepókperinkpe kucírē kémee. 13 Ké kelene ní harō, a ne Nléécaasimé piké písoi kecōpe ne ikari pikpásē ne mpicélaa rinḡmópú. 14 Kapē ihēe ke Nfáasōne nn pō n hē lómiiē. Li pō i hēle kumúnjē kpe-i ke pēpēe ne Uléécaā rinyiri n símisi api kepócaá nsímē n símisi, Uléécaā icápine piwéése api anípe kepócaá láa. 15 A mepócíre kpísi aa pikēi pē pa aá ne n̄sōne pi wai n̄pá úye uké kepóyu pihape yē. 16 A ripócúruu ne ipócélaa kecáá m pállē. A n ḡmópúlē pōn lē nnéi múllē ne aseí, pōn lē n wa, pō pēe ripócúruu ne pēpēe kutu pō n cólē yoriyēle.

5

1 Kapē ye ne kesáayaha cési, amá a ye ne ke n símisi yare kaa ye ne upósáa n símisi. Aa ye pináḡe-naḡe pō kpísi yare pipómáreco. 2 A ye síniyaha ne símisi yare pipóni, aá ne pikpérefaa pō símisi yare pipóyéi. Kapē ye úka kecáá kemúnjē kōpē kenyine m má.

Pikúmannōsi kecáá n̄simé

3 A pikúmannōsi yíkíyiki kecáá m pállē pōn pi pakarelē. 4 Amá in te ukúmannōsi úye ye siwá nēe siyáse má, li pise re pē piké pisiyō-i nyíse re pi Uléécaā pakarelēnle kelene. Lelēe re pē kai ne tu re piké pipikó kecáá m pállē yare ke pē apí pēe pi n wa meco. Méwee mē ne ye Uléécaā ripóo wale. 5 Unósi nkó yee ukúmannōsi sei, úu kō pēe úka má re uké ukecáá rípaí yee ne Uléécaā n t̄alenle, un ketúnjē ne kesine ne Uléécaā tēni re uké u lē. 6 Amá ukúmannōsi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpō masile, n̄pá un n fafai. 7 Lē kai m pise re a pi léise apí kapē ne ncaai ríka pikēcáá n yē ye lē. 8 Uye unsá ukumare pikó kecáá rimpái, aí ne t̄osu ukeyō pikó, liute ye nfatene kepíre ritōle, uncaai ye kō pēe uyómeyáhaaciré nkó t̄osile.

9 Pókē ne ukúmannōsi n kēé, li pise re uké aḡmē kuwóo ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sóonlē. 10 Piké kō u n nyu re u usiwá n̄sōne múllēnle uu ye kō písāne n̄sōne yósu. Uké kō Uléécaā pikó ana n hēerelē, uu pináḡei n lēnaalē. Uké mewai sōne ncōpuri n wailē.

11 Kapē ḡmurei re pókē pikúmannōsi pēe ne n̄naḡe n t̄iselē, pikúmannōsi kémee kēē. Insá lē, pin píyēi n káipi re piké ula féé sóo, pilikáipi-káipi yee týesele api Kírisi nkó kepíre waise, 12 ai pēe wai re kápi pirinōo kapi mefoi n yekei rintiki nnya, pi Kírisi ne riwóme mále. 13 Kai nní n wa re apí líkēi-kei má, pi pēe kēyu mále piké síyo síyo n kónúlē pin kusimé yárikee, pin picō isimé kémee táhankee, pin mme mee n̄n kusimé ní we símaankee. 14 Lē nnya kamá la re pikpérefaa kumannōsi piké pila sóonkee api siwá márei api pisiyō kecáá m pállē, piróláarō apí kapē ne kesimé ní yē piké ró n lámaankee nnya. 15 Pikúmannōsi picō ye ncéē pitiki riyále api Setani tiki. 16 Amá unósi Kírisi ukó úye un ukeyō-i pikúmannōsi m má, uké pikēcáá m pállē. Úu kapē týe piké Uléécaā icápine pikó ncōni, Uléécaā icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannōsi pēe piméciré ní we kecáá rimpái nnya.

Pōoli ye icélaa ncōpuri Timotee palē

17 Uléécaā icápine piwéése pēe n̄sōne pipikēi n wai ye ne sá re piké ne n̄sōne kutu pi n colē, aí ne t̄osu pēpēe Nléécaasimé písoi n símisi pin kō n céési. 18 Mmē kecáá, Uléécaā Nsímé ritelē ye maa re: Ai pise re nōké ináa iyee melukepipi n cōpu nnōo paasi. Li kō pise re ukeikó uké uihéé m má. 19 Píseérakóo pinsá pitē

ne pitaani n tu, kape nsimé kapi yé ne Uléécáa icápine uwéése rinwááná ηmurei.

²⁰ A ye písoi kecápe pepee akópe n wa cési líké ne pitórɔ iwame n wa nnya.

²¹ Uléécáa ne Kirisi Yeosu ne piléécáatumé ke Uléécáa uu n wée keyu-i kam pɔ ηmósɔpúsélē te a inécélaa nnyi ritiki n̄sone kape úka inipee wuri. Kape ye lē nnéi kaa n wai kέmεε písoi n tési p̄on ne li wai. ²² Kape ye písoi kecáá anípe piláa ne yóone re piké Uléécáa icápine pikei keisi. Kape pika lē piakópe kέmεε. A mep̄ócire tí ne mékperinkpe líkɔ.

²³ A lē míni ηmane pinírē tíye, amá a ye pinyine-i feé nkárip̄i riwuhú, kep̄ɔfa itoi nnya. Tip̄ócúruu ye yē te mesére kaa káhaankeε.

²⁴ Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelene n túhaane, amá picɔ p̄ɔ akó, kep̄ire kaa yé léeme aa a céru. ²⁵ Lē cire ye ni, mewai sone áme ye kɔ pesi, n̄p̄á memεε áme kekérip̄i kúyene n̄ we, áme ye n̄p̄á píyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyosaa

¹ Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelē n̄sone, unyine úu kape ne Uléécáa ne irócélaa nkópe ní ma nnya. ² Ai pise re pilási peε pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikuse re pi pimáreco n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkréni kai meníηe pise re piké n̄sone pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécáa uu n̄ la nnya.

Lē kai m pise re póké písoi símisi áá ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kópe ne memá kecire

³ Uye un inósmecélaa n céesi un kɔ Urópiima Yeosu Kirisi ase i n yulu, un kɔ pirýómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókari tee liute we, úu kɔ líka nyu. U nákiílenle ne inósimé kecáá ikeηene un pitele wéési. Lεεε ye ne kufatɔi ne ikeηene ne alē ne piwaanai ka. ⁵ Lεεε ye kɔ ne ikeηene teneciré pepee nfasimé kópe m má ne pepee ápi kɔ ase i picére n̄ la kecápe ka. Pi músule re Uléécáa ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Uléécáa pitiki ye kesoi pipi memá píima le, in te ke ηmurei keké lē kake m má ηmane ne n tálē. ⁷ Tóké musí re kapi ró m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáá ka. Lē cire ye ni kari kɔ pelene ári ne líka pénene. ⁸ Kai nní lē, tɔn liluke-luke ne lē kari yé n t̄a m má, li wale. ⁹ Amá píye pin n la piké memá yé, li ye pi peikeele api pikáipinkeε kópe kulúí kέmεε lom̄pɔ, áf ne kelólé-mē pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaap̄i píima ye líkópe nnéi keleeme le. Picɔ ye rip̄ɔ wale re piké sí yé, áf ne mp̄olecee-mē pi sí ap̄i Uléécáa ncee pitiki p̄oone ap̄i ne piricuruu ntóosi meyá wéési.

Lē ke P̄oɔli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá p̄ɔ Uléécáa usoi, a lē nnéi káase. A kecire n s̄one aa Uléécáa n tikilē n̄sone p̄on kɔ nfatene má. A usoiɔ nla m má, aa kɔ isoi n n̄j̄p̄on kɔ láárú. ¹² A nfatene at̄opi kecire tɔ aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Uléécáa uu p̄ɔ sée aa píseérakó meyá keyu-i símisi re p̄o ne kefa u tenele. ¹³ Uléécáa yeε ye n̄p̄á yo nfáa n he ne Kirisi Yeosu ye Ponsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikei mp̄i p̄ɔ forii re: ¹⁴ A isé kaa n yósi rimúlú n̄sone áá ne mékperinkpe kaase, háí ne keyáa kē ke Up̄iima Yeosu Kirisi uu m peerine. ¹⁵ Kumún̄é kp̄ε ke Uléécáa uu n kariu k̄un n tu, u yé tíyεε uu peeri. Uléécáa meεire kóη yeε Úyóopi kecire ne mp̄óona re ut̄e ne n̄naηe nnéi ut̄e. Uyeε piyóopi nnéi Uyóopi, uyeε kɔ pip̄iima nnéi Up̄iima. ¹⁶ Umεir̄e yeε úu pikai kp̄ine. U metéi mále ke úka úu ye n fe uké ne rin̄kɔ. Úka úu u yenaalē, úka úu kɔ u yenune. Uyeε ríyu ne n̄naηe teneciré. Amí.

¹⁷ A pɛpɛɛ ketɛ nké kɛcáá likó m má rinóó hɛ rɛ ápi kapɛ rikókòri n wai. A pi maa rɛ ápi kapɛ nɛ memá mɛɛ méwoo n wainɛ n tálɛ. Amá piké nɛ Uléécáa yɛɛ yɛ nípá yo meyá tó n hɛ rɛ liké ró n láárú nɛ n tálɛ. ¹⁸ A pi maa rɛ piké yɛ lisɔnɛ wa, api mɛwai sɔnɛ m má meyá, piké kɛfa n láárú api yɛ kɔ lɛ kapi m maamaalɛ picɔ hɛ. ¹⁹ Pin lɛ n wa, memá mɛɛ ámɛ yɛ n caai kapi lɛ pimɛcɪrɛ cápinɛ pin yekei kóso-pɔ nnya. Lɛ kɛmɛɛ kapi yé kɔ nfáa yíkíyiki yɛ.

²⁰ Timotee, a lɛ kɛ Uléécáa uu pó rimmúise rimúlú nɛsɔnɛ. Kapɛ isímé yɛɛ ii yɛ líka n yóriyɛ ii yɛ kɔ t́yɛsɛ usoi uké Uléécáa céri kɛmɛɛ tahampɔ. A íkɛnɛnɛ kpárá kɛ písoi api m músu rɛ menyuwɛ kaasɛ. ²¹ Picɔ yɛ li kpísilɛ pipíkɛi, api lɛ nnya nfatɛnɛ kɛpirɛ tɔ. Uléécáa uké ípɛéléɛ nó nyíse!

Titelé lírū ke Pɔɔli uu Timotee n wɔi

Lɛɛ rítelɛ ntí kɛmɛ n̄ wɛ

Pɔɔli yɛ rítelɛ lírū ntí Timotee wɔi. Rɔm kuyu-i ke Pɔɔli uu kukpaniilee-i wɛ un nɛ rítelɛ ntí wɔlu (1:8). Amá uakpanii yɛ nkpréni páápúle ai tósu mefoi (2:9). Ai u wai yare n̄pá úyɛ yɛ u n̄meriyɛle (1:15-4:10). Luki n̄manɛ yɛ ukékúrí tónɛ (4:11). Pɔɔli uu nɛ Timotee téní rɛ uké mekɛɛ u lɛɛpɔ (4:9). Un n sónɛpɔ, uké nɛ Mariki nɛ ilú yɛɛ pɛɛ Turowaasi-pɔ m mɛsú tipɛnɛpɔ. U mūsu rɛ unkpɔ itunɛ yɛ tule (4:6) amá úu pɛɛ pakare rɛ u yé piyɛnɛ u rikpá. Piwéékuse pɛɛ n t̄iyɛsɛ Pɔɔli uu nɛ kukpaniilee Ioni nɛ icélaa kópɛ yɛɛ n náasi iké Uléécɛaa icápinɛ kpu n̄nya, Pɔɔli uu Timotee itisi kpá rɛ uké aseɪ atɔpi n tɔpu (2:14).

Ifaaci iyɛ mekériine yɛ mmɛ:

1. Nsímé Kɛcirɛ kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sɔnɛ kai m pise rɛ uyɛ Nsímé Kɛcirɛ nɛ n keisi uké m má: Pikei nla nɛ ikari nɛ n̄mósópú (1:6-18). Lɛ ke ukékɔ́ uu n̄mwai m má, aí nɛ tósu lɛ kuu yé Nsímé Kɛcirɛ kecáá iwe n li (2:1-13).
2. Timotee pikei Uléécɛaa icápinɛ kɛmɛ (2:14-4:5) Lɛ kuu yé picélaa nɔmɛ keyu-i n wa (2:14-26) Lɛ kuu yé amún̄ɛ tɔrɔɔ kɛmɛ n wa (3:1-17) Nléécɛasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee nɛ Pɔɔli metonɛ (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli yɛ Kirisi Yeesu utumɛ lɛ Uléécɛaa mɛla kɛmɛɛ. U né forii rɛ kɛ nfáa kari Kirisi Yeesu kupɛnɛɔ kɛmɛɛ n yé p̄isoi riyóó. Uléécɛaa yɛɛ rinóó lɛ tó yekei. ² Néɛ kenépipi kɛcirɛ Timotee wɔipɔ: Urósáa Uléécɛaa nɛ Uróp̄iima Kirisi Yeesu piké ipɛɛléɛ nɛ nfanare pɔ nyíse ap̄i nk̄ín̄n̄ɛ pɔ hɛ.

Pɔɔli yɛ Uléécɛaa pɔnɛsɛ

³ Nɛ Uléécɛaa kam n keisi nɛ kefa kɛsɛ yare pinésáayaha mɛɔ yáasi. Nɛ yɛ u yásile n̄pá piyɛi kam yɛ kepóscáa n welu ketún̄ɛ nɛ kɛsinɛ. ⁴ Nɛ yɛ mɛpón̄ini kecáá léisele ai pɛɛ mɛyanseɪ ripóó né wai rɛ kɛ piyɛnɛ pɔ rikpá, mpóonare nké pɛɛ mɛyá né ló. ⁵ Nɛ mpófatenɛ mɛɛ n̄n kecáá kecáá mɛwai m má léisele. Nfatene mmɛ ke upón̄iyaha Loisi nɛ upón̄i Enisi ap̄i pɛɛ má. Nɛ nɛ kefa tenelɛ tɛ pɔ nfatene mmɛ n̄ɔo mále. ⁶ Lɛ n̄nya kam pɔ léise rɛ a ihɛɛ iyɛ ke Uléécɛaa uu pɔ n hɛ kumún̄ɛ kpɛ-i kam anípe kepóscáá rinl̄aa yóɔn̄sɛ. ⁷ Likumún̄ɛ rɛ Uléécɛaa úu nfáa ró hɛ rɛ nké tó rifúrósse, amá n̄nanɛ nɛ n̄la nɛ mɛwéésɛsɔhɔ k̄nn yɛ ró hɛ.

⁸ Lɛ n̄nya, isei ii kape pɔ wa nɛ Uróp̄iima nsímé pikóónú. Néɛ kɔ nn̄i kukpaniilee-i n̄ wɛ Uróp̄iima n̄nya, nnékó n̄n kape isei pɔ n wɛ. Amá a t̄iyɛsɛ tóké kɛsɛ Nsímé Kɛcirɛ iwe li, pɔn nɛ n̄nanɛ mmɛ ke Uléécɛaa uu pɔ n hɛ tálɛ. ⁹ Uyɛɛ ró yóɔiyɛ uu ró séi rɛ tóké ripóló umpuri, aí rɛ lírɔwawai linyinɛ n̄nya, amá uké kelene ket̄ɛ n wa, u pɛɛ yekei rɛ uké nɛ Kirisi Yeesu ritiki uké nɛ ipɛɛléɛ ró nyíse. ¹⁰ Amá Uróyulale Yeesu Kirisi mekame ket̄ɛ kecáá yɛ nkpréni ipɛɛléɛ iyɛ tipérésɛle lin nyáni. Li wɛ rɛ u t̄iyɛsɛle nkpɔ n̄n nkpréni n̄nanɛ n̄ka má, uu pɛɛ Nsímé Kɛcirɛ nɛ tiki uu nɛ nfáa kp̄ocirɛ ró nyíse.

¹¹ Ké nɛ Nsímé Kɛcirɛ mmɛ tinkóónú n̄nya ke Uléécɛaa uu t̄iyɛsɛ am utumɛ nɛ ucélaa. ¹² Liwɛ kam kɔ nn̄i lɛ, n̄pá nɛ lɛ, aí kɔ isei né wɛ, likumún̄ɛ rɛ nɛ nyule uyɛ kam nɛ kefa n tɛnɛ. Nɛ kɔ nyu rɛ u yé fe uu lɛ kuu né rimmúise kecáá pái hái nɛ ketúhaaneyaa-pɔ.

¹³ A tíyese anóo kecire nyē kam pō n cēesi ne nla mmē kaa nō ne Yeesu kupéneco kémee n yē liké mpócee kaa nfatene kémee n tikilē. ¹⁴ A icélaa sone iyē ke Uléecaa uú ne Nfáasone mee kepómee ní we rintíki uú ne pō múise rísone rimúlú.

¹⁵ Yare kaa nní ní nyu, Asii ketē pikó nnéi ye né nmeriyē. Pē ne pē pee kepire né riíto kémee, Fiseeli ne Erimoseeni ye wele. ¹⁶ Upiima yé kusoi Onesifóo keyo wa. U nnóo kulúú itisi né hele, úu nkpaní né ukpaniikó isei wa. ¹⁷ Amá kuu Rom-i ní ka, u né wélaankele meyikíyiki uú ha ne né yénu. ¹⁸ Upiima uké tíyese Uléecaa uké ketúhaaneyaa ketúnjé kusoi u wa. Pō kō nyule rísone re pikéi pē nnéi kuu hái Efesi-pō né n wa ápi kumúnjé má.

2

Yeesu Kirisi usóca kecire mewee

¹ Pō kenépipi, a ípéelē ke Uléecaa uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee rō n nyíse ne ritiki aá ne itisi mpóciere n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénóo-i n kō píseerakóo kulúú keyu-i, a písoi kaá ne ripóo n láarú pee yé n fe api picó cēesi ritóse.

³ Póoké kō n̄murei, tó ne mpó tóké íwe li yare Kirisi Yeesu usóca kecire. ⁴ Usóca un upikéi-i n we, un n la umewai meké ne uuwéese n sá, úu ye pēpēe ápi isóca n wai likó ne kutu n cōlē. ⁵ Ukáhamewure uké ne ní kpasi, li píse re uké itóo isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n lō ai u toru yee yé ufoíe uiwe piluke lí. ⁷ A lē kam nní pō n símisi kō, Upiima yé n̄pá yo-i mesóhō pō he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpo-i n yisi un nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Kecire kam nō n símisi nn n tee. ⁹ Nsímé Kecire mmē nnya kam nní íwe le, ticuruu api akpanii né wai yare uwaikópekoó. Amá ápi Uléecaa nsímé pō akpanii wa. ¹⁰ Lē nnya kam íwe iyē nnéi n̄murei pē ke Uléecaa uu n wé nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticuruu riyu n lō api kō umeyóopi teneciré yénu.

¹¹ Nsímé mmē kam nní nō n símisi ye nsímései le re tó ne uyē tōn kesé n kpu, ne uyē kari kō kesé nfáa yenune.

¹² Tōn ikari n wa, tó ne uyē yé kesé iyóopi li. Tōn u n nmeriyē, uyē ticuruu yé rō nmeriyē.

¹³ Tōnsá aseí n tikilē, uyē ne n̄pá píyēi aseí tikilenle, likumúnjé re úu yé fe uké umecire kepire rito.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a rísone pí léise re piké Uléecaa ripáí ápi kape inóosimé kecáá n cēhaanke. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pēpēe nní kutu n cōlē kai ye caai. ¹⁵ A rinmóópú aa wai Uléecaa uké pō pakare yare ukeikó uyē ke upikéi ápi yé isei n wa, uyee aseí n símisi lin kecíre we. ¹⁶ A íkenene kpará iyee íi líka n yóriye íi kō Uléecaa kémee léeri kaase. Pēpēe íkenene iyē mpuri-i pímcire n tanaalē yee ne Uléecaa ketaa n wai le nnánári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapaá kpēe ípiñe n te. Písoi pē mpuri pee nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi aseí pitíki riyále api písoi n tee re Uléecaa ye nkpo-i piyukuse rō masile. Lelēe tíyese ke písoi meyá api nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lē, tikúú kecíre ke Uléecaa uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wólaalē te: Upiima ye upikó nyule. Li kō wólaalē te: Usoi nkó yee Upiima rinyiri n sélei, uké mewai kópe kepire rito.

²⁰ Ai wura asóonlú ne nwóóweni asóonlú ñmane nyee kέyo maa kέmee we. Sihee ne apέrécaripi pός ye kω wele. Kenyáya kapi ye ne acáripi kecire pikai wa. Mπά keyáa kέye kapi ye ne acáripi fake-fake pός pikai wa. ²¹ Limεcω kai kω písoi kέmee we: Úye un mékperinkpe mewai n t̄yε, u yέ n we yare kusóonlú kpē kapi ne anyá kέmee n keisi. Pi yέ ilúkε u yekei uu pansε ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye peé ne n̄pá pikai sone píye u wai.

²² A ñmáne likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē n̄o Upiima n sélei ne kefa keσε, ani mewai sone ncee ne nfatene ne ñla ne nk̄iñiñε wέési. ²³ Amá a inirisimé yee fi kuláa kúka m má pipásaine kesí. Pός ticuruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ai kō peε pise re Upiima ukeikó uké ye pitele wέési. Li pise re uké n̄pá úye n la, un yé fe uu ye písoi céési un kō isuúlu má. ²⁵ Li kō pise re uké ye pepeε ye unsimé n kési céési ñiñε kέmee. In n la, Uléεcaa yé t̄yεse api pimεfine conse api aseí ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kun̄iri kpeε pi n t̄i pin kumela wai ripine kέmee lelu.

3

Siyáa t̄arō

¹ A ceri re itunε papε-papε inyine ye sónti siyáa t̄arō kέmee. ² Písoi yé masi pimεcire lisone n wέésile, pin siwóó tikilē, pin pimεcire taáselē, pin tikókori má, pin Uléεcaa nkópe simisi, api yéε pipimare waise, api yéε pakare re pi lisone pi wa, api ye Uléεcaa lisone nnéi háikuse. ³ Piak̄iñ yé n taká, api usoiçō iwe má, pin iwóhó má, pin tikpákárá má, api ye pimεcire pimúlu p̄one api kō lisone pilaarō. ⁴ Pi yéε picō kepire le, pi yéε n̄pá yo-i rinákúse api kō rikókori ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáá m músu ai t̄sú Uléεcaa kecáá. ⁵ Amá p̄on pi n yē, pi ye n we yare pi Uléεcaa likó pakarelenle, amá api peε lelee nfatene nnañe n te n yulu. A písoi pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee siyo-i léerile api ye pinósi soi kpará peε méwoo méwoo n wai túi-túise. Mπά yo ke lipinasi pē api káipinkeε. ⁷ Pinósi peε náásile piké céri, amá api yé pikai fe piké aseí ceri. ⁸ Yare ke Yanεesi ne Yampireesi api Moisi rinkápáa meco ke písoi pē api aseí kápáálē. Písoi pē kemúnjé ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene ñn ye tasi. ⁹ Amá pinñmóopú ñn tika tuine. Li yé Yanεesi ne Yampireesi meco pikεpire féenne, n̄pá úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pός ne kō inéçélaa ne menéfine ne lē kam piwai ñ la ne nnéfatene ne inésuúlu ne nnéla ne inékarí ritikile. ¹¹ Pi kō pō wéékusele aa kō menéçō iwe le. Pō nyule lē nnéi kam n yé Antiyōasi ne Ikoniyom ne Lisitiri-pō. Pō iwe iyē kam nfatene ncee kέmee n li yenle. Amá Upiima ye innéi kέmee né lésele. ¹² Ticuruu pepeε ñ la piké Kirisi Yeesu ne kefa keσε ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá písoi kópe ne pinóome yé mewai kópe-i n ñmóópúlē. Pi yé picō fóm api kō pimεcire fómni. ¹⁴ Amá póké icélaa kaa ñ yosí p̄on ne kefa i tenelē m múflē ñsone. Tipóçuruu ye picélaa pepeε pός i n céesi nyule. ¹⁵ Háí ipwá-me kaa Uléεcaa ritelē nsímé nyu. N yé fe nn mesōho pō he áá ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu l̄lu. ¹⁶ Uléεcaa Nsimé atelē nnéi ye Uléεcaa kέmee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kō t̄yεse usoi uu uakópe nyóonse, nn kō aseí ncee kέmee usoi céési. ¹⁷ Li lē wale re Uléεcaa usoi uké ne ñsone m pi uké kō ne n̄pá mewai sone méye mpuri n wai nnya.

4

1 Kirisi Yeesu ye sǒntile uké pinyánnýá ne pikpakpá túhaane. Uyeε kǒ sǒnti uké iyǒopi tone. Ne la ké u ne Uléécaá keyu-i pǒ símisi re² a Nléécaasimé riyóó ne ηηmǒópú, ncée ye wee nǎn wee, a n símisi, aa tíyεε pisoι piké ημurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pǎn pi céési ne ísuúlu. ³ Kumúnjé kunyine ye sǒntile ke pisoι ápi yé nǎ la piké icélaa sǎne kutu ricǒ, amá pilipǒkǒ kapi yé n tikilǎ, api lǎ nnya picélaa kulúí cápine pεε yé lǎ kapi pikóme nǎ la pi n símisi. ⁴ Api yé aseí kutu píǒ rikpá. Pi aseí kepire tǎne api pεε inǒamesimé ne kutu n cǎlé. ⁵ Amá pǒóké mepǒcǎre m múlǎ nǎpá yo kémeε. A íwe ημurei aa ne Nsimé Kεcǎre pikǒónú n ηmǒópúlǎ, aa pikei kai m pise re Uléécaá ukeikó uké wa n wai ne kefa kεse.

⁶ Amá in née, itunje ye tule re ké panse inyǒonseseεε. Nnékpǒ itunje ye nyahaimεle. ⁷ Atǒpi kecǎre kam tǒ, ne tǎle háí ne atǒpi ketǒ-pǒ nen kǒ nfatεne múlǎ. ⁸ Atǒpi kam n feriyε ihεε ye né yekeilenle: ihεε iyεε riyǒópikǒη ke Upiima uu pǎ kuu n lǒ mǎ pane. Utúhaane kecǎre, Upiima yeε né ri pane ketúhaane yaa tunje. Ai kǒ nkpǎní nǎ ηmane kaí ne pǎne. Amá pǎ nnéí pεε umεpεεme m mé ne nǎla ye yenune.

Pǒali nkǒ cǎre kuu Timotee rinkpá

⁹ A riηmǒópú aa mekεε né leεri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketǎ nté likǒ meyá la nnya. U Tesaloniki tǒmpǎle. Kiresensi ye Kalasii hale, Tiiti pǒó Talimasi simpǒ. ¹¹ Luki mecǎre yeε kenéméε we. Nǒ ne Mariki ani nsé tipénεme, u yé kam uu Uléécaá pikei kémeε nǎsǎne né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efεεsi-pǒ. ¹³ Pǎn píyεi n sǒnti, aa ne kunétúkanka caacaa kam Karipusi keyǒ-i Turowaasi-pǒ n tíyε né pénεme, aa kǒ ne Nléécaasimé atelé né pénεme, aí ne tǒsu aseεkone akǒ.

¹⁴ Uyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mεwai kǒpe né píneile. Upiima yeε yé lǎ kuu nní né n wa u hééle. ¹⁵ Pǒ ticuruu, a ne mepǒcǎre u tǎ, aí líka nnya, u riηmǒópúlǎ uu mmǎ nnéí kari n símisi kǒse.

¹⁶ Keyáa fǒi kapi né n túhaane úka úu né lǎ, pinnéí kapi kenépire le. Uléécaá úu kapε pimεwai mǎ pi kori. ¹⁷ Upiima ye kenépire nyεεle uu nǎnaje né he am fe am unsimé yóó mpuri sǎne pikǒ nnéí api kóm, uu kǒ kúkinaá nnǒ-i né lese. ¹⁸ Upiima yé likǒpe nnéí-i né lese uu meyíkíyiki tíyεε am Uléécaá iyǒopi-i loni. Umeyǒopi meké nǎ taálǎ nǎpá píyεi-pǒ! Amí.

Iyáhaa tǒrǒ

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kǒ Onesifǒ keyǒ né yáási. ²⁰ Erasiti ye Koréti-i mésunle, am Torofim Milet-i-pǒ yǎpǒ re aí u láárú nnya. ²¹ A riηmǒópú aa weri nnyiyε piima kumúnjé kuké kelene tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáreεǒ tǒrǒ nnéí ye pǒ yáhaapǒ.

²² Uléécaá uké kepǒpire n we! Upiima uké ípεéleé nǒ nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wóí

Lelee rítelē ntí kέmee ní we

Tiiti ye pεε Kirisi ukó le yeε úu Pisuiifi mpuri kέmee n léeri. U pεε Pɔɔli ukeico le. U pεε meyá náásile kumúnjé kpe-i kaí pεε Pɔɔli ne Korénti pikó icápine kecɔpe n caai. Míni keπάápáá keté kapi ye n sée re Kiréeti-i kuú pεε kumúnjé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelē ntí u n wóipɔ wé. Kei kuú pεε Uléécaá icápine yeε kei ní we léni, in ne imecire nyóonsente.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sone kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kólé ke u ne písoi anai mpéhé mpéhé nyεε icápine kέmee ní we api yé n tone kecáá icélaa u pa: piwéése ne pinósi ne pitisi nanje-nanje ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye písoi nmóópúselé te piké isoi fale iyē ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli, Uléécaá ukeikó ne Yeesu Kirisi utume, née rítelē ntí wólu.

Pi pikei né rimúise re ké pē ke Uléécaá uu n wéε piyómeyáhaa tā am ko pirýóymeyáhaa aseí pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpá yo líké kelene n kóri, Uléécaá ye pεε rinóo yekei re u unfaasone ró hene. Uléécaá úu ko unóome. ³ Ke likumúnjé aku n tu, uu n nyíse unsimé kuu né rimúise kέmee. Nsimé mmē kam ko nní kóónúselé yare lé ke Uróyulale Uléécaá uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatene mee ró m pénelē kέmee kam títelē ntí pó wóipɔ. Sáa Uléécaá ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípeelée pó nyíse api ko nkíhniñe pó he.

Pikei pē ke Tiiti uu n wai Kiréeti-pɔ

⁵ Ne Kiréeti-pɔ pó tíyεle re a lelee piwai n tiselē pinyóonse tenese aa mpá kuyu kúye-i Uléécaá icápine piwéése tonsente yare kam pó m pise. ⁶ Li pise re Uléécaá icápine uwéése uké usoi uyé kápi ne ncaai nka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li ko pise re usiwá síké nfatene m má, ápi kape ko méwoo méwoo mewai ne si n wóhosi, ási kape ko iháikuse m má. ⁷ Uléécaá pikei ke uyεε Uléécaá icápine kecáá m pállē uu múílē. Lé nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukecáá yé. Ai pise re uké utelewélaa née uké kuwóí m má née uké útaniré née uyεε mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké písoi kusáne yósi nsonε uu ye lisonε n wai. Li pise re uké mewéesesóho m má un aseí tikilē, un Uléécaá tíkilē ne kefa kεse, uu ye ko unecire pitíne fe. ⁹ Li pise re uké Uléécaá Nsimé rimúlú yare lé kapi n céesi. Lin lé n wa, u yé fe uu picó céesi ne aseí icélaa. U yé kó fe uu pεpεε mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúnjé re pi kulúí wele, aí ne tósu Pisuiifi pεε Yeesu ncee rintíki kunai kέmee. Pi pituciré le pεε písoi n kíraasente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséése. Síyo ne siriyu kpáráa kapi cókoi, pin lé kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹² Piutare use, Kiréeti ukó yeε maa re: Kiréeti pikó ye mesére pinóome le, pi ísee kpákpara le, pi pikánkó le pεε piluke nmanε nfasimé n wai. ¹³ Lé kuu ko nní m ma ye aseí le. Lé nnya kai pise re a pi cési nsonε piké ne nfatene sone n yé. ¹⁴ Piké ko Pisuiifi siwómé ne písoi pεε aseí kepire rińto isé rin-yá nnya. ¹⁵ Pikperinkpeciré ye mpá yo nyánile re áí mékperinkpe má. Pikperinkpekóó ne pεpεε ápi Uléécaá m pakarelé póon n nyáni re mpá yo ye mékperinkpe mále,

ke pimesohō ne pikemúnġe ake mékperinkpe m póruienle nnya. ¹⁶ Pi símisile yarē pi Uléecaa nyule, amá pimewai áme pēe lē nyíselē. Pimewee ye kuní wele, ápi ye picō ne nfasimé ripēne, ápi ye kō pikei sone píka wa.

2

Icélaa kecīre

¹ Amá pōkē lē kai ne icélaa kecīre menyīne ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimēcire tí api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kō keyóme yáasi ne kefa kese, pin pisoico nla ne isuúlu má nšone.

³ A kō pinósi wéése símisi re piké n sone yarē lē kai m pise re Uléecaa pisoī piké n sone. Api kapē iwóhó m má, ápi kapē kō pítaniré. Li pise re piké ye pisoī nšone mesohō rikpá. ⁴ Kei kapi yéē ne pikpérefaa céesi re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵ Piké kō ne pi céesi re piké ye piriyi kecáá musi api ye kelene linyine wai, piké kō isoi sone m má, piké piyalakei nšone n wai pin pipila pakarelē, úka úu kapē ne Uléecaa nsímé kecáá nkópe níka ní ma nnya.

⁶ Lē cire, nṗá lin íye n we, a ye pisoī riñmóópuse re piké ye musi api kelene linyine wai. ⁷ Li pise re pṑ ticuruu pōké mewai sone n wai pisoī piké yé. Nnóome nñ kapē ipócélaa-i n we. Ai kapē kecáá kecáá ikó. ⁸ A ye anó kecīre nyee áa kúkeñe ní we rihaa pipóláaro piké ne isei n li kápi kerócáa nkópe níka n yé piké ní male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai nṗá yo kéme. Ai pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ai kō pise re piké ye pi yáai. Amá li pise re piké ye nṗá piyei piisoī sone pi nyise, pin pi tikilē ne kefa kese piké ne nṗá yo-i Uróyulale Uléecaa icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnġe re Uléecaa yeé tíyese ke pisoī nnéi api yé te u ípeelée pi nyísele. Kei ke pisoī nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uipeelée ye ró nyíse re toké lelee ái Uléecaa ní nyamí ne ketē nté likáipi-káipi kepīre rito ari merócīre ketē kecáá m múlīe tōn aseī tikilē, tōn isoi sone ke Uléecaa uu ní la le. ¹³ Lē kai m pise re toké mpóonare keyaa kē m mé ye lē, keyáa kē ke Uróléecaa píima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoopi ame nyíse ne. ¹⁴ Tṑ nnya kuu umēcire he re uké likópe nnéi anīpe-i ró nṗéherese uu ró pólóse umpuri ke uyé uu n te, nké n cáká-cákálē nn kō ne mewai sone piwai nṗóópulē.

¹⁵ Lē kai m pise re pōké céesi ye lē. A ye kéyu kóosi áa ne pisoī itisi kpáse aa ye kō pincaai pi nyíse. Kapē riyá unyine uké pṑ lómiise.

3

Uléecaa pisoī mēfne

¹ A Uléecaa pisoī léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyoopi pipakare ye. Li pise re piké pi m pakarelē, ikei kō mewai sone piwai ne n nṗóópulē. ² Api kapē úka nkópe n símisi, piké isoi niñe-niñe m má, pi ne picō piké meséne n láarúne, api nṗá úye ne isoi sone n le. ³ Tṑ ticuruu ári pēe nyu karí ne wai. Tō pēe kupakarecīre mále, tō pēe ncée pōle. Lirókáipi-káipi ne merópōla ye pēe ilási ró tónselenle tōn tikpákárá ne kufatoi má. Ari pēe nyamí. Tō pēe picō ipuri yulule, pē pin kō irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnġe kpe-i ke Uróyulale Uléecaa uu kusoi ró n wa uu kō unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyēle, ái re kari mewai kecīre n wa nnya, amá kuu íwe ró n tē nnya. Nfáasone nnañe kuú ne mīni piwole ritiki uu ne tiróyu lōlu re Nfáasone nké tíyese toké isoi fale yé ari kō mēfne conse. ⁶ Likumúnġe re Uléecaa ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uu ne Nfáasone ró he yarē u kerócáa n kōnule. ⁷ Uipeelée iké ne tó rípolóse aseī pite Uléecaa keyu-i, ari

pee fe ari nfáa tene ciré kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé riṅmósópúse, pepe ne Uléécaá kefa n tene piké ne mewai sone piwai kéyu mahā nsonne. Lelé ní nyamí, lin yé kó sisoipipi yoriye ye lé. ⁹ Amá a inirikene ne pikúlā akeentelé nkó ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lé nnéí áí ye yoriye, áí kó ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Uléécaá icápine-i písoi n cénse cési yaré mepehē meté. Liute unsá lé memáá n kó, aá ne u tolu. ¹¹ Ái líka nnya, pō nyule nsonne re usoi un lé n we, li nyíselenle re u ncée kecire pitiki ye, akópe nyé kuu kó n wai an nyíselé te u umecire akópe palenle.

Icélaa tərəə

¹² Nēn piyei Aritemasi nēe Tisiiki kepómee n tumpō, a riṅmósópúme aá weri aa Nikopolisi-i né leeri, likumúnjé re ne rihó re kei kam nnyie piima kumúnjé tonene. ¹³ A isé unyuwe Senasi ne Apoloosi kecáá ripái nsonne líka áí kape pi ripári kumúnjé kpe-i kapi pincee n tósu. ¹⁴ Li pise re pirókó ricuruu piké mewai sone piwai pinla ne pinnanje tā, mpa piyei lin ye úye meyíkíyiki rincōṅ, api liute yoriye, ápi kape méwoo n we.

¹⁵ Pē nnéí pee kenémee ní we ye piyáhaa nó páaipō. A pepe Kirisi ne kefa n tenelē pin kó pirósáne yáási.

Uléécaá uké nōnnénéí ípelée nyíse!

nfaa kaa n yé. ²⁰ Hóí unémáreᵋᵋ, a Upiima nnya ηmurei aa pikai mpí né wai. A Kirisi kupéneᵋᵋ kémeᵋᵋ rinékíη nηjukuse.

²¹ Ne tálē te pó lē kam pó ní piᵋᵋ wa nnya kam títelé ntí pó wólú. Ticuruu pó wa ai lē tósu. ²² Ne kᵋ re a kulee né wéési. Ne tálē te Uléécaā yé nóinéyáhaa kᵋ, am ncée yenu am nókenémeé hapᵋ.

Iyáhaa tᵋrᵋᵋ

²³ Tó ne unékeiᵋᵋ Epafiraasi, tᵋᵋ keᵋᵋ Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i ní we ye pó yáasi. ²⁴ Pinékeiᵋᵋ Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pó ne kᵋ pó yáasi.

²⁵ Urópíima Yeesu Kirisi uké ípeeléᵋᵋ nó nyíᵋᵋ.

Títelé kapi Epiireeye n wói

Lelee rítelé ntí kémee ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó ríka rín tikemée we. In n la, li yé Italii ketē-pa kapi rítelé ntí pááime. Pisuifi pēe Kirisi pikó m panse pin kó Nléécaasimé ritelé nyu ke úteléwòle nkó uu ri wòlu. Kirisi pikó pē kuu nní rí wòlu apò ye caailenle, pico ricuruu pin la piké nfatene kepíre rítò. Uyee rítelé ntí rí wói ye rí wòile re uké Kirisi ne uməwai pi nyise uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kémée tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeosu Kirisi yee tíyese ke pisoi api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeosu uu nípá yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye nípá yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuyē fele ái kumúnjé má (1:1-3) U piléécaatume fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpurē fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémee Uléécaá usina nnya, u Nkóméine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kò pēe mekee Isirayeli pikó inyóanse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li pise re pisoi piké nfatene kémee n sónē (10:19-13:25): Úteléwòle ye pisoi n̄móópúselenle re piké nfatene kémée n sónē (10:19-39). Pēpē pēe Nkóméine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyiselē (11). Li pise re pisoi piké Yeosu Kirisi inípēe n tapaalē (12:1-11). Lē ke pisoi api yé n sónē ne lē kapi yé pimécire m múlilē nkó (12:12-13:19). Tinò sone pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uú ne nsmé pisoi símisi

¹ Uléécaá ye pēe hái mekeē-me ne antepuyē ritikile uú ne méwee mpehé mpehé kémee nsmé pirósáayaha mesére símisi. ² Ukepipi kuú ne siyáa təròò nsí kémee ritiki uú ne ró símisi. Uyē kuu kò ne ritiki uú ne nípá yo wai. Lē nnya kuu kò u wée uu nípá yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Uléécaá Kepipi kémée ke Uléécaá meyoopi amē léemelē lin tēlu. Kēkēe meyíkíyiki lē ke Uléécaá uu rí we nyiselē. Kēkēe kensímé mee rínanje m má ne keté nnéí múlilē nípá yo lin ne mesére we. Kake pisoi akópe pihēere ní masí, ake pēe ha keyómecaa-pò uyee n-yóopinanje píima m má kuluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye piléécaatume ríyu fele

⁴ Uléécaá Kepipi ye piléécaatume nnéí ríyu fele. Lē nnya kuu rinyiri tee pinnéí akó meyá n fe ke he. ⁵ Pikecòpe úye kuu ketume maalē te:

Pò Kenépipi lē,

káí ne n̄eni n k̄pisi, n̄ee pò mári? Pikecòpe úye kuu ketume símaalē uú ne maa re:

N̄ee yé ha Uusaa

uyē uké kò Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpē-i ke Uléécaá utú pēe Ukepipi foí keté kecáá ní tumme, u pēe maa re:

Piléécaatume nnéí piké riwula piké ke yáási. ⁷ U pēe piléécaatume p̄s nkó maa re:

Uléécaá ye piléécaatume pansesele kuyò

uu upikéikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi p̄s nkó maa re:

Hóí Uléécaá, típóyòpitù ne welē ne nípá píyēi-pò.

Pò aseí pansesele kupóyòpinaapi.

⁹ Pò lelee aseí m má lalē, pòn m̄ewai kópe kesu.

Hói Uléécáa, lē nnya ke nē Upóléécáa am pō wée
am mpóonare mekpō ripóyu kecáá kōoni *
am kō pipósáco kecōpe pō wée. ¹⁰ Uu kō kpá re:

Pó Upíima, pōo hái kékoraane-me ketē wa
aa kō ne apónipe cire keyómecaa yóoni.

¹¹ Lē nnéi ye tenene toké li pa.

Amá meséere ke pōo yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹² Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi meco.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ketúkanka n conse meco.

Amá meséere ke pōo yé mese mmé n we.

Mpófáa anmē áa yé kutene wa. ¹³ Uléécaatume úye kecire kuu ketume maalē te:
A kunéluke-luke-mē kékukótone-i tone.

Liké ha ne tu péé uye-i kam yé pipóláaro kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴ Piléécaatume
ye yo le? Pi ifáa inyine le yee Uléécáa pikei n wai. U pi tummele re piké
pē ayu kai yé ní lo lé.

2

¹ Lē nnya kai pise re toké meyansei mmē kari n kō ne kutu n colē, ári kape ne
ncée m pō nnya. ² Nsímé ke Uléécáa uú ne piléécaatume nnō n símisi ye mpikéi
wale. Nkó yee úu kutu n tíncō néé úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá
yénle. ³ In lē, íye kari yé fe ari nméherere, in te ári n-yulalesimé píima mmú kpisi
toké waise linyine? Upíima ricuruu yee ní-yulalesimé mmē písímé kóraane,
pepee n kō un símisi api ró maa re aseí ye nye. ⁴ Uléécáa pōo kō mewaisanja ne
mewai píima mpéhē mpéhē wapisi uú ne nyíse re lē kapi ní ma ye aseí le. Uu
kō Unfaasone lihéhéere pi hōone yare kuu ní la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoi pipi ayu n lo

⁵ Asei kecáá, ái piléécaatume ke Uléécáa uu ketē kee masí kepire n weme
pa re piké kekecáá m paílē. Kensímé kari nní we ton símisi. ⁶ Amá unyine ye
Nléécaasimé kelō kenýine-i maa re:

Yo kapi ye sée re usoi pōké ne ukécáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoi pipi pōké ne kekecáá ní paílē?

⁷ Pō u wale aa tíyese un itunje kerí inyine kémee piléécaatume metene we
nkáripí.

Pō ripóyópikōn u rikipisele aa ríyu u waise.

[Pō u tonséle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸ Pō nípá yo uanipe-i wale.

Uléécáa yé nípá yo uanipe-i n wailē, líka mpurí ái kō we kúu uanipe-i m múílē.

Mpá ne lē, ári kahané n yé te pi nípá yo uanipe-i wa. ⁹ Amá to nkpeni yénle
re Yeesu ke Uléécáa uu itunje kerí inyine kémee n tíyese un piléécaatume
metene we ye nkpeni riyópikōn tikipile uu kō ríyu yenu, nkpō kuú ne
íwe n lí uú ne kpi nnya. Kefa ke Uléécáa uú ne u n fénne nnya kuu lē
pisoí nnéi riyu kecáá kpu.

¹⁰ Asei kecáá, Uléécáa yee nípá yo wa lin uanipe-i we. U kō la re sisoi pipi
kulúí síké uiyōopi kémee lumpō. Kai nní re Yeesu yee ye siriyu lo nnya, lí ne
risá re Uléécáa uké íwe u lukeise uké n nyamí ne kétō-pō uké ne sisoi pipi kulúí
uiyōopi kémee ní hapō nnya.

* 1:9 Luki 7:46

¹¹ Uyē Yeesu yee ye písoi akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó le. Lē nnya kái isei u we uké pi sée re upimareco. ¹² Ticuruu u Uléecaa maa re:

Hói Uléecaa! Né ripónyiri pinémáreco símisi.

Né piicápine kémee pó pakarente. ¹³ Uu kó pimáa kpá re:

Né Uléecaa ne ritá.

Uu kó kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Uléecaa uu né m pa.

¹⁴ Siwá see sisoipipi le ne isoipinje ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu póo kó isoipinje ne mesoinye kpísi uu piméco umecíre pansese kesoipipi, uu kpi uu ne unkpó mmē Setani yee nkpó nnahe m múlilé tékéé. ¹⁵ Lē kuú ne pepepe pee nkpó iwame nnya piísoi nnéi kémee ilási n tú akpanii tó. ¹⁶ Asei kecáa, ái pilécaatumé kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷ Lē nnya kai pise re uké meyikíyiki ne upimareco menyíne n we. Lē kuu wa uu ne pansé Uléecaa usina yee ye íwe n té un kó Uléecaa pikéi ne aseí wai re Uléecaa uké ne písoi akópe n sárei nnya. ¹⁸ Li uricuruu peikeele uu íwe le. Lē nnya kuu yé kó fe uu pē kai umeco m peikee pin íwe le come.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹ Lē nnya pinémáreco, nó ne Uléecaa yee nó n sée pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utume ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ² Pi Moisi kecáa wói re: Moisi ye pee Uléecaa keyó nnéi kémee aseí ute le. Liméco ke Yeesu póo kó pee Uléecaa kémee aseí ute, uu u pansese usina. ³ Nkó yee keyó m mó ye ríyu mále ai keyó kē feríye. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feríye. ⁴ Unyine yee ye keyó mō. Amá Uléecaa yee ye nnpá yo mō. ⁵ Moisi ye pee Uléecaa keyó pikó nnéi kecópe ukeikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu ní maane kecáa ní símisi. ⁶ Amá Kírísi pō ne Kepipi le kee Uléecaa pikó kecáa ní paílē n̄sone. Lē kémee kuu aseí ute. Tóo nní lē ukéyo pikó, in te ári iwame má, tón kó tálē in kó ró láarú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷ Lē nnya ke Uléecaa Nfaasone ní maa re:

Nōn neni keyaa nké urinōo n kō,

⁸ áni kape nōanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nōpinésáyaha apí pee u n kési api kó kucesi kóima-i u peikee meco.

⁹ Likumúnjé kpe-i ke nōpinésáyaha api rinóo né wéesi api kucesi kóima kémee né peikee.

Pin kó ne pikéi pē kam aḡmē afēena kémee n wa yē.

¹⁰ Lē nnya kamí pee ne kunai kpē pikó wóosi am te pi pikemúnjé kémee pólule, ápi nnécée nyu.

¹¹ Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáa, ápi pikai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine.

¹² Lē nnya, ani nómencíre tí, pimáreco, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kó Uléecaa pakare, ai tíyese uu ne Uléecaa yee nfáa n te kepíre tó. ¹³ Lē nnya, ani ikari n kpáriisene nnpá keyáa kéye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókencópe úka rintíkí urikín tiké tákasi nnya. ¹⁴ Asei kecáa, in te tō nfatene kari hái kékoraane-me m má n̄sone múlilē ne keyáa tōrō-pō, tó ne Kírísi ye pee lē pénélenle tón ne we.

¹⁵ Li wólaalē te:

Nɔn nɛni keyaa nké urinɔɔ n kɔ, áni kapɛ nɔánékín takaase yare kumúnjé kpɛ-i ke nɔpínésáayaha apí pɛɛ u n kési api kucɛsi kóima-i u peikeɛ meɔ. ¹⁶ Píye pɛɛ Uléécaá rinɔɔ kɔ api kɔ pɛɛ rinɔɔ u wéési? Píye picɔ, insá pɛ nnéi ke Moisi uu nɛ Esipiti keté-pɔ n léeme? ¹⁷ Píye ke Uléécaá uu nɛ wóosi aɲmɛ afɛena? Píye picɔ, insá pɛpɛɛ akópe n wa api kucɛsi kóima-i kpíni? ¹⁸ Píye kuu nɛ wéeri rɛ: Asei kecáá, ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilɛ kémɛɛ lonine? Píye picɔ, insá pɛpɛɛ kupakarɛciré u n nyíse. ¹⁹ Lɛ nnya, tɔ yɛ te nfatɛnɛ kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompo.

4

¹ Uléécaá yɛ piyekei masile rɛ u yé tíyɛse ari kewénte ké kuu ró n yekeilɛ kémɛɛ lompo. Lɛ nnya, ani nómɛnécírɛ tí nɔnɔnɛ, áí kapɛ wa rɛ li nɔ unyine púneise uu pilompɔ pɔɔnɛ. ² Pi Nsímé Kɛcirɛ ró símisile yare kapí pɛɛ pírókpure n símisi meɔ. Amá nsimé mmɛ kapi n kó nɔn líka pí yoriyɛ. Pɛpɛɛ pɛɛ n n kó ápi nɛ kefa n tɛnɛ. ³ Tɔ mpí tɔɔ nní nɛ nsímé mmɛ kefa n tɛnɛ, tɔ nɛ kewénte ké kémɛɛ lonine. Uléécaá yɛ kekɛcáá maa rɛ:

Li kuwáí né wale am wéeri rɛ aseí kecáá, ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilɛ kémɛɛ lonine. Uléécaá pikei yɛ kɔ pɛɛ háí keté kekoraanɛ-mɛ tenɛnɛnɛ uu kɔ pɛɛ nɛ lɛ male. ⁴ U kelɔ Nléécaasimé kémɛɛ keyáa sééi-sééi nkó maa rɛ:

Ke Uléécaá uu upikei nnéi ní masí,

uu pɛɛ keyáa sééi-sééi tunjé wénte. ⁵ Li kɔ kelɔ ke-i wólaalɛ tɛ:

Asei kecáá, ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilɛ kémɛɛ lonine. ⁶ Pɛpɛɛ pɛɛ mefoi Nsímé Kɛcirɛ n kɔ ápi nɛ kefa n tɛnɛ. Lɛ nnya kápi kewénte ke Uléécaá uu n yekeilɛ kémɛɛ lompo. Picɔ yé nkɛpéni fe api kekɛmɛɛ lompo. ⁷ Lɛ nnya ke Uléécaá uu kɔ keyáa féé piyekei rikpá uu ke séi rɛ “Nɛni”. Kɛpire-pɔ kuu pɛɛ limɛmáá nɛ Tafiti ritiki uu nɛ male yare kari kelɔ pikóme ní masí rɛ:

Nɔn nɛni keyaa nké Uléécaá rinɔɔ n kɔ, áni kapɛ nɔánékín takaase.

⁸ Asei kecáá, Yosuwee un pɛɛ nɛ kewénte ke-i písoi n lompo, Uléécaá uu yé pɛɛ kɔ keyáa féé keɔ nsímé n símisi. ⁹ Lɛ nnya, kewénte kenýine yɛ wele ke Uléécaá pikó api n yénune yare ke Uléécaá uu keyáa sééi-sééi ketúnjé n wénte meɔ. ¹⁰ Nkó yɛɛ kewénte ke-i n lompo yɛ wéntenɛ. U yé kam uu wénte yare ke Uléécaá uu n wénte meɔ. ¹¹ Lɛ nnya, tókɛ nɛ kewénte ke-i pilone n yɔɔnɛ. Ari kape tíyɛ tɔ unyine uké kupakarɛciré kpɛ kucɔ nnya loó.

¹² Uléécaá rinɔɔ yɛ nfáa mále tin kɔ pikei wai. Ti láárúle ai meyele meté ritéhe tɔsu. Ti yɛ usoi lonle nɛ uisoi nnéi kemɛɛ-pɔ, ari nípá yo kóólɛnɛ, ari kɔ akɔhɔ sitaɲɛnɛ nɛ amɛkpéré kóólɛnɛ. Ti yɛ kɔ usoi mela nɛ usimúnjé cérilɛ ari kóólɛnɛ. ¹³ Líka mpuri áí keté kecáá we ke Uléécaá uu n nyáni. Mpá yo yɛ ukeyu-i yánaalenlɛ lin nyáni cáí. Uyɛ kai píse rɛ tóké ntónéí, lɛ kari n wa kéɛ.

Yeesu yɛ Uléécaá usina

¹⁴ Tɔ Uléécaá usina mále. Uyɛɛ nní Uléécaá Kɛpípi Yeesu. Uyɛɛ Uléécaá kekúrí ha. Lɛ nnya, tóké lɛ karí nɛ nní kefa u n tenɛlɛ nɔnɔnɛ m múílɛ. ¹⁵ Uléécaá usina uyɛ kari m má uu usina yɛɛ uu yé n fe uké tirónárei kémɛɛ ró lé. Amá li meníjɛ mpá yo kémɛɛ mɛrɔɔ u peikeɛle, uyɛ uu pɛɛ akópe áka wa. ¹⁶ Lɛ nnya, li píse rɛ tóké kefa kesɛ nɛ Uléécaá riyɔɔpitú tiko. Kei kuu yé íwe ró té uu kɔ ípɛɛléɛ ró nyíse uu pɛɛ kumúnjé kpɛ-i kaí nɛ n sá ró comɛ.

5

¹ Sisoipipi kecəpe kapi ye nɔpá Uléecaa usina úye wée api pikei u pa re uké písoi lihéehee Uléecaa m pasii un kə piayu kecáa ne inyóonse wai re Uléecaa uké piakópe pi sárei. ² Uricuruu ye kə urinarei cire mále. Lē nnya, u ye fe uu pinyuweciré ne pepere ye m púnne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinári m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáa inyóonse wa uu kə umpuri pikó akó kecáa wai. ⁴ Uka úu ye uməcire ríyu tē waise. Amá Uléecaa yee ye usoi sée yare kuu Arəw n sée meco.

⁵ Limeco, ái Kirisi yee uməcire ríyu waise uké Uléecaa usina. Amá Uléecaa yee kumúnjé kunyine-i u ma re: Póo Kenépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáa. ⁶ U kə kelə kecə ma re: Pə Melikiseteeeki meco usina le nɔpá piyei.

⁷ Ke Kirisi uu pee keté nké kecáa n we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléecaa yáasile. U pee Uléecaa ne ténile re uyee yé fe uu nkəpə kémee u lese. Kuu aseí ne Uléecaa n tikiłē nnya, Uléecaa pəo kə ne kutu u cə. ⁸ Mpá kuu nní Uléecaa Kepipi, íwe kuu n li yee tíyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléecaa ye tíyesele uu n nyamí ne kəto-po. Lē nnya kuu ne pē nnéí pee ne kefa u n tenelē piyóriye tenəciré ka. ¹⁰ Uléecaa yee u wée re uké usina Melikiseteeeki meco.

Písoi piké piməcire tɪ, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Təo likeracáa nsímé kulúí mále toké male. Káni ye mekee n kə nnya, li ne rə páápúle re toké liasei nə símisi. ¹² Kei kai nní n tu, li peé we yare noké pee nkpeni picélaa. Amá li kə pee hái ne nkpeni-me pisele re piké Nléecaasimé kekoraane-me picélaa nə rikpáme. Lē nnya, mepə kai pise re noké nyē, ái nkpani iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yee mepə n nyeni ye kewá le. Uu kahane mewééseyu mē kémee kapi ye lisone ne likópe n céri n kə. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéése pəo ye li. Pē ne menyuwe mále, pin kə lisone ne likópe picere kémee pelaalē rísonē.

6

¹ Lē nnya, toké Kirisi kecáa icélaa ne kéyu n sí, ári kape ikékoraane ke-i nmane n we. Toké icélaa yási yare pepere nfatene kémee m pelaalē. Ari la toké kə kékoraane icélaa kémee n we yare nní mewai mee áme líka n yóriye piyá ne Uléecaa kefa pitene nsímé ² ne piniwole mpehē mpehē kulúí nsímé ne písoi kecáa anípe pílaa ne pikpəkpə meyiše ne ketúhaaneyaa tərəw kecáa nsímé. ³ Toké ne kéyu n sí. Uléecaa un ncée n he, lē kari sánti toké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Uléecaa metéí ame rinkpáii, api ihée yee keyómecaa-po n léeri lélé, Nfáasone nn kə pikeméé we api kə ne piisoi kpure kémee peepə. ⁵ Pi kə pee picére masile re Uléecaa nsímé ye láarúle, api kə kom te keté fale kee n weme ye rínanje mále. ⁶ Mpá ne lē, api pee kə Uléecaa fómni. Lipite pē ápi ye fe piké piakópe kepire píto rikpá piké isoi conse. Liriyíkí re pi Uléecaa Kepipi kunapéékəw kecáa pikarii kpálenle pin kə písoi keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáa, ikónē in kecare kenyine kémee n cuunkee, iluke in rísonē n wa, li ye pē nnya kapi ke n lum kuláa wale. Uléecaa yēē ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mewéé mee kei le, áke pee líka yoriye, Uléecaa yé anəw ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala kecire, nɔpá kari nní n símisi, tə talē te ncée sone mme-i ke Uléecaa uu yé nónányu n lə kani tikiłē. ¹⁰ Uléecaa ye aseí tikilenle un ne túhaane. Uu nómenewai sone paleine. Uu kə paleine re nə ríla u nyíše ani ríla mmē ne tiki aní ne upikó lēni. Nə kə ne wele nən pi lēni. ¹¹ Tə la re nɔpá nə úye uké lē n nɔmópúle hái ne kəto-po, noké ne lē nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ari

la naké siká m má, amá ani pɛpɛ Uléécáa ne kefa n tene pin ne piripɔɔ we meɔɔ n we. Pɛpɛ ye lɛ ke Uléécáa uú ne pi m mé uké pi he yɛ.

Tinɔ́ ke Uléécáa uu n yekei ári méwɔo waine

¹³ Ke Uléécáa uu Apiraham tinɔ́ n yekei, u pɛe wéerile. Líka ái we lɛe u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uú ne wéeri. Lɛ nnya kuú pɛe mese urinyiri cire sée uú ne wéeri. ¹⁴ U pɛe re: Asei kecáá, né meyá kunípe pɔ́ múlukuse, am kɔ́ pipɔ́pírɛ kulúú waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripɔɔ n we u n lɛ ke Uléécáa uu n yekei re u yé u wa mé uú ha ne li yenu. ¹⁶ Usɔi yèè lelee u n fe rinyiri séele uú ne wéeri ai nyíse re aseí kuu símisi, ncée rín we re piké u kesi. ¹⁷ Uléécáa ye pɛe lalɛ uké pɛpɛe urinɔɔ kuu n yekei m mé rísone nyíse re urinɔɔ kuu ní ma ári kuonse we. Lɛ nnya kuu rinɔ́ yekei uu kɔ́ wéeri uu rikécáá kpáɔ. ¹⁸ Mɛwai mé keté áme kuonse we. Uléécáa uu yé fe uké mekemee nnɔ́me wa. Lɛ ne tɔ́ mpí tɔ́ nní ukemee kepéké ní yé meyá ikari kpáselenle tɔn ne rinɔ́ kuu n yekei mé. ¹⁹ Lɛ kari n tálɛ tɔn ne mé ke ntófáa ní ne saulɛ tɔn ne we. Kesáú kee páápúle yarɛ kúninɔ́ kesau kee ku m múllɛ kun ne rísone nyenu. Kesáú kee kenírípi kapi kelɔ sone ne kelɔ sone riyíkí kecɔpe rinkéne lurile ake léepɔ. ²⁰ Kei ke Yeesu uú ne kekpréé tɔ́ wa uu tɔ́ nnya mefoi lompɔ́ uu pɛe Melikiseteekei meɔɔ pansɛ nɔ́pá píyɛi Uléécáa usina.

7

Melikiseteekei ye uyɔɔpi le un kɔ́ Uléécáa inyɔ́nse uwai

¹ Melikiseteekei uyee pɛe Salem uyɔɔpi le un kɔ́ Uléécáa ye nɔ́pá yo kecáá n tɔ́ inyɔ́nse wai. Ke Apiraham uu piyɔɔpi piferiye ní masí un kulu, Melikiseteekei ye ne u risánele uu rinɔ́ sone u tikise. ² Apiraham uu pɛe lɛ nnéi kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteekei aseí nyee nsímései uyɔɔpi. U kɔ́ pɛe Salem uyɔɔpi le. Liasei re nkínɔ́nyɛ uyɔɔpi. ³ Úu ne usáa, úu ne úni, úu kɔ́ kumáre kúka kéme leéri. Api ríka ukemareyaa néee unkpɔ́ nkɔ́ ríka símisi. Uléécáa Kɛpípi meɔɔ kuú we. Uléécáa inyɔ́nse uwai lo nɔ́pá píyɛi-pɔ.

⁴ Ani yé te úu kusa ríyú má! Uyé ke urókpurɛ Apiraham uu lɛ nnéi kuu atɔpi kéme n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hele re Lefi kumare pikó pɛe Uléécáa inyɔ́nse n wai piké ye Isirayeli pikó picɔ́ pise piké pilikɔ́ nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucɔ́ kapi lɛ wai, pin kɔ́ ne kesé Apiraham sipirɛ. ⁶ Melikiseteekei uyé úu kɔ́ pɛe Lefi kumare ukó, amá Apiraham ye pɛe ulikɔ́ nnéi curii awélé kefi, Melikiseteekei uu kuse kpísi uu kɔ́ pɛe Apiraham ke Uléécáa uu anɔ́ n yekei re u yé linyine u wa, rinɔ́ sone tikise. ⁷ Ái céreise re nɔ́pá úye ye nyule re uwéése ye ye usírísá rinɔ́ sone ritikise. ⁸ Lefi sipirɛ see ye awélé kefi kéme kuse n kpísi pɔ́ ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléécáa Nsímé atelé ye maa re Melikiseteekei pɔ́ ne usɔi le yeé úu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirɛ ke Isirayeli pikó api ye neni nní nɔ́pá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lɛ nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pɔ́ ne kɔ́ pɛe Apiraham ne ritikile uú ne ulikɔ́ curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mpá kápi pɛe kahane nní Lefi m mári, u pɛe Apiraham menyɛ kéme wele, Apiraham ne Melikiseteekei apí ne sáne.

¹¹ Uléécáa ye pɛe Lefi sipirɛ isina tonsele uu kei ne Isirayeli pikó isé pa, uu pi kúrúrise. In pɛe re Lefi sipirɛ sé ye pɛe isina tone lin nyamí ne kɛto-pɔ, ái ye pɛe wa re usína féé uké Melikiseteekei isina ico tone. Arɔ́ isina metone meɔɔ mee ye péé ne risá. ¹² Pi ye pin kumáre féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé pɔ́oké kɔ́ conse. ¹³ Asei kecáá, uyé ke nsímé mmú ní ne nté ní máne ye mpuri féé ukó

le. Mpuri mmē ukó úka úu píakai isína tonelē uké kenyóonse kémee pikei wa. ¹⁴Yuta pikó mpuri kémee kapi Urópíima mari. Mpá úye ye lē nyule. Ke Moisi uu pēe pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa nsímé n símisi, uu pēe pimpuri kémee pēpēe ye inyóonse n wa nkó ríka ma.

Usína yee Melikiseteeeki meco ní we

¹⁵Tó nkpréni nsímé mmē kapi ní ma aseí rísonē konle re usína yee Melikiseteeeki meco ní we ye leemēle. ¹⁶Ai isé ke písoi api n wa yee ncée u he re uké isína tone. Amá nfáa mee rín ye píakai n nyere nnañe kuú ne isína tone.

¹⁷Li Nléécaasímé kémee ukécáá wólaalē te:

Pó nípá píyei-pó Melikiseteeeki meco usína le. ¹⁸Isé foí íi péé nyaní ne iketó-pó, íi kó líka yoriye. Lē nnya kapi í kpu. ¹⁹Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléécaá inipee-í linyine sɔnukuse ne líketó-pó. Amá tó nkpréni ncée sone kari yé ne n tálē yenle. Ncée sone mmē ye kó tíyesele arí ne meyá Uléécaá kó.

²⁰Limemáá, Yeesu isína ye kó ne impehē le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuú ne isína tone. Ai písína picó kémee lē wa. ²¹Amá Uléécaá ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maá re:

Upíima úu rinóó tē mékeñe má.

Pó nípá píyei-pó usína le. ²²Lē nnya ke Yeesu uu pansē nkóméine fale mee nfoí n fe umúlé.

²³Ai kó yá, písína picó pó ne pēe kulúí wele re nkpo rín yé tíye piké meséere isína n tū nnya. ²⁴Amá Yeesu pó ne meséere wele. Lē nnya, isína kuu n tū íi unyine ucó kúpa we. ²⁵Lē nnya kuu yé fe uu pēpēe ye ne u rintíki apí ne Uléécaá kémee sí ayu meyíkíyiki lólu. Kuu nní meséere nfáa m má nnya, u yé fe uu pikecáá Uléécaá n welu.

²⁶Usína uyē mpuri kaí ne sá re tóké m má, úu mékperinkpe póriilē, úu ncaai ríka wa, úu akópe áka wa, u ne pikópekoó apí líka pénelē. Uléécaá ye ketone cáca kee sicó n fe kecáá u tonsēle. ²⁷Ai píse re uyē uké ye písína picó meco nípá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóonse wa uu pēe lē memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníñe kuu inyóonse iyē wa uu másu, péé uye-í kuú pēe umecire n kpísi uu písói akópe nnya he. ²⁸Pē ke Moisi isé íi isína n tónse ye pēe písói picó meco ntóhó mále. Amá rinóó tē ke Uléécaá uu isé iyē kepíre ní ma uu wéeri ye Ukepípi kee ní nyaní ne kété-pó isína tonsēle hái ne nípá píyei-pó.

8

Yeesu yee Urólécaá usína

¹Nsímé mmē kari písímé ní la kefirírí ye nkpréni nké: Tó Usína mále yee keyómecaa-pó Uléécaá yee nnañe nnéi n te riyóopitú kuluke-luke-mē kényukoótone-í n tū. ²Uyee kunyóonsecañí kémee keló sone riyíki-í isína pikei wai. Ai kesoiipipi kee kucáñí kpē wa, amá kucáñí yíkíyiki ye ku ke Upíima uu n wa.

³Asei kecáá, nípá usína úye pikei pēe uké ye lihēheē ne lē kápí ne n nyóonse Uléécaá pa. Lē nnya kai píse re Yeesu póké kó linyine ne hapó uké he. ⁴U pēe ketē nté n we, úu yé pēe fe ricurruu uké isína tone. Písoi pēe isé kecáá isína pikei n wai ye piwée máálenle. ⁵Pikei pē kapi kei n wai ye lelee keyómecaa-pó meyíkíyiki ní we iyíraane le lin kó likumífri. Pi waile yare péé uye-í ke Uléécaá uu pēe Moisi n nyíse lē kuu yé kucáñí n wa meco. U pēe u maá re:

A ripaí, aa pikei pē wai yare kam nní riyópe kecáá pó n nyíse meco. ⁶Amá Yeesu isína kuu n tū ye keté kecáá pikó ikó fele. Uyee tíyesele ke Uléécaá uu ne nkóméine yíkíyiki písói sée un kó pikecápe nsímé nyóonse. Lē ke Uléécaá uu n yekei re uké nkóméine mmē kecápe wa ye fele.

7 Asei kecáá, nkóméine fói nn péé n nyarí ne kété-pò, áí yé pée nkpáni pise re piké kò melírú pikóméine rikpá. ⁸Uléécaá ye péé ne upikò césile kuú ne maa re: Né Upiíma, ne maa re siyáa ye weme, kam yé ne nkóméine fale ne Isirayeli pikó ne Yuta pikó n sée.

⁹Nkóméine mmē nín wene yare mmē kam ne pipisaa n sée keyáa kē kam kunípe pi n tí amí ne Esipiti keteni-i pi lese. Upiíma uu kò kpá re:

Ke piricuruu ápi n fe piké nkóméine mmē kecáá ní sóné nnya ke né ám kò ne kutu pi rico.

¹⁰Ani nyánii, nkóméine mmē kamí ne Isirayeli pikó n séine siyáa sē kepíre ye mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,

am kò pisifa kémee i wolu.

Am pée piuleeaa,

api pée pansé pinékó.

¹¹Piuka úu yé pée uuyucò céési.

Piuka úu yé kò uumaréca símisi re:

A Upiíma ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikecòpe kewá sínsápi háí ne uwéése kémee-pò.

¹²Liriyíkí re ne sóntile ké pincaai pi sárei,

ám yé kò lē kapí ne né m púnne léisente.

¹³Ke Uléécaá uu nní nkóméine mmú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mmē ne pikpurú masile. Yo in n kpurú, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pò piyomeyáhaa

¹Nkóméine fói pò ne kò pée inyékii mále kapi ye n wa apí ne ketē nté Uléécaá Keyò kémee u yáási. ²Pi pée kunyónsecánjí kariile api ku kéné meté. Kelò fói kapi ye sée re kelò sone. Kei ke sífiráa ketəsi ne kutaapili ne akpónó kapi Uléécaá n he aá we. ³Kenírípi lírú kepíre ke kelò kecò aké we api ye kē séi re kelò sone riyíkí. ⁴Kei ke wura ketunipi ke-i kapi ye tulaali n nmaasi aké péé we ne nkóméine kutakai kpée kunnéi wura m pòriilē. Kukemee ke wura kulú kunyine akú péé we. Aròo kunaapi kpée pée n felési ne nkóméine akpáncúkú ye kò pée kpē kémee wele. Nkóméine aròo nyee pée akpáncúkú nyé kecáá wálaalē. ⁵Nkóméine kutakai kpē kecáá kapi piléecaatumé pée ye m merí amíiri serí api nyereše, lin nyíselē te kei ke Uléécaá uu we. Piaméj amíiri ye pée kutakai iwúkí yáriilenle. Ai nkpéni kari yé mmē símisi ne nketo-pò.

⁶Kapí lē nípá yo n nyónsente api yikikee, pèpèe ye Uléécaá inyónse n wa api ye pée nípá keyáa kéye kunyónsecánjí kelò fói kémee lompo api inyónse wai. ⁷Amá Uléécaá Usina mecire yee ye kunjē kémee mese kóló kelò lírú kémee lompo uu inyónse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyónse menye ne iyē kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa apí la kecáá n nyónse menye kuu ye ne kei lompo. ⁸Lē ke Nfáasone nn ne nyíse re ke kunyónsecánjí kelò fói ake kò ne nní piwée n kpálē nnya, úka úu yé fe uké kelò sone riyíkí-i lompo. ⁹Kumúnjé nkú kémee kari nní ní we kumíiri kai lē nyíse. Liasei re lihēhehe kapi Uléécaá m pásii ne isee kapí ne n nyónsente áí ye fe liké pèpèe lē n wai simúnjé kémee nyíse re pi Uléécaá inipee-i nyamle ne kété-pò. ¹⁰Lē nnéi ye sisoipipi ricuruu

isé le yee iluke ne píta ne píniwole ke usoi uu ye ne uakópe n heere kémee ní we. Isé iyee pee rínanje mále hái ne kumúnjé kpei-pó ke Uléécaá uu nípá yo n conse.

¹¹ Amá Kirisi pó ne Uléécaá Usina le yee ní ka uké memá mee n weme ró nyíse. U kunyóonseacánjĩ kunyine kémee lompolé kpee ríyu píima m má kun kó nyam ne kuketó-pó. Ai písoi pee ku karií. Lelée re áku keté nté kukó. ¹² Mecírenínje ke Kirisi uu keló sone riyíki-i lompo. Ai apoila ne ináa menye kuu ne lompo, amá uricuruu menye kuu he uú ne hái ne nípá píyei-pó tiróyu lolu. ¹³ Pi ye apoila ne anáala menye kpísile apí ne kunáayaha kapi n tóroise nfuló péne apí ne usoi yee mékperinkpe m póriilé nínesi, uipinje ii funi. ¹⁴ In mesei lé, Kirisi menye pó ye rínanje máne ai lé tósu. Nfáa teneciré mee tíyese kuu umecire kpísi uu Uléécaá he yare inyóonseese yee íi ncaai nka m póriilé. Inyóonse iyee sirómúnjé kópe heerele toké ne Uléécaá yee ye nfáa n he pikei n wai.

¹⁵ Lē nnya, yee ye we un Uléécaá ne sisoipipi kecōpe nkómeine fale wai. Pisiményóonse pē nnya ke sisoipipi sē ke Uléécaá uu n sée asi yé keyómecaa-pó nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkómeine foi kémee n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé pee sikupakareciré nnya n yé kémee si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umekpo-maá linyine wa, li pise re piké yé te u pikpó masile apí kelene li wai. Piké kelene ritelé tē n wúkule, li pise re piké nyíse re uyee ri n wói ye pikpó masile. ¹⁷ Uyee rinóo n yekei un nfáa m má, usoi uu yé fe uké urináo tē ne pikei wa. Umekpó-maá nmane ke urináo ari yé pikei wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isee kpu apí ne nyóonse apí ménye kōoni nkómeine foi ke Uléécaá uú ne písoi n sée nn kelene koraane. ¹⁹ Moisi ye pee likumúnjé kpe-i nípá isé íye kéenle písoi nnéi keyu-i yare kai ritelé kémee n wólaalé. Uu pee limemáá ináa menye ne ipoi menye kpísi uú ne míni cōhōne uu kó mēnme wée ne kehíhípi kē kapi ye n sée re isaopi kpísi uú ne isé ritelé tē kecáá ne sisoipipi kecáá mpei. ²⁰ Uu pee re: Ménye mmé mee yé nyíse re Uléécaá ye ne nkómeine nó séele re noké n titiki. ²¹ Uu kó limecō kunyóonseacánjĩ ne ilú iyē nnéi kapi ye ne kenyóonse-i pikei n wa kecáá ménye mpei. ²² Li isé kémee we re ménye kapi ye ne likei meyā heere cáká-cáká. Ménye mensá akópe nnya n kōonu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menye ye akópe heere

²³ Lē kai pise re piké lelee keyómecaa-pó likó kumíri n nyíselé heere. Amá li kó pise re piké keyómecaa-pó likó ricuruu pó kó ne inyóonse yee rísone n fe heere.

²⁴ Lē nnya, ái kunyóonseacánjĩ ke písoi apí n karií kémee ke Kirisi uu lompo. Ku keyómecaa-pó kukó kuyíraane-yíraane le. Amá keyómecaa ricuruu kémee kuu lompo re uké Uléécaá keyu-i tó nnya nyere líké ró lé. ²⁵ Uu kei lompo re uké umecire kpísi uké ne nnóo kulúí nyóonse yare ke Uléécaá usina uu ye nípá kunmē kúye ne isee menye n lompo mecō. ²⁶ In pee lē n we, hái ke Uléécaá uú ne keté ne keyóme n wa, li ye pee pise re Kirisi uké íwe li nnóo kulúí. Amá mese kóló kuu nfáani keté nké-i léeme, uu umecire kpísi uú ne mecírenínje nyóonse uú ne akópe lese. ²⁷ Mecírenínje ke usoi uu má re uké kpu, Uléécaá uu pee limemáá ne u túhaane. ²⁸ Limecō ke Kirisi uu umecire kpísi uu mecírenínje he apí ne písoi kulúí akópe kecáá u nyóonse. Amá u ha melírū pēerile, ái pee akópe pílese nnya. U ha pēerile uké pēpee u m mé ayu lo.

10

¹ Asei kecáá, lisone lee kepíre n weme kumíri ke isé ii lése ii nyíse, ái lircuruu kii nyíselé. Lē nnya, nípá líké íye wa, íi yé fe iké nípá píyei inyóonse ise iyē kapi nípá kunmē kúye meséere n wai ne tíyese pēpee lē Uléécaá n yáasi piké n nyam né kété-pó. ² In pee lē, ái yé pee nní n we pin inyóonse iyē piwai tíyee? Li yé pee

nni n wele pepee inyóonse iyē n wai pin mecfreniñe pisonaa masí, akópe áa yé pee pikemúnē-i pi pekési. ³ Amá inyóonse iyee meníñe písoi akópe mǎpá kuñmē kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menye ne apoila menye áme yé fe meké akópe heere.

⁵ Lē nnya ke Kirisi uu ketē kecáa ka uu Uléécaaa maa re:
Aa inyóonse néē lihēchee la.

Amá ipiñe kaa né mǎ.

⁶ Ai isee kapi n tóroise múkú-múkú néē inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe u sárei kaá yosí.

⁷ Kei kam peé maa re: Néē nkó. Ne sónepǎle, Uléécaaa,

ké mepǎla wa yare lé kapi Isé ritelé kémee kenécáa n wói meco. ⁸ Kirisi ye nté male kelene re:

Aa inyóonse néē lihēchee la, áa kó ñmurei pǎké inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei yosí, in kó ne isé kecáa kapi lē wa. ⁹ Uu kó kpá re: Ne sónepǎle ké mepǎla wa. Inyóonse kpure kuu lē kpu uu iféé kpísi uu iripǎhǎ wai.

¹⁰ Uléécaaa mela mē ke Yeesu Kirisi uu n wa uu umecire kpísi uu ne mecfreniñe nyóonse nnya kari akópe kémee le.

¹¹ Mǎpá Uléécaaa inyóonse uwai tye yē mǎpá ke weesi kēye ukekei kémee n wele un upikei wai, un mesére inyóonse ise iyē wai, liinyóonse iyē íi ye kó pikai fe iké akópe lese. ¹² Amá ke Kirisi pǎo mese ñmane inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei n wa, uu pee limemáa Uléécaaa kuluke-luke-mē kényukǎótone-i mǎpá píyei n tú. ¹³ Kei kuu nkpeni neni mē Uléécaaa uké upilaarǎ ukenyale-i riwulase.

¹⁴ Inyóonse ise kuu mecfreniñe wa uu ne Uléécaaa pikó pansese písoi pee mǎpá píyei-pǎ akópe kémee n léalalē.

¹⁵ Lē ke Nfáasone pǎo kó tyyese ari céru. Li we re Nfáasone ye peé maa re:

¹⁶ Upiima ye maa re:
Ani yēe, nkómeine kamí ne pi n sée ye mmú:
Siyáa sē metǎmpǎ-maá, né inésé piakiñ kémee wa.
Am kó pimēsǎhǎ kémee i wǎlu aní meelúse.

¹⁷ Uu kó kpá re:
Am yé kó pikai piakópe ne pincaai kecáa léise.

¹⁸ Asei kecáa, in te pi kelǎ písoi akópe sárei, inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei íi kó kei piwéé kpálē.

Tǎké ne Uléécaaa riko

¹⁹ Lē nnya pimáreco, tǎ tǎlenle re Yeesu menye ye ncée ró hele tǎké ye ne tirǎpǎo kelǎ sǎne riyíkí-i lompo. ²⁰ Uipiñe yee kusǎñáa kapi kenyóonse-i rinkéne. Iyē kuú ne ritiki uu ne ncée fale mee ye nfáa n he ró yéu. ²¹ Lē nnya, tǎ Uléécaaa usina mále yee Uléécaaa keyǎ iwéése n tú. ²² Lē nnya, tǎké kefa kese ne Uléécaaa riko ari kó nfatene meyá m má nké iníñí m má. Simúné kópe see sirǎfa kémee ní we siké n heerele así lelu, tǎké kó irǎpiñe ne míni sǎne n wolelē. ²³ Tǎké lē karí ne n tǎlé anípe keté rimúlú, irǎpiñe íi kape riyǎo. Li we re uyee rinǎo n yekei ye aseí ute le. ²⁴ Ani tyye tǎké n lénaane tǎké ne nla ne mewai sǎne piwai kémee n ñmǎsǎpúsenelē nnya. ²⁵ Ari kape ye tó ne pē tǎo ye n cápine riyá tǎké iyaa n we yare kai picǎ kémee inyékii m pansse meco. Amá tǎké ye meníñe ikari n kpariisene, kani nní meyíkíyiki n yé te keyáa tǎrǎo ye nyahaimelē nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsméseí picére ní masí nnya, tǎn kó ne n we tǎn ne merǎla kémee akópe n wai, inyóonse íka íi peé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sárei. ²⁷ Amá níterii ke usoi uu yé peé ne n tú un ne Uléécaaa ketahai kuú ne písoi n túhaanene ne nna mee pipakareciré ní torene kutoi mé. ²⁸ Usoi un

Moisi isé rinlósó, písoi pité néε pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u té. ²⁹ Nò yé te uyεε Ulééca Kεpipi riintakári uu fómpo ye ne akpanii nyé atóné-tóné sále re u nkóméine menye mee u m pansese Ulééca ukó waise likpárakóó, uu kó Ulééca Nfaasone mee ye Ulééca nfanare usoi n nyise lámaankee nnya. ³⁰ Li we re tó nyule uyεε mí maa re: Né kaí ne sá re ké ye písoi mewai pi ceei, néε yéé písoi ihéé pi pa. U kó maa re: Né Upiima, néε ne nnépuri pikó túhaanene. ³¹ Ai kukaha we re usoi uké Ulééca yεε nfáa n te anipe-i lóipó.

³² Amá ani siyáa foí se-i ke metéi ame nó rinkpáii léise. Kai pikpáii nó ní masí, nò pεε likumúhé kpe-i íwe píima kémeε ne pináa meyá tinmósópule: ³³ Api ye pinyine-i alé ne risoiwúí kémeε isei nó n wapaase pin kó nó wéékuselé. Ani kó pinyine-i pepεε íwe iyé ícò kémeε ní we kecáá kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecáá, nò ye pεε pikpaniikó íwe ténle, ani ye kó ne mpóonare ηmurei re písoi piké nólinékó nó yosí, non nyu re nò memá píima mále mee lé n fe men kó nípa píyey we. ³⁵ Lé nnya, áni kapε lé kaní ne n tálé fóm. Ihéé píima inyine ye likeméé wεle. ³⁶ Asei kecáá, lí nó písele re noké ηmósópú m má, non Ulééca mela piwai m masí, noké pεé ne lé kani m mé n yé. ³⁷ Nléécaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáá, li tise nkáripí, nkáripí fíi ηmaa, uyεε n sónti uké ne n tuine. Úu yé náηaipó.

³⁸ Unékó yεε inénípeε-i aseí n tíkilé yé unfatene nnya nfáa wa.

Amá un kepíre-mē tintópi, ám yé pεε uipuri n la. ³⁹ Amá in tóó, ái tóó pepεε ye rintópi apí ne polu. Amá tó ne pepεε ye ne kefa n tene ai piriyyu lolu le.

11

Pirókpure Isirayeli pikó nfatene

¹ Nfatene ye pinmurei le re lé ke usoi uu n tálé ye piwai masile, te lé ke usoi úu n nyáni ye kó wεle. ² Pikpure nfatene nnya kapí pεε ipakare yé.

³ Nfatene mee tíyεε kari nyu re rinósó ke Ulééca uu ne nípa yo wa. Ai pεε wai re lé kari nní n nyáni ái leleε kúyene ní we kémeε léeri.

⁴ Nfatene mee tíyεε ke Apeeli uu Ulééca inyóonse wa ii Kayεε ikó rísone tósu. Mmē nnya kapi u sée re aseí ute. Ulééca ricuruu yεε uinyóonse iyé pakare re i nyamle. Inyóonse iyé nnya, nípa kuu nní ní kpu, ukεcáá nsímé ye ne wεle tón n kóméi.

⁵ Nfatene mee tíyεε ke Ulééca uu Enóki kpiipó úu pεε nkpo yé. Ke Ulééca uu u n kpiipó nnya kúu nkpo yé. Ulééca uké kelene ú n kpiipó, Nléécaasimé ye pεé maa re uisoi ye ne Ulééca sále. ⁶ Nfatene nnsá n we, úka isoi lí yé fe iké ne Ulééca n sá. Li we re nkó yεε Ulééca n yáási uké ne kefa tene re Ulééca ye wεle. U ye pepεε u n wéési ihéé pale.

⁷ Nfatene mee tíyεε ke Nowee uu lé ke Ulééca uu u n símisi re li yé wa ηmurei úu kó pεε kahané lí n yé. Kuu Ulééca riwure m má nnya, uu kutákai karií uu ne ukεyó pikó ayu lolu. Nfatene mmē nnya kúu ne keté nnéí písoi akópe pa, uu pεε kó mmē nnya pansε aseí ute.

⁸ Nfatene mee tíyεε ke Apiraham uu Ulééca iséi ηmurei uu keté kē kapi n yekeilé te uké masí n te kémeε sí. U pεε tósule úu kó nyu yei kuu sí. ⁹ Nfatene mee tíyεε kúu ka yarε usáne uu keté kē kapi n yekeilé te uké masí n te kémeé tone un acánjí kémeε sói. Isaaki ne Yakupu kapi umεca keté kē n yekeilé ye kó pεε kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye pεε kuyu kpeε akúí pape-pape kecáá ní mómaalé ménle. Ulééca ricuruu yεε kuyu kpē umúhé, uyεε kó kuumame.

11 Nfatene mee ko tyyese ke Sara ricurruu uu kewá mari, aymē nyē-i kuu yé pee m mári an ko pitómpo masí. U pee nyule re uyee rinóo n yekei ye aseí ute le. 12 Lē nnya ke sipirē asi usoi use yee kekpo ne nnyáa piwai ní masí kēmeē léeme, sin kulúu we yare keléecaa awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee rín kúkéē ní we.

13 Pinnéi ye pee nfatene múlénle apí weri apí ne kpíni apí lē kapi pi n yekeilē yosí, amá ketaa-pó kapi menípee lí kpasi, ai pí larisi apí háa re pí písáne ne picéetóhē le pee ketē kecáá ní cemélē. 14 Pēpee nní lē n símisi ye meykíyiki nyíselenle re ketē kapi wéési. 15 In pee kei kapi n léeri ke pikumítri akú wepó, pí yé ncóe yē apí kei pēle. 16 Asei kecáá, ketē kee nké ní fe kapí ne náápo. Lelee keyómecaa-pó kekó. Lē nnya ke isei ii Uléecaa we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nní kuyu n yekeilē uké pí pa nnya.

17 Nfatene mee tyyese ke Apiraham uu Isaaki kpísi re uké ne nyóonse pēe uyē-i kai u m peikee. Ukepípi cireníne kuú pee lē palē piké ne nyóonse, Uléecaa un ko péé ne anóo u yekei 18 uu u maa re: Isaaki kēmeē kaa siyáse yenune apí ye ripónyiri sí séi. 19 U pee tálē te Uléecaa ye rínanje mále hái un yé fe uu usoi pikpókpo kēmeē yukuse. Lē nnya ke Uléecaa uu ukepípi u pese ai wai yare nkpo kēmeē kuu ke yukuse.

20 Nfatene mee tyyese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinóo sone ritikise un tálē te lí kóso-pó lē waine.

21 Nfatene mee tyyese ke itunje ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi pinmáne keté nípá úye rinóo sone tíkise, uu ukusele kecáá nyíki uu ne Uléecaa ríyu waise.

22 Nfatene mee tyyese ke Yosefi uu pee kekpo nyahai, uu símisi re Isirayeli pikó yé kam apí Esipiti keteni-i lelu, uu ko símisi lē kapi yé masí uakóhó n wa.

23 Nfatene mee tyyese ke Moisi usaa ne uuni apí u mari apí u pésu iware itaani. Kapi n yé te kewá ye pinyáneí nyaní nnya, apí isé ke uyóopi uu ní pa iwame wa.

24 Nfatene mee tyyese ke Moisi uu papisí, uu yúlu re apí kape ye u sée re Esipiti Uyóopi ukpére kepípi. 25 Uu wéé re piké u ne Uléecaa pikó kesé íwe n wai ne kuu yé itunje kerí inyine-i akópe kēmeē rínanje n kómei. 26 U pee yé te aseí kecáá, un Kírísí meco alé kēmeē n we, lí memá píima le ai tósu Esipiti ketē kecáá lisone nní. Liriyíkí re ihéé yee u m mémpo kuú pee nyáneipo.

27 Nfatene mee tyyese kuu Esipiti keteni-i yísi úu ko uyóopi kuwói wuri. Liriyíkí re u pee tásile yare u pee uyee úu kúyene ní we meykíyiki nyánile.

28 Nfatene mee tyyese kuu nkpo melóo anyá lí, uu anónóo ménye póriinkee re uyee n kóni úu kape ka uké Isirayeli pikó sipípi foí rica.

29 Nfatene mee tyyese ke Isirayeli pikó apí Míni-Wéé-Nkoi ritéj yare keté kóima. Amá ai Esipiti pikó pee pitéj ní peenu pó muuni.

30 Nfatene mee tyyese ke Isirayeli pikó apí Yeriko imele siyáa siseei pikóónú masí, ii lólesi. 31 Nfatene mee tyyese ke unósi wásánkaí Rahapi uu rísone pēpee pímuńaa n hápo yosí. Lē nnya kápi u ne pēpee apí Uléecaa m pakarelē ripéne piké kó.

32 N-ye kam yé ko písímé rikpá? Nen te ké Seteyoo ne Paraaki ne Samsoo ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyeli ne antepuye nkó símisi ké tájene, itunje yé né ripári. 33 Nfatene ye tyyesele picó apí atópi wai apí siyóopité feriyente apí ko lelee aseí n tikilē wai, apí Uléecaa rinóo kuu n yekei yenu, apí ko ákináa inoo mójnisé,

34 apí nna kutoi kopu, apí nyméherere apí pi yē piké ne atéhe pi parii, apí kufón fine apí limemáa atópi kēmeē rikóhó yenu apí ko atópilee sane feriyé apí lákase. 35 Pinósi pinyine pikó pee n kpí, apí pikpókpo kēmeē yísi apí nfáa kpá.

Apí písoi picó pó íwe píima lukeise, apí yúlu re apí ikeméé lelu. Pikpókpo kēmeē meyise kapi lē la piké ha meykíyiki yísi nnya. 36 Apí picó pó ko nnyei

nam, api iséí pi súúkee, hái ricuruu api pi pahaankee api kukpaniilee pi tani. ³⁷ Api apare pi tapisi api kóni, api pi peikee, api pi sekerente api kériine, api atéhe ne pi kóni. Pi pee tóórinkeele pin asánkone ne apoikone tántilē, ápi líka má, písoi pin pi wéekuselē pin íwe pi wai. ³⁸ Keté áke ne sá re pē piké kekemeé n we. Pi pee acesi kóima-i ne ayópe kecáa ne aparepoo-i ne atenhore-i tóórinkeele. ³⁹ Pinnéí mmē nfatene ye týesele api pikecáa nsímé sone simisi, amá ápi lē ke Uléecaa uú pee n yekei yē. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléecaa ye pee lisone lee lē n fe ne ró lalē, úu pēé la pē ñmane piké li yē, tó ári kape kémee n we.

12

Uléecaa ye urósáa le

¹ Ke píseérakó kulúí píima nkú api nní ró n káalaalē, tóké ncónē ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fóm̄p̄, ari pee itóó kai m píse re tóké wa kémee ne kényu pihápe n náasi. ² t̄on Yeesu inípee tapaalē. Uyee nfatene ute yee ye n týese nn pelu n̄sone ne k̄ét̄o-p̄. Kuu yé pee mp̄ónare kapí ne u rí la n̄ yosí, uu meníne ñmurei re u yé kunapéékó kecáa nk̄p̄ wéé, úu k̄o liisei ne kutu rico, uú ha nk̄p̄eni Uléecaa riyópitú kuluke-luke-mē kényukóstone-i n tū.

³ Ani uyē ke pikópekoó api ntóosi píima n wa úu k̄o p̄é ne lē sá kecáa musí. Lē kéméé, áni yé p̄e týe n̄n̄ín̄e ñiké riyó.

⁴ Ani kahane akópe n náasi líké ne mén̄ye keleeme tu. ⁵ N̄o lē ke Uléecaa utú ne Un̄símé n̄o n ñm̄óp̄uselē yare usipipi paleilee? U ma re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu p̄o m pásalē

ái kape p̄o n we yare akp̄éri.

Un ye k̄o ne p̄o n c̄ési,

kape ye ip̄ópiñe riw̄ér̄éese.

⁶ Li we re nk̄o ke Upíima uu rí la kuu ye kutu ripasa.

Ke pipi k̄e kuu rí la kuu ye nséí wa.

⁷ Ani ye íwe ke Uléecaa uu ye n kp̄isi uú ne n̄o n c̄ési kémee rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē n̄o wai. Liriyíkí re ke pipi k̄eye ke usáa úu ye c̄ési? ⁸ Amá un̄sá ye usipipi nn̄éí icélaa ic̄o n̄o n c̄ési, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹ T̄o p̄ee písoi mále p̄ee pírsáa, api ye ró c̄ési ari pi pakare. Iye nnya k̄ari yé p̄ee urósáa yee keyóm̄ecaa-p̄o rí we pakare tóké ne nfáa n yé? ¹⁰ Pírósáa yēē p̄ee ró c̄ésile lē kapí rí la, aí ne rinā keri rinyine-i pá. Amá líké ne meyíkíyiki ró n s̄onesi nnya ke Uléecaa uu ye ró c̄ési re tóké ne um̄eco n kp̄áil̄ē nnya. ¹¹ Asei kecáa, icélaa ye mp̄ócaai le mefoí, ái mp̄ónare kelene. Amá kepire ke p̄epe icélaa iyē n yosí api ye ikulaa li. Pi ye aseí m mále pin nk̄iñiñe kéméé we.

Picélaa ne linyine kecáa piyakayakase

¹² Lē nnya, ani n̄oan̄éñe nyee rimm̄ēñe ne n̄oan̄éñui nyee n t̄ōñente papukuse. ¹³ Ani ye nc̄ee cire-cire n̄oan̄éna l̄o. In lē n wa, uyee n k̄ós̄oi úu yé n kp̄ñ̄eink̄ee, amá u yé p̄eí.

¹⁴ Ani n w̄éési re líké n̄o ne m̄p̄á úye kec̄ape n niñú, ani k̄o isoi yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé Upíima yē. ¹⁵ Ani wa úka úu kape ípeelē ke Uléecaa uu u n nyíse líkó paa. Úka úu kape n we yare nn̄iñ̄lonk̄o mee n fepe nn týese aí n c̄ōñl̄ē líké ne písoi kulúí rit̄éñ̄. ¹⁶ Ani wa úka úu kape iwásánkaf̄ n wai, úka úu kape ye k̄o Esau mec̄o Uléecaa líkó háikuse. U p̄ee iluke ise k̄oló nnya uipipi f̄oí keluke ñmeriyele. ¹⁷ N̄o yē te u p̄ee kepire kale un la re piké rin̄o s̄one u rit̄ikise, ápi ne kutu u rico. Mp̄á kuu n w̄éési un ne t̄éni, úu fe uké wa usáa uké lē kuu píimáa m̄í masí conse.

¹⁸ Kani Uléécaá kekúrí rinnyósópó, áí riyópe ke usoi uu yé n fe utí ca kaní ne rikó. Nna píima rín peé we, kuñmaha áku peé we, kesine áke peé we, meyo áme peé we. ¹⁹ Ai rináatónh itu née inósosimé nné kani kó. Isirayeli pikó pée nné mmé n kó ye peé yele re ápi la piké nka nco pikóme rikpá. ²⁰ Liriyíki re rinóo tē kapi pi n he ye ne nrappe pi tósile. Pi ricó pimáa rikpá re: Mpá isee, in tiyópe tē tinca, pi yé apare i tapisi api kópu. ²¹ Mewai memee kei n wa ye pée iwame wele hái, Moisi uu ne maa re: Iwame ye né sóólelenle nen terii.

²² Amá Siyóo riyópe ne Uléécaá, nfáa ute kuyu kaní ne rikó. Keyómecaa-pó Yerusalem kémeé ke piléécaatumé kulúí kulúí api ní we. ²³ Uléécaá sipipi foi anyá icápine kaní ne rikó. Pianyiri nyee keyómecaa-pó wolaalē. Uléécaá yee ye ne mpá úye n túhaane písoi nnéí pée aseí m má pin nyamí ne kété-pó kaní ne rikó. ²⁴ Yeesu yee nkómeeine fale ne ní ka ne umenye mee n kóonu kaní ne rikó. Ménye mee pikei mále ai Apéeli mekó tósu.

²⁵ Lē nnya, ani nómenécíre tí! Ani kape ye n yulu re áni yé uyee ne nó n símisi kutu ricó. Pēpee pée n yúlu re ápi yé uyee ne keté kecáá pi n símisi re piké pinsé ceri kutu ricó ápi pée nméherere, pi pée kutu pi ripasale. Li nyísele re tón uyee hái keyómecaa-pó ró n símaari re toké nsé ceri kutu píco n yulu, ári yé fe toké nméherere. ²⁶ Uléécaá meté ye pée keté yenaasele. U kó nkpeni rinóo ntí ró yekeile uu re: Ái kó keté nmané, amá ne keyómecaa pó kó yenaasene. ²⁷ Anóo nnyé kuu nní m ma ye nyíse re lē ke Uléécaá uu n wa lin yenesi ye tenene líké pée lelee áí kúyenaa ní we riyá líké n we.

²⁸ Lē nnya, kai nní re keyóopité kē karí ha m máne áke kúyenaa we, toké Uléécaá yáasi yare kuu ní la, ári kó upikei n wai tón ne u tálē tón kó u pakarelē. ²⁹ Liriyíki re Uruléécaá ye kó nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

13

Lē ke usoi uu ye ne Uléécaá rinsá

¹ Ani pimáreco nla ne n nmósópúlē. ² Ani kape ye písáneyóo kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee piléécaatumé písioy-i yósile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léiselē yare kesé kani akpanii kémeé we. Ani kó pē kapi íwe n wai kecáá n léiselē te nó ne kó pimeco ipiye mále nnya.

⁴ Mpá úye uké písónne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kape kulee mepéne kémeé n we. Uléécaá ye ne pikperinkpекóo ne piwásankái túhaanene.

⁵ Nwóónaapí rín kape nóínésói kémeé n we. Lē kani nní m má líké nó n tulu, li we re Uléécaá ricuruu ye maa re: Am pó fómnine, ám kó kepire pó tōne. ⁶ Lē nnya kari yé fe ári ne ikari maa re:

Upíima yee unécome, iwame lí né waine.

Yó ke kesoiipi ake yé né wa?

⁷ Ani ye nópinéwése pée nléécaasimé nó rin-yóo kecáá léise. Ani lē ke piisoi íi ne kété n tene m pallē ani pimeco nfatene m má. ⁸ Yeesu Kirisi ye sé-me ne neni-me ne nrapá píyei-pó ase uyē le. ⁹ Ani kape tíye simúnjé sane mpehē mpehē síké ncée nó poise. Uléécaá nfanare mee yé nóínésói kemee-pó tíyese ani papisi, áí iluke kémeé ikóhó yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tó kenýóonsetunipi mále, pēpee kunýóonsecánjí kémeé inyóonse n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we re pi ye isee iyē kapi ne n nyóonse kekále iyaa-pó toroisale. Imenye ke Uléécaá usina uu ye ne kenýóonse riyíki-i akópe piheere kecáá inyóonse wa. ¹² Lē nnya ke Yeesu póo kó kuyu iyaa-pó íwe li uu ne umenye cire písói akópe heere. ¹³ Lē nnya, toké kekále-i léepo toké ha u léepo, tón uisei topori. ¹⁴ Liriyíki re ári nté kuyu má kpee yé mesére ní we, amá kpekpee

masí kεpire n weme kari wéési. ¹⁵ Toké ne Yeesu ritiki arí ne meséere ipakare siyome ne Uléecaa inyóonse n wai, liasei re lelee ntónóó-i n léenti lin urinyiri taáselē kari yé ne inyóonse u wa. ¹⁶ Amá ani kape mewai sone ne nfanare ihēe palei, li we re inyóonse iyē mpuri yee ye ne Uléecaa risá.

¹⁷ Ani nópinéwéése m pakarelē, ani nómenécíere cepise ani pimētene n we. Li we re pepere nónnéfatenē kecáá pállē piké kó símisi lē kapi pipíkēi pē n wa. Ani tíyese piké mpóonare ne n keisi, ái kape ne inḡmōpi. In inḡmōpi kapi ne wai, ái yé pree nó tilaa.

¹⁸ Ani kerócaa keyóme yáasi. Tó yē te tó kefa kpáailenle tón kó la re toké nḡpá yei isoí sone n le. ¹⁹ Ne nó welu re ani lē wa ké ncée yē ké mekee nókenémee pēepō.

Nsímé tḡwō ne iyáhaa

²⁰ Uléecaa yee nkínḡḡe te. Uyee Urópíima Yeesu, usáḡsé wéése yee umenye n kōonu uú ne nkómēine tene círe weri pikpókḡ kēmee yukuse. ²¹ Uké tíyese noké lē nnéílee umela kēmee ní nyamí wa. Uké ne Yeesu Kírisi ritiki uú ne kerómeē lelee ne u n sá wai. Yeesu Kírisi yee nḡpá píyēi-pō meýḡopi te. Amí.

²² Pimáreco, ne nó welu re ani nsímé kam ne nní nó n ḡmóópúselē yosí ne suúlu. Nsímé kekéripi ye ke kam nó wóipō. ²³ Ani n nyu re pi urómáreco Timotee akpanii kēmee lésele. Un mekee n tuime, né ne u ripénepō amí ne nó lóólú. ²⁴ Ani nópinéwéése nnéí ne Uléecaa pikó nnéí yáasi. Italii pikó ye nó yáasi.

²⁵ Uléecaa uké nónnénéí ípeelée nyíse!

Títelē ke Yakupu uu n wólū

Lēlē rítelē ntí kémēē ní we

Títelē ntí uwólē kapi ye sée re Yakupu, Uléécaā ne Yeosu Kirisi ukeikó. PISOI MEYĀ YE MÚSU RE LI YĒ YEESU UWĀ (Matíyee 13:35). U pee Yerusalem-pō Uléécaā pikó icápine kémēē uwéēsē unyine le. Uléécaā pikó mpuri mēē ketē kecáā n yekaalē kuú ne máne.

Nsímē mēē rítelē ntí kémēē ní we riyíkí yēē nfatene. Ai kesoipipi mēwai sōne. Ai re usoi uké kefa ηmane ne Yeosu Nsímē Kēcire n tenelē, amá uké kō uisoi kémēē n wai liké n nyáni re u n tikilenle n̄sōne. Likumúhē re "nfatene nnsá mēwai sōne m má, n kpuwaalenle" (2:26). Pipeikēē yēē nyísele re li nfatene yíkíyiki n̄ēē ái mmē.

Ifaaci iyē mekériiine ye mmé:

1. Lē ke pipeikēē api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikēē kémēē musí piké yē (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécaasimé rintíki apí ne nfatene kémēē n sōne (1:19-27).
4. Api kapē ye nfatene kémēē úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmēwai ne mmēcire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmēcire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá líkó ne n sōne (4:1-5:12).
8. Lē knn mmēcire piyómeyáhaa kémēē m pálē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ N̄ēē Yakupu. Ne Uléécaā ne Upiima Yeosu Kirisi ukeikó le. N̄ēē nō Uléécaā pikó isoipuri kefi ne ité iyēē nní ketē nké nnéi kecáā n yekaalē rítelē ntí wólū. Ne nō yáasi!

Nfatene ne mēwéēsēsōho nkó

² Pinémárecō, ani n kpiilē te mpōonare piima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kémēē nō peikēē. ³ Nō pinyuwe máálenle re lin nō m peikēē re líkē nōnnéfatenē yē, n̄on tinkáhá-káhá ne kētō-pō, li ye tíyesele aní n ηmóópulē. ⁴ Amá ani pee tíyese nōnnēηmóópú kani m má nké nónínsoi kémēē meyá wa ne nketō-pō, ani pee meyíkíyiki m pelaalē líka ái yé pee kō nō m párilē. ⁵ Mēwéēsēsōho men nōkenécōpe úye m párilē uké Uléécaā mē we, uké u he. Nfanare kuu ye ne n̄pá úye he. Úu ye cési. Un mē u n we, u ye hele. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má uú ne welu, úu kapē n tíru. Nkó yēē n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin tánjai. ⁷ Liute úu kapē musí re u yé fe uu Upiima kémēē linyine yenu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúñē áke kelō kese tú. Kéyu ne kēpire kuu uicee nnéi kémēē sōne.

Iwe ne memá kecáā n̄simé

⁹ Nōkenécōpe unyine un íwe m má, uké mpōonare-i n we ke Uléécaā uú ne u rí taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó yēē m má, uké mpōonare-i n we ke Uléécaā uú ne u n cēpisene nnya. Asei kecáā, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mefele. ¹¹ Ntunje ye leemele nn ηmákasi, nn meyúí kólaase, mefele ame lolu, men̄sone nn tene. Limecō ke umámá isoi ii ye mekáikai tene, lē kuu rí we un wai ái ne kei pá.

Pipeikēē nkó

¹² Nkó kai ye m peikee un kahari ye únarekome le. Lin pipeikee u m masí, kuu n feriyē nnya, Uléecaa yé nfáa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pēpēe u ní la pa.

¹³ Lin ye úye m peikee re liké akópe kémee u ritépo, úu kape ye maa re: “Uléecaa yee né peikee.” Mēwai kópe áme yé fe meké Uléecaa peikee. Uricuruu úu ye kó úka peikee re uké mēwai kópe wa. ¹⁴ Amá mpá úye likáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémee u tépo. ¹⁵ Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meyā n wa, ai pēe u pasai ai akópe kémee tépo, akópe pōo pelu aa pēé ne nkpō weri. ¹⁶ Ani kape nómenécíre n kiraasente, pinémárecō lala kecire. ¹⁷ Lē nnéi lee ái kusa ní nyamí kai ye usoi n he ye Uléecaa yee keyómecaa-pō ní we kémee léerile. Uye keyómecaa-pō metéi likó nnéi wa. Úu ye conse. Kujmaha áku ukeméé we. ¹⁸ Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa ró he tóké ne lē nnéi kuu n wapisi kecōpe lifoi nnya. Unsímé mmee aseí le.

Uléecaa nsímé kutu píco ne mpitiki

¹⁹ Pinémárecō lala kecire, ani kō te mpá úye uké ye n welu re uké uuco kutu rico, úu kape ye ne nsímé n yōone, úu kape ye kó kuwói n wélú. ²⁰ Usoi kuwói áku ye lelee Uléecaa inipēe-i aseí n tikilē wa. ²¹ Lē nnya, ani lē nnéi lee ye usoi mékperinkpe n waise riyá, ani kó rikpákárá píima yá, ani kó nómenécíre cepise aní ne nsímé mmē ke Uléecaa uu nósínēfa-i n wa yōsu. N yé fe nn nōanēy lolu.

²² Ani kape nómenécíre n kiraasente ne Uléecaa nsímé kutu píco nmanē. Amá ani ye kó lē knn mí ma ritiki. ²³ Uye un ye nsímé kutu rincō, unsá ye kó pēe lē knn mí ma rintiki, u we yare usoi nkó yee ye kenípeenyáni kémee lē nmaa ke ukēyu aké ní we n yé. ²⁴ Un umecire pinyáni m masí, uu tōmpō uu mese ne mese paleipō lē kuu ní we. ²⁵ Uléecaa isé ye nyamle ne iketō-pō, ii ye kó usoi ilási kémee lese. Nkó yee i n kéeni n mesēre ikécáá ukemúné wailē ye ne umpēhé le. Úu ye kutu i ricō uu mese ne mese i paleipō, amá lē kii mí ma kuu ye pitiki ne kēyu m mahanlē. Uléecaa ye liute uyé kpálenle un lē kuu n wai kémee mpōonare-i we.

²⁶ Uye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pēe unnaō pitíne nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye mēwoo le. ²⁷ Piyómeyáhaa kecire pēe ápi ncaai níka m pórillē ke Uléecaa uu ye n n̄murei ye mpi: Usoi uké ye sikúmampipi ne pikúmannōsi ncōj kémee picome ha, uu kó keté nké kecáá mékperinkpe likó ne umecire kaase.

2

Ai pise re piké písoi ne píco kecōpe n tési

¹ Pinémárecō, nōo nní Urópiima Yeosu Kirisi yee Uléecaa meyoopi m má ne kefa n tenelē, ái ne sá re noké písoi ne píco kecōpe n tési. ² Tóké kpísi re Uléecaa icápíne-i karí we, umámá unyíne uu lompo, un wura ke pale ne melape néikōs tanaalē, úwekōs unyíne pōo kó lompo, un ilú kópe tanaalē. ³ Nōn uyee melape néikōs n tanaalē ríyu n waise, ani u maa re: Pōóké kam a kényukōstone nké-i tone, ani kó úwekōs maa re: Pōóké nyere née a kam a keteni-i arōna metene nté tone, ⁴ ái piténjé kemúnjé kee lē nō wee? Ai nō lē wale yare pēpēe ye písoi siyu-i rimpá api kelene nsímé túhaanee?

⁵ Pinémárecō lala kecire, ani kutu rico ani kóm: Uléecaa úu pē ke písoi api keté nté ní nyáni re píwekōs wēe uu pinfatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléecaa iyōopi kuú ne pēpēe u ní la m mé kémee lonine. ⁶ Amá nō áni ye pēe úwekōs waise! Ai pimámá pēe íwe nō wai pin kó sitahai nō séleii? ⁷ Ai pēpēe rinyíri sōne tē ke Uléecaa uu nō ní séleí caaii?

⁸ Uléecaa Nsímé ritelē ye maa re: A upōcō n la yare kaa ripōcúruu ní la. Uléecaa iyōopi isé ye iyē. Asei kecáá, nōn i n tikilē, li nyamle. ⁹ Amá nōn písoi siyu-i m

pailē nōkē ne pi n tēsi, akōpe kani lē wai. Li nyisele re āni lē ke isē ii m ma ritiki. ¹⁰ Usoi un m mūsu re isē nnēi kuu tīkilē kuu pēe ise rilōō, isē nnēi kuu lē tilōō. ¹¹ Uyēe m maa re: kape iwásá wa, uyē cire yēe kō maa re: kape usoi kpu. Lē nnya pōnsá iwásá n wa, kaa pēe usoi kpu, isē nnēi kaa lē tilōō. ¹² Ani n simisi non kō wai yarē pīsoi pēe n nyu re Ulééca yé keyáa ne uisē pi tūhaanēne. Isē yēe ii yē usoi akōpe m pa yē nyi. ¹³ Ketahai kē ketūhaane kēmeē, Ulééca uū úka íwe ténine yēe úu yē ucō íwe n tē. Lē nnya, nkō yēe yē ucō íwe n tē yé nsímé kēmeē le.

Usoi nfatene ne uliwaiwai kecáá nstmé

¹⁴ Pinémáreco, usoi un n kparálē te u nfatene mále, ke uliwaiwai áli kō pēe lē nyiselē, nfatene mmē mpuri yé fe nn usoi riyu laluu? ¹⁵ In te núnémáreco Kirisi ukō, utisi néē unōsi unyine yē we, úu yē mpá keyáa kēye yē uké tā néē uké li, ¹⁶ nō unyine uu pēe u maa re: A ne ripópō n ŋme a ha ilū tā aa kō le, kúu pēe leleē u m párlē u pa, likulaa yē pēe kúye? ¹⁷ Limeco kai nfatene kēmeē we. Usoi un n kparálē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pēe kō lē nyiselē, unfatene yē kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyine pō né maa re: Pō ne nfatene mále, néēn mewai sōne má. Né u pesē re: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kō pēe lē nyiselē! Né né linéwaiwai ne pō nyise re ne nfatene mále. ¹⁹ Pō ne kefa tenelenle re Ulééca yē ucíreníŋe le, néē yo? Pō alari mále. Aníri pō ne kō lē nyule, aa yē n terii ne iwame mepéhē. ²⁰ Pō uníri nkó! Aa la pōké kō te usoi unsá ne uliwaiwai n nyiselē te u nfatene mále, unfatene ín kuláa kúka máa? ²¹ Ke urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyise re u ne Ulééca kefa tenelenle uu ukepípi Isaaki kpisi re uké ne nyōnse nnya ke Ulééca uu u sée re aseí ute. ²² Aa yē te unfatene ne uliwaiwai yē pēe pénélenle lin ne kesē keisi aí ne nyise re u meyíkíyiki Ulééca ne kefa tenelenle? Uliwaiwai yē tīyesele unfatene nn pelu. ²³ Leleē Ulééca Nsimé ritelē kēmeē n wólaalē kai lē wa re: Apiraham yē Ulééca ne kefa tenle, Ulééca uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kō uu séi re uusanē. ²⁴ Nō yē te usoi liwaiwai kēmeē ke Ulééca uu yē ne yē te aseí ute lo, ái unfatene kēmeē ŋmane.

²⁵ Ulééca yē limeco unōsi wásánkaí Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pēe Isirayēli pikó pitume yōsile, uu wai uu pi lēni api nwahacee tiki apí ne tōmpō. Mewai mē kēmeē ke Ulééca uu yé te u aseí ute le. ²⁶ Yarē ke ipiŋe yēe ii nfáa m má ii n kpuwaalenle meco ke nfatene meē ŋn yē nliwaiwai ne n nyise re n wele pō kō kpuwaalē.

3

Tilēmpi pitine

¹ Pinémáreco, áni kape n la nōké nōnnénéi Nléécaasimé n céési. Nō nyule ŋsonē ŋmaa re Ulééca yé kam uú ne tō mpi tōo nní n céési tūhaane ai picō tōsu.

² Tō yē ntónéi mmú méwee kulúí kēmeē meyá púnnele. In te unyine yē fe úu yē mēmaa púnne, liute yē pipele masile. U yé fe uu umecire tini. ³ Tō yē isā nnō-i ákpaláa wale ii ne kom ii ró m pakarelē in tō tīkilē. ⁴ Ani kō áninoi ripaí nké: Mpá ne ampiye mmú, kuyō pape-pape kun a n kpáulē kun ne n tōsu, ketkíí sírsápi keniyine ke autikíí uu yē n carii un ne ncée a tikiselē. ⁵ Limeco ke rilēmpi arí we. Isoipiŋe kelō sírsápi keniyine yē ke, amá ke yē pēe mewai píima wale.

Ani ripaí lē ke kenakpéréé ake yē n fe ake kuhópe píima ŋmaasi! ⁶ Tilēmpi pō ne kō nna nco le. Kei yē mewai kópe kelō kee írópiŋe kēmeē ní we. Nna teneciré kēmeē-pō kake léeri ken írósoi nnēi kēmeē írópiŋe silō tōo mékperinkpe pōrii

ne ntókpó keyaa-pó. ⁷ Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó lee m múnui ne míni kèmee ikpintomé nnéi ke kesoi pipi ake feriyee aké tini. ⁸ Amá usoi úka úu rilémpi feriyee uké tí. Likópe linyine ye ni lee áí kútiné ní we. Meló mee ye ní kpu mee rikemee yipaalé. ⁹ Tē kari ye ne Urósáa Upiima rinóo sone ritikise, tē cire kari ye kó ne sisoipipi kuu n wa sin umeco we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nse mme-i ke rinóo sone ne anóo kópe aa ye leeme. Pinémáreco, áni kape ye lé wa. ¹¹ Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripiyee nhói nse-i n léentii? ¹² Pinémáreco, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiiki maruu? Kenyásiló nnihói rín yé kó fe nké míni lari leseme.

Mewéesesohó mee Uléécaa kèmee n léeri

¹³ In te nókenécópe unyine ye nyáni re u mewéesesohó ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kèmee lé yé. Uliwaiwai liké n nyísélé te uisoi ye niñule un kó mewéesesohó má. ¹⁴ Amá in te nósinéfa ye túlúle, non íkenjene nósinéfa-i wailé, áni kape nkpáni nómenécíre n taáselé non nómenécíre kiraasente, non nsímései yálé. ¹⁵ Mewéesesohó mē áme keyómecaa-pó léeri. Ketē nté mekó ye me. Kuníri kèmee kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkenjene ii ní we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncápuri yèè kó kei n wele. ¹⁷ Mewéesesohó mee Uléécaa kèmee-pó n léeri mewee foí yee meké n nyamí ne meketó-pó. Lé memáá, áme kó pitele má. Me ye kó nípá yo n wailé ne kemúnjé. Me ye kó tíyesele usoi ne uco api kóméine, ame kó uco meyá íwe téní ame kó mewai sone wai. Ame pikóólentene ne kecáá kecáá mewai má. ¹⁸ Pēpēe rinóo rise n wéési yèè nkíninjé kèmee ne picó nkíninjé kale. Pikulaa yee re pi ye panséle aseí pite.

4

Usoi un ketē nté líkó usane, u Uléécaa ulaaró le

¹ Yei ke pitele ne pinákaankee apí ne nókenémee leeri, insá nólinékaípi-káipi lee nó ní lémaalé kèmee? ² Nó ye linyine kaípile, amá áni ye fe noké lí yé. Áni ye picó líkó inípee n tapaalé yaré noké pí kó, amá áni ye kó líka yé. Nó pitele wailé non kó nákaankee, amá káni ye Uléécaa m pise re uké nó he nnya, áni líka má. ³ Mpá non kó Uléécaa m pise re uké nó he, káni pipise n nyu nnya, úu ye nó he. Lé kani ní la noké ne nólinékaípi-káipi n wa kani ye pise. ⁴ Nó mpí nóo áni nní Uléécaa nmané ne kefa n tenelé, áni nyu re usoi un ketē nté líkó n la, u Uléécaa ulaaró lee? Nkó yee ketē nté líkó ní la ye panséle Uléécaa ulaaró. ⁵ Nó nyu re nsímé mee Uléécaa Nsímé ritelé kèmee ní we ye méwoo nkó lee? Mmee mmú re: Uléécaa ye nfáa kuu kerómee n wa lalé ne kefa kese, hái un nkecáá iláaró wai. ⁶ U kó ípeelée píima ró nyísélé. N ye maa re: Uléécaa yèè píyuwélaa ncéé tápisiie uu mpí pee ye pimécire rincépise ípeelée nyíse. ⁷ Lé nnya, áni nómenécíre ricepise áni Uléécaa metene n we, áni tasi áni kuníri ncéé tápisi, ku yé wuri ne ketaa-pó aku nó yá. ⁸ Áni ne Uléécaa rikó, uyé uké kó ne nó tikó. Nó pikópekóo mpí, áni nóanénípe nale aké fū, áni kó nósinéfa heere, nó inóo ité ité pikó mpí! ⁹ Áni yé te íwe kèmee kani we, áni n téní non nkpó tú. Áni nnyei riyá áni ikpótu téní, nónnépónare nké panse mpóocaaí. ¹⁰ Áni nómenécíre Upiima keyu-i ricepise, u yé pee nó ritaáse.

Ani kape ye picó akópe m palé

¹¹ Pimáreco, áni kape nómenécópecíre kecáá nkópe n símaane. Nkó yee umáreco kecáá nkópe n símisi néé nkó yee akópe u m palé ye kó isé akópe palenle. In te pó isé kecáá nkópe símisi áa kó pee i tikilé, pō pee lé iutúhaane le. ¹² In kó ne Uléécaa mecíre kóló yee isé wa. Uyee yé kó fe uu itúhaane i le. Umécire yee yé fe

uu usoi riyu lōlu nēe uu tīyese usoi uu pōlu. Amá pōo nní picō akōpe m pālē, pō mūsū rē pōo tīye?

Ani kape áyu n wéési

¹³ Nō mpí kamí ne máne, nōo ye nní ní maa rē: Tó neni nēe kōso kuyu nkú-i ha ari kei kuñmē kuse tōne ari kpéense ari kuláa yenu. ¹⁴ Nōo ye áni n nyu ricuruu rē iye kai kōso nō weesine. Nō we yare meléné mee n léeme áme ye kō nānāi amé ne tenepō api me paapō. ¹⁵ Li ne sá rē naké ye maa rē: Upiima un n la, tō nfāa m má ari nní nēe lico nní wai. ¹⁶ Pēē ke nōo we nōn áyu wéési nōn nōmenécíre taáselē. Lipiyuwélaa pē mpuri ápi nyamí. ¹⁷ Usui un lēlee ne n sá rē uké n wa n nyu, unsá li n wa, akōpe kuu wa.

5

Pimámá piké pimécire ti

¹ Nō pimámá kam nkpéni ne máne: Ani ntóosi mee nō n leerine nnya té ani sipupeila kóni. ² Nólinékó ye fonile, nsepi nn nōmenélapē fulu. ³ Ncámé ye nōunéwura ne nōnnéwóoweni lonle. Ncámé mme mee nyíse rē nólínéwaiwai ái nyamí, nké pēe kō nō li yare nna mee tore. Nō memá kóóile ani curii, in kō ne siyáa tarōo kēmeē karí we. ⁴ Nō pikeikó pēe nōsinécare-i n keisi risonē pihéle yele, liitu ii keyómecaa-pō tulu. Nōpinékeikó ye ténile, piitu ii Upiima, rínanje nnyé ute atu-i lompō. ⁵ Nō nōínésoi kēmeē ketē nké kecáa rínanje konle ani kō nōmenéla wai, ani le ani mékpō wai yare isee kapí ne keyáa pikōpe n sí. ⁶ Nō ye aseí ute akōpe pale ani kō u kōpu úu ye ne nō náasi.

Isoi niñe-niñe piluke ne piyómeyáhaa kecáa nsímé

⁷ Lē nnya pimárecō, ani n kahari nōn ne mé Upiima uké ha ne pēeme. Ani yē lē ke ulame uu ye n kahari ikónē foí ne itórōo íi ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecare-i iluke sōne kpasi. ⁸ Nōóké kō limecō n kahari nōn taalē, Upiima mekame ye nnyáa wale.

⁹ Pimárecō, áni kape ne nōmenécōpēcire n ténaane, insá lē Uléécāa yé ne nō túhaane uu akōpe nō pa. Utúhaane ye rinōnō-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémárecō, ani antepuye pēe ne Upiima rinyiri n símisi íwe ne pinnije m pālē, ani n niñj nōn ne pimécō íwe kēmeé we. ¹¹ Ani yē te to ye pēpēe pimécire pimúlē ní fe maa rē pi pínarekome le. Nō Yōapu kecáa nsímé kónle rē u pēe ikari wale, ani kō yenu lē ke Upiima uu kétō-pō u n he. Upiima yèè písoi íwe piíma ténle uú ne kefa pi fénne.

¹² Pinémárecō, nípá lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa nēe ketē nēe líka mpuri ritá naké ne wéeri. Nōn te “eee”, líké “eee” nōn te “eehei”, líké “eehei”. Uléécāa úu kape ne nō n túhaane uké akōpe nō ní pa nnya.

Pitóikó kecáa piyómeyáhaa

¹³ Nō unyine ye íwe kēmeē we, nēe yo? Liute uké keyómē yáasi. Nō unyine ye mpōnare kēmeē we, nēe yo? Liute uké ipakare siyome ne Upiima pakare. ¹⁴ Nō unyine ye pólú, nēe yo? Liute uké Uléécāa icápine piwéése sée api Upiima rinyiri ne mékpō u n niñesi pin ukecáa Uléécāa yáasi. ¹⁵ Nfatene piyómeyáhaa yé utóikó riyu lō, Upiima uu u pōise. In te akōpe anyine kuu wa, Upiima uu u sárei. ¹⁶ Lē nnya, nípá tīye uké ye uakōpe uuco yámne, nípá tīye uu ye kō uuco kecáa Uléécāa yáasi naké ne m pēí nnya. Nkō ye Uléécāa keyu-i aseí n tíkile piyómeyáhaa yèè pikei piíma wale. ¹⁷ Elii ye pēe kesoiipiri le merōcō mmé. Uú ne Uléécāa tēni rē ikónē íi kape cuú. Ikónē íi mesei picuú yá añmē ataani ne iwáre ikpuulú. ¹⁸ Uu kō limemáa yáasi rē iké cuú, Uléécāa uu ikónē cuunse, iluke ii ketē kecáa wai.

¹⁹ Pinémáreco, nó úye un aseí ncee n tíye un m pɔ, nó unyine un kei u m pɛɛpɔ, ²⁰ ani n nyu re nkó yeε ukópekoó ncée mmē kuu n tíye uu pɔlu kémeε m pɛɛpɔ, ye usoi nkpo-i lésele Uléécaá uu kɔ lē nnya akópe meyā tinne.

Títelé foi ke Piyee uu n wói

Lélee rítelē ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utume kapi ye n sée re Piyee yee rítelē ntí wói. Kirisi pikó pée pée mekee Asii awélé anupú anyine kémee n yekaalē ke Piyee uu rítelē ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuu né ritiki uú né rítelē ntí wólu (5:12). U ri wói re piké ne ti rikóónú. Papilóóni-i kuu ri wói, lelee re Róm-pó. Kirisi pikó fale pée Asii keté kecáá ní we kuu ri wóipó (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare písáne. Pi ye ne isimé pi kparáile, pin kó piwéékuse né pi lémaalē. Lē nnya ke Póoli uu pi ημόσπυσελē te piké ikari né kényu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pée nkpéni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériiine ye mmé:

1. Piyee yē ipakare né iwéle wale uú né pēpēe uritelē ntí ní kēē léise lē ke Uléécaá uu piayú n ló uu kó né Yeesu Kirisi nkpó né umeyise tiki uú né tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ημόσπυσελεné re ápi kape lópilē, piké isoi yee n kpáiiilē Kirisi kupéneco kémēé n le (1:13-2:10).
3. Piké né Kirisi m páilē, ápi pēe piisoi kapi yē pipeikēe kémee n le né nyíse re pi unsímé né aseí tikilenle. Uu kó icélaa pi pasii yee yē pipiyupipikēi kapi yē n wai kémee pi n yóriye. Uu kó pisihúú kémee metone né piicápinē kémēé né pi né pēpēe ápi Uléécaá n nyu metone kémee icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelē ntí uwóle ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kémee ikari m má pin né lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Néé Piyee. Né Yeesu Kirisi utume le. Néé nó ke Uléécaá uu n wée re ani pansé upikó rítelē ntí wólu. Nó písáne le non Ponti né Kalasii né Karatóosi né Asii né Pitinii sité kecáá yekaalē. ² Sáa Uléécaá ye nó wée yare kuu mekee-me ní ma. U Nfáasone né ritikíle uú né nó wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kó umenye wole ani funi.

Uléécaá uké ípeeléé né nkíninje meyá nó he.

Tóké meykityiki n tálē te Uléécaá lisone ye wemele

³ Tó Urópíima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá pakare. U íwe meyá tó ténle uu Yeesu Kirisi meyise pikpákpó kémee né tiki uú né nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te to nfáa yē. ⁴ U kó nfáa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ái ye fóni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kó caai. ⁵ Nó kecáá ke Uléécaá uú né unnahe ní páilē, un nó múílē te nó né kefa u tene uké né nórinéyu ló nnya. Siyáa tóroo kémee kuu lē waine líké nyíse.

⁶ Mpá kai neni nní m pise re líké ncóη mpēhē mpēhē kémee nó m peikēe re nóanépó aké n caailē, ani né mpóonare n cōpisi. ⁷ Li lē wale re líké yē te íye ke nónnéfatenē nsone nn sá. Wura yēè caaile. Mpá né lē, pi ye uyē ticuruu nna kémee wale piké unsone yē. Nónnéfatenē ye wura ríyu fele. Límece ke Uléécaá uu ye nónnéfatenē musí uké nnsone yē. Lélee yē tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umecire é ílesene uké nó n nyíse, pisoi iyáhaa né ipakare né ríyu yenu. ⁸ Nó u lalē áni kahane u n yē. Né nkpéni-me áni kahane u n yē, amá nó kó péé né kefa u tenelenle, non kó mpóonare né cōpisi ái kumúnjé má, lin kó ríyu má. ⁹ Ke Uléécaá uu nóanéyu n ló nnya kani lē né mpóonare cōpisi. Kani Yeesu né kefa n tene kulaa ye kpē kani n yē.

¹⁰ Antepuyē ye pēe mekeē wéesile piké píyulale pē kumúnjé yé. Pi pēe mekeē-me lihēehēe lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye pēe pikeméé wele nn hái mekeē-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyu tē kuu n sánti uké n yé. Lē nnya kapi wéesi api perei rísonē piké yé te kumúnjé kúye-i ne íye kai sánti líké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu re ái piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi nń ne máne, amá nń knń ne máne. Mmē ke pepēe Nsímé Kēcire nń n yóólē api kó neni nń nń símisi. Nfaasone mee keyómečaa n léeri nnaņe kapí ne nń símisi. Piléécaatume ricuruu ye lalē piké nsímé mmē ceri.

Mefine mee ne Ulééca n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá nńkenémúnjé n wailē. Ani nńpá yo n wai ne kemúnjé, ani meyíkíyiki n tálē te Ulééca yé ne kefa nń fénne uu Yeasu Kirisi mekame kémēe ihēe nń pa. ¹⁴ Nń siwá le see ye m pakare. Lē nnya, ani kape nńmenéla n tikilē yare kaní pēe nń we áni méka nyu. ¹⁵ Ani Ulééca meč n we nń likópe kaase. Uyēe nń sée. Ani nńmenéwee nńéi kémēe n kpáiiilē yare ke Ulééca yēe nń nń sée uu n kpáiiilē meč. ¹⁶ Li wólaalē te: Ani n kpáiiilē yare ke nēe n kpáiiilē meč.

¹⁷ Nń ye nń Ulééca n yáasi, nń ye u sée re Sáa. Uu ye úka keyu ripái uké kelene umēwai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re nńké lē nńéi kani nńínésói kémēe n wai kémēe u n wuru. ¹⁸ Nń kó meyíkíyiki nyule re ái linyine lee ye n caai yare nńi nńóóweni nēe wura kapi kpísi apí ne nńánéyu lolu apí ne nńpínékpure mēwee mee áme kuláa kúka m má kapi nń rintérjse kémēe nń lese. ¹⁹ Amá Kirisi menye sone mee ríyu m má kapi ne rń lese. U we yare inyóonsesaj yeé íi ríka n caailē, íi kó ríka terjilē kapi ne rń nyóonse. ²⁰ Uyē ke Ulééca uu hái mekeē-me wēe uu kelene nńpá yo wai re uké písoi ayu ló. Uu kó nkpéni nń nnya siyáa tərōō nsí-i u leseri re líké nń yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Ulééca kefa tene. Ulééca uyēe pikpákpó kémēe u yukuse uu ríyu u waise re nńké ne Ulééca kefa tene ani kó ne u n tálē nnya.

²² Nń nkpéni nsímései mee ye usoi ríyu n ló pakarelenle ani peé ne fe ani meyíkíyiki n lakaane rísonē. Lē nnya, ani ne nńsínéfa nńéi n lakaane, ái kape kecáá kecáá. ²³ Ulééca Nsímé ye tíyesele ani nfáa fale yenu. Ani nfáa fale yē yare kapi ye kesoi pipi kee ye n kpu m mári. Ulééca Nsímé rńn we yare nńlukupuri mee ye n caai. Nń ye caai. Mesére knń we ne nńfaa.

²⁴ Kesoi pipi ye we yare meyúí.

Keriyu kake ye n yé yare meyúí mēfele.

Meyúí yeé kóósile mēfele ame súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upiima Nsímé Kēcire pńó ye n we.

Nsímé mmē kapi nńi Nsímé Kēcire kémēe nń riyóó.

2

¹ Lē nnya, ani rikpákára nńéi mpuri ne nńóome ne kecáá kecáá mēwai ne kufatoi ne iwóhó riyá. ² Ani Ulééca nsímé n la yare ke siwá fenfēl asi ye nńi mēpe sone nń la, líké tíyese nńké rísonē papisi, líké kó nńánéyu ló nnya. ³ Nń Upiima isoi sone pilélé masile.

Kirisi pikó ye Ulééca mpuri pikó le

⁴ Ani ne u ríkó, uyēe ripare kecire tee ye nfáa n he ke písoi api n kési, Ulééca pńó ri wēe re teteē uinipee-i rinéikóó. ⁵ Nń ticuruu, nńóké kó n we yare apare nyēe nfáa m má. Nyē ke Ulééca uu kpísi, uu tíyese Unfaasone nń ne ukeyo u móm.

Kei kaní yé piléékóó icápine n wai, piléékóó ppe pinfaa n kpísi pin ne inyóonse kuu ní la u wai, uyé un kó Yeesu Kirisi nnya i pakarente. Uléécaa Nfaasone kémee ke liinyóonse iyé ii léeri. ⁶ Li Uléécaa Nsimé ritelé kémee wólaalé te:

Ne ripare ke Uléécaa uu n wée tin nnéi má kpísile ké Siyoo-pó karií riké panse kenui ripare.

Uye un ne ri n tálé, úu isei meluke má. ⁷ Tipare tee nó mpí nóó nní ne kefa n tenelé kémee kuláa píima mále. Amá ri peppe ápi Uléécaa ne kefa n tenelé kémee wele yare lé kapi nní Uléécaa Nsimé ritelé-i n wói re:

Tipare ke pimóme ápi n fómpó tee nkpéni panse tikécire tee kenui-i ní we. Li kó wólaalé te:

Tipare rinyine ye ri ke písoi ápi ye rinkpóu,

kuparacanaa kunyine ye ku kpee ye písoi n lóise. ⁸ Ke písoi pē ápi Uléécaa nsimé pipakare ní ye nnya kapi tí rikpóu. Lé kai kó hái mekee-me we re líké pi wa.

⁹ Amá nóó ne mpuri mmē ke Uléécaa uu n wée le. Nó piléékóó icápine le ppe uyóopi inyóonse n wa. Nó Uléécaa pikó le. U nóányu lóle uu metéi kémee nó yekei re ani umewai píima písoi riyóó. ¹⁰ Ani ppe mekee Uléécaa mpuri pikó, amá nó nkpéni umpuri pikó le. Uléécaa úu ppe mekee íwe nó té, amá u nkpéni íwe nó ténle.

Isoi kai m pise re Uléécaa ukeikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nó keté nté písáne le ppe pincee n tósu. Ne la ké nó rinmóópuse re ani nómenécire tí, áni kape líkáipi-káipi lee ne nó n tópu n tikilē. ¹² Nónínsóoi kani n le non ne peppe ápi Uléécaa n wuru kémee we iké n nyamí. Lin lé n wa, kei kapi yé ppe nó ní wóhosi re nó mewai kópe wai, ápi kei nómenéwai sone yenu ápi Uléécaa ríyu waise keyáa ké kuu n sónti.

¹³ Ani Upíima nnya sisoipipi iyóopi nnéi yee keté kecáá ní we m pakarelē. Ufoi yee uyóopi yee keté nnéi kecáá rínanje n te. ¹⁴ Ani kó peppe umetene ní we m pakarelē. Pé kuu túmēi re piké ye piwaikópekóó kutu ripasa, piké kó peppe lisone n wai ríyu waise. ¹⁵ Lé ke Uléécaa uu ní la lee re ani lisone n wai, piníri ppe ne nó n kénene piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Ani n we yare písoi ppe ápi úka kecáá n tú, amá áni kape ppe re káni nní úka kecáá ní tú nnya, nó rikpákára mewai m má non mekecáá yárilē. Ani n we yare Uléécaa pikeikó. ¹⁷ Ani ye ntpá úye m pakarelē. Ani nópinémárecó n la, ani Uléécaa n wuru, ani kó uyóopi ríyu n waiselē.

Kirisi íwe kari yé m pallē ton ne irókó le

¹⁸ Nó pikéikó, li pise re noké nómenécire ricepise ani nópinékeisaa n wuru. Ai pē isoi yee ní nyamí pin kefa láarú nmane, amá ne pē mekó mee m páápú kani yé m pakarelē. ¹⁹ Li nyamle re ntpá pin usoi íwe n lukeise kái péé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Uléécaa kuu ne aseí n tikilē nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáá, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n yenaalē. Amá in te usoi ye lisone wai un kó péé ne íwe kahari, li Uléécaa inipee-i lisone le. ²¹ Lé ke Uléécaa uu ne nó n sée re ani ye wa ye lé. Kirisi pó ne kó nókenécáá íwe lile uu ne nó nyíse re ani uncee n tikilē. ²² Uyé úu akópe áka wailē, nnóome nka rín ketume unnoo-i léeme. ²³ Pi u lámaankeele, amá uu úka alé ceei, ápi íwe u lukeise, amá uu úka sisikee, amá umécire kuu kpísi uu Uléécaa yee aseí ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kpísi uu ukecáá wai ápi ne kunapéékóó kecáá u karií re akópe aké keróccáa le, toké ppe lee ní nyamí Uléécaa inipee-i n wai nnya. Uakpē nyee tíyese ke tóo ne péi. ²⁵ Nó ppe mekee-me nyéreile yare sipoipipi see m pó. Amá nó nkpéni useesé ne uyee nókenécáá m páilē kémee pelele.

3

Pinósi ne pipila kecáá nstmé

¹ Limecɔ kaí we ne nŕ pinósi kémee, ani nŕmenécíre ricepise, mpa nŕ úye uké uula m pakarelē. Lelee yé tyyese pē pila pee ápi nŕkenécɔpe Uléecaa nsímé ne kefa n tenelē api nŕínésɔi sŕne yenu. Mpa nŕnsá nsímé mmē n símisi, pi yé pee ne Uléecaa kefa tene ² re pi nŕínésɔi sŕne kani n le nyáni nnya. ³ Ani kape ne ipiŕe kecáá melape lekaa-lekaa kutu n cŕlē, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne ilú sŕne pitánti. ⁴ Amá lelee Uléecaa kémee ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mee usoi kefa-i m pékaalē. Ame ye caai, áme ye kŕ fŕni. Lelee nŕnnéfanaŕe ne nŕínésɔi niŕe-niŕe kani n le. ⁵ Limecɔ ke pee mekee pinósi pee Uléecaa ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin kŕ ne Uléecaa tálé api ye pee lapisi. ⁶ Piuse yee nní Sara yee pee ula Ápiraham m pakarelē hái uu ye ne u séi re uusaa. Nŕn lisŕne n wai, nŕnsá líka n wuru, nŕ panselē ukepire pikŕ.

⁷ Limecɔ nŕ pitisi, ani ne nŕpinénósi n we nŕn rísŕne pi naresi re ápi páápu nnya. Nfáa mmē ke Uléecaa uu nŕ n he faalaa, nŕ ne pē kuu kesē n he. Lē nnya, ani ríyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé pee nŕpinéyŕmeyáhaa kémee nŕ pŕneise.

Li pise re Kirisi pikŕ piké n lakaane

⁸ Ntŕwŕ kam nŕ n símisine ye mmú re ani kemúnjé kесе m má nŕn kefa pénelē. Umárecɔ nla nké nŕkenéméé n we, ani ye kŕ ucŕ íwe téní ani kŕ nŕmenécíre n cepiselē. ⁹ Ani kape ye mewai kŕpe n ceikese, ani kape ye kŕ alē n ceikese, amá ani ye rinŕŕ sŕne usoi ritikise. Lē nnya kuu nŕ sée re ani ye lē wa, rinŕŕ sŕne riké kŕ ne nŕ n tikilē yare kuu mí ma. ¹⁰ Li Uléecaa Nsímé ritelē kémee wŕlaalē te:

Usŕi u n meykíkyiki n la uké isoi sŕne li liké kŕ siyáa nné u n láárú, li pise re uké urilempi ne nsímé kŕpe tŕ.

Uu kŕ unnŕŕ ne nnŕŕmesimé kááse.

¹¹ Uké umecíre ne mewai kŕpe tŕ. Uu lisŕne n wai.

Uké nkíŕniŕe piwélaa ne kényu m mahanlē.

¹² Upiima ye pepeɛ aseí n tíkilē inípeɛ tapaalenle.

Un kŕ pipiyomeyáhaa kutu cŕlē.

Amá u ye pepeɛ mewai kŕpe n wai kepire ritŕle.

¹³ In te lisŕne piwai kaní ne kényu mahanlē, wŕŕ yé pee íwe nŕ n wai?

¹⁴ Ticuruu in te lisŕne kani wai nnya kani íwe le, liké nŕ n láárú. Ani kape pisoí n wuru, líka ái kape ye kŕ nfasimé nŕ tá. ¹⁵ Amá ani nŕsinéfa-i n nyu re Kirisi yee Upiima, ani kŕ ríyu u n waise. Ani ye nŕmenécíre n cápinelē nŕn ne mé te pin nŕ m pise re yo nnya kani nní meyá ne u tálé ¹⁶ naké rinŕŕ rísŕne yŕsi ne ipakare.

Ani kefa n kpáuilē, pepeɛ ne nŕ n náási re piké nŕrinéyu kpu pin nŕ lámisi re nŕ Kirisi tikilē nnya, piké iseí li. ¹⁷ In Uléecaa mela, li kutŕsi we naké lisŕne n wai nŕn ne íwe le ne kani yé nŕmenéwai kŕpe kecáá nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáá, nkŕŕ cireníŕe kŕlŕ ke Kirisi uu pisoí akŕpe kecáá kpu. Uricuruu uu akŕpe áka má, amá uu pikŕpekŕŕ kecáá kpi re uké ne Uléecaa kémee pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yare ke kesoiŕipi áke ye n kpu mecŕ, amá Uléecaa Nfaasŕne nn u yukuse, ¹⁹ hái uu ne pepeɛ nkŕŕ kuhore-i n kpaniilē Nléecaaasimé yŕŕ. ²⁰ Pē ápi pee Uléecaa pakare kumúnjé kŕpe-i kuú pee ne pi n kahari uu la uké ukuwŕi yukuse. Pē uye-i ke Nowee uu pee ukutakai karií. Pisoí nkáripí, pipaha ŕmane pee kukemee lompo, aku míni kecáá n tŕsilē Uléecaa uu ne piayu lolu. ²¹ Limeni me ye míni kani ye neni nní nŕ wŕle ai nŕanáyu lolu kumíŕri le. Api míni nŕ wŕle re liké nŕinéŕiŕe kecáá mékperinkpe heere. Pi míni nŕ wŕle re liké nyíse re nŕ ne Uléecaa ténile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikŕkŕkŕ kémee ritiki uké ne

nókenémúnjé sɔnukuse. ²² Uyee keyómecaa ritaá uú ha Uléécáa kuluke-luke-i keyúkoótonɛ-i tone. Uanipe-i ke Uléécáa uu piléécáatumɛ ne lɛ nnéi lɛ kei ríyu ne rínanjɛ m má wa un likécáá tɔ.

4

Lɛ kapi ye Kirisi kémee isoi fale n li

¹ Kirisi ye uipinjɛ kémee ntóosi konle. Lɛ nnya, ani ukemúnjé kɛ keɔ m múllɛ nɔn ne mé te nɔké íwe li. Nkó yee uipinjɛ kémee ntóosi n kó yèè fele uu akópe piwai yá. ² Lɛ nnya, kaí ne neni n kpísi, ái pise re nɔké Uléécáa mela n tikilɛ nɔn kɔ ne itunje tɔrɔɔ nnyí kai nní keté kecáá nɔ n tise nóinɛsoi le. Ani kape lɛ ke nóinɛpinjɛ ii n káipinkɛɛ n tikilɛ. ³ Asei kecáá, nɔ pee mekke pepeɛ ápi Uléécáa n wuru mela meyá wale, nɔn mékperinkpɛwai ne pikáipinkɛɛ ne pítaniré ne iluke picainkɛɛ ne pítaniré ikenɛne wai nɔn piléé nyóonse. ⁴ Li nkpéni lipite pɛ nnɔɔ yilɛ re áni ye kɔ mewai kópe mé piwai rikpá pimɛɔ. Lɛ nnya kapi nɔ lámisi. ⁵ Pi yé kam api pimɛwai Uléécáa kéénkɛ. Uyee umɛcire cápínelenle uké ne pinyánnyá ne pikpɔkpɔ nnéi túhaane. ⁶ Lɛ nnya ke Kirisi uu Nsímé Kεcire riyóó uú ne pikpɔkpɔ ricuruu péne. Pi pimɛwai kecáá ne pi túhaanele yare nípá kesoipipi kéye meɔ. Amá Nfáasone nnya, pi yé nkpéni fe api Uléécáa kémee nfáa m má.

Lɛ kapi ye Uléécáa lihɛɛɛ rimmúlú

⁷ Mpá yo keto ye nnyáá wale. Lɛ nnya, ani mesɔhɔ m má nɔn nípá yo wai ne kemúnjé, nɔké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lɛ nnya, lɛ kani yé n wa lɛ re ani meséte rísone n lakaane. Nla yèè akópe meyá tinnɛle. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n ηmɔpu nɔn ne pisáne yósu. ¹⁰ Uléécáa ye nípá nɔ úye linyine hele ne limpehɛ. Lɛ nnya, nípá úye uké ulihɛɛɛ kpísi uú ne picɔ n léni. Nɔn lɛ n wai, nɔ pee lɛ písoi le pee Uléécáa lihɛɛɛ rísone m múllɛ. ¹¹ Lin úye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléécáa nnɔɔ símisi. Lin úye n he re uké ye picɔ lɛ, liute uké rínanjɛ mmɛ ke Uléécáa uu u n he ne picɔ n léni Uléécáa uké ne nípá yo kémee Yeosu Kirisi rinyiri nnya ríyu yɛ. Yeosu Kirisi uyee nípá píyei-po meyɔɔpi ne rínanjɛ te! Amí.

Kirisi iwe icɔ piluke

¹² Pinésáne lala kecire, nókenéwuu áke kape tɔ ne lɛ kai nní ne nípape nɔ m peikɛe yare nna mee nókenécáá kɔonu. Ái kape nɔ n we yare lisánja linyine ye ni. ¹³ Amá liké meyá nɔ n láárú re Kirisi iwe icɔ kani le nnya. Limeɔ kai sánti liké nɔ n láárú, kumúnjé kpɛ-i kuú ha umeyɔɔpi ní lesene uké písoi nyíse. ¹⁴ Písoi pin Kirisi nnya nɔ n lámisi, liké nɔ n láárú re Uléécáa Nfaasone, Nfáyukɔɔ ye nókenéméi wele. ¹⁵ Nɔ úka úu kape íwe n le re u usoi kpu néé u linyine yáai néé u mewai kópe menyine wa néé u picɔ nsímé nnyine kémee táhankɛɛ nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukɔ nnya, ái kape isei u n we. Amá uké meníjɛ rinyiri tɛ nnya Uléécáa ríyu waise. ¹⁷ Itunje ye tule re Uléécáa uké ne písoi túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te tó kai ne koraanene, íye kai yé ha pee kɛtɔ-po pepeɛ ápi ní la piké Uléécáa Nsímé Kεcire kutu riñɔ wa? ¹⁸ Li Uléécáa Nsímé ritelɛ kémee wólaalɛ te: In te aseí ute ríyu pilale ye papisí, íye kai yé ha pee kɛtɔ-po pepeɛ ápi Uléécáa m pakarelɛ ne pikópɛkɔɔ wa? ¹⁹ Lɛ nnya, pepeɛ Uléécáa mela kémee íwe n le piké ne lisone piwai n nɔrjlɛ, api Uléécáa, aseí ute yee pi n wa anipe-i pimɛcire wai.

5

Lē ke Uléecaa icápine piwéese api yé Kirisi pikó kecáá rimpal

¹ Lē nnya, Uléecaa icápine piwéese kam nkpeni ne símisi. Né ne kò pimeco Uléecaa icápine uwéese le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénipee yenle. Ne kò meyoopi mee nfáani n léerine kèmeε ketóne mále. ² Lē nnya, ne la ké nó riηmóópuse re ani piseesé meco pisoι ke Uléecaa uu nó rimmúise kecáá rísonε m paílē. Ai kape tílasi, amá líké ne nórinépóo yare ke Uléecaa uu ní la. Ai kape kò re piluke tóηé-tóηé pinyine kani kèmeε wéési, amá ani pikecáá m paílē ne kefa kesε. ³ Ai re nóké pē ke Uléecaa uu nóanénipe-i n wa ne kényu m páápú, amá ani rísonε n wai piké nó n nyáni pin nómenécō wai. ⁴ Nōn lē n wa, uwéese yee pisoι kecáá ní paílē yare useesé un ha n ka, u yé riyóopikōη tee ári ye pikai n caai nó rikipise ani pee ríyu m má.

⁵ Limecō, nó pikpére ne piηmáne, ani nómenécíre ricepise ani piwéese metene n we. Nónnénéí, úka úu kape ye u ne picō kusencō kèmeε umecire n taáselē. Li Uléecaa Nsímé ritelé kèmeε wólaalē te: Uléecaa yēē píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pee ye pimεcire rincépise ne kefa fénne. ⁶ Lē nnya, ani nómenécíre ricepise ani Uléecaa rínaηε nnéí ute metene n we uké ituηε iyē kuu n yekei kèmeε nó ritaásε. ⁷ Ani nónnécōη nnéí ukecáá topile. U nókenécáá paílēnle.

⁸ Ani nípá yo n wai ne kemúηé. Ani kape lōpile! Nóunélaáro Setani ye kōoniile yare kúkínaá kpee n senkeε, un wéési uké unyine céériine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani kò nfatene kèmeε n taalē. Ani n nyu re íwe kani nní n le icō ke nópinémáreco api ketē nnéí kecáá le. ¹⁰ Uléecaa ye riyále re nóké nkpeni íwe li áí kape náηai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani mesére umeyóopi kèmeé n we. U yé unfanare píima kèmeε rínaηε nó he nónnéfatene nn papisi líka áí yé pee nó ritiηa-tiηa nóké loó. ¹¹ Uyee nípá píyei rínaηε ute! Amí!

Iyáhaa tōrō

¹² Silasi kam n nyu re u aseí tikilenle yee né lé amí ne kételēpi nké nó wólu ké ne nó riηmóópuse, ké kò ne nó nyise re Uléecaa ye meyíkíyiki ípeelée nó nyísele. Nó ípeelée kuu nó ní nyise kèmeε rísonε wele. ¹³ Kirisi pikó ke Uléecaa uu nómenécō n wée pin Papilōni nté we ne unéηmáne Mariki ye nó yáhaapo. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane líké nyise re nó lakaanele.

Nó mpí nnéí nó Kirisi pikó, Uléecaa uké nkíηniηe nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lelee rítelē nti kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelē nti wóipó. Timewee ye nkpáni yare rinóó ke usoi uu ye ní ma uu kelenē ncée kpísi uu kelò tòmpo. Uteléwòle nkó ye maa re unkpó itunje ye nyahaimēle. U ri wòile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwòle nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwee sòne mee pínfatene kémee ní we m múlílē, piké kò icélaa kapi ní yòsi ne aseí n tikilē (1).
2. Uu kò lē memáá picélaa nòome pēe nnóomesimé n céesi pin kò méwoo méwoo wapisi ne tǎpu (2).
3. Uu kò lē memáá Úpíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelē nti ye ripérése re Úpíima mēpeeme men n nánjaise, Uléécaá nniñe kuú ne ró n niñú kémee kai léeri. Písoi meyá kuu kò la piké ncée piyéne rikpá piké piyulale ñmurei (3).

Iyáhaa

¹Née Simóo Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó le nen kò uutume. Pē nnéí pēe meróco Uróléécaá ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelē nti wólu. ²Ne nó yáasi. Uléécaá uké lē kani nní meyikíyiki u ne Urópiima n nyu nnya meyá ípēléle nó nyíse uu kò nkíññe meyá nó he.

Pepee Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Uléécaá mela n wai

³Uléécaá nnañe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne nípá yo kai ró m píse ró he toké ne nfáa m má tòn ne Uléécaá mela wai. Uyee tíyese kari céri re u ne umeyóopi ne unnañe ró séele. ⁴Lelee tíyese ke Uléécaá uu lisone píima lē kuu n yekei re uké ró he ró pa, líké kei ne ritiki toké pēe Uléécaá sipípi, tòn keté kecáá líkáipi-káipi lee ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵Lē nnya, ani riñmósópú ani nónnēfatene kecáá isoi sòne kpápo, ani isoi sòne kecáá menyuwe kpápo, ⁶ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápo, ani nómenécíre pimúlé kecáá ñmósópú kpápo, ani ñmósópú kecáá Uléécaá líkò nla kpápo, ⁷ani Uléécaá líkò nla kecáá kumáre piwai kpápo, ani kumáre piwai kecáá níla kpápo. ⁸Aseí kecáá, lē nnéí lin nókenéméé n we, lin kò meyá n wai, áí yé ñmurei nóké méwoo n we áni líka wai. Nópinékei ápi yé pēe kuláa paa. Lí yé kò tíyese ani Urópiima Yeesu Kirisi nísone ceru. ⁹Amá nkó yeé úu lílika m má, úu nísone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pi akópe kuú pēe mekee n wai u tinnele.

¹⁰Lē nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wélele uu kò ne pikéi nó séi. Ani riñmósópú ani pikewai kémee nyíse re nó ne sá re nóké pi wa. Áni yé pēe lē kémee pikai rikpau. ¹¹Kei kani yé pēe nísone ncée yē aní ne nórinépóo Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyóopi teneciré kémee lompo.

¹²Lē nnya kam lí ké isímé iyē nó n léisente, nípá kani nní nsímései n nyu nòn kò nkemee iníñj kariilē. ¹³Ne yē te lí nyam te ké kumúnjé nkú-i kam nní nfáa m má kémee isímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴Urópiima ye né símisile nen nyu re ám nkpéni keté nké kecáá siyáa kulúú kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáá wale. ¹⁵Lē nnya kam ñmósópúlē te nóké masí menétónjé-máá nsímé mmē n léiselē, nípá lin íye n we.

Pepee Kirisi meyóopi n yé nstmé

16 Ai siwómé ke písoi api m̄ musí apí ne pimesoh̄o wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye rínanje ne wemele. Amá irónipee kari ne ummule yē. 17 U Sía Uléécāa kémee ríyu ne rínanje yenle. Likumúnjé kpe-i ke Uléécāa, nímule ne rínanje píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónaare nnéi n te. 18 Pée uye-i karí pée kesé Uléécāa riyope kecáá n we ne Yeestu, tó pée meté mē konle men keyómecāa-pó leeri.

19 Lē kari nní n yē ye tíyesele ari meyíkíyiki n tálē te lē ke antepuye api n símisi ye aseí le. Nò alari mále naké n n waiselē. Pinsímé ye nó we yare kéfírāa kee kuɲmaha kémee ní tore líké ha ne weesi, Kirisi yee ní we yare rimarewarepi uké pée léeme uké nó n kpáiiilē ne nósínéfa kémee-po. 20 Li pise re naké rísonē kó te úka úu ye fe uké mmē ke antepuye api Nléécaasimé kémee m̄ ma ne ukemúnjé cire fe uké kó. 21 Ai písoi pée píricuruu musí apí ne n símisi, amá Uléécāa Nfaasonē mee ye pi ló, api péé ne Uléécāa rinyiri n símisi.

2

Picélaa nōome

1 Antepuye nōome ye pée mēkee Isirayeli pikó kecōpe leemele. Limēcō ke picélaa nōome pō kō meyaá nōkenēcōpe lontine. Inóomecélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kō Ucélaa yee piriyyu n ló fómni ai pée ásáláú kaikai anyine pi wai. 2 Písoi meyá yé méwoo méwoo piwai kémee pi ritiki, pē nnya aseí ncee riyu ari kpi. 3 Pi yé nwóónaapí nnya nnóolari kémee nnōome wa apí ne nó fe api le. Amá hái mēkee-me ke Uléécāa úú ne pi túhaane api akópe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepō.

4 Uléécāa úu pilécaatumē pée ne u m púnne kaɲne. Amá kuɲmaha kuhore-i kuu pi riláupō re piké kei m pahaalē líké ha ne ketúhaaneyaa tu. 5 Uu kō pée kekpureté písoi kaɲne. Amá u pée tíyesele míni ame yipu ame pikópekóó nnéi kóóí. Písoi pípaaha nmane kuú pée kaɲne. Nowee yee pée n yóólē te písoi piké aseí ritiki ye pikecōpe wele. 6 Uu kō Sotóm ne Komāri ayu ne túhaane uu a tékéle aa pansē nfúrō. Lē kuú ne pepēe ápi u m pakarelē nyíse re limēcō kai kō pē waine. 7 Amá usoi use riyu kuu ló. Uyee nní Lōti yee aseí m má. Unfaa kémee pikó ye pée méwoo méwoo wapisile lin meyíkíyiki mpóocai u tanaalē hái. 8 Uyee pée aseí tikilenle un ne pikecōpe we. Mpá keyáa kéye kuú pée pimewai kópe nyáni un kō kómei, lin pée ukumírí yóókuselē. 9 Li nyísele re Upíima ye nyule lē kuu yé pipeikēe kémee pepēe u m pakarelē ní lese ne lē kuu yé kō pipakarecírē p̄ kō ketúhaaneyaa kutu rimpáa. 10 Pēpēe mékperinkpewai ne píripōo n wai ápi kō Upíima nnanje waiselē kuu meyá kutu pasane.

Picélaa nōome pē ye akíɲ kópe ne píyuwélaa mále. Api ye pimécire tí ne keyómecāa-pó lináɲe-naɲe píháikuse. 11 Pilécaatumē ricuruu pée rínanje m má pin lē fe ápi ye Upíima keyu-i keyómecāa-pó lináɲe-naɲe lē nkópe níka símisi. 12 Amá picélaa nōome pē ápi ye musí, pi we yare ísee ke písoi api n cópii piké keyáa kó. Lē kápi n nyu kapi ye lámaankēe. Ísee mecō kai kō pi kónine. 13 Pi kō pē tíkpákárá waine líké ne pírikpákárá kapi píco n wai pi cēi. Pimela mee re piké ye metunjetéi ne mewai kópe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseicírē ye pi póriilenle. Nó ne pē non n tú non kesé n le, ai pi n láarú re pi ye nnōome nó wa. 14 Iwásánkaí ye píinipee-i wele, ápi ye kō akópe piwai kecáá kó. Pēpēe ápi Uléécāa ncee kémee iníɲí m má kapi ye kéyu rikéraase. Memá nnáápi ye ne pi mainule. Uléécāa ye anó pi wale. 15 Pi ncée sone tíyēle api ncée kópe tiki api pólu. Ncēe mmē ke Pēyōo uɲmáne Palam úú pée rintiki kapi tíkilē. U ye pée mewai kópe wale api u héle. 16 Amá Uléécāa ye péé ne umewai kópe kecáá

u césile. Isee fi ye símisi, amá keminaayaha ye peé ne mesoitê símisile ake týese antepu Palam úu pee piníríkei rikpá.

¹⁷ Písoi pee wela yare nínhai mee rín míni m má née ahope ke kuyo aku ye rinkpiise. Kesine píima kunmaha-i ke Uléecaa uu ketóné pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule hái, amá api pee asei má. Písoi pinyine ye pepee nní ncée kópe n tikilé anipe-i níméhéreele ái kahane n náñai. Pinóome pē ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pē kéyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi maa re pi yé týese api ilási kémeé lelu, amá pē nmaa ricuruu pin pee kó mewai mee ye ne nkpo n ka ilasi le. Lelée re mpá úye ye lelee u n feriyé ilasi tunle. ²⁰ Upiima Yeesu Kirisi yee Uróyulale. Asei kecáá, in te pinyine ye u ceri api ketē nté mákperinkpe piwai ne pimécire tólu, api kó limemáá mekemeé peepo, lipite pē mewee fale mee caailenle ame mefoi tósu. ²¹ Li pee kutási we re ápi kape píkaí nsímései n ceraalē ne kapi yé n n céri api pee kó isé ke Uléecaa uu pee pi m pa pitiki yá. ²² Lē kai nní pi n wa ye nyise re meyu mmé kapi m ma ye asei le re: Képapi ye kúukee ake panse ake le née kúfɔn ye mewóle-máá apéré-i píñiri.

3

Upiima mepeme nsímé

¹ Pinésáne kecire, titelé lírú ye ntí kam nní nó wólu. Ne aketé kémeé lale ké lē kani pinyuwe m máálē nó léisente nóké ne kemúnjé sone n wailē nnya. ² Ne la re ani nsímé ke antepuye pee Uléecaa rinyiri ne n símisi apí pee meke-me m ma ne isé ke Urópiima ne Uróyulale uu m pa, pitume api tó n tēñse kecáá léise. ³ Ani kō te písoi ye siyáa tōwó kémeé sóntile piké pilipáakó n wai pin nó sényi ⁴ api ye re: U maa re u sónti, yei kuu peé we? Háí ke píróśáa apí ne n kpí, mpá yo ye wela yare kai pee ketē kekoraane-me n we. ⁵ Amá pi nyule pin ne kesu re háí ái neni-me ke Uléecaa uu urinō ne ketē ne keyóme wa. Míni kémeé kuu ketē leseme uu kó míni ne ke wai. ⁶ Limécō kuu kó pee týese míni ame yipu ame ketē fe uu ne kekecáá líkó nnéi tékéé. ⁷ Uléecaa rinō tē cire tee kó nfáani ketē ne keyómecaa múlīlē uké ha ne nna kémeé si ritékéé. Keyáa kē kuu pepee apí ye Uléecaa m pakare ne túhaanene uké kesé pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kecire, nsímé nse ye we kai ne n sá re nóké palei. Mmee mmú re: Keyáa kesé ye Uléecaa nípe-i anmē kúkotokú kuse le. Anmē kúkotokú kuse pō ne kó keyáa kesé le. ⁹ Upiima úu náñaise uké kelenē lē kuu m ma wa yare ke pinyine api m músu. Nó kuú ne lē niñú re úu la nó unyine nfaa nké pō nnya. Amá u la re ani nónnéni fe ani isoi conse.

¹⁰ Upiima kekameyaa ye ha sóntile yare uyaa. Nné píima nnyine nn wai keyómecaa ake pólupo. Nna nn keyómecaa-pō líkó nnéi toré, ketē ne kelikó nnéi á toré. ¹¹ Kai nní n we re lē ke mpá yo ai séene nnya, li pise re nónnésé ne nónínsói kani n le iké asei n tikilé in kó ne Uléecaa sá! ¹² Lē nnya, ani nóménécire nyónse aní ne m mé te Uléecaa uké mekeé kam. Keyáa kē ke keyómecaa ake nna yósune keké toré múkú-múkú, lē nnéi lee kekemeé n we ai nna kutoi kémeé wólente. ¹³ Amá Uléecaa ye ró maa re u yé keyómecaa fale ne ketē fale wa. Nsímései mee ye ha kei n we. Ketē kē kari mé.

¹⁴ Lē nnya pinésáne kecire, lē kani nní m mé nnya, ani rinmóópú ani uinipee-i n we áni ncaai nka má, nkópe nka rín kó nó tēñlē. Ani kó nkñinje kémeé n we. ¹⁵ Ani kō te Urópiima nñine ye tiróyu lolé, yare ke urósáne lala ne urómáreco Póli uu n wói. Uléecaa ye likemeé mewéésesohó u he. ¹⁶ Atélé nyé nnéi kémeé kuu linsímé n wólu kuu ye lē símisi. Písoi apí ye nsímé mmé siló sinyine asei fe piké kó. Pepee apí líka kumúnjé n nyu apí kó pelaalē api ye pee n kēñéese, asei áa ne

pi pɔlu. Ticuruu lɛ kapi kɔ Uléécɔa Nsímé atelé tɔrɔɔ nnéí kémee wai. Pimécire kápí ne nkpɔ wéési.

¹⁷ Lɛ nnya, nɔ́ pinésáne lala mpí, nɔ́ nní lɛ pinyuwe m málɛ, ani nómenécíre tí. Insá lɛ, pepɛɛ ápi Uléécɔa n wuru mewai kópe yé tíyese ani pi tiki ai nó lóise.

¹⁸ Amá li pise re nɔ́ké ncée mme-i ke Uléécɔa uu ípɛlééé nó n nyíse n tikilɛ nɔn ne kényu sí, ani kɔ Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ceru. Uyee neni ne nípá píyɛi-pɔ meýɔpi te! Amí.

Títelé foi ke Yohani uu n wói

Lelée ritelé nti kémee ní we

Kirisi pikó pē nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókoi ke Yohani uu ritelé foi nti wóipó. U icélaa kópe pikó pē tinyíri he re Kirisi pilaaró. Pi kesile re Kirisi uu kesoiipi, ápi akópe ncaai kpíilē te linyine, ápi lē ke akópe aa ye tó ne Uléécaá kecápe n caai kpíilē te linyine. Ai pēe wai re áí cónlē te Kirisi ukó uké isoi sone n le. Piyómeyáhaa féé pinyine pēe icélaa iyē céesi.

Lē nnya ke Yohani uu n wói ye nní: U lalé icélaa iké kecíre n we uké kó aseí ripérese. Lē nnya kuu pi léise re piké icélaa iyē kapí kékoraane-mē n kó timúlú nsoné (2:24).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwóle ye nyísele re u Yeosu useérakós le (1:1-4).
2. Yohani ye re pisoí piké metéí kémee isoi n le. Likumúnjé re Uléécaá ye metéí le. Lē kémee, li pise re Kirisi pikó piké níla isé n tikilē (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaaró píima mekame nkó ke uteléwóle uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kó Kirisi ukó mēwee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnómesimé ne nsímesei ceri api kóólene (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feríye (5:1-21).

Nsimé mee ye nfáa n he

¹ Lelée pēe nḡpá yo ke Uléécaá uu n wa kekoraane-me ní we, ari linsímé kóm, ari kó ne irónipee li yenu ari li nyáni, ari kó ne arónipe li ca, lee nní rinóo tee ye nfáa n he. ² Sáa kémee karí péé wepó. Li nfáa mmē tó nyísele ari n yenu. Lē nnya kari nfáa teneciré mmē nsímé símisi, tón kó nó n yóólē. ³ Lē kari n yé ari kó kom kari kó nḡ yóólē te tó ne nnó toké ripéne tón ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeosu Kirisi kupéneco kémee we. ⁴ Tóké ne mpóonare m má ne kété-pó nnya kari tirócuruu lē woi.

Uléécaá ye metéí le

⁵ Nsimé ke Yeosu Kirisi uu ní ma ari n kóm tón kó n yóólē ye mmú re: Uléécaá ye metéí le, kuḡmaha kúka áku ukeméé we. ⁶ Tón m maa re tó ne Uléécaá ye pénelē, tón kó pēe kuḡmaha pikei wai, tó pinóome le, ári nsímesei tikilē. ⁷ Amá in te metéí kémee kari sone, yare ke Uléécaá uu nní metéí kémee ní we, li yé tíyese tó ne piróco ári m pénelē, Ukepípi Yeosu menye ame pēe nḡpá aróképe áye ró heere.

⁸ Tón ye m maa re ári akópe má, meróciré kari fómní, nsímesei rín kerómeé we. ⁹ Tón ye aróképe n yámne, u yé ró a sárei, uu kó ntócaai nnéí ró heere. Likumúnjé re Uléécaá ye aseí ute le. U ye nḡpá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tón ye n kesí re ári akópe áka wallé, tó Uléécaá kpísile yare unóome, ai pēe nyíse re unsímé rín kerómeé we.

2

¹ Sinéwá! Ne ritelé nti nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tó Sáa Uléécaá kémee-pó usímeyóó mále. Uyee aseí ute Yeosu Kirisi. ² Uyee uricuruu kpísi uu aróképe kecáá he yare inyónsese re Uléécaá uké aróképe ró sárei uu ne keté nnéí pisoí akó péne uu sárei.

Isé falé

³ Tón Uléécaá isé nsoné m múilē, li nyíse re tó u nyule. ⁴ Usoi nkó yee ye ní maa re: “Ne u cerile” úu ye kó pēe uisé rimúlú ye unóome le, nsímesei rín ukeméé we.

⁵ Amá usoi nkó yee unsímé ní múlílè yè nyísele re u u lala ne kefa kese. Lèlee yè nyíse re tó ne Uléécaá yè pénelenle. ⁶ Li pise re usoi nkó yee yè ní maa re tó ne Uléécaá yè pénelenle, unsé nké kò n nyamí yare ke Yeesu nsé ní pèe ní nyamí meco.

⁷ Pinésáne lala kecire, áí isé fale kam nó wólu, amá isé kpure yè nyi kani kékoraane-me ní yosí. Isé kpure iyee nní rinóó kani pikóme ní masí. ⁸ Mprá ne lè, li kò pèe isé fale le yee Kírísi kèmeé ne nókenémee n nyíselè te aseí yè nyè. Lèlee re kuɲmaha yè tómpale, metéí sei pò ne kò pilomme masile.

⁹ Nkó yee m músu re metéí kèmeé kuú we, un kò pèe uuco ipuri yulu yè kò kuɲmaha kèmeé wele. ¹⁰ Nkó yee uuco ní la yè metéí kèmeé wele, líka áí yè u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuco ipuri n yúlu yè kuɲmaha kèmeé wele. Kuɲmaha kèmeé kuu sòne aku u nyiinsè úu pèe nyu méye kuu sí.

¹² Nó sinéwá! Ne rítelè ntí nó wólule ké nó léise re Uléécaá yè Yeesu Kírísi rinyiri nnya nóanékòpe nó sáreile. ¹³ Nó pinésáa! Ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne piɲmáne, ne nó léisele re nó ukpáaree Setani feriyè. ¹⁴ Nó sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. Nó pinésáa, ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne piɲmáne, ne nó léisele re nó páápúle. Uléécaá Nsímé yè nókenéméé wele, ani kò ukpáaree Setani feriyè.

¹⁵ Ani kape ketè nké nées kelikó n la. Uye un ke n la, úu yé kò fe uké pèe Sáa n la. ¹⁶ Ketè kecáá líkò yè nní: pikáipinke ke usoi uu m má ne lè ke uinipee ii n nyáni kuu ní la uké m má, nées lè kuu m má un ne rikókòri wai. Lè nnéí yè ketè nté líkò le, áí Sáa kèmeé kai léeri. ¹⁷ Ketè yè tósule, limeco ke kelikó ke písoi api n káipinkee pò kò tósu. Amá nkó yee Uléécaá mela n wai yè níprá píyei nfáa mále.

Kírísi ulaaró

¹⁸ Nó sinépipi! Ituɲe tərɔɔ yè tule. Nò kò te Kírísi ulaaró yè wemele. Kírísi pílaaró yè nkpéni kulúti leemele, nòn kò nyu re ituɲe tərɔɔ yè tule. ¹⁹ Kerócope ke lipite pèe api léeme, amá api pèe pírókò. Pin pèe pírókò, pí yè pèe kerómeé tone. Amá kapi nní ní tómpò nnya, lí nyísele re pinnéí mmè kèmeé úka úu pèe urókò.

²⁰ Amá Uléécaá yè nó Nfáasone hele yare kapi yè usoi riyu kecáá mékpò n kòonu *, ani pèe nónnénéí nsímései n nyu. ²¹ Lè nnya, áí re nsímései káni nyu nnya kam nó wólu, amá ne meyikeyiki nó wólu re nó nsímései nyu nnya. Nò kò nyule re nnòome níka nín yè nsímései kèmeé léeme.

²² Wóo unòome, kái pèe uyee n késu re áí Yeesu ke Uléécaá uu wée? Kírísi ulaaró lo. Sáa ne Ukepípi keté kuu yúlu. ²³ Asei kecáá, nkó yee Uléécaá Kepípi ní yè úu kò Sáa Uléécaá nyu. Nkó yee Uléécaá Kepípi n ñmureí yè kò Sáa Uléécaá ñmureíle.

²⁴ Lè nnya, ani tíye nsímé mmè kani háí kékoraane-me n kò nké nókenémee n we. In te nsímé mmè kani háí kékoraane-me n kò yè nókenéméé we, nó ne Uléécaá Kepípi ne Sáa Uléécaá yé rípe ne aní n we pise. ²⁵ Lè ke Kírísi uu n yekei re u yé ró he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Pèpèe n náási piké nó fóm kecáá nsímé kam nó wólu. ²⁷ Nfáasone mmè ke Uléécaá uu nó n he yè nókenéméé wele. Lè nnya, áí nkpáni pise re piké kò nó picélaa rikpá. N yé níprá yo nó céesi yare kai m pise, nnòome nín keméé we. Lè nnya, ani lè ke Nfáasone nn nó n céesi wa, lèlee re ani Kírísi kupéneco kèmeé n we. ²⁸ Nó sinépipi! Ani Kírísi kupéneco kèmeé n we. Un píyei n ka ari pèé ne tírópò n we, isé íí yé ró wa. ²⁹ Nòn n nyu re Kírísi yè aseí ute le, ani kò n nyu re nkó yee nsímései n tíkilè yè Uléécaá kepípi le.

* 2:20 Luki 7:46

3

Uléecaa sipipi kecáá nstmé

¹ Ani yē lē ke Sáa Uléecaa uu meyíkíyiki ró ní la api ye ne ró séi re Uléecaa sipipi! Tó kó mesei lē le. Ketē nté pikó ápi Uléecaa céri. Lē nnya kápi kó tó nyu. ² Pinésáne lala kecire! Tó nkpéni Uléecaa sipipi le. Ai kahane isoi iyē karí masi kepire ní wene n nyíse. Amá nse kari pée nyu re Yeesu Kirisi un píyei m peme, tó ha ne menyíne u n we ari pée u yenu yare kuu meyíkíyiki ní we. ³ Nkó yee lē ne kefa kee n tálē yèè umecire n cápínele uú wole cáká-cáká yare ke uyē Upíima uu ní we cáká-cáká meco.

⁴ Nkó yee akópe n wai úu Uléecaa isé tíkílē. Lē nnya, akópe piwai ye isé pilós le. ⁵ Nó kó pée nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké písoi akópe-i lese, uricuruu úu akópe áka má. ⁶ Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pée m pénelē úu ye akópe n wai. Nkó yee akópe n wai úu u yenaalē, úu kó u nyu.

⁷ Nó sinépipi, áni kape tíye unyíne uké nó fóm. Nkó yee n wai yare kai m pise ye aseí tíkílenle yare ke Yeesu Kirisi páo kó aseí n tíkílē meco. ⁸ Nkó yee akópe piwai ne kéyu m mahani ye kuníri ukó le. Kuníri kpee háí kékoraane-me akópe wairi. Lē nnya ke Uléecaa Kepipi ake ketē kecáá ka re keké kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yee m panse Uléecaa kepipi yèè akópe piwai riyále re Uléecaa Nfaa ye ukemeé we nnya. Kuu Uléecaa kepipi nnya, uu yé fe uké akópe piwai n nòhē. ¹⁰ Nkó yee úu aseí n tíkílē nées úu umárecó ní la úu Uléecaa ukó. Kei kapi ye ne Uléecaa kepipi ne kuníri kepipi ceri api kóolenē.

Uléecaa sipipi mecopecire pilakaane nstmé

¹¹ Tinóó tē kani háí kékoraane-me n kó ye ntí re: Tóké merócopecire n lakaane. ¹² Ari kape Kayee meco n we. U pée ukpááree Setani ukó le, uu uumareco pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai ái péé nyaní, amá uumareco líkó pón n nyaní.

¹³ Pimárecó, ái kape píri nó wa re ketē nté písoi ye nínépuri yulu nnya. ¹⁴ Tó nyule re to pée kpuwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pirómárecó ní la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umárecó ní la ye kpuwaalenle. ¹⁵ Usoi nkó yee umárecó ipuri n yúlu ye usokó le. Nó kó pée nyu re usokó úka úu uisoi kémeé ketóne má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi ye unfaa kpísile uu tó nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re níla. Li pise re tóké kó ntófáa kpísi ari pirómárecó nnya he. ¹⁷ Usoi nkó yee m má, un nkpéni umárecó n yé úu líka má, uu ne ukefa u pésu, íye kuu yé péé maa re uyē ye Uléecaa lalē? ¹⁸ Nó sinéwá, ári kape ye nnóosimé nmanē ne níla nyíse. Amá tóké ye meyíkíyiki mewai wa ne aseí líké nyíse re to níla mále.

Tóké ne nktɔnɔje Uléecaa keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé ne n céri re to nsímesei pite le ye lē. Lelee yé kó tíyese arí ne tirópóo Uléecaa keyu-i n we. ²⁰ Asei kecáá, nípá lin ne sirófa kémeé ró n túhaane re to akópe wale, Uléecaa ye sirófa fele un kó nípá yo nyu. ²¹ Pinésáne, in te líka ái ne sirófa kémeé ró túhaane re to akópe wa, tirópóo karí ne Uléecaa keyu-i we. ²² Kari uisé m múlilē tón kó lelee ne u n sá wai nnya, to ye tón yo mpuri u m pise, to ye ukemeé li yenle. ²³ Uisé iyee nnyí re tóké ne Ukepipi Yeesu Kirisi kefa tene arí kó n lakaane yare kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yee uisé iyē n tíkílē ne Uléecaa ye pénelenle un ne we, Uléecaa pón kó ukemeé we. Unfaasone kuu ró ní he mee ró nyíselē te to pénelenle tón ne we.

4

Iye kapi ye ne Uléecaa Nfaasone ceri?

¹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mese ne mese pē nnéi pēe ye m pólólē te Uléecaa Nfaasone ye pikeméé wele nkó ηmurei. Amá ani ye pi peē kelenē ani yenu re li nsímései nēe ái nsímései. Asei kecáá, antepuye nōome ye ketē kecáá kulúí leemēle. ² Lē kani yéé ne n céri re Uléecaa Nfaasone ye unyine kéméé we ye nní: Uye un tinhaa re Yeosu Kirisi ye pansēle kesoipipi uú ne ketē nté weri, li nyíse re Nfaasone ye ukeméé wele. ³ Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfaasone nín ukeméé we, amá Kirisi ulaarō yee u te. Nō kó te u weme. Ticuruu u ketē kecáá pikámē masile.

⁴ Amá nō sinéwá, nō ne Uléecaa pikó le, nō kō antepuye nōome feriyēle. Nfaasone mēe nókēnémēe ní we ye Kirisi ulaarō fele. ⁵ Pinóome pēe ketē nté pikó le. Lē nnya kapi ketē nté pikó mecō símisi, pē pin kō kutu pi cōlē. ⁶ Amá tō ne Uléecaa pikó le. Nkó yee Uléecaa n nyu yee ye kutu tō ricō. Amá nkó yee úu Uléecaa ukó, úu ye yutu tō ricō. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasone nn í we ne kei ke nnōome nn í we.

Uléecaa ye nla le

⁷ Pinésáne lala kecire, Uléecaa kémēe ke nla nn léeri. Lē nnya, li pise re tókē n lakaane. Usoi nkó yee uuco ní la ye Uléecaa ukó le un kō Uléecaa nyu. ⁸ Uléecaa ye nla le. Nkó yee úu uuco ní la úu Uléecaa céri. ⁹ Uléecaa ye Ukepipi cireníηe ketē kecáá tummele re kekē nfáa fale ró he. Lē kuú ne nyíse re u ró lalē. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpēhē le. Ai tōo Uléecaa la, amá uyee tō la uu pēe Ukepipi tumti ake kemecire kpísi ake arókpōpe kecáá he yare inyóonsesee aké ne arókpōpe ró sárei.

¹¹ Pinésáne lala kecire, in te lē ke Uléecaa uu ró la, li pise re tókē kō n lakaane. ¹² Úka úu Uléecaa yénaalē. Amá tōn n lakaane, tō ne Uléecaa ye pénélenle un keróméé we, unla nn kō kerómēe yipaalē.

¹³ Uléecaa ye Unfaasone ró hele. Lēle ye nyíse re tō ukeméé wele uyē un kō tō kéméé we. ¹⁴ Tō ne yenle ari kō n símisi re Saa ye Kepipi ketē kecáá tummele re kekē písoi ayu lō. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa re Yeosu ye Uléecaa Kepipi le, li nyísele re liute uyē ne Uléecaa ye pénélenle un ne Uléecaa kéméé we Uléecaa pōón kō ukeméé we. ¹⁶ Tō ne yenle ari céru re Uléecaa ye ró lalē ari ne kefa tene.

Uléecaa ye nla le. Nkó yee nla m má ne Uléecaa ye pénélenle pin ne we, Uléecaa un ukeméé we, uyē un kō Uléecaa kéméé we. ¹⁷ Tōn nla m má ne nketo-pō, tō fe ari ha keyáa kē ke Uléecaa uú ne ró n túhaanene ne tirópōo n we, ke irósoi kari ketē nté ní le ii Kirisi ikó mecō ní we nnya. ¹⁸ Nkó yee nla m má úu ye iwame n wai. Nla mēe ní we ne nketo-pō yēē iwame lakasele. Iwame yēē nyísele re usoi kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkó ke iwame ii ní we nla nín nyamí ne nketo-pō.

¹⁹ Amá in tōo, tō Uléecaa lalē re uyee mefoi ró la nnya. ²⁰ Uye un m maa re: “Ne Uléecaa lalē”, un kō pēe uusoico ipuri yulu, liute ye unóome le. Nkó yee úu uusoico kuu n nyáni ní la úu yé fe uké Uléecaa kúu n nyáni n la. ²¹ Kirisi ye kō pēe isé ró hele re nkó yee Uléecaa ní la uké kō uusoico n la.

5

Nfatene mēe nmanje kapi ye ne n feriyē

¹ Nkó yee ne kefa n tēne re Yeosu ke Uléecaa uu wée ye Uléecaa kepipi le. Nkó yee usáa ní la yēē kō usáa siwā n lalē. ² Tōn Uléecaa n la, tōn kō uisé n tikilē kai ye nyíse re tō Uléecaa siwā lalē. ³ Uléecaa isé pimúlé kémēe kai ye nyíse re usoi ye

Uléécáa lalé. Uisé íi kò péé páápú. ⁴ Mpá Uléécáa képipi kéye yé ketè kecáá líkò rínanɛ feriyéle. Ntófatené nnya kake yé feriyé. ⁵ Wóó yé fe uu ketè kecáá líkò feriyé, insá uyéé né kefa n tené ré Yeesu yéé Uléécáa Képipi?

Yeesu kecáá aseéra pilesé nstmé

⁶ Yeesu Kirisi yéé ketè kecáá ka né míni né ménye. Ai míni ñmané kuú né ka, amá míni né ménye kuú né ka. Nfáasone mée lé símisi. Nfáasone mée nsímései ute. ⁷ Lé nnya, píseérakòó yé pitaani lé: ⁸ Pépéé nní Nfáasone né míni né ménye. Piketaani yé kò ñmureile ré nsímései yé mu. ⁹ Písoi yèè aseéra lesele ari ñmurei. Uléécáa rínòó kuu rinháa yé kò péé lé fele. Uyéé Uképipi kecáá aseéra lese. ¹⁰ Nkó yéé Uléécáa Képipi né kefa n tenelē yé aseéra nyē ukéfa-i yekeilenle. Nkó yéé úu né kefa n tené yé waise ré Uléécáa yé unòóme lé, kúu rínòó tē ké Uléécáa uu Uképipi kecáá rinháa né kefa n tené nnya. ¹¹ Uléécáa yé nfáa teneciré ró hele. Uképipi kémeé ké nfáa mmē nrí we. ¹² Nkó yéé Uléécáa Képipi kē n nyu yé nfáa teneciré mále. Nkó yéé úu Képipi kē m má úu kò nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nstmé

¹³ Nó mpí nòó nní Uléécáa Képipi né kefa n tenelē, nó kam títelé tē wáipò ré ani ceri ré nó nfáa teneciré mále. ¹⁴ Tón né Uléécáa n tálē, tón yo umela kémeé u m píse, u yé né ró kónle. ¹⁵ Tón n nyu ré mpá yo kari u píse u yé né ró kónle, tó kò nyule ré tó lé kari u m píse piyéne masilé.

¹⁶ Usoi un umárecò n yē un akópe nyéé áa yé né nkpò rí ka n wai, uké ukécáá Uléécáa yáási uké nfáa u hé. Pépéé yé akópe nyéé áa yé né nkpò rí ka n wa ñmané kecáá kam té piké yé Uléécáa yáási. Akópe anyiné yèè né nkpò kale. Ai pépéé yé akópe nyé yé né nkpò rí ka n wa kecáá kam té ani yé yáási.

¹⁷ Mpá mēwai kópe méye yé akópe lé. Amá áí akópe nnéí nyéé yé né nkpò ka.

¹⁸ Tó nyule ré usoi nkó yéé Uléécáa kéwā úu yé akópe n wai. Uléécáa Képipi yèè kericuruu kecáá m páilenle, ukpááree Setani úu yé ké rica. ¹⁹ Tó nyule ré tó né Uléécáa pikó lé, ketè nnéí pikó pòon ukpááree Setani nnanɛ-i pansente.

²⁰ Tó kò nyule ré Uléécáa Képipi yé kale ake mesòho ró hé toké yé né Uléécáa yíkíyiki céri. Uképipi Yeesu Kirisi kéé tó né Uléécáa yíkíyiki uyé tipéne tón né wé. Yeesu Kirisi uyéé Uléécáa yíkíyiki. Uyéé nfáa teneciré. ²¹ Nó sinéwá, ani nómenéciré né piléé tí.

Titelé lírū ke Yohani uu n wói

Lelɛ rítelɛ ntí kɛmɛ ní wɛ

Titelé lírū ke Yohani uu n wói yɛ rítelɛ lɛ ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécaá uu n wéɛ nɛ usipipi n wólu. Píɔ yɛ músu rɛ li yé Uléécaá icápine nɛ ikɛmɛ pikó kuu nɛ mápine. Lí rikɛmɛ nyíselɛ lɛ kapi yé nɛ picélaa nɔ́mɛ n sónɛ.

Ifaaci iyɛ mekériine yɛ mmé:

1. Uteléwólɛ yɛ pɛpɛɛ rítelɛ ntí n kɛéni símisilɛ rɛ piké nsímései nɛ ríla kɛmɛ isoí n lɛ (1-6).
2. U rɛ písóí piké nɛ pɛpɛɛ Uléécaá icélaa memíi n céesi pimécire tí (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pɛ́ kuu nté n wólu palé (12-13).

Iyáhaa

¹ Né Yeesu Uléécaá icápine uwééɛɛ, née pɔ́ Kiriya ke Uléécaá uu n wéɛ nɛ sipópipi kam ní la nɛ kefa kɛsɛ rítelɛ ntí wólu. Ai menécire née nó la, amá mpí nnéí pɛɛ nnésímései n nyu yɛ kɔ́ nó lalɛ. ² Tɔ́ nó lalɛ rɛ nsímései yɛ keróméɛ wɛ nnya. Meséɛ knn yé kɔ́ keróméɛ n wɛ. Nɛ nó yáasi!

³ Sáa Uléécaá nɛ Ukepípi Yeesu Kiriya yé ípɛéleé ró nyíɛ, api nfanarɛ ró nyíɛ api kɔ́ nkíññinɛ ró hɛ tákɛ nɛ aseí nɛ ríla kɛmɛ m pénéle.

Nsímései nɛ ríla kecáá nstímé

⁴ Kam n yé tɛ sipówá kɛɔpɛ sinyine yɛ nsímései tikilɛnɛ yarɛ ke Sáa Uléécaá uu rinóó ró n hɛ meɔ, li meyánsei né larisilɛ. ⁵ Nɛ nkpéni pɔ́ Kiriya píse rɛ tákɛ n lakaanɛ. Ai isé fale kam wólu nen pɔ́ pápólɛ. Isé iyɛ kari háí kékoraanɛ-mɛ ní yósi yɛ nyí. ⁶ Nla yɛ píse rɛ tákɛ Uléécaá isé n tikilɛ tɔn nɛ sónɛ. Kei yɛ isé iyɛ kari yé n tókilɛ tɔn nɛ sónɛ yarɛ kuu kékoraanɛ-mɛ ró n céesi. ⁷ Pinóóme kulúí yɛ keté kecáá lonaalenɛ pin kɛsu rɛ Yeesu Kiriya úu pansɛ kesoipipi yíkíyiki úú nɛ keté kecáá weri. Kei kapi yɛ nɛ ceri rɛ uyɛɛ lɛ n wai yɛ unóóme lɛ n kɔ́ Kiriya ulaarɔ. ⁸ Lɛ́ nnya, ani nómenécíre tí rísɔnɛ, áni kapɛ nɛ pírókɛi nnéí kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liihɛɛ nnéí yósi.

⁹ Nkó yɛɛ úu Kiriya icélaa m múílɛ uké ikɛtɔ́ ñmanɛ nɛ m palé, un pɛɛ fáauselɛ, úu Uléécaá kupéneɔ kɛmɛé wɛ. Nkó yɛɛ Kiriya icélaa m múílɛ yɛ Sáa Uléécaá nɛ Ukepípi ñmureilɛ. ¹⁰ Uye un nókenéméɛ n ka unsá icélaa iyɛ nɛ n hapɔ, áni kapɛ nókenéyɔ-i u yósi, áni kapɛ kɔ́ u yáasi ricuruu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yarɛ u nɛ uyɛ pɛɛ kɛsɛ umɛwai kópɛ mɛ́ kɛmɛé wɛ.

Nstímé tɔrɔ

¹² Nɛ nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelɛ nɛ kéwólɛ nɛ lɛ wa. Nɛ lalɛ ké nókenéméɛ hapɔ ari pɛé n nyáneine nen nɛ nó símisi tákɛ nɛ mpóónarɛ m má nɛ kété-pɔ́ nnya.

¹³ Upóyínɔsi ke Uléécaá uu n wéɛ siwá pɔ́ nɛ kɔ́ pɔ́ yáhaapɔ.

Títelé táánū ke Yohani uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelé ntí wói. Ari ukεcáá nkó nka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne aseí n tikilē nmanε. Umεwee ye ne Tiyotirefu mekó kóólelenle. Tiyotirefu ye icápine kémee uyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwóle ye Kayusí pakarente, aseí kuu n tikilē ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsé ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapó re u yé pi rilóólú uu kó iyáhaa pi papó (13-15).

Iyáhaa

¹ Né Uléécaá icápine uwéése, née pó Kayusi kam ní la ne kefa keše rítelé ntí wólu.

² Unésáne lala kecire, ne welu re póké nípá yo kémee kéyu n sí póké kó isare n láarú yare kaa nní Uléécaá ncee kémee kéyu n sí meε. ³ Pirómáreε pinyine ye nté kale api né símisi re nsímései ye kepóméε wele, pón kó nsone n tikilē. Li rinékín nínjukusele meykíyiki. ⁴ Líka áí ye rinékín nínjukuse ai tósu kam yé ní kó te sinéwá ye aseí tikilē.

Kayusi ye aseí tikilenle

⁵ Unésáne lala kecire, pó ye pón yo n yekei re pó wa, pó ye nyísele re pó aseí ute le áá ne Kirisi pikó li wai, nípá pin kucóyu pikó. ⁶ Pi Uléécaá icápine pikó keyu-i níla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pón n fe pón pi n lé yare kai Uléécaá kémee m pise piké ne pincee rinór, li nyamle. ⁷ Upíma pikei nnya kapi nceé tikilē. Api pepeε ápi Uléécaá n nyu anipe-i líka yósi. ⁸ Lé nnya kai pise re tóké lipite pé lé, tó ne pé tóké ne kesé nsímései n yóólé nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹ Né Uléécaá icápine pikó kételépi wóile. Amá Tiyotirefu yee íyukóó pico kecape ní la útu ró yósi. ¹⁰ Lé nnya, nen ha píyei n hapó, ne mewai kuu n wapisi un kó kerócáá nsímé kópe símaankεε keenkeene. Lé áí nkpáni u tu. Úu ye kusáne pímaréε pεε n sónaapó wa, úu ye kó nμurei re pepeε píwai ní la piké wa, uu kó pεε Uléécaá icápine-i pi lese.

¹¹ Unésáne lala kecire, kape ye ne líkópe píwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yee lisone n wai ye Uléécaá ukó le, nkó yee akópe n wai útu Uléécaá nyu.

¹² Mpá úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, háí ricuruu nsímései mee ukéméé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kó ukεcáá lé símisile. Pó kó nyu re lé kari ukεcáá ní símisi ye aseí le.

Iyáhaa tóró

¹³ Né nsímé meyá mále ké pó wóipó, amá ám la ké rítelé ne kéwóle ne lé wa.

¹⁴ Né lalε ké nfáani pó yé, ari peé n nyáneine tón ne símisi.

¹⁵ A ne nkíninje n we.

Pipósáne re ké pó yáási. A pírsáne yáási, aa pinnéí mpá úye uyíáhaa u pa.

Títelē ke Yuuti uu n wói

Lēlee rítelē ntí kēmeē ní we

Kirisi pikó nní ke Yuuti ritelē ntí arí ne mánē. Tinsímé ne Piyēe ritelē líru nkó ye lalē nké nse. Pēpēe icélaa nōōme n céési pin nsé kópe sōne kuú ne atōpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lēlee rítelē ntí kēmeē ní we (1-2).
2. Pēpēe icélaa nōōme m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké ríla ne nfatene kēmeē n ηmósúpilē (17-23).
4. Uléecaa ye ipakarē te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeesu Kirisi ukeikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí ke Saa Uléecaa uu nní ní sée kam títelē wólu. U nō lalē uu Yeesu Kirisi anipē-i nō wai re uké nōkenécáá m paílē. ² Uléecaa uké nfanare nō nyíse uu kō nkīnīnīe nō he uu kō meyá nō n la.

Pēpēe nnōōmesimé n céési kecáá nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne pēe lalē ké lē ke Uléecaa uu kesé tó ne nnó ayu n lo kecáá rítelē nō wóipō. Ne nkpeni yé te li meyíkíyiki pise re ké nní nō wói ké ne nfatene atōpi kēmeē nō n ηmósúpiselē. Uléecaa ye mecirenīne nsímē mmē ke upikó apí ne kefa n tene pamele.

⁴ Ai líka nnya kam lē símisi, simúnjé kópe písoi pinyine ye riséé ne nō cōhōnelenle. Pi Uléecaa ipēelēe waisele yare nceé kuu pi he re piké mewai kópe ne piripōo n wai. Urócélaa cirenīne ne Urópiima Yeesu Kirisi kapi lē yulu. Hái mekeē-me kai wólaalē te akpanii nyee pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálē, ne la ké nō léise re Upiima ye pēe mekeē Isirayeli pikó riyu lōle Esipiti ketē kecáá, amá uu pēe limemáá tīyese pēpēe apí pikecōpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Piléecaatumē pinyine ye péé ne Uléecaa wósile re ketónē ke-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pēe pimécire ketónē conse. U kō pē kunmaha kēmeē-pō tonselenle pin mesére pahaalē liké ha ne keyáa kē kuu pitúhaane pi n sánti tu. ⁷ Ani Sotōm kuyu ne Komōari kukó ne ayu nyee ne a n kólē nkó léise. Piléecaatumē mecō mmé ke kei pikó apí pēe méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicō piké n sói. Lē nnya ke Uléecaa uu kutu pi ripasa uu nna teneciré kēmeē pi sápo. U lē wale re nípá úye uké kei yé uké ne umecire tí.

⁸ Lē ke pēpēe nní ne nō n cōhōnelē pōo kō we. Simúnjé kópe sin pi n lēeme, apí pēe piipīne lílala ne pimécire mékperinkpe n wai, apí kō Upiima nnañe waiselē, pin keyómecaa-pō linañe-nañe lámaankeē. ⁹ Moisi ye pēe kpule, Uléecaatumē wéese Míseli ne Setani apí ukecáá cēñesi. Pi pēe pásanele lē wóo yé u kpísi. Mpá ne lē, Uléecaatumē wéese Míseli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankeē. Amá nse kuu u ma re: Upiima uké kutu pō ripasa. ¹⁰ Amá písoi pē pōo, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaankeē. Lē kapi isee mecō méwoo n nyu lēe pi kopaalē.

¹¹ Iwe kapi topori! Kayee ncee ncō kapi tíkílē. Siwóo nnya kapi pimécire kpísi apí mpaleceē tíkíse Palam mecō. Kapí ne Uléecaa n kēñene yare ke Koree uu n wa mecō nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cápine re nōké memáreco iluke li, pēpēe ye nórínēyu kpu. Kei ke pē apí ye pimela anyá súkei, apí ne úka kutu cōlē. Pi we yare ahope ke kuyo aku n kpáulē. Pi kō wele yare kuléé nkú kpué áku ye m mári, nípá lín kuimaretunje n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pēe lē kpu.

¹³ Míniima kēmeē ániwalé pape-pape kapí ne menyíne we. Pi ye pimewai kópe

lesele api yánesi yare ke ániwalé aa ye míni kuwálé ní yánesi. Pi ko wele yare awárepí nyee méwoo n sónesi. Lē nnya ke Uléécaa uu kuɲmaha píima-i ketóne pi he re piké kei meséere n tú.

¹⁴ Pírókpure kémee, Enáki ye Atam siyase kémee kunai sééi-sééi ukó le. U hái mekéme-pisoi pē kecáá maa re: Upiima ye wemele ne upileecaatumē kulúí ¹⁵ piké ne pisoi nnéí túhaane. U yé piwaikópekoó akópe pa, mewai kópe nnéí kapi n wa nnya. U yé kó pikópekoó pee áyu n wéési alé kapi u n lámaankee kecáá akópe pi pa. ¹⁶ Pisoi pinyine ye pi pee meséere n ηmúlaankee. Ai pikai pi láarú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankeele pin ne pisoi kahaankee re piké linyine pikemeē yé nnya.

Kirisi pikó nsé kecáá nstmé

¹⁷ Amá nō pinésáne lala kecire, nóoké ye nsímé ke Urópiima Yeesu Kirisi pitume api mekéme-nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pee nó n yóólē te: Itunje tōō kumúnjé kun n tu, pinyine pee pisoi n sényi yé kam, ápi yéé pilikáipi-káipi nnya Uléécaa wuri. ¹⁹ Peepe pikóólentene pisoi kecōpe tanaalē. Lē ke piricuruu api m músu ηmane kapi wai. Uléécaa Nfaa nín pikemeē we. ²⁰ Amá nō pinésáne lala kecire, nóoké nómenécire n ηmóópuselē nōn nfatene sōne ke Nfáasōne nn nó ní he nnañe ne keyóme yáási. ²¹ Ani Uléécaa nla kémeē n we nōn mé te Urópiima Yeesu Kirisi yé unfanare nnya nfáa teneciré nó he.

²² Ani ye peepe ne ní we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna teneciré-i pi lese. Ani ye kó picō íwe té. Amá ani nómenécire tí, áni kape ye pilikó líka ne rikó, aí ne pimelape ke pimewai kópe ame m póriinkee péne.

Ipakare tōō

²⁴ Uléécaa ye rinañe mále uké ne nó n léraalē áni yé pikai loó, uké kō ne kei káni yé ha akópe m má nó ha, aí kō nó n láarú aní ha ne umeyōopi kémeē u yenu. ²⁵ Uyee Uléécaa Cireníñe, uyee ne Urópiima Yeesu Kirisi ritiki utú ne aróyu lólu. Kái ne nípá piyei-me n kpiime ne neni-me ne nípá piyei-pō, uyee nímule ne ríyu ne rinañe ne meyoopi meséere te! Amí!

Yohani Meyene

Lelee ritelé nti kémeé ní we

Yohani yee ritelé nti wói. Kumúnjé kpe-i kuu ritelé nti ní wólú, míni kepáápáá keté kē kapi ye n sée re Patimosi-i kuú péé we. Pée mekée Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Róm uyóopi uú pée Kirisi pikó wéékuselē. Uléécaa icápine iseei inyine kuu ritelé wólú. Méyene kultíi ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē ne kété-pó nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye umécire lese uu nyíse re u Kirisi yee nkpo kémeé n yisi utume le (1:1-8).
2. Atelé aseéi kapi Uléécaa icápine yee pée mekée Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē (4-20).
4. Keté fale ke Uléécaa uu pilésème ní la kai áyu tóroo kémeé ne máne: lelee keyómecaa fale ne keté fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umécire Yohani nyíse

¹ Méyene ke Uléécaa uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó lelee nfáani n sónti nyíse. Lē kuú ne uutume n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ² Yohani ye lē nnéi ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kó yóó re Uléécaa Nsímé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú ní kééni ne pēpēe anóo nnyé nyee lelee masi kepire-pó n waine nkó kutu n cólè pin kó lelee nkémeé n wólalé múlī ye pínarekome le! Li we re itunje ye tule.

Pi Uléécaa icápine iseei yáasi

⁴ Né Yohani, née Uléécaa icápine iseei iyee Asii kuwéé-mē ní we wólú nen i yáási. Uyee ní we, un kó pēe mekēe-me we, un kó weme, ne ifáa iseei iyee uriyóopitú keyu-i n tū piké ípēelée ne nkínŋiŋe nó nyíse. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakóó le yee nsímései m má. Uyee pikpókpo kecōpe mefoí nfáa yē. Uyee keté nté piyóopi uwéése.

Uyee ró la uu umenyē ne arókópe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaa inyóonse n wai. Uyee ríyu ne n-yóopinaje te nípá píyēi-pó. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kémeé weme. Mpá úye ye u yenune, aí ne pēpēe uilúké n luri péne. Keté nnéi isoipuri yé uyé nnya nkpo tone. Eee, lee ni, amí!

⁸ Upiima, Uléécaa ye maa re:

Né Ufoí ne Utóroo, uyee ní we un kó pēe mekēe-me we, un kó weme, nnaŋe nnéi Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹ Né, nsunémárecó Yohani, tó ne nnó tóo kesé Uléécaa iyóopi kémeé ní we, tó ne nnó ye íwe lele tón ne Kirisi kupéneco kémeé nmóópulē. Míni kepáápáá keté kapi ye n sée re Patimosi kémeé kapi ne nnaŋe né ha re ne Nléécaasimé yóólē nen kó Yeesu kecáá aseéra lese nnya. ¹⁰ Nfáasone nn Upiima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pēe kēépire-mē meté meynine kom men calé yare rináatón meté, ¹¹ men tee re: A lē kaa nní ní nyáni ritelé rinyine kémeé wói aa Uléécaa icápine iseei iyē papó. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifi ne Lawutisee ikó.

12 Am̄ ημεελύ κέ uyee ne né n s̄imisi yē. Kam tir̄ημεελύ, am̄ s̄ifir̄aa sitosi siseei kapi ne wura n wa yenu. 13 Unyine yee kesoi pipi ne menyine r̄i we un s̄ifir̄aa sitosi sē kecōpe we. Kutúkanka caaca kuú pee tanaale un tikij̄ kecáa kútampalá kapi ne wura n wa télē. 14 Uriyu ne unnyúpi ye wariyee yare nkume tomé, née yare mp̄ahame. Uinipee ye we yare nalempi, 15 uana an we yare nweni ημ̄oh̄ mee n wa yare n nna kémee riw̄h̄ole, umetē p̄son we yare mini p̄iima menyine iw̄o. 16 U pee ukunipe luke-luke ne aw̄arepi aseei múilenle, titéhe ne ken̄ōpi p̄ir̄j-p̄ir̄j ne meyele metē tin unno-i léeri. Ukeyu ye peé wele yare ntunje mee torē. 17 Kam u n yē, am̄ uana metene lolu yare ne kpule. Uu pee ukunipe luke-luke kenécáa láa uu re: Iwame īi kape p̄o wa! Née Ufoi ne Ut̄or̄o, 18 nen kō nfáa má. Ne pee kpule, amá née nkō ne nnéfáa n̄pá piyei-p̄o. Ne nk̄o ne pikp̄ok̄o kelō keh̄anne múilenle. 19 Lē nnya, a lē kaa n yē woi, lelee r̄i we ne lelee masi kepire n s̄onti. 20 Aw̄arepi aseei nyē kaa kunénipe luke-luke kémee n yē ne s̄ifir̄aa siseei sitosi sē kapi ne wura n wa ase nyee m̄ pékaalē ye nnyé: Aw̄arepi aseei nyee piléecaatumē le pee Uléecaa icápine iseei iyē kecáa r̄i paillē. S̄ifir̄aa siseei sitosi sē p̄o ne Uléecaa icápine iseei le.

2

Nstmé kapi Uléecaa icápine iyee Efesi-p̄o r̄i we n w̄ip̄o

1 A uléecaatumē yee Efesi-p̄o Uléecaa icápine kecáa r̄i paillē w̄ip̄o re uyee aw̄arepi aseei ukunipe luke-luke kémee m̄ múilē, uyee s̄ifir̄aa sitosi siseei sē kapi ne wura n wa kecōpe n s̄one ye ma re: 2 Ne mep̄owai ne pip̄ók̄ei ne pip̄oh̄m̄óp̄u nyule. Ne nyule re áa ye pikp̄áaree kecáa rikp̄a. P̄o pepee n tee re pi pitume le api kō pee pitume peenule aa yēnu re pin̄ōme ye pi. 3 P̄o ηm̄óp̄ulenle. P̄o rinényiri nnya iwe lile ái kō pee p̄o feriyee. 4 Amá mmē kam̄ ne p̄o n c̄esi yee re áa nk̄p̄eni r̄i la f̄oi káa pee m̄ má kénécáa má. 5 A léise kei kaa n loó, aa ap̄ók̄ope kepire t̄o, aa mep̄owai f̄oi piwai pele. Insá lē, né kep̄oméé kam̄ am̄ k̄ep̄fir̄aa ketosi keketone-i yukuse, in te áa ap̄ók̄ope kepire r̄ito. 6 Amá lelee kep̄oméé r̄i nyam̄ yee re p̄o Nikolayitiye mewai kesule yare ke née kō me n k̄esu meco.

7 Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléecaa icápine n s̄imisi kutu r̄ico. Nkō yee n feriyee kam̄ kuléé kpee ye nfáa n he kun Uléecaa kémee-p̄o we ap̄ipi pane uké li.

Nstmé kapi Uléecaa icápine iyee Simirini-p̄o r̄i we n w̄ip̄o

8 A uléecaatumē yee Simirini-p̄o Uléecaa icápine kecáa r̄i paillē w̄ip̄o re Ufoi ne Ut̄or̄o, uyee pee n kpu un nk̄p̄eni peeri un nfáa má ye ma re: 9 Ne mp̄ót̄oosi p̄iima-i kaa r̄i we ne ip̄owe kaa m̄ má nyule, p̄on kō ne umam̄a. Ne kō nk̄ope ke pepee n tee re pi Pisuifi le api kep̄ocáa n s̄imaanke nyule. Pi kō pee Setani icápine pikó le. 10 Kape iwe iyē kaa n lene kewuu n t̄úni. A kō te kuniri yē n̄ókenécōpe pinyine kukpaniilee t̄a kuké ne n̄o m̄ peikee nnya. Li yē kō siyáa kefi kémee n̄o wéékuse. A ase ritiki, n̄pá lin nk̄o ye mu, ké pee nfáa p̄o he re p̄o feriyee nnya. 11 Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléecaa icápine n s̄imisi kutu r̄ico. Nk̄o lir̄ú r̄in uyee n feriyee líka waine.

Nstmé kapi Uléecaa icápine iyee Perikam-p̄o r̄i we n w̄ip̄o

12 A uléecaatumē yee Perikam-p̄o Uléecaa icápine kecáa r̄i paillē w̄ip̄o re uyee ritéhe ne ken̄ōpi p̄ir̄j-p̄ir̄j ne meyele metē m̄ má ye ma re: 13 Ne nyule kei kaa r̄i we. Kei ke Setani r̄iȳōpit̄u p̄o kō we. Aa rinényiri kesi, áa kō kefa káa ne né n tenelē fóm, n̄pá siyáa se-i kapi unékeikó Antipaasi yee ase n t̄ikilē n̄ókenémee kei ke Setani uu r̄i we r̄i kpu. 14 Amá mmē kam̄ ne p̄o n c̄esi ye kō pee mmú

re: PISOI ye kei we, pin Palam icélaa múlilē. U Palaki céesi re uké ripine wa Isirayeli sipipi síké inyóonsesare li síké kó iwásánkaí n wai líké ne kelólé-mē si ha. ¹⁵ Limécó ke pōo kó pISOI má pEE Nikolayitiye icélaa n tÍkilē. ¹⁶ Lē nnya, a apókópe kepire rito, insá lē né kepómEE hapō am titéhe kam nnóo-i n wailē ne atōpi pō wai. ¹⁷ Uye un ukómE, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu rícó!

Nkó yEE n feriyE kam Uléécaá iluke * yEE m pékaalē ne ripare tomé hene. Tinyiri fale rinyine tee ripare tē kecáá wólaalē. Úka úu ri nyu, insá uyē kapi ri n he.

Nstmé kapi Uléécaá icápine iyEE Tiyatiiri-pō ní we n wóipō

¹⁸ A uléécaatumE yEE Tiyatiiri-pō Uléécaá icápine kecáá ní paílē wóipō re Uléécaá Kepipi inipeE yEE ní we yare inalempi, keana an kó we yare nweni nmoḥo sone ye maa re: ¹⁹ Ne mepówai ne mpóla ne mpófatenE ne pipókEi ne pipóhnmóspú ne mepówai tarōo mee mefóí kulúí n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kamí ne pō n cési yEE re pō unósi Yesapeeli yEE n tee re u antepu le riyá un pinékeikó kÍraasente re piké méwoo méwoo n wai pin kó inyóonsesare le. ²¹ Ne u yálenle kelene re uké uakópe kepire rito, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire rito. ²² Aa yē! Ne nni lē u ne pepEE kesé iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima li, in te ápi pimewai mē kepire rito. ²³ Né tíyese api usiwā kóni. Uléécaá icápine nnéí yé pEE céri re nEE ye usoi kemúnjē ne ulilala lEE m pékaalē perei am céru. Ne kó mpá uye mewai kecáá ulikó u pane.

²⁴ Amá nō Tiyatiiri pikó picō mpí, nōo ye áni nní icélaa iyē n tÍkilē, áni kó lē kapi n tee re Setani líkó lEE m pékaalē ceri, ne maa re am nō nconi níka nco cōnsene. ²⁵ Amá ani lē kani nní ní má anípe keté m múlilē ké ha ne peeme.

²⁶ UyEE n feriyE, uyEE menéwai rimmúlú ne kété-pō kam rínanje kam unésáa kémEE m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá rínanje pane. ²⁷ UyEE keweninaapi ne isoipuri iyē sēnine, uu kó i foresi yare sipéretúhu. ²⁸ Né kó rimarewarepi u he. ²⁹ Uye un ukómE, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu rícó!

3

Nstmé kapi Uléécaá icápine iyEE Sariteesi-pō ní we n wóipō

¹ A uléécaatumE yEE Sariteesi-pō Uléécaá icápine kecáá ní paílē wóipō re uyEE Uléécaá yEE ifáa íseei ne awárepi aseEi n te ye maa re: Ne mepówai nyule. Pō rinyiri yenle re pō nfáa má, nēntpákane pō kpuwaalenle. ² A nnōni kémEE yisi aa pepEE ní we pin kpi ikari wáise ápi kape ne n kpi nnya. Am mepówai yē men Uléécaá inipeE-i nyamí ne meketō-pō. ³ Lē nnya, a lē kaa nsímE ní yosí ne lē kaa n kó léise aa akópe kepire to. Pōnsá n nyáni, ne sóntile yare uyaá, áa yé pEE céri itunje iye-i kam yé pō rinkáikai. ⁴ Mpá ne lē, pō kó pEE Sariteesi kei pISOI mále pEE ápi piilú mékperinkpe m póriinkeE. Pi yé ilú tomé tā, tó ne pē arí ne n sōne re pi ne lē sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyEE n feriyE yé ilú tomé tā, am yé urinyiri nfáa ritelē * kémEE tinnE. Né Nfáasá ne pilécaatumE keyu-i u ceri re u unékó le. ⁶ Uye un ukómE, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu rícó!

Nstmé kapi Uléécaá icápine iyEE Filatelifii-pō ní we n wóipō

⁷ A uléécaatumE yEE Filatelifii-pō Uléécaá icápine kecáá m paílē wóipō re Uléécaá ukó ne Uyíkíyiki yEE Tafti kehánne m múlilē, UyEE ye n hánne úka úu yé ha pEE n hánesi, UyEE ye n hánesi úka úu yé ha pEE n hánne ye maa re: ⁸ Ne

* 2:17 Uléécaá iluke: Iyē kapi ye pEE sée re maani Méleepo ritelē kémEE: Méleepo 16:32-34.

meḡwai nyule. Aa yēe, ne keḡoyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónaŋe rín piye. Pó ko nnésimé rimúlúle áa ko rinényiri kesi. ⁹ Aa yēe, ne Setani icápine pikó apónipe-i waine. Pi ye maa re pi Pisuiŋi le, ái ko pēe lē. Pi kiraasele. Aa yēe, né tīyese apí weri api keḡonyáŋe-i wúla api céru re ne pēe pó lalē. ¹⁰ Kaa nní nnésimé mee ye rinḡmóḡpúse rimmúlú nnya, né né ko ipeikeetunḡe iyee keté nnéi kecáá n sónti iké keté pikó peikee kémeē pó rimúlú. ¹¹ Ne nfáani sóntile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyē api pó he pó rí yosí nnya.

¹² Né tīyese Uyee n feriyee uu Unéléécaa Keyo kémeē panse nléri cire-cire, úu yé pēe pikai kei le. Né ukecáá Unéléécaa rinyiri ne Unéléécaa kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómecaa-pó Unéléécaa kémeē n léeri woi, am ko rinényiri fale wólú. ¹³ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaa icápine n símisi kutu ricó!

Nstmé kapi Uléécaa icápine iyee Lawutisee-pó rí we n wóipó

¹⁴ A uléécaatumē yee Lawutisee-pó Uléécaa icápine kecáá m pállē woipó re Amí, úseérakó yee aseí m má un ko uyíkíyiki, un ko lē nnéi ke Uléécaa uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵ Ne meḡwai nyule. Aa niḡú áa ko tolú. Amá pón pēe n fe poké n niḡú née poké n tolú! ¹⁶ Lē nnya, kaa nní m páipailē, áa ko niḡú áa ko tolú nnya, né kúúkee am nnénóo-i pó léseri. ¹⁷ Pó ye maa re: Ne umámá le, ne memá yénle, líka ái né párlē, áa ko pēe nyu re ipóco ye íwe wele, pón wariye, pón íwe má pón nyiinlē pón ko meḡmane we. ¹⁸ Lē nnya kam mesoḡo pó kpálē te a kenémēe wura kapi n sáasi apí lolē cáká-cáká ló aa pēe panse umámá, aa ko ilú tomé lolu aa pēe n lapaalē, ísei ti kape ne pó rí wa re pó meḡmane sóne nnya. Aa ko pite kapi ye inípee riŋkem lólu aa ipónipee kemí poké ne n nyáni nnya. ¹⁹ Né, ne ye ne pēe nnéi kam rí la céšile am ko kutu pi pasa. Lē nnya, kape síká wa, a apókópe kepire ritó. ²⁰ Aa yēe, ne rinónoo-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menéte n kó, un tinónoo n hánne, né ukeyó-i lomḡo tó ne uyé ari kesé iluke le.

²¹ Uyee n feriyē kam tīyese ne ari tinéyóḡpitú kecáá kesé tone yare ke née n feriyē tó ne Unésáa tón kesé uriyóḡpitú kecáá tū meco.

²² Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaa icápine n símisi kutu ricó!

4

Uléécaa meyóḡpi ke keyómecaa-pó pikó api yóm

¹ Lē memáá, am pēe paí, am ihánaa inyine keyómecaa-pó yenu in hánnele. Am meté foí memēe pēe ne né n símisi kom men tee re: A nté ritaáme ké lelee masí kepire n waine pó nyíse. ² Mese ne mese, Nfáasone nn kenécáá súiri am pēe riyóḡpitú tīnyine keyómecaa-pó yenu, unyine un tikecáá tū. ³ Uyee n tū mewee ye nkpáni yare ripare ḡmél-ḡmél née ríwéé meco, kuwamenirí pón riyóḡpitú tē kóónulē. Kumewee ye nkpáni yare mehóle ripare. ⁴ Ayóḡpitú afeeré ne ana nyee pēe riyóḡpitú tē kóónulē, piwéése afeeré ne pina pin akecáá tū, pin ilú tomé tántilē, pin ayóḡpikḡn kapi ne wura n wa piayu kecáá kípiilē. ⁵ Sikónetēhe ne meté menyine ne ikónē piŋenkee ye pēe riyóḡpitú tē kémeē léentile. Sifiráa siseei ye pēe riyóḡpitú tē keyu-mē torelē nyaii. Si Uléécaa ifaa ísei le. ⁶ Linyine ye pēe riyóḡpitú tē metene wele yare sínípeenyáni-yelēpi see mínimaa meco taŋelē.

Lifáakó lina linyine lee kéyu-mē ne kepire-mē inípee nípa yei n tóraankeelē ye pēe riyóḡpitú tē kecōpe ne rimekanei wele. ⁷ Lifáakó foí ye wele yare kúkinaá. Lifáakó lírú ye ko wele yare rináapipi, lifáakó táánú pó ne nkpáni yare li kesoiyu mále. Lifáakó náii pó ne metuke maamaa mee n yóósilē ne menyine wele.

⁸ Lifáakó lē kena ye mále amérj akpuulū akpuulū, inípe in mǐpá yei tóraankeelē. Api kǐyū má ne pimáikēe ketúnjé ne kesine re: Ušone cǐrícírí, cǐrícírí, cǐrícírí yee Upiima, Ulééca, Nnanje nnéi Ute. Uyee pǐé we, Uyee we, Uyee kǒ masí sǒnti. ⁹ Mǐpá píyei ke lifáakó lē ai ye ha uyee riyóopitū kecáá n tū un kǒ mǐpá píyei we ríyū n waise, api ye urinyiri taáse api kǒ u pǒnēse ¹⁰ piwéése afeeré ne pina pē pǒ né ye pēe uyee riyóopitū kecáá n tū metene riwula api uyee mǐpá píyei n we yáási api pēe riyóopitū keyu-i piayópikǒn sá api re: ¹¹ Urópíma ne Urólééca, pǒ ne sá re pǒké ríyū ne rinyíri ne nnanje m má. Liriyíki re pǒo mǐpá yo wa, pǒ lalē liké n we. Lē nnya kai kǒ we.

5

Kesǎnpipi ye rítelē wúkule

¹ Am pǐé uyee riyóopitū kecáá n tū kunipe luke-luke kémeē rítelē rinyine yenu tin kepirē ne kǐyū-mē wǒlaalē, api kǒ atǒpi aseēi rikécáá wai api ne wúkesi re úka úu kapē rica. ² Am kǒ uléécaatumē nanje-nanje unyine yenu un yóólē lin calē te: Wóo tu re uké rítelē tē wúkule uké kǒ tiatǒpi nyē fori?

³ Amá úka úu we keyómēca-pǒ néē ketē nté kecáá néē ketē metene yee yé n fe uu ri wúkule néē uu ri nyáni. ⁴ Kei kam pēe meyá tē ŋmaa re úka úu tulaalē te uké rítelē tē wúkule néē uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéése use uu pēe né maa re: Kapē n tēni, a yē te Yuta pikǒ mpuri kémeē kukinaá, Tafiti kepirē ye feriyēle. Ke yé fe ake rítelē tē wúkule ake kǒ atǒpi aseēi nyē foru.

⁶ Am kǒ riyóopitū tē kecǒpe ne lifáakó lina lē kecǒpe ne piwéése pē kecǒpe Risǎnpipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyǒonsele. Akóle aseēi ne inípe iseei karí pēe má. Lele Ulééca ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá n tǔmei. ⁷ Arí hapǒ ari uyee riyóopitū kecáá n tū kunipe luke-luke kémeē rítelē tē yǒsu. ⁸ Kuu rítelē tē piyǒó m masí, lifáakó lina lē ne piwéése afeeré ne pina pē api sǐ api ha Risǎnpipi keyu-i wúla, mǐpá úye un kekénjé ne sinúmpí kapí ne wura n wa ne tulaali meyipē múlī. Ulééca pikǒ keyomé kapí n yáási ye kē. ⁹ Api keyómē fale kenyinge n yom te:

Pǒ tule re pǒké rítelē tē yǒsí pǒké atǒpi nyē fori, liriyíki re pi ne pǒ nyǒonsele aa mepǒnye ne mǐpá kumáre kúye ne mǐpá meyu méye ne mǐpá ayu áye písoi ne mǐpá nsoipuri n-ye ayu lolu aa Ulééca pa.

¹⁰ Pǒ pi pansesele n-yǒopipuri pikǒ ne inyǒonse piwai pēe Ulééca pikei n wai. Pi sǒntile piké ketē kecáá iyǒopi n tū.

¹¹ Am pǐé weri am piléécaatumē kulú pēe riyóopitū ne lifáakó lē ne pikpure n káneilē metē kom. Pinné ye lele píle píle ne kuwóo kuwóo ái kúkeentene we.

¹² Pi pēe cááile re:

Tisǎnpipi kapí ne n nyǒonse tee tulaalē te tiké rínanje ne memá ne mewéesesǒho ne rikǒho ne ríyū ne akéhe ne ipakare yǒsí!

¹³ Am pēe lē nnéi ke Ulééca uu n wa lin keyómēca-pǒ ne ketē kecáá ne ketē metene ne mínimaa kémeē we kom lin tee re:

Uyee riyóopitū kecáá n tū ne Risǎnpipi pēe akéhe ne ipakare ne ríyū ne n-yǒopinanje te mǐpá píyei-pǒ!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye pēe re: Amí! Piwéése pēe api ye pēe wúla api yáási.

6

Atǒpi akpuulū foi nyē mewúkule

¹ Aní paí, am yénu ke Risánjipi ari atópi aseei nyē kémee rise n wúkule, am pée lifáakó lina lē lise kom, lin metē ne simisi yare ikónē pisenkeē re: A kam. ² Aní paí am isā tomé yénu. Uyee i n tú ye pée pitepe múllenle. Api piferiye ihēe u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyē un kó tósu uké ha kó piferiye rikpá meco. ³ Ke Risánjipi ari ritópi lírú n wúkule, am lifáakó lírú kom ai semni re: A kam! ⁴ Isā íco yee n wənjē yare nna ii pée léeri. Uyee i n tú uu rnanjē yenu re uké ketē kecáá nkínjijē lese písoi piké ne n kónaane nnya. Api kó kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Aní paí, am isā njmohə yenu. Uyee i n tú ye pée kemúnjē múllenle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecəpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírəpipi menyine kemúnjəcaripi kəse ne kekeiyaa kəse ihéé lo, api kó memútipipi simúnjəcaripi sitaani ne kekeiyaa kəse ihéé lolu. Amá ani kape mékpə ne píta pō tica.

⁷ Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸ Aní paí am isā inyine yenu ne mehóle ntəne ipijē. Pi ye uyee i n tú sée re nkpo. Nkpə kuhore ye pée u tikilenle. Api ketē awélé ana kémee kuse kecáá rnanjē yenu api ne atéhe ne nkú ne itói ne licópii-cópii sisoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kenyónsetunipi metene pē kapi Nléécaasimé ne aseéra kapi n lése nnya m parii amíri yenu, ¹⁰ pin pupukēe lin calé te: Saa səne círicíri ne uyíkíyiki, hái ne keyo-pə kaa yé lē n nánajise pəké kelene túhaane pəké nsímesei yē pəké pée ketē nké písoi ntókpə kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéi mmē nnpá uye ketúkanka tomé pa, api kó pi maa re piké pée kó nkáripí n wéntelē, pipíkəico ne pipimareco kapi pimēco n kónine piké ha pinnéi cəpinəpə.

¹² Kari ritópi kpúulú n wúkule, aní paí ketē ake yéjəsi ne rikohə. Itujē ii panse riñmohə yare kukpəsanjá, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³ Keléécaaa awarepi aa pée keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyə píima kémee kuapipi n tíye aa póroi meco. ¹⁴ Keléécaaa ake wúkaapo yare rítelē kapi riwépi, ayəpe nnéi ne míni kepáápáá sitē nnéi asi siketonə-i yisikee. ¹⁵ Ketē nté piyóopi ne piwéése ne atəpi piwéése ne pimámá ne pinánjə-nanjə ne pilási nnéi ne pəpəe piməcire n te api ayəpe kecáá aparepoo kémee ne aparecañaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pée ayəpe ne aparecañaa maa re: Ani kerócáá lóime ani ró yárii toké uyee riyóopitú kecáá ní tú ne Risánjipi kuwəi ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwəi keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

7

Uléécaaa písoi ye ritii kecáá Uléécaaa nwoi yosí

¹ Lē memáá, am pée piléécaatumé pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémee nyenu. Ketē kecáá ayo ana kapi pée múllē te kuyə kúka áku kape ne ketē kecáá nēe mínimaa-i nēe kuléé kunyine kecáá m pi nnya. ² Am kó uléécaatumé uco yenu un ketujeleeme-mē taámelē un Uléécaaa yee nfáa n te nwoi múllē. Uu cáái ai cá, uu piléécaatumé pina pəpəe ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³ Ani kape ketē nēe mínimaa nēe aléé rica hái ne kumúnjē kpe-i kari yé Uróléécaaa pikéikó atii nwoi n wa. ⁴ Am pée pē kapi nwoi n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afeena ne ana (144.000) Isirayēli pikó amare nnéi kémee. ⁵ Yuta kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nefitalii kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyóo kumare kémee,

pisoi ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumaré kémee, pisoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumaré kémee, pisoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapiloo kumaré kémee, pisoi ákotokú kefi ne até (12.000) Yosefi kumaré kémee, pisoi ákotokú kefi ne até (12.000) Pɛnyamee kumaré kémee, pisoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwoi wa.

Tisoiwui píma tee Uléecaa keyuri n cápinele

⁹ Lē memáá amí paí, am tisoiwui píma rinyine yenu, tipisoi ápi kúkeentene we. Mpa nsoipuri ní-ye ne nípá kumaré kúye ne nípá ayu áye ne nípá meyu méye pikó ye pi. Tiyooipitú ne Risánjipi keyu-i kapi pɛe nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atenepai muleilē. ¹⁰ Pi pɛe cááile lin cálē te: Uróléecaa yee riyooipitú kecáá ní tū ne Risánjipi pɛe tiróyu lo. ¹¹ Piléecaatumē nnéi ye pɛe riyooipitú ne piwéese ne lifáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē keyu tuhu api Uléecaa yáasi ¹² pin tee re:

Amí, Uróléecaa yee ipakare ne akéhe ne mewéeseeso ho ne ipooone se ne ríyu ne nnaje ne rikaho nípá píyei-po te. Amí!

¹³ Kei ke piwéese pē use uu rinóo yási uu né maa re: Píye ye mpí pɛe nni sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pɛe re: Unépiíma, pōo nyu. Uu pɛe né maa re: Pɛpɛe íwe píma kémee n léeri ye pi. Pi pisitukanka caacaa heerele api risánjipi menye kémee si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléecaa riyooipitú keyu-i we pin ukéyo-i ketúnjé ne kesine u yáasi. Uyee riyooipitú kecáá ní tū yé pikecáá m pallē. ¹⁶ Nkú nn yé ko piwai pi rikpá, nnírē nn yé ko piwai pi rikpá, ntunje nn yé ko pinmákaa pi rikpá, kutói áku yé ko piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we re Risánjipi tee riyooipitú kecɔpe ní we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpási ari ne míni mee ye nfáa n he ihoi kémee pi sl, Uléecaa uu pɛe pimenini nnéi tinnē.

8

Titópi sééi-sééi mewúkule

¹ Ke Risánjipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómecaa-po séé léké-léké yaré itunje nwoi mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléecaatumē piseei pē yenu pin Uléecaa keyu-i nyenu. Api anáatón aseei pi pa.

³ Uléecaatumē use uu pɛé weri uu kenyóonsehúupi kecáá nyere. U pɛe wura kecaripe ke-i kapi ye tulaali n nmaasi múflenle. Api tulaali kulúú ne Uléecaa pikó nnéi iyáhaa u pa re uké wura kenyóonsehúupi kee riyooipitú keyu-i ní we kecáá he. ⁴ Tulaali anyo ne Uléecaa pikó iyáhaa ii uléecaatumē anipe-i léeri ii Uléecaa keyu-i taá. ⁵ Uléecaatumē uu pɛe kecáripe ke-i kapi ye tulaali n nmaasi kpisi uu kenyóonsehúupi kémee nna toru uu súúni meyiye uú ne ketē kecáá sápo, ikónē ii senke, metē ame léenti, ikónē ii yékurentē, ketē ake yénjesi.

Anáatón foi ana nyee n tē

⁶ Piléecaatumē piseei pɛe anáatón aseei m múflē api pɛe pimécire cápine piké a ténse.

⁷ Ufoi uu rináatón ténse, akóneparepi ne nna aí ne ménye còhone aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hoonene metaani, ai kuwélé kuse tore múkú-múkú, ai kò aléé hóonene metaani, ai kuwélé kuse tore múkú-múkú, ai kò meyiú nímú nnéi tore múkú-múkú.

⁸ Uléecaatumē lírú uu rináatón ténse. Ai riyópe ntone rinyine tee nna ní tore mínimaa kémee sápo. Ai mínimaa hoonene metaani, kuwélé kuse aku pansé ménye. ⁹ Ai liwaiwai nnéi lee mínimaa kémee ní we lin fafai hoonene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kò áninói hoonene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Uléécaatumē tāánū uu rináátōñ ténse. Tiwárepi maamaa tee iyúipuke mecō ní torē ari keyómecaa-pō lóiri. Ikóí nē ínihai kai hósónene awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée rē apisenti. Ai míni hōonene awélé ataani, kuwélé kuse aku pansē apisenti, písoi kulúí api míni mēe n tulési nnya kpini.

¹² Uléécaatumē náii uu rináátōñ ténse. Ai itunje nē iwáre nē awárepi hōone awélé ataani ataani, ai nípá yo kuwélé kuse pepu rē awélé ataani nyē kémee kuse kuké kuñmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéí awélé ataani kémee kuse paa, kesine keké kō kemetéí awélé ataani kémee kuse paa nnya.

¹³ Aní weríí, am metuke maamaa menyine yenu men kelééca-pō yóosilē, men simisi lin cálē tē: Iwe, íwe, íwe ke ketē kecáá pikó api anáátōñ ke pilécaatumē pitaani tōwō mpí api n ténse nnya toporí!

9

Anáátōñ ataani tōwō meténse

¹ Uléécaatumē núpū uu rináátōñ ténse. Am pēe riwárepi rinyine tee pēe kelééca-pō n lóime keteni-i yēnu. Api mehóre menyine kehánne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyō anyine yare kehúú maamaa anyō aa mehóre mē kémee léeri, itunje nē kuyō aku mehóre anyō nyē nnya kuñmaha cōni. ³ Apááni aa ányo nyē-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá inā nnañe ncō a he. ⁴ Ai pēe a ma rē áa kape meyúí nēe mepéi nēe kuléé kunyine rica, amá písoi pēe ápi atii kecáá Ulééca nwoí m má ñmane kaa yé rica. ⁵ Api ncéé a he rē aké pi kō. Amá pi rē aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpole ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpole ncō. ⁶ Písoi yé lisiyaa se-i nkpō wéési, ápi yé pēe n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkpō nn wuru ní nē ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyee wele yare isā kapi n nyóonse piké nē atōpi ha. Linyine yare ayóopikōñ kapi nē wura n wa ye pēe aayu kecáá wele, asiyu pōon sisoipipi nē menyine we. ⁸ Annyúpi ye pēe wele yare nnósinyúpi, aaní yare ákinaá akó. ⁹ Aakñ ye pēé wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aaméñ iwōwō pōon we yare sínóipi ke isā kulúí ii n tōrōi in nē itóó nē atōpi sí. ¹⁰ Aasele ye pēe sínóopi mále yare anansele. Aasele nyē-i ke annañe ní pēé we aké nē písoi iwáre inupū kémee n fikiise. ¹¹ Auyōopi yee akēkpeē ní we yee mehóre mē utume. Urinyiri yee Mēepire kémee Apatōw. Pi ye Mékireki kémee u sée rē Apolōw*

¹² Iwe meluke foí mēe lē tōmpō. Iwe meluke meté mēe kō lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Uléécaatumē kpúúlū uu rináátōñ ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyee kenyóonshúúpi kapi nē wura n wa ken Ulééca keyu-i we kémee-pō leeri. ¹⁴ Amē uléécaatumē kpúúlū uyee rináátōñ m má ma rē: A pilécaatumē pina pepēe nkóí ma kapi ye n sée rē Efiraati kecáá m pahaalē fénne. ¹⁵ Api pēe pilécaatumē pina pē fénne. Pi pēe itunje iye-i nē keyáa ke-i nē iwáre iye-i nē kuñmē kpe-i pimecire cápínelenle piké ketē hōonene metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶ Pisantone kutōpilee ye pēé lele písoi afínáñ píle píle meté (200.000.000). Nē linnéí mmē konle. ¹⁷ Nē pēe menéyene kémee isā nē pepēe i n túntilē yenle. Pi pēe siwenitukanka tántílenle sin wōñne yare nna nēe yare rihúúhúúpare nēe yare metuhuta. Isā ayu ye pēé wele yare akinaá ayu. Nna nē ányo nē linyine yare nfúrō toi ye pēe piinō-i léentile. ¹⁸ Ai sisoipipi hōonene metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Asáláú ataani nyē nyee nní nna nē ányo nē nfúrō toi mēe pēe piinō-i n léenti. ¹⁹ Isá iyē nnañe ye iinō-i nē iasele-i wele. Iasele ye iwáa mecō wele. A áyu mále aa ye nē nkópe wai.

* **9:11** Apatōw nē Apolōw aseí rē ucókoí, nēe ucaainkee

²⁰ PISOI TƏDƏ PƏ KE ASÁLÁÚ NYÉ ÁA N KƏ ÁPI PIMƏWAI KÓPE KEPİRE RİTƏ. API ANÍRI NE PILÉÉ KAPÍ NE WURA NE NWOÓWENI NE NWENI ƷMƏHƏ NE APARE NE ANA Ʒ SERÍ ÁI YE KƏ FE LİKÉ YÉ, ÁI YE KƏ KƏ AI YE KƏ SÓNE PIYÁHAÁ TÍYE. ²¹ API PIPISOIKƏ NE PIMƏSEPEWAI NE PIMƏSOIKPÁRÁWAI NE PIPYAA KEPİRE RİTƏ.

10

Kétełépi kapi Yohani ní pa

¹ AM PEE ULÉÉCAATUME UCƏ YENU UN RÍNAƷE MÁ, UN KEYÓMECAA-PƏ CEPIMELE ĞHÓO AN U YARIILÉ. KUWAMENIRÍ YE PEE URIYU KECÁÁ WELE, UKÉYU KEN WE YARE ITUƷE, UANA PÓON WE YARE INALEMPI. ² U PEE KÉTELEPI KENYINE KUNÍPE-I MUÍLENLE KEN WÚKULELÉ. UU KÚNA LUKE-LUKE MÍNIMAA KECÁÁ CƏPU UU KUMÍ NTAAI KECÁÁ CƏPU. ³ UU PEE MEYÁ CÁAI AI CÁ YARE KÚKINÁÁ KPƏE SENKEE. KUU RINCÁAI, IKÓNE II SEMNI MESEEI, NNÉ NN KÓM. ⁴ KE IKÓNE II MESEEI MƏ TINÓO NÍ MA, AM N LA KÉ WÓI, AM KEYÓMECAA-PƏ RINÓO RINYINE KOMTI RE: A IKÓNE MESEMNI MESEEI MƏ TINÓO KEFA-I RINYIKI TIKÉ M PÉKAALÉ, KAPE RI WOI.

⁵ ULÉÉCAATUME UYÉ KANÍ PEE N YÉ UN MÍNÍ KECÁÁ NE KETĖ KECÁÁ NYENU UU KEYÓMECAA-MƏ KUNÍPE LUKE-LUKE SÍKA. ⁶ UU ULÉÉCAA YEE KEYÓMECAA NE LELEE KEKEMEE ƷI WE NE KETĖ NE LELEE KEKEMEE ƷI WE NE MÍNIMAA NE LELEE MEKEMEE ƷI WE N WAPISI RINYIRI SÉI UU NE WÉERI RE ITUƷE II KƏ NKPÉNI WE. ⁷ KEYÁA KĖ KE ULÉÉCAATUME SÉÍ-SÉÍ UU HA URINAATŃN N TĖNSENE, ULÉÉCAA KEMÚƷE NNÉI KEE M PÉKAALÉ YE HA WAINÉ YARE KUÚ PEE MEKEE-ME LINSÍMÉ UPIKEIKÓ ANTEPUYE N SÍMISI.

⁸ METĖ MƏ KANÍ PEE N KƏ MEN KEYÓMECAA-PƏ NÉ SÍMAARI, AME KƏ PIMÁA NÉ KPÁ RE: A N ƷME A HA KÉTELEPI KEE N WÚKULELÉ ULÉÉCAATUME YEE MÍNIMAA KECÁÁ NE KETĖ KECÁÁ N NYENU ANIPE-I YÓSI.

⁹ AM PEE ULÉÉCAATUME UYÉ KUWÉÉ-MƏ N SÍ, NEN U TEE RE UKÉ KÉTELEPI KĖ NÉ PA. UU NĖ MAAR RE: A KE KPÍSI AA MUUNI. KE YÉ RÍTULE KEFA SÚÚNU, AMÁ KE YÉ MPÓNÓO-I N LÁARÚ YARE METĖ.

¹⁰ AM ULÉÉCAATUME KUNIPE-I KÉTELEPI KĖ YÓSU AM MUUNI. AKE NNÉNÓO-I LARISI YARE METĖ, AMÁ KAM PILUKE KE M MASÍ, AKE RÍTULE KENÉFA SÚÚNI.

¹¹ UNYINE UU PEE NÉ MAAR RE: LI PISE RE PAKÉ HA KƏ NE ULÉÉCAA RINYIRI LĖ KUU AYU MEYÁ NE ISOIPURI NE MEYU NE PIYÓAPI KECÁÁ N SÍMISI PI RITĖƷSE.

11

Piseérakós pité pĖ kecáá nstímé

¹ API PEE KEKPÁPI KENYINE NE MUÍSE YARE KEMÚƷEŃAARI API NÉ MAAR RE: A YISI A ULÉÉCAA KEYO NE KENYÓNSCHÚUPI MUSÍ, AA PEPEE KEI N YÁASI KEENI. ² AMÁ A KÉYAÁLA KEE ULÉÉCAA KEYO KETAHAI-MƏ ƷI WE RIYÁ, KAPE KĖ MUSÍ. PI KĖ NE PEPEE ÁPI YE ULÉÉCAA M PAKARE RIYÁLE RE PIKÉ ULÉÉCAA KUYU TELEISE IWÁRE AFĖENA NE ITÉ. ³ NÉ PINÉSEÉRAKÓS PITÉ PĖ HE API ULÉÉCAA RINYIRI NE PISOI SÍMISI PIN IKPOLÚ TÁNTILÉ SIYÁA KÚKOTOKÚ NE PÍLE PÍLE METĖ NE KUWÓO NE KEFI (1.260). ⁴ PISEÉRAKÓS PITÉ PEPEE NNÍ OLIFIYEE ALÉÉ ATÉ NYÉ NE SÍFIRÁA SITOSI SITÉ SESEI KETĖ UPIIAMA KEYU-I N NYENU. ⁵ UNYINE UN N LA UKÉ PI CAAI, NNA NN PIINÓO-I LÉERI NN PIPILAAŃO TORE. EEE, UNYINE UN N LA UKÉ PI CAAI, LI PISE RE PIKÉ LĖ U KPU. ⁶ PI RÍNAƷE MÁLE PIN YÉ KEYÓMECAA TÁPISI RE IKÓNE II KAPE KUMÚƷE KPĖ NNÉI KĖMEE KAPÍ NE ULÉÉCAA RINYIRI N SÍMISI CUUNU. PI KƏ RÍNAƷE MÁLE PIN YÉ MÍNÍ RÍPÓLÓSE MÉNYE, PIN YÉ KƏ TÍYERE ITÓI NCƏPURI II KETĖ KECÁÁ LÉERI KUMÚƷE KPĖ-I KAPÍ N LA.

⁷ PIN PÍYEI PÍASEÉRA PILÉSE M MASÍ, INÁME YEE MEHÓRE-I N LÉERI YÉ ATƏPI PI WA II PI FERÍYE II PI KÓNI. ⁸ SISOIKÓPE ASI PEE KUYU MAAR KECƏPE KÉYAÁLA-I N LAIKELELÉ. PI MÚƷEISENELE API YÉNU APÍ NE KUYU KPĖ SÉI RE SOTƏM NĖE ESÍPITI. KEI KAPÍ PEE

Piupiima kunapéékóó kecáá karií. ⁹ Ayu nnéí kémee písoi ne amáre nnéí kémee písoi ne meyu nnéí kémee písoi ne isoipuri nnéí kémee písoi yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pi yē pin kpuwaalē, amá api yé nceé he piké nhóre nnyine kémee pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé ketē kecáá písoi n láarú pin mpónare-i we, pin lihēheē pasiine re antepuye pē ketē ye pēe ketē kecáá písoi fikiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Uléécaá kémee n léeri nrí weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine li pēe pepēe pēe pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pitē pē api pēe rinóó cáca rinyine keyómecaa-pó komti tin pi tee re: Ani nté ritaáme! Api pēe ahóó kémee keyómecaa n taalē, pipilaaró api pi yenu. ¹³ Ketē ake liitunje iye-i meyá yenjei, ai kuyu hōone awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai ketē piyenaa pē kémee písoi ákotokú aseí (7.000) kopu, ai picó kewuu taise api Uléécaá yee keyómecaa-pó n we ríyu waise. ¹⁴ Iwe meluke lírú mee lē tómpó. Metáánú ye nfáani sóntile.

Tináatōj sééi-sééi

¹⁵ Uléécaatume sééi-sééi uu rináatōj ténse. Metē cáca menyine kulúí ame keyómecaa-pó maari re: Ketē kecáá iyóopi ye Urópiima ne uyé kuu n wée anipe-i ló. Mpá ne piyei-pó kuu yé iyóopi n tú! ¹⁶ Piwéése afeeré ne pina pepēe Uléécaá keyu-i piyóopitú kecáá n tú api wúla api kpará api Uléécaá ríyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Úpiima Uléécaá, rinahe nnéí ute yee neni n we un kó mekee-me we, tó pó pōne re pó mpónahe píima ne ipóyóopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pēe ne kuwóí yisile ii nyere. Amá kupówóí ye nkpéni yisile. Itunje iye-i kaa pikpókpo nnéí n túhaanene ye nkpéni tule. Pipókeikó antepuye, pē nnéí kaa n fe, pē nnéí pēe ye rinwúla api ríyu pó waise, piwéése née siwá yé nkpéni piiheē yósi. Li kó nkpéni tule re paké pepēe ketē n kópu pá kó kó. ¹⁹ Uléécaá keyó kēe keyómecaa-pó n we ake hánnne, nkómeine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyo-i léeri. Sikónetēhe ne metē ne pikónesenkee ne ketē piyenaa ne akóneparepi maamaa aa léeri.

12

Unósi unyine ne kúconcó

¹ Ai limáamaa linyine keyómecaa-pó lese ai nyíse. Unósi unyine lo yee ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kó riyóopikōj rinyine ríyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikecáá wa. ² U pēe kefa mále, un pēe kēmare-i memárenló ne pupukee.

³ Ai kó linyine lico keyómecaa-pó lese ai nyíse. Lē ne kúconcó maamaa wéé kunyine le yare nna. Ayu aseí ne akólé kefi kaku má. Ayóopikōj aseí nyee áyu nyé kecáá wa. ⁴ Kurisele ari keyómecaa-pó awárepi hōone metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconcó ari unósi yee pimáre n la keyu-i nyere, kun la re un kewá m mari, kuké ke muumpó. ⁵ Unósi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéí ne n-yóopinaje yare nweni m múfne. Ai ukewá kē Uléécaá ne uriyóopitú-mē kpíípo. ⁶ Unósi uyé uu pēe wuru uu kucesi kóima-i ke Uléécaá uu ketóne n nyóonse uu u yekei sí te piké kei u n kpínií siyáa kúkotokú ne píle píle metē ne kuwóó ne kefi (1.260).

⁷ Atópi aa keyómecaa-pó wai, Misēeli ne piléécaatume picó api kúconcó atópi wai, kúconcó ne kupitume pó kó atópi leeri. ⁸ Amá ái kpekpepe pēe feriye, api pēe keyómecaa-pó piketone paa. ⁹ Api ketē mmé ku láume. Kúconcó píima kpekpepe iwáa kpuré kapi ye n sée re kunírila ne Setani. Kpekpepe ketē nnéí kecáá písoi kiraasente. Api ketē mmé ku láume api kupitume pó kó láuliri.

¹⁰ Am pɛɛ keyómecaa-pɔ metɛ cǎcǎ menyine komti, mɛn tee rɛ: Píyulale ne Uróléécáa nnaɲe ne Uiyɔɔpi itunje ye kɔ nkpɛni tule. Uyɛ kuu n wée n-yɔɔpinaɲe itunje pɔ ne kɔ nkpɛni tule. Li we rɛ pi unɔɔme yeɛ ketúnjé ne kesine Uróléécáa keyu-i pirómáreɔ kecǎá nnɔɔme n wa piláume masile. ¹¹ Tisáɲpipi menyɛ ne pinsimé kapí ne rikécǎá aseéra n lese mee tíyese kapi u feriyɛ. Ai kɔ kpá, ɔpi pɛɛ pinfaa ne kutu cǎlɛ líkɛ né wa rɛ pi nkɔ wuru. ¹² Lɛ nnya líkɛ pɔ n láárú, keyómecaa. Líkɛ kɔ nɔ nni kékemɛɛ n we n láárú! Iwe kɛ pɔ ketɛ ne pɔ mínimaa aɲi topori! Li we rɛ nókunéwée-mɛ ke kuníri aku kuwóí ne wehepɔlɛ, kɔn nyu rɛ itunje kai ku n tise ii piye.

¹³ Ke kúconcó aku n yɛ tɛ pi keteni-i piláume ku masile, aku pɛɛ unɔsi uyɛɛ kéwántisi m mári n lakasente. ¹⁴ Kei kai pɛɛ metuke maamaa menyine amɛ́ɲ ketɛ unɔsi uyɛ pa rɛ uké ne yóosi uké kucɛsi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumúnjé kuse ne amúnjé anyine ne kumúnjé welé * kémeɛ u kpínii un iwáa ne ketaa we. ¹⁵ Iwáa ii innɔɔ-i míni leseri yare nkóí, ii unɔsi uyɛ kɛpire tikise rɛ nkóí mmɛ nké u rikpáú nké ne tómpɔ. ¹⁶ Ketɛ ake unɔsi uyɛ come. Ake nnɔɔ haa ake nkóí ke kúconcó aku kunnɔɔ-i n léseme muumpɔ. ¹⁷ Kúconcó akú ne unɔsi uyɛ wóosi aku pɛɛ yisi akú ha upipirɛ nnéí ne pɛ nnéí pɛɛ Uléécáa isé n múlílɛ pin kɔ aseéra ke Yeesu uu n lése tikilɛ atɔpi wai.

¹⁸ Aku pɛɛ ha mínimaa ritime nnyene kecǎá tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lɛ memáá, am pɛɛ ináme inyine yenu ne akóle kefi ne áyu aseɛi in mínimaa-i léeri in taámelɛ. Akóɔpipi kefi nyɛɛ akóle nyɛ kecǎá we, Uléécáa alɛ pɔɔn pɛɛ áyu nyɛ kecǎá wólaalɛ tɛ anyíri. ² Ináme iyɛ kam n yɛ ye pɛɛ ne kútoroó menyine wele, iipái yare keyúipɔpi ikó, innɔɔ yare kúkinaa nnɔɔ. Kúconcó aku pɛɛ kunnaje ne kuriyɔɔpitú ne nnaɲe píima nɔɔ i pa. ³ Kei kam pɛɛ iriyu rise yɛ yɛ yare pi ti rifapile ɔpi kópu. Amá tiitoi iyɛ karí pɛɛ ne n kpine ii pélu. Lɛ nnya, ketɛ nnéí pikó ɔpi pɛɛ n káipi pin kahaankɛɛ ɔpi ne ináme iyɛ tiki. ⁴ ɔpi kúconcó yáási ɔpi wúla rɛ ku ináme iyɛ nnaɲe he nnya. ɔpi kɔ ináme iyɛ yáási ɔpi wúla, ɔpi rɛ: Wóo ináme meɔ we, wóo yé kɔ fe uú ne i tɔpu?

⁵ Ai nnɔɔ i he ii ye ne n tankeɛ in kɔ Uléécáa lámaankɛɛ. Ai kɔ nnaɲe i he rɛ iké ne iwáre afeena ne ité kémeɛ ipikei wa. ⁶ Ii nnɔɔ wúkule ii Uléécáa lámaankɛɛ. Ii kɔ Uléécáa rinyiri ne ukɛyɔ ne pɛpɛɛ keyómecaa-pɔ n we lámaankɛɛ. ⁷ Ai kɔ nɔcɛ i he ricuruu rɛ iké Uléécáa písoi atɔpi wa iké pi feriyɛ. Ai kɔ nɔpá nsoipuri n-ye ne nɔpá kuyu kúye ne nɔpá meyu méye ne nɔpá kumáre kúye kecǎá nnaɲe i he. ⁸ Ketɛ nnéí písoi pɛ anyiri nyɛɛ áa hái ketɛ kekoraane-me Risáɲpipi kapí ne n nyóonse nfaa ritelɛ kémeɛ n wólaalɛ yé i yáási ɔpi wúla.

⁹ Uye un ukóme, uké kɔ! ¹⁰ Lin úye n waine rɛ uké akpanii kémeɛ n we, akpanii kémeɛ kuu yé ha. Lin úye n waine rɛ piké ne ritɛhe u kpu, ritɛhe kapí ne u kopune. Lɛ nnya ke Uléécáa pikó ɔpi yé pinmóspú ne nfatene kéyu m mahani.

¹¹ Lɛ memáá, am kɔ ináme ico yenu in ketɛ-mɛ leeri. Akóle atɛ kii pɛɛ má. Iyɛ akóle ye wele yare isáɲ akó in kɔ símisi yare kúconcó. ¹² Iyɛɛ pɛɛ ináme fói iyɛɛ mínimaa-i n léeme n-yɔɔpinaɲe mále. Ináme fói yé n wele, ilírú nnyí in kɔ ne innaje keisi. Ii ye pɛɛ tíyese ketɛ ne kɛpísoi ɔpi ye ináme fói iyɛ yáási ɔpi wúla. Iyɛ pɛɛ itói yási in yé pɛɛ ne i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mewai píima waiile hái ii ne keyómecaa-pɔ ketɛ kecǎá nna súiseri písoi nnéí inipɛɛ-i. ¹⁴ I mewai píima kai i n

* **12:14** Kumúnjé kuse ne amúnjé anyine ne kumúnjé welé: Li we yare nnéí mmɛ kapi nté nni lɛ n sée ye lele aɲmɛ ataani ne kuwélɛ.

he re iké wa wale íí ne ináme fof iyē pikei kémee fe ii ketē kecáá písoi nnéi kuyu-tani. I ye pi maa re piké ináme iyee pee itói n yósi in yé pee ne kpu, amá in kó ne nfáa má keyu serí piké ne ríyu i waise. ¹⁵ Ai kó rínarje i he re iké ináme keyu kapi ní serí kémee nfáa wa keké ne n símisi, keké kó táyese piké pepee piyáhaa ke n yúlu kó. ¹⁶ Iyee wa ke písoi nnéi, siwá ne piwéése ne pimámá ne píwেকóó ne pepee pimécire n te ne pilási api kunípe nées ritii kecáá nwói má. ¹⁷ Úka úu ye fe uké linyine lo néé uké yáa, unsá linwói mmē ukecáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri nées nnéi mmē kapi ye rinyiri tē n sée.

¹⁸ Nté kai mewéesesəho pise. Uyee mesəho m má uké kēē uu nnéi kapi ye ne ináme iyē n sée ceru. Li we re nnéi mmē ye usoi rinyiri le. Mmē mee nní pile pile mekpuulū ne kuwóó ne kefi ne mekpuulū (666).

14

Pē ayu ke Uléécaá uu n lo keyome

¹ Am pee pái, am Tisánpipi yenu tin Siyoo riyope kecáá nyenu, písoi ákotokú pile ne aféena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéi atii kecáá ke tirinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē pón kó kei we. ² Am keyómecaa-pó metē menyine komti yarē míni píima menyine mee wólu nées yarē ikóne yee meyá semni. Nné mmē kam n kó ye we yarē ke pikénepere api ye sikéné ní pépu nné nco. ³ Pi pee riyóópitū ne lífáakó lina lē ne piwéése pē keyu-i keyóme fale kenyine yomle. Úka úu ye pee fe uké keyóme kē peikee, insá písoi ákotokú pile ne aféena ne pina (144.000) pē ayu ke Uléécaá uu ketē kecáá ní lo mecire pee ye fe.

⁴ Písoi pinyine ye pi pee ápi pinósiwélaa ne pimécire mékperinkpe m póriinkē. Api pinósi nyu. Tisánpipi kapi ye n tikilē nípá yei karí sí. Li písoi kecəpe piayu lalē re piké n we yarē melukepipi fof kapi ye Uléécaá ne Risánpipi n laanse meco. ⁵ Nnóomesimé nka rín kó piínə-i we. Nka rín we kapi yé ne pi n cési.

Piléecaatumē pitaani ye yóólē te Uléécaá ye ne písoi túhaane

⁶ Am kó uléecaatumē uco yenu un keléecaa-pó yóósilē. Nsimé Kεcire teneciré kuú pee má uké ketē kecáá písoi ne nípá isoipuri íye ne nípá kumáre kúye ne nípá meyu méye ne nípá ayu áye riyóó. ⁷ U ye pee male ai cá re: Ani Uléécaá n wuru ani ye kó ríyu u waise re iturje ye tule uké ne písoi túhaane nnya. Lē nnya, ani ye uye keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne ínihoi n wa yáasi aní wúla!

⁸ Uléecaatumē uco uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papiləoni ye loole. Kpekpee ayu nnéi kupita nírise. Kupita pinírē pee kuiwásánkaí píima kaku písoi n tá.

⁹ Uléecaatumē uco uu metáánū pi tiki, utú male ai cá re: Uye un ináme ne ikéyu kapi ní serí n yáasi uu wúla, api nwói uritii kecáá nées kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kó uyē Uléécaá kuwói pita pee ápi líka n cəhənelē keporipi-i u súunu uu níru aí ha pee nna kémee ne linyine yarē nfúrō toi kémee piléecaatumē pee n cáká-cákálē ne Risánpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mee pi n wúkei anyo aa pee nípá píyei mesére n líkirelē, pepee ináme keyu-i ne ikéyu kapi ní serí n yáasi api wúla ne nkó yee ritii nées kunípe kecáá irinyiri nwói m má, ápi pee ketúhē ne kesine mewénte má.

¹² Lē nnya ke Uléécaá pikó pee Uléécaá isé ní múlilē pin kó Yeesu ne kefa tenelē api yé n ηmósúpulē.

¹³ Am pee keyómecaa-pó metē menyine komti men né tee re: A woi re: Kai ne neni n kpisi, pepee Upíima kupéneco kémee n kpini ye pínarekome le. Uléécaá Nfaasəne ye re lee ní mesei, li we re piiwe nnéi kapi ne nkpéni wénte re piké pimewai íhéé yósi nnya.

Pikpáa ne picáa nsimé ketè kecáá

¹⁴ Amí paí, am ahóo tomé anyine yenu, unyine un ahóo nyé kecáá tũ un ne Usoi kepipi menyine we. U ppe ríyu kecáá wura riyóopikəh kipilenle un kə kényale yelekó kunípe-i múflē. ¹⁵ Uléecaatumē ucə uu Uléecaa keyə-i léeri uu uyee ahóo kecáá ní tũ maapo ai cá rē: A kepónyale fō aá kpasi. Ikpáatuŋe ye tule, li we re iluke ye ketè kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyee ppe ahóo kecáá ní tũ uu ppe kényale fom, ai ketè kecáá iluke kpasi.

¹⁷ Uléecaatumē ucə uu Uléecaa keyə kee keyómecaa-pə ní we kémee léeri. Uyē ne ppe kə kényale lari-lari múflenle.

¹⁸ Uléecaatumē ucə yee nna kecáá rínanje m má pəo kenyóonse-i léeri úú ne uyee kényale lari-lari m má símisi ai cá rē: A kepónyale yelekó kē fō aa ketè kecáá rēsee sipúkípi túúni re rēsee ye pipele masí nnya. ¹⁹ Uléecaatumē uu ukenyale ketè kecáá fóm, uu ketè kecáá rēsee kecare apipi túúni uu kupóri maamaa kpe-i ke Uléecaa kuwəi aku ní we súúni. ²⁰ Ai kupóri kpē ne kuyu iyaa leepə ai ku pulu ai cérii, ménye amé kupóri kpe-i léeri amé taá hái ne isá akpaláa kecáá-pə, amé mecáa tóori yare kilometiri píle píle metaani (300).

15*Piléecaatumē ne ásáláú tərəo*

¹ Am ppe limemáa keyómecaa-pə limáamaa linyine kai n lése ai nyíse yenu ái kusímé we. Lelēe piléecaatumē píseei ppe ásáláú aseei tərəo m múflē. Liriyíkí rē lelēe másune Uléecaa kuwəi aku ppe níŋesi. ² Am kə linyine yenu yare sikáláúwélépi, lin tanjēlē yare mínimaa, nna nn kə kémee cōhōnēlē. Pēpēe ínámē ne ikēyu kapí ní serí ne irinyiri nkēenwəi n feriyē api ppe sikáláúwélépi sēe n tánjēlē yare mínimaa kecáa n nyenu, pin Uléecaa kekénjé múflē. ³ Uléecaa ukeikó Moisi keyome kuú ne Uléecaa ríyu n waise ne Risánjipi keyome kapí ppe yóm te:

Uplima Uléecaa, rínanje nnéi ute,
Lē nnéi kaa n wa ye píyēle, ái kə kusímé we.

Isoipuri nnéi uyəopi,
Kepómúnjé ye kecíre wele
Kēn kə nsímései tikilē!

⁴ Uplima, wóo yé fe uu yúlu re úu yé pə wuri,
Uu yé kə ripónyiri ritaáse? Li we re mepócíre pəo cáká-cákálē.
Isoipuri nnéi písoi ye sóntile piké kepóyu-i riwula piké pə yáási,
Li we re li sóntile líkē nyíse re mepówai ye kecíre wele.

⁵ Am ppe lē memáa paí, am yénu Uléecaa keyə kémee ke kunyóonsecaŋí aku ní we ken keyómecaa-pə hánnēlē. ⁶ Piléecaatumē píseei ppe ásáláú aseei m múflē api kenyóonse-i léeri. Asánáá tomé sone yíkíyíkí nyēe n tēlu kapí ppe lapaalē, pin kə rikínj kecáá wura atampála teriilē. ⁷ Lifáakó lina lē lise ali piléecaatumē píseei pē wura siporipi síseei pa, Uléecaa yee níprá píyēi-pə ní we kuwəi píima kun síkemee yipaalē. ⁸ Uléecaa meyəopi ne unnanje nnya, ányə aa kenyóonse yarii, piléecaatumē píseei pē ásáláú aseei nyé aá ha ne piwai másu, úka úu fe uké kenyóonse-i lompo.

16*Uléecaa kuwəi píima siporipi síseei*

¹ Am ppe meté cáká cáká nyinyine kom men kenyóonse-i léeri men piléecaatumē píseei pē tee rē: Ani n nje ani ha Uléecaa kuwəi píima siporipi síseei sē ketè kecáá kəonu.

² Ufoi uu tómpo uú ha ukeporipi ketē kecáa kōoni. Kúcapáa kópe ne kupále-pále kunyine aku písoi pēe ináme nwōi pikécáa m̄ má pin kō ikeyu kapi n̄ serí yáási wai.

³ Ulírū uú ha ukeporipi mínimaa kémee kōoni, amē panse yare ukpōkpō menyē, lifáakó nnéi lēe mínimaa kémee n̄ we ai kp̄ini.

⁴ Utáánū uú ha ukeporipi ikóí kémee ne inihoi kémee kōikee. Linnéi ai panse ménye. ⁵ Kei kam pēe kō uléécaatumē yēe míni kecáa r̄n̄an̄e m̄ má un tee rē: Pō aseí tikilēnle, pōo nní n̄ we, p̄on kō pēe mēkēe-mē we, pōo nní n̄ cáká-cákálē, kaa nní n̄ túhaane nnya, pō aseí ute lē. ⁶ Kapi pipókó ne antepuyē menyē n̄ kōikee nnya ke pōo kō ménye pi pa rē piké n̄ ntí. Lē kái ne sá rē piké pi wa!

⁷ Am pēe kóm lin kenyóonse-i tee rē: Pō Upiima, Uléécaā r̄n̄an̄e nnéi ute, pipótúhaane ye nyamle pin kō aseí tikilē! ⁸ Uléécaatumē náii uu ukeporipi itun̄e kecáa kōoni, ai ncée i hē rē iké nna wa iké ne písoi torē. ⁹ Kutóí píima kunyine aku písoi torē api Uléécaā yēe ásáláú nyē kecáa r̄n̄an̄e m̄ má lámaankeē, amá api yúlu rē ápi yē ḡmurei piké mēfine conse piké r̄iyu u waise.

¹⁰ Unúpū uu ukeporipi ináme iyē tiyōopitū kecáa kōoni, ukeyōopitē ake kuḡmaha cōni. Písoi api pēe ntóosi ne an̄i n̄ takai. ¹¹ Api pēe íwe kapi n̄ le ne ácapáa kapi n̄ yē nnya Uléécaā yēe keyómecaa-pō n̄ we n̄ lámaankeē, amá ápi pimēwai kópe riyá.

¹² Ukpúúlu uu ukeporipi nkóí maa kapi ye n̄ sée rē Efiraaṭi kémee kōoni. Mmēni amē hósu liké ne ketun̄jeleeme-mē piyōopi pēe n̄ weme ncée n̄ tápile nnya. ¹³ Am pēe kúconcō nnō-i ne ináme nnō-i ne antepu nōome nnō-i yēnu, an̄iri kperinkpekōó ataani anyine nyēe n̄ we yare asah̄ā an̄ léenti. ¹⁴ An̄iri anyine nyēe mēwai píima n̄ wapisi ye nyē ke Setani uu tumpō. Ketē nnéi kecáa piyōopi kémee kaa sōnesi rē aké pi cāpine piké ha ne Uléécaā, r̄n̄an̄e nnéi ute keyaa maa ketún̄jē atōpi wa.

¹⁵ Ani yē tē nē Upiima ne sōnepōle yare uyaa. Uyēe n̄ tú un nyáni un umelape ukecáa wailē tē tú kapē mēḡmañe sōne piké uisei yē ye únarekome lē!

¹⁶ An̄iri nyē aa piyōopi pē cāpine kelō kē kapi ye Mé-epiree kémee n̄ sée rē Harimaketōó kémee.

¹⁷ Usééi-sééi uu ukeporipi keléécaā yáá. Metē cācá menyine amē kenyóonse-i riyōopitū kémee léeri, mēn tee rē: Li piwai masile! ¹⁸ Ikónē ii yékurentē, metē menyine amē léenti ne pikónesenkeē. Ketē ake yēñesi. Háí ke písoi apí ne ketē kecáa n̄ weme, ketē áke pikai limecō meýá yeñaalē. ¹⁹ Ai kuyu maa hōnēne metaani, ketē kecáa ayu nnéi pōo lólesi, Uléécaā uu pēe kuyu maa Papilōoni kecáa léise uu ukuwoi píima pita keporipi ku pa. ²⁰ Míni kepáápáá sitē nnéi asi wúrunkēe, ápi ayópē pō piyēne rikpá. ²¹ Akónēparepi kone-kone aa keyómecaa-pō leeri aa písoi kecáa lolaari, an̄ mulú yare aparecaḡaa. Písoi api pēe ásáláú ke akónēparepi aa pi n̄ wai nnya Uléécaā lámaankeē ke ntóosi nn̄ meýikíyiki n̄ tōsi nnya.

17

Ketahai kapi ne Papilōoni n̄ túhaanene nkó

¹ Lē memáá, piléécaatumē piseei pepēe sipóripi siseei m̄ múl̄l̄ use uú weri uú ne né simisi, uu rē: A kam kē ketahai kapi ne uwásánkaí píima n̄ túhaanene pō nyíse. Kuyu píima kunyine ye ku kpēe míni píima ritime n̄ we. ² Uyē ke ketē kecáa piyōopi apí ne iwásánkaí wapisi, ketē kecáa pikó pōo kō umemare kpáaree mē pita pomēsi.

³ Uléécaā nfaa nn̄ né loni, uléécaatumē uu né kp̄isi uú ne kucei kóima-i sí. Kei kam pēe unósi unyine yē, un ináme weé yēe m̄ péirente kecáa tú. Uléécaā

alē nyee ikecáá pòkorelē te anyiri, in kò áyu aseei ne akóle kefi má. ⁴ Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye iwéé nyaii le in kò peirente. U pɛɛ kò wura ne apare sòne ne ikólé nífikòs wallenle. U pɛɛ kò wura keporipi kunṭpe-i múflenle, ncaai riyikí ne mékperinkpe nɛɔpuri mee umewai kpááree kèmeɛ n léeri men ke yipaalē. ⁵ Tinyiri rinyine aseii nyee m pékaalē ye pɛɛ uritii kecáá wólaalenle re: Papiləni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecáá mɛwai kpááree riyikí uni. ⁶ Am unósi uyē yenu kuu Uléecaa pikó menye ne pɛpɛɛ Yeesu kecáá aseera n lése menye ní ntí un pomaalē. Kam u n yé, ai meyansei nnòó né yipu.

⁷ Uléecaatumɛ uu pɛɛ né maa re: Yo nnya kai yé nnòó pó yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáá kuu nní ní tū in áyu aseei ne akóle kefi má aseii nyee m pékaalē pó símisi. ⁸ Ináme iyē kaa nní ní yé ye pɛɛ wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkɔ kuhore-i rikpáfúme íi ha ne méwoo séé. Ketē kecáá písoi pē anyiri nyee áa háí ketē kekoraane-me nfáa ritelē kèmeɛ n wólaalē apí ináme iyē yenu, ai nnòó pí yipu re ináme iyee pɛɛ we íi kò nkpéni we, in kò masí kpáfúmenɛ nnya.

⁹ Nté kai nkpéni píse re usoi uké mɛsòhò ne mɛwéésesòhò m pénéle un má: Áyu aseii nyee ayòpɛ aseii kecáá ke unósi uyē uu n tū le. A kò piyòopi píseii le. ¹⁰ Pi pinupū iyòopi pilapile masile. Use ye ne iyòopi tunle. Uɔó úu kahane n ka. U sòntile úu tonene liké nánai. ¹¹ Ináme iyee pɛɛ ní we íi kò pɛɛ nkpéni ní we pó ticuruu ye kò uyòopi páha-paha le. Iyē ne kò píseii pē kèmeé wele, in tósu iké ha méwoo riséé. ¹² Akóle kefi nyé kaa n yé ye piyòopi kefi le, pɛɛ ápi kahane keyòopitè timmúlu. Amá itunɛ mekòónú mɛse kumúnjé ke akóle nyé áa ha ne ináme iyē kesé iyòopi tonene. ¹³ Likei lise kapi pinnéi lákasepò, pin pinnanɛ ne pin-yòopinanɛ kpísi pin ináme palē. ¹⁴ Pi yé Risánɔpípi atòpi wa, Tisánɔpípi ari pí feriyɛ re tí pípíima Upiima le, tin kò piyòopi Uyòopi nnya. Tisánɔpípi ne tipikó ke Uléecaa uu n sée uu kò pí wée pin ne aseii ri tikilē pó né kò pí feriyɛ.

¹⁵ Uléecaatumɛ uu kò pimáa né kpá re: Míni mē kaa nní ní yé, uwásánkaí uyē un meritime tū ye ayu ne asoiwuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kefi nyē kaa nní ní yé ne ináme iyē yé uwásánkaí uyē ipuri yé, ai ulikó nnéi u yóó ai mɛnmanɛ u yá. Ai usiare takai ai kò nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Li we re Uléecaa ye piakín kèmeɛ wa re piké umela wa piké kesé likei lise n lakasepò piké kò pin-yòopinanɛ ináme pa, Uléecaa anòó kuu ní ma áa ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nní ní yé yee kuyu maa kpekpeɛ ketē kecáá piyòopi kecáá n-yòopinanɛ m má.

18

Papiləni melólé

¹ Lē memáá, am uléecaatumɛ uɔó yee nnanɛ píima m má yenu un keyómecaa-pò súiri. Uriyu kuu m má metéi amɛ ketē kecáá kpáii. ² Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papiləni ye loole! Ku pansɛle aniri ketone ne nípa nfáa kperinkpekòs ní-ye ne nípa kentúpi kperinkpekòs kèye ke písoi ápi ní la ripòhò. ³ Li we re ketē kecáá isoipuri nnéi ye kumemare kpááree mē pita n nfilɛ. Ku ne ketē kecáá piyòopi ye kesé mɛwai kpááree wapisile, pikpéense pòó kò kulimámákòs píima kèmeɛ memá yenu.

⁴ Kei kam kò keyómecaa-pò meté mɛɔo kómme re: Pinésoi, ani kukeméé le, áni kape ne kesé kuakòpɛ kèmeɛ n lonaalē nòké ne ásálátú yé nnya. ⁵ Kuakòpɛ ye ricúle áa ha ne keyómecaa kám, Uléecaa uu pɛɛ kumewai nnéi mee áme aseii m má kecáá léise. ⁶ Ani ku wa yarɛ kaku ye picò n wa mɛɔo. Ani kò kumewai kòpɛ ku héélɛ meté. Ani kò pita pape-pape keporipi kaku ye picò n nírise apí

pom mpape mmē metē ku pa. ⁷Yare kaku rīyu n wēēsi aku kumecire likókarikó kēmee pōlō mecō kani yē mpōōcaai ne íwe kēmee ku ripōlō. Ku yē kukēfa-i maa re: Inósiyōopi kam ntē le, am ukúmānāsi. Káii, am píakai nkpō yēnune! ⁸Lē ηmaa nnya ke ásáláú ase ase aa yē keyáa kēse kukēcáá súime: Lelēe itódi ne nkpō ne nkú, nna nn kō ku tōre múkú-múkú. Li we re Upiima, Uléécaā yēe ne ku n túhaane ye unāηe-nāηe le.

⁹Ku ne ketē kecáá piyōopi nnéi pēe kesē kumewai kpááree ne kulikókarikó kēmee n lonaalē yē kuitu tē, pin ha n yē te kpekpeē tōre ke ányō aa nní léeri.

¹⁰Kumpōōcaai piima yē iwame pi wa, api ketāa-pō nyere api ye pēe tēni re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilōni, kuyu nāηe-nāηe, ituηe mekóónú mese kēmee kapí ne pō túhaane ai máápo.

¹¹Ketē kecáá pikpēense pō ne kō tēnile pin kō kpē nnya nkpō tū te úka úu kō we yēe yē piyaalū apehe n lō nnya. ¹²Iyáalū apehe nyē nyēe nní wura ne nwóōweni ne apare sōne ne ikólé ne asāηáá kecire ne asāηáá wēē nyaii ne asāηáá nyēe n tēlu ne áwēē nyēe m péirente ne aléé nyēe kekphápi m má ne nípá yo kapí ne ásuní n wapisi ne nípá yo kapí ne ana kecire néē ne nweni ηmōhō néē ne apare tomé n wapisi ¹³ne likalei-kalei lēe m mílú ne kekphápi likó ne tulaali ne tulaali kapí ye n sēe re miiri ne tulaali ηmaa-ηmaa ne píta ne mékpō ne ntō sōne ne melúkepipi ne ináa ne isāη ne isā ne sisannoipi ne pilási ne sisoipipi sicō. ¹⁴Lē kaa n káipinke ye ne ketāa pō wale. Likókarikó ne lē nnéi lēe n tēlu ye ne pō pole. Ai nkpéni kúyēne we! ¹⁵Pikpēense pēe kpē nnya memá ní yē yē kúiwē piima iwame n wai api ye pēe ketāa-pō nyere api tēni, pin ne nkpō tū.

¹⁶Pi yē maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpēe asāηáá kecire ilū ne ilū wēē nyaii in kō péirente n lapaalē, kun kō wura ne apare sōne ne ikólé wailē ye íwe we kpal!

¹⁷Ituηe mekóónú mese kēmee ke memá piima mē nnéi ame riséé.

Aninōi pitikíi nnéi ne picēetōηé nnéi ne áninōi pikeikó nnéi ne pēpēe míni kēmee n keisi nnéi api pēe ketāa-pō n nyenu ¹⁸pin pupukee, pin kumetore anyō nyánei, api ye pēe re: Kuyu maa kúye kecire kpēe pēe nkú tulaalē? ¹⁹Api ye ntaai piayu kecáá kōoni pin tēni, pin nkpō tū pin cáái re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpē likókarikó piima kēmee ke áninōi pite nnéi pēe mínimaa kēmee áninōi m má api memá ní yē ye ituηe mekóónú mese kēmee pansēle kucesi kóima!

²⁰Lē nnya, liké keyómecaa pikó n láarú. Liké kō nō Uléécaā pikó ne pitume ne antepuye n láarú re Uléécaā ye ne ku túhaanele ani alari yenu nnya. ²¹Kei ke uléécaatume nāηe-nāηe unyine uu ripare rinyine kpisi yare rináipare uu mínimaa kēmee ri sápo, un tee re: Nní mecō kai kuyu maa Papilōni mesōri láupōne, ári yē kō piyēne ku rikpá. ²²Api yē kō ketume kepōyo-i pikēnépepe ne inyánlū ncōpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatōηsímāa pikóme rikpá. Api yē kō kei unyine piyēne rikpá un pinípekei pinyine wai, ápi yē kō unyine pikóme rikpá un nam. ²³Kéfírāa metéi áme kō kei pikpáii kpáne, ápi yē kō ula ne unósi úka metē kō. Lē nnya kápi yē nka kepōyo-i pikóme rinkpá yēe re pipókō pēe n kpéense pēe pēe ketē nnéi kecáá pināηe-nāηe, aa kō ne mēpōsepewai isoipuri nnéi kíraasente nnya.

²⁴Ai kō yá, pi kō antepuye ne Uléécaā pikó ne pē nnéi kapi ketē kecáá n kō menyē kepōmēe yēnle.

19

Uléécaā yēe ipakarē te

¹Lē memáá, am pēe linyine keyómecaa-pō komti lin cālē yare riwúú metē te: Alelúya! Uróléécaā yēe píyulale ne rīyu ne rínanē Ute! ²Upitúhaane ye nyamle pin kō aseí tikilē. Lē kai m pise re piké túhaane kuu ye túhaane. U

uwásankáí píima yee pee mémare kpááree ne ketē n kópu túhaanele uu ne ukunipe upikeikó menye mee n koonu riwome hééle. ³ Api kó melírú píimáa kpá re: Alélúya! Kuyu maa kpee ní toré anyó aa yisi áá n taálē ne nípá píyei-pá. ⁴ Piwéése afeeré ne pína pē ne lifáakó lina lē ai yisi ai wúla ai Uléécaá yee riyóopitú kecáá ní tú yáási ai re: Amí! Alélúya!

⁵ Metē menyine ame riyóopitú kémee léeri re: Ani Urólécaá pakare, nō upikeikó nnéi ne nō u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶ Am pee linyine kom yare risoiwú metē, yare nkói maa nnyine mee wólu nēe yare ikóne yee mesóri senkee, lin tee re: Alélúya! Upiima Uléécaá, rínanje nnéi ute ye uiyóopi tunle. ⁷ Liké ró n láárú táké mpóonare píima-i n we táké ne ipakare píima u pa. Tísánpipi pinósikpiké anyá ye tuimele, tiunosi uu umecire cápine. ⁸ Asánháá sone melape mee n tēlu áme líka cōhanelē kapi u pa re uké tã. Asánháá sone melape memee nní mewai sone ke Uléécaá pikó api n wapisi.

⁹ Uléécaatumē uu pee né maa re: A wai re pē kapi Risánpipi pinósikpiké anyá n sée ye pínareskome le! Uu pee kó lē memáá né maa re: Uléécaá ricuruu anō ye nyé!

¹⁰ Kei kam pee uana metene loó ké ne u yáási, amá uu né maa re: A mewóci re tí, kape lē wa! Ne upókēico le nen kó pipómáreco pee Yeesu iseérakó n le ukeico. A Uléécaá yáási aa wúla. Yeesu kecáá aseéra pilese yee re antepuye ye aseí símisilē.

Usantone yee isā tomé kecáá ní tú

¹¹ Kei kam pee keyómecaa yé ken wúkulelē, isā tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyee i n tú sée re Asei ne Uyíkíyiki. Upitúhaane ne atópi kuu n wai ye aseí tikilenle. ¹² Uinipēe ye inalempi le. Ayóopikóh kulú nyee Uriyu kecáá we. U rinyiri mále tēe n wólaalē, amá umemáá úka ucó úu ri nyu. ¹³ Kutúkanka caacaa kapi ménye rínfe kuu tanaalē. Urinyiri tēe Nléécaasimé. ¹⁴ Atópilee nyee keyómecaa-pó ní we ye pee isā tomé túntilenle an ne u tikilē an kó asánháá sone tomé melape tántilē áme líka cōhanelē. ¹⁵ Titéhe rinyine ne meyele píj-píj ye unno-i léemelenle uké ne ketē kecáá písoi kó. N-yóopinaje yare nweni kuú ne pi múine uu kupóri maamaa kémee Uléécaá, rínanje nnéi Ute kuwó píima pita pulu. ¹⁶ Tynyiri rinyine ye ukutukanka caacaa kecáá ne uritaa kecáá wólaalenle re: Piyóopi Uyóopi ne pípíima Upiima.

¹⁷ Am pee uléécaatumē unyine yenu un ntunje kémee nyenu. Uu cáái ai cá, uu sinúipi nnéi sēe keléécaá-pó n yóosinkee séi re: Ani kam ani Uléécaá anyá píima kémee cápine, ¹⁸ ani piyóopi isare ne pitópiwéése isare ne piyukóó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kó nípá píye, piyupipi ne pílási ne siwá ne piwéése isare le.

¹⁹ Am pee ináme ne ketē kecáá piyóopi ne piatópilee yenu pin cápinelē te piké ha uye isā kecáá ní tú ne ukutópilee atópi wa. ²⁰ Kei ke pē api pee ináme ne antepu nōome tí. U ye pee ináme keyu-i mewai píima n wapísilē apí ne pepēe inwó pikecáá ní má pin kó ikeyu kapi ní serí yáási pin wulái kiraasente. Apí piketé kpísi ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai ní we yare nfúrō toi kémee sápo. ²¹ Api pitóroo ne ritéhe tēe pee uyee isā n tú nno-i n léemelē kóni. Sinúipi nnéi así pee piisare le ai si toru.

20

Ajmē kúkotokú kuse iyóopi metone

¹ Kei kam pee uléécaatumē unyine yē un keyómecaa-pó súiri un mewóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunípe-i muleilē. ² Uu kúconcó, iwáa

kpure iyē kapi ye n sée re kuníri ne Setani tini uu paasi, aku lē m pahaalē aḡmē kúkotokú kuse kέmee. ³ Uu mehóre kέmee ku sápo uu kukecáá ká áku kape kó ne písoi n kiraasente hái ne aḡmē kúkotokú kuse kpē kuké ha ne tene nnya. Lē memáá, li pise re uké pee nkáripí ku fénne.

⁴ Am pee ayóopitú yenu. Ai pee akecáá ní tú rínanje he re piké ye ne túhaane. Am kó pē kapi iso n corii re pí Yeesu ne nléécaasimé kecáá aseéra lese nnya amíri yenu. Am kó pee api rinwúla piké ináme yáási, api kó inwói piatii née pianipe-i má akó yénu. Api nfáa peeri, pí ne Kirisi api kesé iyóopi tone aḡmē kúkotokú kuse. ⁵ Píkropkro picó api nfáa peeme hái aḡmē kúkotokú kuse kpē akú ha ne tene. Píkropkro kέmee meyise foí ye mē. ⁶ Pee píkropkro meyise foí mē kέmee n yisi ye nkíjnije-i wele, pin kó Uléécaá piká! Nkro lírú nín pikécáá rínanje ríka má. Amá pí pansene pee ye Uléécaá ne Kirisi inyóonse n wa. U ne pē api aḡmē kúkotokú kuse kpē kέmee kesé iyóopi tone.

Pi Setani feriyé

⁷ Aḡmē kúkotokú kuse kpē kun ha píyei n tómpo, api pee Setani ukukpaniilee-i léseri. ⁸ Uu pee léeri uu isoipuri nnyí nnéi yee nípá ketē kuwélé kúye-i ní we cápíne, lelee Kóoki ne Makóoki re iké ukécáá rikpá uké ne atopi wa. I kulúí wele yare mínímaa nnyene. ⁹ Ii ketē nnéi kecáá yipu ii Uléécaá pikó ketópickale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn keyómecaa-pó súiri nn i tore. ¹⁰ Ai Setani yee pee i n kiraasente nna ne linyine yare nfúrō toi kupore-i sápo. Kei ke ináme ne antepu nōome apí we. Ai pee i n fikíise ketúnjé ne kesine hái ne nípá píyei-pó.

Ketahai tórō pitúhaane

¹¹ Am pee riyóopitú ne uyee rikécáá ní tú yenu. Ketē ne keyóme asi ukeyu-i wuru asi pékesi apí siana yē. ¹² Am pee píkropkro yenu, piwéése ne siwá, pin tiyóopitú keyu-i nyéeilē. Ai atelé pereí ai kó ritelé ricó pére. Tere ne nfáa ritelé. Píkropkro mewai ye atelé nyē kέmee wólaalenle. Ai nípá úye mewai kecáá ne u túhaane. ¹³ Mínímaa ame píkropkro pee mekemee ní we leseri. Nkro ne píkropkro keló póo kó píkropkro pee kei ní we leseri api nípá úye mewai paí apí ne mekecáá u túhaane. ¹⁴ Ai nkro ne píkropkro keló kpísi ai nna kupore-i sápo. Nna kupore kpē, nkro lírú ye mmē. ¹⁵ Ai nípá úye rinyiri tee ári nfáa ritelé kέmee ní we kpísi ai nna kupore-i sápo.

21

Keyómecaa fale ne ketē fale

¹ Am pee keyómecaa fale ne ketē fale yenu, keyómecaa foí ne ketē foí ye pitónjé masile lē, mínímaa áme kó we. ² Am kó Uléécaá kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléécaá kέmee-pó leeri kun súiri, kun kumecire cápínelē yare unósi fale yee ula m mé. ³ Am tiyóopitú kέmee meté cacá menyine komti, men tee re: Uléécaá kunyóonsecañí ye nkpeni nkú isoipipi kέmee. U ye pikemeé n we, api pansé upisoí, pí ne Uléécaá ricuruu api pee kesé n we. ⁴ U ye pimenini nnéi pí tinnente, nkro nín yé kó piwée rikpá, nkro pitone ne itu ne ntóosi rín yé kó n we, ke meke-me likó ai pitónjé ní masí nnya.

⁵ Uyee pee riyóopitú kecáá ní tú uu pee né maá re: Pó yēe, ne nípá yo pansesele lifale. Uu kó kpá re: A wó! Anóo nyē ye nsíméseí le, lē kai kó lene.

⁶ Uu kó pimáa né kpá re: Li piwai masile! Née Ufoí ne Utóroo, Kékoraane ne Kéto. Né nkó ke nníre nn ní we mñi mee ye nfáa n he nhói pa faalaa. ⁷ Uyee n feriyé likó ye nní kuu n yénnune: Née yé Uuleecaa, uyé uu kó kenépipi. ⁸ Amá piwameí ne pee api aseí n tikilē ne pee icírí n wai ne písoikó ne pee méwoo

méwoō n wai ne menríhéláawai pikó ne pepeé piléé n nyóōnse ne pinóōme nnéí nçəpuri pǒ ketone ye nna ne linyine yare nfúrō toi kupəre kémeé wele. Nkpə lírú ye mmē.

Yerusalem fale

⁹Lē memáá, piléécaatume piseeí pepeé pee sipóripi siseeí m múlī use uú weri uu né maa re: A kam ké unósi fale pǒ nyíse, uyee Risán̄pipi unósi.

¹⁰Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Uléécaatume uyé uu né kpísi uú ne riyópe maamaa ne ricáca rinyine taá. Uu pee Ulééca kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pǒ Ulééca kémeé léeri kun súiri. ¹¹Ulééca mmule ye pee kukeméé wele, ku pee télule yare ripare sone kecire née yare ripare hméí-ηmei kémeé ke usoi uu ye umecire n nyáneí yare kenípeenyáneí yelēpi kémeé. ¹²Mmele maamaa ne ncáca nnyine ye pee ku kónúlenle, sipoo kefi ne sité kapi n luri, piléécaatume kefi ne pité pin si mé. Isirayeli pikó imarepuri kefi ne ité iyē anyiri ye sikecáá wólaalenle. ¹³Sipoo sitaani see ketunjeleeme-mē nyáneí, sitaani itunje kuluke-luke-mē, sitaani itunje kumii-mē, sitaani kecəpe, sitaani ketunjelolé-mē. ¹⁴Akúipare kefi ne até kecáá ke kuyu mmele mmē ní pee tósilē, Tisán̄pipi pitume kefi ne pité pē anyiri kefi ne até an apare nyē kecáá wólaalē.

¹⁵Uyee lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye ne ní musí múilenle uké ne kuyu ne kusipoo ne kummele múhesi. ¹⁶Kuyu awélé kena ye pee mecáa sále. Kumecaa ne kumepéré ye pee sále. Uu kekpápi kē ne kuyu músu aí lelu kilometiri ákotokú até. Kumecaa ne kumepéré ne kumecá ye pee sále. ¹⁷Uu mmele pǒ kǒ músu, aí lelu apáha kuwóó ne afeéré ne até kumúnjé. Sisoipipi memúnjé ne uléécaatume memúnjé ye me. ¹⁸Apare hméí-ηmei kapi ne mmele mǒ api kuyu pǒ ne wura yíkíyiki ηmane mǒm, lin pee we yare sinípeenyáneí. ¹⁹Apare sone nnéí nçəpuri kapi mmele akuipare kecáá karikee re liké pinyáneí n nyaní. Tipare hméí-ηmei kapi rikúipare fói kecáá wa, api kusópe rikó rilírú kecáá wai, api míni kulúí rikó ritáánū kecáá wai api kǒ mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰Api ríwéé yare ménye rinúpú kecáá wai, api kǒ ríwéé rikpúúltú kecáá wai, api wura rikó risééi-sééi kecáá wai api risannye ntone ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó ríléé-léé kecáá wai, api metuhuta ne mehóle cǒhane rikó rífifi kecáá wai, api ríwéé ntone yare rihúhúúpare kefi ne mese rikó kecáá wai, api mékǒlǒta rikó kefi ne rilírú kecáá wai. ²¹Sipoo kefi ne sité sē pǒ ne ikólé kefi ne ité le. Nkólé nse nse kapi ne nípá ihánaa íye wa. Kuyu ripǒho pǒ ne wura ηmane le, lin peirente yare kenípeenyáneí.

²²Am kei kunyóōnsecán̄jí yé. Uplíima, Ulééca, rínanje nnéí ute ricuruu ne Risán̄pipi pee kuyu kpē kunyóōnsecán̄jí. ²³Ai nkpáni pise re itunje née iwáre iké kei metéí n wai. Li we re Ulééca meyoopi metéí ye ku kpáiiilenle, kuiyuipoke ye Risán̄pipi. ²⁴Ayu písoi yé kumetéí kémeé sone, ketē kecáá piyoopi api kei ne pimeyoopi hapǒ. ²⁵Ke kesine áke yéé kei pikai n wa nnya ke kusipoo ási yéé kǒ píkaí n hánaale. ²⁶Lē nnéí lee isoipuri kémeé meyoopi ne ríyu m má kapi ne kei sǒnepǒ. ²⁷Líkperinkpekǒ líka née usoi nkó yee ncaai riyíkí n wai un kǒ nnóōme má úu kei melone má. Pē anyiri nyee Risán̄pipi nfaa ritelé kémeé n wólaalē mecire pee ye kei lompo.

22

¹Uléécaatume uu kǒ nkói mmē-i ke nfáa nn ní we né nyíse, nn we cáicái yare kenípeenyáneí yelēpi, nn Ulééca riyóopitū ne Risán̄pipi kémeé-pǒ leeri. ²Kuyu kecəpe kní pee wólu nn ne ncée maa tikilē, kuléé kpee ye nfáa n he kun nsipéé

kecɔpe nyenu. Kefi ne meté kaku ye mari, aku ye nɔ́pá iwáre iye kémeɛ apipi toresi. Kuapei yèè písoi itói pɔisele. ³ Anóó áa kei líka kecáá we. Kuyu kémeɛ ke Uléécaá riyɔɔpítú ne Risánpipi riyɔɔpítú ari yé n we upikéikó pin kei u yáási. ⁴ Pi yé ukéyu yé, Urinyiri ari kɔ piatii kecáá n wólaalé. ⁵ Kesine áke wene, áí yé kɔ kei kéfíráa metéí nées itunje metéí pise, ke Upiima Uléécaá uu pi n kpáiiilè nnya. Apí pɛɛ iyóɔpi n tú ne nɔ́pá píyeyi-pɔ.

Yeesu mekame

⁶ Uléécaatumɛ uu pɛɛ né maa re: Inóosimé iyé ye nsímései le. Lè kai kɔ lenɛ. Upiima Uléécaá yee ye n tíyese antepuye api símisi ye uuleecaatumɛ tummele re uké upikéikó lelee nfáani n waine nyíse. ⁷ Yeesu uu re: Nɔ́ yé, ne nfáani sóneɔle. Nkó yee kóso-pɔ nsímé mee rítelè ntí-i ní we m múílè ye únarekome le.

⁸ Né Yohani, née mewai mē kō am kō yenu. Kam n yé am kō kom, am uléécaatumɛ uyee mewai né n nyísente ana-i lolu re ké u yáási. ⁹ Amá uu pɛɛ né maa re: A meɔóóire tí, kape lé wa! Ne upókeicɔ le nen kɔ pipómáreɔ antepuye ne peɛɛ rítelè ntí nsímé ní múílè ukeicɔ! A Uléécaá yáási aa wúla!

¹⁰ Uu kɔ píimáa né kpá re: Kape lelee kóso-pɔ n waine nsímé rítelè ntí m pékaalè! Itunje ye tule re tinsímé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yee úu lisone n wai uké n nɔ́jlè úu kape lisone n wai. Nkó yee mékperinkpe m póriilè uké umecire mékperinkpe pipórii n kpáselè. Nkó yee lisone n wai uké lisone piwai ne kéyu n sí, nkó yee ní nyamí cáká-cáká uké n nyamí cáká-cáká un ne kéyu sí.

¹² Yeesu uu re: Pɔ́ yé, ne nfáani sóneɔle. Inéhéé kam ne wepɔ́ ké nɔ́pá úye mewai kulaa u pa. ¹³ Nées Ufoí ne Utóɔɔ, Ukpéé ne Upiré, née kɔ Kékoraane ne Kéto.

¹⁴ Mpi pɛɛ pisitukanka caacaa n heere piké ne kuléé kɛɛ ye nfáa n he apipi n yé piké kɔ ne sipoo-mē tintíki piké ne kuyu-i lompɔ́ nnya ye pínarekome le! ¹⁵ Amá peɛɛ meɔɔpi ní we ne menírihélaawai pikó ne méwoo méwoo mewai pikó ne písoikó ne peɛɛ pílé n nyóɔnse ne nɔ́pá úye yee nnóome ní la un kɔ n wai piké léepɔ!

¹⁶ Né Yeesu, ne unéléécaatumɛ tumpɔle re uké Uléécaá icápine kémeɛ nɔ́ símisi re aseí ye nye. Ne Tafiti kumare kémeɛ kewá píré le. Nées rimarewarepi tee n télu.

¹⁷ Nfáasone ne unósi fale ye maa re: A kam. Nkó yee lé n kɔ pɔ́óké kɔ maa re: A kam. Nkó ke nnírè nn ní we uké kam. Nkó yee míni mee ye nfáa n he ní la uké me yósi faalaa.

Tinóo tɔɔɔ

¹⁸ Mpi úye yee kóso-pɔ nsímé mee rítelè ntí-i ní we n kɔ kam símisi re aseí ye nye. Uye un kei linyine rinkpáɔ, Uléécaá yé ásáláú nyé kecáá kapi rítelè ntí-i n símisi liute uyé isoi kémeɛ rikpáɔ. ¹⁹ Uye un kɔ kóso-pɔ nsímé mee rítelè ntí-i ní we kémeɛ inóosimé inyine n lese, Uléécaá yé liute uyé líkó le kuléé kɛɛ ye nfáa n he kémeɛ ne kuyu kémeɛ ní we lese. Pi linsímé rítelè ntí-i símisile.

²⁰ Uyee n símisi re líkei lee aseí le ye maa re: Eee, ne nfáani sóneɔle. Amí! A kam, Upiima Yeesu!

²¹ Upiima Yeesu uké nɔ́pá úye ípeelé nyíse!